FIICA
REICHULUI
DAMEN TANGO
LOUISE FEIN
„O călătorie superbă, extrem de emoționantă, în tumultul și tragedia celui de-al Doilea Război Mondial."
KAREN HARPER
NEMIRA

FIICA REICHULUI

LOUISE FEIN

Traducere din limba engleză de
EMANUELA IGNĂȚOIU-SORA

NEMIRA

Coperta: Cover design by Mumtaz Mustafa
Cover photographs © Collaboration JS/Arcangel Images (couple)
© A couple walking down the street in Venice, Italy / Photo, 1956 akg-images/
Mondadori Portfolio (background)
Prelucrare copertă: Alexandru CSUKOR
Redactor: Irina CERCHIA
Tehnoredactor print: Magda BITAY
Tehnoredactor ebook: Corina REZAI
Lector: Elena-Anca COMAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FEIN, LOUISE
Fiica Reichului / Louise Fein ; trad. din lb. engleză: Emanuela Ignăţoiu-Sora –
București : Nemira Publishing House, 2021
ISBN print: 978-606-43-0962-4
ISBN epub: 978-606-43-1069-9

I. Ignăţoiu-Sora, Emanuela (trad.)

821.111

Louise Fein
PEOPLE LIKE US
Copyright © Louise Fein, 2019
All rights reserved.

© Nemira, 2021

Orice reproducere, totală sau parţială,
a acestei lucrări şi închirierea acestei cărţi
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
şi se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

Pentru minunații mei părinți, care mi-au fost mereu aproape

„Cei care nu învață lecțiile istoriei sunt condamnați s-o repete.“
WINSTON CHURCHILL

PROLOG - Leipzig

1929. Vara

Lacul pare moale ca mătasea, unduindu-se leneș printre pilonii docului. Sunt cu picioarele goale și sub tălpi simt scândurile noduroase, încălzite de soare. Karl e pe mal, se chinuie să își pună slipul în spatele prosopului pe care i-l ține Mutti[1].

– Ai grijă, Hetty! țipă Karl. Vezi că acolo apa e adâncă.

– Doar mă uit. Vreau să văd peștii mari.

Mă târăsc până la margine de tot, iar degetele de la picioare îmi ies în afară. Mă las pe vine și mă uit la apă. Nu pot zări fundul lacului. Poate că nici nu are unul. Poate că apele verzi, întunecate se continuă până în centrul pământului, unde pândesc monștri fioroși.

Walter înoată spre doc. Dă din brațe, stropește, face pluta; din apă i se văd din când în când degetele palide de la picioare. Își schimbă iar poziția de înot, rânjește spre mine și își dă părul ud de pe față. Mi-ar fi plăcut să fi luat și eu lecții de înot cum făcuse Karl, aș fi înotat și eu la fel de ușor ca un pește, în loc să mă bălăcesc ca acum în apa mică, să îmi zdrelesc tălpile de pietrele de pe fundul apei și să mă încurc în plantele acvatice.

Stau pe scândurile docului și îl văd pe Walter cum se aventurează tot mai în larg. Apoi nici nu se mai zărește, cel puțin din poziția în care mă aflu, unde stinghiile docului îmi blochează vederea. Mă mișc un pic ca să îl văd, dar mă aplec prea mult și cad. Încerc să mă agăț de ceva, dar nu fac decât să mă lupt cu aerul, și cad, și cad, și cad.

Aterizez direct pe burtă, spărgând suprafața apei, dură de parcă ar fi beton. Mă chinui să respir, dar în loc de aer înghit doar apa stătută a lacului.

– Ajutor! încep să strig deznădăjduită, dând agitată din brațe și din picioare, până când văd în fața ochilor străfulgerări de întuneric și de lumină. AJUTOR! țip și mai tare acum, dar apa clocotește și se învolburează, trăgându-mă la fund, spre vizuina adâncă și verde a monștrilor.

Panica mă înhață cu totul, dau din mâini și din picioare, mă chinui să ajung înapoi la suprafață. Apuc să iau o gură de aer. Aud niște voci în depărtare. Lovesc apa tot mai agitată, dar asta nu mă ține la suprafață, corpul mi se răsucește și cad ca într-un vârtej, din ce în ce mai rapid. Vocile slăbesc în depărtare și mă scufund tot mai mult, plămânii îmi țipă după aer, dar apa înfiorătoare, grea ca o cortină, îi

umple pe loc. Mă înec.

În jurul meu e întuneric.

Ceva se agață de costumul meu de baie și mă trage la suprafață. Cineva mă ține și tușesc și scuip apă în lumina albă a zilei, până simt că mi-am vărsat și măruntaiele din mine. Îmi iese apă din gură, din nas și încerc cu disperare să inspir. Persoana care mă ține mă bate cu putere pe spate ca să elimin apa și se luptă să ne țină pe amândoi la suprafață. O aud cum gâfâie din cauza efortului. Acum mă întoarce pe spate și sub mine simt un corp puternic, care-mi ține capul deasupra apei.

– Nu te împotrivi, ești în siguranță, aud eu o voce la ureche, vocea lui Walter. Te duc înapoi la mal.

Mă apucă ușor de bărbie și mă trage înspre țărm. Încerc să stau nemișcată, dar apa îmi intră în urechi și tot corpul mi se cutremură. Walter înoată ca apucatul înapoi spre țărm, gâfâind din cauza efortului de a mă ține la suprafață până vom ajunge aproape de mal. Aud niște strigăte slabe, de undeva din apropiere. Corpul lui Walter e masiv și puternic. Încearcă să se elibereze de sub mine, dar eu mă agăț cu disperare de el și picioarele noastre încâlcite se afundă în mâlul de pe fundul lacului.

– Ești în siguranță acum, poți să stai în picioare, îmi zice și mă ridică.

Simt nămolul între degetele de la picioare și încerc să stau în picioare, dar tremur toată și mă prăbușesc; noroc cu Walter, care mă ține și de care pot să mă sprijin. Mă doare gâtul îngrozitor de la atâta tușit. Încă îmi curge apă din nas.

Mutti vine alergând prin apă, i s-a udat fusta, dar nu îi pasă. Mă ia la pieptul ei, îmbrățișându-mă strâns, și ne îndreptăm clătinându-ne spre țărm. Mă înfășoară într-un prosop cald.

– Ești bine, Hetty?

Karl e și el acolo, mă mângâie pe spate și mă privește îngrijorat.

– Ți-am zis să ai grijă!

– Of, of, draga mea copilă!

Mutti se așază pe nisip, cu mine în brațe. Mă leagănă de parcă aș fi un bebeluș, nu un copil care are deja șapte ani. Am urechea aproape de inima ei și îi aud bătăile nebunești.

Walter stă tăcut lângă noi, privindu-ne; apa îi șiroiește pe tot corpul. Mutti se întoarce spre el.

– I-ai salvat viața, Walter! Slavă Domnului că ești un înotător așa puternic! Dacă nu ai fi ajuns așa de repede...

Și începe să plângă.

– N-a fost mare lucru, răspunde el, ferindu-și privirea.

– Îi voi spune mamei tale ce curajos ai fost!

– Chiar nu e nevoie. Serios, spune, apoi își ia prosopul și începe să se șteargă.

Mutti își șterge și ea lacrimile și mă ajută să mă îmbrac. Îmi simt nările și gura încleștate și rigide, de parcă aș fi înghițit beton.

– Poate că Hetty ar trebui să ia lecții de înot, zice Karl brusc, rupând tăcerea.

Mutti aprobă și își suflă nasul. Se agită încoace și-ncolo, întinde pătura și lucrurile de picnic, iar eu mă opresc din tremurat și mă întind să gust niște *pfannkuchen*[2] cu zmeură și lapte.

În sfârșit, reușesc să îmi fac curaj și să mă uit la Walter. Părul lui blond, cârlionțat i s-a uscat doar pe jumătate, iar restul îi e ud. Îi spune ceva lui Karl, apoi se întoarce, mă privește și fața i se luminează într-un zâmbet larg.

Are cei mai calzi și mai blânzi ochi albaștri din lume.

Mai târziu, în acea noapte, Mutti mă învelește după ce mă ghemuiesc în patul îngust, lipit de perete, din dormitorul pe care îl împart cu Karl.

– Noapte bună, draga mea, zice Mutti, după ce mă sărută pe frunte și mă mângâie pe cap. Chiar ești bine, nu?

– Da, Mutti.

– Bun, zice zâmbind și mă mângâie iar pe păr, după care stinge lumina și închide încetișor ușa în urma ei.

Eu îmi țin ochii larg deschiși. Prin întuneric reușesc să disting silueta aplecată a șifonierului lipit de perete și patul gol al lui Karl de sub pervaz. Când e el în cameră, umbrele amenințătoare nu îmi pot face rău. De fiecare dată când închid ochii, sunt înapoi în lac și apa mă trage în adâncul ei mocirlos, umplându-mi plămânii și sufocându-mă. Inima îmi bubuie și ochii mi se deschid imediat. *Stai trează. Stai trează. Stai trează.*

Ușa se deschide mai repede decât credeam.

– Hetty? Încă nu te-ai culcat?

– Nu pot să dorm.

– Mă gândeam eu. Uite, am ceva pentru tine. Ca să te simți mai bine. Îl păstram pentru ziua ta de naștere, dar vreau să ți-l dăruiesc acum.

Aprinde becul și lumina prea puternică mă face să clipesc rapid.

Karl scotocește sub pat și scoate de acolo o pungă din hârtie.

– Uite! Și o pune pe patul meu, iar eu mă dau mai aproape.

Karl se așază pe marginea patului meu. Pare îngrijorat și de sub bretonul întunecat i se zărește fruntea încruntată.

– Aș fi vrut să te fi salvat eu, șoricelule, zice el, dar eram prea departe.

Știu că e sincer pentru că se uită în ochii mei, așa că pot să îi văd direct în suflet. De îngrijorare, are pupilele foarte mari și întunecate și îmi dau seama că și el, la fel ca mine, plânge pe dinăuntru. Dau din cap ca să îi arăt că înțeleg ce îmi spune.

– Măcar a fost Walter acolo. Și e prietenul tău cel mai bun.

Mă uit la punga voluminoasă.

– Deschide-o! mă încurajează Karl.

Punga foșnește când o deschid. Scotocesc bine și dau de o carte groasă. E un jurnal, așa cum au adulții. Are coperta frumos colorată, cu mai multe forme geometrice maronii, portocalii și albastre. Interiorul este de un alb lăptos.

– Ce frumos e! șoptesc eu. Mulțumesc mult, Karl!

– Mai e și altceva acolo, îmi zice el zâmbind.

Pe fundul pungii e un stilou albastru, cu peniță argintie.

– M-am gândit că poți să îți treci toate secretele aici. Sau poveștile pe care imaginația ta bogată le fabrică neîncetat, continuă Karl, privindu-mă cu atenție.

– O să încerc să scriu niște povești bune de tot! Dar nu despre înec, zic zâmbind, fiindcă vreau să îl conving că totul e în regulă.

Și îmi pun capul la loc pe pernă, știind că totul *e* în regulă, deși unele lucruri s-au schimbat.

Aproape că mă înecasem și Walter m-a salvat.

Asta schimbă totul.

1 *Mutti* este termenul german pentru „mama, mami“. Deși este un cuvânt german, am ales să nu-l marcăm în italic în text pentru a nu îngreuna citirea, dat fiind că are multe intrări. Am optat pentru aceeași variantă și la termenul *Vati*, care înseamnă „tata, tati”, și la termenul *Oma*, care înseamnă „bunică” (n. tr.).

2 *Pfannkuchen* (în lb. germană, în orig.) – termenul folosit în anumite zone din Germania pentru „clătite“ (n. tr.).

PARTEA I

7 august 1933

– *Metamorfoză!* exclamă dr. Kreitz. Ăsta e titlul pe care i l-au dat englezii! spune, apoi aruncă paginile în aer. Cine poate să îmi spună ce înseamnă cuvântul?

Se apleacă peste catedră, cu mânecile ridicate până la cot. Stăm în băncile de lemn, din noua mea clasă de la școala generală, și niciunul dintre noi nu scoate un sunet.

Gata cu o Volksschule[3] dezordonată și plină de praf. Locul de joacă îngust, acoperit de zgură negricioasă și plin de copii răi, a devenit o amintire îndepărtată, dinainte de vacanța de vară. Școala generală are multe arcade înalte și coridoare în care se aude ecoul. În centru, o sală imensă cu un tavan înalt, cu grinzi, chiar sub acoperișul mare, cu mansardă, de culoare roșie. Profesorii de aici sunt mai înalți, mai stricți, mai deștepți. Obținusem eu note mai bune la admitere decât Karl, care dăduse și el examenul tot la unsprezece ani, cu trei ani în urmă, dar acum, că fusesem admisă, nu mă simțeam prea deșteaptă.

– Înseamnă transformare? întreabă cineva din spate și, când mă întorc, zăresc o fetiță nu prea înaltă, cu păr negru, cârlionțat, cam ca al meu.

– Cum vă numiți? întreabă dr. Kreitz, cu capul întins în față și ochii bulbucați, semănând astfel cu o broască.

– Freda Federman, răspunde fata încrezătoare.

– Minunat, așa e, Freda, se entuziasmează dr. Kreitz. Transformare. Renaștere. Convertire. Cuvântul vine din greacă, *metamorphóō,* și înseamnă „a transforma“. Începe să se plimbe de colo până colo prin clasă: Dacă îi studiem pe greci și pe romani, ne zice, vom afla tot ce trebuie să știm despre condiția umană.

– Freda Federman e *jidancă*, am auzit pe cineva din spate șușotindu-i colegului.

Cuvintele sunt rostite destul de tare și profesorul sigur le-a auzit, dar se preface că nu s-a întâmplat nimic. Trece pe lângă catedră și ia o carte.

Profesorul are burtă și umerii înguști. Cămașa îi atârnă scoasă din pantaloni și cravata îi stă strâmb. Școala, renumită pentru calitatea studiilor clasice, l-a ales cu siguranță pentru inteligență și cunoștințe, nu pentru înfățișare.

– Franz Kafka, zice și se uită îndelung la tavan, de parcă avea să îl vadă pe scriitor cocoțat acolo, agățat de o grindă. Ce om extraordinar a fost! Ascultați!

Și începe să dea câteva pagini, iar părul i se ciufulește. Citește ceva și, în tot timpul ăsta, calcă apăsat prin clasă. Ne relatează cu o voce captivantă povestea lui Gregor, comis-voiajorul care s-a trezit într-o dimineață transformat într-un gândac uriaș.

Lumina trece ca printr-un filtru prin ferestrele mari, dreptunghiulare, aflate foarte sus pe perete. Adolf Hitler ne veghează cu o privire senină, din portretul uriaș atârnat deasupra tablei de scris. Vocea dr. Kreitz scade și se înalță, când abia se aude, când bubuie ca un tunet. Mă uit la portret și fața lui Hitler pare că se mărește și că se mișcă. Mă privește fix, fără să clipească, dar sunt sigură că buzele i s-au mișcat, au zvâcnit, gata în orice moment să zâmbească, să iasă din tablou și să spună: *Ha, ha, ce glumă bună, am fost aici tot timpul*!

Dar nu era adevărat, așa că mi-am fixat privirea pe altceva. Karl îmi zice că am imaginația prea bogată. Inima aproape îmi sare din piept și mă întreb dacă nu cumva are dreptate.

Dr. Kreitz citește în continuare. Eu evit să mă mai uit la portretul lui Hitler și, în schimb, studiez profilul fetei așezate lângă mine. E înaltă, elegantă și are părul lung, castaniu, care îi atârnă în două cozi împletite până la umeri. Trăsăturile chipului ei palid sunt atât de desăvârșite, de parcă a fost sculptat cu dalta direct în cea mai fină marmură. Îl privește pe dr. Kreitz cum se plimbă prin clasă și, în acest timp, își ține bărbia ridicată. Îmi simte privirea, se întoarce și mă fixează cu ochii de un verde tulbure.

– Bună, șoptește ea. Mă numesc Erna Bäcker, zice zâmbind.

– Hetty Heinrich, rostesc, fiind chinuitor de conștientă de părul meu negru, cârlionțat, ochii mari și obrajii rotunzi.

Erna Bäcker este pur și simplu cea mai fermecătoare persoană pe care am văzut-o vreodată în viața mea.

Se aude un ciocănit în ușă și dr. Kreitz se oprește pe loc din citit.

– *Herr* Hoffmann! spune dr. Kreitz, adresându-i-se bărbatului înalt, slab, cu vestă și papion, care tocmai a intrat în clasă.

– *Heil Hitler!* zice *Herr* Hoffmann, salutând clasa.

– *Heil Hitler!* îi răspundem noi.

– Domnule director, zice dr. Kreitz și își drege vocea. Suntem încântați că v-ați alăturat clasei noastre.

Herr Hoffmann se duce în fața clasei.

– Bine ați venit în minunata noastră școală, zice *Herr* Hoffmann și ne zâmbește. Fiecare dintre voi a obținut rezultate foarte bune, dar acesta e doar începutul. Ca elevi ai acestei școli, prin multă muncă și un comportament ireproșabil, veți putea deveni oameni remarcabili. Asta e valabilă nu doar pentru băieți, ci și pentru voi, fetele. Când va veni timpul, veți deveni membri minunați ai marelui nostru nou Reich. Sunt convins că îi veți face mândri și pe părinți, și pe noi, școala voastră.

Mult noroc tuturor!

Îi zâmbesc. Visul meu e să devin doctor, de preferat unul cunoscut în lume. Simt că, dacă sunt aici, la școala asta, sunt cu un pas mai aproape de a-mi îndeplini visul. O să învăț din greu la toate lecțiile. Tot timpul.

Herr Hoffmann se îndreaptă spre dr. Kreitz.

– Ce le predați în dimineața asta?

Dr. Kreitz îi arată fără să scoată un cuvânt coperta de la *Metamorfoza*, iar fața lui *Herr* Hoffmann se umple de oroare.

– Dr. Kreitz, v-ați pierdut mințile?

Profesorul ridică din umeri.

– E un text minunat, *Herr* Hoffmann. Și e perfect pentru a ilustra temele pe care le vom studia anul acesta: simbolismul, metafora, absurditatea vieții.

– Despre asta vom discuta noi doi mai târziu, îl întrerupe *Herr* Hoffmann brusc. Între timp, așa cum bine știți, *Metamorfoza* nu e un text adecvat pentru a fi studiat la clasă. Să aveți grijă ca data viitoare să alegeți un autor *german*. O zi bună, copii!

Și iese din clasă, trântind ușa în urma lui.

Dr. Kreitz pare că se face mai mic. Mâna îi tremură când se întoarce la catedră și pune *Metamorfoza* în geantă. Își mușcă buzele și se uită pierdut la noi, ca și cum nu ar mai ști ce să facă în continuare. Elevii încep să sporovăiască între ei și el nici nu încearcă să îi oprească. Chipul lui mă duce iar cu gândul la o broască, dar de data asta una care a fost lovită și turtită pe un drum aglomerat.

Tomas mă așteaptă la ieșirea de la școală. Are picioare lungi, e slăbănog și stă rezemat nonșalant de trunchiul unui copac din Nordplatz[4]. Mă vede înainte să ajung la el, așa că îmi iese în cale, zâmbindu-mi strengărește.

– Ei, cum a fost? spune și se uită spre școală.

Lăsăm în urmă un grup gălăgios de școlari mai mari, care traversează piațeta acoperită de iarbă în drum spre Gohlis[5].

– Știi și tu... școală. Bănuiesc că e ceva mai deșteaptă și mai strictă, atâta tot.

Tomas se uită la mine neîncrezător. S-ar înscrie la școala asta fără să stea pe gânduri, dacă părinții lui ar avea bani să plătească taxele. Ar lua admiterea fără probleme.

– E ciudat acum, că nu mai locuiești în clădirea noastră, zice el. E mai gol, adaugă după o scurtă pauză.

– Nu stau chiar așa departe.

– Mda.

Respiră greoi în timp ce mergem, dar apoi ne oprim puțin când traversăm Kirchplatz.

– Cum e noua casă? mă întreabă.

– Așteaptă și o să vezi! spun râzând. N-o să îți vină să crezi când o să vezi cât de

diferită e față de apartament. Hai! îi zic și o rup la fugă, cuprinsă brusc de veselie.

Noua noastră casă de pe Fritzschestrasse e mare, are un acoperiș țuguiat și două coșuri care se înalță ca niște degete groase spre cer. Are patru rânduri de geamuri. E așa de mare, că fiecare dintre noi ar putea dispune de propriul etaj.

– E cea mai mare casă de pe stradă, zice Tomas, privind cu admirație clădirea impunătoare, din cărămidă, chituită cu negru.

Are părul răvășit și ars de soare și prin ochelarii de țestoasă, cu lentile murdare, i se văd ochii mari, ca de insectă. Tomas se uită la casă, la cât e de mare, și face ochii mari, iar eu mă simt mândră.

– Are și grădină în spate?

– Bineînțeles că da. Uite, acolo e camera mea! spun și arăt spre un balcon de la primul etaj, care dă înspre stradă. Sub el crește un cireș bătrân, splendid, cu coroană bogată, ale cărui ramuri se întind și peste gard, deasupra drumului, dar ajung și până la balconul meu. În balcon am locul meu special, de unde pot să văd intersecția cu Berggartenstrasse și aproape tot Fritzschestrasse, până când cotește spre dreapta, aproape de apartamentul lui Walter. Îl văd mereu venind și ducându-se acasă.

– Pun pariu că e foarte mare casa la interior, zice Tomas cu fața lipită de gardul din fier. Sigur are două scări interioare. Și o pivniță. Poate chiar și o temniță cu oasele vreunui prizonier.

– Nu mai spune prostii!

– Pot să intru? întreabă Tomas.

Îi arunc o privire. Deși au trecut doar câteva săptămâni, perioada în care ne jucam pe strada din spatele clădirii unde locuiam amândoi pare foarte îndepărtată. O altă persoană, *vechea* mea persoană, era cea care arunca mingea de colo până colo și care aluneca pe digul înnămolit ca să se uite la trenurile care ieșeau și intrau în gară pufăind.

– Azi nu, mă aud spunând. Scuze, poate în altă zi.

Și împing poarta grea din fier. Se deschide cu un scârțâit și, când îi dau drumul, Tomas rămâne pe dinafară, acoperit de un zgomot satisfăcător.

Îmi las ghiozdanul pe jos, în holul cu podea din lemn, care e atât de mare, că se aude ecoul, și îmi amintesc acea zi de iunie când ne-am mutat aici.

– O să am nevoie de o bucătăreasă și de o menajeră cu normă întreagă, spusese Mutti, stând exact în același loc în care stăteam și eu acum, uitându-se în jur cu admirație. Aproape că pot să îi simt parfumul cu care se dăduse în acea zi, *Vol de Nuit*. În casa asta mare n-am cum să mă descurc fără puțin *ajutor*, adăugase Mutti, cu mâinile la piept.

Vati, relaxat, cu o atitudine degajată, îmbrăcat cu pantaloni scurți și cămașă, cu nasturii de sus descheiați, îmi ciufulise părul, zicând:

– Cea mai râvnită casă din Leipzig. Sau, cel puțin, una dintre cele mai râvnite.

– Îmi place la nebunie, îmi amintesc că i-am zis, zâmbind către fața lui îmbătrânită.

– Cine și-ar fi imaginat, nu, *Schnuffel*[6]? Cine ar fi îndrăznit măcar să viseze la așa ceva? mai zisese el, ridicând o cutie, apoi lovind cu piciorul într-o ușă ca s-o deschidă. Biroul meu, ne anunțase el mulțumit, făcându-se apoi nevăzut înăuntru.

– Pot să îmi aleg un dormitor? întrebase Karl, cu ochii sclipindu-i de emoție la gândul că va avea o cameră doar pentru el.

– De ce nu? răspunsese Mutti, pe care am urmat-o în timp ce ea făcea inventarul mobilierului și al obiectelor de artă lăsate de foștii proprietari ai casei.

Ar fi greu să uit prima impresie când am văzut sufrageria cu roșu și auriu, camera de zi cu marele pian, în splendoarea după-amiezii, când soarele lăsa dâre de lumină pe covor; camera pentru micul dejun, văruită într-un albastru-pal, cu un gramofon în colț, și grădina de iarnă plină cu mobilă din răchită și plante ca de junglă. Vechiul nostru apartament ar fi încăput lejer în hol și sigur ar mai fi rămas loc.

Acum pieptul mi se umple de fericire și alerg pe hol, pașii mei răsună pe aleile pietruite, trec de bucătăria uriașă, apoi de spălătorie și ajung în splendida noastră grădină însorită, triunghiulară, cu gazon în mijloc, flori pe margine și un stejar uriaș în fundul grădinii. Aici nu e vreo cale ferată, cum exista în spatele apartamentului. Nu-mi va fi deloc dor de trenurile care îmi zgâlțâiau patul, care plecau cu un zgomot infernal în mijlocul nopții către cine știe unde.

Mă îndrept spre fundul grădinii și mă uit îndelung printre frunzele pestrițe și crengile bătrânului stejar uriaș. Chiar dacă nu mai mergem la biserică – Vati zice că ne distrage atenția de la cauza noastră măreață și, în plus, lui *Herr* Himmler nu i-ar plăcea – , *eu* știu că Dumnezeu îmi zâmbește. Mi-a dăruit toate aceste lucruri pentru că sunt specială: o căsuță în copac, reală, solidă, cu acoperiș adevărat, pereți și o deschizătură în mijlocul podelei din care atârnă o scară de frânghie.

Abia aștept ca Tomas să vadă toate lucrurile *astea*. O să fie tare invidios. Îmi imaginez ce față va face și încep să râd.

3 Școală primară (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

4 Piața de Nord din Leipzig e situată aproape de grădina zoologică a orașului. Cu spațiul verde generos și forma pătrățoasă, e una dintre cele mai frumoase piețe ale orașului (n. tr.).

5 Cartier din Leipzig (n. tr.).

6 Cuvânt de alint în germană, însemnând „iepuraș“ (n. tr.).

17 septembrie 1933

Stau la locul meu de la geam, printre perne confortabile, și mă uit îndelung pe Fritzschestrasse. Poate voi avea noroc și îl voi vedea pe Walter cu mâinile în buzunarele pantalonilor scurți, târșâindu-și pantofii, căutându-l pe Karl. Dar drumul rămâne gol. Printre crengile cireșului zăresc un cuplu în vârstă ieșind dintr-una dintre casele albe, elegante, de peste drum. Sunt însoțiți de un câine mare, cu blana neagră, crescută neglijent. Limba îi atârnă pe-afară, dând impresia că ar zâmbi. Când locuiam în apartament, nu aveam loc de un câine, dar acum Mutti nu mai poate să invoce scuza asta. Mă duc să o caut.

În bucătărie dau de Bertha, care își șterge pe șorț mâinile murdare de făină.

– Mama ta are o migrenă, îmi zice, s-a dus să se întindă puțin.

– Cum poate să se ducă cineva la culcare în mijlocul zilei?

– Pe mine sigur nu m-ar deranja, zice Bertha, frământând aluatul. Pot să te ajut eu cu ceva?

– Ar trebui să ne luăm un câine. O casă mare ca asta *are nevoie* de un câine.

– Înțeleg, ei, pentru asta poți să mai aștepți puțin, până coboară mama ta. S-ar putea să nu vrea un câine.

Se oprește din frământat și începe să lovească aluatul de blat. Sub pielea cu pete maronii i se văd mușchii cum se încordează.

– Oare să o trezesc?

– Nu, *Fräulein*[7] Herta, nu cred că ar fi bine să o trezești.

Oftez și ies în stradă. Cuplul în vârstă abia merge, așa că îi ajung imediat din urmă.

– Bună dimineața! Pot să mângâi câinele? Numele meu e Hetty. Locuiesc în casa mare, peste drum de dumneavoastră.

Bărbatul e îmbrăcat într-un costum de zi maroniu, poartă cravată și pe cap are o pălărie din fetru. Femeia, scundă și subțirică, îmbrăcată într-un pardesiu, deși afară e foarte cald, se uită întrebător la bărbat.

Bărbatul își drege glasul și îi spune încet:

– E doar un copil, Ruth. Și se întoarce spre mine: Sigur că da. Îl cheamă Flocke[8], iar eu sunt *Herr* Goldschmidt.

Flocke dă așa de tare din coadă, că tot corpul i se mișcă și se răsucește.

– Ești băiat bun?

Mă las pe vine și chicotesc, văzându-l cum își pune lăbuțele din față pe genunchii mei și încearcă să mă lingă în ureche.

– Poate că aș putea să îl duc în parc când nu aveți voi timp? întreb eu, uitându-mă în sus la soții Goldschmidt. Sunt foarte bătrâni și îmi imaginez că Flocke nu are niciodată ocazia să alerge în voie. Mă pricep la câini. N-o să-l pierd.

Mă ridic ca să par mai responsabilă. De data asta, *Frau* Goldschmidt e cea care îmi răspunde.

– N-o să iei câinele, spune cu un ton tăios, de parcă ar fi înghițit lămâi. N-o să permit asta după tot ce s-a întâmplat.

Fac un pas în spate. Poate că nu prea îi plac copiii.

– Haide, Ruth! Nu e nevoie să faci asta. Hai să mergem!

Herr Goldschmidt o apucă de braț, dar ea nu se mișcă și ochii i se îngustează ca ai unui șarpe.

– Tatăl tău, șuieră ea, i-a dat afară. Cu acuzațiile acelea false! O campanie defăimătoare în fițuica aia de ziar a lui. Un criminal! Numai minciuni și invenții...!

– Ruth, te rog!

Herr Goldschmidt o apucă și mai strâns de braț, dar ea e de neoprit, tremură de furie și aproape că scuipă cuvintele.

– Cei din familia Drucker erau oameni buni. De succes. Dar asta duce la invidie, nu? Invidie din partea unor oameni mediocri. Și uite-l cum tronează, ca un lord, într-o casă furată!

– *Ruth!* rostește *Herr* Goldschmidt, ridicând vocea și aproape țipând, apoi se întoarce spre mine: Îmi cer scuze în numele soției. Azi nu se simte prea bine.

Dar eu deja m-am convins că e o vrăjitoare rea și fug cât văd cu ochii înainte să mă otrăvească. Nu mă opresc decât în spatele porții din fier, cu inima bătându-mi în piept de parcă ar fi o herghelie de cai.

În fața casei e parcată o mașină și în hol dau peste o femeie tânără, înfășurată ca un cârnat într-un costum maroniu. Are obrajii grăsuți, nasul cârn și cele mai groase buze pe care le-am văzut vreodată. Are părul de culoarea unei pungi din hârtie, împletit, și așa de strâns în vârful capului, că pielea de lângă ureche e roșie și întinsă. Se uită la mine surprinsă.

– Bună, zice cu o voce amabilă. Eu sunt *Fräulein* Müller. Tu ești Herta, nu?

Vati, mare ca un urs și impozant în uniforma lui *Schutzstaffel*[9], iese din birou și îi înmânează lui *Fräulein* Müller mai multe dosare cu documente.

– Bună, *Schnuffel*. Îmi pare rău, dar o să fiu plecat câteva zile. Mă duc la Berlin, cu niște treburi pentru SS.

Mă îmbrățișează. Îmi lipesc capul de pieptul lui și îi simt catarama tare a curelei din piele cum îmi intră în obraz.

– Mama ta unde e? Hélène? Hélène? îi aud vocea cum i se înalță din piept.

– Franz?!

Mutti, îmbrăcată într-o rochie vaporoasă și cu o pălărie din paie cu boruri largi, vine din grădina din spatele casei; într-o mână ține un buchet de flori și în cealaltă, o foarfecă de grădină.

– Cum de ești acasă așa devreme? întreabă Mutti surprinsă.

– Ah, aici erai! Hélène, ți-o prezint pe Hilda Müller, noua mea secretară.

Tânăra îi zâmbește mamei.

– Trebuie să plec urgent la Berlin. Avem din nou necazuri cu comuniștii, oftează el. Dar mai trebuie și să termin în după-amiaza asta editorialul săptămânal pentru *Leipziger,* ca să fie gata de predare diseară. *Fräulein* Müller o să vină cu mine să mă ajute cu asta.

Se oprește brusc și își masează obosit pleoapele. Săracul Vati e epuizat din cauza celor două joburi.

– O să stai la *Oma* Annamaria? îl întreabă Karl.

– Nu, dacă pot să evit, nu, răspunde Vati rapid. Adică, ce vreau să spun e că o să încerc să o vizitez pe mama soacră dacă voi avea timp, dar e posibil să fiu foarte obosit. Se uită la Mutti. O să vă sun în seara asta, îi mai spune lui Mutti, luându-i mâinile tandru și sărutând-o pe obraz.

– La revedere, *Schnuffel*, să te porți frumos cu mama!

– Da, Vati! rostesc și îi privesc chipul, încadrat de părul blond, dat pe spate.

Mă uit la ochii lui albaștri, sperând să văd iubirea din ei, el recunoscând, la rândul lui, bunătatea în ai mei. Dar deja se uită la ceas.

– Trebuie să plecăm, spune și se întoarce spre Karl. Tu rămâi bărbatul casei. Să ai grijă de mama și de sora ta.

Stăm lângă ușa din față și ne uităm cum Vati și *Fräulein* Müller se urcă în mașina neagră, elegantă. Fusta femeii e atât de strâmtă, încât mai-mai că plesnește când se urcă în mașină. Are fundul mare și lat și, când merge, seamănă cu o gâscă.

– Mutti, zic eu după ce văd că ei au plecat, cei din familia Goldschmidt, care locuiesc peste drum, mi-au spus că Vati a furat casa asta. Dar cum poți să furi o casă?

Mutti se întoarce și mă privește fix.

– Au zis ei asta? De ce stăteai de vorbă cu ei?

– Au un câine drăgălaș și eu voiam doar să îl mângâi. Pot să am un câine acum, că locuim aici?

– Nu trebuie să stai de vorbă cu astfel de oameni.

– Eu doar am vrut să mângâi cățelul.

– Dar sunt *evrei*, Hetty!

Cuvântul mă face să simt un fior rece pe spate. De unde era să știu?

Karl strâmbă din nas și zice:

– Niște porci murdari, evreii ăștia!

– Nu au altceva de făcut decât să împroaște cu minciuni, zice Mutti sigură pe ea.

Mă uit la ea cum pune florile într-o vază și o umple cu apă.

– Asta fac oamenii ăștia și o să te rog să nu mai vorbești cu ei. Trăim vremuri grele. De asta Vati muncește pentru SS și se mai ocupă și de ziar. Trebuie să îl protejeze pe Hitler și să interzică toate partidele care i se opun. Trebuie să îți alegi prietenii cu grijă, Hetty. Să te împrietenești numai cu *buni* germani, ca noi. Înțelegi?

– Da, Mutti.

Mă duc după ea în grădină pentru că nu vreau să rămân de una singură. Mă uit la florile și la tufișurile de la marginea grădinii. Totul pare calm și prietenos, dar simt cum dincolo de siguranța gardului din fier plutește răul și mă înfior. Îmi imaginez un câine mare, care ar patrula în jurul grădinii, și asta mă face să mă simt mai protejată.

7 „Domnișoară“ (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

8 „Blănosul“ (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

9 *Schutzstaffel*, prescurtat SS, însemnând „Eșalonul de protecție“, a desemnat între 1923 și 1945 o organizație nazistă care reprezenta baza partidului nazist și care a fost responsabilă pentru multe dintre crimele de război comise în Al Doilea Război Mondial (n. tr.).

8 octombrie 1933

Se aude un ciocănit în ușă.

– Oare cine a venit așa devreme, duminica? întreabă Mutti încruntându-se.

Înaltă și suplă, îmbrăcată într-o rochie din șifon, de culoarea piersicii, coboară scările. O șuviță de păr îi cade din cocul brunet și și-o dă după ureche.

Deschid ușa grea de la intrare și îl văd pe Walter, care stă pe scări cu mâinile în buzunare. Trag tare de ușă și inspir, dorindu-mi să fiu mai înaltă.

Când Walter era micuț, probabil că arăta ca heruvimii bucălați și cârlionțați, care plutesc pe norișori în tablourile cu Maica Domnului și cu bebelușul Isus. Acum, la paisprezece ani, are părul blond, cârlionțat, și ochii albaștri, dar nu mai e bucălat, ba din contră, e înalt și zvelt ca un mânz. Un băiat-bărbat.

– Karl! strigă Mutti, ținându-se de capătul din lemn al balustradei, ca și cum i-ar fi frică să îi dea drumul.

– Bună dimineața, *Frau* Heinrich! o salută Walter politicos și intră în casă. Oare Karl e liber acum?

– Hai sus! se aude Karl, cu chipul ițindu-se la capătul de sus al scării. Hai să stăm de vorbă la mine în cameră!

– Bună, Walter! îl salut eu.

Se apleacă să își dezlege șireturile și pare că nu mă vede deloc.

– Vrei să mergem la căsuța din copac? fac eu o încercare, dar el urcă în fugă scările spre Karl.

Vati apare din birou, cu mâinile în șolduri, și se uită încruntat spre Walter.

– Iar *băiatul* ăla! Încă nu i-ai zis, nu? o întreabă pe Mutti.

– Franz, oftează Mutti, te rog să nu mai vorbim despre asta!

– Doar pentru că a salvat-o odată…Vati îmi aruncă o privire și știu că se gândește la ziua când aproape mă înecasem. Nu sunt de acord cu asta! spune el, apoi se întoarce și trântește ușa de la birou.

Eu și Mutti rămânem singure în hol și ne uităm una la cealaltă. Simt cum o gheară invizibilă mi se urcă pe șira spinării.

– Ce nu îi place lui Vati? șoptesc eu.

Mutti oftează.

– Du-te și spală-te pe mâini și pe față. Azi mergem în vizită la azil.

– Dar...

– Doar câteva ore. O să îți facă bine.

– Chiar trebuie?

– Da, zice ea hotărâtă. Munca pentru comunitate e sfântă. Ne apropie de Führer. E important să avem grijă unii de ceilalți.

– Dar eu prefer să mă joc cu Walter și Karl.

– Tinerele domnișoare, spune Mutti tăios, trebuie să învețe *să asculte*.

Urc scările anevoios și simt în piept o mare greutate.

Azilul pentru soldați e pe Hallische, departe de strada principală. Clădirea are câteva sute de ani și înainte era spital – acum funcționează ca loc unde sunt îngrijiți bravii soldați care au fost răniți grav apărându-ne patria, un Cămin pentru Eroi. Are o grădină drăguță și o terasă lată pe o latură, unde stau aliniate câteva cărucioare cu rotile. Bărbații stau nemișcați, uitându-se fix la straturile de flori, și mă întreb dacă nu cumva sunt deja morți.

Mutti urcă scările și sună la ușă. Suntem întâmpinate de o infirmieră îmbrăcată într-o uniformă impecabilă, care ne conduce într-un hol ce miroase puternic a lemn lăcuit și a clor. Ne spune că o cheamă Lisel. De sub boneta albă i se zărește părul blond.

– *Heil Hitler!* Ce plăcere să vă revăd, *Frau* Heinrich!

– *Heil Hitler!* Ea e fiica mea, Herta.

– Ce drăguț că ați venit amândouă să ne vedeți. Rezidenții noștri se bucură întotdeauna de vizitele dumneavoastră, *Frau* Heinrich.

O urmăm pe Lisel de-a lungul unui coridor îngust, trecem de un salon și arunc o privire înăuntru. Opt paturi, toate aranjate impecabil, goale, pentru că, ne spune Lisel, pacienții sunt în camera de zi. Încerc să nu respir prea adânc, pentru că dincolo de mirosul de clor se simte urină și încă ceva extrem de neplăcut.

– O parte din cei internați sunt eroi de război, Herta, și nu au deloc familie, zice Lisel. Merită un loc confortabil în care să își ducă zilele.

– Da, așa e, merită un astfel de loc, aprob eu.

– Cu siguranță. Din păcate, avem nevoie de mai multe fonduri, e foarte complicat, se încruntă Lisel.

– Pot să organizez un prânz de strângere de fonduri, spune Mutti entuziasmată, iar soțul meu ar putea să atragă atenția asupra necazurilor pe care le aveți în *Leipziger*.

Lisel zâmbește.

– Suntem foarte norocoși că avem un aliat ca mama ta, îmi zice ea, care se îngrijește neîncetat de binele celorlalți.

Mă uit surprinsă la Mutti. Pentru mine, ea e doar Mutti. Dar acum îmi dau seama

că nu e doar atât. În camera de zi sunt trei soldați care stau în semicerc în cărucioarele lor din lemn și răchită. Știu că nu ar trebui să mă holbez, dar nu mă pot abține. Numai uitându-mă la unul dintre ei și mă trec toate transpirațiile. Îi lipsește o parte de față și cealaltă jumătate seamănă cu o încâlcitură de bucăți de carne din care nu se mai înțelege nimic. Are o gaură mică în locul unde ar trebui să îi fie gura și îi lipsește o bucată mare din zona unde ar trebui să fie obrajii. Nu are un ochi, iar celălalt iese proeminent din partea ciopârțită, alb și încețoșat. Fața lui mă face să mă gândesc la un pui pe jumătate mâncat.

Simt cum mi se strânge stomacul și îmi e teamă că o să mi se facă rău. Mutti mă apucă de braț și mă ține bine. Respir adânc, fiindcă dacă voi fi doctor, nu am voie să fiu sensibilă. Prin comparație, ceilalți doi sunt mai ușor de privit – unul nu mai are picioare de la șolduri în jos, iar celălalt are doar jumătate de picior și a rămas fără o mână.

Mă uit la Mutti, care stă în mijlocul încăperii îngrozitoare și, dintr-odată, pare cea mai frumoasă ființă din lume. Ochii îi sclipesc, e radioasă în rochia de culoarea piersicii și zâmbetul încântător dă culoare camerei și îi farmecă pe pacienți.

Lisel aduce prăjituri și ceai cu lămâie. Îi dă să bea bărbatului cu chipul deformat printr-un pai, pe care i-l bagă în gaura unde ar fi trebuit să fie gura. Ceaiul i se scurge pe cămașă când Lisel scoate paiul, pe acolo unde în mod normal ar trebui să fie bărbia. Femeia îl curăță și vine să se așeze lângă mine.

– Ce s-a întâmplat cu ei? șoptesc eu.

– Au fost răniți în urma bombardamentului. Dar unii arată chiar mai rău decât cei de aici, zice Lisel și face o pauză. Războiul e ceva îngrozitor.

– Nu m-am gândit niciodată la asta.

– Păi, de ce să te fi gândit? Ești un copil. Poate data viitoare o să le citești ceva soldaților? Mama ta ne-a spus că ești foarte deșteaptă. Le-ar plăcea mult. O fetiță așa frumoasă, care să lumineze locul din când în când.

Mă uit surprinsă la Mutti și ea îmi zâmbește îngăduitoare. Simt un val de plăcere când aud cuvintele de laudă din partea lui Mutti.

– Sigur, răspund cu toată inima. Mi-ar plăcea foarte mult să le citesc.

Asistenta îmi mulțumește și se ridică să îi șteargă din nou fața bărbatului grav rănit și să îi dea apă să bea.

Mai târziu, ne luăm la revedere de la Lisel pe scările de la intrare. Respir cu lăcomie aerul curat și mă străduiesc din răsputeri să nu o iau la fugă din acest loc.

– Ce grav răniți erau acei bărbați, Mutti!

– Oh, și ei sunt printre cei norocoși că au parte de o îngrijire așa bună.

Mergem încet, bucurându-ne de soarele după-amiezii târzii. Totul în jur mi se pare mai viu și mai drag decât înainte. Niciodată nu m-am gândit cât de frumoase sunt coroanele copacilor, trilul pur și dulce al păsărilor sau perfecțiunea propriului corp. Și îmi dau seama mai limpede ca niciodată cât de mult îmi doresc să devin

chirurg. Ca să îi fac *pe ei* să fie mai bine. Îmi jur să învăț din greu la școală.

Te rog, te rog să nu mai fie niciun război. Ai grijă de noi, de Mutti, de Vati, de Karl și de mine, ca să fim în siguranță.

– N-o să mai fie un alt război, nu?

– Să sperăm că nu. Din fericire, îl avem pe Hitler, care iubește pacea și își dorește armonie în Europa. Din păcate, nu putem spune același lucru despre celelalte țări. Numai uită-te la ce ne-au făcut la sfârșitul războiului! Atâția răniți, atâția șomeri, atâta sărăcie! Își bat joc de noi. *Vor* să suferim și să tot suferim, până nu vom mai putea și vom spune: Gata! Și ne vom lupta să ne luăm înapoi ce ne aparține de drept.

– Cine? Cine sunt *ei*?

– Dușmanii noștri, Hetty. Sunt mulți care vor să ne distrugă. Vor să ne ucidă, să ne mutileze, să ne ia tot ce avem noi mai de preț. Vor să ne distrugă chiar felul nostru de a trăi.

Simt gheara cum mi se urcă iar pe șira spinării.

– Dar *cine* sunt acești inamici?

Mutti mă strânge de mână.

– Sunt mulți și diferiți, iar în spatele lor sunt evreii, care vor să domine lumea pentru interesul propriu. Dar tu nu trebuie să îți faci griji, draga mea, continuă cu o voce radioasă, cu Hitler la conducerea Germaniei, nu trebuie să ne fie teamă de nimic. Cei care ne vor răul vor tremura ca varga.

11 octombrie 1933

– Scuze, azi nu pot, îi zic Fredei, evreica, atunci când mă roagă să îi fiu coechipier la ora de sport.

Umerii îi cad dezamăgiți și mă simt vinovată. Mă uit speriată pe terenul de sport, în căutarea altcuiva care să îmi fie coechipier, ca să evit orice posibil contact cu ea. Gerda clatină din cap și o apucă de mână pe Ava, în cazul în care aveam vreo îndoială.

– Hei, vrei să fii coechipierul meu azi?

Mă întorc și o văd pe Erna, înaltă și zveltă în costumul ei alb de gimnastică, uitându-se la mine și zâmbind.

– În regulă, îi răspund eu, încercând să par nepăsătoare, dar inima îmi bate cu putere.

Erna nu trebuie să știe unde locuiam înainte. Nu trebuie să știe că la fosta mea școală aveam un singur prieten, pe Tomas. Familia noastră avansează, e *singurul* lucru care contează.

– Fetelor! strigă *Fräulein* Sauber ca să ne atragă atenția. Ascultați cu atenție instrucțiunile mele! Veți lucra împreună cu coechipierii voștri exercițiile cu bastoane pe care vi le-am predat data trecută. Concentrați-vă să vă înălțați cât mai mult brațele și să vă poziționați grațios picioarele și tălpile. Coechipierul vă va semnala erorile făcute. Găsiți-vă un spațiu de lucru.

Ne-am dus spre fundul sălii.

– Hai, zice Erna cu o sclipire în ochi, să văd cea mai bună piruetă cu bastonul! Și nu uita să-l înalți cât mai sus și să stai pe vârfuri.

Imită vocea pițigăiată a lui *Fräulein* Sauber, așa că încep să râd și amândouă ne răsucim și ne legănăm, învârtind bastoanele și înălțându-ne pe vârfuri într-un mod foarte exagerat. Cu Erna alături, puțin îmi pasă dacă intru în bucluc cu pițigăiata *Fräulein* Sauber.

Mă uit cu coada ochiului la Freda, care se antrenează de una singură, într-un colț al terenului. Pare tristă și abandonată, dar nu trebuie să îmi pară rău pentru ea, fiindcă nu e una de-ale noastre. Mă forțez să nu mă mai uit la ce face.

– Unu, doi, trei... *Heil!*

Erna își pune bastonul deasupra buzei de sus și își întinde brațul într-un salut rigid.

– Erna, îi șoptesc eu îngrijorată, dar râd așa de tare, că mă doare stomacul. Elevi, zic și îmi îngroș vocea ca să semăn cu dr. Kreitz. Îmi scot burta în față și îmi arunc brațele în lături. Fiți atenți la acest autor despre care nu trebuie să învățați nimic. Este uriaș, este sclipitor și este interzis!

O bucurie uriașă mi s-a răspândit prin tot corpul, ca ciocolata fierbinte, când am văzut-o pe Erna chicotind la glumele mele. Totul era dintr-odată posibil și la îndemână. Trebuia doar să întind mâna și să-l iau.

Din păcate, lecția s-a terminat mult prea devreme și a trebuit să intru la clasă. De data asta m-am așezat în banca Ernei. Avem o lecție nouă, care ni se predă între ore: viața conducătorului. *Frau* Schmidt ne explică faptul că vom învăța despre viața lui Adolf Hitler, acest om măreț, că vom afla necazurile prin care a trecut și că ni se va vorbi despre curajul și tăria morală de care a dat dovadă. *Frau* Schmidt are ochii înlăcrimați când ne vorbește despre suferințele Conducătorului și despre înțelepciunea lui. Odată ce vom ști totul despre el, ne spune ea, o să îl admirăm și o să îl iubim la fel de mult ca ea. Și apoi cântăm.

Cântăm *Horst Wessel Lied*[10] și mă uit pe fereastră. Cei din clasele mai mari sunt în pauză. Mă uit la elevi și îl văd pe Karl. E în mijlocul mulțimii și își lasă capul pe spate, râzând. Zâmbesc când îl privesc și apoi zăresc o figură solitară, stând departe de toată lumea, pe o bancă, cu picioarele încrucișate, cufundat într-o carte. Walter! Ce amuzant e! În timp ce Karl și prietenii lui se umflă în pene și intră în competiție unul cu celălalt, Walter face exact opusul. Se ascunde undeva, departe, cu cărțile lui. Inima mi se umple de bucurie când îl privesc.

Ne apropiem de finalul cântecului nostru de recunoștință.

Führer al meu, Oh, Führer! Trimis mie de Dumnezeu
Protejează-mă și ține-mă în viață cât mai mult
Ai salvat Germania din cele mai grele nevoi
Îți mulțumesc pentru pâinea cea de toate zilele
Stai cu mine mult timp, nu mă părăsi
Führer al meu, Oh, Führer! Credința mea, lumina mea
Te salut, Führer al meu, Oh, Führer!

Mutti e plecată la o strângere de fonduri când eu și Karl ne întoarcem acasă, pe o ploaie torențială.

– După ce vă uscați, să coborâți la masă cu mine și cu Ingrid, ne zice Bertha și pune patru farfurii pe masa mare din stejar, din bucătăria dăltuită.

Am urcat scările să mă schimb de haine. Ce diferit era când locuiam în apartament! Eram doar eu, Karl și Mutti, pentru că Vati lucra mai tot timpul. Eram

o mică echipă de trei, mâncam împreună, iar eu și Karl împărțeam dormitorul. Mergeam cu Mutti la cumpărături și o ajutam să pregătească masa. Ea ne fredona cântece franțuzești și ne spunea povești din copilăria ei din Franța, înainte să vină să locuiască în Germania. Era mai ocupată atunci, pentru că nu avea o menajeră și o bucătăreasă, dar, în mod ciudat, părea să aibă mai mult timp să stea cu noi. Acum se împarte în zece locuri, ba la operele ei de binefacere, ba ca să își vadă prietenii, lăsându-ne deseori în grija Berthei. Mă întreb uneori dacă nu cumva uită că existăm.

Deschid noul radio fără fir pe care mi l-a dat Vati și care tronează la mine pe birou. Se transmite din nou discursul ținut de dr. Gross, șeful Biroului de Politică Rasială din cadrul partidului nazist, către tineretul german. Eu și Karl am stat și l-am ascultat cu atenție înainte de cină:

…știința ne învață că, într-adevăr, caracteristicile moștenite sunt mai importante decât influențele mediului… Mă dezbrac de bluza și de fusta ude fleașcă. *…când noi nu vom mai fi în viață, moștenirea noastră va trăi în copiii noștri și în copiii copiilor noștri. Și când vom înțelege acest lucru, vom vedea acel fluviu uriaș de sânge care curge în noi de secole, și acesta este adevărul poporului german. Fiecare generație e un val care se înalță și cade, ca să fie înlocuit de următorul. Ca indivizi, nu suntem decât o picătură în acest râu. Spre deosebire de mințile liberale, noi nu ne vedem în centrul lumii.* Îmi scot din dulap o bluză curată, un pulover și o fustă și mă îmbrac. *…o astfel de înțelegere a lucrurilor ne face modești. Spre deosebire de gânditorii liberali, care cred că au ajuns de unii singuri la succesele pe care le au în viață, noi știm că tot ce îndeplinim nu se întâmplă datorită înzestrărilor proprii, ci datorită moștenirii noastre. Noi suntem mândrii purtători și gardieni ai sângelui german…*

Închid radioul. Știu ce urmează să spună. Că fiecare rasă e diferită. Chiar dacă îl educi pe un negru, asta nu îl va transforma într-o rasă superioară, cum e un nordic. Cobor scările și simt puterea prețioasă, pură a sângelui meu german de calitate, cel puțin dinspre partea lui Vati, cum îmi pulsează prin vene.

Bertha ne servește cu gulaș fierbinte și niște chifle mari. Când aproape am terminat, Walter își ițește capul strălucitor.

– Ah! exclamă Bertha zâmbind. Ai ajuns la timp pentru niște *pflaumenkuchen*[11]. I-ai simțit mirosul? Hai, intră, nu te mai foi la intrare, îl mustră ea în timp ce ne adună castroanele din față.

Walter se așază lângă Karl. Eu îmi îndrept spatele și îmi netezesc părul.

– Ți-ai făcut eseul la istorie? îl întreabă Walter pe Karl.

– Nu, suspină el. Trebuie să-l fac diseară. Ce avem de făcut?

– *În ce măsură se poate face o comparație între simbolismul încercărilor și eroismul din* Cântecul Nibelungilor *cu încercările din prezent ale poporului german?* spune Walter și ia o lingură plină de tartă cu prune. Bertha, e delicioasă!

Bertha radiază de fericire. Îmi sprijin capul de perete și îmi imaginez că va veni o vreme când va fi și Erna cu noi și vom sta toți patru în jurul mesei, bârfind despre

școală sau despre cine știe ce persoană, simțindu-ne în largul nostru. Eu aș povesti ceva și toți trei m-ar privi fix, aprobând, ascultând și zâmbind la anecdotele mele.

– Hai, vii?

– Hm?

– Te-am întrebat dacă vii cu noi la căsuța din copac, zice Walter, uitându-se la mine nerăbdător. Am adus caramele Reisen, adaugă, scuturând o pungă din hârtie.

Am țâșnit din scaun și i-am urmat pe băieți pe alee, până în grădină. Ploaia se oprise și am simțit mirosul de pământ reavăn. Mă uit la ei cum se cațără pe scara din frânghie și apoi, ținându-mă strâns de treptele alunecoase, mă cațăr și eu, urcând prin gaura din podea care încercuiește trunchiul și o mare parte din coroana copacului. Fusta mi se ridică în jurul șoldurilor și o trag repede în jos. Dar Walter nu se uită.

Se duce la fereastră și privește afară.

– Ce sus suntem, zice el, zâmbindu-ne mie și lui Karl. Oare un cangur poate să sară mai sus decât o casă?

– Iar o glumă proastă de-ale tale! își dă Karl ochii peste cap.

– Bineînțeles că da! exclamă Walter. O casă nu poate să sară!

Karl suspină, dar eu chicotesc și Walter îmi face cu ochiul, apoi aruncă iar o privire pe fereastră.

– Poți să vezi foarte departe de aici, chiar până în Rosenthal12. Au! țipă, apoi își retrage rapid mâna de pe pervaz, unde o rezemase, o scutură și își examinează degetul.

– Lasă-mă să văd, îi zic și mă ridic să văd ce a pățit.

I-a intrat o așchie în degetul arătător.

– S-a înfipt prea adânc ca să poată fi scoasă cu mâna. Aduc penseta.

Mă grăbesc să cobor și îl aud pe Karl râzând.

– Dacă nu ești atent, o să îți amputeze degetul. I-a venit ei ideea asta ridicolă, că vrea să devină chirurg.

Îmi iau trusa din cameră. Pe vremea când locuiam în apartament și umblam pe străzi cu Tomas, purtam cu mine trusa medicală, agățată pe umăr, și căutam peste tot vietăți rănite pe care să le fac bine. Cățelul vagabond pe care Tomas îl ținea strâns (și care îl mușcase o dată sau de două ori) cât timp îl tratam de râie cu borax, pisica vecinilor, căreia i-am pansat codița rănită, deși se tot împotrivise. Odată chiar am încercat să îi lipesc la loc picioarele unui păianjen, dar a murit oricum.

Alerg înapoi la căsuță și scot așchia din degetul lui Walter cu multă grijă, apoi strâng bine gaura din deget până dă sângele, convingându-mă astfel că nu a mai rămas nimic. Tamponez rana cu iod și îi spun să aibă grijă să nu se murdărească, fiindcă astfel s-ar putea infecta.

Karl își întinde o pătură pe podea și stă într-o rână, sprijinit în cot.

– Ba chiar *citește* cărți de medicină, comentează el, uitându-se la operațiunile

mele medicale. Foarte plictisitor!

– Nu, nu e.

– Oricum, zice Karl, știi că femeile nu au *voie* să fie medici?

– Nu e adevărat!

– Întreabă-l pe Vati, dacă nu mă crezi pe mine. Oricât de mult îți displace asta, Hetty, ești *fată* și ar trebui să începi să te porți ca atare.

Îmi dau seama din vocea lui că nu e răutăcios, dar fierb toată când împachetez sticla de iod și închid trusa. Simt privirile băieților, care mă urmăresc cum mă chinui să închid curelele și cataramele. *Femeile nu au voie să fie medici*. Are oare dreptate? În mine se cască un hău.

– Ei bine, vă mulțumesc, dr. Heinrich, zice Walter, spărgând tăcerea, nu e nimic greșit să ai visuri.

Cuvintele lui sunt ca un pansament pe rană. Îmi face cu ochiul pentru a doua oară.

– Ar trebui să te plătesc pentru ajutor, zice el și începe să scotocească în pungă, de unde scoate o bucată mare de caramel. Cea mai mare bucată, doar pentru tine, micuța Hetty! zâmbește el, dându-mi bucata de caramel, și inima începe să-mi bată mai tare.

– Mulțumesc!

O iau și mă așez pe podea, cu spatele rezemat de perete. Bag carameaua în gură și încep să molfăi bucata aurie, dar e mare și dură, îmi tot iese în afară, prin obraz, și refuză să se micșoreze. Din colțul gurii îmi curge salivă și mă șterg repede cu mâneca.

– Foarte atrăgător, râde Karl.

Vede și Walter și începe să râdă.

– Uite, mai ia o bucată!

Îmi țin buzele strânse și dau din cap că nu mai vreau, roșie toată ca o sfeclă.

– Ura! râde iar Karl. Iată un mod de a face o fată să tacă. Felicitări, prietene!

Simt că mi se pune un nod în gât, așa că mă ridic repede în picioare și cobor ca fulgerul pe scară, înainte să îmi dau voie să plâng.

Râsul băieților mă urmărește până în casă și visul meu pentru un viitor frumos se sparge ca o sticlă, în milioane de bucățele colorate.

10 *Horst-Wessel-Lied (Cântecul lui Horst Wessel),* numit și *Die Fahne hoch! (Sus drapelul!),* a fost imnul oficial al **partidului nazist NSDAP** din 1930 până în 1945. După 1945, interpretarea publică a acestui imn – atât melodia, cât și textul – a fost interzisă prin lege, în Germania și Austria (n. tr.).

11 „Tartă cu prune“, în lb. germană, în orig. (n. tr.).

12 Cel mai mare parc din Leipzig, cu vedere spre Grădina Zoologică din oraș (n. tr.).

10 februarie 1934

Augustusplatz[13] e plină ochi. Piața mare a fost transformată într-un decor de film și cu greu o mai recunoști. De aici, de sus, de la loja noastră, instalată special pentru demnitarii locali și familiile acestora, mă simt ca o vedetă de cinema, care așteaptă să fie chemată în fața camerelor de filmat. Tremur și îmi înfășor și mai bine gulerul din blană în jurul gâtului. Reflectoare puternice, orbitoare inundă piața și steaguri uriașe cu svastică atârnă din acoperișurile înalte. Sub loja noastră, cei din echipajul de filmare fumează și își pierd timpul pe lângă trepiedele și camerele lor de filmat, bâțâind din picioare de frig și înfășurându-se mai bine în haine, în așteptarea marelui eveniment. Mă uit la mulțimea de fețe palide ce privesc în sus și la miile de oameni care flutură mici steaguri.

Mutti mă ia de mână.

– E rândul lui Karl, zice ea emoționată.

Karl face câțiva pași în față, îmbrăcat în uniformă, și e foarte serios. Ia steagul în mâna stângă și cu dreapta arată spre cer. Trei degete se îndreaptă spre înalturi ca o săgeată. Își ține bărbia înălțată și se uită drept în față, fără să clipească.

– Adolf Hitler, scandează el fără să se clintească, ești marele nostru conducător!

Numele tău face pământul să tremure.

Avem Al Treilea Reich și nicio altă lege nu mai e pe pământ.

Să îți auzim zilnic vocea, să ne conduci cu înțelepciunea ta,

Noi te vom asculta până la capăt, cu prețul vieții noastre!

Te salutăm! *Heil Hitler!*

Am un nod în gât și tot corpul îmi e invadat de emoție. Karl, cel mai drag dintre toți frații de pe lume, frumos, brunet și cu ochii întunecați, intră în rândul Tineretului Hitlerist[14]. De acum îi aparține lui Hitler.

Karl primește mult râvnitul pumnal și se întoarce la *Schar*, la unitatea formată din cei aproximativ șaizeci de băieți. Următorul băiat face un pas în față și repetă jurământul. După ce este inițiat și ultimul recrut, toți părăsesc în marș scena și se alătură celorlalți băieți din Tineretul Hitlerist.

Echipajul își verifică toate camerele. Un bărbat urcă pe scenă și testează singurul microfon instalat. Se aude un pârâit puternic. Așteptăm să înceapă marele

eveniment. Așteptăm. Degetele de la mâini și de la picioare îmi amorțesc. Încerc să le mișc, dau din mâini și suflu în palme, dar nu funcționează.

În cele din urmă, se aude orchestra cântând *Fanfara* lui Franz Liszt. Șșșt, se aude din mulțime și o mie de capete se întorc dintr-odată, de parcă ar fi unul singur. Un Mercedes decapotabil, negru se apropie dinspre capătul pieței. Am uitat că mi-au înghețat mâinile, că scaunul nu e deloc confortabil. E chiar el. Cel mai măreț dintre oameni, noul tată al fratelui meu.

Mașina oprește în fața lojii și Führerul urcă scările, trece atât de aproape de mine, că aș putea să întind mâna și să-l ating. Vati aplaudă frenetic, cu un zâmbet larg pe față.

Scund și agil, *Herr* Hitler e nemaipomenit de atrăgător. Are un costum maroniu și o banderolă cu svastică. Are părul închis la culoare, ca al meu, pe care îl poartă elegant, cu cărarea pieptănată într-o parte.

Stă câteva minute și se uită la mulțime. Își înalță pumnul spre cer, apoi îl duce la piept. Mulțimea înnebunește și începe să scandeze: *Seig Heil! Seig Heil! Seig Heil!*15 până când Führerul întinde mâinile și toată acea mulțime tace dintr-odată, la unison, fără ca el să fi rostit vreun cuvânt.

– *Heil*, tineretul meu german! strigă el în cele din urmă. Cu toții ne dorim ca acest Reich să dureze milenii de acum încolo. Să fim fericiți știind că viitorul ne aparține în întregime!

Mutti mă strânge atât de tare de mână, că începe să mă doară. Are ochii plini de lacrimi. Führerul face o pauză și se uită în jur. Ochii lui albaștri, de culoarea celui mai adânc ocean, scrutează micul nostru grup de demnitari locali și se fixează asupra mea.

Simt că îmi vâjâie capul și nu mai pot să respir.

– Voi, tinerii, și se uită la mine, nu trebuie să fiți slabi. Vreau un tineret dur, feroce, care domină și e neînfricat. Un tineret în fața căruia lumea să tremure de groază, să sufere. Să nu fiți nici gentili, nici slabi.

De ce îmi vorbește direct mie? Nu mă mai pot concentra la ce spune, pentru că în urechi aud un strigăt ciudat și privirea mi se încețoșează. Îi văd gura cum se mișcă atunci când vorbește și mâinile cum gesticulează, o șuviță de păr se desprinde și îi ajunge pe frunte.

Acum nu se mai uită la mine, se uită la miile de oameni din mulțime, dar acea privire, acea *conexiune* a aprins în mine un foc alb, fierbinte. Pentru că m-a scos în evidență.

A văzut că sunt specială. Pot să devin cineva extraordinar!

– Așa voi crea Noua Ordine, spune Führerul, iar din gură îi țâșnește saliva ca dintr-o fântână, corpul mișcându-i-se sub forța propriilor cuvinte. Așa vom obține victoria!

Cuvintele îi ies din gură tot mai multe și mai puternice, ca un val uriaș gata să

înghită mulțimea. Vorbește despre un viitor minunat, fără sărăcie, fără clase sociale. Doar o singură națiune, unită, pe care o va invidia o lume întreagă.

– O lume pe care într-o bună zi o veți conduce voi, tineretul meu german, rostește și arată spre detașamentele din Tineretul Hitlerist.

E ca un magnet care mă trage spre el, mi-e imposibil să îi rezist. Când își încheie discursul, ochii mi se umplu de lacrimi.

Noi, germanii, rămânem uniți.

Noi împotriva lumii.

Simt că plutesc. Mult deasupra lojii și a mulțimii. Deasupra Augustusplatz și deasupra mărețului oraș Leipzig. Deasupra Germaniei înseși. Tot mai sus și mai sus, până văd Pământul așa cum numai Dumnezeu poate să-l vadă, învârtindu-se prin spațiu și timp în jurul Soarelui și acolo, în centrul tuturor, acest pământ binecuvântat, cu pădurile lui adânci, cu pământ cultivat și bogat și lacurile pline cu pești, cu fabricile și minele de cărbuni și cu armata sa. Pot să văd acest popor: oameni buni, onești, muncitori, asupriți îngrozitor de prea mult timp, unindu-se ca să înfrunte împreună restul lumii. Ca să le arătăm cine suntem cu adevărat și ca să luăm înapoi ce e al nostru de drept. O forță, o putere, căreia, ca și gravitației, nimic nu poate să îi reziste.

Orchestra începe din nou să cânte, numai că de data asta sunetul tobelor aduce cu ritmul unui dans războinic străvechi. Se aud loviturile care îmi pulsează în corp în timp ce Führerul părăsește piața, stând în picioare, în mașină, ca un împărat victorios în carul său. În spatele lui mărșăluiește o armată de oameni cu torțe. Luminile au fost stinse și, în întunericul care s-a lăsat brusc, flăcările par să curgă ca un râu de foc ce a cuprins centrul Augustusplatz.

Eu și Mutti ne întoarcem acasă pe jos, în frigul paralizant. Vati a trebuit să se întoarcă la birou și Karl a rămas cu noul său grup.

– Și eu când pot să mă alătur Tineretului Hitlerist, Mutti? o întreb și din gură îmi ies aburi care se înalță în lumina felinarelor.

Ceremonia mi-a rămas în suflet ca o amprentă. Am impresia că El m-a chemat și că eu trebuie să îi răspund chemării. Vrea ca eu să joc un rol în viitorul glorios și măreț al Germaniei.

– Nu fi caraghioasă, Tineretul Hitlerist e doar pentru băieți.

– Dar există și divizia pentru fete, *Jungmädelbund*16.

– Vati nu e de acord cu chestiile astea pentru fete.

– De ce nu?

– Pentru că fetele trebuie să se ocupe de treburile casnice.

– Dar mie nu îmi plac. Mie îmi place să merg cu cortul, să joc jocuri, să cânt cântece și să mărșăluiesc, așa cum o să facă și Karl. Și, oricum, am deja *doisprezece ani!*

– Vati o să îți spună că e un motiv în plus ca să nu participi.

– Dar nu e corect! Toate prietenele mele s-au alăturat Ligii Tinerelor Fete Germane. Ce or să creadă despre mine dacă nu mă duc și eu cu ele?

– Nu mai face ifose! Sunt mulți care cred că nu e o activitate potrivită pentru fete. Nici *Herr* Himmler nu e de acord cu asta. Spune că ideea ca niște fete să mărșăluiască având rucsacuri în spate îl dezgustă. Hai *odată*, Hetty, mișcă-te mai repede!

Merg încet în urma ei și nu mai scot un cuvânt până acasă.

Nu poți să mă oprești. Găsesc eu o cale.

Urc scările și mă pregătesc de culcare. Mă doare tot corpul când mă așez în pat, dar nu îmi vine să dorm. Îl aud pe Karl când se întoarce și vocea înăbușită a lui Mutti:

– Dragul meu! Ce mândri suntem de tine! *Cel mai bun* dintre băieți! O să ajungi departe, dragul meu, sunt convinsă!

Ușa de la dormitorul lui Karl se închide zgomotos și o aud pe Mutti pășind încet spre pat. Întreaga casă e cuprinsă de o tăcere grea, dar patul meu devine o încâlceală enervantă de cearșafuri răsucite și de pături. Îmi pun un șal călduros pe umeri și mă duc la locul meu de la fereastră ca să mă uit la strada întunecată.

Totul este tăcut și liniștit, iar crengile cireșului par niște siluete nemișcate, decupate pe cerul nopții. Câțiva nori răzleți trec prin fața lunii și, alinată, mă reazem de obloanele din lemn ca să mă uit la portretul lui Hitler atârnat deasupra șemineului. Vorbele lui Mutti despre dușmani m-au speriat, dar *El* îmi dă curaj. Că mă alătur sau nu tineretului german, sunt convinsă că tot voi avea de jucat un rol în acest Reich măreț. *El* nu e deranjat de faptul că sunt fată și nimeni, nici Mutti, nici Vati, nici Karl, nu mă poate opri. Un gând continuă să nu îmi dea pace. Mă gândesc iar la ceremonie, la momentul când i-am întâlnit privirea Führerului și el mi s-a adresat *direct*, cu acele cuvinte incredibile. Și atunci știu. Știu ce trebuie să fac.

Dau fuga la bibliotecă, scot jurnalul pe care mi-l dăduse Karl cu mult timp în urmă și, în lumina lunii, scriu:

Hitler al meu, îmi dăruiesc viața ție. Arată-mi clar care este planul tău pentru mine, fiindcă de-acum încolo orice fac va fi pentru tine și numai pentru tine. Te voi face mândru că sunt copila ta. Oh, mare, mărețe Führer...

Mă trezesc speriată, cu picioarele amorțite. Șalul e căzut undeva pe jos și frigul îmi intră în oase. Mă uit pe fereastră. Vati!

Iese din mașină și dau să-i ciocăn în geam, dar mă opresc, știind că s-ar supăra pentru că nu dorm.

Vati se duce pe partea cealaltă a mașinii și deschide portiera. Din mașină coboară o femeie, dar fața nu i se vede din cauza pălăriei. Merg împreună pe trotuar și se opresc chiar sub felinar. Vati o cuprinde încet de talie și o trage într-o îmbrățișare. Ea își înalță fața și, în lumina rotundă a felinarului, văd fața palidă, rotundă a Hildei

Müller. Închide ochii și deschide gura, buzele ei formând un cerc roșu, pronunțat. Apoi Vati, *Vati* al meu, se apleacă și sărută acea gură hidoasă. Un sărut prelung, delicat.

Stau lipită de fereastră și nu pot să îmi dezlipesc privirea de la ei. Când se opresc, în sfârșit, *Fräulein* Müller se urcă înapoi în mașină și pleacă. Vati rămâne nemișcat un moment, cu mâinile în buzunar, și se uită cum se îndepărtează mașina, apoi se îndreaptă spre casă. Poarta din fier se închide cu zgomot în urma lui.

Capul îmi bubuie când mă trezesc în lumina dimineții – am uitat să trag obloanele aseară, înainte să mă bag la culcare. Când cobor, văd că am ratat micul dejun, iar Mutti e plecată. Încep să îmi fac griji. Oare să îi spun lui Mutti ce am văzut? Gândul ăsta mă îngrozește. Bertha îmi încălzește niște lapte și îmi dă pâine și o farfurie cu cârnați.

– Bună dimineața, somnoroaso, zice Karl când intră în bucătărie.

– Vreau să îți spun ceva, îi șoptesc când Bertha se duce la chiuvetă. În privat.

– Bine. La căsuța din copac? și ridică sprâncenele întrebător.

Stăm pe podea, înfășurați într-o pătură, și împărțim pâinea și cârnații. Deși e frig, noi suntem bine, în locșorul nostru confortabil și secret, doar noi doi.

– Să îi spun mamei? îl întreb după ce îi povestesc ce-am văzut.

– Sigur ți s-a părut, Hetty, îmi răspunde el, clătinând din cap. Ai o imaginație cam bogată.

– Dar eram trează, Karl. I-am văzut limpede. Era oribil.

– Nu fi ridicolă. Era miezul nopții. Probabil că ai adormit la geam și ai visat. Și apoi, de ce Vati ar săruta-o pe *Fräulein* Müller? Arată ca o văcuță cu crupele alea uriașe! spune și începe să râdă. Muuu! o imită el, umflându-și obrajii și făcând ochii mari.

Poate că are dreptate. Posibil să fi visat. Și, dintr-odată, îmi imaginez o văcuță cu pete maronii, cu fața rotundă a lui *Fräulein* Müller și codițe împletite în locul urechilor.

– Muuu, zic și eu chicotind.

– Muuu, *Herr* Heinrich, ce-ați zice de un sărut?

Karl râde și buza de sus i se încrețește, semănând întocmai cu o vacă ce adulmecă aerul.

Râd așa de tare, că îmi dau lacrimile. Karl mă înghiontește cu cotul.

– Vezi? mă întreabă el. Vezi ce prostească a fost toată povestea asta?

La poalele cireșului apare fața albă a lui Ingrid.

– Walter Keller e la ușă, Karl. Te caută.

Inima îmi bubuie dintr-odată.

Fruntea lui Karl se încrețește. Mă aștept să-și arunce pătura de pe umeri și să alerge ca vântul pe scară și să pună brusc capăt conversației noastre secrete. Dar corpul îi e complet nemișcat.

– Spune-i că nu sunt acasă! îi strigă lui Ingrid. Și pentru că mă vede șocată, îmi explică: Trebuie să plec în curând să mă întâlnesc cu prietenii mei de la Tineretul Hitlerist.

Apoi zâmbește larg, mă trântește pe podeaua prăfuită a căsuței și începe să mă gâdile.

– Gata, stop! Nu vreau să joc jocul ăsta! țip eu, luptându-mă să îl dau jos de pe mine.

– Ce s-a întâmplat?

– De ce l-ai gonit pe Walter?

Karl îmi dă un ghiont în umăr și se ridică.

– Ce îți pasă ție? întreabă tăios. Era prietenul meu, nu al tău. Acum am prieteni noi. Nu mai am nevoie de Walter.

Se ridică și coboară în grabă scara.

– Ne vedem mai târziu, șoricel!

Rămân acolo multă vreme, legănându-mi picioarele deasupra găurii, până se face răcoare și tot mai răcoare.

Asta înseamnă că nu o să-l mai văd pe Walter? Cum să se întâmple asta?

Ei bine, Karl, dacă ai prieteni noi, asta nu înseamnă că trebuie să îți pierzi foștii prieteni. Eu o să mă asigur că îi voi păstra pe ai mei. Pentru că prietenii sunt neprețuiți. Ca bijuteriile.

13 Una dintre cele mai mari piețe din Leipzig și din Europa (n. tr.).

14 În original *Hitler Jugend* (prescurtat HJ), organizația nazistă de tineret, înființată în 1922 (n. tr.).

15 Scandare nazistă, însemnând „victorie“ (n. tr.).

16 Liga Tinerelor Fete Germane, ramura feminină a *Hitlerjugend*-ului, dedicată fetelor cu vârsta cuprinsă între 10 și 14 ani (n. tr.).

11 februarie 1934

Străzile cenușii ale Leipzigului sunt ascunse sub un strat adânc, alb precum cristalul. Fiecare creangă a cireșului e acoperită cu margini albe, delicate, de parcă ar fi lumea învelită în zahăr din *Spărgătorul de nuci* și *Regele-Șoarece*.

E prima zi din vacanța de iarnă și Tomas, îmbrăcat prea subțire pentru vremea asta, sare când într-un picior, când în altul, la intrarea din față. Are buzele vinețiide frig.

– Hai cu mine pe afară! Nu prea te-am văzut zilele astea, spune el, strâmbând din nas și ridicându-și ochelarii căzuți.

– Am mai multe teme de făcut acum, îi zic și mă țin bine de tocul ușii.

Ochii, prea mari pentru fața lui subțirică, îi ies în afară ca la bufnițe. În casă e cald, Bertha coace *Zimtsterne*17 și din bucătărie vine un miros plăcut de zahăr și scorțișoară.

– Am putea să construim un om de zăpadă în Rosenthal.

Aburii respirației se ridică deasupra capului și mă gândesc la cum Karl l-a abandonat pe Walter și la cum m-am jurat să nu fac același lucru cu prietenii mei.

– Bine, vin, zic și, când zâmbește, ochii i se micșorează și aproape că dispar.

Îmi pun cizmele, paltonul și niște mănuși călduroase. Mă gândesc la mâinile goale ale lui Tomas. Întotdeauna poartă cu el un iz de mucegai, sudoare și murdărie.

Dar și noi eram odată săraci, așa că nu trebuie să îl judec pentru asta. Scot o a doua pereche de mănuși și o căciulă din lână.

– Uite, folosește-le tu! spun și i le ofer. Nu e nevoie să mi le înapoiezi.

Le ia și mângâie materialul.

– Mulțumesc, Hetty, mormăie el și se uită în jos.

Își îndeasă căciula pe cap și își trage bine mănușile.

– Zici că sunt un cartof scos din cuptor, spune, bate din palme și îmi aruncă un zâmbet timid.

Din cerul ca de granit cad fulgi liniștiți, care se așază peste movile de-a lungul căii ferate. Traversăm Pfaffendorfer Strasse și ne îndreptăm spre porțile mari din fier de la intrarea în parc. Tomas are la una din tâmple urmele marmorate, verzi-gălbui ale unei vânătăi și mă întreb dacă nu cumva și pe dinăuntru e putrezit și maroniu.

– Tata și-a pierdut jobul, îmi zice Tomas în timp ce ne facem loc prin zăpada proaspătă, pe unde n-a călcat încă nimeni.

– Of! Și și-a găsit alt loc de muncă?

– Nu se mai găsesc. Tomas dă cu mănușa zăpada de pe balustradă, până se adună mai multă la un capăt și cade. A trebuit să ne mutăm la familia unchiului meu, deasupra cizmăriei pe care o are pe Hallische Strasse. Ne-au evacuat pentru că nu mai puteam plăti chiria.

– Ar putea să se alăture celor de la *Sturmabteilung*[18], i-am zis, amintindu-mi cum Vati ne zisese, nu cu mult timp în urmă, despre o mare recrutare a celor de la SA. Cămășile brune au mereu nevoie de oameni, îi spun ca și cum ar fi un secret.

Tomas aproape că se înecă de râs.

– Mai degrabă ne-ar lăsa să murim de foame decât să se ducă în SA. Nu vrea să aibă de-a face cu *huliganii* ăia, zice și aproape că scuipă cuvântul. Chiar dacă au uniforme și *arme* ca o armată adevărată.

Pare că se întristează puțin când se gândește la arme.

Sunt ceva necazuri cu Röhm[19], îmi amintesc că i-a zis recent Vati lui Mutti. *Avem două milioane de oameni care mor de foame. Scăpați de sub control. Va trebui să ne ocupăm de asta.*

– Și mama ta ce zice?

– Nu-i pasă, atât timp cât aduce mâncare pe masă. Doar că tata nu mai face asta acum. Pierde vremea, ca și cum n-ar fi bun de nimic.

Trecem printre stâlpii înalți care marchează intrarea în parc. Rosenthal e așa de alb, că abia pot să privesc.

– N-ar putea să se angajeze la fabrică?

Tomas clatină din cap.

– Ți-am zis, nu se mai găsește nimic. Ești așa norocoasă să fii... Ia te uită ce *groasă* e zăpada!

O lovește, se îndepărtează de alee, luând-o pe zăpada neatinsă, și se scufundă până deasupra cizmelor. Încercăm să alergăm, dar ne împleticim. Râdem și ne umplem brațele cu pudra albă și pufoasă.

Deodată, se aude un șuierat și un bulgăre îl lovește cu putere pe Tomas direct în ceafă. Lovitura aproape că îi taie respirația și Tomas se chinuie să își scoată bulgărele de zăpadă și gheață care i-a căzut în haină, pe lângă ceafă. Un al doilea bulgăre, de o precizie necruțătoare, îl lovește într-o parte a capului.

– Au! țipă Tomas și masează locul dureros.

Are gura deschisă, tușește și țipă, iar patru băieți ies alergând din spatele unui boschet și aruncă în noi cu bulgări duri de zăpadă. Îi recunosc pe frații Brandt de la fosta mea școală. Se luau mereu de Tomas. Ce ghinion pe noi să dăm de ei tocmai acum!

Băieții îl înconjoară, iar pe mine mă lasă deoparte. Stau undeva, într-o parte, și îi

ascult cum murmură ceva în șoaptă.

Unul dintre ei aruncă cu bulgări în genunchii subțiri și goi ai lui Tomas. În stomac simt cum mi se strânge un ghem de furie. Ei sunt patru și el e doar unul. Nu e drept.

– Săracu' bebeluș Tom Tom, zice Ernst Brandt. Tăticul nu îl lasă în *Jungvolk*[20], spune râzând. Oricum n-ar supraviețui nici dacă ar intra. Ar mânca bătaie până ar face pe el.

Ceilalți băieți râd și ei.

– Nu fac pe mine, idiotule, zice Tomas și se împinge cu umărul în Ernst, încercând să scape din strânsoare.

Dar Ernst se aruncă din nou pe el, iar ceilalți băieți îl încurajează. E de două ori mai mare decât Tomas și e furios. Îmi amintesc cum eram acum câteva luni, când stăteam doar noi doi în spatele clădirii și matahala asta îl bătea doar așa, ca să se amuze. Mă arunc la gâtul lui Ernst și îmi înfig degetele în carnea moale de sub bărbie. Cădem toți trei în zăpadă. Ernst e sub mine, dar se repede să mă apuce în vreun fel, în orice fel. Urlă și încearcă să mă dea jos de pe el, dar mă agăț cu putere de fața lui.

– ÎNCETAȚI IMEDIAT! se aude tare vocea furioasă a unei femei.

Simt cum niște mâini mă înșfacă și mă îndepărtează de Ernst. Mă răsucesc și mâinile îmi dau drumul.

– *Fräulein* Herta! Cum e posibil să te bați cu băieții de parcă ați fi niște câini? Ar trebui să îți fie rușine!

În fața mea e Bertha; are obrajii umflați și roșii și ochii aproape că îi ies din orbite.

– Ce va spune mama ta?

Pieptul i se înalță și coboară și din gură îi ies fuioare, de parcă ar fi un ceainic care a dat în clocot.

Ernst și Tomas se desprind și se ridică încet, acoperiți cu totul de zăpadă. Ceilalți trei frați stau nemișcați și se holbează la Bertha. Bertha se uită la Ernst și suspină. Are fața harcea-parcea și eu am unghiile pline de mizerie și de sânge. Tomas scormonește în zăpadă, își găsește ochelarii, care s-au spart, și și-i pune strâmb la ochi.

– Uite ce i-ai făcut bietului băiat, *Fräulein* Herta! exclamă Bertha. E plin de sânge.

– Dar Ernst e cel care a început, Bertha! L-a atacat pe Tomas și eu am încercat să-l salvez. Iar ăștia, și arăt către cei trei băieți, l-ar fi bătut și ei dacă nu m-aș fi băgat eu. Nu e drept, erau mai mulți!

Bertha se uită la Tomas.

– E adevărat? întreabă ea tăios.

Tomas dă din cap și lasă privirea în pământ. Ernst își șterge obrazul însângerat cu batista și nu zice nimic.

– Hmm, mormăie ea. Ar trebui să știi că nu e în regulă să te bați cu fetele, zice ea și se uită pe rând la cei patru frați. Mai bine o ștergeți acasă înainte să pun eu mâna pe voi.

Ernst își îndreaptă umerii, ridică bărbia, apoi o ia la goană împreună cu frații lui.

– Ești jalnic! îi șuieră lui Tomas înainte să plece. Ai nevoie de o *fată* care să se bată în locul tău, spune și scuipă în zăpadă.

Bertha ține mâinile la piept și îl privește cum se îndepărtează. Se uită la mine, iar fața i se îmblânzește.

– Ai fost curajoasă, *Fräulein*, zice ea, să îi ții partea unui prieten. Dar a fost și o prostie în același timp. Ești o tânără domnișoară și tinerele domnișoare nu se bat. Asta e tot. Acum hai să ne întoarcem acasă!

Eu și Tomas ne îndreptăm încet spre casa mea mare din Fritzschestrasse, de unde va pleca mai departe la apartamentul micuț de deasupra cizmăriei unchiului din Hallische Strasse. Prieteni nepotriviți, aruncați împreună acum mult timp, din lipsă de alternativă.

– Îți mulțumesc, mormăie el când ajungem la poarta din fier.

– Nicio problemă.

– Ne vedem mâine?

– Poate... Pa, Tomas!

– Pa, Hetty!

Urc scările două câte două și închid ușa în urma mea. Stau o clipă, știind că Tomas e încă în fața porții, holbându-se în urma mea.

Sperând că o să mă întorc.

17 Fursecuri cu scorțișoară, sub formă de steluțe (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

18 Batalioanele de asalt (sau Cămășile brune), o organizație nazistă paramilitară (n. tr.).

19 Ernst Julius Günther Röhm a fost un ofițer german și un membru timpuriu al partidului nazist. A fost cofondator al Batalioanelor de asalt. A fost asasinat în 1934 pentru că începuse să fie perceput ca un rival al lui Hitler (n. tr.).

20 Grupa de băieți mici (10-14 ani) a Tineretului Hitlerist (n. tr.).

20 aprilie 1934

La mulți ani, îi șoptesc chipului Führerului, când pășesc încet pe podea ca să deschid obloanele și să las lumina dimineții să intre în cameră. Cireșul e plin de flori rozalii, care îmi aduc aminte de vata de zahăr. Deschid larg fereastra ca să aud păsările cântând și mă urc la loc în pat, unde mă cuibăresc sub așternuturile calde încă. Mă sprijin de teancul de perne și dau ochii cu Hitler, care se uită fix la mine, de deasupra șemineului, unde îi e atârnat portretul.

Cineva bate la ușă și tresar.

– Grăbește-te, Hetty! O să întârzii la școală! țipă Karl.

– Sunt aproape gata! Vin! țip și mă dau fără prea multă convingere jos din pat.

Toată lumea e deja la micul dejun, iar de la radio se aud știrile dimineții.

...Hermann Göring va transfera azi administrația Poliției Secrete Prusace de Stat, Gestapo, lui Reichsführer Heinrich Himmler...

Mutti se uită la Vati.

– Tu știai ceva despre asta?

Vati ridică din sprâncene și se oprește din mestecat pentru câteva secunde, ca să asculte cu atenție radioul. *...În Austria, optzeci și unu de oameni, opozanți ai guvernului, au fost încarcerați la Wöllersdorf...* Vati își pierde interesul și închide radioul.

– Nu era nimic despre asta în informațiile trimise de Goebbels. S-a ținut totul secret.

Mă servesc cu lapte cald, salam, pâine de secară și mă așez lângă Mutti.

– Lucrurile vor deveni foarte interesante. Mă întreb ce va face Göring, spune Vati și se uită la ceas. Sunt în întârziere. Trebuie să trimit un ziarist la Berlin ca să afle noutăți despre poveste. Dacă ne grăbim, vom avea ceva pentru ediția de mâine, continuă și se așază iar pe scaun. Fiți atenți la ce vă spun! Asta e o schimbare foarte bună. E mult haos pe străzi din cauza conspiraționiștilor evrei și a ticăloșilor comuniști, dar Himmler și Heydrich îi vor pune cu botul pe labe. Astea sunt vești grozave, Hélène. *Fiecare* cetățean german ar trebui să lucreze pentru binele Reichului, și acești bărbați vor face treabă bună.

Vati se șterge la gură cu un șervețel și se ridică de la masă.

– Trebuie să plec.

O sărută pe Mutti și îmi ciufulește părul la plecare.

– Ce vrea să spună? întreabă Karl după plecarea lui. Ce haos e pe străzi?

Mă uit afară, pe fereastră. În Fritzschestrasse e liniște. Poate că tensiunile sunt la Berlin sau Halle sau München. Sper că nu vor ajunge până în respectabilul Gohlis.

– Oamenii mor de foame, Karl! zice Mutti și fruntea i se încrețește de îngrijorare. Chiar dacă, de când e Hitler la putere, lucrurile stau mult mai bine, mulți oameni nu au de muncă. Oamenii înfometați, fără ocupație, creează tensiuni. Și, mai rău, ascultă minciunile și promisiunile deșarte făcute de dușmanii noștri. Avem probleme care s-au tot strâns de ani întregi și un singur om nu poate să rezolve totul dintr-odată. Oamenii trebuie să aibă răbdare. Dar unii sunt prea proști ca să aibă încredere. Alții au, pur și simplu, intenții rele și vor să scape de el. În astfel de timpuri avem nevoie de un lider puternic și suntem norocoși că-l avem.

Mă holbez la mâncarea din farfurie. *Îți mulțumesc, Hitler, că nu sunt dintre cei care mor de foame.*

– Vati e în pericol? întreb vag conștientă de îndatoririle speciale pe care le are în SS pentru a proteja partidul și pe Hitler.

Mi-l imaginez față în față cu ticăloși urâți, pe străzile Leipzigului, mai mulți împotriva unuia singur, așa cum pățise Tomas.

– Bineînțeles că nu, răspunde Mutti rapid. Dar are un job important, prin ziarul *Leipziger*, să îi ajute pe cetățenii acestui oraș să deosebească adevărul de minciunile celor care se îndoiesc și ale răuvoitorilor, adaugă ea hotărâtă.

– Dar ce face mai exact când își pune uniforma de *Schutzstaffel*?

Mutti zâmbește.

– E ofițer superior, Hetty, chicotește ea. Face multă muncă administrativă și logistică, dar gata, destul, o să întârziați la școală, iar eu trebuie să mă duc în vizită la bătrânii mei soldați.

Beau ce a mai rămas din lapte și mă duc în hol după Karl, ca să ne luăm hainele și ghiozdanele.

– Pa, Mutti! îi zic și o sărut pe obraz.

– Hai odată, șoricel nostim! zice Karl, ținându-mi ușa larg deschisă ca să ies. O să am eu grijă de tine. *Întotdeauna*.

La sfârșitul orelor, stau între ușile duble de la ieșire și o aștept pe Erna. Elevii dau năvală din clase, se îmbulzesc pe coridor și ies în lumina strălucitoare de afară.

Walter apare din mulțime, dar se îndepărtează de grupurile gălăgioase. Încerc să îi surprind privirea, dar are capul lăsat în jos. Simt o presiune în piept când trece pe lângă mine. Tânjesc să mă duc la el, să-l ating pe umăr, să-l întreb ce s-a întâmplat între el și Karl, dar brațul îmi rămâne nemișcat pe lângă corp și ratez ocazia. Ies din școală și simt o greutate în piept când îl văd pe Tomas așteptându-mă. Erna mă

înghiontește când îl vede că se îndreaptă spre noi.

– Cine e? întreabă chicotind. Iubitul tău?

– Nu fi prostuță! E doar Tomas, un coleg de la fosta mea școală, șoptesc eu cât se poate de încet, pentru că el e destul de aproape.

Arată șleampăt și neîngrijit, ca o monedă veche, murdară, pe lângă alte monede noi-nouțe, sclipitoare. Îmi vine să o apuc pe Erna de braț și să o iau la goană, dar e prea târziu.

– Bună, Tomas de la fosta școală a lui Hetty! zice Erna rânjind, în timp ce eu mă țin mai la distanță.

– Bună!

Tomas se uită nedumerit când la mine, când la Erna. Își așază ochelarii mai bine pe nas. Dintr-o nară i se scurge o dâră de muci până la buza de sus. Tomas își scoate limba și o linge. Erna întoarce capul scârbită, își pune ghiozdanul pe umăr și îmi face semn cu mâna de la revedere.

– Pe mâine, Hetty! și pleacă, lăsându-mă cu Tomas.

Mă îndrept cu pași rapizi spre casă și Tomas face eforturi mari ca să mă prindă din urmă.

– Ce mai faci? mă întreabă.

– Bine. Tu?

Ridică din umeri.

Îmi amintesc conversația avută la micul dejun și mă mai îmblânzesc puțin.

– Tatăl tău și-a găsit de muncă?

– Nu.

– Ar putea să se facă polițist. Sau să lucreze pentru partid.

– În niciun caz. Mai degrabă ar muri.

– Asta e o prostie. De ce?

– Pentru că e comunist și îi detestă pe naziști.

Mă opresc brusc. Cuvintele lui Tomas se înalță, se împletesc cu adierea de primăvară care ne ciufulește părul și rămân acolo, grele și scandaloase.

– Inventezi!

– Dacă-ți spun!

Ne pornim din nou, cu Tomas târșâindu-și pe trotuar încălțările prea mari pentru el.

– Se întâlnește în apartamentul unchiului meu cu un tip polonez, Bajek, și cu alți bărbați de la fabrică. Am ascultat la ușă.

– Și ce ai auzit? îl întreb și mă dau mai aproape de el, ca să vorbesc în șoaptă.

– Vorbesc despre tot felul de oameni și despre cum au suferit. Despre cum Partidul Național Socialist îi hărțuiește pe oameni și despre cât de urât se poartă cu ei. Despre cum nu mai au voie să se întâlnească, dar asta nu o să îi oprească. E Bajek ăla. El e principalul.

– Comuniștii sunt *trădători*, șuier eu.

– Știu...

Am învățat despre primii ani de școală ai lui Hitler. Despre dorința lui de a deveni artist. Despre lupta cu părinții și despre cum, dacă lucrurile ar fi fost mai ușoare, el n-ar fi fost unde e azi. Am învățat despre mizeria în care a trăit în anii 1920, când a fost închis pentru înaltă trădare. Dar toate aceste greutăți n-au făcut decât să-l întărească. Propunerea lui pentru Germania părea imposibilă, dar a perseverat și a câștigat. Noi toți trebuie să fim ca Führer și să luptăm chiar cu prețul vieții. Îi văd chipul în fața ochilor. *Ajută-mă!* Deși are o privire solemnă, îmi face cu ochiul, un albastru ca de oțel. *Copila mea*, și vocea lui e hotărâtă și puternică, *trebuie să faci ceea ce trebuie. E responsabilitatea ta să fii lider și să arăți calea. Spune-i lui Tomas că și eu m-am împotrivit dorințelor părinților mei. Nu fi slabă, Herta. Trebuie să fii neînfricată, orice ai face...*

Viziunea se destramă, dar simt cum pielea mă furnică. Deci *asta* a plănuit El pentru mine. Nu doctor, ci să fiu cineva care îi îndrumă pe ceilalți pe calea cea bună. Văd clar chipurile desfigurate ale soldaților din azil, mutilați îngrozitor de inamicii noștri. Știu ce e de făcut.

– Hai acasă cu mine, Tomas. Părinții mei nu se vor supăra. Putem să luăm prânzul și să petrecem după-amiaza împreună.

– Serios? întreabă Tomas și ochii i se aprind de încântare.

– Da, serios.

Două siluete cocoșate se apropie de noi dinspre Berggartenstrasse. Un bătrân în baston și o bătrână care se ține de brațul lui. Inima îmi sare când îl recunosc pe Flocke, mergând agale pe lângă ei, negru ca tăciunele.

Fac eu semn spre ei și îi șoptesc lui Tomas:

– Sunt *evrei*.

El îi privește și se strâmbă dezgustat.

– Hai să ne apropiem, spune și văd cum ochii îi strălucesc într-un mod cu totul nou.

Ne apropiem și Tomas strigă:

– Ce pute!

Familia Goldschmidt se oprește și se uită la noi.

– Zi și tu ceva! mă înghiontește Tomas.

Deschid gura, dar nu pot să rostesc niciun cuvânt. Cei doi par atât de bătrâni și de fragili!

– Haide! mă îndeamnă Tomas. Arată-le cine e mai bun.

Se întoarce spre ei și scuipă. Scuipatul albicios cade pe pământ între noi și ei. Simt cum mi se strânge stomacul. Mă înghiontește din nou. De data asta reușesc să îngaim niște cuvinte.

– O putoare de porci, zic eu în șoaptă.

– Mai tare! insistă el.

Suntem la doar câțiva pași de ei. Îmi aduc aminte că și *Frau* Goldschmidt a fost nepoliticoasă cu mine. A țipat la mine și nu m-a lăsat să-l plimb pe Flocke. Merită să-i fac asta. Încerc să nu îl privesc pe *Herr* Goldschmidt.

– Porci de evrei! rostesc mai tare decât înainte.

Frau Goldschmidt tremură și Tomas râde. Asta mă face să mă simt mai curajoasă.

– Dezgustător! Cine ar vrea să trăiască laolaltă cu porcii? Nu-i privesc în ochi, așa că îmi e mai ușor să rostesc cuvintele, care încep să curgă ca voma, amare și înecăcioase: Cotețe! Porcii ar trebui să trăiască în cotețe, nu în case!

Mă simt amețită și amândoi râdem de nu mai putem în timp ce fugim de ei spre casă.

Dar privirea chinuită a lui *Herr* Goldschmidt și tremurul mâinii soției pe brațul său, când trecem în fugă pe lângă ei, îmi fac greață.

Nu poți fi lider dacă nu crezi în ceea ce faci, îi aud vocea lui Hitler în minte și, brusc, mă simt mândră și aprob ce-am făcut. Are dreptate. Nu trebuie să dau dovadă de slăbiciune. Am o sarcină de îndeplinit și numai eu pot să o duc la capăt.

Stăm unul lângă altul în biroul lui Vati. Tomas nu scoate o vorbă și îl iau de mână ca să-l încurajez. Arunc o privire în birou și, pentru prima dată, îmi dau seama ce vede Tomas: biroul uriaș, acoperit cu piele, fotoliul impunător al lui Vati și biblioteca până la tavan, plină de dosare și de documente importante, Vati însuși, cu părul blond, dat pe spate, îmbrăcat în uniforma neagră, impozantă.

– Ei, bine?

Vati ridică o sprânceană și se uită la noi cu un aer întrebător pe deasupra ochelarilor lui de citit, în formă de semilună. Camera e plină de fum de țigară și miroase înțepător a whisky.

Tomas e încă paralizat de uimire și mie îmi e teamă că o să se răzgândească sau că Vati o să devină nerăbdător și o să ne expedieze.

Nu fi slabă. Un tineret în fața căruia va tremura lumea întreagă.

– Vati... Și vocea îmi sună mai tare decât mă așteptam. Ți-l mai aduci aminte pe Tomas? Vrea să raporteze ceva, dar îi e teamă și nu știe cu cine ar trebui să stea de vorbă, așa că m-am gândit că cel mai bine ar fi să vină să stea de vorbă cu tine.

Vati lasă stiloul pe birou și se așază mai bine în fotoliu.

– Ei bine, băiete, te ascult!

Tomas își drege vocea și, în cele din urmă, deschide gura:

– E... vorba de tata. De fapt, mai bine zis, de polonezul ăsta, Bajek. Cred că e comunist.

Vati se îndreaptă în scaun. Tomas îmi aruncă o privire. Eu dau din cap aprobator.

– Și ce te face să crezi asta, fiule?

– L-am auzit. Și l-a mai băgat și pe tata în povestea asta. Am găsit și niște pliante.

– Ce pliante? întreabă Vati dur.

– Pliante de propagandă.

Îi zâmbesc lui Tomas. Se descurcă foarte bine.

– Discută între ei. Zic de Hitler că e idiot. Spun că e doar o chestiune de timp până când oamenii își vor da seama. Vorbesc despre diverși oameni pe care îi cunosc și despre ce crede fiecare dintre ei.

– Îți amintești vreun nume? întreabă Vati.

– Cred că da. Cel puțin, câteva. Tomas își freacă picioarele. Uneori, când sunt afară, la joacă, cu frații mei, mă furișez înapoi și ascult. Vorbesc despre victoria muncitorului și despre revoluție și despre lucrurile rele, pe care le fac bogații, și tot așa. Dar am uitat...

– Nu te îngrijora, spune Vati, apoi îi dă o foaie de hârtie și un stilou. Scrie-mi lista de nume.

Îl privim pe Tomas cum scrie nume după nume. Se oprește o clipă, se mai gândește și mai scrie câteva. Se uită la Vati.

– Astea sunt singurele pe care le știu.

Vati se ridică din scaun, înconjoară biroul și îi strânge mâna lui Tomas.

– Ai făcut ce trebuia, băiatul meu! Vei fi răsplătit. Ce grad *Jungvolk* ai?

– Părinții mei nu m-au lăsat să mă înscriu, zice Tomas și își pleacă rușinat capul.

– Ce? Trebuie să te înrolezi imediat!

Vati e revoltat. Mă uit fix la el, dar nu îmi acordă atenție.

– O să mă ocup de asta imediat. Ce-ai zice să devii *Purtător de steag*? Asta da onoare! Ești un adevărat fiu al Germaniei, ai făcut un lucru extraordinar. Să nu le spui niciun cuvânt mamei și tatălui tău, da? Ne vom ocupa noi de tot. Bravo! Bun băiat!

– Ce se va întâmpla cu el? Cu tata? întreabă Tomas sfios. Va fi arestat?

– Bineînțeles că nu. Nu trebuie să pleci urechea la bârfe. Îl vom lua pe tatăl tău în custodie pentru propria lui protecție. Știi ce înseamnă asta?

Tomas clatină din cap.

– Înseamnă că îl luăm ca să ne ocupăm de el, să îl protejăm. Germania are inamici, Tomas. Și trebuie să stăm cu urechile ciulite, la pândă, să fim vigilenți. Trebuie raportat totul, oricât de mărunt ar părea. E datoria ta. Raportezi către mine sau către superiorii tăi din Tineretul Hitlerist. Nu trebuie să te îngrijorezi. O să am eu grijă de Vati al tău. Să nu uiți să nu scoți niciun cuvânt. E foarte important.

Vati se întoarce spre mine. Zâmbește și îmi face cu ochiul.

– Bravo, Herta, fetița mea! Ai crescut, *Schnuffel*, sunt mândru de tine!

Îi sorb cuvintele încântată. Poate că după asta se va răzgândi cu privire la înrolarea mea în *Jungmädel*.

– Acuma, zice el, trebuie să dau niște telefoane. Tomas, e mai bine să stai un timp cu Herta. Rămâi să mănânci cu noi.

Mă uit la chipul palid al lui Tomas și îi zâmbesc. În sfârșit, se va înrola în Tineretul Hitlerist, iar tatăl lui va fi protejat de comunismul cel rău. Poate că Gestapoul o să-i și găsească de lucru. Totul a decurs mult mai bine decât credeam.

19 august 1934

– Privește! strigă Erna și arată spre gardul care împrejmuiește cușca maimuțelor. Avem noroc!

Ne-am proptit bicicletele de banca din spatele grădinii zoologice, acolo unde începe parcul Rosenthal. Un grup mic de creaturi cu fețele cenușii, plate stau aproape de marginea cuștii, cocoțate pe stâlpi. Una dintre ele coboară legănându-se până la o platformă unde sunt împrăștiate niște fructe. Apucă o felie de măr și, strângându-și bine pumnul în jurul ei, se cațără înapoi pe stâlp. Rămâne acolo, ronțăind de zor, în timp ce prietenii ei țipă și sporovăiesc ca niște bătrânele.

În fața noastră, niște copii mici se joacă pe întinderea acoperită de iarbă a parcului Rosenthal, în căldura de august, și câinii fac salturi mari, în cercuri. Scot din geantă două bucăți de *linzertorte*[21], învelite în hârtie maronie, și îi ofer una Ernei. Mâncăm în tăcere. Un cuplu de maimuțe se așază undeva mai departe de celelalte, studiindu-și și curățându-și blana una alteia. Mișcările gentile, tăcute sunt întrerupte doar când una din ele găsește vreun purice sau poate un păduche și îl bagă repede în gură.

– Imaginează-ți că și oamenii ar face așa, zice Erna și îmi dă un ghiont chicotind. Imaginează-ți că *ai face* asta cu iubitul *tău* când o să ai unul.

Aproape că scuip conținutul delicios de aluat și gem.

– Erna! spun, iar mâncarea îmi cade din gură. Șșș...

Se întoarce și se uită la mine cu șiretenie.

– Poate că te gândești deja la cineva.

– Nu fi ridicolă. Avem doar 12 ani!

– Eu am *aproape* 13. Oricum, ce zici de Karl? Mi se pare că se uită într-un fel la mine.

– Ce e cu el?

– E cel mai frumos.

– Karl? râd eu. Nu se spală mai niciodată și nici nu prea își schimbă hainele, spun și îmi ling cu grijă gemul de pe degete. Bătălii istorice. Aeroplane. Fotbal, le înșir eu. Astea îi plac lui Karl.

Îi studiez profilul Ernei, care mestecă în continuare și se uită la maimuțe. Are

nasul delicat, pomeții înalți și pielea fină, lăptoasă. E incredibil de drăguță...

Dar pe Karl nu îl interesează fetele.

Scoate un oftat lung și face punga din hârtie ghemotoc.

– I-am povestit tatei despre tine, îmi zice ea jucându-se cu ghemotocul de hârtie, și mi-a zis să nu mai fiu prietenă cu tine.

– De ce nu? o întreb surprinsă.

– Nu e că nu te place pe tine, zice ea rapid, ci pe tatăl tău.

– Dar nici măcar nu-l cunoaște pe tata!

– Poate că nu ar trebui să îți spun, continuă ea, turtind hârtia ca să o facă plată. Eu *vreau* să fim prietene, așa că vorbele lui nu schimbă nimic. Vei fi întotdeauna prietena mea cea mai bună, nu, Hetty?

Și, de parcă am fi în cel mai frumos tablou, pentru o clipă totul se oprește. Soarele strălucește auriu și e încântător de cald. Trilul păsărilor e mai dulce și mai puternic decât înainte, iar maimuțele sunt vesele și pline de viață.

Încerc să par calmă, de parcă oamenii mi-ar spune în fiecare zi că sunt prietena lor cea mai bună.

– Sigur că da, respir eu adânc și nu mă pot abține să zâmbesc. Mereu și pentru totdeauna.

Rămânem tăcute câteva secunde.

– De ce nu îi place tatălui tău de al meu?

– Pe bune, nu te mai gândi la asta!

– Nu ar trebui să spună lucruri despre oameni pe care nici măcar nu îi cunoaște.

Ce ciudat e să-mi imaginez că oamenii stau prin alte sufragerii și discută despre Vati!

Erna respiră adânc.

– Cred că are de-a face cu modul în care a preluat ziarul. Dar probabil că a înțeles tata lucrurile greșit.

Văd în fața ochilor chipul plin de cute, de cotoroanță bătrână al lui *Frau* Goldschmidt.

Tatăl tău... i-a scos afară... numai minciuni și neadevăruri...

Invidie, despre asta zicea Vati că era vorba.

– Sunt minciuni și zvonuri. Oamenii sunt invidioși pe succesul tatei, asta-i tot.

Încerc să o privesc pe Erna în ochi, dar ea își ferește privirea.

– Da. Sigur asta trebuie să fie, spune, apoi sapă o groapă mică în pietriș cu vârful pantofului. Tata e un nebun prostuț și nu trebuie băgat în seamă.

– Ar trebui să fie mai atent.

Maimuțele aproape că au mâncat toate fructele și au început un joc de-a prinselea, cățărându-se de pe un stâlp pe altul. Cele care formează un cuplu se retrag liniștite și dispar în cușca acoperită.

– O să mă înrolez în *Jungmädel*, zice Erna. Vii și tu?

– Vati nu vrea să mă lase. Crede că Tineretul Hitlerist e doar pentru băieți.

– Dar toată lumea s-a înrolat. Sigur n-ai cum să-l convingi?

– Nu-l știi pe Vati. Dacă a hotărât ceva, nu mai ai cum să-i schimbi părerea.

Poate că Erna o să își facă o altă prietenă „cea mai bună“ la *Jungmädel*. Mă uit la pajiștea verde, întinsă a parcului Rosenthal, care ajunge până la copacii din pădure. Soarele devine dintr-odată prea fierbinte și îmi arde ochii. Simt cum mă apucă o fierbințeală. Erna mă atinge delicat pe braț. Are ochii larg deschiși.

– Te rog să nu îi spui tatălui tău ce a zis tata, da? șoptește ea.

– Sigur că nu.

– Pot să am încredere în tine, Hetty, nu?

– Erna, și mă uit direct în ochii ei de pisică, sunt prietena ta cea mai bună. Poți să ai încredere în mine că o să sar și în foc pentru tine. Îți promit!

21 *Linzertorte* (în lb. germană, în orig.) – e o prăjitură tradițională austriacă, cu fructe uscate și nuci. Și-a primit numele după orașul Linz din Austria (n. tr.).

10 septembrie 1934

– Ai auzit că l-au dat afară pe dr. Kreitz? îmi șoptește Erna.

– Când?

– Vineri. Și pe alți profesori.

Arată spre profesorii îmbrăcați la costum și așezați în fața sălii de festivități unde ne-am adunat cu toții. Văd mai multe chipuri noi.

– Liniște! răsună vocea lui *Herr* Hoffmann. Să facem liniște pentru noul nostru profesor de științe. *Herr* Metzger, aveți cuvântul.

Un bărbat tânăr, subțirel, în costum maroniu și papion se îndreaptă hotărât spre scenă. Fața lui tânără e rotundă și strălucitoare și mai multe coșuri alburii îi acoperă pielea aspră, înroșită a bărbiei. Cred că are vârsta lui Karl. Trage de o sfoară care dezvelește un afiș alb, mare, agățat pe peretele din față și pe care e scris cu litere mari, negre un poem:

Menține sângele pur
Nu e doar al tău să-l ai
E adus de departe
Curge departe de tot.
Poartă cu el miile de strămoși
Și viitorul întreg
Deținătorul vieții tale eterne!

– Eugenismul. Minunata știință a raselor și a genelor, începe *Herr* Metzger cu o voce moale, siropoasă. Progresul uman întâmpină zorii unei noi ere. Suntem aproape de posibilitatea unei rase nemaipomenite, eliberate de crimă, de boli ereditare, de nebunie. Aceasta este esența progresului științific.

Podeaua scârțâie sub pașii lui când se plimbă de colo până colo. Părul lui blond, unsuros e dat pe spate și ochii de un albastru-deschis strălucesc puternic.

– Rezultatul? Cea mai bună formă a unei populații: puternică, neînfricată, frumoasă, deșteaptă, viguroasă. Întruchiparea teoriei lui Darwin. Un popor care va fi superior în toate privințele și care trebuie să își răspândească influența în întreaga

lume. *Aceasta* este viziunea din spatele științei. Și cine nu ar visa la o astfel de lume? spune, apoi se oprește și ne studiază fețele.

Îmi strâng genunchii și îmi îndrept spatele.

– E cam jalnic, nu ți se pare? îmi șoptește Erna.

– Șșș...

– Bine, bine, cățelușul profesorului, chicotește ea.

Îi dau un ghiont în coaste.

Herr Metzger ne vorbește în continuare despre specificul populației și despre costul impus societății pentru a sprijini un număr tot mai mare de persoane cu dizabilități fizice, ca să nu mai menționăm nebunii, epilepticii și retardații. Ne arată diversele rase și gradul de dezvoltare al fiecăreia pe o scală darwiniană: nordicii sunt în vârf, evreii la fund. Din fericire, francezii nu sunt prea departe de germani. Din fericire, Mutti e de undeva de lângă Paris. Populația din sudul Franței a fost infectată cu africani din nord, așa că nu mai poate fi considerată pură din punct de vedere rasial.

În hol e cald și *Herr* Metzger își scoate haina. Erna devine foarte atentă și râde de cât de lipsit de eleganță e.

– E vital, continuă *Herr* Metzger, ca arienii să se amestece numai cu alți arieni. Amestecarea cu rase inferioare nu va duce decât la decăderea civilizației germane, așa cum s-a întâmplat cu vechile civilizații ale Romei și ale Greciei. Sterilizarea este esențială pentru cei cu boli ereditare. Nu e *vina* acelor indivizi ghinioniști, dar nu li se poate permite să transmită mai departe *afecțiunile* pe care le au. Acesta este un adevăr de netăgăduit, pentru binele întregii omeniri.

Mă gândesc la cum aud uneori foarte limpede în minte vocea lui Hitler. Mă întreb cu îngrijorare, și nu e prima dată, dacă nu cumva am vreo formă de nebunie. Oamenii zic că dacă auzi voci... Încep să transpir și îmi simt spatele lipicios.

Oare sterilizarea e dureroasă? Mă uit îndelung la portretul lui Hitler, care tronează pe peretele din spatele profesorilor.

– Am înnebunit?

– Nu, Herta. Eu te-am ales.

– Dar sunt fată!

– Am nevoie de fete, Herta. Băieții vor lupta ca să câștigăm războiul, dar fetele... Voi veți fi viitoarele mame. Mamele trebuie să fie onorate. Adulate. Pentru că fără mame, fără fete, nu putem triumfa.

Pe frunte am broboane de sudoare. Mă uit la Erna, dar ea îl privește pe *Herr* Metzger, care se plimbă transfigurat de colo până colo, prin fața băncilor noastre. Tăcerea din sală e descurajantă. Nimeni nu suflă. Nimeni nu mișcă. *Herr* Metzger consultă o foaie de hârtie pe care o scoate din buzunar.

– Freda Federmann. Walter Keller. Veniți în față, lângă mine.

Walter Keller.

Timpul se oprește când Freda se ridică din banca din spatele meu. Mă uit înapoi și îl văd pe Walter sărind peste genunchii colegilor săi, câteva rânduri mai în spate. Karl e la capătul rândului și mă privește. Expresia de pe fața lui nu-mi spune nimic.

Îl urmăresc pe Walter îndreptându-se încet spre mijlocul sălii, deștept și drept, în costumul lui închis la culoare, cu cravată. Prin ferestrele lungi intră razele soarelui și astfel se zăresc un milion de particule mici de praf. Walter trece printre ele și, în drumul său, praful se înalță în aer și se răsucește nebunește, înainte de a se aduna din nou și de a începe să cadă încet, pe pământ, printre cioburile diagonale de lumină.

Herr Metzger se apleacă asupra Fredei și are ceva în mână, dar încă nu îmi dau seama ce e.

– O evreică! exclamă el, iar sala e străbătută de un fior.

Cuvintele lui, neașteptate și înfiorătoare, mă îngrozesc.

– Observați-i părul negru, cârlionțat, murmură el.

Are vocea moale. Cuvintele par să i se târască afară din gură și să alunece, asemenea unui șarpe, prin sală. Se apleacă asupra Fredei de parcă ar fi un specimen de la grădina zoologică. De parcă profesorul și fata sunt singuri și noi nu am mai fi în sală.

Walter ajunge la același nivel cu *Herr* Metzger. Se apropie încet, de bunăvoie, apoi se așază lângă Freda. Am creierul paralizat de confuzie.

– Ce îngrozitor, murmură Erna.

– Dar ce caută Walter acolo?

Erna clatină din cap și nu zice nimic.

Herr Metzger aproape că nu bagă de seamă că Walter a ajuns lângă el. Ridică instrumentul din mână și îmi dau seama că e un șubler metalic. Îl flutură în fața Fredei.

– Ochii ei sunt prea apropiați, anunță el. Un semn clar de inteligență, dar în care nu se poate avea încredere.

Nimeni nu scoate un cuvânt. În gură simt un gust amar.

– Vedeți acest nas supradimensionat, cu noduri? Observați că este configurat ca un nouă răsturnat. O trăsătură caracteristică pentru un evreu.

Herr Metzger mișcă încet șublerul în jurul feței Fredei. Are buzele prea subțiri. Urechile îi ies prea mult în afară. Părul e prea sârmos. Din ochi încep să îi curgă lacrimi în tăcere. Tremură. O lacrimă, apoi două cad pe podea.

Walter stă aproape de Freda. Pe lângă trăsăturile ei evreiești, Walter e perfect, blond, cu ochi albaștri. Îmi dau seama dintr-odată de ce e el acolo. *Herr* Metzger vrea să pună în contrast un arian cu o evreică.

Îl văd pe Walter cum o ia de mână pe Freda și o strânge bine. Nu îi dă drumul. Stau acolo amândoi, cu mâinile împreunate, până când *Herr* Metzger îi desparte cu șublerul.

– Acum priviți-i corpul subdezvoltat de evreică. Evreul nu e potrivit pentru sport. Este leneș prin natură.

Herr Metzger scuipă cuvintele, împroșcând cu salivă. Freda clipește când saliva îi ajunge pe față. Se dă un pas în spate și face un semn către picioarele ei.

– În interiorul pantofilor veți găsi picioare mari, urâte, plate, care o fac neîndemânatică și care o împiedică să alerge bine.

Freda se înroșește la față și nu suport să o mai privesc. Mă uit în jos, la mâinile adunate în poală.

– De ce nu se oprește? întreabă Erna încet, de parcă ar vorbi cu ea însăși. A zis destule...

O mișcare scurtă și-mi ridic privirea. *Herr* Metzger îl apucă pe Walter de sacou și îi înalță bărbia. Cu o expresie dezgustată, se uită la el de parcă ar fi o bucată de carne ce atârnă într-o măcelărie.

– Acest evreu, mârâie el, ascunde o mie de ani de înșelăciuni și de trădări ce s-au tot adunat în el. Nu are în minte decât propriul interes. Îi va călca pe alții în picioare doar ca să avanseze el. Pe dinăuntru e putred. Va înșela și...

Întreaga sală stă la pândă. Simt în gât o mie de ace. *Nu poate fi adevărat.*

– Nu! strig eu și aproape că mă înec.

Mai multe capete se întorc și mă fixează cu privirea, apoi la fel de repede se uită iar înspre scenă.

Vreau să le strig: *Vă înșelați!* Dar nu pot s-o fac. Îmi vine să fug. Departe, departe de tot. Dar simt în continuare banca tare sub mine, sunt paralizată și inutilă și continui să mă uit.

Pentru că era concentrat asupra lui Walter, lui *Herr* Metzger îi ia câteva momente să înțeleagă ce s-a întâmplat. Mirosul de urină e puternic și imposibil de confundat. Coboară pe picioarele Fredei, îi udă ciorapii și formează o baltă jos. În spatele meu se aud chicote și râsete.

– Doamne, Dumnezeule! zice Erna cu glas tare.

Dându-și seama că tivul pantalonilor și pantofii îi sunt împroșcați cu urina Fridei, *Herr* Metzger ia mâna de pe umărul lui Walter, de parcă ar fi un cărbune încins.

– Afară! rostește el aproape în șoaptă, cu vocea tremurându-i. Să nu vă mai întoarceți niciunul din voi!

Walter își pune brațul pe umerii căzuți ai Fredei. Se împleticește spre ieșire și în urma ei rămâne o potecă de dâre umede. Ușa se închide și duși au fost...

Un moment de tăcere, apoi *Herr* Hoffmann sare în picioare.

– Dragul meu *Herr* Metzger... spune ceva ce nu auzim, și *Herr* Metzger pleacă repede după Freda și Walter. Voi două, și directorul arată către două fete din primul rând, luați un mop și o găleată și curățați mizeria. Iar restul, înapoi în clase. Distracția s-a terminat.

Ies paralizată din sală. Mintea refuză să accepte ce s-a întâmplat. Cum e posibil

ca Walter să fie evreu? Minunatul Walter, băiatul care mi-a salvat viața, să fie un evreu murdar și puturos? Nu e cu putință. Au făcut o greșeală. Nu arată ca unul. Dar apoi îmi amintesc cuvintele lui Vati, *Nu iar băiatul ăla*, și expresia lui plină de dezgust de fiecare dată când îl găsea pe Walter acasă.

Colegii mei trec în fugă pe lângă mine, sporovăind cu entuziasm, și cotesc la stânga, spre clasa noastră. În dreapta se află ușile mari de la intrare, larg deschise. Probabil că Walter și Freda au trecut pe aici doar cu câteva clipe în urmă. O fâșie îngustă de lumină străpunge întunericul de pe coridor.

– Hetty? aud vocea Ernei în depărtare. Hetty! Nu. Gândește-te la necazurile în care te bagi! spune ea încruntându-se.

Dar vocea i se estompează pe măsură ce simt mâinile puternice ale lui Walter trăgându-mă din gura monștrilor din lac. Mintea mi se umple de ochii lui albaștri și de cel mai cald zâmbet văzut vreodată și, brusc, sar ca fulgerul, alerg pe coridor și împing ușile în lumina orbitoare a zilei.

O tai în sus, pe panta acoperită de iarbă din Nordplatz. Îi văd la capătul îndepărtat al bisericii.

– Walter!

Walter o ține de mână pe Freda, e întors spre ea și îi spune ceva. O aud cum hohotește.

– WALTER!

Se întorc amândoi, cu gura deschisă de uimire.

Mă opresc în fața lor, gâfâind.

Ce caut eu aici?

– Voiam doar să îți spun...

Ochii Fredei sunt roșii și umflați de plâns. Pe fustă și ciorapi se văd pete întunecate. De aproape, pute. Mă uit la fața lui Walter și ochii mi se umplu de lacrimi. Cum poate să fie evreu? Cum am putut să fiu atât de proastă și să nu mă prind? Îmi dau în sfârșit seama de ce Karl nu l-a mai invitat pe la noi.

– Du-te înapoi la școală, Hetty, îmi zice Walter cu o voce plată. Nu ar trebui să fii aici.

– Nu-mi pasă, îi răspund. Nu-mi pasă că ești evreu. O să fiu mereu prietena ta. *Mereu și pentru totdeauna*.

Mă întorc înainte ca el să îmi răspundă și alerg înapoi spre Nordplatz, către școală.

Hitler încearcă să-mi vorbească, dar îl alung din mintea mea.

Gata. Am zis-o. Cuvintele mele sunt libere și plutesc prin aerul din Nordplatz.

Și, chiar dacă aș vrea, nu mai pot să le iau înapoi.

PARTEA A II-A

31 mai 1937

Deschid ochii încet, câte unul. Mă răsucesc pe spate și îmi întind bine mâinile și picioarele. Simt sub talpă ceva tare, un ghemotoc moale la marginea patului.

– Kuschi! îi zâmbesc eu creaturii negre și cârlionțate. Ce faci aici? Dacă te prinde Mutti...

Câinele își înalță capul, se uită la mine și lovește cu coada în tăblia patului. Cască și se culcă la loc.

– Ești un obraznic, râd eu și mă întind să-i mângâi blana moale și pufoasă.

Probabil că a scăpat din bucătărie azi-dimineață, când a trecut Ingrid pe acolo.

– Mă iubești, nu-i așa, Kuschi Muschi?

Are respirația dulce și regulată. Niciun semn al traumei suferite cu un an în urmă.

– Flocke, îl chem încetișor.

Oare ce își mai aduce aminte din fosta lui viață? Deschide ochii și oftez.

– În regulă, n-avem ce face, nu-i așa? Hai să mergem la micul dejun!

Mă spăl și mă îmbrac. Ușa lui Karl e tot închisă când trec prin fața ei.

Vati e în mod surprinzător acasă. Ia micul dejun în sufragerie. De cele mai multe ori e plecat, îndatoririle SS-ului îi mănâncă zilele și nopțile. Pare cufundat în gânduri, o ține pe Mutti de mână și îi desenează cu degetul pe piele cercuri ușoare. Îi șoptește ceva încet și ea își lasă capul pe spate și râde, iar părul i se revarsă ca o cascadă pe spate. Podeaua scârțâie și ezit în pragul ușii. Vati se uită la mine și lasă jos mâna lui Mutti, de parcă ar fi un secret.

– Ah, bună dimineața, tânără domnișoară! spune și își toarnă cafea dintr-un ibric înalt, cu gâtul lung, elegant, de girafă. Prima zi de vacanță, nu? Și-mi face cu ochiul. Sper că ți-ai făcut niște planuri pe cinste.

– Da, Vati. Am o mulțime de îndatoriri cu *Bund Deutscher Mädel*[22] și mai e și tabăra de vară. O să-mi văd prietenii, o să o ajut pe Mutti, știi tu.

Vati mormăie și se uită la mine cum întind crema de brânză, albă și fină, pe o felie de pâine neagră de secară.

– Ai putea să îți petreci vara lucrând la o fermă, ca fata familiei Käfer, sugerează el.

– Franz! exclamă Mutti. Ce sugerezi? Știi că jumătate dintre fetele astea se întorc însărcinate din cauza băieților din Tineretul Hitlerist, care sunt trimiși și ei la aceleași ferme. Ce idee îngrozitoare!

– Nu te îngrijora, Mutti. În niciun caz n-o să-mi petrec vara lucrând la o fermă. Oricât de virtuoasă și valoroasă e munca, știu. Tabăra de vară îmi e suficientă. Mai bine stau aici cu tine și dau o mână de ajutor la azilul de soldați.

Vati chicotește și dă din cap.

– Ei bine, ei te adoră, Hetty, zice Mutti și se uită la Vati. Și tu ar trebui să îți iei o vacanță, Franz. Muncești atât de mult!

O ia din nou de mână.

– Știu, Hélène, și nimic nu mi-ar plăcea mai mult decât să vă duc pe tine, pe Karl și pe Hetty undeva departe, dar în momentul ăsta e imposibil. Sunt multe tensiuni și nu pot să las ziarul de izbeliște chiar acum.

– Ce vrei să spui? întreabă Mutti și își aprinde o țigară, apoi se reazemă de spătarul scaunului, cu capul într-o parte.

– Avem prea mulți străini în Leipzig, zice Vati dintr-odată. Trebuie să facem ceva. Iau case, slujbe, *mâncare* de la germani. Au venit cu maniere proaste, zice și flutură o mână, obiceiuri proaste. Toți duhnesc. Și… continuă el, aruncându-mi o privire… *Și mai rău*. Se foiește pe scaun. Și amenințarea războiului! Uită-te la ce se petrece în Spania! Chiar azi-dimineață a trebuit să recurgem la represalii față de cei care ne-au atacat vasele. Nu știu unde o să ducă toate astea…

– *Chiar* crezi că vom ajunge la război? Din nou? clatină Mutti din cap, cu obrajii aprinși. Anglia are un prim-ministru nou. Dar cred că ar fi o nebunie să presupunem că el sau oricare alt conducător va simpatiza cu interesele Germaniei. Se zice că e slab, manipulabil. Timpul ne va spune, încheie Mutti, scoțând rotocoale de fum, pe care îl risipesc în aer cu mâna.

Război. Un cuvânt atât de mic pentru ceva inimaginabil de mare. Mă gândesc la planurile lui Karl de a se alătura aviației și mă cuprind fiorii.

– Dacă se va ajunge la asta, Hélène, sunt convins că victoria va fi rapidă și decisivă. În ceea ce mă privește, trebuie să mă ocup de *acest* oraș. Se încruntă. Dacă ne ținem de principiile noastre, viitorul va fi luminos. Nu putem să ne culcăm pe-o ureche. Trebuie să folosesc *Leipziger* ca să promovez cauza noastră.

– Cum? întreb eu.

– Un ziar, *Schnuffel*, e o armă puternică. Bineînțeles că *Herr* Goebbels ni se alătură zilnic cu comunicatele sale de presă și e de datoria noastră să formăm opinia maselor și să ne asigurăm că valorile și interesele Patriei sunt mereu prezente în mințile oamenilor.

Eu mestec în continuare felia de pâine cu brânză. La școală studiem *Mein Kampf*. Toată lumea știe că, la sfârșitul războiului trecut, evreii ne-au înjunghiat armata pe la spate și, cu ajutorul noii cărți a lui Fink, *The Jewish Question in Education*, acum

pot să identific un evreu doar privindu-i trăsăturile. Dacă văd unul, traversez strada, ca toată lumea, și nu îl privesc niciodată în ochi.

– Franz, lucrurile vor fi tot acolo unde le-ai lăsat, chiar dacă mergi câteva zile la plajă. Și apoi, tu *ești* șeful. Probabil că ai oameni care se ocupă de treburi când tu nu ești acolo, nu?

Vati ridică din umeri.

– L-am numit pe Josef Heiden editor în urmă cu doar două săptămâni. Nu prea pot să plec și să-l las acum, la început. Dacă Karl n-ar fi fost așa de ocupat vara asta cu planoarele, aș fi putut să-l rog să lucreze pentru mine la *Leipziger*. Ar fi fost un angajat valoros. Și gândește-te numai la tot ce i-aș putea încredința în viitor, lucruri pe care nu le-aș putea spune altcuiva.

– Ce bine ar fi dacă l-ai convinge să lucreze cu tine vara asta, înainte să plece! Îmi doresc din tot sufletul să se răzgândească. Sunt teribil de îngrijorată pentru el.

– Totul e aranjat la Luftwaffe. E un antrenament esențial înainte să înceapă pregătirea reală. Și, în plus, e hotărât să plece. Poate cu timpul își va da seama și se va întoarce la *Leipziger*. E un bărbat tânăr, Hélène. Vrea să își aducă contribuția pentru Reich și e normal să facă asta, rostește, apoi termină ceașca de cafea.

– Și eu vreau să îmi aduc contribuția pentru Reich! izbucnesc eu. Poate aș putea să lucrez vara asta la ziar, Vati? Învăț repede.

Vati se uită la mine, iar ochii lui albaștri devin mai mici. În lumina puternică a soarelui, pielea îi pare păstoasă și umflată de la oboseală.

– Ce drăguț din partea ta, Hetty, spune el încet, dar locul tău e aici, cu Mutti, s-o ajuți la treburile ei caritabile. E mai important să înțelegi cum se conduce o casă decât un ziar.

– Dar, Vati...

Se ridică de pe scaun și îmi dau seama că această discuție a luat sfârșit.

– Trebuie să mă duc la muncă.

O sărută pe Mutti pe obraz și pe mine în creștetul capului. Mutti iese în fugă după el, chiar când ajunge Karl, nebărbierit și somnoros. Îmi strâng pumnii sub masă.

– Neața, șoricelule! spune Karl și se așază zgomotos pe scaunul de la celălalt capăt al mesei. Am întrerupt ceva?

– Nu, nu chiar, oftez eu. Doar aceeași ceartă veche. Vati vrea ca tu să lucrezi la ziar și Mutti nu vrea să te înrolezi în Luftwaffe.

Karl se servește cu niște pâine, pe care întinde unt. Deasupra pune două straturi de cârnați și în tot timpul ăsta fredonează o melodie.

– De ce ești așa de vesel? îl întreb și torn ceai pentru amândoi, pun câte o felie de lămâie în fiecare ceașcă și la mine adaug și două linguriță de zahăr.

– Sunt entuziasmat! îmi zâmbește larg și ia o înghițitură mare din pâine și cârnați, mestecând viguros. Gata cu școala, în câteva săptămâni plec în Luftwaffe!

– Așa dornic ești să pleci de acasă?

Încerc să-mi imaginez viața fără Karl. Scaunul lui gol de la masă. Tăcerea fără pașii lui, care fac podeaua să scârțâie. Gata cu ideea de *noi*.

– O să îmi fie cumplit de dor de tine!

– Bineînțeles că o să-ți fie. Și eu o să-ți duc dorul, șoricel, dar...

– Nu mă mai striga așa!

– Așa cum? Șoricel?

– Da, așa.

– Nu.

– Idiotule!

– Te zic lui Mutti că ai folosit un cuvânt urât, îmi imită el vocea și începem să râdem.

– Dar acum spune-mi, serios, de ce *vrei* să te duci? Vati ar putea să te bage direct în SS și într-o bună zi tu ai conduce *Leipziger*. Ai fi un reporter excelent – cu farmecul tău ai putea convinge pe oricine să-ți spună *orice*.

– Dar, Hetty, și se apleacă spre mine, cu ochii strălucitori și fața bucuroasă, poți să îți imaginezi ceva mai interesant decât să fii pilot? Luftwaffe va fi invidia lumii. Și sunt chiar la începutul acestor lucruri. De ce să mă alătur acelor cămăși negre, înțepate? Nu vreau să îl jignesc pe Vati, dar așa sunt eu, n-aș putea să trăiesc dacă n-aș fi în aer. Nu se compară nimic cu asta. Și, după toate verile când am zburat cu planoarele, am dezvoltat un gust teribil – nu, un apetit imposibil de potolit – pentru toată această adrenalină.

– Pare extrem de periculos.

– Zici că ești Mutti. E pur și simplu minunat! Avioanele noastre sunt cele mai avansate din întreaga lume. Alte națiuni vor renunța când vor da piept cu Luftwaffe. Poate că într-o zi o să pot să te iau cu mine la un zbor, șoricelule. Ți-ar plăcea la nebunie.

Îi privesc chipul în timp ce mestecă, după care își duce o mână la cap ca să își dea părul pe spate. Bicepșii pronunțați se zăresc pe sub mânecă. Fără să îmi dau seama cum și când a ajuns bărbat, e limpede că acum are nevoie să se elibereze, să devină propria persoană, departe de prezența dominantă a lui Vati, de agitația lui Mutti. Poate că și departe de mine... Gândul ăsta e ca o durere fizică și, pentru un moment, îmi dau seama cum se simte Mutti.

– Haide, Hetty! Înveselește-te, spune el cu o expresie onestă și bună. Hai să petrecem o ultimă vară grozavă împreună, da? O să ne distrăm, îți promit!

22 *Bund Deutscher Mädel* (BDM) – Liga Fetelor Germane, dedicată fetelor cu vârsta cuprinsă între 17 și 21 ani. Pentru fluența textului, am optat pentru prescurtarea în română – LFG (n. tr.).

25 iulie 1937

Pe cerul albastru aproape că nu e niciun nor. O ciocârlie plutește în aer, un mic punct negru pe cer. Cântecul ei curat și puternic se înalță și coboară, umplându-mă de cea mai dulce bucurie.

Iarba lungă mi se agață de tivul fustei. O ridic și mă uit cu grijă la drum, atentă să nu dau de ciulini și urzici ascunse în pășunea deasă. Kuschi a luat-o înainte, ca un delfin printre valuri, și îmi dau seama unde e doar din florile culcate sau când îi zăresc din când în când coada.

– Hai pe malul râului, Kuschi Muschi! O să ne fie mai ușor să mergem pe acolo!

Ajungem sus, pe mal, și mă opresc să îmi trag sufletul. Nu e nici măcar șapte, dar deja e cald, se anunță o zi toridă. Urmăm poteca de-a lungul râului Elster, care șerpuiește printre ogoare. Merg încet, trecând pe lângă pomi fructiferi, rânduri de verze, vrejuri de fasole și roșii. Undeva, departe, se aude motorul unei mașini care pornește și un zornăit metalic ceva mai încolo.

– Doamne, Dumnezeule! Hetty, tu ești?

Tresar surprinsă.

Un bărbat tânăr, de statură mijlocie se apropie din spatele unui prun. E atletic și e bine îmbrăcat, în pantaloni închiși la culoare și o cămașă de culoarea laptelui. Duce coșul unei femei, plin cu legume și fructe. Are fața umbrită de pălărie, dar îmi dau seama că se uită la mine.

– Da... Chiar ești tu! exclamă el.

Kuschi, care fusese absorbit de un miros ademenitor din depărtare, vine în goană spre el, lătrând furios. Bărbatul se uită îngrijorat, își scoate pălăria și de sub ea i se revarsă buclele blonde.

– Șșt! îi zice lui Kuschi și își ține pălăria ca pe un scut. Șșt... te va auzi cineva!

Părul îl dă de gol. S-a schimbat, dar tot el e. E ca și cum un pictor ar fi schițat în tușe groase fața lui perfectă, dar tot îi poți recunoaște trăsăturile.

– *Walter?*

Am iar unsprezece ani și mă uit plină de admirație spre prietenul fratelui meu, dorind să mă observe. Vine mai aproape, ușor nesigur, dar zâmbind. Au trecut mai bine de trei ani de când nu ne-am mai văzut. Din *acea* zi.

– Repede! Hai să plecăm de aici! E posibil ca cineva să fi auzit câinele.

Își acoperă coșul cu mâinile și aleargă spre poartă, ca să iasă de pe acea parcelă.

– De ce? întreb și mă uit în jur. Câinii nu au voie aici?

Walter se oprește și se întoarce spre mine.

– Mai bine să nu fim nevoiți să aflăm! îmi strigă el și începe iar să alerge.

Îl urmez, cu Kuschi sărind și agitându-se pe lângă gleznele mele, entuziasmată de acest nou joc de-a prinselea. Reușesc să nu mă împiedic de el, trecem de poartă și nu ne oprim până nu ajungem la un rând de copaci unde terenul începe iar să urce. Poteca ne conduce în spate, chiar lângă râu. De cealaltă parte a malului e o alee prea puțin umblată și în fața noastră se află podul care dă în Trachenbergstrasse, apoi în Hallische Strasse, și de acolo spre casă. Mergem pe poteca de lângă râu, unde nimeni nu ne poate vedea, nici dinspre câmpuri, nici dinspre alee. Kuschi sare direct în apă.

Ochii îi sclipesc de bucurie când se uită iar la mine. Își ține coșul atârnat de cot.

– Wow! zice el. Micuța Hetty a crescut!

Sub privirea lui, parcă am fluturi în stomac și simt că mă înroșesc toată.

– Deci... spun, dar nu pot să mă uit în ochii lui. Și tu ai crescut!

Și ești *evreu*.

Gânduri nedefinite îmi rătăcesc prin minte, incapabile să formeze cuvinte. Își dă seama de stânjeneala mea și tace. Kuschi sare din apă, se scutură la marginea râului, aleargă spre mine și își freacă blana udă de gamba mea.

Țip și îmi scutur fusta.

– Ce câine minunat! spune Walter.

Se lasă pe vine și îl mângâie pe Kuschi, chiar dacă e ud. Câinile dă din coadă așa de violent, că îl lovește pe Walter în față. Walter strâmbă din nas și se dă înapoi. Kuschi se întoarce și începe să îi lingă urechea cu poftă, ca și cum ar fi o bucată suculentă de carne, ceea ce îl face pe Walter să râdă.

– E un adevărat personaj, nu?

Nu ar trebui să stau cu un evreu.

Dar e vorba de *Walter*.

Am gura uscată. Îmi mușc buzele.

– Era câinele soților Goldschmidt, mormăi eu. Locuiau peste drum de noi. Evrei... Dar, într-o zi, au plecat și l-au abandonat. L-am găsit în zăpadă, zgribulit și înfometat.

Îmi amintesc acea zi. Vati nu voia câinele unor evrei la noi în casă. Până la urmă, a cedat, dar a insistat să îi schimb numele, să nu îl mai strigăm Flocke.

– Cum poate fi cineva atât de crud?

Walter continuă să îl mângâie și nu-mi răspunde.

Ceva în mine se desface, ca un pârâu care se revarsă dintr-odată. Sentimente de mult îngropate se ridică la suprafață și cuvintele pline de emoție încep să țâșnească.

– Ce s-a întâmplat, Walter? Adică, unde te-ai dus în ziua aia?

Îmi aruncă o privire și îmi face un semn cu mâna spre mal.

– Putem să ne așezăm câteva minute? Sunt atâtea lucruri pe care vreau să ți le spun!

Nu poți să stai cu un evreu. E vocea lui Hitler? A lui *Herr* Metzger? A lui Vati? Nici nu-mi mai dau seama. Se împletesc unele cu altele. Mă uit în jurul meu, la aleea goală, la malul înverzit, la câmpurile și livezile din depărtare. Nu e nimeni prin preajmă. Dar dacă vine cineva?

Se uită la mine așteptând. Trăsăturile feței s-au schimbat: o față de bărbat, cu un început de barbă. Are, precum Karl, optsprezece, aproape nouăsprezece ani. Dar ochii lui albaștri și calzi sunt aceiași. Vântul îi ridică o șuviță de păr și strâng cu mai multă putere lesa liberă a lui Kuschi. Mă simt cuprinsă de o forță invizibilă și, deodată, mă așez lângă el, pe mal... Dar nu prea aproape. Îmi aduc genunchii la piept și-mi strâng picioarele cu mâinile.

– Ce ai făcut în acea zi... Ce ai spus... rostește, iar vocea lui e joasă și mângâietoare. Ai fost foarte curajoasă. Și generoasă.

– Am dat de necazuri la școală pentru că am venit după tine în acea zi, dar atunci așa am simțit, vorbesc eu înspre genunchi.

Atunci așa am simțit, dar acum sunt mai mare, mai înțeleaptă. În cei trei ani care s-au scurs, am ajuns să înțeleg amenințarea, pericolul pus de rasa evreiască. Acum înțeleg caracterul, esența a ceea ce înseamnă să fii *evreu*. Dar lui nu îi spun asta.

– Îmi pare rău să aud asta. Nu am apucat să îți mulțumesc.

– Nu era nevoie.

Se aude un zgomot pe alee, o roată de bicicletă. Strâng lesa mai tare. Bicicleta ne depășește.

– Nu, Hetty, a fost curajos să pleci așa de la școală. Să ne spui acele cuvinte mie și Fredei. Mai ales după ce Karl n-a mai vrut să fim prieteni. A însemnat... și Walter a făcut o pauză lungă... a însemnat atât de mult!

Ridic din umeri. Eram doar un copil. La acel moment nici nu-mi dădeam seama ce făceam. Nu voiam ca Walter să fie evreu. Dar este.

– Vreau să spun, continuă Walter, mai ales la cum e familia ta. Probabil că e foarte greu. Să gândești diferit.

Se uită la mine și îl privesc și eu. Din nou fluturii din stomac. Simt că tot corpul îmi ia foc.

– Încă, întreabă el încet, gândești diferit?

Privirea lui mă atrage și dau din cap.

Herta Heinrich. Nu uita cine ești. Cei care îl servesc pe Adolf Hitler servesc Germania. Cei care servesc Germania îl servesc pe Dumnezeu.

Mă uit în altă parte. Mâinile îmi tremură.

– Ce *s-a întâmplat* cu tine? întreb din curiozitate. Nu te-am mai văzut de atunci.

Și nici pe Freda.

Walter oftează și smulge niște fire de iarbă, pe care le lasă să îi cadă printre degete.

– A trebuit să ne mutăm. Cineva scrijelise *Afară cu evreii* pe ușa de la intrare și proprietarul a zis că trebuie să plecăm, nu voia ca cineva să îi spargă ferestrele. Și apoi, nu ne mai permiteam chiria, care crescuse foarte mult. Nu pot să spun că afacerile tatei merg prea bine.

– E avocat, nu? încerc eu să-mi amintesc.

L-am întâlnit o dată. Era scund și subțirel, cel puțin în comparație cu Vati. Vorbea încet. Îi plăceau cărțile. Când l-am cunoscut eu, citea toată ziua. Ce ocupație inutilă, îmi amintesc că zisese Vati, deși acum mă întreb dacă se referise la citit sau la avocatură. Îmi amintesc că mi-a părut rău de Walter. Nu avea frați sau surori și părinții lui erau tăcuți – nu era de mirare că petrecea atât de mult timp cu mine și cu Karl.

– Era. I s-a interzis în 1933. De atunci, lucrează cu unchiul meu Josef la firma lui de blănuri, de pe Brühl. Și eu lucrez tot acolo, în depozit. Nu e chiar ce aș vrea să fac, dar nu am altă opțiune. E o luptă constantă, nimeni nu vrea să cumpere sau să vândă de la un evreu, iar băncile nu vor să ne împrumute cu bani. Mai avem și niște rămășițe de la o firmă de export, dar merge greu.

– Unde te-ai dus după școala generală? La facultate te-ai dus?

Întrebările cad în gol.

– Eu? râde și clatină din cap. Nu există niciun fel de posibilități pentru cineva ca mine, Hetty. Am mers la școala evreiască, școala Ephraim Carlebach. Eu am absolvit acum, dar Freda încă studiază acolo. Din cauză că sunt evreu, nu am putut să dau *Abitur*[23], deci nu am niciun fel de calificare. Locuim în casa bunicii, pe Hindenburgstrasse, împreună cu Josef, soția lui și cei trei copii ai lor. E o casă mare și, din fericire, bunica e proprietara, deci nu trebuie să plătim chirie. Economisim cât am cheltui pe trei case.

Îmi întorc capul spre el să îl văd mai bine. Mă gândesc la pozele din cartea lui Fink. Walter nu seamănă cu niciunul dintre ei. Dacă l-aș vedea pe *el* pe stradă, n-aș fi nevoită să traversez pe partea cealaltă, după cum arată, cu părul blond, cârlionțat, care i se revarsă peste gulerul cămășii deschise, de culoarea laptelui, cu pielea albă a gâtului, picioarele întinse și gleznele încrucișate. Cu toate astea, deși odată l-am considerat parte din familie, acum este un străin.

El este Celălalt.

Evreu.

Respingător, cu toate astea, absolut fermecător. Între noi se așterne tăcerea, tăioasă și incomodă. Zăresc coșul de la picioarele lui Walter.

– Ai un ogor aici? întreb și arăt spre coș, un subiect neutru despre care să discutăm.

Clatină din cap și se rușinează puțin.

– Nu e deloc ușor zilele astea. Dacă ni se ia orice posibilitate de muncă, noi cum să ne întreținem?

– *Le-ai furat?*

– Am luat doar câte una din fiecare. Câteva legume și fructe, nici nu vor băga de seamă.

– Dar proprietarii acestor ogoare muncesc din greu. Sunt oameni onești, muncitori. Nu sunt bogați. De ce crezi că *meriți* munca lor?

– În primul rând, nici noi *nu am meritat* să fim în situația asta! se răstește el, apoi face o pauză, ca și cum ar vrea să spună mai multe, dar nu îndrăznește.

Deci în asta s-a transformat. Un obstacol mic și devine hoț, confirmându-și, astfel, natura. Felul în care arată cineva e înșelător, sângele și mediul nu mint niciodată.

N-ar trebui să fiu aici.

Îi simt greutatea privirii. Am gura uscată și în minte îmi apare imaginea unui bădăran cu nasul coroiat și părul cârlionțat, violând o fată inocentă, drăguță.

– Mă bucur că te-am văzut, dar trebuie să mă întorc pentru micul dejun. Hai, Kuschi, trebuie să ne întoarcem acasă.

– Așteaptă, Hetty! Te rog!

Părul îi cade pe frunte și ochii îi sunt de culoarea mării tropicale. E frumos, disperat, tragic. Dacă ceva rău era pe cale să se petreacă, ar fi trebuit să se întâmple deja. Mă întreb din nou de ce nu arată ca evreii răufăcători din *Der Stürmer*[24]. Contrastul e absurd.

Mă așez din nou, iar Kuschi își lasă corpul umed, călduț pe picioarele mele.

– Îmi pare rău că ai o părere proastă despre mine. Problema e că pentru noi viața aici a devenit intolerabilă. Îmi doresc să pot să părăsesc Germania așa cum au făcut-o și alții, spune Walter, uitându-se la copacii de pe partea cealaltă a râului. Dar tata refuză. Doar peste cadavrul lui, zice, o să îl lase pe Hitler să îi ia ceea ce familia noastră a obținut cu atâta greutate.

Îl privesc atent. Dar povestea nu era complet diferită? Nu *evreii* sunt cei care au furat de la germanii care muncesc din greu?

– Am trimis scrisori în toată Europa, încercând să găsesc vreo slujbă, o ucenicie, ceva. Dar nu am găsit nimic. Se pare că evreii nu sunt doriți pe nicăieri, continuă Walter.

Începe să mă doară capul. Peste tot oamenii vorbesc doar despre cum să scape de evrei și de furtișagurile lor, dar nimeni nu spune unde ar trebui să se ducă, în afară de Palestina. Mă holbez la coșul cu legume și încerc să mă gândesc la ce aș putea să spun.

– Îmi pare foarte, foarte rău pentru tine, Walter, dar chiar așa, să furi?

– Hetty... spune, atingându-mi pielea, și parcă tot corpul îmi ia foc, apoi mă

privește intens în ochi. Brutăria nu ne mai vinde pâine. Băcanul nu ne mai lasă să-i intrăm în prăvălie. Nu ai văzut afișele, FĂRĂ EVREI, expuse în afara multor magazine? Le dau voie câinilor, dar nouă, nu. Nu vreau să îți fie milă, vreau doar să îți dai seama cum stau lucrurile. Adevărul e că abia ne descurcăm.

– Dar există magazine evreiești. Și magazine universale, nu?

– Da, dar cele mai multe le-au fost confiscate evreilor sau închise. Dacă mă duc acolo, risc să fiu luat în vizor de ticăloșii din SA.

Are maxilarul încleștat și în privirea lui se simte iritarea. Râde amar și se înroșește la față.

– Și te *iei* de mine că fur niște legume?

Furia lui mă lovește ca un pumn în stomac și mă fac și mai mică.

– Îmi pare rău! spune, apoi întinde mâinile spre mine. N-am vrut... Doamne, ești ultima persoană care aș vrea să aibă o părere proastă despre mine.

Și, dintr-odată, e iarăși Walter care îmi salvase viața, deschis și onest, care nu e furios pe mine, ci pe viață. Fața i se descompune.

– Trebuie doar să sperăm că aceste timpuri vor trece și că lucrurile vor deveni... din nou normale. E oare așa de rău să iei niște legume dacă nu mai ai dreptul să le cumperi? întreabă cu o voce firavă.

Nu spun nimic.

– Acum chiar că trebuie să mă întorc, spun eu ca să umplu acea tăcere stânjenitoare. Se face tot mai cald și Kuschi se freacă drăgăstos de picioarele mele.

– Bineînțeles, răspunde Walter, uitându-se în jur, apoi la coș. Și eu. Coșul ăsta sare în ochi.

Mergem înapoi spre podul arcuit, unde drumurile noastre se vor despărți, eu spre Gohlis, iar Walter la bunica lui, în Hindenburgstrasse.

– Și Karl ce mai face, mă întreabă dintr-odată. Probabil că și-a dat deja *Abitur*-ul și pleacă la facultate, nu?

– Da, a luat note bune, dar se înrolează în Luftwaffe, rostesc, iar în voce mi se simte mândria.

– Pilot? Sunt sigur că se va descurca foarte bine.

– Are un rang mare în *Flieger-Hitler Jugend*[25], iar Luftwaffe l-a acceptat pentru că avea recomandări foarte bune.

– Mai ții minte jocurile pe care le jucam, Hetty? De-a cowboy-ii și indienii? Mereu ne certam cine să ia pistolul, cine să ia arcul și săgețile, spune el, clătinând din cap și zâmbind ca pentru sine.

– Mă lăsai să fiu vraciul. Îți masam picioarele și îți tratam rănile de război, apoi îți făceam plăcinte din noroi.

– Care erau delicioase! chicotește el.

Ajungem la pod. Deschide gura să spună ceva, dar o închide la loc. Ne uităm unul la celălalt și eu îmi bâțâi picioarele. Tăcerea ne învăluie. Fără să își ia ochii de

la mine, Walter îmi ia mâna și o strânge cu un aer grav. Simt un fior și nu aș vrea să îi mai dau drumul la mână.

– A fost foarte, foarte plăcut să te văd, spune, apoi își retrage mâna. Îmi pare rău că lucrurile sunt așa cum sunt, dar îți doresc numai bine. La revedere, Hetty!

Zâmbește, îmi face cu mâna, se întoarce, își apasă pălăria pe cap și pleacă.

Îl urmăresc cu privirea cum se îndepărtează.

– Stai! Când o să te mai văd? izbucnesc eu, apoi amuțesc.

Walter se oprește și se întoarce.

– Chiar vrei să ne mai vedem?

– Doar dacă și tu vrei. Știu că nu e cea mai bună idee...

– Poți să mai spui asta o dată!

– Adică, nu ar trebui.

– Chiar că nu ar trebui.

Se sprijină de parapetul dur al podului, își bagă mâna liberă în buzunar și își trece un picior peste altul.

– Ar putea fi periculos. Mai ales pentru mine. Un evreu ticălos cu o tânără germană frumoasă? Știu de un evreu care a fost scos de curând din casă și bătut pentru că era prea prietenos cu fiica unui inspector de control fiscal.

Tânără frumoasă...

Chiar crede despre mine că sunt frumoasă?

– Meriți riscul, spune el și îmi zâmbește. Ce zici să ne întâlnim duminica viitoare, la șapte, chiar aici, la pod?

– O să fiu plecată în tabără cu fetele de la LFG. Părinții mei nu au vrut să mă înscriu, dar, după ce în decembrie trecut a devenit obligatoriu pentru toți copiii arieni, n-au avut încotro și au fost nevoiți să mă lase.

– Atunci, peste două săptămâni?

– Peste două săptămâni, da.

– Dar să nu sufli o vorbă nimănui, spune el și îmi face un semn amenințător cu degetul, cu o expresie foarte serioasă pe chip.

Dau din cap și traversez rapid micul pod, spre orașul care prinde încet viață.

– Haide, Kuschi! îl strig și mă uit înapoi.

Walter se uită și el înapoi și zâmbește când vede că și eu fac același lucru. Inima începe să-mi bată puternic, mă simt ușoară ca o pană și aproape că zbor până în Fritzschestrasse.

23 Examen care are loc la sfârșitul școlii generale în Germania (n. tr.).

24 *Der Stürmer* a fost o publicație săptămânală din Germania nazistă, violent antisemită (n. tr.).

25 Divizia de zbor a Tineretului Hitlerist (n. tr.).

3 august 1937

Erna păşeşte zgomotos pe poteca stâncoasă din spatele meu.

– Nu e minunat? întreabă ea.

Faţa îi luceşte de la transpiraţie, dar cozile îi sunt netede, iar uniforma, aranjată.

În faţa noastră e poteca stâncoasă. Gloria acestor dealuri bavareze a început să cam pălească după ore întregi de mers prin căldură. Îmi simt mirosul de transpiraţie şi îmi şterg ceafa cu o batistă şi, făcând asta, dau de fire de păr scăpate din cozi, care s-au încreţit de la transpiraţie.

– Am picioarele praf de la ghetele astea noi. Ar fi trebuit să le port înainte să vin aici, zic eu, crispându-mă la fiecare pas din cauza durerii.

– Lasă, că face bine la suflet. Te întăreşte.

– Îmi era bine şi fără *bătături*, mulţumesc! Şi din ochi îmi cad nişte lacrimi.

Erna se uită în urma ei, dar restul fetelor din unitatea LFG sunt împrăştiate, iar liderele sunt în faţa noastră, deci nu e nimeni care să asiste la momentul meu de slăbiciune.

– Haide, Hett, aproape că am ajuns în vârf. Încă o sforţare şi facem o pauză. Aduţi aminte că *Herr* Hitler vrea ca noi, fetele, să fim în formă, să radiem de sănătate şi de vitalitate.

– Când ajungem acolo, vreau doar să mă întind.

– Eşti amuzantă, Hett! râde Erna.

– Nu glumesc! La fiecare pas simt cum pantofii mi se freacă de pielea de pe călcâie.

– Haide, bătrânico, nu te mai văita, fii fericită! *Fräulein* Akermann e înaintea noastră şi s-ar putea chiar să îţi dea o medalie dacă faci un mic efort şi afişezi unul sau două dintre zâmbetele tale răvăşitoare!

O urmez pe Erna, care urcă poteca îngustă cu paşi apăsaţi. Limba mi-e scoasă de un cot şi sunt convinsă că respiraţia îmi e la fel de amară ca starea pe care o am. Erna pare că îmi citeşte iarăşi gândurile şi începe să cânte „Wanderlied der Jugend“[26] cu vocea ei clară:

Când umblăm umăr la umăr şi cântăm vechi cântece al căror ecou se aude în pădure,

simțim cum reușim; prin noi, vin timpuri noi...

Melodia veselă mă face să mă simt mai bine și picioarele încep să mi se miște în ritmul melodiei familiare, pe care o cânt în minte:

Frunze de mesteacăn și semințe verzi.
Bătrâna mamă a pământului, de parcă ne imploră,
își arată umanității mâinile pline,
ca să devenim ai ei.

Ne chinuim să urcăm ultima pantă abruptă și ajungem în vârf abia trăgându-ne sufletul și cu transpirația șiroindu-ne pe spate.

– Bravo, fetelor! spune *Fräulein* Akermann radiind, când trecem pe lângă ea. Vedeți că în față vă așteaptă o surpriză, dar vă dau un indiciu: e udă și răcoritoare!

– O cascadă! zice Erna.

Zâmbește și o lăsăm în urmă pe *Fräulein* Akermann, ca să le îndemne și pe celelalte fete să ajungă în vârf.

Tabăra e situată pe o creastă largă, plată. Iarba a crescut firav printre stânci și pământul coboară spre un bazin mare. Erna are dreptate, e o cascadă enormă.

Celelalte fete ajung pe rând, sfârșite de oboseală. Ne instalăm corturile în zona cea mai plată a muntelui, după ce curățăm locul de bolovanii cei mai mari, apoi săpăm o groapă pentru latrină și aducem apă ca să facem de mâncare.

– Rezistente. Puternice. Independente. Fete care merită să fie mamele rasei dominatoare. Asta vrea Führerul de la voi! ne instruiește din nou *Fräulein* Akermann, odată ce terminăm cu munca și ne adunăm toate, răpuse de oboseală și pline de praf. Și să nu uitați niciodată principiile LFG: puritate, curățenie, virtute și obediență. Acum duceți-vă și faceți o baie în bazin! Meritați!

Da, și o fată germană bună nu pune niciodată întrebări și nu se plânge. Acționează întotdeauna pentru binele comunității. Fetele trebuie să fie înalte, puternice și frumoase. Trebuie să fim curate și să avem grijă de igiena noastră. Trebuie să fim modeste și decente. O fată trebuie să îi pună întotdeauna înainte pe bărbați și să îi sprijine în lupta lor. Oricât de obosite am fi, oricât de mult am munci, trebuie să le punem nevoile înaintea alor noastre.

Datoria noastră e să îl servim pe Führer, Germania și pe viitorii noștri bărbați. Băieții învață să guverneze și să fie lideri, iar noi trebuie să fim ascultătoare. Mereu ni se solicită câte ceva. Nu e timp să ne urmăm propria cărare.

Și nu am cum să nu simt că ființa *mea* e pur și simplu strivită.

Ne luăm prosoapele și începem să alergăm pe pantă, urmând vuietul apei.

A face ceea ce este corect presupune un sacrificiu personal. Să renunți la ce ești pentru binele tuturor.

Clatin din cap, încercând să-mi alung gândurile. Dar El locuiește în continuare în creierul meu, Führerul care vede totul – cele mai mari frici ale mele, speranțele și visurile mele. Și nu vreau să afle gândurile pe care le am de duminică încoace.

– Uită-te în jur, Hetty! Chiar suntem în vârful lumii, zice Erna.

Peste tot în jurul nostru sunt munți încețoșați și văi adânci. La mii de picioare sub noi se zărește coada sticloasă și neagră a unui lac. Deasupra se înalță stânci ascuțite și pe cerul limpede se plimbă câțiva nori, subțiri ca fuioarele.

E ținutul zeilor. E ceva purificator în tot acest decor.

– E sublim! recunosc eu.

– Hai să înotăm! mă invită ea.

Șuvițele ei castanii scânteiază auriu, are umerii lați și spatele alungit. E însăși soarele, o sferă frumoasă, aurie, atrăgând totul în jurul ei. Sunt în umbra ei, o micuță planetă atrasă în orbită, invidioasă pe puterea acesteia. Cu toate astea, nu pot să nu o iubesc – puritatea, onestitatea ei, optimismul ei.

E cu mult mai bună decât mine.

Îmi doresc să îi pot povesti despre Walter. Să îi cer sfatul. Mai sunt doar patru zile până când trebuie să ne întâlnim pe pod.

...Un evreu ticălos prins cu o tânără germană frumoasă... Parcă îi văd gura rostind aceste cuvinte, buzele strânse, ochii fixându-mă.

Nu pot să îi spun nici ei, nici altcuiva. Am promis să nu spun. Dar e atât de greu! Băieții o bagă mereu în seamă pe Erna, nu pe mine. Și Walter nu e un băiat ca oricare altul. Arată bine. E curajos și se poartă ca un bărbat adevărat. Ar putea fi întruchiparea idealului arian. E așa ușor să uiți cine e el!

Mă prefac că nu e evreu și încerc să îmi imaginez că suntem împreună: imaginea devine clară, de parcă am fi într-un film. Mă privește intens, apoi buzele lui se apropie de ale mele. Îmi spune:

– Hetty, te rog să fii a mea! Nu am mai simțit niciodată așa ceva pentru o fată!

Își pune mâinile în jurul taliei mele, începe să le coboare și eu îi spun:

– Walter, oprește-te! Nu sunt *genul* ăla de fată.

Și se oprește, bineînțeles, pentru că mă iubește, dar...

– Hetty? Ce tot aștepți? E așa de bine în apă!

Erna calcă apa și are părul umed și întunecat de la stropii care îi cad în el.

– Vin!

Îmi scot cizmele și fusta. Celelalte fete scapă rapid de haine, rămânând doar în lenjerie intimă, și sar în apă, țipând și chiuind, vorbind și râzând. Mă uit la adâncimile negre. *Ești o înotătoare puternică acum*, îmi spun și îmi dau jos cravata, cămașa transpirată, apoi îmi scot ciorapii din lână pe rând și împăturesc bine totul, după care găsesc un loc unde să le așez frumos pe pietre. *N-ai niciun motiv să te temi.*

Rămân acolo, în lenjerie intimă, pedepsită și chinuită, la marginea apei adânci. Sub tălpi simt stânca din granit călduță și asta îmi aduce aminte de digul încălzit de

soare de acum mulți ani. Teroarea mă cuprinde și picioarele încep să îmi tremure. Nu trebuie să afle nimeni că îmi e teamă. Închid ochii și mă arunc de pe stâncă, chiar în mijlocul bazinului.

Șocul apei înghețate îmi taie respirația, la fel ca acum mulți ani, și mă cufund tot mai mult. Mă lupt cu panica, îmi îndrept corpul și înot agitată ca să ajung la suprafață.

Urc înapoi la lumină și respir cu lăcomie, înotând încă haotic. Aproape că simt acele mâini puternice, ridicându-mă, departe de fundul monstruos al apei.

– Hei! Tu de acolo, dă-te la o parte! strigă cineva de sus.

Mă uit în sus și mă îndrept. Erna și încă trei fete stau pe o stâncă, aproape de cascadă, gata să sară. Mă dau deoparte și le văd pe cele patru fete cum se cufundă în bazin. Apa le înghite și, în locul în care s-au scufundat, se formează spumă. O secundă mai târziu, reapar la suprafață, râzând, gâfâind și cu apa șiroindu-le pe față. N-au nicio teamă și, dintr-odată, încep să îmi urăsc propria frică.

Mă las pe spate și fac pluta, privesc cerul azuriu, încercând să nu mă gândesc la cantitatea înspăimântătoare de apă dintre mine și pământul solid. Apa îmi învăluie capul și-mi intră în ochi. Răcoarea îmi amorțește și îmi alină corpul îndurerat. Ce n-aș da să fac o baie lungă, fierbinte într-o cadă cu săruri și apoi să cad goală în brațele lui Walter...

La naiba! Ce fel de gânduri depravate sunt acestea? Dă-mi putere, oh, Führer, să scap de răul din mintea mea. Inima îmi bate cu putere.

Diavolul, ca personificare a răului, ni se arată sub forma evreului. Îi aud cuvintele lui Hitler în minte. *Apărându-mă de evrei, lupt să îl slujesc, de fapt, pe Domnul.*

E atât de greu. Am în minte tot felul de imagini indecente, pe care nu le pot opri. Sunt murdare și greșite.

Încerc să mă concentrez asupra norilor albi ce plutesc pe cer. Îmi atrage atenția o mișcare din depărtare. Trei puncte negre sub formă de V zboară în jos și rapid pe cer. Avioane de luptă. Poate că se duc să lupte în războiul din Spania. Departe, în liniștea din inima pădurii, războiul adevărat, care are loc atât de departe, este absolut bizar. Oare cum va fi cu celălalt război, de care tot pomenește Vati? Unul chiar aici, în Germania, și peste tot în lume. Un război care să repare nedreptățile Tratatului de la Versailles și care să redea Germaniei adevăratul loc ca lider al lumii. Un război care să zdrobească ambițiile evreilor. Simt cum mă ia cu leșin.

– Erna! șuier eu precipitat. Vreau să vorbesc ceva cu tine. Ceva personal, spun și arunc o privire spre grupul de fete care înoată prin preajmă.

– Sigur, hai să mergem și să ne uscăm. Nu știu cum ești tu, dar eu am înghețat.

Ieșim din bazin, ne uscăm și ne îmbrăcăm foarte repede în soarele după-amiezii târzii.

– Deci, ce te supără, Hetty? Mi se părea mie că nu prea ești în apele tale.

Mă uit în jur, de teamă că ne-ar putea auzi cineva. Majoritatea fetelor sunt în

bazin, iar cele care au ieșit s-au îmbrăcat deja și se îndreaptă spre tabără. Acum e momentul.

– Chestia e că...

Îmi aduc aminte de promisiunea făcută lui Walter, să nu spun nimănui, și de faptul că Erna e lider LFG. Chiar dacă nu ar *vrea* să raporteze, are datoria să o facă. Și, știind cât de în serios își ia rolul, l-ar vedea pe Walter la fel ca pe toți ceilalți. Ca pe un dușman.

– Hetty?

– Ei... Știi și tu. Nu mai contează. Sunt în regulă acum, mi-am schimbat părerea.

Erna își întinde prosopul ud pe piatra călduță, ca să se usuce.

– Bine. Cum crezi tu, îmi spune, dar îmi dau seama că e rănită. Dacă îți schimbi *din nou* părerea, știi unde să mă găsești. Mă duc să văd ce se întâmplă cu mâncarea.

Se îndreaptă cu pași rapizi spre tabără și nu mă așteaptă.

Dă-mi putere, oh, Führer măreț, să rezist tentației. Îmi pare rău de gândurile mele depravate. Arată-mi calea și eu te voi urma. Oriunde mă va duce.

Nu mă voi duce duminică să-l văd pe Walter. Să te întâlnești cu un evreu e împotriva oricărei legi și a oricărui principiu din această țară. Dacă vom fi prinși împreună, Walter ar putea fi trimis într-un lagăr de concentrare sau, și mai rău, ar putea fi executat. Și, în plus, vreau să fiu bună, onestă și pură. Gândurile mele despre Walter sunt dezgustătoare. Mă dezgustă. Nu mai vreau să am astfel de gânduri.

Mai târziu, în acea seară, stăm în jurul focului de tabără și cântăm. Îmi înalț vocea cu plăcere din ce în ce mai tare, predându-mi sufletul muzicii, nemaigândindu-mă la nimic în afară de ritm și de cuvinte. Și, când ajungem la sfârșit, mă simt curățată. Împrospătată. Cu o dorință arzătoare de a fi o persoană mai bună și de a lăsa în urma mea, pentru totdeauna, suferințele trecute.

Stăm împreună sub steagul nostru strălucitor.

Acolo ne aflăm împreună ca un singur popor.

Și nimeni nu mai e singur.

Stăm împreună legați de datorie în fața lui Dumnezeu, a Führerului și a sfântului sânge.

Credincioși credinței noastre, fericiți cu munca noastră.

Noi toți vrem să fim împreună: Germanie, făclia ta va rămâne aprinsă.

Vom sta toți împreună, în onoarea strălucitoarei tale lumini.

26 „Cântecul călătorului tânăr“ (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

7 august 1937

Erna locuiește la ultimul etaj al unei clădiri de lângă Kirckplatz. Apartamentul nu e mare, dar e luminos și aerisit.

– Îmi pare așa de bine că ai putut să vii! zice Erna și mă ia de mână, conducându-mă direct în camera ei de la etaj.

Tavanul e înclinat și pe fiecare latură sunt câte patru ferestruici, care dau chiar sub streașină. De aici, de sus, se văd în zare vârfurile copacilor, acoperișurile și hornurile din Leipzig. Erna se aruncă în pat, se sprijină într-un cot, iar părul castaniu i se revarsă ca o cortină pe spate. Radiază toată.

– Hett, m-am îndrăgostit! spune ea și obrajii i se înroșesc. Nebunește! Nu am mai spus nimănui altcuiva, dar ție trebuie să îți mărturisesc!

– Și... cine e norocosul? întreb, dar gândul îmi zboară la Walter, la ochii lui albaștri, plini de dorință, și inima îmi bate mai tare.

– Îl cheamă Kurt și locuiește în cealaltă parte a Leipzigului. E minunat! Maniere impecabile și mai e și bogat!

– Vai, pare perfect! Are și prieteni?

Erna râde.

– Poate! Dar, Hetty, te rog să nu spui nimănui. Te rog! Nimeni altcineva nu trebuie să știe.

– De ce nu? Care e problema?

– Părinții mei s-ar împotrivi. Sunt de modă veche și am doar cincisprezece ani. N-ar fi de acord să umblu aiurea, de una singură, cu un băiat. Și e și mai mare decât mine, are optsprezece ani. Oftează. Dar sunt atât de fericită, Hetty! E cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat vreodată.

– Pe bune? Lucruri din astea ți se întâmplă mereu, Erna.

Când termină de povestit cât de perfect e Kurt, ne ducem în sufragerie să-l informăm pe tatăl ei durduliu că plecăm în oraș ca să ne vedem cu niște prieteni. Tatăl ei bea cafea și citește ziarul, nu *Leipziger*, ci *Völkischer Beobachter*, un ziar național de dimineață. Erna nu menționează că prietenii fac parte din Tineretul Hitlerist, deși ăsta e adevărul. Prima pagină a ziarului e dedicată celebrării celor 700 de ani de atestare a Berlinului. Jumătate din pagină e plină cu fotografii de la

paradă și cu puternica armată germană. Tatăl Ernei nu scoate capul din ziar și nu se uită la noi.

– Ia ascultă chestia asta, Erna, și chicotește, trecându-și mâna peste chelia lucioasă. Citește o știre despre un grup de bărbați din Worcestershire, Anglia, care au călătorit la Berlin ca să joace un joc numit crichet. Echipa engleză s-a plâns de practicile necinstite ale germanilor, zice el și se încruntă, cu toate astea, s-au bucurat din plin de desfătările faimoasei vieți de noapte a Berlinului.

– Vati, șuieră Erna, nu ar trebui să spui lucruri din astea!

O ignoră și continuă să vorbească, timp în care se tot uită prin ziarul pe care îl ține deschis deasupra burții generoase. Nu pare să mă fi observat.

– La ce ne așteptam? Să ne împrietenim cu englezii la un pahar de bere, un joc de crichet și o prostituată berlineză? Ha! E incredibilă nebunia conducătorilor noștri!

Cuvintele lui sunt atât de șocante, că rămân trăsnită pe hol.

– *Vati!* tot încearcă Erna să-l oprească.

Dar *Herr* Bäcker trăncănește în continuare.

– Bineînțeles, bănuiesc că, dacă pui o mână de proști, nebuni bețivani, care au eșuat cu totul în viață, să ne conducă țara, la ce altceva te poți aștepta? Ruină și dezastru, asta e tot.

Pe fața Ernei se citește șocul.

– Vati, gata! Trebuie să încetezi!

– Naziști idioți! Ticălosul de Hitler! se răstește *Herr* Bäcker înverșunat la ziar, scuturându-i nervos paginile.

– *Vati!* și vocea Ernei se aude în toată încăperea ca un bici.

În cele din urmă, bărbatul își ridică privirea din ziar, cu gura pe jumătate căscată de mirare, și mă vede pe mine acolo, în fața lui, în uniforma mea LFG.

– Nu ar mai trebui să vorbești așa, zice Erna încet și arată cu capul spre mine. Ți-o mai amintești pe prietena mea, Hetty?

– Err... Err, își drege vocea și începe să împăturească ziarul. Eu... Râde nervos și se uită la mine cu ochii îngustați, de parcă m-ar vedea prin ceață. Ești o prietenă a Ernei de la școală, nu?

– Da, *Herr* Bäcker, răspund încet, dar inima îmi bate cu putere și simt cum încep să transpir.

Cine e acest bărbat care împroașcă asemenea venin? Așa arată inamicul? Nu vreun bolșevic care promovează cauza comunismului. Nu vreun evreu conspirationist bogat, cu nasul coroiat și ochi ca de porc. Pur și simplu un nimeni, care nu iese în evidență cu nimic, un nimeni obișnuit, din clasa de mijloc. Tatăl celei mai bune prietene ale mele. În câte alte case, în spatele ușilor, se șoptesc astfel de lucruri? Cum am putea spera că vom depăși vreodată trădarea ignorantă a unor astfel de nebuni?

– Hm, îmi cer scuze, Helga, uneori gura mi-o ia pe dinainte.

– Hetty, îl corectează Erna. Hetty *Heinrich*.

– Hetty Heinrich, repetă el încetișor, ridicând din sprâncene. Își împăturește ziarul mai bine. Nu mă băga în seamă, Hetty. Eu doar... Nu vreau să fac ceva rău, chiar dacă spun prostii, nu-i așa, Erna?

– Nu, Vati, răspunde Erna rușinată și apoi se lasă o tăcere stânjenitoare.

Herr Bäcker netezește și împăturește bine ziarul.

– Noi ieșim, Vati. Mă întorc la timp pentru prânz, înainte de întâlnirea LFG din după-amiaza asta, zice Erna și mă scoate din cameră.

Când ajungem în stradă, observ că fața Ernei e palidă.

– Tata nu crede ce spune. E bătrân și prostuț. Cred că, în cea mai mare parte a timpului, nici nu prea știe *ce* zice.

Între noi două s-a instalat tensiunea. Mergem încet. Călcâi, vârf. Călcâi, vârf, pantofii noștri cu tălpi din cauciuc înaintează liniștiți pe trotuar.

– E în regulă, Erna, nu trebuie să îmi explici.

...Demența conducătorilor noștri. Nebunii de naziști. Ticălosul de Hitler. Cuvintele mi se înfig în creier. Cu asta a crescut Erna, cu astfel de vorbe? De ce nu a zis niciodată nimic?

– E doar un bătrân tâmpit, zice ea.

Cuvintele ei mă fac să mă opresc. Are fața roșie, umflată. E furioasă. Sau se simte umilită. Probabil că ambele, dar n-am auzit-o niciodată vorbind urât despre cineva, cu atât mai puțin despre tatăl ei. Săraca Erna.

– Hetty! și se întoarce spre mine, aproape implorându-mă. Știu că tu, ei bine, *noi* avem datoria să raportăm lucruri de genul ăsta, dar...

Cum poate ea, Erna cea de invidiat, Erna cea perfectă, să nu spună *nimic*? Mă gândesc la Tomas și la cât de curajos a fost să-și raporteze *propriul* tată. Poate că Erna nu are suficient curaj și ar trebui să o fac eu în locul ei. Nu ar fi greu și Vati ar fi foarte mulțumit de mine. Îmi imaginez cum Vati le-ar spune lui Karl și lui Mutti că sunt un adevărat copil al Reichului. Dar bucuria asta e umbrită rapid de gândul că aș putea să pierd pentru totdeauna prietenia Ernei. Cât de searbădă, cât de lipsită de sens ar fi viața mea fără ea!

Îmi pun mâna pe brațul ei.

– Nu o să scot un cuvânt.

– Chiar nu crede lucrurile astea...

– O să țin secrete opiniile lui Vati al tău. Promit, adaug și o strâng încet de braț, iar fața i se relaxează și îmi zâmbește timid.

Nu mai vorbim despre asta, mergem în tăcere până la stația de tramvai, unde mai așteaptă un bărbat și o femeie. Simt că între noi s-a produs o schimbare de putere. Până la urmă, nu e chiar așa „perfectă“. A ținut secrete față de mine. E clar că tatăl ei nu e de partea lui Hitler, iar ea n-a scos o vorbă despre asta. Nu are inima

atât de pură precum credeam. Oare asta ne face egale? Mă întreb câte alte secrete mai ascundem, de fapt. Adevăruri insidioase, ferite de ceilalți, ca niște răni care supurează, înnegrindu-ne inimile și împiedicându-ne să fim pure și oneste, așa cum fiecare fată germană ar trebui să fie.

Poate că de *asta* e în continuare prietena mea. Până la urmă, nu e atât de bună pentru mine.

Iartă-mă, Führer. Știu ce trebuie să fac, dar e vorba de Erna, care e cea mai bună prietenă a mea și nu pot să o rănesc.

Îmi imaginez ochii de un albastru-intens ai Führerului, uitându-se cu insistență în ochii mei ca să-mi vadă sufletul, să-și dea seama dacă intențiile mele sunt bune.

Nu te îngrijora, îmi spune el, *acest bărbat nu are nicio importanță. Am dușmani mai mari cu care trebuie să mă lupt, pe care o să îi înfrângem împreună*.

Ne întâlnim cu Tomas și cu trei dintre prietenii lui de la Tineretul Hitlerist la o masă de la cafeneaua Baum, de pe Kleine Fleischergasse. Vremea e încă frumoasă și e plăcut să stăm și să ne uităm la oamenii din Lepzig cum se plimbă pe strada îngustă. O chelneriță ne-a adus apă și cafea fierbinte în cești din argint, lapte cald și zahăr.

Erna stă lângă mine. E tăcută și retrasă. Simt că are nevoie de mine. Se bazează pe mine să nu spun nimic. *Wissen ist macht.* Cunoașterea e putere. E o senzație nouă, o schimbare completă. În dimineața asta, eu sunt cea deșteaptă, cea care pălăvrăgește și râde. Băieții se bucură de compania *mea*.

– Am început să îmi fac ucenicia în fabrica de utilaje, ne povestește Tomas, vorbind tărăgănat. Au trecut doar două săptămâni și deja sunt plictisit de moarte și mă simt ca un rahat, scuzați-mi limbajul, zice și se uită la mine. Și abia dacă am zărit vreun utilaj, în ultimele paisprezece zile a trebuit să mătur podelele. Mai am trei ani de făcut asta și abia apoi pot să mă înscriu în Wehrmacht. Abia aștept. Sper doar să nu vină și să și treacă războiul până atunci. Dar, la ce noroc am eu, e foarte posibil.

Visul fiecărui băiat e să lupte pentru Germania.

– Hai, că nu are cum să fie atât de rău! Adică, nu cred că va trebui să măturii podelele încontinuu, timp de trei ani, nu? Asta nu prea are cum să fie ucenicie, zic eu, ignorându-i cu generozitate cuvântul urât, pe care îmi imaginez că l-a preluat de la muncitorii slobozi la gură.

– Le place să te pună să începi de jos, să simți că muncești ca să avansezi. Știi tu, să ajungi să faci din căcat bici. Oricum, nu o să rămân acolo o veșnicie. O să mă descurc mai bine în Wehrmacht.

– Ai auzit de dr. Kreitz? întreabă brusc Erna.

Clatină din cap și îmi aduc aminte de fostul nostru profesor de literatură.

– Nu i-am mai auzit numele rostit de multă vreme. A fost profesor la noi la școală, le explic eu băieților. A fost concediat acum mai mulți ani, deși făcea ca

lecțiile să pară foarte interesante și amuzante. Acum nu mai sunt profesori ca el.

– S-a sinucis, spune Erna dintr-o răsuflare. S-a spânzurat, și își duce mâna la gât ca să ne arate gestul.

– Of, ce îngrozitor! De ce ar face așa ceva?

Mi-l imaginez imediat pe dr. Kreitz, ciufulit și entuziasmat. Cum să fie mort?

– Nu și-a mai găsit de lucru. Se pare că el și soția lui mureau de foame, iar SS-ul îl urmărea din cauza opiniilor politice *suspecte,* spune Erna și îi observ disconfortul când pronunță cuvintele.

– Ce trist, rostesc eu cu părere de rău, chiar îmi plăcea de dr. Kleitz.

Hermann, un băiat cu fața palidă și plină de cicatrice, ridică din umeri.

– Aud că mulți oameni și-au luat viața zilele astea. Mai ales evreii. Vor să evite o soartă mai grea. Dar ce poate fi mai rău decât să te sinucizi?

Ia o gură de apă și se uită la mine. Se așterne o tăcere stânjenitoare.

– SS-ul trebuie să își facă treaba și o face al naibii de bine, zice Tomas tare. Am experimentat pe propria piele asta, nu? N-ar trebui să ne băgăm nasul în treburile lor.

Ne uităm toți surprinși la Tomas.

– Scuze, nu am vrut să te jignesc, zice Hermann.

– Oricum, adaugă Tomas dur, cui îi pasă dacă niște evrei sau alți pierde-vară își fac felul? Câțiva porci în minus de care să ne îngrijorăm. Se uită la ceasul de pe clădirea de peste drum. Ar trebui să mergem. Nu vrem să întârziem la întâlnirea hitleristă.

Ceilalți băieți aprobă și se ridică zgomotos de pe scaune.

Tomas mă privește un pic mai mult decât în mod normal, apoi se întoarce cu spatele și, împreună cu prietenii lui, se îndreaptă spre stația de tramvai. Săracul Tomas, acum e mai înalt, dar tot sfrijit și cu un mers ciudat a rămas, tare departe de idealul arian. Dar pare că acum el e cel care are grijă de *mine*, cum am avut eu grijă de el atunci.

– E îndrăgostit de tine, remarcă Erna și îl privește cum se îndepărtează. Ce partidă! chicotește ea pentru prima dată de când suntem aici. Iubiți secreți, ha?

Mă înghiontește cu cotul, tachinându-mă, dar îi îndepărtez nervoasă mâna și simt cum obrajii îmi iau foc.

– Ar trebui să plec și eu, zic. Trebuie să mă duc acasă să mănânc de prânz, înainte de întâlnirea din după-amiaza asta. Scuze, Erna, dar n-o să merg pe jos. Ajung mai rapid cu tramvaiul.

Mă grăbesc spre stația de tramvai, puțin enervată. O senzație ciudată de disconfort și de iritare. Ar putea fi legată de inevitabila plecare a lui Karl. Sau de veștile despre dr. Kreitz. Sau de tachinarea Ernei în legătură cu Tomas. Sau poate pentru că azi-dimineață am luat decizia să nu mă văd cu Walter. Sau poate e doar căldura.

Tramvaiul e plin de muncitori în salopete care se întorc de la muncă. Vin de la fabrici și depozite din Plagwitz și Lindenau și trec prin centrul orașului, în drum spre gară. Mă înghesui cum pot lângă ușă și îmi țin respirația, dat fiind că nasul meu e aproape de subsuoara unui bărbat gras și păros, care se ține de una dintre curelele ce atârnă din tavan.

– Hei, domnișoară! aud o voce de undeva din capătul tramvaiului. E un loc aici, la fereastră, lângă mine, nu-l vreți?

– E în regulă. Cobor peste doar câteva stații, răspund politicos.

Bărbatul e tinerel. E murdar și are privirea lacomă.

– Bine! Cum doriți.

În vocea lui se simt furia și un accent berlinez. Zilele astea se aud tot mai multe voci prusace pe străzile din Leipzig. În comparație cu accentul saxon, mai lejer, accentul lor îmi zgârie urechea. Așa cum a scris și Vati recent în *Leipziger*, industria înfloritoare și bogăția din Leipzig atrag tot felul de oameni, de peste tot, care caută un loc de muncă stabil și prosper. Dar, în același timp, aduc cu ei boli, crime și obiceiuri proaste.

Îmi doresc să fi mers pe jos.

– Fetele nu mai sunt ca pe vremuri, i se adresează el cu voce tare altuia de pe coridor. Sunt toate pline de importanță și acum mai poartă și uniformă. Fete în uniformă? Ha! Ce ridicol!

Celălalt bărbat îmi aruncă o privire. Eu mă holbez la picioarele mele și simt cum fața mi se face roșie ca o sfeclă. Fusta mea albastră se răsucește când tramvaiul cotește, bărbații râd și altul zice că LFG nu înseamnă, de fapt, *Bund Deutscher Mädel*, ci *Bubi Drück Mich*[27]!

Ce te-aș strânge, fetițo! Cum îndrăznesc să spună așa ceva?

– Ah, ce ți-aș face! zice primul bărbat, cel cu accent berlinez, și râde, iar ceilalți i se alătură.

– Am auzit că ar fi *Bund Deutscher Milchkühe! Liga Vacilor de Lapte Germane*.

Jumătate din vagon râde. Acum transpir, fierbând toată revoltată, dar sunt încuiată într-o cutie metalică cu acești bărbați grosolani, înfiorători. Mă uit afară pe fereastră, încercând să îmi dau seama cât mai e până la următoarea oprire, mulțumită că sunt suficient de aproape de ușă cât să cobor rapid. Cu genul ăsta de bărbați lucrează Tomas? Te rog să nu devii și tu ca ei.

– Fetele din ziua de azi! Uite, de exemplu aseară. Un grup de fete într-un bar, singure, fără niciun bărbat. M-am oferit politicos să îi cumpăr uneia dintre ele ceva de băut. Și ea mi-a râs în față! Doar pentru că era în uniformă! Au râs toate de mine. Ptiu! Cine dracului se cred ele? Tinere doamne? Nu, cele mai multe sunt niște vaci, continuă bărbatul cu accent berlinez. Hei, fato, strigă la mine, ar trebui să îți cauți bărbat, nu să umbli care-ncotro în uniforma aia nazistă stupidă!

Îmi doresc foarte mult să îi zic și eu câte ceva. Ceva care să-l pună la locul lui, de

genul „nu *te*-aș alege drept soț nici dacă ai fi ultimul om de pe pământ“, dar nu îndrăznesc. Doar mă holbez în continure la picioare și îmi doresc ca tramvaiul să ajungă mai repede la destinație ca să cobor.

– Hei! Bărbatul gras și păros, a cărui subsuoară îmi acoperă nasul, i se adresează celuilalt bărbat. Închideți-vă fleanca, zice el serios, și lăsați-o pe micuța domnișoară în pace! E doar o fetișcană. Își întoarce capul mare, rotund spre mine, duhnind a țigări și a bere, și îmi zice: Ești în regulă, fetițo?

Dau din cap, absurd de recunoscătoare acestui bărbat care seamănă cu o maimuță și care tocmai mi-a luat apărarea. Tramvaiul se apropie de stație și încetinește.

– Cobor aici, îi zic eu încet, ca să nu mă audă ceilalți. Mulțumesc!

Cobor imediat ce oprește tramvaiul, bucuroasă că niciunul dintre bărbați nu m-a urmărit. Sorb cu lăcomie aerul proaspăt, delicios după putoarea de bere și de transpirație. Îmi simt picioarele slăbite și mă agăț de barele metalice ale unei porți ca să mă sprijin. Mă uit și văd că sunt la intrarea unui mic cimitir evreiesc. Cineva a profanat câteva morminte. Peste unul, cineva a scris „porcii de evrei“. Un altul a fost spart în bucăți. Pe un al treilea e scris: „Singurul evreu bun este cel mort“, și pe cel de lângă el: „A vărsa sânge evreiesc e singurul mod de a rezolva problema evreiască“. Mi se ridică părul de groază.

Mă gândesc la zvonurile despre o conspirație evreiască, la faptul că nu se știe ce plănuiesc și când. Pentru că ăsta e modul în care operează ei: în secret și necinstit, prin intermediul guvernelor străine, prin mișcări revoluționare și tulburări sociale. Divizând și manipulând puterea pentru a controla. Simt cum îmi curg broboane de transpirație pe șira spinării. Hitler *ne va conduce* la victorie. Trebuie.

Mă îndepărtez de aceste gânduri negative din cimitir.

Merg și mă gândesc la Walter. La părul lui blond, moale și cârlionțat. La ochii lui albaștri, calzi. La zâmbetul lui. La cât de politicos și de curat e în comparație cu brutele din tramvai, care mai au și nerușinarea să se numească germani.

Walter nu e un evreu obișnuit. Nu are cum să fie.

Sunt convinsă că nu face parte din Conspirația Internațională a Evreilor.

Unde sunt nasul coroiat și privirea șmecheră?

Este blând, frumos și amuzant.

Poate că nici nu e evreu. Poate este *mischling*[28], un amestec cu sânge arian. Asta i-ar explica înfățișarea. Poate că nici el nu știe.

Ajung pe Fritzschestrasse și simt gustul rebeliunii. *O să mă duc* să-l văd mâine-dimineață. O ultimă dată, ca să-mi iau rămas-bun și să-i spun că nu ne mai putem vedea. Data trecută nu s-a întâmplat nimic catastrofal, așa că nimeni nu va afla.

Ar fi pur și simplu nepoliticos să nu apar deloc.

Iar eu am fost educată să am maniere impecabile.

27 Joc de cuvinte cu aluzie sexuală din perioada nazistă: în loc de *Bund Deutscher Milchkühe* (Liga Femeilor Germane) se mai spunea *Bubi Drück Mich* (Băiete, pune-te pe mine!/Trânteşte-mă la podea!) (n. tr.).

28 „Metis“ (în lb. germană, în orig.) – termenul legal în Germania nazistă pentru a desemna acele persoane care se presupune că aveau şi sânge arian, şi sânge evreiesc (n. tr.).

8 august 1937

Stau pe o stâncă înaltă și îngustă. În spatele meu se întinde o pajiște plină de iarbă și flori sălbatice. Ceva mai în față, stânca se continuă abrupt cu o vale de smarald. Pe pantele sălbatice se înalță pâlcuri de conifere. În vale șerpuiește un pârâu argintiu, ce sclipește în lumina soarelui.

Văd o siluetă mică, ce stă pe malul râului. Își înalță mâinile deasupra capului și le flutură. Îmi face semn să cobor și să mă duc lângă el.

Walter.

Briza îmi adie prin păr și soarele îmi încălzește fața.

În aer se simte mirosul libertății și eu sunt bucuroasă. Închid ochii și mă aplec, până ajung în punctul când nu mai pot să dau înapoi. Încep să cad, mai întâi lent, apoi din ce în ce mai rapid. Aerul se repede și urlă. Mă aplec, dar ceva nu e în regulă. Deschid ochii și acolo e Karl, într-un planor, zburând spre mine și blocându-mi drumul...

Mă trezesc tremurând. Mă forțez să mă ridic și mă uit la limbile ceasului de pe șemineu, dar nu e decât cinci și jumătate. Pun capul la loc pe pernă, cu visul încă proaspăt în minte. Încă nu e prea târziu. Aș putea să stau aici și totul ar rămâne neschimbat. Sau să mă duc și totul va fi diferit.

Fii o fată bună, curată la trup și la suflet. Nu te abate înspre calea răului. Fii blândă. Acționează numai pentru binele celorlalți. Asta mi-ar spune *El*. Stau liniștită și aștept să îi aud vocea. Nimic. Îmi așez pernele și mă sprijin pe ele ca să mă uit la portretul lui Hitler, așezat pe șemineu. În lumina difuză care intră pe lângă jaluzele, portretul e încețoșat și neclar. Tot nimic.

Am mintea goală. Goală. Tăcută. Binecuvântat de tăcută. Oare e semn de permisiune? Ce rău fac dacă mă duc? E doar o plimbare cu un prieten mai vechi. Nimic mai mult.

Bineînțeles că am ajuns prea devreme. Ce ridicol! Ce va crede Walter? Că sunt prea dornică? Sper că fusta mea lungă, cămașa încheiată până sus și puloverul lălău îl vor convinge că nu e așa. Doamne ferește să își dea seama ce fel de gânduri mi-au tot trecut prin minte!

Îi arunc lui Kuschi un băț. Îl aduce înapoi, îl lasă la picioarele mele și scheaună până i-l arunc înapoi. Îl trimit în apă și Kuschi sare după băț, înotând din toate puterile împotriva curentului ca să ajungă la băț înainte să fie dus prea departe. Nu se teme deloc de apă. Se aude un sunet pe drum. O piatră aruncată de un pantof, izbindu-se de asfalt.

El e. Urcă drumul la pas, cu mâinile în buzunar și pălăria trasă pe frunte. Se uită în sus și îmi zâmbește.

În stomac am o mie de fluturi.

– Ai venit, zice Walter.

– Și tu la fel.

Râde, râd și eu, și totul se topește: organele mele, aerul rece al dimineții, copacii și gardul viu, drumul, podul. Totul se înmoaie, totul se împletește, călduț și tăcut, ca vopseaua umedă pe pânză.

– Hai să ne plimbăm! spune el și pornim pe potecă.

Urmăm râul printr-o pădure, unde acoperișurile unor case împrăștiate pot fi văzute prin desișul încâlcit al crengilor ce indică marginea orașului. De aici, râul se lărgește, irigând ogoarele. Cu fiecare pas, punem distanță între noi și Leipzig și am un nou sentiment glorios, al libertății, care tot crește.

– Cum a fost în tabăra de vară?

– A fost bine, îi răspund și fac o pauză, neștiind cât să îi povestesc despre LFG cuiva din exterior, un posibil inamic al Reichului.

Mergem mai departe în timp, cu fiecare nou pas pe care îl facem.

– Nu pari prea entuziasmată, râde el. Dar asta nu mă surprinde.

– De ce nu? Și mă prefac că nu înțeleg.

– Pentru că ai fost mereu diferită. Diferită în sensul de specială, vreau să zic. Cum a fost în ziua aceea, la școală, când ai fugit după mine și Freda.

– A fost acum mult timp, Walter, spun eu încet. Între timp, m-am schimbat.

Continuă ca și cum nu m-ar fi auzit.

– Întotdeauna am admirat asta la tine. Autonomia gândirii. Spiritul tău și pasiunea ta. Felul în care visai să devii doctor, chiar dacă era imposibil. Știam că ești deșteaptă, că îți puneai mereu întrebări. Tu nu urmezi regulile orbește, zice și face o pauză. Pot să spun că tu, dintre toți oamenii, vezi adevărul dincolo de retorică.

Mă uit la el și simt că pielea îmi va lua foc. Nimeni nu mi-a vorbit vreodată așa deschis. Și mai și face să pară că defecte precum autonomia și chestionarea regulilor ar fi *calități*.

– Cum ai putut să observi toate astea, când nu mi-ai arătat niciodată nici cel mai mic interes?

– Cine a zis că nu eram interesat de tine?

– Abia dacă observai că exist.

A clătinat din cap și a zâmbit.

– Ei bine, aici te înșeli rău de tot, domnișoară Herta, și îmi face cu ochiul. Am fost mai atent la tine decât ți-ai imaginat tu vreodată.

Simt cum mă înroșesc în obraji.

– Deci, ce plănuiești să faci după ce termini școala? mă întreabă Walter, schimbând subiectul.

– Mi-ar plăcea să merg la universitate, oftez eu. Dar Vati nu e de acord. Și apoi, e teribil de complicat pentru o fată să intre în vremurile astea la facultate. Și Vati ar trebui să-și dea acordul pentru asta. Desigur, poate ar fi mai potrivit să renunț la visul meu prostuț de a deveni medic. Ce bine era dacă mă nășteam băiat!

– Eu mă bucur că nu e așa, spune și îi simt privirea, iar pielea parcă îmi ia foc din nou. Și mai cred că ai fi un doctor extraordinar.

– Cum de știi tu asta? Nu m-ai văzut de când aveam doisprezece ani.

Prin minte îmi trec avertismentele lui *Herr* Metzger. Ar trebui oare să mă îngrijoreze toate aceste complimente? Încearcă oare să îmi intre în grații?

– Oamenii nu se schimbă, zice Walter, nu în străfundul sufletului lor. Înăuntru ai rămas aceeași fată dintotdeauna, sunt sigur de asta. Apropo, știi ce mi-a plăcut întotdeauna la tine foarte mult? îmi zâmbește el din nou.

– Ce?

– Râdeai la *toate* glumele mele, indiferent de cât de proaste erau – și unele dintre ele erau îngrozitoare! Așa ți-ai câștigat un loc special în inima mea.

Zâmbesc.

– Și încă spui glume teribile?

– Bineînțeles! rostește, apoi își lasă capul într-o parte și se uită la mine. Ai auzit de câinele care îi urmărea pe bicicliști?

– Nu.

– În cele din urmă, zice el serios, au fost nevoiți să îi ia bicicleta.

– Ha! râd eu. Văd că glumele tale au rămas tot proaste. Și *tu*, tu ai rămas același băiat ca întotdeauna?

– Absolut!

– Deci… Să înțeleg că încă te dezbraci în chiloți în fața fetelor înainte să înoți în lac? Și încă te enervezi și dai din picioare când nu poți să fii cowboy-ul cu pușca, pentru că ai fost desemnat să fii indianul care are doar arc și săgeți?

– Da, desigur. Și ce este, mă rog, domnișoară Herta, greșit în asta? Mă lovește jucăuș în braț. Toată lumea știe că e mai bine să fii cowboy cu o armă adevărată. Și apoi, trebuie să fie foarte norocoasă fata aceea care să mă vadă *pe mine* în chiloți!

Mă înroșesc toată de rușine și încep să alerg ca să nu-mi vadă fața. Întorc capul și îi strig:

– Hai să ne întrecem până la copacul cel mare!

Kuschi latră încântat și începe să alerge pe potecă înaintea mea. Îmi îndrept

privirea spre copac, țin bărbia ridicată și dau din mâini și din picioare. Dar picioarele lui se apropie din ce în ce mai mult de ale mele. Mă depășește și accelerează, ajungând cu mult înaintea mea. Aș fi putut să merg normal, că tot la rezultatul ăsta s-ar fi ajuns.

Mă așteaptă lângă copac, cu mâinile în șolduri, și pieptul i se înalță și coboară viguros.

– Dacă îmi amintesc bine, și îmi face cu ochiul, nu m-ai bătut niciodată la alergat.

– Eh, e clar că încă nu ai învățat când e politicos să lași o fată să câștige!

– Și dacă aș fi făcut asta? Dacă te-aș fi lăsat să câștigi, nu ți-ar fi plăcut deloc.

E ca și cum am avea din nou unsprezece ani.

Trec în fugă pe lângă el și aleargă ca să mă prindă.

– Vezi, zice el, am avut dreptate! Oamenii nu se schimbă așa de mult cum le place să creadă.

Bineînțeles că are dreptate. M-aș fi simțit înșelată. Ridic degetul mare ca să îi arăt că totul e în regulă și, din nu știu ce motiv, izbucnim amândoi în râs din nou și eu mă bucur că el a câștigat. Până la urmă, e băiat.

Continuăm să mergem pe malul râului, printr-un câmp gălbui de grâu copt. E înalt până la talie și se întinde chiar până unde începe poteca. Kuschi se cufundă în grâu, urmărind ceva. Dispare și apoi reapare mai departe pe potecă, având limba scoasă afară de un cot.

În jur e pustiu și orașul se află mult în urma noastră. Prezența lui Walter e uimitoare. Atât de ușoară, dar alarmantă. Ca și cum ar fi un tigru rar și magnific. Pare îmblânzit și sunt fermecată de frumusețea lui, dar știu că are puterea să mă distrugă.

– E adevărat, îl întreb eu încet, ce se spune? Despre această Conspirație Internațională a Evreilor care va acapara lumea?

– Ei bine, dacă există vreuna, eu sigur nu fac parte din ea. Și nici altcineva pe care să îl cunosc.

Râd de propria stupizenie. Bineînțeles că nu mi-ar spune, nici dacă ar face parte din ea.

– Serios, Hetty, doar nu crezi minciunile astea?! spune și se uită la mine cu o privire îngrijorată.

Mă gândesc bine înainte să deschid gura. Poate că *el* e diferit, dar de ceilalți evrei trebuie să ne temem.

– Am suferit. Vreau să spun noi, germanii. De când am fost pedepsiți prin Tratatul de la Versailles. A provocat atâtea greutăți și atâta sărăcie…

– Spui noi, germanii, zice Walter și ia un spic de grâu, pe care îl risipește pe jos în timp ce merge. Nu vezi că și eu sunt german? Asta e tot ce sunt. Sunt chiar mai german decât tine!

– Ce vrei să spui cu asta?

– Mama ta e franțuzoaică. Familia mea locuiește în Germania de atâtea generații. Am fost mereu mândru de faptul că sunt german. Tata a fost decorat cu Crucea de Fier pentru vitejia de care a dat dovadă, luptând pentru Germania. Și cum a fost răsplătit? I-au fost luate cetățenia și posibilitatea de a-și câștiga traiul. Suntem *străini* în propria noastră țară!

Ochii îi sunt larg deschiși și flutură din mâini agitat. Se încruntă și își duce mâna la tâmplă.

– Amintește-mi, te rog, tatăl tău a fost decorat pentru vitejia de care a dat dovadă în război?

– Nu, deși *a fost* viteaz, a fost trecut cu vederea de la medalie. O tâmpenie!

– Chiar așa? Ei, acum o duce foarte bine, nu? Noi, pe de altă parte, am rămas fără afacere, iar viețile noastre sunt cu susul în jos. Poți să îți imaginezi o clipă ce înseamnă asta? Imaginează-ți că țara vrea să scape de tine. Să fii un cetățean german devotat și, cu toate astea, să nu mai ai unde să te duci.

Satan e deștept și se descurcă bine cu cuvintele. Nu crede tot ce îți spune diavolul.

– Cum adică ți-au luat cetățenia și posibilitatea de a-ți câștiga traiul? Nu are niciun sens ce zici.

Îmi imaginez ce ar zice Vati dacă ar auzi lucrurile astea.

Walter respiră adânc.

– Ne-au luat pașapoartele, Hetty. Dacă vrem să plecăm din țară, trebuie să plătim o taxă de emigrare.

– Ce e asta?

– Pe scurt, o sumă enormă pe care ar trebui să o plătim guvernului. Trebuie să le dăm tot ce avem. Walter vorbește încet, răbdător, de parcă aș fi un copilaș. Casa, lucrurile de valoare. Ne evaluează impozitul pentru firmă la valoarea pe care o avea în 1930, când era de zece, douăzeci de ori mai mult decât acum. Pentru că suntem o firmă evreiască, în cazul în care vreo bancă ne împrumută bani, dobânda pentru noi e de cinci ori mai mare decât pentru orice alt client. Și nimeni nu va cumpăra de la noi, în afară de câțiva clienți fideli, cei mai mulți străini. Aproape că ne-au adus la faliment. Și doar dorința de a nu fi înfrânți i-a făcut pe unchiul și pe tatăl meu să nu renunțe în toți acești ani.

– Cred că o iei prea personal, rostesc eu dintr-odată. Naziștii ne-au salvat țara. Cred că uiți în ce stare îngrozitoare eram după război. Nu poți să învinuiești partidul, când evreii au fost în spatele condițiilor îngrozitoare din tratatul de pace care ne-a făcut să suferim.

– Chiar crezi că o mână de evrei intriganți au forțat mâna guvernelor care au semnat tratatul?

Walter se înroșește la față pe măsură ce vorbește. E furios. Am provocat tigrul.

– Führerul ne spune că evreii sunt instigatorii capitalismului și ai comunismului.

Două ideologii opuse. De ce? Întreabă-te, Hetty! Evreii, în spatele a tot ce e rău? E simplu să fim noi blamați pentru orice. Și oamenii cred ce vor, indiferent că au dovezi sau nu.

Cuvintele lui dor și forța lor mă strivește. Dar e nedrept. Nu suntem responsabili *noi* personal de ghinionul familiei *lui*.

– Ei bine, nimic din toate astea nu e din vina tatălui *meu*. Oamenii au fost mereu invidioși pe succesul lui.

Walter se oprește din vorbit și privirea lui îmi cercetează chipul.

– Nu știi, nu-i așa?

– Ce să știu?

– Cum de aveți casa de acum?

– Ce vrei să spui? Ce are a face asta cu ce vorbim?

Și uite-l cum stă, ca un lord, într-o casă furată.

Dimineața asta nu decurge deloc așa cum îmi imaginasem.

– Chiar nu știi, nu-i așa?

– Ce e? Despre ce e vorba? Dacă știi ceva, spune-mi! Cum poți să mă învinuiești că nu știu ceva dacă nu-mi povestești?

– Scuze. Credeam…

– Te rog, spune-mi, repet eu, cu o voce mai joasă de data asta.

Wissen ist macht. Cunoașterea e putere.

Mergem din nou, unul lângă celălalt, pe poteca prăfuită. Inspiră adânc.

– Cei care au deținut casa în care locuiește acum familia ta erau niște cunoscuți ai părinților mei. Erau mult mai bogați și mai cunoscuți decât noi, iar *Herr* Drucker era șeful tatălui tău. El deținea și edita *Leipziger*. Dar social-naționaliștilor nu le place ca evreii să dețină ziare. Așa că mai multe persoane – printre care primarul și tatăl tău – s-au unit și au inventat povești menite să-l alunge pe *Herr* Drucker. Corupție, evaziune fiscală, tot felul de lucruri. Toate inventate, desigur. Întregul caz a fost prezentat instanței, prezidat de judecătorul Fuchs, un susținător al partidului nazist, care a fost foarte bucuros să dea o hotărâre împotriva lui Drucker.

– Astea sunt niște acuzații îngrozitoare! țip eu. De ce te-aș crede?

– Nu trebuie să mă crezi. Dar este adevărul, oricât de mult doare.

Privirea lui pare onestă, iar expresia, dură.

– Acesta e adevărul? Sau doar se *spune* că e adevărul?

Mă uit la câmpul auriu de grâu și îmi amintesc ziua când ne-am mutat. Mobilierul modern, operele de artă, cristalurile și argintăriile lăsate în casă. Întocmai ca piesele de puzzle puse împreună, văd în sfârșit întregul tablou. De ce ar lăsa cineva asemenea bogății în urmă?

– Și ce s-a întâmplat cu familia Drucker? Unde sunt acum?

– Habar n-am. Presupun că au părăsit Germania.

– Cum de ai aflat toate lucrurile astea?

– În ziua când tata mi-a povestit lucrurile astea am simțit pentru prima dată teamă. Și rușine.

– Rușine?

– Voiam să fiu și eu ca toată lumea. Precum Karl, voiam și eu să mă alătur Tineretului Hitlerist și să lupt pentru Germania. Nu înțelegeam de ce aș fi exclus.

Mă uit la el și privirile noastre se întâlnesc. Vreau să îl cred.

Îmi feresc privirea.

Dar nu vreau să îl cred. Din tot sufletul meu îmi doresc să nu îl cred. Ceva se frânge în mine și vreau ca el să înceteze.

– Îmi prezinți o versiune „împachetată" a adevărului. Vati a ajuns unde e doar prin muncă grea. Nu e vreun criminal leneș. Te înșeli, Walter, ți s-au spus minciuni.

– De ce ți-aș spune ceva atât de grav, Hetty, dacă nu ar fi adevărat? Nu am nimic de câștigat și am totul de pierdut spunându-ți asta. Gândește-te puțin.

Mă uit la râul care curge printre malurile înverzite.

– Trebuie să știi mai bine decât oricine, adaugă Walter, unde îi trimit pe cei care se opun autorităților. În lagăre de concentrare. Fără un proces echitabil. Muncă grea, condiții îngrozitoare. Pentru perioade nedeterminate. Se zvonește că oamenii sunt chiar executați. E clar că sunt împușcați dacă încearcă să evadeze. SS-ul a deschis încă un lagăr, nu prea departe, lângă Weimar. De ce aș risca să îți spun minciuni? E suficient să îi spui un singur cuvânt lui Vati și…

– Vai, Walter! N-aș face niciodată așa ceva! spun eu repede. Și apoi, eu nu știu prea multe despre lagăre. Vati nu prea vorbește despre lucrurile astea. Cel puțin, mie nu prea îmi povestește.

Kuschi apare din lanul de grâu și se împinge cu botul în palma mea. Îi mângâi urechile cât merge pe lângă mine, apoi dispare din nou.

– Dacă știai lucrurile astea atunci, de ce nu ai zis nimic? îl întreb. De ce ai rămas prieten cu Karl și ai continuat să ne vizitezi?

Walter oftează.

– Pentru că am fost idiot. Nu le spuneam părinților că veneam la voi în vizită. Ar fi înnebunit dacă ar fi știut. Dar eram așa de rușinat că sunt evreu, încât nu am spus nimănui și cred că, cel puțin pentru o vreme, Karl nu și-a dat seama. Nu arăt ca un evreu tipic. Bănuiesc că nu avea niciun motiv să mă suspecteze și încercam din răsputeri să par ca toți ceilalți, un băiat german normal. Și-a dat seama doar după ce s-a alăturat Tineretului Hitlerist, și eu, nu. Dintr-odată, n-a mai vrut să știe de mine. Fără nicio explicație. Își strânge buzele și lovește cu piciorul în pământ. De fapt, nici n-a fost nevoie.

Mergem în tăcere. Mă gândesc la casa noastră mare, de care am fost mereu foarte mândră. Și Vati. Vati, care mă alintă *Schnuffel* și care mă iubește. Vati, care ne spune mereu cât de departe a ajuns el în viață, cum munca onestă, din greu, aduce recompense și cum Germania va fi măreață odată ce rasa evreiască necinstită și

egoistă va fi izgonită și moravurile îngrozitoare ale străinilor inferiori vor fi complet anihilate.

Și el stă aici, într-o *casă furată*? Chiar să fie adevărat?

Walter se uită la ceas.

– Ar trebui să ne întoarcem. Nu că aș vrea, dar…

Ajungem la capătul lanului. Poteca se continuă șerpuit în inima întunecată a pădurii.

– Da, a zburat timpul.

Ne întoarcem pe același drum pe care am venit. Kuschi e tolănit și din zgardă îi ies niște fire de grâu. Arată comic cu firele alea aurii care i se clatină la gât când aleargă. Râdem de el și tensiunea se mai risipește. E din nou liniște și dimineața se umple de cântecul păsărilor și de mirosul dulce, copt al verii târzii.

Ajunși înapoi la pod, stăm față în față. Mă joc cu degetele pe suprafața dură a pietrei din care e făcut podul.

– Ei bine, bănuiesc că asta e, zice el încet. A fost minunat să te văd din nou.

– Da. E păcat… și îl privesc în sfârșit în față.

Minunații lui ochi albaștri.

Lumea se clatină, doar un pic.

– Hai să ne strângem mâinile și să sperăm că poate cândva, în viitor, vom putea fi din nou prieteni.

Mâna lui e caldă și puternică. Mă lupt cu dorința de a mă da mai aproape și de a-i simți mirosul. E prea formal să ne strângem mâinile.

– Walter, îi zic, cu ochii la picioarele mele și la ale lui, cum stăm unul în fața celuilalt, pe poteca murdară. Dumnezeu știe ce gândești despre mine și știu că e nebunesc și stupid și greșit, dar nu ne-am mai putea întâlni din nou, tot aici? Nu facem nimic rău, nu?

– Hetty…

Privirea lui e caldă și familiară.

– Aș ține secret față de toată lumea. Nu am spus nimănui. Știu cât de periculos e pentru tine. Nu aș spune nimănui, promit! Te rog, Walter, putem?

Își ferește privirea și clatină din cap.

Între noi se așterne tăcerea și rămânem așa multă vreme.

După ceva vreme, spune:

– Hetty, mi-ar plăcea la nebunie să te revăd. Mi-ar plăcea să pot să te văd în fiecare zi. De când ne-am reîntâlnit, acum două săptămâni, nu am făcut altceva decât să mă gândesc la tine. Dar cum să facem? Pentru Dumnezeu, tatăl tău e ofițer SS de rang înalt! Nu pot să te pun în pericol. Cât despre mine, aș fi terminat dacă ne-ar prinde împreună. Hai să oprim lucrurile înainte să începem orice, o poveste din care ar fi prea greu apoi să ieșim.

Cuvintele lui mă înjunghie în inimă.

Îmi ia mâna din nou, dar de data asta o sărută delicat.

Politicos.

De modă veche.

– Bine, zic eu și îmi retrag mâna. Dar, în cazul în care te răzgândești, o să îl plimb pe Kuschi la răsărit în fiecare duminică de acum încolo, chiar și iarna.

Se uită cu tristețe în ochii mei.

– La revedere, Hetty!

M-am întors repede și am traversat podul fără să mă uit înapoi, cu Kuschi alături, ca o prezență confortabilă. Și, pe tot drumul lung și plictisitor până acasă, am simțit atingerea buzelor lui Walter pe pielea mea.

8 septembrie 1937

Îmi doresc cu ardoare să povestesc cuiva ce s-a întâmplat. Dar nu pot. E prea periculos și trebuie să rămână secret. Trebuie să îmi umplu mintea cu altceva. Mă uit la raftul cu cărți din cameră. *Mein Kamf*, desigur. *Volkstänze Lieder Spielmusik für Dorfabend und Fest*[29], manualul de cântece LFG, exemplarul meu necitit din *Volk ohne Raum*[30], de Hans Grimm. Ar trebui să o citesc, știu, dar are peste o mie de pagini. În paginile sale se găsește mesajul simplu, potrivit căruia germanii – cel mai curat, mai cinstit, mai muncitor popor din lume – nu au suficient spațiu pentru a duce o viață onestă și decentă. Avem nevoie de mai mult pământ. De un imperiu. Sunt convinsă că autorul ar fi putut să transmită același mesaj în jumătate, ba chiar într-un *sfert* din numărul de pagini. Mai am un volum de poezie de Agnes Miegel și mai multe exemplare din revista lunară *Die Frau*[31], pe care mi le-a dat Mutti, plus manuale școlare.

Și tot acolo, cuibărit între ele, e jurnalul pe care mi l-a dat Karl în acea zi în care aproape m-am înecat. Îl iau de pe raft. Singura dată când am scris a fost acum trei ani, când m-am devotat cauzei lui Hitler. Mă holbez la cuvintele mele pline de pasiune. Îmi vine să rup pagina, dar mă răzgândesc și, în schimb, aleg o pagină curată pe care să îmi aștern sufletul:

N-am putut să stăm departe unul de altul. După două duminici de când ai spus că nu ne mai putem vedea, erai acolo, lângă pod, așteptându-mă. Am crezut că era un miraj, că imaginația îmi joacă feste. Dar când ți-am atins brațul, erai din carne și oase și erai perfect. Săptămâna trecută, când toată lumea era încă adormită, am împachetat niște mâncare și am mers la picnic, între lanuri. Slavă Domnului că Ingrid și Bertha au duminicile libere! Era cald și noi am stat întinși printre căpițele de fân proaspăt cosit, care miroseau divin, doar noi doi, ascunși oricărei priviri. Pentru puțin timp, aproape ne-am putut imagina că nu avem nicio grijă pe lume. Am vorbit și am povestit, dar nu despre politică, am stat departe de asta, ci despre orice altceva. Mă uimesc asemănările dintre noi: amândurora ne plac sparanghelul, varza murată și cârnații. Nu îmi venea să cred că mănânci carne de porc, dar spui că familia ta nu e religioasă. La fel ca noi, presupun. Am crezut că, fiind evreu, o să fii diferit. Dar, așa cum tu ai zis-o, ești mai german decât mine. Toată lumea spune că evreii nu pot fi germani, dar acum nu mai sunt atât de

sigură. Până acum am auzit doar o versiune. Cât de ciudat e să îți aud propria versiune, plină de greutăți și de restricții! Știi atât de multe lucruri pe care eu nu le știu! Reciți poezii și cunoști o mulțime de lucruri despre filozofi (nu doar germani) și citești cărți de care eu nici măcar nu am auzit, știi lucruri și locuri despre care eu nici nu știam că există. Vorbești despre pictori precum Klee și Kokoschka și scriitori precum Mann și Kafka. Totul la tine este nou și interesant, exotic și extraordinar.

După ce am mâncat, ți-ai împăturit jacheta ca pe o pernă și am stat pe spate, îmbrățișați, cu ochii închiși. M-am uitat la tine cum ai adormit. Delicatețea cu care ți se înălța și cobora pieptul. Pleoapele strânse și soarele jucându-se cu pielea ta. Aș fi putut să stau așa și să te privesc toată ziua, dar te-ai trezit brusc: corpul rigid, ochii larg deschiși, tensionat, și, deși nu voiam, ne-am dat seama amândoi că era timpul să ne întoarcem acasă.

– Domnișoară Herta?

Se aude un ciocănit în ușă. E Ingrid.

Îmi închid rapid jurnalul și îl ascund sub o pernă pe locul meu, de lângă fereastră.

– Intră! îi răspund, apoi mă așez ca și cum până atunci nu făcusem decât să stau la fereastră și să mă uit la peisaj.

Ingrid deschide ușa și rămâne acolo, țintuindu-mă cu una dintre privirile ei insolente. Cea pe care nu ar îndrăzni să i-o arunce lui Vati, lui Karl sau lui Mutti. Mă întreb dacă nu cumva simte că am ceva de ascuns. Are o privire de viperă – față subțire, ochi ca niște mărgele și o limbă pe care și-o tot scoate ca să își lingă buzele, un fel de tic nervos.

– Da, ce e, Ingrid?

– Nu ați văzut că e ora mesei? Mama dumneavoastră m-a trimis să văd dacă sunteți în regulă.

– N-am auzit gongul, îi spun, fără să mă mișc de la locul meu. Spune-i lui Mutti că vin imediat. Trebuie să mă spăl, și îi fac semn să plece.

– Cum doriți, răspunde ea înțepată și părăsește camera.

Îndes jurnalul sub saltea și îl împing cât pot de departe. Nu pot să risc să fie găsit, să se descopere secretele mele cele mai de preț.

După cină, Karl se duce în oraș la o seară dansantă, organizată de Unitatea lui din cadrul Tineretului Hitlerist. Ne mutăm în camera de zi, unde Mutti bea cafea neagră, iar Vati, coniac. Eu stau la un capăt al canapelei, departe de fotoliul lui Vati. Rotocoale de fum se înalță în lumina veiozei de la țigara din care Vati trage alene, răspândind un nor subțire în toată încăperea. Odoarea dulceagă, înecăcioasă îmi înțeapă nările și gâtul, făcându-mă să tușesc.

– O să încep o rubrică nouă în *Leipziger*, ne anunță Vati, întinzându-și picioarele,

astfel încât burta să i se desfășoare liniștită cât stă el întins pe spate. O să o numesc *Cruciada Morală!*, și face o volută mare cu brațul. Cât Hitler se uită în exterior ca să ne extindă națiunea, nu putem să-i lăsăm pe inamici să capete avantaj și să continue să ne corupă stilul de viață din interior!

– Era și timpul să se facă ceva în legătură cu aceste creaturi de joasă speță, murmură Mutti.

– Eu nu văd nicio joasă speță prin Leipzig, intervin rapid și, deși mă gândesc la brutele din tramvai, nu le menționez.

Vati nu m-ar mai lăsa să umblu singură.

– Muzica și arta avangardistă, prostituția și literatura imorală. Nu se găsesc doar la Berlin, comentează Mutti.

– Dar chiar aici, în Leipzig? întreb eu.

– Da, s-a ajuns la un dispreț înfiorător față de lege, răspunde Vati. Poliția locală știe ce se petrece, dar nu face nimic în legătură cu asta. Doar le raportează la oficialitățile partidului sau la guvernul municipal, care își tot trimit scrisori unul altuia, oamenii nu se pun de acord și, astfel, nu se face nimic.

– Și primarul Schultz ce crede despre asta? întreabă Mutti.

– Amândoi avem aceeași părere. E nevoie de acțiune. Acțiune *decisivă*.

– Și totuși, împotriva cui, Vati?

Vati pufăie din țigară.

– Degradare morală, zice și mai scoate un rotocol. Leipzig e al patrulea oraș al Germaniei. E o metropolă înfloritoare, cu muncitori veniți de peste tot din Germania. Și mai avem și polonezi, ruși, slavi și evrei, care ne sabotează în mod deschis legile, ne corup fetele sau beau în exces. Chiar săptămâna asta a fost prins un evreu înotând în piscina municipalității.

– Și asta e așa de rău? Cuvintele îmi ies pe gură fără să mă controlez, iar Vati și Mutti se întorc să mă privească.

Mă fac cât pot de mică între perne și îmi țin respirația. Zâmbetul lui Walter. Ochii lui. *Evreu murdar*. Asta e el oare? Oare toată lumea se va gândi că și eu m-am murdărit, că și eu duhnesc? De ce e așa greșit dacă și ei înoată în aceeași piscină sau se plimbă în același parc?

– Vrem ca Leipzig să fie un spațiu sigur, în care tu să te poți plimba în voie. Vati își flutură ochelarii în direcția mea. Ți-am dat un grad mare de libertate. Poate prea mult. Mergi singură prin Rosenthal să îți plimbi câinele ăla al tău…

– Dar sunt complet în siguranță, Vati.

– Herta, se uită Vati la mine sever, știi câți evrei locuiesc în continuare numai în acest cartier?

Clatin din cap.

– Două *mii*! Numai în Gohlis. Cu vocile lor stridente și cu obiceiurile lor murdare. Rezistă, în ciuda tuturor eforturilor noastre de a scăpa de ei. Ca viermii!

Și totuși, mie nu mi-au făcut niciun rău, vreau să îi strig. Nu m-au abordat niciodată. Din câte am putut să observ, își văd de treburile lor, ca toți ceilalți.

– De unde știi că o să fii în siguranță? continuă Vati. Berlin a reușit să golească parcurile de *ei*, deci nu văd de ce nu am reușit și noi. Mai ales că, și își umflă pieptul și arată spre el însuși cu arătătorul, *eu* am reușit să scap presa de monopolul evreiesc, o problemă mult mai mare, deci cu siguranță pot să îi scot din parcurile noastre și să mă asigur că poliția își face datoria.

Și le-ai furat și casa.

Casa asta.

– Deci, ce vei face în mod concret? întreabă Mutti.

– O să public în fiecare săptămână, în *Leipziger*, o rubrică în care să se evidențieze problema. O să le reamintesc cititorilor care sunt legile. Poate câte una diferită în fiecare săptămână. O să îi invit pe cititori să ne semnaleze orice problemă sau comportament pe care autoritățile nu reușesc să îl rezolve. Ca acesta, spune și arată spre ziar, unde văd titlul: **Evrei Tulbură Liniștea Cartierului din Leipzig ca să Oficieze Slujba Religioasă în Spălătorie!** Îi voi încuraja pe toți germanii de bună-credință să deschidă bine ochii și urechile pentru orice urmă de corupție sau comportament antigerman și să-l raporteze, iar reporterii noștri vor investiga toate sesizările. Zâmbește. Otto Schultz e extrem de impresionat de inițiativa mea. Ne-a invitat miercurea viitoare, Hélène, pe amândoi să bem ceva. Vor fi invitate oficialități ale partidului de peste tot din Saxonia.

– Astea sunt vești extraordinare, Franz!

– Vor veni sute de scrisori, zice Vati radios. Mai ales de la femei, cu invidiile lor mărunte. Ar trebui să vezi ce scrisori primesc. Multe au un grăunte de adevăr în ele, dar nu toate. Investigațiile îi vor ține pe oameni ocupați și angajați.

Dintr-odată, simt că mi se face rău la gândul că cineva ne-ar putea raporta pe mine și pe Walter la ziarul lui Vati.

– De fapt, Franz, spune Mutti, turnându-și încă o ceașcă de cafea, am și eu un plan despre care mă tot țin să vorbesc cu tine. Sper că vei putea să mă ajuți. Și Otto Schultz, dacă tot te apreciază.

El îi face semn să continue.

– Am vorbit cu femeile din Uniunea Mamelor din Leipzig. Se pare că sunt prea mulți copii nedoriți. Copii buni, arieni, poate fructul unei legături de o vară, pe care fetele au avut-o cu băieții din Tineretul Hitlerist. Flutură din mână, semn că nu e așa de important. Sunt de sânge bun, arian, și ar trebui crescuți așa, în stil german, decât să fie abandonați sau să fie trimiși la familii indezirabile. Face o pauză. Și în alte orașe, cum e München, de exemplu, se înființează astfel de cămine publice de copii. Și cred că și noi ar trebui să creăm un cămin aici, în Leipzig, pentru copiii Führerului. Putem să înființăm și o școală, monitorizată de SS, ca să ne asigurăm că se îndeplinesc procedurile corecte. Ce zici, Franz? întreabă, iar ochii îi sclipesc de

entuziasm. Azilul soldaților merge bine și aș avea nevoie de un nou proiect. Ce ar putea fi mai potrivit decât unul care să îi aibă în vedere pe copii? Până la urmă, ei reprezintă viitorul Reichului.

Vati aprobă.

– E o idee bună. Bineînțeles că va trebui să testăm puritatea rasială a fiecărui copil. Hai să discutăm despre asta cu Schultz, miercuri.

Nu vreau să mai aud nimic. Vreau să fiu în pat, în întuneric și să alung din minte povestea asta. Vreau să fiu singură și liberă să mă gândesc la Walter. Vreau să mă gândesc doar la el.

29 Cântece populare pentru șezători și festivaluri (n. tr.).

30 *Popor fără spațiu*. Cartea a devenit expresia conceptului expansionist nazist de „spațiu vital“ (n. tr.).

31 *Femeia* (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

19 septembrie 1937

Aștept pe pod, în lumina cenușie a zorilor. Plouă serios și eu și Kuschi suntem uzi leoarcă. Îmi ridic gulerul de la pardesiu și îmi strâng mai bine cureaua. Kuschi se uită la mine ursuz, are capul lăsat în jos și coada vârâtă între picioare. Nu prea îi place ploaia și ar fi preferat să stea la căldură, în culcușul lui.

– Scuze, îi zic și îl mângâi pe cap, dar tu ești acoperirea mea.

Îmi linge apatic palma. Când ajunge Walter, eu și Kuschi deja tremurăm bine de tot. Walter mă sărută ușor pe obraz și îmi dă la o parte din ochi o șuviță umedă.

– Amândoi arătați jalnic.

– Suntem ceva mai bine, acum că ești tu aici.

Zâmbește și toate îndoielile pe care le aveam de seara trecută se risipesc.

– Hai să găsim un loc adăpostit ca să te usuci. Se încruntă în timp ce se gândește. E un hambar la celălalt capăt al lanului nostru de grâu. Am putea să ne adăpostim acolo. Sunt convins că va fi gol într-o dimineață ca asta.

Gândul că Walter mă va încălzi mă face să chicotesc și nu-mi mai pasă că sunt udă din cap până-n picioare. Ce anume din el îmi dă această lejeritate, această frivolitate, această nepăsare pe care le simt în mine? E o latură a mea despre care nici nu știam că există.

Mergem pe poteca de lângă râu. În jurul nostru, copacii și lanurile parcă au trecut printr-un filtru strălucitor, umed de la ploaie, pe măsură ce lumina dimineții devine tot mai puternică. Totul pare mai frumos decât înainte și mă abțin cu greu să nu încep să cânt.

Ajungem la hambar și Walter deschide ușa. Ezit la intrare – înăuntru e întunecat și se simte un miros de praf și de mucegai. Într-un colț văd niște baloți de fân și în față se află niște utilaje agricole ruginite.

– E în regulă, Hetty. Nu o să profit de tine, dacă de asta îți era teamă, spune Walter blând. Adică, nu trebuie să intrăm. Mă gândeam doar că ar fi drăguț să nu mai stăm în ploaie.

– Oh, zic și îmi privesc pantofii, îngrozită de ce ar putea gândi… Am încredere în tine.

– Bun.

Îl urmez înăuntru. *Să profite*. Așa se numește oare? Dar dacă și eu îmi doresc același lucru? Sunt normale imaginile cu noi doi care îmi tot revin în minte? Nu ar trebui să-mi doresc așa ceva. Nu în felul în care un bărbat își dorește.

Walter se urcă pe baloții de fân și își lasă haina la uscat. Se apleacă zâmbind și îmi întinde mâna, ajutându-mă să mă cațăr. Kuschi scheaună la noi de jos.

– Of, hai și tu, cățelule!

Walter lovește încetișor balotul și Kuschi sare și se ghemuiește lângă Walter. Eu mă dau mai departe, la cealaltă margine, dar Walter mă apucă ușor de talie și mă trage mai aproape.

– Relaxează-te, și simt că zâmbește. Ți-e mai cald?

– Da, și îmi pun capul pe umărul lui.

După câteva secunde de tăcere, Walter spune:

– N-am crezut niciodată că, stând într-un hambar pe jumătate dărâmat, umed și mucegăit, ar putea să-mi pară un colț de rai. Dar asta simt. Oriunde sunt cu tine mă simt exact așa.

– Nu mă tachina! râd eu.

– Dar așa e. Aproape că pot să uit cine sunt cu adevărat.

– Ce vrei să spui?

Totul în jur se oprește. Ne auzim respirația. Inspirăm, expirăm, inspirăm, expirăm, în armonie unul cu celălalt.

– Nu știu de unde să încep, zice el.

Îi caut mâna și îi spun:

– Începe de la început.

– Îmi lipsește apartamentul nostru, zice el. Îmi lipsește acasă.

Îmi aduc aminte de prima dată când am mers în apartamentul lui Walter, la puțin timp după ziua când aproape că mă înecasem. Întorcându-mă în apartamentul nostru deteriorat, unde mirosul toaletei de pe coridor era atât de puternic, că se simțea din stradă, apartamentul lui Walter părea un palat. Dincolo de fațada albă, curată, era o eleganță care depășea orice imaginație. Pentru că era singur la părinți, Walter avea toate motivele să își continue studiile. Se împrietenise cu Karl pentru că ei erau cei mai deștepți din școala primară. Dacă Vati nu s-ar fi descurcat așa de bine la ziar, permițându-și să-i plătească taxele lui Karl de la școala generală, prietenia lor ar fi putut înceta acolo.

Apartamentul era cald și primitor. Mi-o aduc aminte pe *Frau* Keller, mignonă și drăguță, cu ochii ei de un albastru-deschis și părul ei blond, tuns până la umeri și încrețit foarte la modă. Intrasem în camera cu tavan înalt și mă așezasem pe marginea unui fotoliu uriaș, speriată să ating orice, de teamă că l-aș sparge. *Frau* Keller o rugase pe menajeră să fim serviți cu limonadă și fursecuri cu lămâie, așezate pe o tavă înflorată. Mi-o amintesc pe *Frau* Keller cântând la pian și râzând, degetele zburându-i pe clape. Mă întrebase dacă n-aș vrea și eu să cânt. Dar eram

prea timidă și mi-am îngropat capul în pieptul lui Mutti, ferindu-mi privirea. Îmi amintesc că îi urmasem pe băieți în camera lui Walter. Avea rafturi înalte, pline de cărți, patul era ordonat, cu un mobilier vechi, frumos, și în holul elegant se afla un ceasornic înalt, care dădea ora exactă.

– Adică, îmi iubesc bunica și restul familiei, zice Walter, dar nu mai avem deloc propriul spațiu. Ca să facem ceva bani trebuie să luăm chiriași – e singurul nostru venit, pentru că afacerea nu mai aduce deloc bani. Așa că îmi împart camera cu cei trei verișori ai mei. Sunt copii, sunt zgomotoși și câteodată extrem de enervanți. Nu e vina lor, dar e greu. Și bunica vrea să fim foarte atenți cu chiriașii. Mai ales că se întâmplă să nu știm ce opinii au chiriașii noștri. Cei mai mulți sunt drăguți, dar e suficient ca unul dintre ei să depună plângere oficială. Așa că rareori putem vorbi liber acasă. Câteodată, presiunea devine de nesuportat.

– Asta chiar că sună… dificil.

– Iar tata e doar o umbră a ceea ce era înainte. E ca și cum a îmbătrânit brusc și s-a micșorat. Ca și cum ar fi renunțat. Câteodată, îl urăsc din cauza asta. Îl urăsc că nu ne-a scos din țară cât încă se putea.

– De ce nu plecați acum? Să căutați un loc mai bun de trai?

Fața pare că i se destramă și, pentru o clipă, am impresia că se va prăbuși. Dar își revine rapid.

– E imposibil. E mult prea târziu. Nicio țară nu mai acceptă evrei. Toate spun că au prea mulți evrei. Și apoi, nu ne permitem taxa de emigrare, ți-am mai povestit despre ea. Nu putem să ne recuperăm pașapoartele fără a plăti o mulțime de bani, pe care nu îi avem, chiar dacă am obține o viză de undeva.

– Și mama ta? Ea cum e?

– Ea e cea puternică. Ea ne ține puternici, chiar dacă tata și-a pierdut voința. Și bunica. Nu știu unde am fi dacă n-ar fi ele. Toată lumea speră și se roagă ca lucrurile să se îmbunătățească. Dar refuză să vadă realitatea așa cum e, deși nu ar trebui. Lucrurile se vor înrăutăți.

– Mai rău? Dar deja par îngrozitoare, Walter! spun și îl iau de mână. Cum ar putea să devină și mai rele?

– Ni se interzice accesul în tot mai multe locuri. Se vorbește și despre ideea ca toți evreii din oraș să fie adunați într-un singur loc, în câteva clădiri, ca un fel de ghetou din Evul Mediu. Walter pufăie indignat. Oamenii se tot întreabă cum am ajuns aici, în doar câțiva ani. E simplu! Pentru că am lăsat ca lucrurile să se întâmple așa. Pur și simplu, am stat și am lăsat lucrurile să se întâmple. Nimeni nu a fost suficient de curajos să vorbească, să se împotrivească și să lupte.

Mi-am amintit ce a spus Vati despre evreii care încă locuiau în Gohlis, cum rezistă ca viermii, și am simțit că mă apucă furia. E vorba despre *oameni*, ca noi, nu despre șobolani. Ploaia cade zgomotos pe acoperiș.

– Citesc scrisori de la prieteni din Londra și New York, continuă Walter, despre

cum își petrec timpul. Și eu? Ce fel de viitor mă așteaptă? mă întreabă supărat și se întoarce spre mine. Oh, Hetty, dacă am putea pleca împreună mâine, cu vaporul, la New York! Dacă ar fi posibil!

– Și ce am face după? șoptesc eu.

Walter desenează cu mâinile în aer.

– Am putea locui într-un zgârie-nori, 200-300 de metri înălțime. Cu vedere la Central Park. Sau la Broadway. Aș lucra într-un birou, și nu într-un depozit murdar ca acum. Face o pauză. Am putea merge la restaurante și cinema, la teatre și librării. Împreună. Nimic nu ar fi interzis. Poți să cumperi orice carte, să asculți orice muzică, să vezi orice film. Poți să faci orice muncă, evreu sau ne-evreu, de culoare sau alb.

– Serios?

– Serios.

– Deci, aș putea să devin doctor. Au femei doctor?

– Probabil. Sigur.

– Și ai putea să mergi și tu la universitate?

– Aș putea. Și, și mai bine, am putea să mergem împreună, fără să ne ferim sau să ne ascundem într-un hambar mucegăit.

Acest gând ne face pe amândoi să zâmbim.

Un loc unde aș putea să devin doctor. Dar renunțasem la vis cu mulți ani în urmă…

Ușa scârțâie și sărim amândoi speriați. Scârțâie din nou, dar nu e nimeni. Nu suntem decât noi doi, vântul și ploaia. Zâmbim. Încerc să îmi imaginez cum ar fi să locuim într-un loc ca New Yorkul. Felul în care îl descrie Walter îl face foarte atrăgător. Dar mă întreb dacă nu cumva, în realitate, nu e puțin înspăimântător. Cu toată acea libertate, cum îi vor controla pe oameni? Cum îi vor opri pe criminali să nu mai comită fărădelegi?

Poate că Walter petrece prea mult timp cu oameni triști. Din câte înțeleg, trăiește mai mult la marginea societății. Trebuie să îi arăt că Germania nu e așa de înfricoșătoare, că e plină de viață și înfloritoare și că Adolf Hitler, deși nu e plăcut de evrei sau de oricare alți străini, se gândește numai la *binele* Germaniei. Face și lucruri bune.

– Nu putem merge la New York, spun eu încet, dar am putea lua un tren undeva unde să nu fim recunoscuți. Am putea să mergem la cumpărături, să ne plimbăm în parc. Nu ar bănui nimeni nimic.

Se holbează la mine și mă întreb dacă am spus ceva greșit. Am fost prea îndrăzneață? Ar fi prea riscant? Trece un timp în care nimeni nu spune nimic.

– Știi ceva, Hetty? Ai dreptate. E minunat să mă plimb alături de tine pe aici, dar ar fi și mai frumos dacă am putea face și alte lucruri. M-am săturat să mă ascund în întuneric. De ce nu mergem în oraș?

– Ar fi prea periculos, Walter. Am putea fi văzuți.

– Și totuși, nu prea ar fi posibil. Mai ales acum, cu Târgul de la Leipzig. Sunt vreo 200 000 de străini în oraș. Toată lumea pe care o știu e foarte ocupată cu munca.

– Toată lumea pe care o știu *evită* zilele astea centrul aglomerat.

– Exact!

– Dar de ce să riscăm să fim văzuți, chiar dacă riscul e unul minim?

Mă uit în ochii lui rugători. O astfel de excursie ar fi o mișcare total inconștientă.

– Vreau să îți zic ceva, spune el cu grijă. Ne-am ascunde în văzul lumii. Nu ar bănui nimeni că un evreu s-ar afișa așa deschis cu o germană. Ne vor ignora, pur și simplu.

– Nu putem.

– Uite, nu mergem în niciunul dintre locurile unde merg cunoscuții tăi. Promit. Și va fi o schimbare drăguță față de aceste ogoare. Nu aș risca dacă aș crede că există și cea mai mică posibilitate să fim văzuți, mă încurajează el. Ar trebui să am voie să îi ofer prietenei mele o zi de distracții, dacă vreau.

Prietena mea.

– Am putea să mergem sâmbăta viitoare, mă trezesc eu că zic.

– Nu ai școală?

– Nu prea mă mai duc la școală sâmbetele. E de preferat să petrecem timpul cu LFG. Ar trebui să merg într-o drumeție, dar sunt șase sute de fete care se duc și nu sunt vreo conducătoare a lor, deci nu îmi vor duce lipsa. O să o rog pe Erna să le spună că m-am lovit la picior.

– În regulă, așa facem.

Mă împotrivesc lor cu pași mărunți. Și e așa de bine. E *așa* de bine!

– Hei, și îmi dă un ghiont, vrei să îți spun o glumă?

– Bine, oftez eu.

– Asta e un pic cam răutăcioasă, deci să nu i-o spui tatălui tău, da?

– Bineînțeles că nu.

– Doi bărbați se întâlnesc. Mă bucur să văd că ești din nou liber, îi zice primul celuilalt. Cum a fost în lagărul de concentrare? Minunat, răspunde primul. Mic dejun la pat, la alegere între ciocolată și cafea, iar la prânz supă, carne și desert. După-amiezile jucam jocuri înainte de cafea și prăjituri. Apoi o siestă ușoară și un film după cină. Al doilea bărbat e uimit: Minunat! E ciudat totuși, am vorbit de curând cu Meyer, care a fost și el închis acolo. El mi-a spus o poveste complet diferită. Primul bărbat aprobă, cu o mină serioasă. Ah, da, de-aia s-a întors din nou acolo!

Walter se uită la mine și zâmbește.

– Tu chiar crezi că e amuzant? Și mă uit la el surprinsă.

– Ei bine, zice el și ridică din umeri, poate că e nevoie de ceva timp ca să te obișnuiești cu umorul negru al evreilor.

Mă îmbrățișează mai strâns, mă gâdilă și râdem amândoi. Kutschi își dă seama că suntem relaxați și devine jucăuș, sare și latră, sperând că o să pornim cât de curând iar la plimbare.

20 septembrie 1937

În hol sunt două valize așezate cuminți una lângă alta.

Totul s-a întâmplat așa de repede! Prea repede.

Karl apare în capul scărilor. E îmbrăcat cu o haină lungă, gri, strânsă cu o curea în talie, are o cravată cu vulturi și pete roșii, un zâmbet molipsitor, iar ochii lui căprui, calzi îi sclipesc de sub chipiul Luftwaffe.

E insuportabil gândul că pleacă de acasă.

Din camera de zi se aude *Rapsodia maghiară* a lui Liszt. Mutti încearcă să fie veselă, așa că dă volumul la maximum. Karl coboară scările în fugă și își pune degetul la gură.

– Nu-mi strica surpriza, șoricelule! spune el și îmi face cu ochiul. O să dansez pe cinste.

Ingrid trece pe lângă mine și îi aruncă priviri admirative.

– Bună, Mutti, strig eu ca să acopăr muzica, m-am întors de la școală!

Mutti apare în prag, zveltă și frumoasă. E îmbrăcată în verde smarald, cu un ruj roșu-aprins pe buze, pe care nu ar îndrăzni să-l poarte în afara casei. La urechi îi atârnă cercei și la gât are un pandantiv cu diamant.

– Mutti, arăți minunat! îi zic, dar nici nu mă aude, nici nu mă vede.

Are ochi doar pentru Karl. Își duce mâna la gură și ochii i se umplu de lacrimi. Își deschide larg brațele și suspină când Karl îi dă o îmbrățișare afectuoasă.

Ceva mai târziu, ajunge și Vati acasă și ne așezăm la masă. Mâncăm în tăcere. Singurul sunet care se aude e cel al tacâmurilor, când lovesc porțelanul fin, și al paharelor, când le așezăm la loc pe masă. Bertha a gătit mâncarea preferată a lui Karl: pui prăjit cu ceapă și cartofi la cuptor.

Nici nu îmi vine să cred că asta va fi ultima noastră cină în familie. De acum, vom mânca la prânz și la cină fără el. Și școala va fi altfel fără el. Casa uriașă, cu ecou, goală.

Furată.

Simt cum pereții se apropie și mă strivesc, întunecați și opresivi. Oare Karl știe cum a obținut tata casa? Oare i-ar păsa? Până la urmă, el e cel care i-a întors spatele prietenului său. Sau poate că nu a avut încotro. *A trebuit* să renunțe la el.

Mă joc cu bucățile de pui unsuros și de cartofi din farfurie. Mirosul lor mă face să vomit. Las cartoful la o parte și îi dau niște pui pe furiș lui Kuschi, care stă pe lângă mine și dă din coadă drept mulțumire. Îi mângâi blana pufoasă.

– Herta? vocea lui Vati străpunge tăcerea. Sper că nu hrănești câinele pe sub masă.

– Nu, mă scărpinam, zic, apoi îi arunc o privire imploratoare lui Karl, iar el se întoarce imediat spre tata.

După o viață întreagă de practică, e maestru la diversiuni.

– Cât de curând crezi că mă vor lăsa să zbor?

– Nu știu cum funcționează Luftwaffe, dar va trebui să începi de jos. Vor dori să devii dur, bărbat adevărat. Până acum, băiatul meu, ai dus o viață privilegiată. Trebuie să facă din tine un bărbat pe cinste.

– Asta-i bună! Am arătat deja ce pot în Tineretul Hitlerist. Nu ajungi la rangul de *Oberscharführer*[32] dacă ești un papă-lapte.

Vati dă aprobator din cap și își curăță farfuria unsuroasă cu o bucată de pâine, după care sună din clopoțelul de pe masă.

– Așa e, dar crede-mă, băiete, încă n-ai văzut nimic din lume. Tineretul Hitlerist e o joacă de copii. Dar acum vorbim despre lucruri reale. În curând, va fi război. Va trebui să fii mai dur decât ai crezut vreodată că e posibil. Doar prin cruzime se poate câștiga. Orice altceva va duce la înfrângere. Și un astfel de eșec e de neimaginat.

Ia o scobitoare din cutiuța așezată special în centrul mesei și începe să se scobească între dinți.

Ingrid intră în cameră și tăcem din nou. Adună farfuriile și se retrage.

– Ei bine, spune Mutti, întrerupând tăcerea cu o voce fals fericită, hai să nu îl descurajăm pe băiat înainte ca măcar să fi început.

– Nu sunt descurajat, spune Karl privindu-l fix pe Vati, sunt mai bărbat decât crezi, Vati, și o să te fac să fii mândru. O să vezi!

Vati mormăie ceva și Karl se foiește agitat.

– Vreau și eu să contribui, să-mi aduc aportul. Karl, îți aduci aminte cât de mult îmi doream să fiu doctor când eram mică? Mă gândeam că, dacă va fi război, va fi nevoie, cu siguranță, de cât mai mulți doctori, nu? Ca să-i tratăm pe răniți!

Mutti, Vati și Karl se holbează toți la mine.

– Așa că, și vocea îmi tremură acum, aș putea să studiez medicina în străinătate, nu?

Vati își încleștează maxilarul și Mutti ridică din sprâncene. Nimeni nu spune nimic.

– E posibil, continui eu, să fac asta în altă țară și am și note bune.

– Nu fi absurdă, Herta! mă ceartă Mutti. Asta nici nu intră în discuție.

– Ce vrea să spună Herta… intervine Karl.

– De ce nu? îl întrerup eu furioasă și enervată. Vreau să fac ceva important!

– E *important*, zice Vati, și vocea lui e caustică, să fii tăcută și să înveți care îți e locul. Fata mea nu va munci și nici nu va călători în străinătate. O să îți găsim un soț potrivit, dar mai întâi va trebui să înveți să îți ții gura, că altfel niciun bărbat nu te va lua.

– Dar...

– *Hetty!* și Mutti îmi aruncă o privire care îmi spune că ar fi mai bine să mă potolesc.

Atmosfera e tensionată. Poate aș putea să fug cu Walter. Departe de casa asta sufocantă, unde Karl nu va mai fi, și departe de Vati, de Cruciada lui Morală și de mâinile lui grase, mari, care mă storc de viață.

– Un toast! propune Vati și își înalță paharul rubiniu. Pentru Karl și începutul carierei sale în Luftwaffe!

– Pentru Karl și Luftwaffe, zice și Mutti și își înalță și ea paharul, apoi amândoi sorb vinul fără să-și scape din priviri fiul.

Mai târziu, Karl se duce să își ia la revedere de la un prieten. Mutti bănuiește că ar avea o iubită secretă, dar știu că nu e adevărat. Mi-ar fi spus dacă ar fi fost așa. Ne-am mărturisit întotdeauna totul.

Cu excepția unui singur lucru. M-am dus la mine în cameră, mi-am scos jurnalul de sub saltea și m-am așezat la fereastră să îl văd pe Karl când se întoarce. Desenez o inimă simplă, frântă în două de singurătate. Încă supărată după discuția de la cină, nu am chef să mai scriu nimic. E o distanță enormă între posibila lume pictată în culori optimiste de Walter și cea pe care o știu ca fiind reală.

Oh, Führer al meu, dă-mi puterea să deosebesc binele de rău. Te rog să mă ajuți.

Individualismul e stupid și încăpățânat, îmi străpunge vocea lui creierul. *Drumul ăsta duce la ruină. Toată lumea trebuie să asculte ordinele. Am fost un soldat solitar timp de șase ani și nu m-am împotrivit niciodată. Fiecare dintre noi trebuie să își ducă la îndeplinire lupta. Cu condiția să te gândești mereu la binele Germaniei, să fii pur la suflet și vei ști ce ai de făcut.*

Mă uit la portretul lui Hitler. De obicei, mă liniștește, dar nu și azi. E ca și cum o bucățică se desprinde din suflet și pleacă odată cu Walter și sunt sigură că nu o să o mai recuperez vreodată. Acea parte nu va asculta niciodată – acum înțeleg asta.

Câteva ore mai târziu, îl aud pe Karl când se întoarce și mă duc la el în cameră. Nu vreau să dorm știind că o să plece dis-de-dimineață. Simt miros de bere și mă întreb oare de când a început să bea. Mă așez pe patul lui și mă uit cum își adună lama de ras și pămătuful, ceasul deșteptător, cărțile, caietele și instrumentele de scris, pe care le așază frumos într-o mică valiză.

– Ei bine, zice el și se așază pe marginea patului, lângă mine, asta e! O să îți duc dorul, șoricelule.

– Și eu ție. Să ai grijă de tine!

– Nu trebuie să îți faci griji pentru mine, *Schatz*. Zâmbesc când îmi zice „comoară“. Chiar dacă eu îmi fac griji pentru tine, și mă înghiontește jucăuș în coaste.

– Dar oare va fi așa de rău cum a zis Vati? Atât de dur?

Nu vreau ca fratele meu să se schimbe. Vreau să rămână așa cum e: bun, generos, protector, să mă tachineze în continuare blând, așa cum trebuie să fie un frate mai mare. Îmi e teamă de ce ar putea deveni.

– Nu, bineînțeles că nu. Știi și tu cum e Vati. Crede că toată lumea e un papă-lapte. Nu cum erau oamenii *pe vremea lui*. Pe timpul marelui război.

– Atunci să sperăm că ai dreptate și că superiorii din Luftwaffe nu vor fi ca Vati.

– Doamne ferește! și Karl își dă ochii peste cap, zâmbind.

Strâmb din nas din cauza mirosului puternic de bere. Îmi ia mâna și mă întreabă:

– N-ar fi trebuit să te culci deja?

– Nu sunt obosită. Karl, vreau să te întreb ceva, și înghit cu dificultate.

– Sigur, întreabă-mă orice.

– Ce crezi despre Walter Keller? Adică, ți se face vreodată dor de el?

Corpul lui Karl devine rigid.

– Nu, spune el, de ce mi-ar fi?

– Erați atât de apropiați! Inseparabili. Sigur...

– Asta a fost acum mulți ani. Eram un copil. Nu știam nimic atunci. Nu știam că e…

Vocea îi slăbește. Își frământă mâinile.

– Evreu, termin eu propoziția în locul lui. Contează așa de mult că e evreu?

– Glumești, nu? Și se uită la mine ciudat. Despre ce e vorba? De ce ai adus asta în discuție?

Se ridică și se duce la valiză. O ridică, o pune la loc. Se duce spre fereastră, cu spatele la mine.

– Hetty, l-ai mai văzut?

– Nu!

– Păi, și atunci, de ce îmi pui toate întrebările astea?

– Doar mă întrebam, atâta tot. Schimb vorba: Casa asta? Știai? Adică, am auzit un zvon cum a ajuns Vati să o dețină. Știi povestea?

Se întoarce spre mine, cu mâinile strânse la piept.

– Ce ai auzit? Cu cine ai vorbit?

– Niște copii la școală. Știi tu, vorbărie.

– Ce naiba? Și ce spuneau?

Se întoarce și se așază iar pe marginea patului, lângă mine.

– Chestii despre cum, înainte, aici locuia un evreu. Cum Vati l-a târât în fața instanței cu niște acuzații nefondate în legătură cu ziarul și apoi i-a luat și casa.

Karl, e adevărat?

Karl se relaxează.

– Ah, bârfele alea vechi! și începe să râdă. Partea cu evreul și procesul e adevărată. Dar nu și cu acuzațiile nefondate. E ridicol. E un zvon evreiesc clasic. Uite ce e, au fost scoși din toate pozițiile de putere. Normal că sunt furioși. Au fost dați afară de peste tot, ei, care erau mereu cu nasul pe sus, așa că ce le-a mai rămas de făcut? Au ales să se răzbune într-un mod laș: prin zvonuri și minciuni. Să nu crezi un cuvânt, șoricel. Serios. Ești prea deșteaptă pentru asta.

Sună logic când Karl prezintă lucrurile în lumina asta. Dar fiecare poveste are două laturi. Care e cea corectă?

– Nu-ți mai bate capul tău frumos cu prostiile astea. Chiar nu merită. Ce tupeu pe puștii ăștia să vorbească așa despre Vati! Poate ar trebui ca data viitoare să le amintești ce îndatoriri au, adaugă Karl și îmi mângâie mâna.

– Da, probabil că ai dreptate. Știi, cred că până la urmă o să mă duc la culcare, îi zâmbesc eu.

Secretele, ca un văl, flutură între noi. Nu se văd, dar tot formează o barieră.

– Ne vedem dimineață, *Schatz*, spune el și îl las să mai doarmă o dată în dormitorul lui din copilărie.

Când ajung la mine în cameră, sting lumina și mă bag în pat. Simt cum mă cuprinde neliniștea, ca un fior rece pe piele. Mă înfășor în pături, pe care le trag cât mai aproape de bărbie.

Nu are niciun motiv să bănuiască ceva.

32 Grad în organizațiile paramilitare ale partidului nazist, care desemnează „șef de echipă superior“ (n. tr.).

25 septembrie 1937

Luăm un tramvai spre centrul orașului și stăm aproape de ușă, înghesuiți unul în altul, pe o băncuță din lemn. Suntem atât de aproape, că picioarele ni se ating. Îmi simt buzunarul greu de la toți banii pe care i-am economisit de la ziua mea de naștere încoace. Walter își pune brațul pe după umerii mei. Îngheț. E oare prea mult? Îndrăznesc să mă uit înapoi, dar majoritatea călătorilor privesc pe geam, pierduți în propriile gânduri.

Walter m-a convins că e o idee bună când stăteam în hambarul umed și mucegăit, dar acum nu mai sunt așa de sigură.

– Ești frumoasă, îmi spune el, făcându-mă să mă înroșesc din cap până-n picioare.

Îi simt respirația caldă cum mă gâdilă în ureche.

O femeie mai în vârstă, așezată în spatele nostru, pufăie din cauza gesturilor revoltătoare de atenție ale lui Walter. Sar deoparte, inima îmi bubuie și simt că mi se face rău.

– Relaxează-te, spune el și mă trage mai aproape.

Femeia pufăie din nou, de data asta mai tare.

Walter vine mai aproape de mine, cu gura lângă urechea mea.

– Trebuie să participi și tu. Prefă-te că îți face plăcere, altfel femeia chiar va deveni bănuitoare. Te rog.

Vorbește așa de încet, încât aproape că nu reușesc să îi înțeleg vorbele.

Înghit cu greu, apoi întorc capul spre el, forțându-mă să zâmbesc. Capetele ne sunt apropiate și, pentru o clipă, mă gândesc că buzele noastre se vor atinge. Femeia lovește ușor în scaun cu bastonul. Tresărim de la sperietură, dar Walter zâmbește și mă trage mai aproape.

– Tinerii de azi nu mai au nicio decență, o auzim pe femeie spunându-i vecinului.

Corpul îmi încremenește. Ce naiba facem? Cum de poate fi Walter atât de calm? Se uită pe geam, îngână un cântecel și bate ritmul cu mâna pe șold. Dar cealaltă mână mă ține pe mine și simt că e transpirată. *Poartă-te firesc*, îmi comand mie însămi, *așa cum ne-am înțeles*. Sunt îmbrăcată în uniforma mea LFG, îl am cu mine pe acest tânăr chipeș, deci nimeni nu are cum să bănuiască ceva. Dar mă simt ca pe

ace de teamă.

Coborâm din tramvai pe Hindenburgstrasse, nu departe de Casa Națiunilor. Respir ușurată. În față, uriașa clădire ce găzduiește târgul e împodobită cu steaguri de peste tot din lume și e încadrată de stâlpi înalți, de unde atârnă steaguri cu svastica, ce flutură în aer. E o zi frumoasă și piața e plină de vizitatori. Afară sunt mese și scaune și chelneri cu șorțuri lungi, albe, aleargă de la o masă la alta, cu tăvi pline cu bere, covrigei și cârnați.

Imediat cum pleacă tramvaiul, Walter mă ia de mână.

– Hetty, trebuie să te comporți ca și cum facem asta în fiecare săptămână. Doar așa nu vom da de bănuit. Amintește-ți că merităm să fim împreună. Ca toți ceilalți. Nu-i așa?

Bărbia îi e încleștată, iar privirea, feroce.

– Da, bineînțeles că da. Nu mi-am imaginat că o să fiu atât de agitată. Cum reușești să rămâi calm?

– Pentru că... Înghite în sec și, pentru o clipă, am impresia că o să izbucnească în plâns. Ăsta e orașul *meu*, tu ești prietena *mea* și ar trebui să am dreptul, ca orice alt om, să mă plimb cu tine. M-am gândit mult la asta. Am stat prea mult ascuns printre umbre. Cred că e *corect* ce se întâmplă acum. E revoltă născută dintr-un val de disperare. Dar cu tine la brațul meu, Hetty, mă simt puternic. Tu mă faci să mă simt așa.

Oamenii se foiesc de colo până colo, dar unde stăm noi, cu degetele lui pe mâna mea, e o liniște absolută. Ca și cum noi doi, în mijlocul mulțimii aglomerate de străini, suntem singuri, într-o oază invizibilă de calm. Bătăile inimii mi se potolesc.

– Vom fi în regulă, zic.

– Da, chiar vom fi. Îmi dă drumul la braț și îmi zâmbește. Mor de foame. Hai să mâncăm ceva!

Mă uit în jur și toate mesele sunt ocupate.

– Nu vom găsi ceva liber.

– Toți cei 200 000 de vizitatori ai târgului sunt aici, să ia prânzul, zice Walter. Hai să mergem într-un loc mai liniștit!

Mergem spre sud, prin mulțime, și trecem de clădirile guvernamentale impozante și de tribunal. Ajungem pe niște străzi lăturalnice, mai sărăcăcioase, care nu ne sunt familiare și care îmi aduc aminte de strada din spatele fostului nostru apartament. Copiii se joacă pe stradă, mulți fără pantofi. O bătrână stă în prag, pe un scăunel, și curăță mazăre. Un bărbat împinge o roabă și bate din ușă în ușă, încercând fără succes să vândă ustensile de bucătărie. Câini slăbănogi, râioși caută mâncare prin canale.

– Cred că e timpul pentru o glumă, zice Walter. Se uită în urmă, apoi vorbește încet, ca să nu ne audă nimeni. Hitler se duce în vizită la un spital de nebuni. Pacienții sunt toți aliniați. Hitler îi trece pe toți în revistă și ajunge la unul care nu

salută. De ce nu saluți și tu ca toți ceilalți? întreabă el. Mein Führer, sunt infirmier, nu nebun!

Mă abțin să nu pufnesc în râs.

– Walter, pe bune, nu ar mai trebui să mai spui astfel de glume. O să fii trimis într-un lagăr dacă te aude cineva.

– Câteodată, spune el, umorul e singurul care face ca lucrurile să fie suportabile.

Ajungem pe o stradă mai largă, dar mai aglomerată. Peste drum e un magazin mare, universal, *La Salamandră*.

– Poate găsim o cafenea înăuntru, sugerez eu.

Intrăm prin ușile rotative. Chiar la intrare e un indicator și aflăm că e o cafenea la primul etaj. Un vânzător ne arată pe unde să o luăm. Trecem prin magazinele cu perdele și covoare. Etajul e liniștit.

Încerc să scap de senzația neplăcută că ne urmărește cineva.

– Hetty, și Walter se uită cu atenție la fața mea, te simți bine?

– Da, și mă uit în spate.

– Sigur?

– Absolut.

Mă forțez să zâmbesc.

– Bine, zice Walter.

Mă ia de mână și, pentru o clipă, îi simt palma caldă și moale.

Cafeneaua are mese pătrate, acoperite cu fețe de masă de un roșu-aprins, și pe pereți e un tapet vesel. Pe tejghea se află fursecuri și prăjituri delicioase. Sunt câteva mese goale și ne alegem una de lângă fereastră. Eu comand *Kartoffelsuppe*[33] și Walter, gulaș.

– Deci, domnișoară, mi se adresează Walter după ce pleacă chelnerul, te bucuri de cum o să ne petrecem restul după-amiezii?

Se apleacă peste masă, se uită în ochii mei și zâmbește. Încerc să îmi uit fricile și mă gândesc la ce plănuiește pentru după-amiază. Îmi vin tot felul de gânduri: că el își întinde haina sub un copac și stăm acolo, îmbrățișați, sărutându-ne. Că ne ținem de braț și ne uităm la vitrine, râdem și glumim împreună. Poate vizităm un muzeu sau ne ducem la târg. Ziua se întinde înaintea noastră, plină de posibilități.

– Unde vrei să mergem? și îi zâmbesc și eu.

– Am aranjat să îți dau ceva. O să îți placă la nebunie, spune și își freacă mâinile entuziasmat.

Chelnerul se întoarce cu băuturile noastre, suc rece de mere. În jurul nostru se aud vocile când mai tari, când mai joase ale celor de la celelalte mese. Nu se uită nimeni la noi și nici nu se holbează. Walter mă privește pe sub rama ochelarilor.

– Spune-mi! Ce o să-mi dăruiești?

– Trebuie să aștepți. Vreau să fie o surpriză, spune el și îmi face cu ochiul.

Chelnerul ne aduce mâncarea fierbinte: supă de cartofi pentru mine, gulaș pentru

Walter și clătite de cartofi. Supa e minunată, sărată, cu bucăți de șuncă și cârnați. Mâncăm în liniște.

Îmi las lingura în castronul gol și mă uit la ceilalți meseni, așteptând ca Walter să termine de mâncat; o familie zgomotoasă, un cuplu care se soarbe din priviri, două femei care bârfesc, iar la masa de lângă cealaltă fereastră, o femeie și probabil fiica ei. Îmi țin respirația. Una dintre femei îmi e vag cunoscută. O știu? O fi vreo prietenă de-ale lui Mutti? Una dintre femeile cu care face opere caritabile? M-o fi recunoscut?

– Mergem? Hai să cerem nota, îi zic lui Walter și îi întind bani.

– Mulțumesc.

Are o expresie rușinată, chinuită când ia banii.

– Repede, îi zic eu.

– Ești în regulă? mă întreabă, apoi se uită la mine îngrijorat și îi face semn chelnerului.

– Sunt foarte bine, doar că vreau să mă bucur de restul zilei, și mă forțez să zâmbesc.

Femeile se ceartă în legătură cu ceva. Tot dau din cap și gesticulează. Din fericire, asta le împiedică să își observe vecinii.

Walter îi dă banii chelnerului și plecăm din cafenea. Odată ce ieșim iar pe străzile pietruite ale orașului, în mulțime, pot să respir din nou liniștită. Cât de stupizi și de nesăbuiți am fost! Îmi doresc să fim iar în păduri și pe ogoare, unde nu ne vede nimeni. Ne îndreptăm spre zona din afara orașului, acolo unde odinioară erau zidurile de apărare. E răcoare, dar bate soarele, scăldând orașul într-o lumină ca de miere, cum numai toamna poate fi văzută.

– Ți-am spus vreodată cât ești de frumoasă? mă întreabă Walter și îmi zâmbește în timp ce mergem ținându-ne de braț.

– Destul de des, îi răspund, dorindu-mi să vorbească mai încet.

Traversăm liniile de tramvai și drumul aglomerat și ajungem în Gottschedstrasse, o stradă liniștită, cu clădiri înalte și câteva magazine cu marchizele ce dau în stradă. Ne oprim la colțul unei clădiri impunătoare, care seamănă cu o biserică, înaltă de trei etaje și cu o ușă uriașă din fier. În spatele ei, ferestrele sunt luminate.

– Ce...? vreau să întreb, dar zăresc pe zidul de lângă ușă o stea mare, aurie, Steaua lui David.

– Sinagoga comunității, îmi explică Walter.

Dau să plec.

– De ce m-ai adus aici? și mă uit la el, nevenindu-mi să cred.

– E în regulă, zice el și îmi zâmbește. Nu trebuie să intri. Dar e ascuns aici lucrul pe care vreau să ți-l dăruiesc.

– Dar, Walter, nu e o idee prea bună.

– De ce nu? Nici măcar nu știi despre ce e vorba.

– De ce nu?!

Există un milion de motive să n-o fac, dar nu îmi găsesc cuvintele. Mă uit pe stradă. Dacă sunt prinsă lângă o *sinagogă*?

– Walter...

– Te rog, așteaptă aici. Durează o secundă.

Radiază de entuziasm, urcă în fugă cele patru trepte, bate la ușă și îmi zâmbește. Mă bag cât de mult pot în zidul clădirii opuse. După câteva secunde, ușa se deschide și Walter dispare înăuntru.

Mă uit fix la ușa din fier. Ce se întâmplă în spatele ei? Rugăciuni ciudate, străine, într-o limbă exotică, pe care nu o înțeleg? Sau poate un altar în cinstea diavolului și cine știe ce comploturi? Inima îmi bubuie și secundele se tot prelungesc, devenind minute. Așteptarea e de nesuportat. Verific strada de zeci de ori. Aș putea să fug, dar picioarele parcă mi-au paralizat.

De după colț apare un bărbat în palton, purtând pălărie, și mă apucă panica. Ce ar trebui să fac? Trezesc bănuieli dacă stau așa, în fața acestui *loc*. Plec de lângă perete și merg încet înspre bărbat, traversez strada și trec pe lângă el cu capul plecat. Mai fac câțiva pași și îndrăznesc să privesc în urmă. A plecat. Respir ușurată și mă întorc încet spre sinagogă.

Până la urmă, apare și Walter din spatele ușii din fier.

– Scuze! Rabinul avea chef de vorbă... Uite! Coboară în fugă, zâmbind, și îmi dă o carte. Știu cât de mult ți-a plăcut *Metamorfoza*. Sper că o să îți placă la fel de mult și povestirile astea.

Mă uit la coperta maronie, ușor roasă pe margini, pe care scrie Franz Kafka, *Betrachtung*[34].

– E o ediție princeps rară, spune Walter cu mândrie în glas.

– Dar ce să fac cu ea? Dacă o găsește cineva de acasă sau dacă mă vede citind-o? Walter, cum să o iau acasă? Și apoi, aș putea să o pierd!

Îi întind cartea. Îmi pare periculoasă, de parcă aș ține o dinamită care ar putea să explodeze în orice moment.

– Te rog, ia-o înapoi, îi șoptesc eu.

– Hetty, pe bune! Am riscat... L-am *mințit* pe rabin, i-am zis că e pentru o rudă bolnavă. Mă gândeam că o să fii încântată. Sunt sigur că poți să o ascunzi undeva în cameră. Îmi aduc aminte cât de mult îți plăcea să citești și e imposibil să mai găsești acum astfel de cărți.

– E *ilegal*, Walter, nu imposibil.

– Da, așa e. Dar au fost distruse atât de multe...

– Știu, și e foarte frumos gestul tău.

Mă uit la privirea lui dezamăgită, dar plină de speranță totodată, și mă înmoi.

Iau cartea și o pun în buzunar.

– Îmi pare rău! Nu am vrut să par nerecunoscătoare. Îl iau de mână și plecăm de

lângă sinagogă. O să am grijă de ea. Ești atât de bun cu mine!

– Ți-aș da întreaga lume, dacă aș putea, spune el cu tandrețe.

Și atunci mă lipește cu spatele de zidul unei clădiri, mă prinde de talie, mă trage aproape de el și mă sărută pentru prima dată cu adevărat. Încet, tandru, până când totul dispare și nu-mi mai pasă de nimic în afară de el.

Stau pe băncuța mea de la fereastră și mă uit la carte: *Betrachtung – Contemplare*. Dar o să îndrăznesc oare să o citesc? Poate doar o să o răsfoiesc și apoi scap de ea. Walter chiar nu poate să înțeleagă. Nu are cum, altfel nu mi-ar fi dat-o.

Aud un ciocănit și o ascund repede la spate, înainte să intre Ingrid.

Ochii ei sunt mai înțepători decât de obicei. Obrajii ei au chiar o ușoară roșeață.

– Am venit să aprind focul, zice ea, înainte să vă schimbați pentru cină.

Îngenunchează în fața sobei și strânge cenușa într-o găleată.

– Mama dumneavoastră îmi spune că nu va mai fi nevoie să fac asta pentru multă vreme, rostește voioasă.

– Da?

– *Herr* Heinrich a comandat un boiler care va încălzi întreaga casă. E o chestie nouă. Pentru cei care își permit, desigur.

Lasă găleata și mototolește bucăți de ziar, pe care le pune în șemineu.

– Încălzire automată în fiecare cameră din casă! Nu și în a noastră, bănuiesc.

– E mult mai rece în casa asta decât a fost în apartamentul nostru, zic și mă uit printre crengile aproape goale ale cireșului.

Pune surcele peste ziar.

– Da, dar probabil că inima vă e caldă, chiar dacă trupul nu e.

– Poftim?

Mă uit la ea, iar nodurile de pe șira spinării se văd proeminente prin rochia neagră, când se apleacă să aprindă focul. Ingrid așază cu grijă surcelele.

– Iubirea încălzește inima cum nimic altceva pe lume nu o face.

Simt că mă cuprinde panica.

– Nu înțeleg ce vrei să spui.

– Vreau să spun, și își îndreaptă spinarea, întorcându-se spre mine cu un zâmbet pe față, nu erați azi cu un tânăr frumos *La Salamandră*?

O bătaie. Două bătăi.

– Te-ai înșelat, zic și privirile ni se întâlnesc. Nu am fost azi acolo. De ce m-aș duce într-un astfel de loc?

– Ce ciudat! și se încruntă. Aș fi putut jura că erați dumneavoastră.

– Nu, nu eram. Poate cineva care *seamănă* cu mine. Am avut o colegă de clasă, Freda, care aduce cu mine. Același păr. Probabil că pe ea ai văzut-o.

Apuc cartea strâns, cu ambele mâini. Ingrid se întoarce la foc, aprinde un chibrit, protejează flacăra cu mâinile și dă foc hârtiilor. Încerc să respir, dar simt o

asemenea greutate că am impresia că o să mă sufoc.

– Am fost cu LFG la țară, îi zic eu, deși îmi dau seama că sună jalnic.

Ingrid se întoarce pe tocuri și se uită la flăcările care au cuprins bucățile de ziar și surcelele. Focul trosnește și crește. Se ridică, își ia găleata și se întoarce spre mine.

– A fost greșeala mea, *Fräulein*. Ce prostie din partea mea! Să sunați din clopoțel dacă se stinge focul. Bate vântul și focul de jos îmi dă deja mari bătăi de cap.

– Da, mulțumesc.

Ne zâmbim, dar niciuna din noi nu o face cu prea multă căldură.

Pleacă și rămân singură cu gândurile mele, temându-mă din cauza a ceea ce ar fi putut vedea. Oare și-l aduce aminte pe Walter? N-a mai trecut pe la noi pe acasă de ani întregi și de atunci s-a schimbat mult. Și, chiar dacă și l-ar aminti, ar ști că e evreu? Îmi storc creierii încercând să-mi dau seama dacă s-a discutat vreodată la noi acasă despre faptul că e evreu, dar nu reușesc să îmi aduc aminte. Oare ne-a urmărit și ne-a văzut la sinagogă sau sărutându-ne? Altfel de ce ar fi menționat cuvântul „iubire“? Era *atât* de evident? Mă plimb agitată prin cameră. Dacă o să facă investigații sau îi spune lui Mutti? Oare ar fi trebuit să îi spun ceva diferit? Ei bine, acum e prea târziu. Pur și simplu, va trebui să mă țin de poveste. Se înșală și e cuvântul ei împotriva cuvântului meu. Împing cartea sub saltea, lângă jurnal.

Mă gândesc la o lecție pe care ne-a predat-o recent *Herr* Metzger. Cea în care ne-a vorbit despre ușurarea pe care a resimțit-o când a fost adoptată legea din 1935 privind Protecția Sângelui German și a Onoarei Germane. Legea care ne va salva de infestarea sângelui german cu sângele evreiesc. Înainte ca Führerul să preia puterea, în 1933, poporul german fusese foarte bolnav. În sfârșit, ne vindecăm mințile și trupurile de această boală. Devenim din nou sănătoși din punct de vedere rasial. Pedeapsa pentru relațiile dintre evrei și germani e foarte dură. Pângărirea rasială e o crimă oribilă.

Oh, Walter, ce am făcut?

33 „Supă de cartofi“ (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

34 *Contemplare* – colecția de schițe cu care a debutat Franz Kafka în 1909 (n. tr.).

10 octombrie 1937

Mă doare capul îngrozitor. În craniu mi s-a strecurat un șarpe mic, negru, care se răsucește și-mi apasă creierul până nu mai pot și îmi vine să urlu de durere. M-a durut din ce în ce mai tare în dimineața asta și, până la urmă, n-am mai putut, mi-am cerut scuze și am urcat în cameră, unde m-am băgat în pat.

Ar fi trebuit să mă văd cu Walter în dimineața asta, la pod, dar conversația cu Ingrid m-a dat prea tare peste cap și n-am îndrăznit.

Mă doare sufletul la gândul că se întoarce la Hindenburgstrasse fără să știe ce s-a întâmplat. O să fie îngrijorat. Poate o să creadă că nu mai vreau să-l văd după aventura noastră îndrăzneață din oraș și nu o să se mai obosească să vină la pod și săptămâna următoare. Mă perpelesc în pat, ațipesc și mă trezesc.

La naiba cu durerea de cap și la naiba cu Ingrid! După câteva ore, durerea a mai scăzut în intensitate și cobor la parter, unde o găsesc pe Mutti în camera de zi. Imediat după plecarea lui Karl, a devenit mai rezervată, ca și cum luase cu el și o bucată din sufletul ei, și am început să îmi fac griji pentru ea.

Ca să depășească absența lui Karl, Mutti s-a implicat cu și mai multă înflăcărare în noul ei proiect privind casa de copii. Stă la birou, cu capul aplecat, și scrie furioasă scrisori către partid, către primar, către ziare. Din noul radio pe care Vati l-a instalat lângă gramofon se aude o voce străină ce vorbește rapid. Câteodată, când Vati e plecat la muncă, Mutti găsește un post francez și ascultă, ca acum, zâmbind. Intru în cameră și închid sonorul.

– De ce l-ai oprit?

Mutti se foiește și îmi aruncă o privire rănită, ca și cum aș fi trezit-o dintr-un vis plăcut.

– Vati o să fie nervos și o să îți interzică să mai asculți, dacă te prinde.

– Dar nu se întoarce de la Berlin până diseară, oftează ea. Lucrează și duminica.

Își îndreaptă spatele și își întinde brațele, ca și cum ar fi stat aplecată multe ore deasupra biroului.

– Ingrid e aici? întreb și mă uit spre prag, în caz că s-ar foi pe undeva prin preajmă.

– Nu, i-am dat o zi liberă. Dar ce treabă are Ingrid cu asta?

Oftez ușurată. Cartea va fi în siguranță sub saltea. Cel puțin, pentru moment.

– De ce nu facem ceva azi, Mutti? Hai să ne plimbăm! Ne-ar prinde bine amândurora puțin aer curat.

Se uită la scrisorile de pe birou.

– Trebuie să termin astea… Poate mai târziu, îmi zâmbește ușor. E atâta muncă de făcut cu proiectul ăsta! Toată hârțogăria. Și să îi găsim pe copii. Trebuie să facem lucrurile corect.

– Ce vrei să spui prin a-i găsi pe copii? Dacă sunt orfani, nu sunt aduși pur și simplu?

– Vreau să spun, să îi găsim pe copiii *potriviți*. Adică, să îi alegem pe cei buni de… ceilalți. Se lucrează la niște teste bazate pe asemănările fizice, pentru a verifica puritatea copiilor. Sunt foarte meticuloși: pentru fiecare copil în parte se vor face șaizeci și două de verificări separate. Un proces extrem de riguros. De aceea trebuie să căutăm cu foarte multă atenție, în lung și-n lat, ca să-i identificăm pe copiii potriviți.

– Și ce se întâmplă cu cei care nu trec testele?

– Ei… ajung în alte locuri. Of, aproape că uitasem, îmi spune ea și mă privește cu atenție. Te-a căutat un băiat azi-dimineață. I-am zis că, de obicei, duminica dimineața ieși la plimbare cu câinele prin parc, dar că în dimineața asta nu te-ai simțit prea bine.

– Care băiat? întreb și aproape că nu mai pot să respir.

Walter a venit să mă caute! Probabil că a făcut-o când a văzut că nu mai apar. Ce riscuri și-a asumat!

– Prietenul acela al tău, de la școala primară, i-am uitat numele. Cel mai oropsit, a adăugat ea, fluturând din mână.

– Ah, te referi la Tomas.

Bătăile inimii se calmează. Ce stupid! Bineînțeles că Walter nu m-ar fi căutat aici.

– Da, de el e vorba, de Tomas. Ce s-a întâmplat cu el după… întâmplarea aceea îngrozitoare?

– A, cea cu tatăl lui. Unchiul i-a dat afară din casă și pe mamă, și pe cei șapte copii. Acum locuiesc în Plagwitz. Tomas a trebuit să renunțe la școală și să-și caute de muncă. Vestea bună e că a reușit să intre ca ucenic într-o fabrică.

– Măcar s-a aranjat cât de cât. Pare că acum își permite să se spele și să mănânce o mâncare bună. Îmi amintesc că era slab și vai de el.

Deci nu era Walter.

Doar Tomas.

Ce dezamăgitor!

Mutti se întoarce la scrisorile ei, iar eu mă așez confortabil pe canapea.

– Îți e tare dor de Karl? o întreb.

– Dacă cineva mi-ar fi tăiat brațul drept, cred că i-aș fi dus mai puțin lipsa,

răspunde Mutti și oftează melancolic. Casa e atât de liniștită și de goală fără el, zâmbește ea. Slavă Domnului că încă te am pe tine.

Neașteptata intimitate dintre noi îmi înfășoară trupul cu o căldură plăcută, delicioasă ca o supă caldă într-o zi friguroasă. Îmi aduce aminte de cum era înainte să ne mutăm în această casă, înainte ca ea să devină atât de ocupată cu operele de caritate – un satelit pe lângă planeta Vati și o prezență distantă pentru mine.

– Dar, continuă ea, asta face parte din ciclul vieții. Ne pregătim fiii ca să le dăm apoi drumul în lume. La asta se reduce totul până la urmă.

– Și fiicele noastre?

– Fiicele noastre nu ne părăsesc niciodată cu adevărat, râde ea. Poate că vor locui în alte case, dar vor fi mereu prin preajmă, ca să ne lase să ne bucurăm de nepoți și să aibă grijă de noi, când vom fi bătrâni.

– Și dacă o să lucrez în alt oraș? Sau poate o să mă căsătoresc cu un bărbat care locuiește departe, așa cum ai făcut tu.

– Asta nu se va întâmpla. Și de ce ți-ai dori așa ceva? mă întreabă ea, încruntându-se ușor.

– Mi-ar plăcea să călătoresc. Să fac ceva mai important și mai interesant decât să mă căsătoresc și să am copii.

– Ce poate fi mai important pentru o femeie decât să se căsătorească și să aibă copii? îmi spune Mutti și îmi aruncă o privire usturătoare. Și știi că Vati vrea să renunți la ideea asta de a te angaja. Nu se cade ca o fată ca tine să își ia o slujbă și, cu atât mai puțin, să umble aiurea prin lume.

– Și asta e ce îți dorești *tu* pentru mine, Mutti? Să mă căsătoresc de tânără și să îți ofer o mulțime de nepoți?

– Aș vrea să fii fericită, Hetty, îmi răspunde Mutti uitându-se pe geam, la gazonul plin de frunze căzute. Dar nu contează ce cred eu sau ce crezi tu și, cu atât mai puțin, ce îți dorești tu. *Tu* trebuie să îți faci datoria. Ca noi toate. Mai întâi față de Führer. Apoi față de Vati și, într-o bună zi, față de soțul tău. Ai aproape șaisprezece ani, Hetty, n-ar mai trebui să îți explic lucrurile astea.

Profit de faptul că se uită în continuare pe geam și îi studiez profilul: mereu calmă, elegantă și rafinată, rareori exprimându-și opiniile. Pare aproape absurdă ideea că ar fi o persoană de sine stătătoare, cu gânduri și opinii diferite de ale lui Vati.

Oare cum o fi ea, de fapt? Cum aș putea să fac o crăpătură în armura ei ca să aflu cine e adevărata Mutti?

– Ești o fată dulce, Hetty, mai spune Mutti și își ridică ochii de la fereastră, întorcându-se spre mine. Ești deșteaptă și grijulie, dar mai ai multe de învățat. Trebuie să-ți muști limba și să îți controlezi firea impetuoasă. Astea nu sunt înclinații bune pentru o femeie a acestor vremuri, Hetty. Dar draga mea Maman te-ar fi adorat, mai spune și zâmbește când își amintește de *Oma* Fabienne.

– Povestește-mi un pic despre copilăria ta din Franța, o implor eu. Când *Oma* Fabienne era în viață și tu erai mică.

– Altă dată, Hetty, răspunde Mutti clătinând din cap. Chiar sunt îngrozitor de ocupată, mai spune și se întoarce la scrisorile ei.

Astfel, conversația noastră ia sfârșit.

Vati ne-a dat telefon să ne spună că va lua trenul de ora 16.00 și că va ajunge în jur de 17.30. M-a sunat și Tomas să mă întrebe dacă mă simt mai bine și dacă vreau să merg cu el la cinema.

Nu prea. Nu acum.

În schimb, mă hotărăsc să merg pe jos și să-l întâmpin pe Vati la gară.

Pe măsură ce mă apropii de gară, străzile sunt tot mai aglomerate și e imposibil să te grăbești. Reușesc, în cele din urmă, să îmi fac loc și văd că trenul lui Vati a ajuns deja de cinci minute. Mă uit în stânga și în dreapta, în speranța că o să îl văd, dar îmi e imposibil cu mulțimea de oameni care se foiesc în toate părțile.

Renunț și mă iau după valul de oameni care se îndreaptă spre centrul orașului. Mi se desface un șiret, așa că mă opresc lângă magazinele Breuninger să mi-l leg. În vitrină sunt etalate noile tendințe la modă ale iernii. Culorile sunt cam terne: mult cenușiu și albastru marin, dar croiala e atrăgătoare, linii curate, elegante, strânse în talie cu centuri.

Mă ridic, dau să plec și îl văd pe Vati la doar câțiva pași de mine. Se uită spre mine zâmbind și râzând. E așa de schimbat – i-au dispărut stresul și grijile zilnice – și aproape că nu-l recunosc. El nu m-a văzut. Se uită la o femeie întoarsă cu spatele la mine. Deschid gura să-l strig, dar Vati o ia în brațe pe acea femeie. Se îmbrățișează strâns, au corpurile apropiate, iar frunțile li se ating. Încremenesc și mă dau mai aproape de vitrina magazinului. Totul în jur se încețoșează. Sunetele se estompează. Nu îl văd decât pe Vati îmbrățișând-o pe acea femeie. Se mișcă un pic și zăresc ce nu reușisem să văd mai devreme. O fetiță de doi sau trei ani. Mama ei o ține în brațe și se uită direct la mine. Are ochii albaștri, mari, strălucitori, și bucle blonde, ondulate, fine ca mătasea, îi încadrează fața angelică.

Vati îi spune ceva femeii, dar nu reușesc să aud. Apoi își îndreptă atenția asupra fetiței, care își ia ochii de la mine și se uită la el. O ia în brațe tandru.

Cât de ciudat e ca Vati să își dorească să țină un copil în brațe! Nu l-au interesat niciodată copiii. Nici nu îmi amintesc să fi primit vreo îmbrățișare de la el. Fetița îl ia de gât cu mânuțele ei grăsuțe și îi șoptește ceva, chicotind. Ce gest intim făcut de un copil! Pare că îl cunoaște bine.

Și, dintr-odată, într-o clipă teribilă, înțeleg. Mă lovesc cu mâna peste gură ca să nu plâng.

Femeia poartă o fustă neagră, strâmtă și, deși nu o văd, știu cine e. Fundul ei gras o dă de gol.

Nu mi-a trecut niciodată prin minte să mă întreb cum de *Fräulein* Müller dispăruse la fel de repede cum apăruse și de ce fusese înlocuită de o secretară mai mare, de vârstă mijlocie, cu ochelari și părul cărunt prins în coc.

Fräulein Müller era însărcinată cu copilul lui Vati.

Îmi vine să vomit, dar mă străduiesc să n-o fac.

Nu, nu, nu!

Nu mai suport să îi privesc. Îmi simt toată fața încleștată. Mă întorc înainte să mă zărească și mă pierd în mulțime, îndreptându-mă în direcția opusă.

Oamenii, niște străini care miros urât, se înghesuie în mine. Simt că nu am aer. Am impresia că tot mai mulți se îmbulzesc din ce în ce mai tare în mine și simt că mă sufoc. Dau cu cotul în stânga și-n dreapta ca să îmi fac loc, sunt disperată să ajung în stradă, cât mai departe posibil, cât mai repede cu putință. Reușesc să scap de mulțime și ajung direct în calea mașinilor. Acestea mă ocolesc și de peste tot se aud claxoane. Mă feresc de un cal și un bărbat de pe bicicletă mă înjură.

Clădirile par că se apropie de mine. Tot ce pot să văd sunt ochii mari ai fetiței și felul cum se cuibărea în brațele lui Vati. Nu pot să mă duc acasă. Cum aș putea? Mutti o să înnebunească de îngrijorare și Vati o să fie mânios că nu m-am întors la timp pentru cină, dar nu-mi pasă. Nu o să mă duc acasă, să-l privesc pe Vati în ochi, nu după tot ce a făcut.

Mutti!

Săraca, sărăcuța Mutti!

Oare știe?

Să îi spun?

Merg în neștire, habar n-am unde să mă duc sau ce să fac. Merg pe străzi și alei, trec de biserici, magazine, școli și case.

Se înserează și felinarele îmi luminează calea. Timpul își pierde orice sens. Peste tot pe unde mă uit, văd fericirea lui Vati când o ține în brațe pe acea fetiță străină. În cele din urmă, epuizată și moartă de oboseală, mă îndrept încet spre casă.

– Pe unde ai umblat? mă întreabă Mutti plângând.

Are ochii roșii și umflați.

– M-am întâlnit cu o prietenă, mormăi eu, și ne-am dus la ea acasă. Scuze, am pierdut noțiunea timpului.

– Unde ți-a fost capul, Hetty? mă întreabă iar, dar acum țipă și dă din mâini agitată. Să dispari așa în vremurile astea?

Ce ar trebui să îi spun? Cum aș putea să pun în cuvinte ce am văzut?

– Am fost de acord să umbli de colo până colo cu prietenii tăi prin oraș, îmi zice Vati și fața lui e roșie și buhăită, iar ochii îi sunt ca ai unui porcușor. Dar dacă au o influență proastă asupra ta sau o iei pe cărări greșite, o să punem capăt imediat. Gata cu umblatul prin oraș cu prietenii! Acesta e un avertisment, domnișoară!

Te *urăsc*. Sper să vadă asta în ochii mei.

Imaginea fetiței blonde, frumoase, cu părul cârlionțat e întipărită pentru vecie în mintea mea. Sora mea! Și, chiar în momentul în care formulez cuvântul în minte, îl simt ca pe un corp străin.

Soră. Schwester.

– Îmi cer scuze, Vati.

– Ai merita o bătaie bună pentru îngrijorarea pe care i-ai provocat-o maică-tii. Du-te la tine în cameră! Să nu te mai văd până mâine!

Ce bine! Nici eu nu vreau să te mai văd. Îmi vine să vomit numai când te văd. Dacă eu merit o bătaie pentru că am făcut-o pe Mutti să se îngrijoreze, *tu* ce meriți pentru că ai înșelat-o?

Urc treptele în tăcere. Îmi iau jurnalul de sub saltea:

Nu pot să îi spun lui Mutti ce am văzut pentru că ar distruge-o. Ar distruge totul. E clar că nu trebuie să afle niciodată, dar niciodată. Ce bine ar fi dacă ar fi Karl aici! Mi-l imaginez, cu ochii lui blânzi, cu capul apropiat de al meu.

– Nu te îngrijora, Șoricelule, mi-ar spune. O să mă ocup eu de Vati.

Dar Karl e la sute de kilometri distanță și eu sunt singură.

Walter mă ia în brațe și îmi șoptește că totul va fi bine.

Uită de ai tăi, mă îndeamnă el. *Vino cu mine să trăim în America*. Ies din casă pentru ultima dată și, în mod ciudat, port o uniformă Luftwaffe. Mutti refuză să îmi spună la revedere și Vati e fericit să mă vadă plecată. Mă întorc pentru ultima dată și îl văd pe Vati pe canapea, legănând copilul angelic. Copilul e singurul care îmi recunoaște plecarea și în ochii ei, de un albastru glacial, văd un iz de bucurie.

Mă trezesc și imaginea lui Vati cu fetița se risipește în aer. Sunt în pat, amorțită și înghețată, iar jurnalul zace deschis pe podea. Simt că îmi plesnește capul de durere și de oboseală. Iau jurnalul, îl închid, îl ascund și mă urc în pat, fără să mă mai ostenesc să mă schimb.

Dar acum sunt trează de-a binelea, în noaptea care a cuprins totul. Întunericul vibrează în jurul meu. Simt că am în stomac un bolovan. Un ghem de milă pentru Mutti, o cărămidă de ură pentru Vati. Și, în timpul ăsta, pereții casei pulsează și se vaită odată cu inima mea plină de suferință.

12 octombrie 1937

Stau în spatele clasei. Suntem la oră și citim *Mein Kampf*. *Frau* Schmidt insistă să facem asta de când jumătate dintre profesorii de la școală au fost dați afară pentru că foloseau texte negermane. Și anul trecut am studiat cartea. Iar acum am luat-o de la capăt și o studiem din nou. Prima dată, cartea mi s-a părut greoaie și ne-a luat mult timp să o parcurgem. A doua oară m-a adormit. Și acum trebuie să o luăm iarăși, capitol cu capitol. *Frau* Schmidt nici nu se mai obosește să deschidă vreo discuție pe marginea cărții. În loc de asta, din fericire, sare peste diverse părți și ne citește cu glas tare fragmente importante:

– Dacă ne gândim la cât de cumplit a păcătuit împotriva maselor de oameni secole de-a rândul, cum i-a istovit pe oameni și cum le-a supt sângele iarăși și iarăși, dacă ne gândim la cum oamenii au învățat încetul cu încetul să-l urască pentru asta și au ajuns să vadă în el nimic altceva decât o pedeapsă a Cerurilor, ajungem să înțelegem cât de grea a fost această schimbare pentru Evreu.

Frau Schmidt continuă, fără să dea vreun semn că ar observa sau că măcar i-ar păsa dacă elevii sunt atenți sau nu:

– Evreul tânăr, cu păr negru întunecat, stă la pândă ore în șir, uitându-se ca un demon și spionând-o pe fata nebănuitoare, pe care plănuiește să o seducă, să îi strice sângele și să o ia de la sânul poporului său. Evreul folosește orice mijloc la îndemână ca să submineze fundamentul rasial al unui popor subjugat.

La fiecare menționare a cuvântului *evreu*, îmi răsare în minte frumosul chip al lui Walter.

Oare Satana chiar ar putea să sălășluiască sub pielea lui ca de piersică?

Ridic mâna și *Frau* Schmidt îmi face semn să vorbesc:

– Dar dacă nu are părul negru?

Din clasă se aude un murmur și toată lumea se uită la mine.

– Nu sunt sigură că îți înțeleg întrebarea, Herta.

Frau Schmidt se oprește și își scoate ochelarii.

– Adică, ce se întâmplă dacă e blond și dacă nu arată deloc a evreu, dar este? Ce facem în cazul ăsta?

Pare nedumerită, chiar șocată, și nu știe cum să îmi răspundă.

– Și dacă arată ca un arian, continui eu, și se mai și poartă ca unul? Dacă are maniere impecabile, e curtenitor și curajos? Dacă și el crede în Germania la fel cum credem și noi? Mai reprezintă un pericol în cazul ăsta?

Nimeni nu scoate un sunet. Toți elevii sunt cu ochii pe mine.

– De ce ai întreba așa ceva? mă întreabă *Frau* Schmidt; în vocea ei se simte tensiunea și obrajii îi sunt îmbujorați. Evident că știi răspunsul, nu? Nu e nicio diferență, indiferent de cum arată un evreu. Adevăratul lui fel de a fi va ieși la iveală indiferent de cum arată la exterior. Sângele nu îi poate fi decât inferior. Mintea nu îi poate fi decât plină de defecte, iar intențiile sale vor fi mereu egoiste, indiferent dacă are părul blond sau negru. Sper că te-am lămurit, Herta, adaugă ea și își pune la loc ochelarii.

Se ține atât de tare de catedră, că degetele i se albesc. Îi e teamă că am supus-o unui test. Știe cine e tata și se teme că aș putea s-o raportez. În zilele astea, profesorilor a ajuns să le fie mai teamă de elevi decât le e elevilor de ei.

– Da. Mi-ați explicat foarte clar. Mulțumesc.

– De ce ai pus întrebările astea? mă întreabă Erna și îmi dă un ghiont în coaste.

Ridic din umeri, pentru că nu mă înțeleg nici eu pe deplin.

După școală, întoarsă acasă, îmi scot jurnalul din ascunzătoare. Între copertele lui cu motivele geometrice pot să fiu onestă pe deplin. E singurul meu prieten adevărat și de încredere, așa că scriu:

Cât de mult îți duc dorul, Karl! Casa e cu totul altfel fără tine. Aerul dintre pereți e încremenit, de parcă fără tine, cel care să îi dădea viață, căldură și mișcare, a înghețat. Câteodată, aud scârțâitul podelei sau perdeaua se mișcă ușor, în bătaia brizei, și am impresia că ești tu. Dar în casă nu e nimeni. Poate sunt doar fantomele foștilor locuitori, nefericirea lor a rămas captivă între acești pereți și se mai strecoară din când în când în afară, infectându-ne cu ghinion. Te rog să te întorci acasă repede…

Aud țârâitul telefonului în hol.

– Vrei să vii la cinema să vedem *Operation Michael*? mă întreabă Tomas.

Din telefon se aud tot felul de zgomote și vocea îi e neclară.

– Nu prea am chef.

– Haide, Hetty, te rog! Am invitat-o și pe Erna și ea vine. E un film despre război, adaugă el, crezând că asta o să mă tenteze mai mult.

Bănuiesc că acum e bine-venit orice ca să îmi iau gândul de la acea fetiță și de la hoața de soți, de la Walter și de la nenorocitul de Kafka, care încă zace, necitit, sub salteaua mea.

Erna și Tomas mă așteaptă în fața cinematografului.

– Hai, melcule, grăbește-te! îmi zice Erna. În cinci minute începe.

Avem locurile pe rândul de la mijloc. Luminile se sting și vocile devin niște șoapte. Deasupra noastră, lumina albă a proiectorului străpunge întunericul,

aprinzând ecranul mare din față. În strălucirea proiectorului, văd cum se ridică și se rostogolesc rotocoale de fum de țigară.

Proiectorul prinde viață și mă așez mai bine în fotoliul meu dintre Tomas și Erna, ca să văd jurnalul de actualități. Tomas se apleacă spre mine și își cuibărește mâna aproape de a mea, pe brațul din catifea roșie dintre noi. Îi arunc o privire, dar el e mai preocupat să urmărească *Festliches Nürnberg*. Are capul aproape de mine, iar din unghiul în care stă pot să văd prin ochelarii lui imaginea distorsionată în mod bizar a miilor de soldați mărșăluind pe ecran.

Se întoarce spre mine și îi simt privirea insistentă.

– Atât de mulți soldați, îmi șoptește el, e de mirare că au mai rămas civili în Germania.

Are gura prea aproape de urechea mea; îi simt respirația fierbinte și lipicioasă pe piele.

Îmi schimb poziția și îmi îndrept atenția asupra adunării de la Nürnberg. Scene cu mine mari, pline de cărbune și minereu, cu fabrici care se înalță și care scuipă mașini strălucitoare, haine, electronice și tot felul de aparate. Măreția Germaniei. Progresul inexorabil al poporului german. Germania, afirmă naratorul, stârnește invidia națiunilor. Cadre cu mulțimi aclamând și un Hitler zâmbitor, anunțând mândru că singurul lucru pe care și-l dorește este pacea în Europa. Și apoi sunetul a sute de mii de soldați mărșăluind. *Pace?* Mă gândesc la soldații mutilați din azil. Pe ecran se văd tancuri și puști și avioanele Luftwaffe care zboară frumos, în formație strânsă. Mă gândesc la Karl și mă întristez. Jurnalul de actualități se încheie cu patinaj cu rotile, dans folcloric și un spectacol cu foc. Publicul izbucnește spontan în ovații, aplaudând și strigând *Heil Hitler!*

Tomas îmi zâmbește. E entuziasmat și văd cum se apropie și mai mult de mine.

– Sper doar ca războiul să nu înceapă și să se termine înainte să iau și eu parte la el.

– De ce toată lumea vorbește despre război, când Hitler spune că singurul lucru pe care și-l dorește e pacea? întreb eu în șoaptă.

– Pentru că trebuie să le arătăm ticăloșilor din ce suntem făcuți! îmi răspunde Tomas și arată cu mâna spre ecranul care acum e întunecat. Porcii ăia trebuie să vadă că Hitler e serios. Războiul e singura modalitate prin care putem face asta. Ca să ajungi la pace trebuie să treci prin război, nu? continuă și se uită la mine.

– Führerul știe ce are de făcut, răspund eu și mă gândesc la Karl, care e foarte vulnerabil în acea cutie din tablă.

– Bineînțeles că știe. E conducătorul suprem. Dumnezeu printre muritori. Are un plan măreț pentru toate.

– Să sperăm că se pricepe mai bine la a câștiga războaie decât la a scrie cărți, zic eu în șoaptă, ca să nu mă audă nimeni.

Tomas râde, din fericire, la gluma mea și proiectorul pornește din nou.

După scenele de la Nürnberg, filmul principal e plictisitor. Mintea îmi umblă aiurea și mă gândesc la tot felul de lucruri. Oare Vati e cu cealaltă fiică a sa? Poate că tocmai în acest moment o gâdilă pe burtică și o face să râdă. Mi-l imaginez zâmbindu-i mamei fetiței, mângâind-o tandru pe obraz și felicitând-o că i-a dăruit un copil așa de reușit. Simt cum mă apucă furia. Nici măcar cinematograful nu mă mai apără de gândurile pe care le am, nu mai reprezintă un refugiu. Oriunde mă duc, îl văd pe Vati. Nu e nicio scăpare. Niciun răgaz. Mă fâțâi în fotoliu și abia acum îmi dau seama că Tomas m-a luat de mână. O retrag ușor.

Ce minunat ar fi dacă Walter s-ar afla aici, cu mine, să mă ia de mână!

Dar, cu siguranță, nu i s-ar permite să intre în cinematograf.

Când ieșim, observăm că soarele deja a apus. Stăm pe o bancă, peste drum de Thomaskirche. Din biserica antică, aflată de cealaltă parte a pieței pietruite, se aud vocile clare, înalte ale băieților din cor.

– Tata e mort, ne anunță dintr-odată Tomas, iar vocea lui monotonă sparge liniștea prietenoasă dintre noi trei.

Îi resimt spusele ca pe un fulger care îmi străbate tot corpul.

– Ce s-a întâmplat? îl întreabă Erna.

– A căzut de la fereastra închisorii, răspunde Tomas și vocea lui e plată, fără nicio emoție. O curăța. Era la etajul patru și probabil că s-a aplecat prea mult în afară.

– Ce oribil! Îngrozitor! adaugă Erna. Îmi pare foarte rău!

– Ei bine, mie nu, spune repede Tomas. Era o rușine teribilă pentru mine. Nu a luptat în război. Era comunist. Antinazist. Adevărul e că era un trădător și că a primit ce merită trădătorii.

– Dar nu te poți bucura că ți-a murit tatăl!

Erna se uită la el, făcând ochii mari din cauza șocului. Tomas are obrajii roșii și ochelarii lui pătați îi sunt căzuți, așa cum i se întâmplă mereu, pe la jumătatea nasului.

– Nu sunt *fericit*. Bineînțeles că nu. Dar vina este a lui în totalitate. Nu a câștigat niciodată un salariu decent, așa că a trebuit să locuim într-o magherniță din Plagwitz. A fost nevoie ca biata mea mamă să facă și munca unui bărbat, *și* pe a unei femei. Să robotească precum o sclavă toate orele alea în fabrică și, chiar și așa, să mâncăm mâncare de rahat și să trăim intoxicați de la fumul din fabrică. Nu l-ai cunoscut niciodată, Erna, și nici nu ai știut nimic despre el. Dar Hetty înțelege, nu-i așa, Hetty? Ne e mai bine fără el, asta e tot.

Mă foiesc pe bancă. Dacă nu m-aș fi dus cu Tomas la Vati, ar fi făcut-o altcineva mai devreme sau mai târziu. Și toată lumea ar fi trebuit să plătească prețul, așa că, de fapt, eu doar i-am ajutat.

– Am făcut ce era *corect*, Tomas, îi zic eu blând. Îmi imaginez că a fost greu pentru tine, dar toată lumea știe că tu ești eroul în povestea asta.

Erna se uită când la unul, când la celălalt.

– Sunt convinsă că așa a fost, zice ea în cele din urmă. Dar am auzit că astfel de întâmplări care se petrec în închisori nu sunt atât de accidentale pe cât se crede. Am auzit zvonuri, zvonuri oribile, despre ce se întâmplă în astfel de lagăre.

Și Walter îmi spusese ceva despre asta.

– Ce fel de zvonuri? o întreb iritată.

Sunt convinsă că a ascultat perorațiile lui taică-su și că le-a luat de bune. Erna, Erna cea perfectă poate deveni mai puțin perfectă? Oare am greșit că nu i-am menționat lui Vati părerile domnului Bäcker?

– Nu spun că cei care au greșit nu merită să fie în închisoare. Are fața ușor întunecată și încruntată. Doar că... unii dintre cei care au fost luați în „custodie“, din cauza opiniilor lor politice, au fost transferați ulterior în lagăre și condițiile sunt, se pare, foarte rele. Am auzit că, atunci când se apropie data eliberării, fie ziua se tot amână, fie mor în condiții misterioase, fie pentru că, chipurile, ar fi încercat să evadeze.

– Și cine ți-a zis asta?

Erna tace.

– Erna, nu ar trebui să pleci urechea la astfel de vorbe. Știi asta, îi zic privind-o fix în ochi.

– E greu de știut ce e adevărat și ce e zvon, așa e, spune Erna. Dar sunt convinsă că familia lui Tomas merită să afle cum de s-a întâmplat un astfel de accident. Pare suspect.

– Ce ar fi de aflat despre asta? o presez eu. Nu mai înrăutățiți situația care oricum e grea pentru Tomas.

– E în regulă, Hetty, răspunde Tomas încruntându-se. Circulă o mulțime de zvonuri despre asta. Nu trebuie să crezi tot ce auzi, Erna. Inamicii ticăloși ai Reichului nu vor decât să creeze neplăceri.

– Ei bine, îmi cer din nou scuze, Tomas, adaugă Erna după câteva momente de tăcere.

Rămânem iar tăcuți și lăsăm vestea morții tatălui lui Tomas să se așeze. Pare dintr-o altă viață ziua când, la doar doisprezece ani, umăr lângă umăr, am stat împreună cu Tomas în biroul lui Vati. Cât de multe s-au schimbat de atunci!

Chiar și slăbănogul de Tomas a devenit bărbat. Printre ramurile platanului înalt din fața mea văd lumina colorată și filtrată de ferestrele înalte și înguste ale *Thomaskirche*; în timpul ăsta, se aud vocile băieților din cor, ca un sirop dulceag, un crescendo ajuns la o înălțime imposibilă, ca apoi să se oprească brusc. Peste piață se lasă liniștea.

Eu și Erna ne luăm la revedere de la Tomas și pornim spre casă, pe străzile luminate. Ne ținem de mâini, din nou prietene după cearta noastră de mai devreme, apropo de lagăre. Ploaia începe să cadă, mai întâi ușoară, câteva picături, apoi

toarnă cu găleata. În aer e un miros bogat de pământ reavăn. Mașinile trec prin bălțoace și lumina se reflectă pe trotuarul negru, proaspăt udat.

– Știu că totul se schimbă, dar aș vrea ca lucrurile să fie așa cum erau, spun eu dintr-odată, gândindu-mă la cât de puțin complicat era înainte, când nu trebuia să fim atenți la ce ne spunem unul altuia.

Înainte ca Walter să fie nevoit să se ascundă. Înainte să știu de Vati și de fetița aceea.

– Și atunci, Hett, nu crezi că viitorul e strălucitor? îmi răspunde Erna după câteva momente de gândire.

– În momentul ăsta nu prea pare să fie așa.

Cât de multe pot să îi povestesc? Îmi doresc să nu fi fost așa defensivă în legătură cu tatăl lui Tomas. Oare am făcut-o pe Erna să devină precaută?

– De ce nu? spune ea, încercând să pară optimistă. Avem o mulțime de lucruri la care să ne gândim cu bucurie: concertul de la *Gewandhaus*, dansul de la LFG. Dar de un sărut cu un ofițer Wehrmacht chipeș ce ai zice? și mă înghiontește. Ce altceva și-ar mai dori o fată?

Mă face să zâmbesc, în ciuda melancoliei pe care o resimt profund, în tot corpul.

– Serios acum, Hett, ce te neliniștește?

– O, nimic! Presupun că doar mi-e dor de Karl, atâta tot.

– Bineînțeles că da. Cum îi mai merge?

– Bănuiesc că bine. Nu ne scrie prea des.

– Cred că abia aștepți să îl vezi întors acasă.

– Dumnezeu știe când se va întâmpla asta.

– De Crăciun, nu? Parcă așa a zis... Erna se oprește la jumătatea propoziției.

– Ce?

– Adică, cred că în jurul Crăciunului, nu așa ar fi logic?

Vorbește repede, sare peste cuvinte, încetinește pasul și, chiar și în întuneric și în ciuda ploii, o simt că roșește.

– Ai zis „de Crăciun, nu? Parcă așa a zis...“

Simt că mă învăluie o ceață și mă opresc din mers. Sunetele străzii se aud înăbușit, de parcă aș fi undeva foarte departe. Și apoi, ca și cum ceața s-ar fi ridicat, văd lucrurile clar. Ce nu reușisem să văd până acum.

Cum de nu mi-am dat seama? Sau poate că am făcut-o, dar nu am vrut să-mi recunosc mie.

– Hetty...

– De unde știi când vine Karl acasă? o întreb eu, aproape mârâind. Și eu de ce nu știu?

Simt cum mă apucă greața. Ploaia îmi intră prin haină și am umerii uzi. Din păr îmi picură apă.

– Karl mi-a spus într-o scrisoare.

– O scrisoare? Câte scrisori ți-a trimis?

– Nu sunt sigură.

– Trei. Atâtea mi-a trimis mie de când a plecat. Trei. Ai primit mai multe sau mai puține, Erna?

– Mai multe de trei, mormăie ea. Îmi pare rău, Hett. Știu că ar fi trebuit să îți spun, dar lui Karl i-a fost teamă că o să te superi, așa că am preferat să păstrez tăcerea. Am greșit, acum știu asta.

– Să nu îndrăznești să îl învinovățești pe Karl!

Ne uităm una la alta prin întunericul umed.

– Nu-l învinovățesc, eu...

– De ce mi-ai ascunde așa ceva? Ne spunem mereu totul! Noi două ne spunem mereu totul!

– Da, așa e. Și pe cuvântul meu că aveam de gând să îți spun, doar că nu am găsit niciodată ocazia potrivită.

– E o scuză jalnică, Erna. Ești o lașă!

Deci, a fost ideea Ernei. Karl nu ar fi ținut niciodată un secret față de mine. A vorbit despre asta cu el. L-a convins. Mi-o și imaginez șoptindu-i în ureche. Ei doi râzând de mine, pe seama mea. Îndepărtându-l de mine. Propriul meu frate! Și așa-zisa cea mai bună prietenă a mea!

– Deci, ești iubita lui?

Încerc să îmi mențin vocea calmă, să nu ridic tonul.

– Da.

Simt o durere intensă. Karl e al *meu*! Eu sunt șoricelul lui. *Ea* l-a ținut departe de mine. M-a exclus. Nu vor să fiu implicată în niciun fel în *povestea* asta.

– De cât timp?

– De puțin timp. Câteva luni, atâta tot.

– Câteva luni! Și nu te-ai gândit niciodată să îmi spui? Și care a fost treaba cu Kurt? A fost totul o minciună, nu? M-ai mai și rugat să nu te spun părinților. Dumnezeule! Și prietenia noastră? Înseamnă așa de puțin pentru tine? Oare doar mă foloseai ca să ajungi la Karl?

Din gură îmi ies numai apă, scuipat și furie, multă furie.

Vati. Karl. Erna.

Trei dintre cei mai importanți oameni din viața mea m-au trădat.

– Îmi pare rău! pledează Erna.

Are părul ud, lipit de cap. Fața îi e umedă și strălucitoare.

– N-am vrut niciodată să te supăr. Voiam să îți spunem, dar la început părea că nu prea are nimic sens – Karl urma să plece și ne-am gândit că nu va dura. Apoi, după tabăra de vară, lucrurile au devenit mai serioase, dar parcă nu era niciodată momentul potrivit...

– Așa că ai hotărât să mă minți și să inventezi un iubit imaginar. De ce, Erna? De

ce să nu îmi spui adevărul?

– Nu știu. A fost o prostie. Să știi că uram să te mint. Pe cuvânt, Hetty! Eram doar îngrijorată că asta ne-ar distruge prietenia.

– Ei bine, tocmai asta s-a întâmplat, nu-i așa?

Mă uit la Erna. Are umerii căzuți. O rănesc și asta mă face să mă simt bine. Ea e mai la îndemână ca să îmi îndrept toată furia asupra ei. Nu pot să fac asta cu Vati sau cu Karl. Dar Erna? Erna cea mereu bună și perfectă? Pe ea pot să mă înfurii.

Nici tu nu ai fost prea onestă.

Dar asta e cu totul altceva.

Walter trebuie ținut secret pentru propria lui siguranță.

O situație cu totul și cu totul diferită.

– Pleacă, Erna! îi spun după un timp. Lasă-mă în pace! Vă urăsc pe amândoi. Și în special pe tine. Nu ești decât o scroafă mincinoasă!

Plec de lângă ea, alergând repede prin ploaia acum și mai agresivă. Mă doare pieptul și sunt udă fleașcă, dar asta nu oprește avalanșa de voci din capul meu.

Ce ai făcut?

TU ești ticăloasa, TU te-ai îndrăgostit de un evreu.

VATI e un om de nimic pentru că are o a doua familie secretă.

Tocmai ți-ai pierdut cea mai bună prietenă.

Hetty Heinrich, ești cea mai mare prostuță din tot universul.

14 octombrie 1937

Oriunde mă duc, e și Erna: la școală, la LFG. Se uită la mine cu ochi triști, de cățeluș. Dar nu sunt pregătită să o iert. Și cu cât mă gândesc mai mult la asta, cu atât sunt mai sigură de decizia mea. Bănuiesc că asta o să îl facă pe Vati iar mândru de mine, nu că m-ar interesa ce crede *el* despre mine. Erna merită cu vârf și îndesat. Și e și o formă de asigurare, în caz că Ingrid va spune ceva. N-o vor crede pe Ingrid dacă fac asta. Nu se va îndoi nimeni de loialitatea mea.

Mâine va fi o mare întâlnire la Leipzig. Trebuie să mă pregătesc pentru întâlnire. Trebuie să mă simt curată. Că merit lauda Führerului. Vati lucrează de acasă. Îmi lipesc urechea de ușă să ascult, dar nu se aude nimic. E liniște în birou. Bat la ușă.

– Intră.

– Pot să vorbesc ceva cu tine, Vati? Nu durează mult.

E un bărbat ocupat: cu două locuri de muncă *și* două familii. Nu e de mirare că arată obosit.

– Bineînțeles, domnișoară Herta.

Îmi zâmbește când intru în cameră și îmi face semn să mă așez pe scaunul din fața biroului. Își stinge țigara în scrumiera care e plină, de altfel, de chiștoace stinse recent. Deși fereastra e deschisă, fumul din încăpere e dens și mă deranjează când respir.

– Ce te apasă?

Mă uit la el câteva clipe, la fața lui rotundă, la pielea lăsată. La ochii lui albaștri, atât de familiari. Aș vrea să îi țip în față: tu și scârba de *Fräulein* Müller și acel copil – astea mă apasă! Acum ea e iepurașul tău?

– Da, e ceva, Vati, îi spun în loc de asta. M-am tot frământat din cauza unui lucru în ultima vreme.

Îmi simt sufletul plin de putregai. Îl simt cum îmi crește în oase, cum se răspândește în vene. Dar gestul de acum mă va purifica. Mă va aduce pe calea cea bună. Calea datoriei, a corectitudinii și a obligației morale. Calea altruistă a lui Hitler.

Îmi dreg vocea.

– E vorba despre o prietenă a mea, Erna, și despre tatăl ei. Am auzit ceva care m-

a îngrijorat.

Vorbele îmi ies ușor, fără probleme, din gură.

– Continuă.

– E...

Dau să spun și parcă văd o umbră. Corpul tatălui lui Tomas căzând de la fereastra închisorii. Chiar o fi fost un accident? Nimeni nu va ști vreodată.

– O să îmi fac mereu timp să ascult ce te îngrijorează. E important să simți că poți să vii la mine, zice Vati. Unde ar mai fi *Herr* Himmler și mult-iubitul nostru Führer, dacă nu am avea fete cumsecade ca tine? îmi zâmbește el iar, cald și încurajator.

Un Walter fantomatic mă imploră să nu fac lucrul corect.

Ticălosul de Hitler. Îi aud cuvintele domnului Bäcker clar în minte.

– Am auzit...

– Ce ai auzit mai exact, *Schnuffel*?

– I-am auzit zicând...

Îi simt ochii rugători ai Ernei fixându-mi privirea.

Poți să ai încredere în mine până la capătul pământului și înapoi, Erna. Înghit cu greu. Vati se uită la mine, așteptând să vorbesc.

În mintea mea rulează tot felul de imagini: eu și Erna în curtea de joacă; noi două pe pat, vorbind în neștire, mărșăluind împreună în LFG, noi două înghesuite una lângă alta în cort, în tabăra de vară, împărtășindu-ne cele mai ascunse speranțe și visuri. Walter. Dumnezeule, evreul Walter!

Vati devine nerăbdător. Își aruncă stiloul pe hârtia din fața lui și geme.

– Ce ai auzit? mă întreabă iar.

Îmi îndrept spatele. O promisiune e o promisiune, Erna. Poate că tu m-ai trădat, dar eu nu o să îți fac niciodată una ca asta.

– Scuze, Vati... Oricât au încercat, nu au reușit să găsească locuri în primul rând la Celebrarea Anuală a Tineretului Hitlerist. Simt că am broboane de transpirație pe frunte. Domnul Bäcker e un mare admirator al lui Hitler. Ar fi o mare bucurie pentru ei dacă ai putea să tragi niște sfori.

Îl privesc cu atenție pe Vati. Râde.

– Asta e tot? mă întreabă.

E tot ce pot să scot în acest moment.

– Ei, ai putea?

– Nu, Herta. Rândul din față e rezervat pentru bărbații importanți și pentru familiile lor.

– Ce păcat!

– Și zici că îl admiră foarte mult pe Führer? Și fiica, Erna? Aud lucruri bune despre ea. L-am întrebat pe fratele tău de ea, pentru că mi se părea că petreceți cam mult timp împreună. Spune că e foarte bine văzută în cercurile Tineretului Hitlerist.

Cu *astfel* de prieteni trebuie să îți petreci tu timpul. Poate reușesc să le obțin o invitație pentru petrecere. Las' pe mine! O să văd ce pot face.

– Îți mulțumesc mult, Vati. Îți vor fi recunoscători.

– Da, da, dar nu îți fac nicio promisiune. Mai e și altceva?

– Nu. Asta e tot.

– Atunci o să te rog să mă lași să-mi continui treburile. Am treburi urgente.

Îmi arată ușa cu mâna și se întoarce la dosarele lui. E aplecat deasupra biroului și mă uit la creștetul lui. Își ia stiloul și începe să scrie.

E eșecul tău, Herta Heinrich. Nu ești altceva decât un vierme, îți pui propriile interese mai presus de cele ale Patriei. Odată mi-ai promis loialitate. Și acum? Trădezi?

Simt o durere în tot stomacul. Putregaiul e tot acolo și nu știu decât o cale prin care să scap definitiv de el, o cale care îmi repugnă.

Mutti e plecată să viziteze o casă de copii în Burghausen. Speră ca orfelinatul și școala conduse de SS să fie un model pentru căminul pe care vrea să îl deschidă. Vati e închis la el în birou, unde lucrează. Nu mai e nimeni. Și, cu Karl plecat, casa pare mai goală ca niciodată.

Sunt neliniștită și mă duc să mă plimb prin grădină. Culorile verii au trecut. Copacul uriaș s-a scuturat de frunze, dezgolind căsuța unde n-am mai fost de multă vreme. Pentru un moment, mi se face dor de Erna. Ar trebui să mă duc să îmi cer scuze și să îi povestesc despre Walter. Dar nu pot, nu sunt suficient de curajoasă. Ridic *Leipziger* de pe masă și îl răsfoiesc, în speranța că voi da de ceva care să mă atragă. Mă uit peste titluri:

TURUL DUCELUI ȘI DUCESEI DE WINDSOR ÎN TOATĂ ȚARA

COMPANIE NOUĂ DE AUTOMOBILE, VOLKSWAGEN, VREA CA FIECARE OM DIN GERMANIA SĂ ÎȘI PERMITĂ O MAȘINĂ!

DELEGAȚIE BRITANICĂ VIZITEAZĂ LEIPZIG CA SĂ VADĂ CÂT DE REPEDE ȘI CÂT DE MULT S-A CONSTRUIT DIN REȚEAUA DE AUTOSTRĂZI

Apoi:

FAIMOASĂ ACTRIȚĂ GERMANĂ CONDAMNATĂ SĂ PUTREZEASCĂ ÎN ÎNCHISOARE PE MOTIV DE *RASSENSCHANDE*[35]

Faimoasa și înainte mult apreciata actriță Dora Heck a fost judecată și condamnată pentru oribila crimă de corupere rasială. E neobișnuit ca o femeie să fie condamnată pentru o asemenea crimă antigermană, dat fiind că, de obicei, femeile sunt victime ale violului sau sunt constrânse sexual de către agresor. Cu toate astea, în acest caz, actrița care, potrivit reporterilor, se pare că era apropiată de rangurile înalte ale partidului a călătorit la Londra, sub pretextul promovării celui mai recent film al său. Ofițerii Gestapo, care au urmărit-o în secret, în urma unui avertisment primit de la un cetățean îngrijorat, a descoperit că avea relații neautorizate cu un evreu german ce trăiește la Londra. La întoarcere, a fost arestată, judecată și

condamnată. Înainte să fie trimisă la închisoare, *Fräulein* Heck a trecut prin umilința de a fi fost tunsă și plimbată prin centrul orașului, un fel de semnal de alarmă ca ceilalți să nu-i repete greșeala.

Doamne, Dumnezeule! Mă apucă panica și scap ziarul, de parcă m-ar fi mușcat. Adevărul e că nu am întreținut relații sexuale, dar ne-am sărutat. Oare contează? Sunt convinsă că da. Dacă ar afla Vati? Dacă Ingrid anunță Gestapoul să mă urmărească?

Acum chiar că nu mai am ce face și nici timp de pierdut.

Mutti și Vati, minunați în hainele lor de gală, sunt în hol și așteaptă mașina să vină să îi ia. Mutti radiază de entuziasm după vizita ei de la orfelinat. Răsfoiește o carte, *Raising the Ideal German Child: A guide for modern mothers*[36].

– E plină de sfaturi despre cum să facem noua generație să fie mai dură. Asta va fi de mare folos pentru orfanii mei, spune ea. Să nu ne aștepți, Hetty. O să luăm cina cu judecătorul Fuchs și apoi mergem la operă.

O mică agitație – cu mănuși, pălării, blănuri și pantofi, apoi sunt duși, lăsând o urmă ușoară de colonie cu iz de țigară și parfum floral.

Scot Kafka de sub saltea și mă uit la copertă. Altădată m-aș fi cufundat cu totul în carte, devorând-o. Mă uit la prima pagină. Încerc să citesc, dar nu pot să mă concentrez. Cuvintele parcă sar unele peste altele pe pagină. Sunt dovezi ale gândirii mele non-germane. Trebuie să scap de ea. Repede. O închid și o pun în buzunar.

Mă duc la bucătărie ca să-l scot pe Kuschi, scuza mea dintotdeauna. Ingrid povestește ceva.

– Am văzut cu ochii mei, Bertha. Jur pe cruce că e adevărat!

Vocea lui Ingrid e pițigăiată din cauza indignării. Răspunsul Berthei vine în șoaptă, aproape că nu-l aud.

– Pe cuvânt! Trebuie făcut ceva. Adică...

Intru în cameră înainte să apuce să mai spună ceva. Tresare când mă vede.

– Trebuie făcut ceva în legătură cu ce? întreb eu.

Stă la masă, cu picioarele cocoțate pe un scaun, și în mână ține o ceașcă.

– Scuze! Își coboară picioarele lent, de parcă ar vrea să sublinieze ceva. N-am vrut să vă jignesc.

– Ce spuneai? întreb eu. Nu te opri din cauza mea.

Obrajii i se înroșesc și se uită la Bertha după ajutor. Bertha ridică din umeri și se întoarce la curățenia ei.

– Nimic serios, domnișoară. Ceva bârfe spuse de pescari azi-dimineață. Oamenii vorbesc zilele astea, știți? Toată lumea e cu ochii pe toată lumea, nici nu știi cine o să raporteze pe cine. Oricine îi poartă pică cuiva. Și cum dovedești dacă *nu* ai făcut nimic rău?

Simt că mă ia cu căldură și mă duc în cealaltă parte a încăperii, aplecându-mă să

îmi ascund fața, când îi iau lesa lui Kuschi din agățătoare. Mâinile îmi tremură când îi prind lesa la gât.

– Nimeni nu trebuie să se teamă dacă respectă legea. Doar cei care au ceva de ascuns au motiv să se teamă, zic și mă uit direct în ochii ei. Ies la o plimbare cu câinele. Nu știu exact când mă întorc.

– Ce? Noaptea? întreabă Ingrid.

– Domnișoară Herta, nu cred că tatăl dumneavoastră ar fi de acord cu asta, mă avertizează Bertha.

– O să merg doar pe străzile luminate din Gohlis, îi răspund eu hotărâtă. Ce mi se poate întâmpla într-un astfel de cartier respectabil? Nu ar trebui să am nevoie de permisiunea menajerei sau a bucătăresei ca să plec din casă. Mă întorc repede.

Nu pot să rezist atracției. Parcă ar fi un magnet invizibil. Nu-mi vine altceva în minte decât să merg unde trăiește, să merg pe același trotuar ca el, să respir același aer ca el, îndurerată de ceea ce știu că urmează și trebuie să fac. Merg pe stradă și lângă mine se aude Kuschi, care pășește încet pe trotuar.

Traversăm micul pod din piatră și la picioarele noastre râul curge liniștit. Mă opresc puțin și mă aplec peste balustradă. În jurul arcadei învechite a podului se simte umezeala, unde râul se agită și spumegă. Capul îmi e plin de gânduri și, pentru un moment, mă gândesc să mă afund în adâncimile râului. Dar fac un pas în spate și merg repede pe aleea întunecată, nerăbdătoare să mă întorc la drumul principal, plin de oameni și de lumini.

În capătul de nord al Hindenburgstrasse e un bulevard larg, aglomerat, mărginit de copaci și de clădiri impozante. Trec încet, pe lângă un rând de magazine: o mercerie, o băcănie și o măcelărie. Toate sunt închise, cu excepția cafenelei și a unei florării din colț, unde un bărbat și un băiat strâng aranjamentele florale și le bagă înapoi în florărie.

– Din păcate, e tot ce pot să îți dau în seara asta, îi spune bărbatul cuiva în interior. Poate mâine o să am mai multe flori rămase. Poți să vii tot așa, la închidere?

Se dau din ușă și de acolo iese un bărbat cu o pălărie trasă bine pe frunte, cu niște liliac înfășurat într-o pungă. Strada încremenește. Trotuarul se cutremură sub mine. Nu poate fi adevărat.

– Walter?

Se întoarce și se uită fix la mine, cu ochii mari și gura deschisă. În minte îmi apar ca niște străfulgerări Ingrid și Gestapoul. Nu eram pregătită să-l văd acum. Să fug? Dar sunt încremenită în timp și spațiu, iar el se îndreaptă spre mine.

– Hetty! Cum de m-ai găsit?

Pare ezitant, reținut.

– Nu mă gândeam să te *văd*…

– Oh?

– Vreau să spun, care ar fi fost șansele? șoptesc eu.

Între noi se instalează un fel de stânjeneală și se dă înapoi, lipindu-se cu umerii de zid.

– De ce n-ai mai venit duminică? mă întreabă el după un timp.

– Am vrut să vin. Dar atât de multe lucruri s-au întâmplat de atunci! Mă opresc. Suntem cam expuși aici. E vreun loc unde să putem vorbi? Unde să vorbim cu adevărat? Ar trebui să știi ceva.

Îmi amintesc de hotărârea luată, dar cumva, în prezența lui Walter, orice gând clar devine fluid și simt că îmi scapă printre degete.

Walter încuviințează și se dezlipește de perete.

– Știu un loc. Am o prietenă, Lena – familia ei deține o cafenea. E de încredere, mai spune, apoi se întoarce și pornește încet pe stradă.

Eu merg în urma lui. Ieșim de pe strada principală, mai mergem pe câteva străduțe, apoi ajungem într-o fundătură, cu case vechi, dărăpănate și o cafenea care nu arată prea bine, într-un colț. Walter deschide ușa și se aude sunetul unui clopoțel. Îl leg pe Kuschi de un stâlp și intru după Walter. La o masă se află un bărbat singur. Fumează și capul îi e ascuns după ziarul pe care îl citește. Înăuntru mai e o singură persoană, o femeie tânără, cu pielea întunecată, cu origini suspecte, care servește la bar. Walter îmi face semn să mă așez la masă, pe scaunul din fața lui.

– Bună seara! zice și îi zâmbește tinerei. Două ceaiuri, Lena, te rog!

– Vin imediat, ne răspunde, făcându-și de lucru în spatele tejghelei.

Walter îi aruncă o privire bărbatului care fumează și se apleacă peste masă. Trăsăturile feței i se îndulcesc.

– Spune-mi, te rog, de ce nu ai mai venit duminică?

– Îmi era teamă că poate am fost văzuți *La Salamandră*. Acum *știu* că am fost văzuți.

– Cine ne-a văzut? vorbește el calm, dar îi simt tot corpul încordat.

– Menajera noastră, Ingrid.

– La naiba!

– Da...

Ne uităm unul la altul, peste masă.

– Bănuiesc că nu își mai aduce aminte de tine. Și chiar dacă e așa, nu știe că ești... cuvintele mi se risipesc în aer.

Mă gândesc iar la hotărârea luată. Ia o gură de ceai. Acum. Fă-o.

– De fapt, Walter, spun și respir adânc, cred că ar trebui să ne oprim.

Pare șocat. Mă uit în altă parte și îmi strâng mâinile în poală. *Rămâi puternică.*

Îi povestesc despre actrița despre care am citit în *Leipziger*. Walter nu zice nimic, dar, în schimb, își face de lucru cu pielița de la un deget.

– E prea periculos. Pentru amândoi. Scot Kafka din buzunar. Și, îmi pare rău, dar

nu pot să citesc asta.

– Hetty...

Ia cartea și o bagă în buzunar. Se uită la mine și văd cât e de îndurerat. Îi mângâi ușor mâna. În gât mi se formează un nod când mă gândesc la duminicile fără plimbările noastre, fără căldura mâinii lui, fără atingerea buzelor lui, fără mirosul lui. Toate astea, evenimentele de săptămâna trecută – mai întâi Vati, apoi Erna și Karl – , au devenit dintr-odată o povară imensă, pe care simt că nu o mai pot duce.

Lena se apropie cu o tavă și îmi retrag mâna. Ne pune ceaiul pe masă, îmi aruncă o privire cu ochii ei întunecați și se retrage în spatele tejghelei. Începe să lustruiască tejgheaua și se uită cu multă atenție înspre locul de lângă masa noastră. Walter vede că mă holbez la ea.

– Ți-am promis, reia el, că putem să avem încredere în Lena. Are tot atâtea de pierdut ca și noi. Nu ar spune nimic nimănui.

Simt cum umerii mi se relaxează. Încerc din nou.

– Walter, să știi că nu e ce îmi doresc...

Se uită fix la mine, apoi toarnă ceaiul. Un gest atât de simplu! Eu nu l-am văzut niciodată pe Vati să îi toarne ceai lui Mutti. Îi privesc mâinile cum se mișcă, puternice și, în același timp, tandre.

Iau o gură de ceai și îi întâlnesc privirea.

Se uită în altă parte și văd cum îi tresaltă mușchii feței.

– Știi, îmi zice, și vocea i se sparge, ni s-au luat atât de multe. Atât de multe! Mă gândeam că alături de tine am găsit o oarecare fericire. Am decis atunci că să-i ia naiba de naziști. O să mă îndrăgostesc de cine aleg eu. Cum îndrăznesc ei, cu legile lor dezgustătoare, să mă considere inferior? Cum îndrăznesc să considere că nu aș fi destul de bun pentru tine, când *tu* consideri că sunt bun pentru tine? spune, apoi se reazemă de spătarul scaunului. Și acum se pare că, în sfârșit, au câștigat.

– Îmi pare rău, șoptesc eu.

Se afundă în scaun, decepționat. Parcă nu mai are deloc puteri. Caut să zic ceva, să sparg tăcerea.

– Am aflat că Vati are o amantă, izbucnesc eu. Și au împreună un copil. O fetiță.

Walter pune jos ceașca.

– O, Doamne! Ce îngrozitor!

– I-am văzut împreună.

Se întinde și mă mângâie pe păr, doar o dată, apoi își pune mâna jos, pe masă, lângă a mea.

– Ticăloșii de naziști! Toți au amante!

Îi resimt cuvintele ca pe un pumn și simt că ceva se rupe în mine.

– De ce crezi că asta are de-a face cu naziștii? Nu uita, Walter Keller, că și eu sunt una de-ale lor!

Mintea parcă mi-a fost luată în stăpânire de o creatură străină, care îmi scoate

din gură astfel de cuvinte, fără voia mea.

Walter se prăvălește înapoi în scaun. Mă țintuiește cu privirea și mă fac cât de mică pot.

– Nu înțeleg. Tu de care parte ești?

– De care parte? Dar asta nu e o chestiune de a fi de o parte sau de alta. Sunt de partea noastră. A ta. Adică – *nu știu*.

Mă uit în jurul meu, în cafenea. Bărbatul a plecat și a lăsat ziarul împăturit pe masă. Nu a mai intrat nimeni altcineva.

– Azi m-am dus să vorbesc cu Vati. M-am gândit că, dacă Ingrid află cine ești și spune, atunci va fi cuvântul ei împotriva cuvântului meu, nu? M-am gândit că Vati nu trebuie să aibă nicio îndoială în ceea ce privește loialitatea mea, așa că am decis să îi spun că l-am auzit odată pe tatăl Ernei făcând acuzații la adresa lui Hitler.

– Hetty! Cum ai putut? Să nu mă folosești *pe mine* ca scuză pentru ceva atât de îngrozitor!

– Șșș...

Se uită în jur. Lena e tot în spatele tejghelei, dar în rest nu mai e nimeni.

– Nu fac asta, îi șoptesc și mă aplec spre el. Dar am vrut să îți spun adevărul.

Încep să transpir. Teoretic, trebuia să o închei cu Walter, nu să îmi dezgolesc sufletul și să mă cert cu el. Cine sunt eu, mai exact? Și nazistă, *și* simpatizantă a evreilor? E oare posibil? E vorba despre Walter sau despre ei toți? Simt cum îmi plesnește capul de durere.

– Nu înțeleg, îmi spune, făcând o grimasă. Spui că ești nazistă, dar ești fericită să te întâlnești cu mine și să auzi ce *am* de spus despre naziști. Să mă săruți. Și apoi îi aperi. Oare te-am înțeles complet greșit, Hetty? Văd cum ochii îi scapără. Îi vei spune tatălui tău și despre opiniile mele?

– Bineînțeles că nu.

– Cum pot să fiu sigur? De ce să faci o excepție pentru mine?

Simt că ard toată.

– Nu m-ai înțeles greșit. Adevărul e... și vreau să fiu complet onestă cu tine. Îmi pun mâna peste a lui, dar și-o retrage. Nu sunt de acord cu tot ce spune Hitler. Dar, dacă te gândești bine, multe dintre lucrurile pe care le spune au sens. Să pui mai presus de propriul bine binele tuturor. Națiunea noastră, viitorul nostru sunt cele mai importante lucruri. Nu sunt cuvintele lui, acest „căsătorit cu Germania“, încununarea tuturor acestor idealuri? Fără diviziuni de clasă; prosperitate pentru toată lumea; lege și ordine – toate sunt idealuri bune, nu? Îmblânzirea haosului din lume; eradicarea bolilor și a bolilor psihice. Controlarea lor. Evoluția, progresul. Cum pot fi toate astea greșite? În plus, e primul om din istorie care recunoaște importanța egală a femeilor, care recunoaște actul de a fi mamă sau soție drept profesii de cea mai mare însemnătate.

– Dar astea nu sunt decât cuvinte, Hetty, *cuvinte* manipulatoare, înșelătoare,

duplicitare. Uită-te la acțiunile lui, la consecințele lor. Nu-i asculta cuvintele veninoase! Gândește-te un pic! E atât de simplu!

Nu știu! vreau să îi strig. *Nu mai știu nimic*.

– Gândește-te la ce se întâmplă în realitate, insistă Walter. Toată această teamă, informatorii, faptul că nimeni nu mai are încredere în prieteni. Nu mai e niciun fel de libertate. Libertate de a vorbi, de a gândi, de a simți. Vrea să controleze totul. Insultă „masele“, negându-le capacitatea intelectuală. Nu vede decât o cale: să strivească, să forțeze, să dividă, să dicteze. Și voi, femeile? O, le celebrează pe femei! Vorbește despre rolul vostru crucial în Reichul de o mie de ani și, cu toate astea, nu puteți avea decât rolul de mamă și de gospodină. Nu vi se permite să fiți și altceva. Cu siguranță, nu se așteaptă nimeni să vă folosiți creierul. E de preferat să nu aveți deloc. Și tu, Hetty, cu gândirea ta profundă, cu deșteptăciunea ta, cu spiritul tău independent, te vei irosi cu totul.

– Oprește-te!

Simt cum mi se umflă capul. Cum mi se face mai fierbinte, din ce în ce mai fierbinte. Simt că o să-mi plesnească, simt că nu mai pot.

– Oprește-te! strig și îmi apuc capul în mâini.

Walter se uită la mine. Așteaptă. Trăsăturile feței îi sunt chinuite. E furios pe mine.

– Nu mai vreau să aud nimic din toate astea, zic eu. Plec!

Mă ia de mână.

– Imaginează-ți cum ar fi să trăiești într-o țară liberă. Unde nimeni nu te urmărește să vadă dacă ai gânduri antigermane. Unde poți să spui orice îți dorești.

– Ar fi un haos! scuip eu cuvintele. Ar fi violență, oamenii s-ar încăiera pe străzi, așa cum roiau găștile pe străzi înainte să vină Führerul.

Ușa se deschide și intră un cuplu în vârstă. Eu și Walter încremenim tăcuți, încordați.

– Bună seara, Lena, draga mea! spune doamna respectabilă și își scoate pălăria. Ne-am dori o bucată bună de ștrudel cu mere, dacă ai.

– Bineînțeles! Așezați-vă unde doriți, zice Lena, aruncându-ne o privire.

Walter mai toarnă niște ceai. Iau o gură. E călduț.

– Nu trebuie să fie așa, zice el încet. Ai putea fi orice ți-ai dori, evreu sau nu. Savant, avocat. Doctor. Să fii prieten cu cine vrei. Să te căsătorești cu cine dorești.

Cuvintele lui sunt seducătoare, întocmai ca ale lui Hitler. Cuvinte diferite. Promisiuni diferite. Mă simt ca un fluture într-o furtună.

– N-am plecat niciodată de aici. Nici n-am idee cum ar fi. Tu ai fost plecat?

– Nu.

Clatină din cap și se lasă iar pe spătarul scaunului.

Cine are dreptate? Cine se înșală?

Lena se întoarce.

– Pot să vă mai aduc ceva?

Are o privire încurcată.

– Nu. Asta e tot.

– E în regulă, Lena. Mulțumim, spune Walter fără să își ia ochii de la mine.

Mă uit în ochii frumoși ai lui Walter. Cât de seducători sunt! Mă atrag în mod irezistibil, dar *trebuie* să rezist. Trebuie să pun capăt acestei povești până nu e prea târziu.

– Trebuie să plec.

Îmi împing ceașca spre centrul mesei și mă ridic.

Încerc să îl văd pe Walter ca pe cine e el. Nu un băiat obișnuit, ci un evreu care a încercat să mă seducă.

– Da, e tot ce spune și își trece mâna prin părul ciufulit.

– Probabil că nu o să vin duminică. Cred că e cel mai bine.

– Da, spune el și nu se uită la mine. Cum spui tu. Probabil că e cel mai bine.

– Și, doar ca să știi, șoptesc când trec pe lângă el, nu i-am spus lui Vati despre tatăl Ernei. Nu am îndrăznit.

35 *Raessenschande* (în lb. germană, în orig.) – concept din perioada nazistă, referitor la relațiile dintre arieni și non-arieni, relații care erau interzise în Germania hitleristă (n. tr.).

36 *Creșterea copilului german ideal: un ghid pentru mame moderne* (n. tr.).

3 noiembrie 1937

Înainte să mă duc la culcare, scriu câte ceva în jurnal:

Știu că nu ar trebui să îmi pese. Probabil că nu o să te mai văd niciodată. Dar urăsc gândul că ai o părere proastă despre mine. De ce doare așa de tare? Doar ești un evreu. Nu ai dreptul să aspiri la inima mea. Eu valorez mai mult decât ai valora tu vreodată. Tu ești porcul ticălos. Vezi lucrurile doar din perspectiva ta. Ești necinstit și bizar, fiindcă te-ai strecurat în sufletul și în inima mea. În mintea mea. Mă gândesc neîncetat la tine, la cât de disperată sunt fără tine, știind că asta nu se va mai întâmpla niciodată. Îmi schimbi complet perspectiva și mă faci să mă gândesc la lucruri la care nu ar trebui să mă gândesc. Înainte eram fericită. Știam să deosebesc binele de rău. Acum totul este confuz și stricat. Vreau să te urăsc pentru asta, Walter Keller. Dar nu pot. Oare m-am îndrăgostit? Așa e dragostea?

Ajung la întâlnirea de după-amiază a LFG și prima persoană pe care o văd e Erna, înfășurând bandaje. Și ea mă vede, dar întoarce repede capul. Va trebui să fac eu primul pas. Ce să îi zic? *Mi-a fost îngrozitor de dor de tine, draga mea prietenă, sunt așa o nebună. O, și ți-am ascuns un secret mult mai îngrozitor decât ai ascuns tu de mine. Vei putea să mă ierți?*

– Bună, Erna! Ce mai faci?

Se uită la mine. Din ochi i-a dispărut strălucirea obișnuită, iar pielea îi e mai palidă decât de obicei.

– Oh, Hett... Se uită în jur și își coboară vocea. Ți-am dus așa de mult dorul... M-ai iertat?

– Dacă *te*-am iertat?

– Îmi pare așa de rău că nu ți-am spus mai devreme despre mine și Karl.

– O, Erna! *Eu* sunt cea care ar trebui să îți ceară scuze. Am reacționat exagerat. Am fost așa de prostuță...

Clatină din cap, are ochii plini de lacrimi.

– N-ar fi trebuit să te mint. Am fost o prietenă oribilă.

Mă gândesc la cum eram pe punctul de a-i spune lui Vati despre tatăl ei și simt cum mă frâng pe interior.

Erna așază cu grijă sulurile de pansamente în cutie și apoi închide capacul cu

grijă. Se șterge la ochi și văd că îi tremură mâinile. Mă uit tăcută cum câteva lacrimi mari i se scurg pe obrajii de porțelan.

– Erna, niciuna din noi nu e perfectă.

Râde și își șterge nasul.

– Cu excepția ta, Hetty, îmi spune, apoi își bagă la loc batista în buzunar. Tu ești destul de aproape de perfecțiune.

– Eu? o întreb, aproape înecându-mă. Sunt foarte departe de asta.

– Da, tu. Mă studiază cu ochii ei verzi. Nu faci niciodată nimic greșit. Ești deșteaptă și drăguță și curajoasă. Le ții partea prietenilor tăi, chiar dacă au greșit, și toată lumea te adoră. Nu merit așa o prietenă.

– Of, Erna, dacă ai ști tu... Nu sunt ceea ce crezi că sunt.

– Ce vrei să spui?

– Dacă îți spun, trebuie să juri...

– Bineînțeles că jur!

Dar camera se umple de oameni. Prea multe urechi și prea aproape. Simt cum inima îmi bate cu putere. Îmi doresc cu disperare să vorbesc cu ea despre Walter, dar e prea riscant. Și apoi, dacă tot nu o să îl mai văd, nu prea mai contează. Poate cândva, în viitor, când n-o să mai doară așa de tare. Poate o să reușim să și râdem împreună pe tema asta. Într-o bună zi.

– Nu aici, zic eu în cele din urmă. Și nu încă. Încă nu.

– Hett...

Fräulein Akermann apare în ușă și zumzetul din încăpere se oprește.

– *Heil Hitler!* salutăm noi.

– *Heil Hitler!* ne răspunde ea, deschizând trusa de prim-ajutor și zâmbindu-ne larg.

E duminică dimineața și eu m-am trezit în zori. Casa respiră în ritmul locuitorilor adormiți. Nu o să mă văd cu Walter, deci de ce sunt trează la ora asta? Mă tot foiesc, dar nu mă mai ia somnul. Dacă tot nu îmi e somn, pot să scot câinele la plimbare.

Mă strecor afară din casă tăcută, îi pun lesa lui Kuschi, iau pe mine o haină, mănușile și pălăria și ies pe poarta din fier, în întuneric. Kuschi e cel care ia decizia, smucindu-se în lesă și trăgându-mă oarecum spre râu. Încerc să-l conduc în direcția opusă, dar, până la urmă, Walter oricum n-o să fie acolo, așa că cedez.

Mă apropii de pod și cerul se luminează tot mai mult. Mă opresc lângă balustrada învechită și mă aplec pe zidul din piatră, așa cum am făcut-o de nenumărate ori înainte, ca să privesc apa întunecată cum curge. Pe drum se vede o umbră și tresar, iar Kuschi se agită la picioarele mele, lovindu-mă cu coada. Câteva clipe mai târziu îl văd, cu umerii plecați, acoperiți de haină. Ne uităm unul la altul în lumina cenușie a zorilor.

– Nu credeam că o să vii.

– Și atunci de ce *sunteți* aici, domnișoară Herta?

Are o voce amuzată. E foarte sigur pe el, dar într-un mod enervant.

– Îmi plimb câinele.

– Bineînțeles. Dintre toate locurile din Leipzig, unde altundeva ai fi putut să-ți plimbi câinele?

– Îmi place să-l plimb aici. Și tu? Tu ce motiv ai să vii aici?

– Am venit să te văd.

Stă aproape, rezemat de zid, și un moment aproape că tânjesc să-și pună mâinile pe umerii mei, dar nu face asta.

– Ce te-a făcut să crezi că o să vin azi?

– Doar o bănuială, spune el, apoi se întoarce spre mine, așa că îi simt respirația caldă pe față și îi văd zâmbetul încrezut.

– De ce te crezi așa de deștept, Walter Keller? De ce ești așa de arogant, crezând că aș vrea să îmi petrec timpul cu tine?

Clatină din cap și se uită la râu.

– Nu sunt deloc încrezător. Doar mi-am încercat norocul, atâta tot. Recunosc, sunt bucuros să te văd. Nu neg asta – nu pot să neg că sunt atras de tine, că mă bucură compania ta, în ciuda diferențelor noastre și a pericolului. Nu, de fapt, iubesc să fiu în compania ta. Dar dacă o să mă privești în ochi și o să-mi spui că nu mai vrei să mă vezi, atunci o să plec și chiar n-o să mă mai vezi niciodată.

Își întoarce fața spre mine și mă privește. E suficientă lumină cât să-l văd bine. Mă pregătesc să îi spun exact asta: lasă-mă în pace. Nu am nevoie de tine. Reprezinți un pericol pentru mine și nu te mai vreau în viața mea. *Dă-mi putere, Mein Führer*.

Dar nu reușesc să îmi găsesc cuvintele. Stăm aproape unul de celălalt și ne privim în tăcere, iar la picioarele noastre curge liniștit râul.

– Nu poți să pronunți cuvintele, nu-i așa? murmură el și îi aud iar amuzamentul în voce.

Simt că iau foc și vreau să îl plesnesc. Să îl lovesc tare cu pumnii în piept. Dar tânjesc și după altceva. Vreau să îi intru pe sub piele și să îl cunosc complet. Așa că nu mai spun nimic.

O mișcare, și buzele lui calde, mai ușoare decât aerul, se lipesc de ale mele. Încremenesc și aerul din jurul meu se contractă. Și atunci începe să mă sărute cu adevărat. Limba lui îmi deschide buzele, mă trage spre el și mă ia în brațe. Îmi amintesc jurământul făcut și mă trag înapoi.

– Îmi cer scuze, spune Walter. N-ar fi trebuit să te sărut.

– Nu. N-ar fi trebuit.

– N-o să...

– Dar mi-a plăcut. Îmi place când mă săruți. Dar nu putem...

– Hai să ne bucurăm de ce avem, atât cât putem. Cine știe ce ne va aduce viitorul? Poate, spune el și mă ia de mâini, poate ar trebui să fugim împreună. Tânjesc să fiu cu tine. Dar *nu vreau* să mă lupt cu sentimentul ăsta. Așa că hai să plecăm și să locuim în păcat!

Râd pentru că nu știu dacă glumește.

– S-a mai luminat, spune și se uită în jur. Vor începe să treacă oameni. Hai să mergem!

Coborâm de pe pod și mergem pe poteca de lângă râu. E îngustă și, pentru puțin timp, trebuie să mergem unul în spatele celuilalt.

Când poteca se lărgește, vine lângă mine și mă ia de mână. Pașii noștri sunt sincronizați, totul pare ușor și firesc, de parcă am merge împreună de mii de ani.

– Îmi pare rău pentru data trecută, îi spun. Nu îmi place să mă cert și urăsc gândul că ai putea să ai o părere proastă despre mine. E atât de greu să știi ce să crezi despre... orice.

– Și mie îmi pare rău. Eram furios. Situația e foarte complicată și mi-am vărsat nervii pe tine, chiar n-ar fi trebuit să fac asta. Nu e vina ta. Și n-am cum să gândesc lucruri urâte despre tine.

Mai facem câțiva pași în tăcere.

– Îți amintești de ziua când te-am scos din lac când încă nu înotai prea bine? mă întreabă el dintr-odată.

– Vrei să spui ziua când mi-ai salvat viața. Cum aș putea să uit?

– Erai destul de mică, râde el.

– Nu prea ai cum să uiți că era să mori, Walter, și nici cine te-a salvat.

– Îmi amintesc de parcă a fost ieri. Am retrăit de atâtea ori momentul!

– Ce vrei să spui?

Se uită în altă parte jenat.

– Am tot visat întâmplarea. Coșmaruri. Că nu te salvam. Mă tot scufundam, căutându-te, dar nu te găseam. Sau te găseam, dar îmi scăpai printre degete și te vedeam înecându-te, uitându-te în sus, la mine, cu pumnii strânși, dar pur și simplu nu reușeam să ajung la tine.

– Vai, Walter, îngrozitor! De ce n-ai spus nimic?

Zâmbește.

– E o prostie, pentru că, de fapt, *am reușit* să ajung la tine. Cred că probabil arată cât de mult însemni pentru mine, încă de atunci.

Îl iau în brațe și îl strâng tare.

– Și eu care credeam că nici nu știai că exist, îi spun și în jurul nostru e liniște și pace. Aveai dreptate ziua trecută, oftez eu, apoi îi mărturisesc ce mă macină. Despre domnul Bäcker. Adică, nu ar fi trebuit să spună ce a spus, dar am făcut bine că nu l-am denunțat.

Mă îmbrățișează.

– Am fost șocat crezând că l-ai denunțat. Dar n-ar fi trebuit să mă îndoiesc de tine, zâmbește el. Știu că nu ai face niciodată ceva atât de îngrozitor.

Kuschi ne-o ia înainte, fuge după iepuri prin pădure și silueta lui neagră se zărește din când în când printre copaci. Mă gândesc la tatăl lui Tomas.

Nu știi ce am făcut cândva.

Cărei părți din mine ar trebui să-i fiu loială?

Ne apropiem de ogoare și copacii devin din ce în ce mai răzleți. Trecem printr-un loc însorit și fața lui Walter se luminează toată. Are privirea plină de speranță. Dacă am fi doar noi doi pe lume! Adam și Eva. Un nou început.

– Crezi că am putea? îl întreb într-o doară.

– Ce să putem?

– Să fugim împreună.

Râde.

– Unde am putea să ne ducem?

– Paris sau New York. Elveția. Nici n-ar mai conta, nu? Dacă am putea fi împreună. Cu adevărat împreună.

– Am putea să ne cazăm într-un hotel elvețian.

– Sau într-un mic apartament cochet și confortabil.

– Sau să închiriem un apartament elegant de pe Champs Élysées.

– Aș putea să îți aduc micul dejun la pat și apoi m-aș duce să câștig bani scriind poeme de dragoste.

Râdem la această idee.

– Dar ar trebui să-l luăm și pe Kuschi, zic după o scurtă pauză. N-aș putea pleca fără el.

– Sigur. De ce nu? Crezi că știe franceză?

Îi dau un ghiont în coaste, iar el mă ia de umeri și mă trage mai aproape.

– Dacă ar fi să fugim împreună, Hetty Heinrich, nu ți-aș da drumul de lângă mine nicio secundă.

Ne despărțim la pod și abia atunci mă uit la ceas. La naiba! E aproape zece. Fug cu Kuschi tot drumul până la Fritzschestrasse. Îmi trag sufletul după ce trec de fostul apartament al lui Walter și abia atunci văd o siluetă rezemată de gard, sub crengile cireșului. Tomas. Oare ce caută aici?

Se luminează la față când mă vede.

– Ah! Aici erai! Speram să te văd înainte să ieși. Mi-ar plăcea să ieșim la plimbare azi, dacă și tu vrei, desigur.

Înghite și văd cum i se mișcă în sus și în jos mărul lui Adam.

– Va trebui să o lăsăm pe altă dată, pentru că deja m-am plimbat azi.

– Ești îmbujorată, îmi spune și se uită îndeaproape la fața mea.

– Am alergat, răspund eu repede. Sunt în întârziere și o să am probleme dacă nu

intru cât mai repede.

– O, poate doar să stăm de vorbă? Nu țin neapărat să facem o plimbare – am putea să mergem într-o cafenea.

– Altă dată, Tomas. Azi pur și simplu nu e cea mai bună zi. Poate săptămâna viitoare?

Nu-i dau timp să îmi răspundă, îl trag pe Kuschi prin poartă, apoi sus, pe scări, și îl las pe Tomas în stradă, uitându-se după mine, privindu-mă cum închid ușa de la intrare.

Fiecare gând are cel puțin două fațete sau poate chiar mai multe. Fiecare acțiune. Doar că noi nu vrem să vedem decât una. Dar tu, Walter, mă faci să văd că există o alta. Și o alta. Și o alta. Mă faci să văd că lumea e complet diferită de ce crezusem eu că e. De ceea ce am fost mereu învățată să văd. Știu că doar glumeai când spuneai să fugim împreună, dar numai la asta mă gândesc. M-ai rugat odată să îmi imaginez că aș trăi într-o țară în care aș fi liberă să fac orice îmi doresc. Imaginile pe care mi le proiectez cu mine într-un oraș străin sunt atât de vii! Îmi imaginez străzile, casele, oamenii și modul în care se comportă. Dar ce îmi imaginez cel mai mult e o viață lângă tine, dragul meu Walter. Suntem într-un loc în care nu știe nimeni și nimănui nu-i pasă măcar că ești evreu. Nu le pasă dacă mergem pe stradă ținându-ne de mână, sau dacă stăm la aceeași masă, sau dacă ne uităm la filme, sau dacă dansăm împreună, nebunatici și liberi. Oare e așa de greșit? Și nu mă pot abține la gândul că am trăi împreună în păcat, făcând tot ce fac iubiții împreună. Gândul mă entuziasmează și mă înfricoșează deopotrivă. Dar știu că asta nu se va întâmpla niciodată, așa că, în schimb, scriu aici, în jurnal, unde doar eu pot să văd.

19 decembrie 1937

Îmi îndes bine mâinile în buzunarele tivite cu blană ale hainei și mă grăbesc spre locul nostru de întâlnire. Ne apropiem de cea mai scurtă zi a anului și aproape că nu e deloc lumină. Un vânt tăios îmi ciufulește părul și îmi îngheață fața.

Walter a ajuns deja și stă chircit, lipit de zidul podului. Mă duc spre el și mă ia în brațe. Mă învelește în haina lui și, lipită de el, mă simt la căldură și în siguranță. Mă sărută blând pe buze.

– Am privit răsăritul, îmi zice el și arată cu mâna spre lumina din spatele lui.

Are fața așa de aproape, că îi simt respirația, care miroase a mentă.

– Frumos, adaugă, apoi se uită la mine.

Kuschi începe să scheaune pe lângă mine. Se oprește și scheaună din nou, mai tare. Mă îndepărtez de Walter și îl mângâi pe cap.

– Dă-i drumul, zice Walter, rămas cu haina descheiată. Poate să alerge prin jur și să se distreze. Am nevoie de tine aici. Cu mine.

Îi dau drumul din lesă lui Kuschi, care o ia la goană, pe lângă râu, dând din coadă de fericire. Ce plăceri simple are un câine! Dacă ar fi așa și cu oamenii!

Mergem unul lângă altul, ținându-ne pe după umeri. Ogorul din fața noastră e pustiit de iarnă, pământul negru zace inert în brazde lipsite de viață, în așteptarea primăverii care să vină să încălzească și să trezească viața amorțită de dedesubt. Dincolo de ogor, se văd siluetele cadaverice ale unor copaci desfrunziți care se întind până hăt, departe, într-o pădure ce pare fără capăt. Spinarea lui Kuschi apare și dispare dintre brazdele negre.

Și atunci Walter mă sărută și lumea dispare cu totul.

E doar corpul lui lipit de al meu. Pământul de sub picioare și căptușeala netedă a hainei lui, pe care o simt cu mâinile. Sunt pierdută în îmbrățișarea lui, când, deodată, sunetul unei tuse mă smulge din transă.

– Ce a fost asta? șoptesc eu.

– Ce?

– Un zgomot.

Sunt paralizată de spaimă.

Walter se uită în spate. Nu e nicio mișcare.

– N-am auzit nimic, spune, apoi se întoarce spre mine.

Mă uit în jur. La malul râului acoperit de iarbă. La cărarea goală. La copaci. Ne ținem respirația.

Poc. Zgomotul inconfundabil al unei crengi pe care a călcat cineva și care s-a rupt. Mișcare pe malul râului.

Kuschi vine alergând și latră furios la cineva care dispare pe malul celălalt al râului.

Ochii lui Walter se măresc de teamă.

– Cine e acolo? strigă el.

Niciun răspuns. Niciun lătrat. Doar vântul care agită cele câteva frunze rămase în copaci și zgomotul râului din spatele nostru.

– Stai aici, îi spun și urc în sus, pe malul râului, cu un nod mare în gât.

Pe celălalt mal e o mică potecă. Simt cum mi se înmoaie genunchii când văd o siluetă înaltă, îmbrăcată într-o haină neagră, cu gulerul ridicat, îndepărtându-se rapid. Kuschi aleargă în cercuri în jurul lui, invitându-l la joacă. Nu e vreun străin. Simt cum mi se face rău.

– Marș, câine nenorocit!

Silueta se apleacă și îl lovește pe Kuschi, care cade, dar se întoarce crezând că e vreun joc. Băiatul se îndreaptă și se uită înapoi. Privirile ni se întâlnesc.

– Tomas, murmur eu, dar nu aude.

Tomas urlă iar la Kuschi și dă să-l lovească. Apoi se întoarce și o ia la goană, cu jacheta fluturându-i în toate părțile. Cobor, mă împiedic și aproape cad, încercând să mă întorc la Walter.

– Era Tomas! Ne-a văzut!

Walter pălește.

– Suntem terminați. Amândoi.

– Nu, o să fim în regulă. Tomas nu ar... încerc să-l conving și pe el, și pe mine.

– Dumnezeu știe ce se va întâmpla cu tine, dar pe mine mă vor condamna, Hetty, asta e sigur.

– Eh, exagerezi! zic eu, încercând să-l liniștesc, dar cu un mare nod de spaimă în gât.

– Oare? rostește și își descleștează maxilarul. Nu prea cred.

O ia înapoi pe potecă, înspre pod. Se întoarce spre mine furios.

– Tu, dintre toți oamenii, ar trebui să știi ce pățesc evreii care seduc femei germane. Și să nu pretinzi că nu știi.

– Așteaptă! zic eu și alerg ca să țin pasul cu el.

Când ajungem la pod, îi văd chipul crispat și ochii mari de spaimă.

– Îmi pare rău, Hetty. Am fost așa de prost... Ar fi trebuit să fiu mai atent. Trebuie să mă duc acasă. Să mă gândesc.

– Te rog! Încearcă să nu te îngrijorezi. O să aranjez eu lucrurile. Tomas e un

prieten. O să vezi!

Încerc să-l strig pe Kuschi, care stă pe marginea râului cu coada între picioare, dar nu mai am voce.

Dintre toți oamenii din lume, de ce a trebuit să fie Tomas?

Îl las pe Kuschi acasă, apoi iau un tramvai roșu cu galben spre sudul Leipzigului, care trece și prin centru. Scârțâie și se clatină când lasă în urmă clădirile guvernamentale, în afara centrului vechi. Când ajung la tribunal, schimb tramvaiul și mă îndrept spre est, spre cartierul industrial Plagwitz. Rânduri după rânduri de clădiri cenușii, cu doar câțiva copaci neîngrijiți și câteva petice de iarbă. Deasupra clădirilor se înalță coșurile din cărămidă roșie ale caselor și acoperișurile fabricilor solide.

În stația tramvaiului îmi scot din buzunar harta, unde am trecut într-un colț adresa lui Tomas, ca să verific drumul. Nu e departe. Găsesc blocul, unul dintre multele identice, lângă Karl-Heine-Strasse, peste drum de o fabrică cu două niveluri. Dintre porțile de fier, străjuite de soldați SA înarmați până în dinți, iese un camion. Pericolul scade odată ce camionul trece.

Mă întorc și mă uit la apartamente. Sub fiecare ferestruică e atârnat un steag cu svastică și, pentru prima dată, nu mai văd măreție în steagul cu alb, negru și roșu, ci amenințare. Mă cutremur, deschid ușa și dau într-un hol oribil.

Portarul, un bătrân zbârcit, cu ochii încețoșați, mă conduce la etajul trei al clădirii, la apartamentul cu numărul unsprezece. Pe scări e o duhoare de nesuportat de urină și de țigări. Pe bucățile de lemn sunt ici și colo urme vagi de vopsea roșie. Ajung la apartament și bat cu putere în ușă. Aștept, dar e doar tăcere. Ușa se deschide puțin și în prag apare un băiețaș.

– Tomas e acasă?

Băiatul dispare în casă și lasă ușa larg deschisă. În prag apare Tomas. Câțiva dintre frații lui se uită la mine cu ochi mari, întrebători. Iese pe coridor și închide repede ușa în urma lui.

E furios peste măsură.

– Tomas, aș vrea să-ți explic. Putem să vorbim?

Ridică din umeri și se uită la mine cu o privire goală, lipsită de expresie.

– Te rog!

– Nu e nimic de explicat. Am văzut cu ochii mei tot ce era de văzut. Își încrucișează mâinile deasupra pieptului. V-am urmărit destulă vreme.

Duhoarea de pe coridor e îngrozitoare.

– Am putea să mergem în altă parte ca să vorbim? îl rog eu. Aici nu pot să vorbesc. Îmi imaginez cum în spatele pereților subțiri se află o mulțime de urechi care ascultă.

Tomas se întoarce și mă conduce jos fără să-mi adreseze vreun cuvânt. În minte mi se învârt tot felul de gânduri: mâna lui Tomas pe a mea la cinema; ochii lui

întunecați, ca de bufniță, în spatele ochelarilor murdari, care mă urmăreau neîncetat, vizitele lui la mine acasă, prietenia lui blândă, de nestrămutat. Tomas îmi cunoaște mișcările. Plimbările mele cu Kuschi duminica dimineața. Cât de proști am fost că nu ne-am schimbat locul de întâlnire!

Ajuns în stradă, Tomas se îndreaptă spre stația de tramvai. Un camion trece huruind și un grup de femei vorbărețe ies pe porțile fabricii și se împrăștie pe stradă la terminarea turei.

– Spune ceva! Orice!

Tomas se întoarce brusc spre mine. Furia din ochii de culoarea alunei îi face să pară și mai mari.

– Ce dracu' faci, Hetty? Am crezut... la naiba! Nu contează ce-am crezut.

Își strânge umerii și o ia iar la goană.

Trecem pe lângă niște blocuri murdare. Un geam de la parter e spart și o perdea murdară, zdrențuită, atârnă în bătaia vântului. Alerg ca să țin pasul cu Tomas.

– Ba contează, Tomas, spun eu, încercând să țin pasul cu el. Dar vezi tu, Walter e doar un prieten vechi al fratelui meu. Atât! Nu s-a întâmplat nimic și nici nu se va întâmpla vreodată.

– Știu *exact* cine e. Și mai știu că ți-ai pierdut mințile.

– Pe cuvânt că nu am plănuit nimic din toate astea...

– Dar ți-a făcut plăcere, nu-i așa, Hetty? Ți-a plăcut sărutul. Am văzut eu, scuipă el cuvintele, minunata Hetty Heinrich sărutând un evreu mizerabil! Îmi e *scârbă* de tine. Cât de murdară, de ieftină și de vulgară poți să fii?

Pentru un moment, am impresia că o să mă lovească și mă feresc, dar își lasă pumnii să cadă pe lângă corp. Mă dau câțiva pași mai departe și îmi șterg fruntea de sudoare.

Fii curajoasă!

– Ai spus... cuiva?

Dar doar stă acolo, mut, ostil, fără să-mi răspundă.

– Ce o să faci? îl întreb iar.

– Asta te interesează pe tine? izbucnește el. Tu chiar nu înțelegi, nu-i așa?

Lovește așa de puternic un coș de gunoi care zăcea pe acolo, că aterizează direct în mijlocul străzii cu un zgomot puternic. Capacul cade și se rostogolește pe stradă.

– Pleacă de aici, Hetty Heinrich! Pleacă și sper să nu îți mai văd vreodată mutra. Nu ai nici cea mai vagă idee ce ai făcut! Niciuna!

Și aleargă, cât poate el de repede, chiar pe mijlocul străzii, ferindu-se de o mașină și de o bicicletă înainte să dispară după colț.

Mă împiedic și cad pe spate, printre gunoaie și praf. Ce am devenit? Tomas are dreptate. M-am îndepărtat de drumul cel bun și uite în ce m-am transformat! Dar acum e prea târziu. Nu pot să schimb lucrurile, suntem condamnați. Și îmi las, în sfârșit, lacrimile să curgă, cuprinsă de milă față de mine, iar asta îmi aduce o

oarecare alinare. Poate că fuga de acasă nu e, până la urmă, o idee atât de proastă.

20 decembrie 1937

Amețită încă din cauza nesomnului, scotocesc prin sertar după niște șosete călduroase. Trebuie să-l anunț cumva pe Walter de întâlnirea dezastruoasă cu Tomas. Poate că ar trebui să mă duc la cafenea și să o întreb pe Lena unde locuiește.

Se aude un ciocănit în ușă.

– Da? Mutti, tu ești?

Ingrid își bagă capul pe ușă.

– Am un mesaj. Și îmi arată un plic mic, sigilat.

– Mulțumesc, Ingrid.

Îl iau ca și cum toată viața am primit mesaje din astea, la șapte dimineața, și îl las foarte degajată pe noptieră.

Ingrid se fâțâie prin cameră, cu ochii la plic.

– Băiatul care l-a adus așteaptă jos. Spune că s-ar putea să vreți să răspundeți imediat.

Își înalță capul și mă fixează bine cu privirea.

Simt că mă înroșesc și mă întorc cu spatele la ea.

– O, înțeleg. Atunci mă apuc să îl citesc chiar acum, zic eu relaxată și rup plicul cu degetele tremurându-mi.

Mă întorc cu spatele la ea, ca să ascund scrisoarea de privirea ei.

Iubita mea,

Sunt într-o stare atât de disperată, că nu m-am putut abține să intru în legătură cu tine. Sper că asta nu va înrăutăți lucrurile pentru tine. Îmi cer iertare că ieri mi-am vărsat furia asupra ta. Pur și simplu, m-am speriat și din cauza asta m-am purtat necugetat. Sper că mă vei putea ierta. Îmi e teamă pentru noi doi. Cum a decurs discuția cu prietenul tău? Am putea să ne întâlnim dimineața devreme, undeva unde să fim în siguranță, ca să vorbim despre ce avem de făcut? Poate la gară? Poți să vii acolo la șase? Așa am avea mai mult timp. Am putea chiar să luăm trenul undeva, departe de orice ochi iscoditori. Dă-mi de știre, te rog, dacă poți.

Cu dragoste,

Wxx

P.S.: Poți să ai încredere în mesagerul acestei scrisori – e băiatul Lenei.

Mototolesc mesajul și îl pun în buzunarul halatului.

– De fapt, am de trimis un răspuns, Ingrid. Doar o secundă, îi spun, și mâzgălesc rapid un mesaj:

Dragul meu,

Am încercat să vorbesc cu prietenul nostru, care e hotărât să ne facă probleme. Mi-e teamă pentru noi doi. Bineînțeles că te iert. Aveai dreptate să fii supărat și nervos. Da, hai să ne întâlnim mâine, la șase, la gară. O să aduc provizii și bani.

Până atunci, xxx

Sigilez plicul și, după un moment de gândire, scriu „Lena“ pe el.

Ingrid își înfrânează cu greu curiozitatea când îi dau plicul. Îl pipăie de parcă așa ar putea să își dea seama de ce scrie în mesaj.

– E un mesaj pentru o colegă de la școală, spun și nu îmi place cum mă privește.

– Bineînțeles, domnișoară Herta, răspunde afectat. O să îi înmânez mesajul băiatului imediat, zice, apoi pleacă din cameră fără să mai încerce măcar să își ascundă rânjetul.

După ce iese, mă holbez la ușa închisă. Îmi frâng mâinile și mă reped la fereastră, cuprinsă de paranoia. Chiar e un curier acolo? Da, după câteva clipe, văd un băiat cu părul închis la culoare, de vreo unsprezece, doisprezece ani trecând pe sub cireș și ieșind în stradă.

Duce ceva alb în mână, dar tot simt că stomacul îmi e în piuneze de teamă.

– Hei! E cineva acasă? M-am întors! se aude vocea lui Karl din hol.

Jurnalul meu e deschis pe podea, iar lângă se află stiloul și o urmă de cerneală, chiar lângă covor. Probabil că am adormit.

Mă ridic de la locul meu de lângă fereastră, îndes jurnalul sub saltea și alerg pe scări, în hol. Mutti e deja acolo.

– Îmi făceam somnul de după-amiază, zice Mutti și își aranjează rochia. Ce minunat că te-ai întors deja! Acum chiar că putem să sărbătorim Crăciunul cum trebuie! Nu știu pe unde umblă tatăl tău... Nu știu ce comisioane misterioase... Oricum, nu contează, ești acasă!

E radioasă, iar Karl îi dă un sărut pe obraz, apoi se întoarce spre mine.

– Ah, șoricelule! Ce bucurie să te văd, mogâldeață! Ce s-a întâmplat cu părul tău? spune, apoi îl ciufulește și râde.

– Gura! M-a luat și pe mine somnul și mi s-a răvășit părul!

– Păi, și Mutti a adormit, dar părul ei nu arată așa.

– Karl...

– E în regulă, scumpete, doar te tachinez. Arăți la fel de minunat ca întotdeauna. Ce ziceți să bem ceva?

Își scoate haina și o aruncă pe cuier.

– Ingrid, ai putea să îmi aduci o bere, te rog?

Îl urmăm în sufragerie, unde focul arde plăcut. Mă cuibăresc lângă el, pe canapea.

– Căpitanul Winkler ne face zile fripte, ne povestește Karl. Câteodată, intră în camere și face razii la cinci dimineața. Paturile trebuie să fie perfecte, bocancii, strălucitori, uniforma, impecabilă. Trebuie să fim gata în câteva secunde. Latră ordine și pune tot felul de întrebări tehnice despre Junkers și Messerschmitts și despre vreme și despre cine știe ce aspect straniu legat de zbor sau de luptă, când ești cu capul tulbure și semiadormit.

– Pare îngrozitor!

– Dar eu, Kunz, Wolfy și Greg – bunii mei prieteni – avem grijă unii de alții. Nici n-am putea altfel, cât roiește căpitanul Winkler. Își termină berea. E bine să fii acasă, spune, apoi îi zâmbește lui Mutti și îi arată lui Ingrid paharul ca să i-l mai umple.

Adormită și încălzită de dogoarea șemineului, aproape că adorm în sunetul vocii lui. Dar stomacul mi se strânge când mă gândesc la Tomas. Mi-l imaginez cu Vati, chiar în acest moment. *Herr* Heinrich, am motive să cred că fiica dumneavoastră întreține relații ilegale cu un evreu...

– Hetty?

– Hm?

Karl se holbează la mine.

– Te-am întrebat dacă vrei să vii cu mine să ne întâlnim cu Stefan, Frank, Claus și cu alții, să bem ceva în seara asta. Erna va fi acolo. Am putea merge la Târgul de Crăciun. Ce zici?

– Scuze, eram... Da, ar fi drăguț. Da, te rog, Karl.

– Ei bine, se întinde și se ridică, trebuie să despachetez și să mă spăl.

Eu și Mutti zâmbim una la alta după ce iese din cameră. E așa de bine să îl avem iar acasă, însă nici măcar prezența lui Karl nu poate să smulgă ghearele pe care le simt pe șira spinării, gata să mă sfâșie în orice moment.

Mai târziu, mă duc în camera lui Karl, unde îl găsesc tolănit pe pat, cu o sticlă de bere în mână, băută pe jumătate. Mă așez pe marginea patului și el se mută mai încolo ca să-mi facă loc.

– Deci, cum e cu adevărat în Luftwaffe? Pe bune! Vreau versiunea adevărată, nu cea filtrată pentru Mutti. E tot ce ai visat vreodată că va fi?

– Oh, Hetty, e... Ei bine, da și nu. Zburatul e absolut minunat. Doar eu cu

avionul, în înălțimi. Arată cu degetul pe fereastră, spre cerul înstelat. Puterea pură, brută a zborului. Doar eu la controale, și avionul răspunzându-mi. Și, Dumnezeule, cum răspunde! Viteza, puterea de a-l manevra... Face ca zborul cu planorul să pară o joacă de copii, deși acum îi înțeleg valoarea. Am învățat atât de multe despre vânt, curenți, meteo, fizică. Numai lucruri valoroase.

– Și ce altceva?

Înghite în sec.

– Adevărul e că e destul de greu. Și, pentru că am fost la Gymnasium, superiorii cred că sunt un ticălos râzgâiat, așa că îmi dau tot felul de pedepse. Pentru...

Se oprește, buzele îi tremură o secundă, strânge din ele și înghite cu greutate.

– Karl?

– E în regulă. O să trec peste asta. Acum am câțiva prieteni buni. Sunt alături de mine, așa cum ziceam. Și săptămâna trecută căpitanul Winkler m-a luat deoparte și mi-a zis aproape cu invidie că sunt un pilot înnăscut. Doar că trebuie să... să mă asigur că sunt unul dintre băieți. Atâta tot. Dar mă descurc. Va fi totul bine.

Îi privesc chipul și pare că e chinuit de amintiri dureroase.

– Ești sigur că ești bine? îl întreb și îl ating ușor pe genunchi.

– Da, bineînțeles că da, răspunde el ferm. Dar aici, acasă, ce s-a mai întâmplat? Vreau să știu totul, spune el zâmbind.

Cât aș vrea să îi povestesc despre Walter și despre Tomas și să îi cer sfatul! Poate că odată aș fi putut să fac asta, dar acum nu mai îndrăznesc. În plus, pare că nici el nu trece printr-o perioadă prea bună.

– Hai, zi, ce se întâmplă? mă întreabă iar. E vorba despre Erna, nu? Scrisoarea pe care mi-ai trimis-o... Erai destul de supărată.

– Îmi pare rău! Am fost o gâscă proastă, zic și îmi duc genunchii la piept.

Mă uit la el cu atenție, să văd dacă e furios pe mine, dar el zâmbește și îmi lovește genunchii jucăuș.

– Erna era de neconsolat, credea că te-a pierdut ca prietenă. Ești așa de prostuță! Tipic pentru tine, scumpete. Deschizi gura înainte să te gândești la ce ai de spus. Pe cuvântul meu că nu am vrut să te rănim. Era... complicat. Nu voiam să facem tămbălău, mai ales că nu știam dacă avea să funcționeze, cu mine plecat și toate astea. Și apoi, când lucrurile au devenit mai serioase, nu puteam să risc ca Mutti și Vati să știe, de teamă că le-ar fi spus părinților Ernei, care nu i-ar fi permis niciodată să aibă un iubit. De asta, vezi tu, nu încercam să te supărăm.

– Acum știu asta.

– Atunci, v-ați împăcat?

– Da, ne-am împăcat.

– Grozav! Mă bucur. Sunt de-a dreptul încântat, să știi.

– Asta e bine, zic fără să mă uit în ochii lui.

Ce mi-ar plăcea să stăm așa de vorbă și despre Walter!

– Hetty?

– Da.

– Mai e și altceva, nu? Te știu prea bine. Nu poți să te ascunzi de mine, șoricelule.

Da, ascund ceva. Ceva uriaș. Oftez și, în loc de asta, îi spun despre celălalt lucru care îmi stă pe suflet – Vati, *Fräulein* Müller și fetița. Ascultă cu atenție, în tăcere. Tace câteva clipe și se uită absent pe fereastră. Clatină din cap și spune încet:

– Tot ce ai văzut a fost că Vati o întâmpina pe *Fräulein* și că îmbrățișa o fetiță. Poate că a fost prima dată când o vedea. Poate că au dat unul peste altul din întâmplare și ea îi arăta copilul?

– Eu știu foarte bine ce am văzut și nu era asta.

– Tu știi ce ai văzut. Dar poate că ai văzut ceva ce nu era acolo.

– De ce nu mă crezi? Și apoi, asta dovedește că nu am visat când am văzut ce am văzut de la fereastră, acum mai mulți ani.

– Nu dovedește altceva decât că ai în continuare o imaginație bogată, asta e tot.

– Karl...

Simt că mă înfierbânt și că vreau să-l plesnesc. Să-l fac să asculte.

– Bine, hai să presupunem pentru un moment că ai dreptate. Că ai văzut ce crezi că ai văzut. Că Vati are o amantă. Mare scofală! O groază de bărbați au amante. Mai ales cei importanți. De pildă, *Herr* Himmler. Așa e viața. Asta se așteaptă de la bărbații de succes. Vati nu ar părăsi-o niciodată pe Mutti, de asta sunt sigur. Și cât timp e discret, care e problema?

Cuvintele lui mă surprind. Mă holbez la el cu gura căscată. Chiar crede că e în regulă ca Vati să aibă o amantă și un copil secret?

– Cum poți să zici așa ceva? izbucnesc eu și îl lovesc cu piciorul. Dacă l-aș fi văzut pe Vati cu un băiat, nu cu o fetiță? Te-ar deranja mai tare gândul că poate are alt băiat?

Respir adânc.

– Poate că deja există acest băiat. Cum te-ai simți?

– Ești ridicolă, Hetty. Nu e adevărat. De unde știi asta? Isuse, ce s-a întâmplat cu tine?

– Ce s-a întâmplat cu mine? Ce s-a întâmplat cu tine, Karl?

– Nu mai vreau să ascult nimic din nebuniile astea, Hetty, zice și se ridică.

– Așa că o să negi, asta o să faci?

– E timpul să ne pregătim să mergem în oraș, spune și mă ignoră. Încă poți să vii, dacă vrei.

Și, rostind asta, iese din cameră. Mă uit la ușă mult timp, iar ochii îmi sunt plini de lacrimi.

Cum de poate să fie așa de crud? Nu e Karl pe care îl știam eu. M-am temut așa de mult înainte să plece că se va schimba și asta s-a și întâmplat. În mine s-a căscat

un hău. Vati cu amanta lui și noul copil. Karl o are pe Erna. Eu nu pot să mă afișez cu Walter și Mutti e așa de implicată cu noul ei proiect de școală, că aproape nu mai dă pe acasă și, când e acasă, e complet îngropată în hârtii. Și oricum, nici nu am cum să vorbesc cu ea despre lucrurile astea. Niciodată în viața mea nu m-am simțit atât de singură.

21 decembrie 1937

Mă trezesc cu mult înaintea zorilor. Îmi pun în rucsac două schimburi de haine și pelerina de ploaie. Cu pantofii într-o mână, cobor în vârful picioarelor. Aprind lumina în bucătărie. Kuschi e ghemuit în coșul lui. Deschide un ochi și dă din coadă de câteva ori.

– Du-te înapoi la culcare, Kuschi drag, îi zic și îl mângâi pe spate.

Iau niște bani din borcanul cu banii de gospodărie, lăsați acolo doar pentru nevoile Berthei, îi pun în rucsac, sperând că nu e prea atentă la cât cheltuiește. Iau niște pâine din coș și o tai ca să fac sandviciuri.

Ușa scârțâie. Bineînțeles, tocmai azi se trezește Ingrid mai devreme. Mă întorc spre ea să îi dau o explicație, dar nu e Ingrid. În hol e Karl, cu părul răvășit, încă îmbrăcat cu hainele de ieri. Chiar și de unde stau eu, simt duhoarea de băutură și de țigări. Se apleacă spre ușă și mă întreabă:

– Ce faci aici, dimineața, așa devreme?

Vorbele lui sunt tăioase și acuzatoare.

Mă întorc cu spatele la el și mă gândesc ce să inventez. Încep să pun unt pe pâine.

– Fac sandviciuri pentru LFG. Tu pe unde ai umblat?

– Nu e treaba ta.

– Nu ai fost cu Erna aseară?

– Am dus-o acasă la o oră decentă, ca părinții ei să nu se îngrijoreze. Apoi am ieșit cu băieții la o bere.

– O bere? Poate mai multe, râd eu. Mă întreb ce ar zice Erna dacă te-ar vedea așa.

Tai câteva felii de brânză și le pun pe pâine. Karl vine înspre mine și se lasă pe blat.

– Mă iubește, fie că îți place ție sau nu.

De aproape, pot să văd că are ochii încețoșați și injectați de sânge.

– Ar trebui să te duci la culcare, îi zic. Dormi un pic, ca să nu te vadă Mutti așa. Ce ar crede căpitanul Winkler despre tine? Nu cred că te mai țin mult în Luftwaffe în condițiile *astea*.

– La urma urmei, ce știi tu? întreabă Karl sarcastic. Trăiești ca o prințesă răzgâiată. Și eu am încercat mereu să te protejez. Să am grijă de sora mea mai mică... Și tu ce faci? Ne tratezi pe toți cu dispreț.

– Ce vrei să spui? Du-te la culcare, Karl, ești beat.

– O, nu, nu mă duc nicăieri până nu-mi zici ce pui la cale.

– Nu pun la cale nimic.

– Umblă vorba că ai un iubit secret.

Cuțitul îmi scapă din mână și cade zgomotos pe blat. Îl ridic. Tai niște unt și îmi oblig degetele să se miște în continuare, să încerce să întindă untul pe pâine, dar e prea tare și pâinea se fărâmițează.

– Cine ți-a zis asta?

– Nu contează *cine*. Nu asta e important. Ce contează e... și arată cu degetul spre mine. Ce contează e de ce e un secret. Hm? După toate belelele din care te-am scos, îmi datorezi adevărul.

– Nu *e* niciun secret. Și niciun iubit.

Karl își ia un pahar și îl umple cu apă. Îl dă pe gât și îl umple din nou.

– Nu e suficient, șoricelule, zice, trebuie să-mi spui ce se întâmplă. Își trage un scaun și se așază tacticos.Vezi tu, am toată dimineața la dispoziție. Nu mă grăbesc.

Poate că nu e chiar așa de băut cum am crezut la început. Oare ce știe? Împachetez sandviciurile în ziar. În orice caz, între noi doi s-a strecurat o neîncredere care nu exista înainte.

– Orice ai auzit, Karl, pur și simplu nu e adevărat. Nu e niciun iubit. Întreabă pe oricine – Erna, Mutti, Vati. Știi că nu mi s-ar permite.

Pun sandviciurile deasupra rucsacului.

– Tu chiar crezi că o să mă dau bătut și o să te las în pace? Tot nu mi-ai explicat de ce faci sandviciuri la cinci dimineața.

– Ți-am zis. Sunt pentru LFG, de Crăciun. Pentru cei care au nevoie. Eram trează. Nu puteam să dorm și m-am gândit să le fac acum.

– Foarte frumos din partea ta, Hetty, sunt sigur, dar niște sandviciuri înfășurate în ziar? Nu e prea festiv, nu? Pe bune, nu sunt idiot. Își întinde brațele și își duce mâinile sub cap. Uite ce e, promit să nu îi spun lui Vati despre plimbările tale de duminica dimineața cu iubitul tău, dar numai dacă îmi faci o promisiune.

Simt că inima mi-o ia la goană. Știe. Să-l ia naiba pe Tomas! Mă aplec, chipurile ca să leg șireturile de la rucsac, dar tot ce vreau e să îmi ascund lacrimile de Karl.

– Ce promisiune?

– Renunță la el. Nu mai vreau să-l vezi niciodată. Dacă nu, nu am altă soluție decât să fac ce am de făcut. Cu siguranță, nu o să te mai protejez.

Vocea i se înăsprește. Eu nu spun nimic, dar Karl continuă:

– O să știu dacă o să îţi încalci promisiunea. Am spionii mei.

Îmi șterg ochii, respir adânc și mă ridic.

– Nu mă duc nicăieri în dimineața asta, Karl, habar n-am despre ce vorbești. Nu am niciun iubit și nici nu intenționez să-mi fac vreunul. Nici măcar nu o să mă căsătoresc. Într-o zi o să devin doctor, o să vezi, și o să plec departe de aici. Acum am de gând să mă întorc la mine în cameră și te sfătuiesc și pe tine să faci același lucru. Până arăți și miroși prezentabil.

Trec pe lângă el, dar Karl mă înșfacă de braț și mă trage ca să mă uit la el.

– De ce să riști? spune el și cuvintele îi sunt clare din nou, iar vocea, aproape rugătoare. Nu te juca cu focul, șoricelule. Un dans cu diavolul nu poate să ducă decât la dezastru.

Îmi trag brațul și ies din bucătărie. Închid ușa și mă arunc în pat, lovind perna cu pumnii. Obrajii îmi sunt uzi de lacrimi. Mi-l imaginez pe Walter așteptându-mă în zadar la gară și planurile noastre, făcute praf. Walter e în pericol și orice i se va întâmpla va fi din vina mea. Îmi vine o idee și scotocesc prin sertar până găsesc niște hârtie de scris și un stilou. O să găsesc o modalitate să trimit mesajul când se vor trezi Ingrid și Bertha.

Lena,

Știu că abia ne cunoaștem, dar sper că mă vei putea accepta ca prietenă. Am nevoie de ajutorul tău și nu am pe nimeni altcineva în care să mă încred. Prietenul nostru comun e în mare pericol. Nu pot să mă duc personal la acest prieten, de teamă să nu înrăutățesc lucrurile. Ți-aș fi extrem de recunoscătoare dacă ai putea să îl avertizezi că lucrurile stau foarte prost. De aceea nu voi putea să mă întâlnesc cu el în dimineața asta. Spune-i, te rog, că nu pot risca să îl văd din nou, cu siguranță nu în acest moment. Spune-i că așa e cel mai bine și mai spune-i cât de mult înseamnă pentru mine.

A ta recunoscătoare,

Herta

29 ianuarie 1938

Tomas, înfășurat într-un palton jerpelit, își suflă în mâini ca să nu îi degere. Pe jos încă e zăpadă. Iarna nu are să se termine sau, cel puțin, așa pare.

– Nu ai și tu mănuși?

Degetele i s-au albăstrit îngrijorător de mult. Îmi evită privirea.

– Le-am uitat ca prostul în tramvai. Nu gândeam clar, știi, mă gândeam la tine atunci.

– Uite, Tomas… Hai, hai să-ți iei o pereche de mănuși. Oftez. Pot să ți le plătesc eu. Cred că trebuie să fac asta. Nu trebuia să vii, dar mă bucur că ai făcut-o.

Merg înainte, înspre magazinele Breuninger. Trebuie să îmi croiesc drum în mințișoara aia a lui, să-mi croiesc drum prin craniu până în mintea lui. Tomas e unul dintre copiii lui Hitler – nu poate să ignore ceea ce a văzut.

De când mi-a scris Lena că notița aceea a fost transmisă fără probleme, nu am mai avut niciun contact cu Walter. Nu am îndrăznit. Eram gata în orice moment, cu discursul pregătit, pentru interogatoriul lui Vati, dar nu a fost cazul. Karl, se pare, și-a ținut cuvântul. Gata cu întâlnirile de duminică dimineața, iar în schimb el își ține gura. De când s-a întors la Luftwaffe, a scris o singură dată. O scrisoare prietenoasă, jovială, dar pot simți printre rânduri o distanță care înainte nu exista.

– Magazinele de haine sunt la etajul doi, citesc în ghidul magazinelor.

Urcăm cu liftul fără să ne vorbim. La raionul cu mănuși, Tomas se gândește ce să aleagă, fără să se grăbească, încercând fiecare model pe care vânzătoarea i-l prezintă.

– Cred că le voi lua pe astea, spune în cele din urmă, arătând spre o pereche de mănuși cu piele de oaie, îmblănite pe dinăuntru.

Sunt cele mai scumpe, dar nu mă las intimidată de preț și îi spun vânzătoarei să le treacă în contul lui Vati. Îi voi spune că le-am luat pentru ziua mea, ceea ce e întru totul credibil, din moment ce abia acum o săptămână mi-am sărbătorit a șaisprezecea zi de naștere.

– Acum, spune Tomas ieșind în stradă și etalându-și noile mănuși cu un gest extravagant, trebuie să *mă* lași să *îți* cumpăr o cafea.

– Desigur. Ar fi foarte drăguț.

Într-un colț călduros al cafenelei de pe Nikolaistrasse, stăm față în față la măsuța din lemn, iar trupul înalt al lui Tomas e aplecat peste masă. Bate un ritm în masă cu degetele până vine persoana care ne ia comanda.

Cafeaua servită este fierbinte și amară. Adaug două cuburi de zahăr și amestec în timp ce-i zâmbesc lui Tomas, întrebându-mă cum oare să încep. Ce cuvinte să folosesc.

– Te iert, spune el din senin, ochii lui privindu-i, în sfârșit, pe ai mei.

– Poftim?

– Adică, atât timp cât ceea ce mi-ai spus e adevărul adevărat și nu-l vei mai vedea pe *măgarul* ăla vreodată, atunci, te iert.

Se lasă pe spătarul scaunului de parcă o mare greutate i s-a luat de pe umeri, dar maxilarul îi rămâne încleștat, iar degetele i se mișcă întruna.

– Nu l-am mai văzut, sincer! Mă aplec pentru a sublinia ce urmează să spun. Și nici nu o voi mai face. Vorbesc serios. Îmi pare într-adevăr rău. Nu aș vrea niciodată să te rănesc, dintre toți oamenii tocmai pe tine, Tomas.

Îmi pun palmele peste ale lui o clipă. Se zbate ca un pește care-și dă ultima suflare. Fața i se schimonosește.

– A fost îngrozitor, Hetty. M-am simțit de parcă trăiam într-un soi de infern. Am crezut că o iau razna. Dar înțeleg acum. M-am înșelat înainte. Nu a fost vina ta. Te-a forțat. Înțeleg acum. Fața îi strălucește de la broboanele de sudoare. Te-a păcălit, te-a forțat să îi faci pe plac. Asta fac ei, gunoaiele alea!

– Tomas...

Rezist furiei care se naște și crește în intensitate la auzul cuvintelor lui. Referirile lui pline de ură la adresa lui Walter. Vreau să îi spun că totul a fost cu acordul meu liber consimțit. Walter nu m-a forțat. Nu putea, nu ar fi făcut-o. Că toate poveștile astea despre evreii malefici, care complotează mereu, sunt doar o mare aiureală. Dar ceva mă oprește. Trebuie să înțeleg consecințele pe care le are fiecare cuvânt care-mi iese pe gură. Nu pot să risc ca el să știe ce simt cu adevărat.

– Nu! Stai! Bate cu vârful pantofului în podea. Vreau să știu că nu mai ești sub vraja lui, că nu mai are nicio influență asupra ta. Apoi voi încerca să uit ce am văzut. Și nu-ți voi face probleme.

– Mai mult decât ai făcut deja spunându-i lui Karl? mă ia pe mine gura pe dinainte.

Stai ușor. Respiră.

– Ce vreau să spun e că ai avut tot dreptul, dar mi-a făcut situația dificilă. Cu Karl.

– Ce vrei să zici, cum adică i-am spus lui Karl? Se oprește din bătut. Nu i-am spus nimic!

– Nu?

– Nu, Hetty, nu am spus nimănui. Jur!

– O...

Gândurile mele o iau razna. Încerc să-mi amintesc detalii ale acelei conversații oribile din bucătărie. Karl nu a menționat nici măcar o dată numele lui Walter. Nici eu. Poate că el *nu știe*. Dacă Tomas nu i-a spus, atunci, poate că *el* doar își dă cu presupusul, iar misteriosul meu „amant", pentru el, poate fi oricare băiat.

– Adică, zice el mai departe, ar trebui să-l raportez. Îmi doresc asta. Mi-ar plăcea să-l văd pe gunoiul acela infect pedepsit, dar, buzele i se țuguie, iar fața i se contractă, nu văd cum aș putea să-l raportez fără să-ți creez probleme.

– Nu putem uita întreaga situație, Tomas? A fost doar un sărut stupid. Într-un moment în care m-am pierdut cu firea. Nu știu ce gândeam în acel moment… Dar îți promit că nu aș mai face-o din nou.

– Mă bucur să aud asta, Hetty, da, asta e bine. Bate ritmic din picior și dă din cap. M-a distrus pe dinăuntru, m-a consumat. Nu puteam suporta gândul… Vezi tu, m-am gândit inițial să-l raportez anonim. Să scriu chiar la ziar și să le spun ce am văzut că face *el*. Dar, desigur, el ar nega totul. Se apleacă. Ar minți. Ar face orice ca să-și scape pielea, inclusiv să *te* dea în vileag. Nu puteam să-mi asum acest risc.

Ne holbăm unul la celălalt peste masă timp de câteva momente. Pupilele lui Tomas, cu ochii lui întunecați, sunt uriașe și rotunde, mărite ca întotdeauna prin lentilele ochelarilor săi. Înghit cu greu. Cum să răspund la asta?

– Mulțumesc, mormăi în cele din urmă.

Iau o gură de cafea și sper că nu vede că mâinile îmi tremură. O nouă grijă își croiește drum și mă face să mă simt rău.

– Hai, spune Tomas, să discutăm despre altceva! Expresia feței i se schimbă. M-am înscris în armată, o să încep odată ce-mi termin ucenicia, fiindcă armata o să aibă nevoie de mecanici ca mine. De o grămadă de astfel de mecanici. Voi avea un loc de muncă pe viață. Ce zici, Hetty?

– Cred că e minunat. Da, chiar minunat, spun și îi zâmbesc pe deasupra căniii de cafea.

Dar, dacă nu i-ai spus tu lui Karl despre întâlnirile mele secrete de duminică dimineața, atunci cine i-a zis?

10 februarie 1938

Zăpada s-a dus, însă, în schimb, în noapte, s-a lăsat o ceață deasă peste Leipzig. În timp ce se crapă de zi, plec de acasă la școală, pășind în întunericul umed. Zgomotele obișnuite ale dimineții sunt toate atenuate. Farurile mașinilor nu sunt la fel de vizibile, iar tropăitul copitelor de cal sunt în mod straniu detașate de apariția fantomatică și întunecată ce iese încet din ceața albă.

Ar fi ușor să-mi las imaginația să-și facă de cap. Mă întorc la sunetele înfundate, dar strigoii și criminalii rămân în continuare ascunși în atmosfera obscură. Îmi strâng haina și mă grăbesc să trec de Kirchplatz ca să ajung pe Gohliser Strasse. Un tramvai scârțâie și troncăne pe curba din spatele meu, înecând orice alt zgomot, astfel că, în momentul în care o figură se ivește de nicăieri, țip cuprinsă de frică.

– Pentru numele lui Dumnezeu, taci! îmi face semn figura, ascunsă sub un palton și o eșarfă, cu o pălărie trasă pe față. Eu sunt!

Walter mă apucă de braț și mă trage după el repede. Tramvaiul își continuă mersul hodorogit. Oamenii trec pe lângă noi, cu capetele plecate în fața vremii neprielnice. Înainte să ajungem la Nordplatz, Walter mă conduce peste stradă și în jos, pe Prendelstrasse.

– Unde mergem? Trebuie să ajung la școală în zece minute!

Walter continuă să mă tragă în direcția opusă.

– Nu mergi la școală, îmi spune el categoric. Îți vei petrece restul zilei la zoo, cu mine.

– E absurd! Dacă îmi sună cineva părinții? De ce ai venit să mă cauți? Știi că nu ne putem vedea! S-a întâmplat ceva?

Mă uit la el. Ce se poate vedea e doar o mică parte a obrazului său roz palid, în rest e acoperit de eșarfa neagră și de pălăria gri, din fetru.

– Șșș! Toate la timpul lor.

Se întoarce cu fața spre mine și, în sfârșit, îi văd albastrul luminos al ochilor și mă trezesc că am un mare gol în stomac.

– O să li se pară ceva ciudat dacă nu ajung la școală. Nu sunt genul care abia dă pe la ore. Nu mi se potrivește atitudinea asta. E *periculos*, Walter!

Mă apucă din nou de mână și traversăm iarăși strada. Câțiva metri mai încolo e o

cabină telefonică.

– Intră acolo! Sună la școală. Prefă-te că ești mama ta și spune: Herta nu se simte bine azi. Nu vine la școală azi.

– Nu pot!

– Ba da, poți.

Privirea lui e fixă și mă trezesc că deschid ușa cabinei telefonice. Îmi pune câteva monede în mână.

Am gura uscată și iau receptorul, apoi împing monedele înăuntru și rog operatorul să îmi facă legătura cu secretariatul de la școală.

Îl văd prin geam pe Walter, cu mâinile în buzunare, cum dă din cap și îmi zâmbește încurajator.

Sună, apoi un clic, apoi *Bună dimineața* cu o voce ternă, apoi tăcere, iar femeia așteaptă să-i răspund în timp ce eu mă holbez la ușa murdară.

– Bună dimineața! rostesc cu o voce nenatural de joasă.

Încerc să imit inflexiunile vocii catifelate pe care Mutti le folosește când pronunță anumite cuvinte. Sper că linia nu este prea clară.

– Aș dori să vă informez că astăzi fiica mea, Herta Heinrich, nu se simte prea bine. Mă tem că are febră și nu va putea să vină la școală.

– Vă mulțumim că ne-ați informat, *Frau* Heinrich, se aude vocea de la celălalt capăt. Sperăm să-și revină cât mai repede.

– Da, vă mulțumesc. O zi bună!

Se aude un clic, în timp ce vorbitoarea de la capătul liniei se deconectează. Pun la loc receptorul și abia acum îmi dau seama ce lucru nerușinat am făcut.

– A mers!

Mă arunc în brațele lui Walter și râd. Vom avea toată dimineața pentru noi și nimeni nu va ști. Ascunși de tufărișul mare din fața grădinii zoologice, ne sărutăm, și ne sărutăm, și ne sărutăm.

– Lângă tine mă simt mai curajoasă decât credeam vreodată că pot să fiu, îi spun. Mi-a fost atât de dor de tine!

– Și mie mi-a fost dor de tine. Și mă faci să mă port ca un nesăbuit, Hetty. Nesăbuit cum nu am fost niciodată în viața mea. Dragostea ne împinge spre lucruri nebunești, nu?

Râd, iar aburii respirației se răcesc imediat, suspendați în aer.

Dragostea.

Se uită în jos, la mine, și, când îmi susține privirea, simt o înțelegere reciprocă între noi. L-aș urma oriunde – și la marginea pământului, dacă mi-ar cere asta.

Se deschid porțile grădinii zoologice. Walter plătește taxa de intrare și pășim pe tărâmul pustiu, ținându-ne de mână.

– Am fost atât de îngrijorată, nu am știut nimic de tine!

Mă uit la el pe furiș.

– Dar tu mi-ai spus să nu îți scriu. Eram convins că vor veni după mine. Nu am îndrăznit să ies. Mama a fost atât de furioasă pe mine când i-am spus că mă văd cu o fată germană... Nu puteam să-i spun că tu ești acea fată, desigur. Ba chiar m-a pus să mă ascund în pod câteva zile. Și tot ce puteam face era să stau acolo, făcându-mi griji în legătură cu ce ți s-ar putea întâmpla ție. Dar nu a venit nimeni, așa că m-am încumetat să cobor, apoi să mă aventurez afară din casă. Abia îmi vine să cred, dar se pare că Tomas nu ne-a raportat, spune el și ne strângem unul în celălalt ca să ne încălzim. Apoi, după câteva săptămâni, simțindu-mă ca un criminal, am umblat prin oraș încercând să dau de tine. Te-am văzut de câteva ori intrând și ieșind de la școală. A fost insuportabil să nu pot să îți vorbesc sau să te strâng în brațe. Două luni fără tine s-au simțit ca o eternitate înfiorătoare. Nu am mai putut să suport asta și am decis să risc.

– Mă bucur că ai făcut-o, șoptesc eu. Tomas nu a zis niciodată nimic fiindcă bănuiesc că îi place de mine. Are o slăbiciune pentru mine.

– Ce tare ești! spune, apoi îmi face cu ochiul.

– Totuși, trebuie să fim mult mai precauți.

– Absolut, aprobă el cu o mină serioasă. Am fost neatenți înainte, dar putem fi mai inspirați în ceea ce privește văzutul, să schimbăm locul și ora. O putem folosi pe Lena. E de încredere. Ba chiar a ținut secretul despre noi față de mama și tatăl meu. Știe că părinții mei ar interzice asta, dacă ar fi să afle.

– Nu e un risc imens și pentru ea? De ce o face?

– Nu ești singura care are admiratori, să știi, spune, apoi îmi face iar cu ochiul.

Însă mă cuprinde un fior cumplit când mă gândesc la cuvintele de avertizare ale lui Karl și mă uit în urma mea, prin ceața asta care-și schimbă forma.

De o parte și de alta a potecii sunt colivii mari. O bufniță udă leoarcă s-a cocoțat sus de tot într-una, iar în alta câteva păsări mici se lovesc una de cealaltă în zbor. În cea mai mare dintre colivii câteva păsări se bălăcesc, majoritatea stând la marginea unui mici bălți formate pe podeaua coliviei. Mă mai uit o dată peste umăr, în spate.

– Liniștește-te, Hetty! Nu e nimeni aici. Tomas nu a făcut nimic, suntem în siguranță, spune Walter, apucându-mă de braț.

Dau din cap, dar nu pot scăpa de senzația că cineva ne privește prin această mantie amorfă.

Continuăm să pășim în tăcere, adâncindu-ne tot mai mult în inima grădinii zoologice, dincolo de vidre și de castorii nord-americani. Singurii care mai sunt aici sunt îngrijitorii grădinii zoologice, care le dau micul dejun animalelor din captivitate.

Ne uităm la un cuplu de bizoni uriași și păroși, care stau aproape de gard și mănâncă fân, apoi continuăm să mergem pe poteca șerpuitoare, până când ajungem în fața a doi urși grizzly ce aleargă de colo până colo în cușca lor, luându-se la întrecere. Sunt tăcuți, așezați pe labele lor mari cât farfuriile de cină, adulmecând

aerul cu boturile umede și ascuțite. Sunt creaturi minunate și îmi pare rău că se află aici, în loc să fie într-o pădure, liberi și sălbatici.

Ceața începe să se risipească; o rază de soare străpunge întunecimea, îmbibând norul plutitor de portocaliu. Poate că Walter are dreptate. Aici suntem singuri; ar trebui să profit de ocazie și să mă bucur cât pot de mult de prezența lui.

Îi zâmbesc, privindu-l în ochi, iar tensiunea resimțită începe să se risipească, îndepărtându-se odată cu ceața.

– Știi... îmi spune el, cu urșii tot în fața noastră, plimbându-se de colo până colo. Când zâmbești, ești cea mai frumoasă ființă din toată lumea.

Îi dau un ghiont în coaste.

– Nu mă tachina!

– Nu te tachinez. Zic adevărul. M-am gândit la asta suficient de mult, dar nu am îndrăznit să ți-o spun. M-am gândit însă că, dacă nu-ți zic toate astea acum...

– Șșș, îi acopăr eu buzele cu degetul meu. Nu-mi spune că s-ar putea ca niciodată… Te rog, nu-mi spune asta.

– Bine. Nu o s-o fac. Dar nu mă poți opri să-ți spun cât de mult însemni tu pentru mine și cât de frumoasă ești.

Simt cum fața îmi roșește sub intensitatea privirii lui.

– Și poți să te simți liberă să îmi spui oricând, continuă el, ce tip arătos sunt; faptul că adori să fii în prezența mea amețitoare sau că glumele mele sunt foarte bune.

Chicotesc, apoi ne continuăm iarăși drumul.

– De fapt, e momentul numai bun pentru o glumă, mă gândesc. Face o scurtă pauză, apoi spune: Göring a atașat o săgeată lângă multele medalii de pe tunica lui. Scrie: *Se continuă pe spate…*

– Chiar spui cele mai șocante glume!

Zâmbește.

– E un obicei de-ale noastre. E modul nostru de a trece peste, bănuiesc.

Walter se uită în jur, apoi mă trage în spatele unui copac mare, unde suntem feriți de privirile oamenilor. Își coboară mâinile pe talia mea și ne sărutăm din nou, corpurile noastre topindu-se unul în celălalt, simțindu-i astfel greutatea. E minunată și totodată terifiantă această putere pe care o posed.

Dar, dacă ar fi să îi cedez lui, s-ar termina oare magia, misterul, dorința? Dar după atât timp petrecut unul departe de celălalt, îmi doresc ca el să mă vrea mai presus de orice și de oricine. După ce ne sărutăm, stăm cu frunțile lipite, respirația noastră amestecându-se cu aerul rece.

– Te-ai gândit vreodată să *o* faci? șoptesc eu.

– Glumești, nu? E oare vreun moment în care *să nu mă gândesc*? Mă trage aproape. *Vrei?*

Totul stă în tăcere și nemișcare. De pe frunzele îmbibate picură apă.

– Nu știu…

Dar știu. Vreau cu ardoare.

Greutatea ideii; măreția ei se află suspendată deasupra noastră, grea și apăsătoare ca însăși ceața, dar mai ușoară decât aerul. Imposibilitatea aceasta, gândul la pielea lui peste a mea, atingerea mâinilor lui, dăruirea mea completă.

Sângele meu amestecat cu sângele lui.

– Hetty, e în regulă. Nu trebuie. Nu ar trebui. Nu o să se întâmple. Nu aș face niciodată ceva ce tu nu vrei.

Iar după aceea nu mai vorbim despre asta deloc. Doar mă ține în brațe, iar eu îi inspir parfumul.

13 mai 1938

Știu că ar trebui să îi pun punct. În ziua aceea – când am mers la grădina zoologică – am fost slabă. Ar fi trebuit să o fac atunci, fiindcă acum mi-e mult mai greu. Dar de fiecare dată când mă strecor afară ca să te văd, sunt cuprinsă de spaima că voi fi văzută. Nu voi mai fi iertată a doua oară de Tomas. Iar acum cere să mă vadă cam o dată la o lună, fie să mergem la film, fie să ieșim la o plimbare. Uneori, pot să inventez scuze, dar de multe ori nu o fac. De dragul tău. Din fericire, turele lui la fabrică sunt lungi, așa că nu are multe zile libere. Dar, Walter, sunt atât de speriată că vom fi zăriți împreună iarăși! Astăzi însă a fost o zi minunată, caldă și însorită, o primăvară în plină înflorire. Cu Mutti și Vati plecați să sărbătorească ziua de naștere a Lordului Otto Schultz, am avut timp să mergem cu tramvaiul până la Pădurea Municipală din Leipzig, unde nimeni dintre cei pe care-i știm nu ne-ar fi putut vedea. Mi-ai spus că mă iubești, că ți-ai dori să ne petrecem zilele împreună pentru tot restul vieții. Apoi ne-am sărutat. Aș face asta cu tine întruna, toată ziua, și tot nu m-aș plictisi. Dar acum inima mă doare din cauza acestei situații dulci-amare.

Ridic placa de lemn din spatele dulapului și-mi pun jurnalul în acest loc nou, mult mai sigur. Așez placa și peste ea pun așternuturi și pături pentru a masca locul și mai bine. S-a înserat, iar Mutti și Vati nu s-au întors încă de la dineul cu șampanie.

În camera de musafiri dau peste ziarul *Leipziger* și răsfoiesc paginile de la secțiunea cu știri. Sunt câteva știri despre șomajul ajuns la zero și despre succesele industriale ale țării.

Citesc pe diagonală editoriale și articolul săptămânal al lui Vati de la rubrica *Cruciada Morală a ziarului Leipziger*. E o mențiune a capturării unor bine cunoscuți *asociali*[37], care s-au făcut vinovați de cea mai gravă dintre degenerările morale. Îmi amintesc că a zis Vati în treacăt că acești oameni fuseseră trimiși în lagărul Buchenwald. Termenul *lagăr* este rareori menționat. Totuși, când se întâmplă, oamenii îl șoptesc, ca și când, dacă îl rostești cu voce tare, aduce ghinion și ajungi și tu, la rândul tău, acolo. Sunt duși departe de orice privire, ascunși în locuri izolate. Li se adaugă o doză de mister și, totodată, teama față de ei.

Vati spune că aceste zvonuri îngrozitoare sunt din vina ziarelor occidentale care

scriu articole false; povești care se presupune că au fost luate de la deținuți care au evadat din astfel de închisori. Propagandă străină, a zis el, care are ca scop să inducă un sentiment de ură față de poporul german. Dar acum mă întreb… Mă gândesc la tatăl lui Tomas și un fior de spaimă mă cuprinde. Pare imposibil. După tot ce mi-a spus Walter, e cumva vreo șansă ca toate aceste povești tulburătoare să fie adevărate?

Las din mână ziarul. Îmi aduc aminte de o vreme, acum ceva ani, când Vati ne-a dus pe mine și pe Karl la sediul ziarului *Leipziger*. Era dornic să îi arate lui Karl minunăția locului și să îl convingă că, într-o zi, o să vrea să preia conducerea ziarului. Ne uitam atunci la agitația din sala de știri, la telefoanele care zbârnâiau, la reporterii care intrau și ieșeau, la persoanele care țipau. Vati ne vorbise despre presiunea de a lucra în contratimp și despre publicarea articolelor și pozelor în ziar pentru fiecare ediție. Urmăriserăm presele uriașe care tipăreau, munca laborioasă de a potrivi literele din metal în cadrele respective, literă cu literă, cuvânt cu cuvânt, propoziție cu propoziție, pagină cu pagină. Întregul efort, condițiile de muncă, transpirația, praful, căldura și intensitatea muncii – ne întrebaserăm și îl întrebaserăm și pe Vati care era scopul întregii munci, dacă oamenii doar se uitau la titlu și apoi aruncau ziarul?

Vati era îngrozit.

– Asta, ne-a spus el înflăcărat, este cea mai importantă unealtă pe care o avem. Cu aceste cuvinte tipărite putem să dăm formă națiunii noastre. Nu există știri *per se*. Știrile înseamnă putere, care e cuprinsă într-un mesaj, care e prezentată, spusă și transmisă mai departe. Cu acest ziar, a spus el cu ochii plini de mândrie, *eu* am puterea de a trimite în lume ce vreau și cum vreau ca masele să înțeleagă. Vă dați seama *câtă autoritate*, ce supremație îmi conferă ziarul?

Dar Karl rămăsese fixat pe ideea că el va pilota avioane, iar eu nu reușisem să înțeleg pe deplin ce vrusese Vati să spună, nu până acum. Mă gândesc la cum stau lucrurile pentru Walter. Cum stau lucrurile pentru toți „inamicii“ Reichului. Cum mă simt *eu* să fiu îndrăgostită de Walter, să știu că, în fiecare minut petrecut împreună, el riscă să fie arestat. Câți alții mai sunt în situația noastră? Doar fiindcă părinții lor sunt cine sunt? Furia crește în mine în fața acestei injustiții. *Eu* nu văd nimic inferior în persoana lui Walter. Sau, într-adevăr, în vreo altă persoană asemenea lui. Ei, *noi* – cu toții suntem doar oameni. Și acum, în cele din urmă, înțeleg ce reprezintă ziarul lui Vati. Nu știri, ci manipularea gândirii și a minții.

– Dacă nu se întorc curând, carnea de porc se va arde de tot și eu voi fi de vină, îi spune Bertha lui Ingrid.

Masa din sufragerie e deja aranjată. Ingrid a turnat vinul, iar stomacul îmi chiorăie din cauza mirosului delicios de porc rumenit.

– Cu cât mai crocant, cu atât mai bine! Mor de foame. De ce nu mâncăm fără ei?

– În niciun caz! Ce ar spune mama ta?

Bertha stă cu mâinile în șoldurile ei mari și cu obrajii umflați.

– Ți s-a făcut foame după o asemenea zi, *Fräulein* Herta? mă întreabă Ingrid rânjind.

– Ce vrei să spui? zic eu și simt cum fața mi se face roșie ca sfecla. Am fost la un picnic cu prietena mea Erna…

– Ah! Așa i se spune mai nou…

– Ingrid! intervine Bertha. Sunt trei vaze, am văzut azi, una pe hol, una în camera de zi și una în sufragerie, unde florile s-au ofilit. Aruncă-le și comandă altele. Sau mai bine du-te acum la florărie – sigur încă au deschis – și cumpără altele.

Se întoarce nervoasă și începe să frece cu peria și apă cu detergent ușa bufetului.

Îmi vine să o îmbrățișez pentru că a pus-o pe Ingrid la locul ei.

– Totul este atât de anapoda în zilele noastre, spune ea după ce Ingrid pleacă din cameră. Totul era clar mai demult. Părinții și copiii. Stăpânul și slujitorul. Șefii și muncitorii. Clasele de sus și clasele de jos. Acum totul a devenit confuz.

Trece să curețe aragazul, împrăștiind apă pe suprafața fierbinte, care sfârâie. Freacă tare, mișcându-se înainte și înapoi, ținând peria cu ambele mâini.

– Toată lumea toarnă pe toată lumea. Toată lumea încearcă să aibă un as în mânecă în fața celorlalți. Copiii care-și conduc părinții, slujitorii, pe stăpânii lor. Nu e în regulă.

Mă întreb dacă nu cumva plânge.

– Nu făceam nimic rău, Bertha, ci doar…

Se întoarce să mă privească.

– Nu vreau să știu unde ai fost sau cu cine, *Fräulein* Herta, îmi spune.

În ochii ei mari și în umerii ei lați se poate citi teama.

– Ce faci în timpul tău liber e treaba ta și a nimănui altcuiva. Ingrid ar face bine să nu uite asta, dar ea crede că știe mai bine. Ea crede că doar fiindcă are atenția lui Karl…

– Atenția lui Karl?

Ingrid.

Bertha se holbează la mine.

– Îi place să bârfească, spune Bertha. Vrea tratament special. Laudă. Vrea să fie observată. Iar prin faptul că bârfește obține ce vrea. Dar știu un lucru, continuă Bertha învârtind peria, apoi aruncând-o în chiuvetă, o să se încheie rău pentru cineva. Pentru ea, cel mai probabil. Tot ce pot să fac este să îi spun să-și țină gura. Dă din cap și strânge din buze. Nu ar trebui…

Dar până să termine propoziția, ușa de la intrare se deschide zgomotos, iar vocile lui Mutti și Vati se aud din hol. Bertha începe să se agite, pregătindu-se să servească masa, și nu mai continuă subiectul de dinainte.

Privind-o, mă întreb cui îi este loială. Lui Hitler și Patriei? Familiei? Nouă,

pentru care a lucrat atât de mult? Sau poate le este loială alor ei, oricine și oriunde ar fi ei. Sau poate, iar ceafa mi se înfioară la acest gând, Bertha are un soi de simpatie ascunsă față de exclușii acestei revoluții ariene?

37 În engleză, *asocials* (germană: *asozials*), termen care în limba germană desemna una dintre următoarele categorii de persoane: persoanele rrome, persoanele cu tulburări sau boli mintale, alcoolicii și dependenții de droguri, vagabonzii și cerșetorii, prostituatele și lesbienele. Fiecărei categorii îi reveneau un triunghi și o culoare. Aici, triunghi negru (n. tr.).

7 octombrie 1938

Mergem separat, despărțiți de o sută de metri, trecând pe lângă structura impozantă, în stil clasic, a clădirii universității, veche de secole, rezistentă și perenă deopotrivă. Îmi ridic fața spre soare; o briză catifelată îmi mângâie pielea. Mă uit în spate. El e pe partea cealaltă a străzii. Un gest foarte ușor din cap, semn că îmi vede privirea. Indiferent de câte ori facem asta, e aceeași senzație de adrenalină. Teamă și o senzație de aventură în egală măsură.

Intru în parcul mic de dincolo de corpurile universității, un parc unde evreilor le e interzis să intre. Slavă Domului pentru părul blond și ochii albaștri ai lui Walter! Un tânăr trece pe lângă noi pe bicicletă, o sacoșă cu cărți lovindu-i-se de pulpă. Un bătrân merge pe stradă, mișcându-și bastonul pe asfalt. Nimeni altcineva în jur. Mai sigur de atât nu poate fi. Mă așez și-mi sprijin spatele de trunchiul masiv al unui copac și, după câteva minute, vine și el și se așază lângă mine.

– Bună, draga mea.

Mă aplec înspre el pentru un sărut pe furiș.

– Pot sta cel mult o oră.

– Doar atât? rostește el, iar umerii i se lasă.

– Îmi pare rău, voi avea mai mult timp săptămâna viitoare.

– Nu asta e problema…

Vocea i se frânge. Privirea îi este dezolată.

– Walter? Ce s-a întâmplat?

Îl ating pe umăr. Se uită la mine și înghite în sec.

– Hei, nicio glumă azi? întreb eu, mângâindu-i mâna.

Își scutură capul. E extrem de palid.

– Am ceva să îți spun.

– Ce este?

Își drege vocea.

– Tata s-a resemnat acum câteva săptămâni cu gândul că viața aici este insuportabilă, că Hitler va lua tot ce e al nostru, indiferent că rămânem sau plecăm de aici. A decis că trebuie să părăsim Germania, indiferent de cât ne va costa. Și, deci, s-a dus zilnic de la o ambasadă la alta, stând la cozi interminabile, ca să obțină

vize pentru familie. Dar, așa cum m-am temut, am făcut totul mult prea târziu. Ar fi trebuit să plecăm de acum mulți ani. Azi, de parcă am fi niște rozătoare, nimeni nu ne vrea, nimeni nu mai vrea alți evrei. Tresar la aceste cuvinte. Suntem blocați, spune el în continuare. Doar dacă…

– Doar dacă?

– Mai e o posibilitate. Oftează. Dar… nu sunt… nu sunt sigur că pot să merg cu asta până la capăt.

– De ce? Dar trebuie!

Inima mi se strânge când spun aceste cuvinte. Cel mai important lucru este ca Walter să fie în siguranță. Așa că sunt, totuși, vești bune. Walter nu se uită la mine.

– Asta înseamnă să plec singur, spune cu o voce monotonă. Va trebui să-mi părăsesc părinții, bunica, toată familia. Își strânge pumnii. Mai rău decât atât, nu pot să-mi imaginez cum ar fi viața mea fără tine.

– Nu înțeleg. De ce doar tu poți pleca?

Trage adânc aer în piept.

– Avem niște prieteni buni în Anglia. Tatăl este medic și au plecat și ei din Germania în 1933. Fiica lor e mai mare decât mine cu un an. Anna.

– Și ei te pot ajuta?

– Ei cred că aș putea obține o viză, înghite iarăși, dacă sunt rudă cu ei, mi-au promis că mă sprijină financiar.

– Dar tu nu ești, nu? Rudă cu ei. Cum…

– Hetty, la naiba!

Se uită în sus, apoi în sfârșit mă privește în ochi. Văd, cu surprindere și spaimă, că ochii i se umplu de lacrimi.

– Trebuie să mă logodesc cu Anna. E singura posibilitate!

– Poftim?! Dar nu v-ați *căsători*, nu? Ai doar 19 ani și…

– Ba da. *Ar trebui* să mă însor. Autoritățile de acolo verifică totul. Ceea ce face lucrurile mai ușoare e faptul că ei sunt o familie bună. O familie respectabilă. Tatăl Annei e un medic reputat, iar Anna, ei bine, e o fată drăguță și blândă, dar pentru mine nu e ceea ce însemni tu. Ultimul lucru pe care vreau să îl fac este să mă însor cu cineva, oricine altcineva în afară de tine, Hetty.

– *Însurat?*

Simt cum mi se înmoaie tot corpul.

– Ce vreau să spun e că și din partea ei se cere foarte mult. Nici nu știu dacă are pe altcineva. E drăguț din partea ei că vrea să mă ajute.

Drăguț din partea ei să te ajute? Ce nu aș da să pot fi în locul ei!

Mintea mi-e goală. Nu pot spune nimic.

Walter încearcă să spună ceva ca să umple golul tăcerii.

– E genul de fată cu care părinții mei ar vrea să mă însor, chiar dacă asta înseamnă…

Mă îndepărtez de el, furia crește în mine, subită și neașteptată.

– Nu-ți imagina că asta este ceva ușor de făcut! îmi spune Walter furios, apucându-mă de ambele mâini. În plus, pe lângă faptul că te părăsesc și că trebuie să mă căsătoresc cu altcineva de care nu sunt interesat, trebuie să îmi las în urmă părinții – și pentru ce fel de viitor? Mă rupe în bucăți situația asta, Hetty. Le-am spus că nu am de gând să plec, că aș prefera să rămân aici și să văd cum decurg lucrurile, dar părinții mei nici nu vor să audă. Ideea e că am șansa la o nouă viață, iar asta îi motivează pe ei, părinții mei, să continue.

Lacrimile îi curg pe obraji. Și e prima oară când văd un bărbat plângând.

Dau din cap, simt cum mi se pune un nod în gât și îmi așez palma peste a lui, apoi îl strâng de mână. Noi mereu am fost sub semnul unui destin nefast, eu și el.

– Te iubesc, Hetty. Mereu te voi iubi, dar se pare că *noi* nu vom putea fi niciodată împreună. Nu cum ne-am dori. Nu aici.

– Am visat prostește cu ochii deschiși, spun eu, că într-o zi, într-un fel sau altul, noi doi vom putea fi împreună. Că vom trăi într-o altă țară, departe de aici, unde nimănui nu-i pasă cine suntem sau ce suntem. Dar acum…

– Știu.

Simt că-mi curge nasul, iar el îmi dă batista lui. Îmi șterg ochii și o pun în buzunar. Ceva al lui pe care să-l pot păstra.

– Când? Cât de repede?

– Nu e nimic stabilit. Nu am viza de la guvernul britanic încă, nici permisiunea de a pleca de aici, fiindcă trebuie să plătim nenorocita de taxă de ieșire și nu avem niciun ban, așa că, sincer să fiu, nu știu. Dar s-ar putea să fie cel mai devreme totul gata în câteva săptămâni. Hai să încercăm să ne vedem cât de des putem până atunci.

Mă uit la el printre lacrimile ce-mi umplu ochii, încercând să înțeleg tot ce îmi spune.

– Dar totul se schimbă de-acum. Enormitatea întregii situații lovește din plin. Te însori cu o altă fată!

– Nu va ști niciodată despre noi doi.

Ceva se prăbușește în mine. Un urlet mut.

Mă trage spre el.

– Îmi pare atât de rău! Dacă ar fi o altă cale în afară de asta, știi bine că aș alege-o.

– Dar nu putem să *continuăm*, nu?

Îl împing și îl lovesc în piept. Vreau să urlu la el. Să îl lovesc. Să îl fac să-mi simtă durerea.

– E mai bine să ne oprim acum.

Mă dau în spate, cuprinsă de nervi.

– Asta îți dorești? Cu adevărat?

Vine înspre mine, încearcă să mă ia în brațe, dar mă zbat să îmi dea drumul.

– Nu, Walter, bineînțeles că nu. Nu-mi doresc nimic din toate astea. Dar asta e, așa a fost să se întâmple, nu?

Încerc să mă țin tare.

– Trebuie să plec. Succes cu noua ta viață în Anglia. Și mult noroc cu Anna.

– Hetty, nu e corect!

Plec.

– Deci, asta e? Așa? Vine alergând după mine. Hetty…

– E mai bine așa. Pentru mine, nu pot… Te rog, Walter! Doar lasă-mă să plec.

Îi simt privirea în timp ce pășesc. În tăcere. Zguduită de șoc.

Nu mă uit înapoi când părăsesc parcul și trec în grabă pe sub ferestrele corpurilor universității, pe care le simt cum mă privesc cu umbrele lor măreațe proiectate pe strada pe care pășesc. Ar trebui să merg acasă, dar nu pot. Continui să merg până când nu îl mai pot vedea pe Walter și nici el pe mine. Apoi mă prăbușesc lângă un zid și plâng. Un plâns profund, sfâșietor, de parcă tocmai mi s-a spus că viața mea se va termina. La urma urmei, așa și pare.

Nu-mi mai pasă dacă întârzii și mă perind pe străzi mult timp. Una este să accept că Walter va trăi altundeva cândva. Dar asta? *Asta?* Să se însoare cu o fată pe nume Anna?

Cum să accept una ca asta?

Ceva e profund greșit.

Ceva din aer, care îmi face părul de pe brațe să se ridice când intru în casă. Ingrid își face apariția cu o expresie șocată.

– O, domnișoara Herta! În sfârșit! Trebuie să mergeți imediat în camera de zi. Părinții vă așteaptă.

Rămâne lângă mine cât îmi dau jos încălțările. Cuvintele și tonul ei nu sunt obraznice, iar rânjetul îi lipsește.

Mă grăbesc în încăpere, unde-l găsesc pe Vati lângă geam. Mutti stă pe canapea. Se uită la mine, are fața schimonosită de plâns. Ochii îi sunt roșii și umflați.

– O, Hetty! rostește, apoi își acoperă fața, cuprinsă iarăși de un plâns adânc, care o zguduie complet.

– Îmi pare rău că am întârziat atât! Nu am vrut să te îngrijorez…

– Nu mai contează acum.

Vati dă din cap și vine spre mine, cu fața pământie.

Mutti scoate un nou geamăt de plâns. Să fi aflat cumva despre Hilda Müller și fata-copil? A murit *Oma*? Au aflat de Walter?

– E vorba de Karl…

Vati nu-și termină propoziția și se uită la mine cu ochii triști.

– *Karl?*

– A avut un accident. Ține o telegramă în mână. E… a murit.

Prin foaia maronie, subțire deslușesc sigla șoimului Luftwaffe, litere de mărimi diferite ștanțate pentru a forma cuvinte. Știri. Știri scurte, lapidare.

Telegrama se încețoșează și un bâzâit puternic ca cel scos de un roi de albine îmi umple urechile.

– Nu se poate! Mutti?

Oamenii nu mor la 19 ani. Nu mor când sunt plini de viață și de energie, în floarea vârstei. Nu pot muri când sunt minunați și puternici și îi cheamă Karl, fratele meu!

Cuvintele greșesc. *Trebuie*.

Dar Mutti continuă să plângă, cu gura acoperită de mână, întregul ei trup fiind cuprins de convulsii. Vati se duce la ea și o ia în brațe. Nu pot să mă uit la fața cadaverică și la ochii lui goi.

– Te rog… încerc eu din nou.

– E adevărat, reușește Mutti să spună printre suspine și lacrimi. Karl e mort.

– Fratele tău, începe Vati, dar nu încheie fraza și își scutură capul.

Sunt cuprinsă de amorțeală.

Mă așez pe canapea, îl fixez pe Vati cu privirea, dorindu-mi să-mi spună ceva, orice. Ceva care să facă toată situația asta suportabilă.

Când eram mică, Vati era cea mai mare și mai puternică persoană pe care o cunoșteam. Era la conducere, iar eu mă simțeam în siguranță. În lumea mea, Vati era la fel de puternic ca Dumnezeu. Dar acum pare sfâșiat. În fața morții este la fel de neputincios ca oricare altă persoană.

– Ce s-a întâmplat?

Sunt amorțită și tremur toată. Vati își lasă mâna să alunece de pe umerii lui Mutti, fără să mai aibă forța să se țină drept, și-și sprijină brațele pe genunchi.

– Nu Karl! plânge Mutti, ștergându-și ochii cu o batistă îmbibată de lacrimi. Nu băiețelul meu! Oricine, dar nu Karl…

– Ce naibii s-a întâmplat? întreb furioasă. De ce nu-mi spuneți ce s-a-ntâmplat?

Cineva îmi pune în mână o ceașcă și o farfurioară.

– Bea ceva, o să te liniștească. Vocea Berthei, blândă și moale. Vino!

Fac cum mi se spune, dar mâna îmi tremură atât de tare, că abia pot să duc ceașca la buze.

– Am vorbit cu căpitanul Winkler acum câteva minute, spune Vati cu vocea tremurându-i ca a unui om bătrân.

Ia o sorbitură de whisky sau brandy sau ce o fi în paharul pe care Bertha i-l dă. Îi face semn lui Mutti să facă la fel. Bea totul dintr-o sorbitură și se îneacă.

– Era într-un exercițiu de rutină, pregătindu-se pentru evaluarea manevrelor aero-acrobatice, îmi explică Vati, iar trăsăturile lui se estompează, ca și când o mare greutate îi apasă tot corpul. Trebuia să învețe să manevreze un avion la viteze mari. Condițiile meteo erau bune, cerul senin dimineață, deși vântul bătea cu relativă

putere, dar Karl zburase în condiții mai rele de-atât. Totul decurgea cum trebuie, dar după zece minute de zbor, a spus Winkler, Karl nu a calculat cum trebuie viteza într-o manevră de cădere abruptă și nu a putut să se redreseze la timp. S-a prăbușit.

Vati trage adânc aer în piept.

– A suferit multiple răni, cea mai gravă la cap. A ajuns la spital în comă. Însă doctorii nu au reușit să îl salveze.

– S-a prăbușit… repet eu în timp ce procesez ceea ce Vati tocmai mi-a spus.

Urechile îmi țiuie încă. Simt cum mi-e tot mai greu să respir.

– De ce era de unul singur în avion? întreabă Mutti ridicând tonul. Nu avea experiență! Ce naibii credeau ăia?!

– Șșș, gata, draga mea, nu te supăra și mai tare!

Vati o mângâie pe genunchiul ei delicat cu palma lui cât a unui animal.

– Într-un an a acumulat deja experiență de pilotaj. Era un avion cu un singur loc. Un avion Heinkel HE 51. Conform lui Winkler, pilotase un astfel de avion de multe ori înainte și-și impresionase superiorii. Un viitor luminos strivit într-o clipă, a spus el. Singura consolare este că, dacă ar fi supraviețuit, rănile din zona capului, fiind atât de puternice, l-ar fi lăsat paralizat. Probabil e mai bine că s-a întâmplat așa.

– *Mai bine?*

Mutti are privirea sălbăticită. Se întoarce la Vati și începe să urle la el.

– Cine dracului se crede ăla, să știe el ce e mai bine? Probabil că le-a spus medicilor să nu mai încerce să-i salveze viața. Probabil că le-a ordonat chiar să îl omoare!

– Hélène! strigă Vati tăios. Ești copleșită de emoții. Comandantul Winkler era și el devastat. Am simțit asta în vocea lui. Crezi că și-ar fi dorit să îl piardă pe unul dintre cei mai promițători piloți într-un accident stupid? Bineînțeles că nu!

– O, Franz… cum de am putut? Ochii i se umplu din nou de lacrimi. Nu Karl…

Vati se ridică încet. Pare lipsit de orice vlagă.

– Mă duc să-l chem pe doctor să-ți dea un calmant, spune și se îndreaptă spre ușă. Ai grijă de mama ta, Herta.

Mă așez lângă Mutti și îmi pun palma într-a ei. E moale și delicată, ca piciorul unei păsări. O strâng, dar nu-mi răspunde. Se uită în gol, iar lacrimile îi curg una după alta pe obraji.

– Voi avea grijă de tine, Mutti, îi promit, încercând să nu mă gândesc la Karl, care zace întins pe o targă într-o morgă, undeva.

Senzația de sfâșiere din piept se intensifică, amenințând să stoarcă tot aerul din plămâni și să-mi sugrume inima până când nu va mai bate deloc.

*

Eu și Karl suntem în căsuța din copac. Îi simt mirosul de apă de colonie, proaspăt

și intens, amestecat cu mirosul corpului său cald, care aduce a ovăz. Zâmbește, iar colțurile gurii i se ridică, descoperindu-i albul dinților. Ochii lui căprui, profunzi, formează niște riduri ușoare la colțuri, iar pielea îi este atinsă de soare, luminoasă. Se întoarce și văd puful de pe ceafa lui.

– Hai să ne jucăm de-a soldații romani! zice el, înmânându-mi o sabie din lemn. Oricine câștigă poate să fie împărat, iar celălalt trebuie să-i urmeze ordinele întocmai pentru tot restul zilei.

– Nu e corect, spun eu bosumflată.

– De ce nu? îmi zâmbește el, fiindcă știe exact de ce, dar vrea să o spun oricum.

– Fiindcă tu *mereu* câștigi. Ești mai mare decât mine.

– Atunci, luptă mai tare și mai cu istețime. Cel care câștigă este cel mai isteț, spune el sărind în picioare și atingându-mă cu sabia lui.

Încerc să-l lovesc înapoi, dar nu reușesc să ajung la el, deoarece Karl se află în spatele manetelor avionului de bombardament. Stau în spatele lui, însă nu pare să-și dea seama că mă aflu acolo. Încerc să-l strig pe nume, să-l atenționez, dar din gura mea nu iese niciun sunet. Avionul se zguduie violent, iar el e plin de sudoare, străduindu-se să recapete controlul. Se zguduie și se rotește, apoi intră în cădere liberă. Încerc să țip. În aer se simte miros de ulei, benzină și metal încins. Și încă ceva – sudoare și moarte iminentă. Pământul se apropie cu viteză, apoi prăbușirea și un scrâșnet de metal zdrobit.

Sar speriată, trezită din somn, și mă holbez în bezna camerei, transpirată și gâfâind.

Karl e mort. Ultima discuție pe care am avut-o cu el a fost una groaznică, plină de neîncredere și acuze. Karl era centrul universului meu când eram copii. Unde s-a greșit? Cum de s-a dus totul atât de repede? Cum mai pot trăi cu gândul că acel ultim schimb de replici e conversația noastră de despărțire? Ultima?

Lacrimile îi alunecă din colțul ochilor, picurând pe pernă. În cameră e atâta nemișcare și tăcere, de parcă timpul s-a oprit, iar pământul nu se mai rotește.

Dar ceasul de pe raftul de deasupra șemineului încă ticăie.

Îmi întorc privirea spre portretul lui Hitler agățat deasupra ceasului. Se uită cu satisfacție la mine pe deasupra mustății zburlite.

Tu ai făcut asta. Cum de-ai permis ca fratele meu iubit să pățească așa ceva?

Se uită înapoi la mine cu ochii lui de piatră, întunecați, aroganți și zeflemitori.

Asta e pedeapsa ta, iubitoare de evrei. E numai vina ta, pentru că te-ai dat de partea inamicului. Ai ales calea greșită. Ai ales răul, iar asta e răsplata ta.

Dar Karl era copilul tău perfect. Ți-a dat tot ce avea. Dragostea lui, iar acum viața. Nu ca mine. De ce nu m-ai omorât pe mine, în schimb?

Știm cu toții ce se întâmplă cu cei care fac un pact cu diavolul… Un zâmbet perfid se așterne pe buzele lui Hitler.

Un val de căldură mă cuprinde și nu mai pot să mă uit la el. Am decis. Nu

contează că Walter va pleca și în curând va fi căsătorit cu acea fată, Anna. Nu contează că nu-l voi mai vedea nicicând. M-a învățat lucruri pe care nu le înțelesesem înainte, dar pe care acum le înțeleg. M-ai mințit, *Herr* Hittler. Iar Karl este mort. *Ticălosule!*

Alerg prin cameră, smulg portretul de pe perete cu tot cu cuiul în care e agățat. Arunc tabloul pe jos și îl calc pe Führer în picioare, crap rama și îl calc pe cap, călcâiele mele apăsându-i pe ochi.

Te urăsc. Te urăsc. Te urăsc!

Acum sunt sigură. Nu Dumnezeu l-a trimis, ci însuși Diavolul.

Arunc tabloul crăpat în spatele șifonierului.

8 octombrie 1938

În dimineața următoare, Vati se închide în biroul lui ca să dea telefoane. Mutti doarme până târziu, după ce a luat calmantul prescris de doctor. Stau așezată pe scaunul meu de la geam, cu Kuschi lângă mine, sprijinindu-și corpul acoperit de blană neagră de coapsele mele, reconfortant și nemișcat.

Viața continuă, în mod inexplicabil, pe strada de sub geam. Mașinile gonesc pe lângă casă. Un băiat pe bicicletă. Un cuplu care merge ținându-se de mână pe trotuar; părul până la umeri al femeii este cârlionțat, cu o nuanță mai deschis decât al Ernei.

Erna.

Erna. Am un gol în stomac. Trebuie să îi spun Ernei ce s-a întâmplat.

O bătaie ușoară în ușă. Ingrid. E suptă și palidă la față.

– Pot să vă aduc ceva, *Fräulein*? întreabă. Nu ați luat micul dejun…

– Nu mi-e foame.

– Înțeleg. E… e groaznic ce s-a întâmplat.

Stă aproape de mine și o clipă am impresia că va încerca să mă atingă, dar își încleștează mâinile atât de puternic, încât se vede cum pumnul i se albește.

– E cel mai îngrozitor lucru care putea să aibă loc, îi spun.

– Șș… știu. Îmi pare foarte rău. Adică, eu și Bertha suntem extrem de mâhnite de tot ce tocmai s-a întâmplat.

Mă uit la ea cu atenție, direct în ochii ei gri, încercând să îi citesc în suflet. Dar chipul ei nu trădează nimic. Furia se aprinde în mine. Cine se crede ea, cu observațiile ei malițioase, cu modul ei alunecos de a umbla prin casă, cu rânjetele și flirtul ei cu Karl? Oare ea să-i fi spus despre Walter? Cum de-a îndrăznit să presupună că înțelege ce înseamnă să-ți pierzi fratele, să-mi pierd fratele?

– De ce ți-ar păsa?

Face un pas în spate.

– Îmi pare rău. Nu am vrut să vă supăr, spune roșind.

– Nu mi-ai răspuns la întrebare, o presez impasibilă. De ce ți-ar păsa *ție* atât de mult?

– Karl mereu a fost bun cu mine, se bâlbâie. Adică, este… era… atât de chipeș și

bun. Dar cel mai bun lucru la el era faptul că mă asculta. Își făcea timp să vorbească cu mine, să mă cunoască, de parcă i-ar fi păsat de mine.

– Cât de bine *te-a cunoscut*?

– Nu înțeleg ce vreți să spuneți, zice ea dând din cap, cu un aer mizerabil așternut pe chip. Ce vreți să spuneți?

Se îmbujorează toată. Mă ridic și îi țin piept.

– Nu, nimic. Nu vreau să zic nimic.

Ne privim una pe cealaltă în ochi.

– Nu vreau mâncare, îi spun îndepărtându-mă. Vreau doar să fiu lăsată singură.

– Doar am vrut să ajut, zice Ingrid cu vocea frântă. Atâta tot.

Aud cum se închide ușa în urma ei și mă întorc să-l mângâi pe Kuschi. Ar trebui să vorbesc cu Vati și să o concedieze pentru că m-a spionat. Dar dacă știe ce am făcut, atunci, ce mai știe? Ce ar face Vati dacă ar afla de la ea?

Wissen ist Macht. Nu am ce să-i fac ei.

Îmi sprijin capul de obloane. Stoarsă de energie. Închid ochii.

Mi-am pierdut fratele. Viața nu va mai fi niciodată la fel.

Aerul după-amiezii târzii e tot mai rece pe măsură ce ajung mai aproape de apartamentul Ernei. Toamna a venit fără ca eu să-i fi observat sosirea. Sau poate că frigul vine din mine, dinăuntrul meu. Mi-e foame. Nu am mâncat nimic toată ziua.

Erna îmi deschide ușa cu un zâmbet larg pe față.

– O, Erna! rostesc, apoi îi iau palmele într-ale mele pentru a nu mai tremura. Am vești groaznice să-ți împărtășesc.

– Ce? Ce s-a întâmplat?

Mă ia în brațe, ochii ei de un verde cald îi cercetează pe ai mei, iar eu încep să plâng. Presiunea din piept se răspândește în mine și în curând întregul corp mi-e prins într-o convulsie când conştientizez că, într-adevăr, Karl nu va mai veni niciodată acasă.

– Hai înăuntru, spune ea, conducându-mă spre apartament.

Înainte să deschidă ușa, mă întorc cu fața spre ea. Îmi imaginez că părinții ei încă nu știu de relația ei.

– E vorba de Karl, spun eu cu un nod în gât. A avut un accident.

Îngheață toată, iar în întunericul holului albul ochilor ei strălucește.

– A murit ieri-dimineață.

– Doamne Sfinte! Nu, șoptește ea. Nu se poate…

În reticența ei se oglindește propria mea reticență.

Intrăm în apartamentul drăguț al Ernei și urcăm treptele înguste până în pod, în camera ei.

– Spune-mi, îmi cere ea cu ochii plini de lacrimi, ce s-a întâmplat, spune-mi tot!

Nu am multe detalii de dat. Tot ce s-a întâmplat în ultimele 24 de ore este

confuz, nimic clar, însă îi spun ce ne-a zis la rândul nostru căpitanul Winkler.

Erna se așază pe patul adânc, cu ochii umezi, răsucind o batistă între degete și ascultând tot ce îi spun.

– O, Hetty…

Își întinde brațele și ne îmbrățișăm pentru a ne alina.

– Îmi pare rău și pentru tine, Erna. Știu cât de mult ați însemnat unul pentru altul.

Stăm întinse una lângă cealaltă pe patul ei, capul meu sprijinit de umărul ei, părul ei castaniu revărsat în jurul nostru.

– Dar nu are niciun sens, spune ea după o tăcere lungă. Pur și simplu, nu are sens deloc.

– Mutti îl învinuiește pe căpitanul Winkler. Vati îi învinuiește pe evrei. Și a jurat că se va răzbuna.

Erna se întoarce cu fața spre mine.

– Cum să dea vina pe evrei?

– Din cauza lor trebuie să ne construim și consolidăm puterea armată. Nimic rațional aici, oftez, dar trebuie să își verse furia pe cineva.

Nu-i spun că discursul lui plin de ură și venin mă face să-mi fie silă de el. Că Mutti, cu patetismul ei, faptul că umblă de colo până colo sfâșiată, mă face să-mi vină să o scutur și să țip la ea. Și nu-i spun că nu văd niciun motiv să mai trăiesc.

12 octombrie 1938

Cu cât sosesc mai mulți oameni aici, cu atât mă simt mai singură. Cu cât se strâng mai multe rude, cu atât mai vizibilă este absența lui Karl. El era sufletul fiecărei petreceri. Insufla viață și celei mai plictisitoare încăperi. Toată lumea se furișează, șușotind de parcă, dacă ar vorbi cu glas tare sau ar zâmbi, i-ar jigni în vreun fel pe morți. Mă enervează. Îmi amintesc cum era demult, pe când eram copii. Când toți trei – eu, Walter și Karl – puteam să ne jucăm și să râdem împreună fără nicio grijă. Înainte să știm ce sunt moartea și suferința și dragostea interzisă. Măcar de ne-am putea întoarce la acele vremuri!

Închid brusc jurnalul și-l ascund în locul obișnuit. E jumătatea după-amiezii, iar Mutti și Vati trag un pui de somn. Ultimele câteva zile au fost un amestec de oaspeți nedoriți și pregătiri pentru înmormântare, așa că suntem cu toții epuizați. Casa e plină cu toate rudele. Ca de Crăciun, dar fără veselie. Săptămâna asta e vacanța de toamnă, dar am fost scutită de la școală și săptămâna viitoare.

Ies din cameră și mă îndrept tiptil, prin casa liniștită, spre bucătărie, unde Bertha umple un pui pentru masa de seară.

– Domnișoară dragă! spune ea. Abia dacă te-am văzut în ultimele două zile. Cum te simți?

– Nu prea grozav.

– Vino, așază-te! Am făcut fursecuri și o plăcintă cu mere. Trebuie să mănânci. Să-ți păstrezi forța, adaugă ea, mușcându-și limba. Ce treabă îngrozitoare!

Se spală pe mâini și pune prăjitura mare pe masă, tăind câte o felie pentru fiecare. Se așază greoi și oftează.

– Eu nu mă plâng, dar pentru numele lui Dumnezeu, cu toți oamenii ăștia veniți în casă… Eu și Ingrid abia ne vedem capul de treabă.

– O să plece cu toții după înmormântare, zic eu și ciugulesc ceva din felia mea.

Prăjitura e deopotrivă dulce și acrișoară.

– Apoi casa o să se scufunde iar într-o liniște de moarte.

– Ce prăpăd, o viață tânără curmată prea devreme! zice Bertha scuturând din cap. Și o să mai fie o mulțime de victime ca el. Ar fi trebuit să ne învățăm lecția în

războiul trecut. Și acum ne trimitem tinerii în Spania și Dumnezeu mai știe unde!

– Ai pierdut pe cineva apropiat în război, Bertha?

– Cum să nu! pufnește ea. Mi-am pierdut amândoi frații *și* pe cel care îmi era sortit.

– Oh, îmi pare tare rău! N-am știut.

– E în regulă. De unde să știi? Bănuiesc că îți spun ție toate astea fiindcă înțeleg probabil cum te simți.

– Cel sortit?

– Da. Eram cam de-o vârstă cu tine, în 1915, când ne-am logodit. Douăzeci și unu de ani – băiat de fermier. Era blând și avea un licăr poznaș în privire. Știu că poate ți-e greu să crezi, dar eram destul de drăguță pe vremea aia, zâmbește ea amintindu-și. Nu s-a mai întors. Pierdut, dispărut în misiune, au spus. Eu am tot sperat, crezând că într-o bună zi o să intre pur și simplu pe ușă. Nu mi-ar fi păsat dacă era surd sau orb sau dacă i-ar fi lipsit mâinile și picioarele. Sau toate trei. Măcar să fi venit înapoi.

Mă întind peste masă și o iau de mână. Ea îmi zâmbește trist.

– Oh, a trecut multă vreme de-atunci. Oricum, nu s-a mai întors, desigur, și nici frații mei.

– N-ai cunoscut pe nimeni altcineva?

– Nu, scutură ea din cap și oftează din nou. Nu erau destui bărbați cât să ne ajungă la toate fetele din sat după război. Atât de mulți tineri dispăruți! Oricum, pe mine nu mă prea interesau, atât de frântă mi-era inima. Așa că atunci când părinții mei au sugerat să mă fac menajeră, am profitat de îndată de ocazie. M-am dus întâi la Halle, dar apoi familia pentru care lucram s-a mutat la Leipzig, așa că m-am mutat și eu cu ei.

– Unde era asta? întreb eu din politețe.

Mai iau o bucățică de prăjitură, dar mi se pare că înghit o piatră, așa de grea o simt în stomac.

– Aici, spune Bertha. Cu familia care a locuit în casa asta înaintea voastră.

– Familia Drucker? întreb eu, privind-o mirată. Ai lucrat pentru familia de evrei care a trăit aici?

Bertha dă din capul cărunt și coboară privirea, luându-și ochii de la mine.

– Nici asta n-am știut.

– Nu, zice ea încet. Presupun că n-aveai de unde să știi.

– Dar… adică… cum… ce încerc să spun e, zic eu întorcându-mă să verific că nu mai e nimeni în cameră, cum erau?

– Am stat mulți ani cu ei, spune ea ezitând.

Ne uităm lung una la alta, încercând să stabilim cât să dezvăluim.

– Uite, zic eu în cele din urmă, am auzit zvonurile. Cum a ajuns tata să facă rost de casa asta. Dar nu știu nimic despre acei oameni. Cum pot eu să judec ce e bine

sau ce e rău?

– A fost o treabă îngrozitoare, șoptește Bertha. Erau oameni buni, dar eu nu mă bag în politică. Îmi țin nasul departe de toate astea. E cel mai sigur așa. Asta încerc să-i spun lui Ingrid, dar ea e dificilă. Nu vrea să asculte de o babă ca mine. E plină de Germania asta nouă și crede că tinerii conduc. E convinsă că are „dreptatea", ce-o mai însemna și asta, de partea ei. Îi place să bârfească și să se pună bine cu… unii oameni, zice ea privindu-mă. Tu ești o fată neobișnuită, *Fräulein* Hetty. Tu rămâi credincioasă celor care contează pentru tine. De când erai mică, mereu le-ai luat apărarea celor defavorizați. Chiar dacă sunt dintre cei cu care nu-i bine să te amesteci, dacă înțelegi ce vreau să spun. Bănuiesc că asta te face curajoasă, nu ca noi, ceilalți. Dar e un lucru periculos.

– Ce Dumnezeu vrei să spui, Bertha? A zis ceva Ingrid despre mine?

Inima îmi bate de două ori mai iute. Bertha își trage nasul și se șterge la nas și la gură cu batista. A mâncat tot din farfurie.

– Zice că știe că ai un tânăr pe undeva și crede că treaba e serioasă. Dar nu vrea să spună cum sau ce știe. Zice că a văzut odată ceva senzațional, că are o dovadă, și eu am mai mult decât o bănuială cine e tânărul. Deocamdată cred că a vorbit doar cu Karl și cu mine, dar nu i-ar fi greu să-ți facă probleme. Eu am avertizat-o, dar pe ea n-o interesează autoritatea, nu din partea unora ca mine. Ai grijă numai, *Fräulein*, atâta tot.

Ne-a văzut împreună, atunci când eram *La Salamandră*, dar e cuvântul ei împotriva cuvântului meu. Trebuie să fie mai mult decât atât. Dovadă? Ce fel de dovadă? Mintea mi se agită sălbatic. Biletele pe care ni le trimitem prin Lena? Tomas? Locuri în care ne-ar fi putut vedea? Și cum rămâne cu tabloul spart al Führerului? Trebuie să fi remarcat că lipsește de pe peretele meu. Poate chiar a găsit bucățile ascunse după șifonier. O să-i spun lui Vati că a căzut și s-a spart, o să-i cer altul. Inima îmi tresare. *Jurnalul*. Dacă l-a găsit? Gândul la degetele ei întorcând paginile, ochii ei citindu-mi cu lăcomie cele mai intime secrete mă face să vreau să urlu.

Pun furculița jos. Renunț să mă mai amăgesc că aș putea să mănânc.

– Dar… *tu* de unde știai?

Bertha se joacă cu prosopul de bucătărie.

– V-am văzut pe amândoi împreună, acum câteva săptămâni, în stația de tramvai. L-am recunoscut imediat. Nu uita că asta a fost odinioară o a doua casă pentru el, iar mie mi-a fost drag dintotdeauna. Am recunoscut cum stau lucrurile între voi, privirea aceea, senzația de a te pierde în ochii celuilalt. Mi-a amintit ce am simțit și eu odată, demult.

Mă uit mai bine la ea pentru prima dată. Bertha, care a fost aici dintotdeauna, la fel ca mobila. Până acum nu m-am gândit la ea decât în trecere. Și totuși, iată cum stă aici, moale și dolofană și simplă și blajină. Știe atâtea lucruri și totuși n-a rostit

niciodată vreun cuvânt despre ele. Îi văd îngrijorarea și oboseala din ochi. De parcă greutatea lucrurilor pe care le știe e prea mare. Simt cum mă cuprinde un val de afecțiune.

– Îți mulțumesc, Bertha. Mi-a salvat viața odată, demult. Știai?

Bertha scutură din cap.

– Oricum, nu mai ai de ce să-ți faci griji, fiindcă părăsește Germania. Din câte știu, e posibil să fi plecat deja…

Bertha dă încet din cap. De data asta, îmi acoperă mâna cu palma ei.

– Ai grijă numai, *Fräulein* Herta. Având în vedere cine e tatăl tău, să ai asemenea tovarăși… adaugă ea ezitând. Situația s-ar putea să fie foarte rea, mai ales pentru el.

– Cum spuneam, n-avem de ce să ne facem griji. Nu mai face parte din viața mea.

Dar, odată cu aceste cuvinte, sosește și o durere profundă, fizică.

– O să-l scot pe Kuschi la plimbare, zic eu, împingându-mi scaunul în spate.

Îi prind lesa și îi fac iute cu mâna Berthei când ies pe ușa din spate. Bertha rămâne așezată la masă și își ridică mâna în semn de răspuns.

E bine să fiu afară, în vântul aprig, care îmi cuprinde trupul, răcindu-mi fața și mâinile. Poate că mă va ajuta să-mi limpezesc gândurile haotice și amestecate și-mi va ușura agonia durerii rămase cu încăpățânare, un oaspete nedorit, permanent, adânc înfipt în sufletul meu.

23 octombrie 1938

După înmormântare, Mutti se duce să stea cu sora ei, Adèle, în Weimar.

– Trebuie îngrijită, îmi spune Vati cu fermitate. Nu e în stare să aibă grijă de altcineva. O vreme departe de ochii iscoditori și bârfitori o va ajuta să se vindece.

– Dar aș putea eu să am grijă de ea, Vati, aș putea să plec cu ea la Weimar.

– Nu, tu trebuie să rămâi în Leipzig. *Oma* Annamaria vine în după-amiaza asta de la Berlin ca să stea cu ochii pe tine și pe casă. Mâine te întorci la școală. Viața trebuie să revină la normal.

– Dar nu mai e normală.

Mă gândesc cu groază la cât de strictă e mama lui Vati – o prusacă adevărată, cu obrajii supți și spatele drept ca o vergea, îmbrăcată mereu în negru din cap până-n picioare – față de prezența delicată și parfumată a lui Mutti.

– O nouă normalitate. Trebuie să fim puternici, Herta. Puternici pentru mama ta și puternici pentru patrie.

Vati se uită în gol, de parcă ar vedea acolo imaginea tuturor lucrurilor pe care trebuie să le realizeze.

– Trebuie să muncesc. E cel mai bun mod de-a face față, explică el, pornind spre birou. E posibil să fiu nevoit să lipsesc mai mult timp, așa că nu-i face probleme lui *Oma*.

Ce convenabil! O trimiți pe Mutti de-acasă și te duci la amantă să te consoleze.

Mă întreb cum o să-mi omor timpul, când dintr-odată se aude o bătaie în ușa din față. Alt oaspete.

Tomas e în pragul ușii, ținând în mână un buchet de trandafiri galbeni. Îl poftesc înăuntru și pun florile într-o vază. Sunt vesele, pline de speranță, ca primăvara.

Stăm unul în fața celuilalt în camera pentru micul dejun. Pare stânjenit și incomod în fotoliu. Părul lui e netezit bine și pieptănat pe spate, ochelarii îi sunt curați și poartă cel mai bun sacou.

– Mulțumesc că ai venit să mă vezi. E drăguț din partea ta.

– Am vrut să vin de cum am auzit. Dar e greu. Ture lungi, știi tu. În plus, nu eram sigur că vrei să vin.

Folosește aceeași voce catifelată și joasă ca toți ceilalți. E insuportabilă,

sufocantă. De parcă aerul s-a preschimbat în apă și a devenit greu de respirat.

– Porcăria dracului! Rahat! vorbește el urât, cu dinții strânși.

Schimbarea de ton, cuvintele urâte mă fac să zâmbesc.

– Vrei cafea?

– Te rog!

Sun din clopoțel și o rog pe Ingrid să ne aducă un ibric plin. Se uită la Tomas și apoi la mine și tot așa. Parcă văd o urmă de mirare în ochii ei. Poate ar trebui să-l conving pe Tomas să vină mai des în vizită.

– Arăți extenuată. Și slabă, zice el studiindu-mă.

– Mi-e greu să dorm. Și să mănânc.

– Desigur. Cum se simte mama ta?

– Inconsolabilă. A plecat să stea cu sora ei la Weimar o vreme. Am plăcerea de a o avea pe *Oma*, mama lui Vati, care o să vină să aibă grijă de mine. E îngrozitor de strictă.

– Îmi pare foarte rău, Hetty! Serios. Să îmi spui dacă pot să te ajut cu ceva. Doar spune-mi, bine?

Așa zice toată lumea. Dar chiar așa, ce pot să facă?

– E foarte bine să te văd, Tomas, spun eu și chiar vorbesc serios.

După ce *Oma* a sosit și s-a făcut comodă pentru somnul de după-amiază, mă schimb în uniforma de LFG. Am palmele lipicioase, degetele mi le simt neîndemânatice și mă chinui cu nasturii. Știu că n-ar trebui să mă duc, dar simt o nevoie disperată. Vocea lui Karl răsună tare și clar în mintea mea. *Stai departe de el, șoricel. Stai departe*.

– E în regulă, Karl, spun eu cu voce tare către camera goală. Oricum, e ca și plecat. E ultima dată când mă văd cu el. Promit.

Mă îndrept spre depozitul unchiului lui Walter. Brühl e plin de oameni care se întorc la muncă după prânz. Clădiri impozante din piatră se întind pe toată lungimea străzii aici, în inima cartierului comercial evreiesc. Sau, cel puțin, așa a fost. Multe dintre magazinele universale, blănăriile și cabinetele de avocatură au trecut acum în mâinile altora. Strada intră sub stăpânirea arienilor. Firma unchiului lui Walter, Keller & Co, Blănuri, din 1878, se află la numărul 24 și este una dintre puținele conduse în continuare de proprietarii săi evrei.

Stau pe trotuarul opus și-i privesc pe oameni trecând dintr-un capăt în altul prin fața ușilor duble ale clădirii. Nu recunosc pe nimeni. Traversez strada și încerc să apăs pe clanța din fier. E încuiat. Mă uit prin geam, apoi zăresc o alee care duce drept în spatele clădirii. Abia disting forma cuștii din fier a liftului din capăt. Nu e nicio lumină aprinsă. Totul pare pustiu.

Mă duc până la capătul clădirii și găsesc intrarea spre o alee care se îndepărtează de stradă. Puțin mai departe, într-o nișă din zidul clădirii Keller & Co, se află o ușă.

Sigur ăsta e depozitul. Trag adânc aer în piept și încerc clanța. Ușa se deschide ușor și văd camera din spate, care e slab luminată.

– Bună ziua, spun eu precaută, ezitând în prag. E cineva?

Ușa se deschide larg și iată-l, stând în fața mea.

– Hetty!

E tras la față.

– Am venit să-mi cer iertare. M-am purtat oribil cu tine și...

– N-ai de ce să-ți ceri iertare. A fost vina mea.

Se uită peste umărul meu, în întunericul aleii.

– Pot să intru?

– Da, repede.

Ridică un braț, iar eu trec pe dedesubt, ferindu-mă. Închide ușa în urma mea, cu o expresie stânjenită pe chip.

– Sunt singur aici, fac inventarul, spune el. Dar nu e sigur să vii încoace.

Ochii mei se adaptează încet la întunericul depozitului. Într-o parte, disting niște baloturi stivuite până la tavan; de cealaltă parte sunt șiruri de forme întunecate și inerte, care stau atârnate. E un miros straniu, grețos, iar atmosfera e atât de liniștită, încât aerul din depozit parcă ar fi înghețat.

– Trebuia să te văd.

– O, Hetty, a fost așa de greu să stau departe de tine! De fiecare dată când se întâmplă ceva, oricât de mărunt ar fi, tu ești prima persoană căreia vreau să-i spun. Orice idee, orice sentiment, orice îndoială… vreau să ți le împărtășesc.

– Știu…

– Am venit să te caut.

– Da?

– Ieri, în fața școlii, dar nu te-am văzut. Apoi am trecut pe lângă casa ta. Dar părea să fie o mulțime de oameni care veneau și plecau.

– N-am fost acolo. La școală, adică. Walter, s-a întâmplat un lucru îngrozitor. Am fost disperată să te văd de zile întregi, sperând că încă ești aici, deși n-aveam de ce să sper.

– Vino cu mine. Spune-mi…

Își pune mâna pe spatele meu și mă conduce spre un oficiu puternic luminat, undeva la capătul depozitului.

– Piei de iepure pentru căciuli, îmi explică Walter în timp ce mergem, arătând spre baloturi.

Arată spre formele atârnate de cârligele din tavan. Prin întuneric, văd că au capete și cozi. Până și piciorușele mai sunt acolo.

– Astea sunt piei crude. Vulpe argintie și nurcă. După ce o să fie tratate, o să le vindem ca să se facă din ele paltoane și jachete.

Mirosul din depozit e copleșitor și simt că mă ia cu rău.

– Ce e duhoarea asta? întreb eu, acoperindu-mi gura și nasul cu palmele.

El chicotește, ceva mai relaxat.

– Naftalină, îmi explică el, ca să omoare moliile. Altfel ar distruge pieile.

– Cum poți să suporți?

– Te obișnuiești cu mirosul. Eu nici nu-l mai simt acum. Nu-i așa că sunt frumoase? întreabă el, întorcându-se spre șirurile de creaturi moarte. Mi-aș dori să pot să te îmbrac, din cap până în picioare, într-o haină făcută din astea, zice, trecându-și palma peste blana alb-argintie a pieilor de vulpe.

Mă holbez la creatura moartă, atârnată direct în fața mea, încercând să mi-o închipui înfășurată în jurul corpului meu. Cele patru lăbuțe îi atârnă trist și interiorul pieii e pătat cu roșu acolo unde a fost smulsă carnea; ochii îi sunt goi, de un alb lăptos.

Mă înfior.

Walter mă apucă de mâini, trăgându-mă aproape.

– Spune-mi, ce s-a întâmplat? mă întreabă cu o expresie serioasă. Hetty, arăți epuizată. Ce e?

– Karl…

Lacrimile încep să-mi curgă și văd chipul lui Walter cum joacă și se dizolvă în fața mea.

Ne ținem de mână peste masa din biroul mic, cu pereți din sticlă, înconjurați de acest depozit al morților. Mă doare capul de la cât am inspirat duhoarea aceea chimică și de la efortul de a povesti ce i s-a întâmplat lui Karl. Deși mă ține de mână, Walter îmi pare foarte departe. Între noi e o masă, or eu aș vrea să fiu la el în brațe.

– Îmi pare rău, spune el în cele din urmă. Ce șoc groaznic trebuie să fi fost pentru voi toți!

Pare distant. Felul în care își ține gura și privirea din ochii lui au ceva de piatră. Nu e reacția la care m-am așteptat. Poate că s-a consolat cu gândul că se va însura cu Anna. Poate chiar așteaptă bucuros acest lucru. Sau poate că, în taină, se bucură că a murit Karl. Îmi trag mâinile dintr-ale lui.

– E vorba de *fratele* meu. Nu știu cum să exist fără el.

Cum să-l fac să înțeleagă?

– În timp ce tu și cu mine eram împreună în dimineața aia, vorbind despre planurile tale pentru Anglia, împreună cu noua ta *soție*, scuip eu cuvântul, Karl era dus de urgență la spital, se lupta să trăiască, dar a pierdut lupta. Nu-ți pasă nici cât negru sub unghie dacă e viu sau mort, așa-i?

Simt o căldură în ceafă. Urcă iute până în vârful capului, ca un val fierbinte, erupând de pe buzele mele.

– Ticălos prost și lipsit de suflet! Am fost o idioată să vin aici, să cred că ai înțelege măcar.

– Îmi pasă, Hetty, să știi. Îmi pasă că ești atât de supărată.

Încearcă să-mi ia mâna, dar eu îmi încrucișez brațele la piept.

– Dar nu-ți pasă că e mort, nu? strig eu.

– Șșt! O să ne audă cineva.

Acum se ridică în picioare, se apleacă peste masă, cu corpul îndoit spre mine.

– Karl m-a respins și m-a tratat ca pe un gunoi.

Buzele îi sunt subțiri, retrase, iar fața îi e crispată, ca pielea întinsă pe o tobă.

– Ar fi putut să fie ca tine și să mă prețuiască *pe mine* ca pe o ființă umană. Așadar, cu toată sinceritatea, da. Am fost furios și jignit. Mai mult decât ai putea să bănuiești vreodată. Dar nu mi-am dorit să-l văd mort. Și îmi pare rău pentru pierderea pe care ai suferit-o. Ăsta e adevărul. Ce vrei să-ți mai spun?

– Tu chiar nu înțelegi cum e pentru noi, nu-i așa? întreb eu și îmi vine să-l scutur, să-l fac să vadă, să-l fac să *simtă* ca mine. Karl nu a avut de ales. A *trebuit* să te respingă. Ce cred oamenii în taină, asta nu mai contează, nu înțelegi? Noi trebuie să fim așa. De ce îți închipui că pentru noi e mai ușor decât e pentru voi?

Walter se îndreaptă și se întoarce cu spatele.

– Atunci ești oarbă, Hetty Heinrich. Oamenii văd ce vor. Cu toții avem de ales. Absolut fiecare dintre noi. *Alegem* cum ne purtăm unii cu alții. Tu ai ales, nu-i așa? Karl a ales pur și simplu altceva.

Are chipul împietrit, ochii furioși, iar vorbele îi sunt acide.

– Te urăsc, Walter Keller! suspin eu. Te *urăsc*!

Ar trebui să ies pe ușă acum, să plec. Să trântesc ușa. Să nu-l mai văd niciodată, dar picioarele nu vor să se miște. Stau acolo, suspinând, tremurând, iar biata mea inimă doare cum nu m-a durut niciodată.

– Nu vorbești serios, spune Walter după un timp. Știu că nu.

Urmează o pauză, de parcă ne-am clătina pe marginea prăpastiei, și apoi, cumva, mă ridic în picioare și el mă ia în brațe, eu plâng cu toată ființa mea, iar el șoptește încet „Șșt“ în urechea mea, mă mângâie pe spate, iar eu spun: „Îmi pare rău, îmi pare rău“, iar și iar, fiindcă acum vorbesc mai serios decât oricând.

– Și mie îmi pare rău. Știi că n-aș face niciodată ceva ca să te rănesc. Te iubesc, Hetty Heinrich!

Ne prăbușim pe scaun împreună și totul se liniștește încet. Nu vorbim, nu avem nevoie de cuvinte. Îmi sărută părul, obrazul, gâtul. Apoi mă sărută pe gură și simt o poftă de nestăvilit.

Deodată, de undeva de sus, se aud niște uși trântite cu putere. Ne uităm lung unul la altul. Câteva secunde mai târziu, alte uși trântite și sunetul înfundat al pașilor.

– Cred că e o razie, șoptește Walter abia cât să-l aud.

– De ce?

– Din cauza impozitelor. E doar o scuză. Grăbește-te, s-ar putea să coboare.

Mă ia de mână și mă conduce spre capătul depozitului.

– De ce nu plecăm?

– Afară mișună probabil ofițeri Gestapo. Hai repede!

Mă trage într-un colț întunecat. Baloturile sunt stivuite până sus, dar în spatele lor, între un munte de piei de iepure și perete, se găsește un spațiu îngust. Abia reușim să ne strecurăm.

Auzim cum ușa de afară se deschide cu o bubuitură. Strigăte. Pași iuți. Înghețăm de groază. Walter mă îmboldește să merg mai departe și înaintăm, centimetru cu centimetru, de-a lungul acelui spațiu, între baloturi și perete, până în capăt, în întunericul beznă. Cu puțin noroc, lumina lanternelor nu va pătrunde suficient de departe cât să ne vadă.

– Dacă ne găsesc? șuier eu către Walter.

– Șșt! Nu gândi, doar fă liniște.

Spațiul este foarte îngust. Peretele e dur, îl simt pe spate, iar greutatea baloturilor apasă în fața și deasupra mea, pe când Walter e în cealaltă parte. Sunetul cizmelor se aude zgomotos pe podea. Un ordin lătrat. Întunericul e impenetrabil. Ochii mei se străduiesc să vadă, încercând să distingă punctișoare de lumină, dar nu există așa ceva. Cineva strigă mai aproape acum. Mă sufoc. Teroarea mă copleșește, iar Walter îmi caută mâna.

– E în regulă. Stai calmă.

Se aude un metal frecat de beton. Pași. Aproape. Foarte aproape. Ciulesc urechile. Încerc să nu mai tremur, să opresc sunetul inimii care mi se zbate în urechi, să-mi liniștesc răsuflarea.

Bărbații sunt în birou, deschizând zgomotos sertare și uși. Una sau două, e greu să-mi dau seama. Altă ușă se deschide trântindu-se, de data asta cea interioară, nu cea dinspre stradă. Pași sacadați și glasuri. Walter se încordează.

– Vati și unchiul Josef, șoptește el.

Eu mă lipesc bine de perete, încercând să cresc spațiul dintre fața mea și baloturile de piei de iepure; simt cu spatele că suprafața e aspră. Mi-aș dori să ne absoarbă, să ne cuprindă între cărămizi.

– Să nu-l amestecați pe băiatul meu în treaba asta!

Aud limpede vocea tatălui lui Walter.

– El n-are nicio legătură cu nimic. Dacă trebuie să luați pe cineva, luați-mă pe mine. Dar el nu e responsabil. E doar un băiat.

– Câți ani are? latră o voce.

– Nouăsprezece, răspunde tatăl lui Walter.

– Destul cât să distingă binele de rău. O să vă arestăm pe toți trei.

– Pentru ce? întreabă acum o voce plângăreață, probabil Josef. Haideți! Nu-i nevoie să faceți așa ceva…

Se aude târșâit de picioare, un sunet când ceva e tras cu putere, apoi un țipăt.

– În genunchi, jeguri de evrei!

– Nu înțeleg, v-am plătit toate taxele exorbitante! se aude din nou vocea lui Josef.

– Gura!

Vocea tipului de la Gespato e gravă și amenințătoare.

– Unde-i fiul tău? Stocul ăsta-l confiscăm…

– Nu! strigă tatăl lui Walter. E tot ce avem! Verificați actele, priviți! E totul acolo, vă rog!

Îmi închipui că arată spre micul birou cu pereți din sticlă.

– Cum îndrăznești? întreabă cu un tremur de enervare bărbatul de la Gestapo.

Doar ascultând, surprind fiecare nuanță, fiecare emoție din cuvintele pe care le rostesc.

– Mă faci mincinos? întreabă amenințător bărbatul de la Gestapo.

– N-am…

Jap! O lovitură, ca focul de armă, dar nu asta era. Sunetul unui obiect solid, poate din metal, în contact cu carnea. Un țipăt, și Josef urlă:

– Nenorociților! Nu trebuia…

– Gura, porcule!

O lovitură, un urlet.

Deodată, Walter se clatină.

– Îl omoară, șuieră el. Trebuie să fac ceva!

– Nu! Oprește-te, Walter! Ce poți să faci? șoptesc eu, trăgându-l disperată de braț. N-o să facă decât să ne omoare și pe noi!

Se aude un geamăt.

– E viu! Walter…

Walter ezită încordat, pregătit. Mă agăț strâns de brațul lui, cu amândouă mâinile. Nu pot să-l las să plece.

– Unde e băiatul? se aude altă voce.

– Probabil acasă. Unde trebuie să fie, spune glasul lui Josef ferm, dar încercând să-l împace.

Alte gemete de undeva de jos. Probabil că tatăl lui Walter e pe podea.

– Ne aveți pe noi. De ce trebuie să-l luați și pe el?

– Pentru interogatoriu cu privire la altă chestiune. S-a formulat o acuzație gravă.

Eu și Walter ne strângem mai tare de mână. Presupun că Ingrid a informat Gestapoul. Altfel de ce l-ar vrea pe Walter?

– Percheziționați depozitul! strigă cineva. Tu du-te la adresa de domiciliu!

Simt cum Walter se cutremură și se încordează lângă mine.

Oh, Doamne sfinte, știu că am păcătuit și am fost neascultătoare în atâtea privințe, dar te rog, te rog, dacă asculți, am să mă schimb. Am să merg la biserică, n-am să te mai uit. Doar te rog, Doamne, nu-i lăsa să ne găsească. Nu-i lăsa să ne găsească.

Nu m-am mai rugat la Dumnezeu de când eram mică. Dar acum o fac iar și iar. Ce altceva să fac? Picioarele îmi sunt atât de slabe și tremur toată, că dacă n-aș fi proptită între perete și baloturi, nu m-aș ține pe picioare.

Bărbații cotrobăie prin depozit. Cizmele lor țăcăne, vocile lor sunt aspre și stridente. Se aud bufnituri și zăngăneli. Apar fascicule de lanternă. Cizmele se apropie, dar cumva, miraculos – *Îți mulțumesc, Doamne, dacă chiar ești acolo, n-am să uit* – , nu găsesc spațiul dintre muntele de piei de iepure și perete.

Pleacă la fel de brusc cum au venit. Luminile sunt stinse și în broască se întoarce o cheie; o plapumă groasă de liniște coboară asupra noastră. Ieșim încet. Tremurăm.

Walter începe să suspine. Îi înconjor umerii cu brațele.

– Hai să plecăm de aici!

– Dar ce mă fac? întreabă el încet. Sunt pe urmele mele!

Nu poate să se ducă acasă, asta e clar. Trebuie să dispară o vreme.

Iar eu știu locul ideal unde pot să-l ascund.

Întunericul e gros precum melasa, iar eu stau în picioare, cu urechile ciulite, pe palier. Seara s-a scurs într-un ritm agonizant, pe măsură ce timpul trecea peste cină și cafea și pauzele de liniște dintre cele câteva cuvinte schimbate între mine, Vati și *Oma* la începutul serii. În jurul meu, casa suflă și trosnește, respiră și privește. Stau nemișcată multă vreme, ascultând, verificând să nu vină lumină de sub uși. Totul e cufundat în liniște.

Mișcându-mă încet și în liniște, adun pături și apoi provizii din bucătărie. Închid ușa din spate în urma mea și duc totul în căsuța din copac.

– Walter? întreb eu încet de la baza copacului.

– Sunt sus.

Inima îmi tresare de ușurare.

Căsuța din copac se găsește într-o stare surprinzător de bună după toți acești ani. Impermeabilă și solidă, chiar dacă destul de prăfuită și neglijată, un cuib ascuns de prădătorii care dau târcoale pe jos. Walter stă cu genunchii la piept în timp ce eu întind așternuturile pe podea ca să-l fac să se simtă comod. Tremură din când în când și nu zice nimic. Refuză mâncarea, dar până mâine o să-și revină el.

– Vino, zic eu în cele din urmă. Trebuie să dormi.

– Cum pot să dorm? Habar n-am ce se întâmplă cu tata sau cu unchiul meu, nici cu biata mea mamă. Probabil e înnebunită de frică. Dacă mă găsesc, Hetty?

– N-o să se gândească niciodată să se uite aici. E cel mai sigur loc unde să te ascunzi câteva zile, ai încredere în mine.

– Am, dar nu pot să rămân aici multă vreme, spune el în întuneric și se întinde după mâna mea.

Îmi strânge degetele.

– Crezi că ar trebui să te duci înapoi în casă?

– Nu încă. Am de gând să profit cât pot de fiecare clipă alături de tine. O să mă întorc înainte să se lumineze. Nu vreau să te las singur aici. Nu încă.

Nu mai spune nimic și ne întindem împreună pe o pilotă moale, din puf de gâscă, sub pături. Încet, tremurul lui se domolește și, în cele din urmă, încetează cu totul. Ne lipim unul de altul să ne încălzim și să ne consolăm, iar vântul răsfiră ramurile copacului uriaș, făcând crenguțele să zgârie și să râcâie pereții din lemn ai căsuței din copac, de parcă ar încerca să intre și să ne sfâșie.

Mă simt în siguranță aici, în coconul călduros al pufului moale și al păturilor, sus, în stejarul străvechi, departe de nebunia care se desfășoară în orașul acesta, în țara asta tulburată a noastră. Închid ochii strâns și îmi îngrop capul în adâncitura gâtului lui Walter. Mirosul lui e copleșitor. Nu se poate să mi-l ia! N-am să-i las. Măcar de l-aș putea salva de orice îi rezervă viitorul!

Stăm întinși față în față. Se mișcă și buzele noastre se ating, iar săruturile lui sunt pline de tristețe și de dezolare. Apoi, încet, simt o schimbare spre tânjire și dorință. Sentimentele lui par să le oglindească pe ale mele. Oare asta înseamnă dragostea? Să știi cum simte celălalt, fără a fi vreodată nevoie să explici? Degetele lui încep să umble, să exploreze pe sub hainele mele.

– Să mă opresc? întreabă el de mai multe ori, cu o voce gravă, cu răsuflarea moale în urechea mea. N-ar trebui…

Oprește-te. Acum. Înainte să fie prea târziu.

– Nu, n-ar trebui.

Sunt pe marginea prăpastiei, clătinându-mă în pragul cataclismului. Știu că ar trebui să mă retrag, dar e imposibil să mă opun. Nu vreau să mă opun.

– Nu te opri, murmur eu în cele din urmă. Nu vreau să te oprești niciodată.

Ori de câte ori mi-am închipuit acest moment, ceea ce s-a întâmplat adesea, târziu în noapte, singură în camera mea, nu mi-am imaginat că va fi aici, într-o căsuță întunecată în care suflă vântul, cocoțată la jumătatea unui copac din grădina mea. Întotdeauna mi-am închipuit că se va întâmpla într-un pat cu baldachin, unde m-aș întinde pe spate ca un star de cinema, cu părul răsfirat pe pernă, îmbrăcată în mătase. El ar prelua controlul, m-ar învăța, iar eu l-aș asculta, deși mi-ar fi frică să nu greșesc sau să nu-i placă de mine fără haine. După aceea am sta întinși unul în brațele celuilalt, eu cu capul pe pieptul lui, și amândoi am zâmbi cuprinși de dragoste și de fericire.

Dar asta? Această prefacere în realitate a fanteziei mele n-ar putea fi mai diferită. O parte din mine pășește afară, privește uimită cum mă transform în altcineva. O ființă care nu împietrește de rușinea propriei goliciuni, al cărei trup pare să știe mai bine decât ea ce e de făcut, care nu se teme să exploreze trupul unui bărbat nu doar cu mâinile, ci cu fiecare centimetru din trupul ei și care îi lasă pradă cele mai intime părți ale ei. Fiindcă, spre deosebire de actul care se petrecea în închipuirea mea, acesta nu este doar un schimb mecanic între diferite părți ale corpului. Este mult

mai înălțător și mai măreț decât mâinile noastre împletite stângaci, decât umezeala, mirosul, sângele, durerea și plăcerea. Este comuniunea spiritelor noastre, care își pun în sfârșit dragostea în scenă, este pasiunea noastră disperată, reciprocă, ce a fiert mocnit și, până la urmă, a dat în clocot după atâtea luni de dorință.

Stăm întinși, fără să vorbim, dar mai apropiați decât am fost vreodată până acum. Inima lui bate iute și puternic lângă urechea mea, iar el își plimbă degetele pe linia spatelui meu gol; o atingere ca de fulg, moale, care mă furnică. Nu vreau să mă mișc, să distrug clipa asta. Aștipesc și mă tot trezesc și parcă așa trec ore întregi.

– Trebuie să plec, șoptesc eu în cele din urmă.

– Nu vreau să pleci, spune el și mă strânge cu putere.

– Trebuie…

Încă e mult până la ivirea zorilor. Fără nicio tragere de inimă, mă dezlipesc de căldura lui și mă strecor în tăcere înapoi în camera mea. Picioarele îmi sunt lipicioase. O să simtă mirosul. Mirosul sexului… O să știe…

Singură în patul meu, încerc să dorm, dar e imposibil. Evenimentele mi se desfășoară iar și iar în minte. Înăuntrul meu vibrează o energie anume, ținându-mă în stare de alertă, într-atât încât mă tem că nu voi mai putea să dorm niciodată. Ce Dumnezeu am făcut?

Îmi scot jurnalul și încep să scriu, ca să-mi omor timpul. Risc să fiu descoperită dacă îmi notez sentimentele, dar e singurul fel în care pot să-mi liniștesc agitația din minte. Am să-i găsesc un loc în care Ingrid nici nu se poate gândi să se uite.

Ce părere ai despre mine acum? După ce am făcut? Potrivit legii, am păcătuit. Am săvârșit cel mai grav păcat. Mă gândesc la trupurile noastre: transpirația noastră, sângele nostru, amestecate acum pentru totdeauna. Nu se mai poate desface. Sunt distrusă și damnată. Dar cum poate fi considerat păcat un lucru care mi s-a părut atât de firesc, atât de desăvârșit? Într-adevăr, nu este. Nu are cum să fie. Walter este cel mai bun, cel mai blând, cel mai tandru. În brațele lui, sunt în siguranță. Ei sunt cei care greșesc, nu noi.

3 noiembrie 1938

– Vino la strângerea de fonduri de la LFG din după-amiaza asta, Hetty, mă îndeamnă Erna la sfârșitul orelor. Ai nevoie de o schimbare de peisaj, adaugă ea privindu-mă cu atenție în ochi, ai nevoie de o… pauză. În plus, și mie mi-e dor de el, să știi. Nu te-am mai văzut de la…

– Știu. Dar Mutti e acasă. Trebuie să am grijă de ea. Curând, îți promit.

Îmi zâmbește trist, iar eu mă grăbesc spre casă.

Mutti s-a întors ieri. Imposibil de slabă și de costelivă, arătând de parcă ai putea s-o frângi în două. În cocul ei negru, lucios se văd mai multe șuvițe cărunte. La fel ca rochia ei, și ochii îi sunt lipsiți de strălucire. Zâmbește și mă îmbrățișează. Îmi spune că e bine să fii acasă. E aici, dar nu e prezentă. Mutti cea dinainte e îngropată alături de Karl în cimitir.

După prânz, eu și Mutti ne plimbăm la braț până la florarii de la colțul Hallische Strasse, iar Kuschi umblă în liniște pe lângă noi.

Mutti se uită lung spre florile colorate, dar nu e în stare să ia o decizie.

– Ce zici de astea?

Arăt spre niște albăstrele. Culoarea ei preferată. Florile ei preferate.

– Prea vesele, spune ea scuturând din cap.

Mă uit la florile expuse. Există oare vreo floare lipsită de veselie?

– Vă ajut cu ceva, doamne dragi?

Proprietarul magazinului se apropie sfios de Mutti, cu un zâmbet orbitor sub mustața țeapănă.

Mutti îi aruncă o privire ucigătoare.

– Caut ceva potrivit pentru mormântul fiului meu.

Eu tresar la cuvintele ei.

Bărbatul își stinge zâmbetul și adoptă o purtare potrivit de respectuoasă, cu capul plecat, privirea în pământ.

– Îmi pare foarte rău, spune el. Să vă ajut. Vă rog!

Adună repede flori din diverse buchete. Floarea miresei, trandafiri de culoarea smântânii, mâțișori albi de salcie, crini palizi, abia atinși de roz. Le strânge în hârtie maro și i le prezintă lui Mutti.

– Da, remarcă ea, numai bine.

Mergem braț la braț din nou până la cimitir și le așezăm pe mormântul lui Karl.

– Așa, zice ea, privind florile deschise la culoare, așezate pe pământul negru și proaspăt.

Ce păcat că trebuie să zacă aici să se ofilească și să moară!

Ne așezăm pe banca de sub ramurile întinse ale unui brad înalt și privim dincolo de cimitir, spre biserică. La noi ajung accente slabe de muzică de orgă, dar în special auzim doar vântul oftând printre copaci.

– Și mie mi-e dor de Karl, zic eu.

Ea mă apucă strâns de mână și suspină, iar tot corpul îi tremură din cauza pierderii suferite.

– Mutti, spun eu în cele din urmă, după ce i-au secat toate lacrimile, trebuie să ajung la o întâlnire de strângere de fonduri la LFG în după-amiaza asta.

Se uită la mine vag.

– Da, da, trebuie să te duci. O să mai rămân puțin doar.

– Ești sigură?

– Da. O să fiu bine. Du-te! Ne vedem la cină.

Îmi zâmbește ușor, apoi se întoarce să vegheze mormântul lui Karl.

Mă îndepărtez încet.

După ce ies din cimitir, grăbesc pasul și pornesc spre pădurea de lângă râu. Abia mai pot să respir. E în siguranță? O să fie acolo, așa cum a promis? Îmi simt picioarele moi când le îndemn să meargă mai repede. Sau poate că mă așteaptă o capcană? În minte îmi apare fulgerător o imagine a pădurii pline de gestapiști, gata să mă aresteze pentru sângele meu pătat, murdar. Apuc balustrada din fier de lângă trotuar, care coboară și se răsucește, apoi se îndreaptă la loc.

O femeie trece și îmi aruncă o privire stranie. Dau drumul balustradei și merg mai departe, mai încet acum, mai puțin sigură pe picioare. Are cum să știe că am fost cu un evreu? Nu doar o dată, ci trei nopți la rând. Arunc o privire peste umăr, dar femeia se îndepărtează iute, cu capul plecat contra vântului.

În buzunar am biletul pe care mi l-a lăsat la Lena, la cafenea, după ce el a stat în căsuța mea din copac acum o săptămână. Îl strâng în pumn, de parcă viața mea depinde de el.

Draga mea,

Ce dor mi-a fost de tine! Nu trece nici măcar o secundă fără să mă gândesc la tine și la cele trei nopți petrecute împreună. Simt o vinovăție nemaipomenită că, în toată suferința asta, am împărtășit o asemenea bucurie înălțătoare alături de tine. Sunt disperat să-ți povestesc ce s-a întâmplat. Nu e sigur să ne întâlnim în loc deschis. În pădure e cel mai bine. Te aștept mâine la 3.30, lângă cărarea de la locul nostru preferat de picnic.

Sper că îți amintești.

W xxx

Se adăpostește deja sub copaci, cu pălăria trasă pe ochi, așteptând la cotul râului unde am stat odată sub soarele fierbinte al verii. Parcă a fost în altă viață.

– Slavă Domnului că ești aici!

Face un pas în față să mă salute.

– Și tu. Mi-a fost atât de frică să nu te aresteze când ai ajuns acasă!

– Nu încă, zice el. Fac tot ce-mi stă în putință să evit asta.

Mă ia de mână și mă conduce mai adânc în pădure. Tufele de pe pământ sunt încâlcite și e greu să înaintăm. Calcă pe rugi și ține crengile cu mâna ca să nu mă plesnească peste față.

Cade o burniță măruntă, dar e un lucru bun. O să iasă mai puțini oameni la o plimbare de după-amiază.

Ne oprim într-un mic luminiș. În sfârșit, pot să-i privesc chipul palid și obosit.

– Spune-mi, te rog, ce s-a întâmplat cu tatăl și cu unchiul tău?

– Cei de la Gestapo i-au ținut două zile, apoi le-au dat drumul.

– Dar asta e minunat!

Walter scutură din cap.

– Sigur, e bine că sunt acasă. Dar prețul a fost enorm. Hetty, au fost bătuți și interogați non-stop două zile și două nopți, ținuți nemâncați, n-au avut voie să doarmă. I-au distrus. În cele din urmă, au ajuns atât de slăbiți, încât au fost de acord să semneze actele ca să transfere compania Partidului Național Socialist ca să fie eliberați. Au primit și o amendă usturătoare și au la dispoziție doar până la sfârșitul anului s-o plătească.

– O, Doamne, nu! Îmi pare atât de rău!

Vestea lui îmi provoacă scârbă. Pe neașteptate, mă cuprinde rușinea când mă gândesc că fac parte din asta.

– Cum de pot să facă așa ceva?

– Fraudă fiscală! Niște minciuni gogonate. Au inventat ei cât valorează compania, care în realitate e aproape falimentară, și ne-au impozitat în baza unor profituri fictive. Apoi ne-au acuzat că n-am plătit taxe mai mari decât ce aveam în stoc, plus valoarea netă, adunate laolaltă. E revoltător. Josef și tata nu pot să mai lupte. Nenorociții au obținut ce au vrut. Poate că acum o să ne lase în pace. Tata încă trimite deznădăjduit scrisori în toată Europa, întrebând unde poate să plece, însă după conferința din vară de la Evian, nicio țară nu mai vrea să primească refugiați. Nici măcar Palestina. Se teme că naziștii o să confiște în curând și casa bunicii, iar atunci toată familia o să rămână pe drumuri.

Pe chipul lui văd o schimbare. O prăbușire. Acceptarea faptului că urmează să se întâmple ce e mai rău.

Nodul din gât îmi revine.

– Și tu? Au venit după tine?

Vocea mea devine o șoaptă. Ceva din felul cum își mișcă trupul și își pleacă privirea răscolește groaza din stomacul meu. Vine mai aproape de mine, sfios, și mă ia de mână.

– Ai făcut bine că m-ai ascuns.

Îmi dau seama că se străduiește să-și păstreze un ton optimist.

– Chiar au venit să mă caute. Dar, mă rog, deocamdată, cel puțin, trebuie să mă lase în pace.

– Dar de ce? Pentru ce?

Îl strâng tare de mână și-mi lipesc corpul de al lui.

– E foarte grav, Hetty, spune el ezitând. A fost făcută o acuzație de *Rassenschande*…

– Nu!

– Așa se pare, deci cineva *chiar* ne urmărește.

– Ingrid este, ea trebuie să fie. Bertha m-a avertizat…

– Ce vrei să spui?

– Mi-a spus că Ingrid bănuiește că mă întâlnesc cu un tânăr și că a văzut dovada unui lucru „senzațional“.

– Știu că ai crezut că ne-a văzut împreună atunci, dar…

– Nu știu dacă ne-a văzut, iar simplul fapt că ne-a văzut în magazin nu e o infracțiune în sine. Așa că eu cred că trebuie să fi fost mai mult… O, Walter, cred că mi-a găsit jurnalul!

– Hetty, nu-mi spune că ai scris despre așa ceva? zice el și mă privește îngrozit. Mi-ai pomenit și numele?

– Da, șoptesc eu.

Walter își îngroapă capul în palme și geme.

– Îmi pare foarte rău!

– Dintre toate prostiile…

– O să-l distrug! Promit.

– Deci nu e la ea?

– Nu! Îl țineam sub saltea. Dar am găsit o ascunzătoare mult mai bună. N-are cum să-l fi găsit acolo.

– N-are cum și de-asta nu m-au putut aresta.

Walter își mușcă unghia în timp ce gândește.

– Deci n-au nicio dovadă, iar persoana care a făcut acuzația a refuzat să spună deocamdată numele tău. Ca să mă aducă în fața instanței pentru pângărire rasială, cealaltă parte – tu – nu poate fi urmărită, fiindcă ar trebui să prezinți dovezi ale pângăririi, implicându-te așadar și pe tine. Iar tu nu poți să prezinți dovezi împotriva ta. Cred că de-asta și-a retras acuzația această persoană, oricine ar fi ea. Deocamdată, în orice caz. Nu are dovezi care să-i susțină acuzația. Poate că speră să

ne prindă împreună. Sau poate că se teme de consecințe dacă ar târî numele familiei tale în toată tărășenia. Dar dacă ar pune mâna pe jurnalul tău, iar acesta ar confirma totul…

Walter mă fixează cu privirea, căscând ochii.

– Hetty, *trebuie* să-l arzi. Pot să te trimită și pe tine în judecată, știi asta, nu? Promite-mi!

– Promit…

Luptându-mă cu panica, mă uit printre copaci la crengile înnegrite de apă și la frunzele îmbibate, al căror iz reavăn de descompunere se ridică în aer, muced și dulceag. Ca un semn rău prevestitor, amenințarea se apropie, strecurându-se în tăcere printre copaci, tot mai aproape de Walter.

Mă agăț de el.

– Walter, trebuie să pleci *acum*! Du-te în Anglia, te rog!

El încuviințează, ținându-mă strâns în brațe.

– Tatăl Annei mi-a făcut rost în sfârșit de o viză, oferind garanții financiare și asigurări cu privire la capacitatea mea de a mă întreține pe mine și pe viitoarea mea soție.

Cuvântul mă face să tresar.

– Chiar a fost foarte amabil cu mine. Ba chiar a aranjat și data nunții, drept dovadă fermă a intenției de căsătorie, pentru martie anul viitor.

– Martie anul viitor, repet eu, îngăduindu-i o clipă minții mele să proiecteze imagini mai departe de următoarele câteva zile.

Ce viitor îmi rezervă Germania asta *mie*, fără Walter, fără Karl? Se întinde în fața mea ca pădurea asta, sumbră, goală, pustie. Trebuie să se întâmple, știu, dar realitatea rece e o otravă amară pe limba mea.

– Vreau să fii în siguranță, Walter, chiar vreau. Dar nu pot suporta gândul că tu și ea…

– Știu. Și mie îmi vine greu să suport. Îmi pare atât de rău! La naiba! zice el, dându-mi drumul și îngropându-și fața în palme. Cuvintele sunt atât de nepotrivite…

Ridică apoi capul, cu ochii înlăcrimați, și mă apucă de umeri, întorcându-mă cu fața spre el. Maxilarul îi e încordat, ține dinții strânși.

– Mă simt ca un trădător să vă las pe tine și pe părinții mei în urmă. Aș da orice să te iau cu mine. Cât despre părinții mei, cum ajung la Londra, o să muncesc din răsputeri să-i aduc în Anglia. O să fac tot ce pot, o să muncesc douăzeci și patru de ore pe zi dacă trebuie, ca să fac asta să devină realitate. În plus, dacă nu mă gândesc că e o misiune de salvare, nu poate fi suportabil.

Îmi las capul pe pieptul lui.

– Am făcut deja progrese, zice el. Am luat legătura cu persoanele de contact ale lui Josef și am înființat o companie, Keller & Co, Londra. Britanicilor le plac

afacerile noi – locuri de muncă, prosperitate și pentru ei. Dacă pot să pun repede lucrurile pe picioare și să-i conving că e vital să-i avem acolo pe tata și pe unchiul Josef ca să dezvoltăm afacerea, s-ar putea să meargă.

Chiar și pe măsură ce spune asta, îmi dau seama că se teme că totul e în zadar. Mă gândesc la Ingrid și la Gestapo.

– Cât de repede poți să pleci?

– Nu știu. Mai avem de plătit taxa de ieșire din țară, asta e problema. Bunica mea încearcă să negocieze să-și dăruiască toate lucrările de artă și cele mai valoroase piese de mobilier, ca să păstreze casa. Chiria pentru camerele de sus e singurul nostru venit. Fără el, familia noastră ar fi pe drumuri.

Stăm în tăcere, fiecare cufundat în gândurile sale.

– Cât mi-aș dori să pot veni cu tine, șoptesc eu, întorcându-mă spre el. Walter? Aș putea? Cum pot să rămân aici fără tine? Cum pot să iau parte la – caut cuvintele potrivite – *treaba* asta cu naziștii, când nu mai cred în ei? Când *văd* cât de înfiorătoare e realitatea, cât de greșit…

Walter se uită atunci la mine, cu ochii plini de amărăciune.

– Chiar dacă ai putea să obții o viză – ceea ce ar fi imposibil – , tu și cu mine nu am putea fi împreună. Pot doar să *merg* în Anglia și să *rămân* în Anglia, în calitate de soț al Annei. Trebuie să mă înregistrez ca străin și mi se permite să rămân doar un an. Trebuie să-mi justific prezența în fiecare an ca să mi se reînnoiască viza. Dacă nu mă susține tatăl Annei, o să fiu trimis pachet înapoi aici, în Germania. Și e singura speranță pe care o am ca să-mi salvez restul familiei. N-are cum să pună totul la bătaie dacă vii și tu cu mine în Anglia, nu crezi? În plus, *tu* n-ai fi în siguranță. Gestapo o să te găsească și o să te pedepsească. Abia așteaptă să-i dea drept exemplu pe cei care sunt antigermani, antinaziști. Tu, dintre toți oamenii, ar trebui să știi asta.

Copacii mohorâți se strâng în jurul meu; norii coboară și întunecimea cuprinde acest loc părăsit. Walter încearcă să mă sărute, dar eu întorc capul.

– Hetty… uită-te la mine, te rog!

În gât simt un nod tare și imens.

– O să-mi fie dor de tine, mai mult decât pot suporta, mormăi eu în cele din urmă.

– Într-o bună zi, sper, nebunia asta o să ia sfârșit. Cu puțin noroc, Anglia, America, lumea occidentală o să lupte pentru libertate. Hitler nu se va opri aici, asta e sigur. Iar apoi, cine știe? Trebuie să ne păstrăm speranța. Deocamdată, trebuie să-ți muști limba și să te prefaci că ești de acord cu tot ce se întâmplă, cum ai făcut întotdeauna. Nimeni nu poate ști ce gândești cu adevărat. Rămâi în siguranță și sinceră față de tine.

Îmi șterge cu blândețe lacrimile cu vârfurile degetelor.

– O să te iubesc întotdeauna, în fiecare zi, până la finalul vieții mele! Dacă se

întâmplă ce e mai rău și nu mai primești nicio veste de la mine, trebuie să știi asta.

Apoi vocea i se frânge și nu mai e nimic de spus.

Mai târziu, în timpul cinei, Mutti abia dacă înghite ceva, în timp ce Vati mănâncă cu poftă. Eu îmi învârt carnea unsuroasă de porc în farfurie; aroma ei plină, uleioasă îmi întoarce stomacul pe dos.

Ingrid aduce tot felul de produse de patiserie și un pahar mic de vin dulce pentru desert. Beau imediat jumătate de pahar și ca să-mi curăț gura de gustul grețos de carne de porc. Mă uit fix la ea, încercând s-o înțeleg. Ea e?

Îmi evită cu grijă privirea.

Vati își drege vocea și se uită la mine.

– Am vorbit cu mama ta.

Ochii lui palizi, apoși sunt serioși și înroșiți de oboseală. E epuizat. Ca un giulgiu, umbra morții lui Karl ne sufocă pe toți.

– În curând termini școala și am hotărât care ar trebui să fie următorul pas pentru tine.

– Vreau să merg la universitate. Știi asta. Vreau să mă fac doctoriță…

– Herta, se răstește Vati, am mai discutat despre asta! E imposibil.

– Aș putea să plec în străinătate.

Pufnește disprețuitor.

– Nu se pune problema să mergi la universitate. O să mergi la școala Hausfrau[38].

– Poftim? țip eu. Nu vreau să merg la școala Hausfrau! N-aș învăța decât să cos și să brodez sau cum să vorbesc politicos la o serată sau cum să planific o cină pentru douăsprezece persoane. Eu n-am de gând să mă mărit, așa că…

– Nu vorbi așa cu tatăl tău! mă ceartă Mutti. Te porți cumplit de obraznic.

Amândoi se uită urât la mine și eu închid gura. Mi se face imediat cald.

– Ți s-a dat prea mult frâu liber. Libertatea ți-a întunecat mintea. Permite-mi să-ți amintesc, spune Vati pe un ton grav, ca un avertisment, că dorințele egoiste, dacă li se permite să se înmulțească, anunță moartea civilizației. Datoria este pe primul loc, mai presus de toți și de toate. *Desigur*, continuă el, că vrei să te măriți. Pentru tineri e bine să se căsătorească devreme. Le temperează înclinarea firească de a fi capricioși și de necontrolat.

– Nu sunt… Cum adică frâu liber? Cu ce se presupune că am greșit?

Niciunul nu îmi răspunde.

– Eu îmi cunosc datoria. Nu înțeleg…

– *Datoria* ta este să te măriți și să faci cât mai mulți copii pentru Führerul nostru, pentru viitorul țării. Atâta tot.

Vati e roșu la față, furios.

– Fratele tău și-a făcut datoria. A fost gata să-și dea *viața* pentru a-și aduce contribuția la Reich. Iar tu? Tu hoinărești aiurea, îți stă capul numai la distracții și

plăceri, îți faci planuri nebunești de… de călătorit, de studiat la universitate, de muncit și alte idei *ridicole*!

Bate cu pumnul în masă. Eu și Mutti tresărim.

– Mama ta te-a scăpat de sub control, continuă el. Nu că aș da vina pe tine, Hélène, având în vedere ce s-a întâmplat, dar nu se cade ca o fată de vârsta ta, Herta, să primească asemenea libertăți. Umbli mereu aiurea, cine știe ce faci, cu cine umbli, fără vreun frate care să stea cu ochii pe tine!

Mă uit în jur după Ingrid, gata să-i arunc pumnale cu privirea, dar a ieșit deja din cameră. Sângele îmi zvâcnește în tâmple. Nu pot să mă opreasc să ies. Cât mi-aș dori să pot să le arăt cum se poartă Vati!

– Franz, îmi pare rău, n-ar trebui…

Ingrid se întoarce ca să debaraseze resturile de desert.

– Cafea? întreabă cu o voce luminoasă și veselă, de parcă ar fi ascultat bucuroasă la ușă.

– În sufragerie, te rog, Ingrid.

Iese din nou din încăpere, fără să se obosească să mai închidă ușa.

Vati se șterge la gură cu șervetul.

– Verișoara ta Eva tocmai a terminat o școală foarte bună la Halle. Sau poate te-ai putea duce la Dresda sau Berlin.

Școala Hausfrau!

– Vati, aș vrea să-mi iau *Abitur*, încerc eu să-mi păstrez vocea fermă. Te rog! Sunt o elevă bună, ar trebui să iau o notă excelentă.

– *Abitur* e o pierdere de vreme, mai ales pentru fete. Poți să înveți să predai la școala Hausfrau, dacă ești atât de pornită să-ți găsești de lucru. Asta ar fi acceptabil pentru mine și mama ta.

Își pune mâna peste mâna ei, care zace inertă și palidă pe masă. Îi zâmbește ei, apoi mie. Furia i s-a evaporat. Are privirea aceea pe chip, care parcă spune: *Mă port cu multă indulgență. Eu am un suflet bun, dar nu cedez în fața isteriei sau a femeilor slabe la minte.*

Mă uit când la unul, când la celălalt. Mutti s-a închis în ea și eu am rămas singură de tot. Dacă ar fi Karl aici, el ar ști exact ce să spună. I-ar face să se poarte rațional.

Mă prăbușesc la loc pe scaun. Cuvintele sunt de prisos. Nu vor să mă asculte. Mutti și Vati trec mai departe, vorbesc despre altceva. Aerul din jurul meu e ca de plumb și mă apasă. Mă strânge și mă sufocă. Mai mult decât oricând, îmi dau seama de limitele pereților acestei case, solidă și impenetrabilă ca o închisoare.

Nu o să mă duc la școala Hausfrau, Vati. Pur și simplu, nu o să mă duc.

În camera mea, împing albiturile din dulap la o parte și, cu mâinile tremurându-mi, ridic scândura slăbită. Bag mâna în gol și degetele mele ating jurnalul. *Îți mulțumesc, Doamne! Îți mulțumesc, îți mulțumesc.* Îl scot de acolo și mă uit la

amestecul de culori de pe copertă. Îmi amintesc de parcă ar fi fost ieri clipa când Karl s-a așezat pe patul meu, așteptându-mi nerăbdător reacția când mi l-a oferit, și cum îi sclipea lumina în ochi când a văzut ce plăcere mi-a făcut.

Îmi închipui cum ar fi să-l ard, să privesc paginile strângându-se și înnegrindu-se în căldura flăcărilor. Oare coperta s-ar preface în cenușă sau ar mai rămâne urme din ea în grătar, pe care să le găsească Ingrid de dimineață?

Îi netezesc coperta cu palma, mângâind-o de parcă ar fi un animal de companie. Într-o bună zi, voi fi bătrână și nu-mi vor mai rămâne decât amintirile. Când ele se vor estompa, ce îmi va mai aminti ce-a fost? Dacă o să uit de tot?

Împăturesc cu grijă jurnalul într-o față de pernă, îl așez la loc în gaură și pun scândura deasupra, la locul ei. Dacă Ingrid nu l-a găsit încă, nu prea are cum s-o facă înainte ca Walter să plece din țară pentru totdeauna. Iar eu o să am grijă de asta!

38 Școala pentru casnice, unde fetele învățau să devină soții și gospodine bune (n. tr.)

7 noiembrie 1938

Portarul sună la apartamentul Ernei. Eu aștept afară, în aerul rece și umed. Fumul de lemn plutește în jur, amestecându-se cu mirosul frunzelor mucede.

– Ce mă bucur să te văd! zâmbește Erna și în pragul ușii apare capul ei auriu ca o flacără.

– Am nevoie de ajutorul tău, încep eu când ieșim în stradă.

Dacă aștept, am să-mi pierd curajul. Ea mă apucă de braț în timp ce înaintăm.

– Spune-mi, zice ea veselă.

– O să te șochez. Probabil n-o să-ți mai placă de mine.

– Doamne, ce tare! Abia aștept să aud…

– Nu! E ceva serios, Erna. Pe bune! Nu trebuie să spui *nimănui*. Înțelegi?

– Bine, bine! Nu-i nevoie să fii atât de agresivă. N-o să spun, promit.

– Chiar promiți?

– Da, chiar promit! Pentru numele lui Dumnezeu, ce e, Hett?

Trag adânc aer în piept.

– M-m-am îndrăgostit de cineva. Adică, chiar m-am îndrăgostit cu adevărat.

Expir. Răsuflarea mea, un șuvoi de ceață, se amestecă în aerul de iarnă și se evaporă.

– Uau! Păi, asta e minunat! zâmbește ea și apoi se încruntă. E cam dintr-odată parcă, mă refer la Karl și la tot ce s-a întâmplat.

Are o expresie puțin ofensată și continuă grăbită:

– Nu vreau să spun că n-ar trebui. E un lucru bun, să-ți mai ia gândul de la…

– Nu e deloc dintr-odată… Durează de mai bine de un an.

– Poftim? Un *an*! exclamă ea și se oprește din mers. De ce nu mi-ai povestit?

Eu merg mai departe, iar ea grăbește pasul ca să mă prindă din urmă.

– Știu probabil ce crezi, după ce m-am purtat atât de îngrozitor cu tine și cu Karl. Am fost o prietenă groaznică și, crede-mă, mă simt extrem de prost din cauza asta. Dar am avut motive întemeiate să nu povestesc.

Nu pot s-o privesc. Țin capul în pământ și îmi fixez privirea pe trotuarul ud, pășind printre mormane de frunze fleșcăite.

– Da. Ai fost o prietenă groaznică. Cea mai rea.

Îmi dă un ghiont în coaste și râde.

– Dar serios acum, cine e? Povestește-mi acum și o să te iert pentru tot.

Mai facem câțiva pași. *Fă-o acum.*

Inspir adânc.

– E evreu, Erna. M-am îndrăgostit de un evreu.

– Te-ai…? O, ha, ha, Hetty! Ce amuzant!

– Nu, e adevărat. Îl cheamă Walter Keller. Poate îți amintești ziua aceea de la școală, când el și Freda…?

Erna nu mai zâmbește. Dă din cap.

– Mai de mult era prieten cu Karl. Așa l-am cunoscut. M-am întâlnit cu el întâmplător vara trecută, când îl plimbam pe Kuschi. Am încercat să stau departe de el, dar n-am putut. Vezi tu, nu mai e nimeni ca el. Nimeni din câți am cunoscut vreodată. N-am putut să mă abțin să nu mă îndrăgostesc de el, și el de mine. *Am senzația* că suntem sortiți unul celuilalt, cu toate că nu suntem.

Ajungem la Nordplatz. În fața noastră se află piața întinsă, verde și biserica înaltă și frumoasă. Asemenea unui râu, nu mai pot opri șuvoiul și povestea curge de la sine.

– Am încercat de atâtea ori să nu mă mai întâlnesc cu el. Și el a încercat. Dar pur și simplu n-am putut. Știu că, dacă ne prind – aproape s-a întâmplat de câteva ori – , o să fie un dezastru pentru amândoi. Păcatul meu o să fie egal cu al lui. Dar îl iubesc atât de mult, Erna!

Simt privirea aspră a Ernei cum îmi cercetează chipul.

– Atunci, de ce îmi povestești asta acum?

– Cineva ne-a raportat. E posibil să fi fost menajera noastră, care poate că m-a văzut cu el. Mă urmărește, Erna, și trebuie să am foarte multă grijă. În orice caz, Gestapo îl caută pentru *Rassenschande*. Are o viză să plece în Anglia, dar numai dacă se însoară cu o fată acolo.

– Doamne!

– Dar, mă grăbesc eu, nu poate să părăsească Germania fără pașaport și fără să plătească taxa de ieșire din țară. Trebuie să-l ajut. Și am nevoie de un aliat.

Ea scutură din cap.

– E mult de digerat.

Ne oprim lângă biserică, lângă locul unde i-am declarat iubirea lui Walter cu multă vreme în urmă.

În sfârșit, îndrăznesc să mă uit la Erna. Ochii ei sunt mari, iar pielea îi e palidă din cauza șocului.

– Deci, acum ce părere ai despre mine? întreb eu, privind în apele verzi, adânci, unde sufletul ei, pur și curat, întâlnește sufletul meu probabil murdar, pătat în ochii ei.

Preț de câteva clipe, nu spune nimic.

– Nu-mi vine să cred, zice în cele din urmă.

– Ai promis că n-o să spui…

– Nu, Hetty, niciodată! exclamă ea, apucându-mă de ambele mâini. Te iubesc, prostuță mică! Te iubesc *mai mult* pentru asta. Mai mult decât oricând!

Mă cuprinde osteneala. Mă simt atât de obosită, cu mâinile și picioarele de plumb, de parcă dezvăluirea acestui secret m-a eliberat, în sfârșit, de greutatea lui.

– Vezi tu, Hett, zice Erna coborând privirea, am și eu o mărturisire de făcut.

– Ce?

– Ar fi trebuit să-ți spun mai de mult. Tatăl meu nu e un prostănac bătrân. Sigur, poate să fie, dar e mult mai mult decât atât. E un antinazist vehement, ascuns. Îl urăște pe Hitler și tot ce reprezintă. Și noi, toți, la fel.

Se uită în jur, în piața aproape goală, coborând glasul până la o șoaptă.

– Există o rețea mică în Leipzig. Suntem doar câțiva. Nu destui cât să schimbăm ceva. Toată lumea e prea speriată.

Scutur din cap, încercând să-mi limpezesc gândurile, să mă gândesc cum trebuie la consecințele tuturor acestor lucruri.

– De-asta m-a trimis tata în LFG. M-a încurajat să am rezultate bune, să evit bănuielile. E convins că Gestapo ne urmărește.

– Dar cum rămâne cu Karl? De ce ai ieșit cu el?

– Asta e cealaltă parte a mărturisirii mele. Mi-a plăcut de Karl, bineînțeles. Era greu să nu-ți placă de el, așa de chipeș și de adorabil. Dar nu l-am *iubit*, nu așa cum m-a iubit el. A fost atât de bun cu mine și mi-e rușine, dar eram îngrijorată din cauza tatei. Poate să fie… indiscret. Mi-era frică pentru el și m-am gândit că, dacă aș fi cu Karl, aș putea să-l protejez. Să țin bănuielile la distanță…

Pământul se mișcă sub mine, lumea se răsucește și se întoarce.

Există cineva care să fie cu adevărat așa cum pare?

– Ne-a ajutat faptul că am fost apropiată de Karl și de familia ta, continuă Erna, dar cuvintele ei se rotesc neauzite deasupra capului meu.

S-a folosit de noi. De amândoi, de Karl și de mine, pentru scopurile ei personale. Eu nu sunt altceva pentru ea, n-am fost niciodată. Mereu mi-a fost greu să înțeleg de ce o persoană atât de fermecătoare, de sofisticată, de *împlinită* ca ea ar vrea să-mi fie prietenă.

Mă rog, acum e clar.

– Și te rog să nu te gândești că m-am împrietenit cu tine fiindcă așa a vrut tata, adaugă ea, de parcă mi-ar fi citit gândurile. Asta chiar nu e adevărat. Eram prietenă cu tine cu mult înainte să înțeleg lucrurile astea. Acesta e adevărul.

Oare? Privesc în sus, la turnul înalt al bisericii, unde se întâlnește cu cerul jos, cenușiu ca o tăbliță de ardezie. Cândva credeam în Dumnezeu. Mă simțeam binecuvântată de El și îmi găseam locul în universul Lui. Dar am fost îndepărtată de biserică și de Dumnezeu fiindcă Mutti și Vati nu sunt de acord cu religia. Așa că am

căpătat o credință de neclintit în Hitler și în dreptatea absolută, indiscutabilă a noului nostru Reich plin de glorie. Dar mai întâi Walter și acum Erna au făcut ca pământul să-mi fugă de sub picioare. Karl a murit și nu mai există niciun german desăvârșit. Unde mi-e acum credința? Mă simt expusă. Ca o străină.

– O să întârziem la școală, spun eu în cele din urmă.

Nu sunt în stare să diger sentimentele amestecate, așa că nu știu ce altceva să spun.

– Hett, începe Erna, luându-mi mâna și strângând-o, îți spun asta ca să-ți arăt că secretul tău e în siguranță la mine. Aș face orice să te ajut. Nu te judec și sper că nici tu n-o să mă judeci. Eu și Karl n-am făcut-o niciodată. A zis că o să aștepte, că eu nu sunt *acel* gen de fată și că speră că într-o bună zi o să ne putem căsători. A zis că există o grămadă de astfel de fete peste tot, dar că mai degrabă și-ar petrece timpul cu mine, bucurându-se de compania mea și atât. Așa că n-am făcut nimic care să-l rănească, iar el n-a știut niciodată că nu am aceleași sentimente ca el. N-a suferit. Nici măcar un pic.

Poate că e adevărat.

Poate că, în schimb, Karl se distra cu Ingrid.

Îmi mușc buza și amândouă intrăm grăbite în școală.

Oh, Erna, sper că n-am făcut o greșeală îngrozitoare să-mi deschid inima în fața ta. Oare chiar e adevărat că i-ai detestat întotdeauna pe naziști? Parcă te văd la fiecare adunare LFG, la școală, cu mine și Karl. Tu mereu ai cântat cel mai tare, ai salutat cel mai viguros. Tu le-ai condus pe fetele mai mici cum numai un german desăvârșit ar fi putut s-o facă. Cum ai reușit să fii atât de convingătoare, dacă nu credeai? Sau ești cea mai bună actriță din lume? Dacă e adevărată prima variantă, atunci, cum pot să am încredere că n-o să ne denunți pe Walter și pe mine? Iar dacă e adevărată a doua variantă, sunt ușurată, dar atunci pot eu să am încredere cu adevărat că ești prietena mea? În orice caz, ai mințit mereu. Numai timpul va putea scoate adevărul la iveală.

8 noiembrie 1938

Se pornește o furtună înfiorătoare. Ploaia aprigă bate în ferestre și râulețele de apă coboară pe geamuri. Crengile goale ale cireșului se îndoaie și se izbesc de balustradele din fier, împinse de rafale violente. Ușile zăngănesc și se trântesc din cauza vântului. Casa geme și scrâșnește.

Mutti este în sufragerie, bea cafea și ascultă la radioul, care acoperă vacarmul de afară.

– Am plecat la școală, anunț eu din ușă în timp ce îmi închei nasturii hainei.

– Ce mai zi! spune ea, privind copacii cum se leagănă bătuți de vânt. Și nu mă refer doar la vreme, ci la problemele acelea groaznice din Paris.

– Ce probleme? Ce s-a întâmplat?

– N-ai ascultat știrile de dimineață? Franz mi-a spus că s-ar putea să nu fie sigur să ieșim pe stradă. Cel puțin o vreme.

– De ce? întreb eu venind în cameră, lăsându-mi jos geanta. Nu trebuie să merg la școală?

– A trebuit să participe la o ședință SS de urgență, continuă Mutti, ignorându-mi întrebarea. N-o să iasă nimic bun din asta.

– Din ce n-o să iasă nimic bun? Vorbești în dodii, Mutti!

Arată cu capul spre ziarele de pe măsuța de cafea.

– Citește singură, zice ea, întorcându-se cu spatele la fereastră și ignorând furia dezlănțuită a naturii.

Mă prăbușesc pe canapea și întind ziarul pe masă, întorcându-l la prima pagină.

8 noiembrie 1938

De la corespondentul nostru din Paris
VITEAZ DIPLOMAT GERMAN LA PARIS SE LUPTĂ PENTRU VIAȚA SA!

Ernst vom Rath se agață cu disperare de viață, în urma tentativei de asasinat de ieri, înfăptuită de un evreu polonez. Diplomatul zace în spital, așteptând sosirea celor mai buni medici ai Führerului, aflați deja în drum spre Paris, care vor încerca să-l salveze. Tânărul diplomat talentat a fost împușcat de cinci ori de la mică distanță de către Herschel Grynszpan, care a intrat în Ambasada Germaniei folosindu-se de minciuni. Grynszpan a fost arestat pe loc și și-a mărturisit imediat fapta. Se crede că ticălosul avea de gând să-l ucidă pe ambasador, contele Johannes von Welczeck.

Vom Rath este un tânăr avocat promițător. Un purtător de cuvânt al Ambasadei l-a descris ca pe un om muncitor și sincer, un avocat talentat, cu un viitor luminos în față. Un tânăr de care familia și țara sunt mândre pe bună dreptate. Se spune că Grynszpan avea intenții rele și că a acționat din ranchiună și din dorință de răzbunare. Această infracțiune gravă ne amintește de conștientizarea înfiorătoare a faptului că niciun german, oriunde s-ar afla în lume, nu este cu adevărat în siguranță. Protejat acum de amenințarea atotprezentă a evreului, care așteaptă prima ocazie să-i facă rău.

Povestea e menită să pară senzațională. Îmi amintesc ce spunea Vati despre știri și reportaje și adevăr.

– Crezi că e adevărat?

– Sigur că da. De ce n-ar fi?

– O prietenă de-ale mele spune că n-ar trebui să crezi mereu tot ce citești în ziare.

– Ei bine, ar trebui să-i spui prietenei tale să-i vină mintea la cap. Cum îndrăznește cineva să facă o asemenea sugestie?

Are expresia unei femei jignite.

– De ce ai pune la îndoială judecata sănătoasă a lui Vati despre ce să tipărească

din cauza remarcilor unei așa-zise prietene?

Mutti l-ar apăra pe Vati până la capătul pământului. O, el nu merită devotamentul ei! Simt în stomac un nod de mânie, așa că schimb subiectul.

– Trebuie să merg la școală?

– Nu văd de ce nu, spune ea cu o voce subțire. Vati n-a zis să nu te duci.

Se apleacă spre mine, mijindu-și ochii și coborând vocea.

– Așa începe. Conspirația. Evreii.

Are privirea pierdută, iar pupilele, ca niște abisuri negre și uriașe. În ele vezi o anume nebunie. Mâinile îi tremură când scoate o țigară din pachetul de pe masă și o așază cu grijă între buze.

– Complotează și planifică toate astea de ani buni.

Face o pauză să-și aprindă țigara, scuturând flacăra chibritului și aruncându-l într-o scrumieră.

– Ce planifică?

– Revoluția! Așa începe ofensiva lor pentru a domina lumea.

– Doar nu crezi cu adevărat… Mutti, fii serioasă! Nu-i adevărat.

– O, sunt foarte serioasă!

Vocea îi tremură de emoție. Trage lung din țigară și asta pare s-o calmeze. Se uită în gol, dincolo de urechea mea stângă, cam pe la jumătatea distanței din încăpere.

– Mutti?

Își vine în fire și mă privește. Mai trage o dată din țigară și suflă un firicel de fum din colțul buzelor strânse. Pomeții îi sunt prea sus acum și îi ies în relief, iar pielea e întinsă și acest fapt îi dă o înfățișare sfrijită și trasă la față.

– Dacă e să mă duc la școală, ar trebui să plec. Deja am întârziat, spun eu, luându-mi geanta de unde am lăsat-o pe podea.

Trebuie să scap de vorbele ei pline de ură.

Ea încuviințează și își umple din nou ceșcuța de cafea, vărsând puțină în farfurie în timp ce toarnă.

– Da, da. Dar vino direct acasă. Vati o să știe mai multe după ședințe. Atâta pot să-ți spun: evreii o să dea de naiba. O să le pară rău că s-au născut.

Frau Schmidt vorbește despre literatură, materia mea preferată. Dar nu pot să mă concentrez. Nu pot să mă gândesc decât la Mutti și la conversația noastră ciudată de azi-dimineață. Mintea îmi face salturi de la o imagine la alta. Un german nevinovat împușcat, cu sângele țâșnindu-i din piept în timp ce stă uluit și lipsit de apărare pe treptele unei clădiri din Paris. Nenumărați evrei coborând ca rozătoarele peste orașul nostru, sufocanți, murdari și răi; Walter privind de pe margine, zâmbind fiindcă i-am căzut pradă farmecelor. Eu, păcălită și distrusă pentru totdeauna. Sau toate aceste minciuni dezgustătoare, și Walter, băiatul pe care-l iubesc, nevinovat de

nimic, târât afară din casă de Gestapo, aruncat în închisoare și lăsat să putrezească acolo.

Palmele îmi transpiră. Inima îmi bate cu putere. Privesc chipul profesoarei; gura ei se mișcă, dar eu nu aud nimic. Scrie pe tablă, dar cuvintele n-au nicio noimă pentru mine.

La sfârșitul orei, *Frau* Schmidt ne cere temele. Nici jumătate din clasă nu și le-a făcut.

– Mă scuzați, *Frau* Schmidt, am fost prea ocupată cu activitățile de la LFG, nu mi-am făcut temele, îi spun când întinde mâna după caietul meu.

Tresare surprinsă.

– Nu-ți stă în fire, Herta, zice pe un ton dezaprobator.

– N-am ce face, spun eu, privind-o drept în ochi. LFG e mai importantă decât temele.

Nu riscă să mă contrazică în privința asta. Ne uităm una la alta o clipă. Încuviințează scurt din cap și strânge din buze. Trece la următoarea fată.

Îmi fac loc cu coatele prin mulțimea gălăgioasă din ușă, care se revarsă pe coridor, căutând un cap cu părul roșu-auriu. Sunt purtată de valul de fete până la sala de gimnastică, unde se împart în grupuri, adăpostindu-se de ploaia de afară.

Mă așteaptă. Ignorăm ploaia și fugim pe scări, în jos, spre locul de joacă pustiu. Lipite de clădire, ca să ne ferim cât mai bine de burniță, mă trezesc că nu pot s-o privesc în ochi.

– Legat de ieri… Ce-am spus despre Karl…

Face o pauză.

– Îmi pare rău dacă a fost un șoc.

– Chiar a fost.

– Și ce mi-ai spus tu despre Walter. Și ăsta a fost un șoc. Abia dacă am dormit azi-noapte.

– Nici eu.

– Hett…

– Ideea e, Erna, că odată ce afli că cineva nu e ceea ce crezi, e greu să ai încredere, îmi adun eu curajul să o privesc în sfârșit în ochii verzi. E greu să mergi mai departe, așa cum erai înainte.

– Exact! spune Erna, iar chipul i se însuflețește. Hetty, eu am încredere în tine până la capătul pământului. Puteai să-l fi turnat pe tata. Ai auzit ce a spus, dar n-ai făcut asta. Acum știu ce părere ai despre Walter și felul cum sunt tratați oamenii care nu sunt de rasă pură. Ei bine, asta nu face decât să ne apropie și mai mult. Poate poți să ne ajuți în lupta împotriva…

– O, Erna! Vreau să ajut. Mi-aș dori să pot. Dar nu sunt sigură ce pot să fac. Vati urcă în ierarhia partidului și Mutti îl sprijină în tot ce face. Cel puțin, așa era înainte. E atât de distrusă acum, după Karl, că nu sunt sigură că o să-și mai revină

vreodată. În plus, Walter spune că ar trebui să stau departe de ochii lumii. Să rămân în siguranță, iar cu puțin noroc, toate astea o să se sfârșească într-o zi și atunci o să putem fi împreună. Of, nu știu! Ce Dumnezeu pot să facă două fete fără bani sau putere?

– Dar nu vezi ce ai făcut deja? E incredibil. Ai îndrăznit să gândești altfel.

– Nu e incredibil, Erna. Doar m-am îndrăgostit, asta e tot. Dacă n-ar fi fost Walter, aș fi…

Ce aș fi? Aș fi în continuare o adeptă la fel de ferventă. N-aș îndrăzni niciodată să gândesc altfel. Încă aș crede că sunt menită măreției, fiind unul dintre copiii lui Hitler. Nu-i așa? Îmi zvâcnesc tâmplele.

– Nu știu ce aș fi, zic eu încet.

– Nu contează ce ai fi sau n-ai fi. Ce contează e prezentul. Tu ne poți ajuta. Poți ajuta rezistența. Pe măsură ce situația se înrăutățește, o să ni se alăture tot mai mulți. O să vezi.

Erna își pune o mână pe brațul meu.

– Tatăl tău probabil are informații. Sigur auzi și tu câte ceva, mai vezi ceva?

– Îmi ceri să-l *spionez* pe tata?

Se uită la mine cu o privire aspră.

– Vrei să-i ajuți pe Walter și pe familia lui și pe mii de oameni ca el? Fără procese, tot mai mulți evrei și adversari politici sunt adunați în lagăre. Naziștii construiesc din ce în ce mai multe – vor să-i scoată cu forța pe evrei, pe toți, din casele lor și să-i ducă în ghetouri. Și asta nu e tot. Promisiunea naziștilor că va fi pace și prosperitate e doar o minciună. Ne împing spre război. Hitler își dorește un imperiu și, dacă nu facem ceva, ce o să se întâmple? E vorba despre viitorul *nostru*, Hett. Noi suntem tinerii. *Noi* ar trebui să luptăm împotrivă.

Dau din cap în tăcere. Mă gândesc la Bertha, Lena și la mulți alții care nu împărtășesc viziunea lui Hitler despre viitor, dar sunt prea speriați să spună ceva, să facă ceva. Am fost atât de oarbă, mi-am îngropat capul atât de adânc și am crezut în toate promisiunile. Pentru că *am vrut* să cred!

Erna se uită lung la mine, așteptând să vorbesc.

– O să… fac ce pot. O să încerc.

Mă gândesc la Mutti și la conversația ciudată pe care am avut-o de dimineață.

– Ce părere ai despre treaba asta cu Vom Rath?

– Tata a spus că Grynszpan a făcut-o din frustrare față de expulzarea evreilor polonezi din Germania. Numai din Leipzig au trebuit să plece vreo două mii. Se pare că au fost luați din pat, urcați cu forța în trenuri, încă de dimineață, și trimiși înapoi în Polonia. Dar Polonia nu-i primește înapoi, așa că acum sunt blocați la graniță și n-au unde să se ducă. Părinții lui se numără printre ei și de-asta a făcut ce a făcut. Nu spun că a avut dreptate, dar presupun că de-asta era atât de furios.

– De unde știe tatăl tău lucrurile astea?

– Are el sursele lui, zice Erna și îmi face cu ochiul. Probabil e doar mult zgomot pentru nimic, continuă ea. O să se răsufle subiectul în zilele următoare sau până când ziarele o să se umple de cine știe ce alt scandal.

Îmi amintesc avertismentul lui Vati cum că nu suntem în siguranță.

– Nu sunt atât de sigură. Cred că se pregătește ceva important, Erna. O să încerc să aflu ce.

– Mulțumesc, Hetty. Ești o prietenă adevărată, știai?

Ne zâmbim discret și ne întoarcem în clădirea școlii.

Pentru prima dată de când merg la Gymnasium, Mutti mă așteaptă la poarta școlii. Îmi amintesc de vremurile când eram mică și ea se afla acolo, zi de zi, în fața porților *Volksschule*, așteptându-ne pe Karl și pe mine.

Mă ia de braț și mă conduce pe trotuar, spre centrul vechi al orașului.

– Acasă simțeam că nu am astâmpăr, explică ea. Mă gândeam să mergem la Hotel Fürstenhof să luăm prânzul. O să fie o schimbare plăcută de peisaj. A, și a telefonat Tomas, te căuta. A întrebat dacă vrei să ieșiți la o plimbare duminică după-amiază. Are ceva planuri cu tine, Herta?

– Nu, Mutti. E doar un prieten, atâta tot, spun eu.

În timp ce ne plimbăm, îmi dau seama că ziua se desfășoară ca de obicei. La Fürstenhof, ospătarii, rezervați și apatici, îmbrăcați în negru, cu șorțuri albe, imaculate, legate în jurul brâului, ne servesc carne rece și salată, apoi prăjituri și cafea tare în cești elegante. Un pianist cântă melodii plăcute de Bach, iar clientela se relaxează la mese mici și ordonate, aranjate la distanțe discrete, în jurul unor ferigi înalte din cafeneaua cu o cupolă de sticlă.

Mutti mănâncă bine și chiar reușește să guste și puțin ștrudel la desert. E mai calmă decât era de dimineață.

– Ți-a spus ceva Vati după ședințe? întreb eu.

Se apleacă peste masă, făcând ochii mari.

– A vorbit *direct* cu *Herr* Himmler astăzi. Tatăl tău chiar umblă prin cercurile cele mai înalte acum.

– Cercuri?

– Păi, nu sunt vreun politician, dar, cu siguranță, dacă poate vorbi cu oameni atât de importanți, care au încredere în el și se bazează pe el, atunci, șoptește ea aruncând o privire în jur, poate că urmează curând o promovare. Am putea să ne mutăm la München sau la Berlin.

Se lasă înapoi pe spate.

– Știi, Herta, cred că poate de asta am nevoie. De o schimbare de peisaj. Un loc nou. Orașul ăsta, casa noastră – sunt pur și simplu prea multe amintiri legate de Karl. E atât de greu… spune cu vocea tremurându-i. E greu să mergi mai departe.

– Și eu? Cu mine cum rămâne?

– Păi, spune ea veselă, curând o să termini Gymnasium, o să mergi la școala

Hausfrau. O să te măriți, poate chiar o să ai și o slujbă o vreme. Adică, tu singură ai spus că vrei să călătorești. Aici nu ne reține nimic, nu-i așa?

– Presupun că nu, mormăi eu, întrebându-mă o clipă dacă *Fräulein* Müller și copilul ei se vor muta cu noi.

Apoi mă gândesc la Erna și la rezistența despre care mi-a vorbit. Eu *vreau* să ajut. Vreau să fac mai mult. După promovarea lui Vati, poate că o să am acces la informații care i-ar putea fi utile lui *Herr* Bäcker, dar va trebui să am grijă. Să fiu vigilentă. Cum oare aș putea face ceva din toate astea dacă ne mutăm? Dar lucrurile astea se vor întâmpla în viitor. Am petrecut prea mult timp trăind într-un vis despre ceea ce îmi poate rezerva viitorul; dacă e să schimb ceva, trebuie să acționez *acum*. Învârt ultima gură de cafea în ceașcă.

Plecăm din Fürstenhof și ne facem loc pe străzile aglomerate, pline de cumpărători, vânzători ambulanți și muncitori care se duc acasă să ia cina. Reportajul din ziarele de dimineață e peste tot, lipit în grabă pe panourile publicitare, urlând parcă din titlurile de pe rafturile cu ziare:

VOM RATH LUPTĂ ÎN CONTINUARE!

EROUL GERMAN NU RENUNȚĂ!

EVREU FĂRĂ INIMĂ, MÂNJIT CU SÂNGELE BRAVULUI NOSTRU COMPATRIOT, ÎȘI SUSȚINE NEOBRĂZAT VINOVĂȚIA!

– Și cu reportajul ăsta ce se mai aude? o întreb pe Mutti. Ce a spus Vati despre asta?

– N-a mai spus nimic la telefon, dar nu ne putem aștepta să ne povestească chiar toate chestiunile importante de stat.

Este un incident izolat, petrecut în altă țară. Ziarele fac din țânțar armăsar ca să-și crească vânzările, dar nu pot să scap de un sentiment de neliniște.

– Mă duc să mă odihnesc, spune Mutti când ajungem acasă. Încă nu dorm bine și mă simt foarte obosită acum, adaugă zâmbind discret.

Eu mă așez pe băncuța din hol, ascultându-i pașii ușori pe scări. Se aude un clic îndepărtat când Mutti închide ușa, apoi se lasă liniștea, ca o pelerină, deasupra casei.

Și apoi un foșnet. Mă furișez într-acolo și văd că ușa de la biroul lui Vati e întredeschisă. Trag cu ochiul prin crăpătura ușii și-l văd stând la birou, cu capul aplecat peste un teanc de foi pe care le ține în mână.

Pune jos hârtiile și o clipă se uită în gol. Apoi își drege glasul și ridică receptorul.

– Operator. Da, faceți-mi legătura cu *Obergruppenführer*[39] Heydrich, vă rog. Linia privată.

O pauză.

– Da, așteaptă telefonul meu. Spuneți-i că pe fir este *Obersturmbannführer*[40] Heinrich. E important.

Altă pauză mai lungă.

– A! spune el îndreptându-se, cu o voce puternică. *Obergruppenführer!* Mulțumesc că mi-ați răspuns la telefon. *Heil Hitler!*

Tonul său e respectuos, unul pe care nu l-am mai auzit niciodată la Vati.

– Da, raportez, cum ați cerut. Toate unitățile locale sunt gata. Am anunțat poliția, primarul, pompierii. Așteptăm ordinele dumneavoastră.

Tace din nou. Își plimbă privirea prin încăpere. Oare mă vede prin crăpătura ușii? Mă retrag încet și mă dau într-o parte, respirând scurt și repede. Îmi lipesc urechea de ușă.

– Desigur, spune el. Nu, e foarte clar că nu a funcționat… Absolut, e necesară o schimbare de strategie… Chiar este catalizatorul perfect… Poporul german e pregătit, cum spuneți și dumneavoastră. Suntem mai mult decât pregătiți, credeți-mă, bărbații abia așteaptă. Evreii ăia trebuie să simtă întreaga forță care e împotriva lor… Cu siguranță, de îndată ce îmi dați semnalul să pornim.

Toate astea nu sună a „mult zgomot pentru nimic“, ba dimpotrivă!

Simt cum mă apucă groaza.

Walter. Trebuie să mă duc la el. Să-l avertizez că urmează să se întâmple ceva îngrozitor.

39 Cel mai înalt rang de comandant SS, o grupare paramilitară din perioada nazistă (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

40 Ofițer superior din ambele grupări paramilitare, SS și SA (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

9 noiembrie 1938

La școală, în pauză, îi spun Ernei tot ce am auzit din conversația lui Vati de ieri.

– Trebuie să găsesc o cale să-l avertizez pe Walter.

– Dar la ce se referă tatăl tău? întreabă ea. Poporul german e pregătit? Pregătit pentru ce?

Mă privește îngrozită.

– Ar trebui să-i spun tatei.

– Nu știu. O să încerc să aflu mai multe. Trebuie să merg la cafenea și să-i trimit un mesaj lui Walter, dar Mutti vrea să mă duc acasă în după-amiaza asta.

– Spune-i că iei cina cu mine în seara asta. Poți să te duci, în schimb, să te întâlnești cu Walter.

– Ești sigură?

– Te acopăr eu dacă o să verifice din cine știe ce motiv. La ce altceva sunt buni prietenii? zâmbește Erna.

Mai târziu, în timpul în care Mutti își face somnul obișnuit de după-amiază, o trimit pe Ingrid să cumpere niște material și ață rezistentă pentru un proiect de cusut la școală. Bertha decide să ia o pauză în camera ei. Casa e cuprinsă de liniște – o oportunitate prețioasă.

Stau singură în biroul lui Vati, ciulind urechile. Tăcerea trosnește în timp ce, cu gura uscată, îmi lipesc spatele de ușa închisă. Merg tiptil până la birou. De când ne-am mutat în casa asta, biroul e sanctuarul lui Vati, interzis tuturor. Simt furnicături pe ceafă.

Încăperea e cufundată într-o lumină sumbră de după-amiază târzie. Aprind lampa, care proiectează un cerc galben, catifelat pe biroul lui Vati. E perfect conturat. Pătratul mare al sugativei legate în piele stă în fața scaunului, iar călimara cu cerneală, lângă marginea de sus. O scrumieră din marmură și stiloul lui se află lângă sugativă, aproape de niște tăvițe din lemn, pline de hârtii ordonate.

Trag cu grijă sertarul de sus al vechiului birou din lemn de stejar. Trosnește, iar eu îngheț. Nu se aud pași pe hol. Ușa nu se deschide brusc.

Expir. Inspir. Continui.

În sertar găsesc o mulțime de scrisori personale. Pe una dintre ele recunosc

scrisul cursiv, frumos al lui *Oma*, cu timbrul poștal din Berlin. Sub acest teanc se găsesc niște plicuri mici, împăturite, cu un scris de femeie – al Hildei Müller, cu siguranță. Mă mănâncă degetele să deschid micile plicuri și să citesc secretele dezgustătoare ascunse înăuntru. Dar, în același timp, sunt scârbită de ele și aș prefera să nu știu. Închid sertarul în liniște. Îmi distrag atenția, eu nu asta caut; trebuie să mă concentrez, de dragul lui Walter.

Trec la următorul sertar. Un set de sugative de rezervă, hârtie de scris și plicuri. Sertarul de jos e gol. Oftez și ridic privirea. Pe peretele din fața biroului, ascunse de umbre, sunt înrămate diferitele distincții oferite lui Vati. Certificatul lui de membru al partidului nazist – numărul 3245. Deasupra lor, portretul lui Hitler. Ne țintuim cu privirea unul pe altul, ochi în ochi.

Te-am iubit odată.

Ochii lui sunt de un negru pătrunzător. Vocea lui clară și profundă îmi răsună în minte. *Ai săvârșit cel mai grav păcat. O să plătești pentru asta. Pedeapsa ta va fi dintre cele mai rele…*

Taci, TACI! Îmi acopăr urechile și strâng tare din ochi.

Mă scufund în scaunul mare al lui Vati, deschid încet ochii și mă concentrez asupra hârtiilor din tăvițe. Cele două foi de sus conțin note către personalul de la ziar în ceea ce privește punctualitatea și comportamentul jurnaliștilor. Apoi o factură pentru o reparație la mașină. Restul sunt scrisori de afaceri și alte facturi.

Trec la a doua tăviță. Sus de tot e o scrisoare marcată: „Către toți comandanții SS locali și regionali: STRICT SECRET. EXTREMĂ URGENȚĂ“. Are data de azi, 9 noiembrie 1938, și e semnată de *Herr* Fischer, șeful filialei Gestapo din Leipzig. O înșfac imediat.

Operațiunile împotriva evreilor, în special împotriva sinagogilor acestora, vor începe foarte curând. Nu trebuie să existe nicio interferență. Se vor face pregătiri pentru arestarea a 20 000-30 000 de evrei pe tot teritoriul Germaniei. În special, vor fi selectați evreii înstăriți. Dacă în timpul operațiunilor se descoperă că vreun evreu deține arme, se vor lua cele mai severe măsuri. Se vor elabora directive ulterioare pe parcursul nopții. SS poate fi chemată pentru operațiunile generale. De îndată ce evenimentele o vor permite, se vor aresta atâția evrei din toate districtele, în special cei bogați, cât să ocupe închisorile existente. Deocamdată, numai bărbații sănătoși vor fi reținuți. Lagărele de concentrare corespunzătoare vor fi contactate imediat pentru cazarea promptă a evreilor arestați.

Simt că se învârte camera cu mine. Ce fel de ordine sunt astea? Așez cu grijă hârtiile și tăvițele la loc, în ordinea potrivită, dar mâinile îmi tremură puternic.

20 000-30 000! E aproape o armată. Să fie oare o armată de evrei gata să atace Leipzigul? Dar formularea are ceva ce nu pare în regulă. Scot iar ordinul și-l citesc

din nou. *Operațiunile… împotriva sinagogilor acestora… În special, vor fi selectați evreii înstăriți… Dacă… se descoperă că vreun evreu deține arme, se vor lua cele mai severe măsuri.*

Nimic din toate astea nu are sens. Creierul meu încețoșat se mișcă lent. Operațiuni împotriva sinagogilor? Acesta nu e genul de ordin care să răspundă unei amenințări. Mă întreb din nou care e treaba cu lagărele de concentrare. Aceste locuri cufundate în umbre, care își schimbă înfățișarea în mintea mea, devenind un fel de închisori în stil medieval, pline de durere, sau un model roman, cu grupuri de sclavi legați laolaltă cu funii și biciuiți dacă nu muncesc destul de sârguincios. Asemenea povești despre condițiile atroce din acele locuri sunt contestate, pe motiv că nu-s decât propagandă răutăcioasă. Chiar ieri, reportajele radio spuneau că Germania nu face decât să urmeze această invenție a lagărelor britanice, care maltratau femeile și copiii în războiul Burilor, încarcerându-i. Cel puțin, în versiunea noastră a lagărelor, închidem doar bărbați. Care versiune e cea adevărată?

Trebuie să mă duc direct la Erna, apoi să-l găsesc pe Walter. Întind mâna să strecor hârtia înapoi în tăviță, când ușa biroului se deschide larg.

– Franz? o aud pe Mutti bolborosind adormită. O! *Herta?*

– Mutti!

Pun repede scrisoarea la loc și sar în picioare.

– Ce cauți aici? Am văzut lumină pe sub ușă…

Simt că o iau razna.

– Căutam… adresa lui *Oma*. Mă gândeam să-i scriu. Am fost foarte delăsătoare.

– Doar nu te aștepți să cred așa ceva, răspunde ea pe un ton mai treaz. Puteai să-mi ceri *mie* adresa lui *Oma.* De ce îți bagi nasul în biroul lui Vati?

– Bine, bine. Îmi pare rău! Încercam doar să aflu ce se va întâmpla. Ai spus că va avea loc ceva important. Voiam doar să știu. N-ar fi trebuit… Te rog să nu-i spui lui Vati.

Mutti face câțiva pași în cameră.

– Ai dreptate. N-ar trebui să fii aici, Vati s-ar înfuria foarte tare. Aici are hârtii confidențiale importante. Nici n-aș visa să mă uit prin ele. E foarte rău ce-ai făcut, Hetty. Cum ai putut?

– Îmi pare rău. N-o să se mai repete, promit!

Sting repede lumina și plec de lângă birou, apropiindu-mă de ea.

– Te rog să mă ierți că am fost nesăbuită și băgăcioasă.

– Nu pot să trec cu vederea așa ceva.

Rămâne dreaptă și impasibilă, nici gând să cedeze.

– Vreau doar să știu ce se întâmplă. Te rog, Mutti!

– Du-te în camera ta! Stai acolo până vine tatăl tău acasă.

Mă scoate pe ușă afară.

– Mutti, te rog! Am șaisprezece ani! Nu mai sunt copil. Și trebuie să ajung la Erna în seara asta, la cină.

– Nu fi obraznică! Nu te duci nicăieri. Tatăl tău se va ocupa de tine când ajunge acasă. Și nu te gândi nici măcar o secundă să mă sfidezi în privința asta.

Tremură de furie, cu obrajii supți și gura prefăcută într-o linie subțire și dură.

Obrajii îmi ard în timp ce urc scările tropăind și trântesc ușa de la dormitor în urma mea. Cum îndrăznește să mă trateze ca pe un copil? Cum îndrăznește să mă țină prizonieră în propria casă?

Respirând greoi, mă uit pe geam deasupra crengilor goale ale cireșului, spre colțul Fritzschestrasse. O stafie a lui Walter merge pe trotuar, îndreptându-se spre casa noastră, cu mâinile în buzunarele pantalonilor săi scurți, cu geanta aruncată peste umăr, urmând să meargă la școală, pe jos, împreună cu Karl. *Pregătiri pentru arestarea… evreilor din toate districtele…* Cum am ajuns aici? Nu pot să stau cu mâinile în sân. Trebuie să mă duc la el.

Deschid larg fereastra și reușesc să ies pe pervaz. De aici pot să întind ușor mâna și să ating vârfurile crengilor, dar se îndoaie ușor la cea mai mică presiune. N-au cum să-mi susțină greutatea. Țip și trântesc geamul de frustrare. Măsor camera cu pasul și îmi șterg lacrimile cu pumnii strânși.

– *Fräulein* Herta?

Vocea Berthei se aude de după ușă, apoi o bătaie ușoară.

– Ce e? întreabă și crapă puțin ușa. Pot...?

– O, Bertha!

Țâșnesc spre ușă și o trag pe Bertha înăuntru.

– Se întâmplă un lucru îngrozitor! șoptesc eu, îmbrățișând-o de parcă ar fi mama mea.

Ea înlemnește de șoc, cu mâinile înțepenite pe lângă corp. Apoi, încet, cu blândețe, mă ia în brațe, bătându-mă pe spate, așa cum ai face cu un copil mic.

– Gata, gata, spune ea încercând să mă liniștească.

E caldă, iar corpul ei masiv se lipește de al meu. Îmi îngădui să mă topesc în consolarea ei.

După câteva clipe, mă apucă ușor de umeri și mă ține puțin la distanță, cu fața la ea.

– Ce s-a întâmplat? întreabă ea, studiindu-mi chipul.

Urmărind ușa și vorbind într-o șoaptă răgușită, îi spun repede că Mutti m-a prins în biroul lui Vati. Îi explic pe scurt ce am citit în ordinul acela șocant de la *Herr* Himmler, îi spun că sunt disperată să ies din casă și să-l avertizez pe Walter și pe familia lui despre ce urmează să se întâmple.

Bertha scutură din cap și își mușcă buza.

– Nu poți face nimic, *Fräulein*, spune ea după o pauză. E prea periculos să te implici acum în ceva. Trebuie să-ți asculți părinții, Herta. Există lucruri care sunt

prea mari, costă prea *mult* ca să le înfrunți singură.

Are dreptate. E ceva prea mare. Dar dacă pot face acest lucru *minuscul* care să ajute măcar familia lui Walter, atunci trebuie să-l fac. Ar proceda la fel pentru mine, sunt sigură.

Lacrimile mi s-au uscat și m-am liniștit.

– Am un plan, Bertha, zic eu încet, privind-o adânc în ochi. Dar am nevoie de două mici favoruri. Te rog, vrei să mă ajuți?

Mâzgălesc un bilet.

Draga mea Erna,

Chestiunea despre care am vorbit ieri este mult, mult mai mare decât am crezut. Oamenii trebuie avertizați că se vor întâmpla lucruri îngrozitoare la noapte. Nu trebuie să riposteze. Sper că tatăl tău poate face ceva. Atât pot să spun deocamdată. Sper că înțelegi.

A ta,

Herta

Bertha promite să-l transmită, apoi, fără nicio tragere de inimă, e de acord și cu a doua mea cerere.

Când Vati vine acasă, am voie să cobor să aflu care îmi va fi pedeapsa. E în birou, își toarnă un whisky și-l bea din câteva înghițituri. Îl privesc cum își mai toarnă unul.

– Chiar nu știu ce s-a întâmplat cu tine, Herta. S-o superi pe mama ta. Să mă sfidezi pe mine. Îți dau o singură șansă. Ce se petrece?

– Nu se petrece nimic, Vati.

Îi întâlnesc ochii palizi, iar el își mută privirea. E agitat, îngrijorat. Umblă încoace și încolo prin cameră.

– Îmi pare rău că m-am uitat la hârtiile tale. Am greșit, dar Mutti mi-a spus că urmează să se întâmple ceva important. Nimeni nu-mi spune niciodată nimic. Așa că am decis să aflu de una singură.

Se întoarce brusc spre mine, roșu la față și furios.

– Ce ai făcut tu e de neiertat! În camera asta sunt secrete de stat.

Mă gândesc la micul teanc de scrisori, legate frumos laolaltă cu o panglică. Și secrete personale.

– Am auzit ceva, spune el, o bârfă care mă tulbură. Am refuzat să cred. Dar dacă e adevărat…

Telefonul de pe birou zornăie.

– Ce lucruri? Ce ai auzit? întreb eu, pregătindu-mă să fiu acuzată.

Însă Vati se uită lung la telefonul care sună, smulge receptorul din furcă, ascultă cu atenție și mârâie:

– Plec imediat. Ajung în cincisprezece minute.

– N-am timp de tine acum, zice el punând receptorul la loc. Evenimentele se mișcă prea repede. Discutăm de dimineață. Între timp, îți interzic să mai intri aici și îți interzic să ieși din casă până nu vorbim.

Fața lui e serioasă și nu zâmbește.

– Vom Rath a murit. Națiunea noastră a fost atacată și trebuie să acționăm acum pentru a ne asigura că nu vor urma lucruri mai rele.

Mi se strânge stomacul când mă gândesc la Walter.

Îl urmez până în hol, unde așteaptă Mutti.

– Ai grijă, Franz! Te rog să ai grijă la noapte, spune ea, tremurându-i vocea.

– Am fost ales personal să conduc lucrarea Führerului, îi spune lui Mutti în timp ce își ia haina pe el. Dacă *Herr* Himmler are încredere în mine, și voi trebuie să aveți. Nu mă așteptați, adaugă el, ieșind din casă și lăsând în urmă un ușor damf de băutură.

Eu și Mutti rămânem uitându-ne una la alta.

– E totul gata, *Frau* Heinrich, spune Bertha, venind în pragul ușii din sufragerie. Să încep să servesc supa?

După o cină la care Kuschi zace la picioarele mele de parcă ar încerca să mă apere, eu și Mutti mergem în salonul de după-amiază în tăcere. Ea tricotează încruntată, cu buzele strânse. Eu țin o carte în mână, dar nu mă pot concentra asupra cuvintelor. Bertha nu mă va dezamăgi, sunt sigură. Dar cu fiecare minut care trece, orice s-o fi petrecând afară, pe străzile din Leipzig, Walter e în pericol.

Neputând să stau locului, mă duc la fereastră și mă uit afară, la strada goală și întunecată, de parcă, răspunzându-mi la o speranță deșartă, ar sta acolo, sub cireș, sprijinindu-se nonșalant de trunchiul copacului, cu căciula trasă pe ochi. Nu e acolo, desigur, așa că mă întorc și mă așez pe marginea canapelei. Spațiul gol din casă crește. Cameră după cameră, toate umplute cu obiecte neprețuite și umbrele fantomatice ale unor ocupanți de mult dispăruți. Andrelele lui Mutti țăcăne, țăcăne, țăcăne când se ating, mai tare și tot mai tare, până îmi vine să urlu la ea să se oprească.

Bertha intră cu cafeaua și se uită lung la mine. Pe frunte are o încrețitură. Îi întâlnesc privirea și știu că n-o să mă dezamăgească, deși fiecare fibră din corpul ei se împotrivește ideii mele.

Așază cu grijă ceștile de cafea pe masă.

– I-am spus lui Ingrid să se ducă acasă la părinții ei, îi zice lui Mutti. Nu mi-e de niciun ajutor, îmi stă în picioare, se stresează și se îngrijorează. Știți cum este.

– E în regulă, Bertha, oftează Mutti fără să ridice privirea.

– Așa că mă gândeam, continuă Bertha, aruncându-mi o privire, dacă tot ne apropiem de St. Nicholas și de Ziua lui Ruprecht[41], poate că Hetty m-ar putea ajuta să fac căsuța de turtă dulce?

Mutti ridică în sfârșit privirea de la tricotat.

– Da, spune în cele din urmă. Treburile gospodărești o să-i facă bine. Herta, fii bună și pune ceva la gramofon înainte să te duci la bucătărie. Niște Wagner, cred. Îmi pare potrivit pentru seara asta.

– Da, Mutti, spun eu, alegând un disc și așezând acul cu degete tremurânde.

Ea se pune la loc în fotoliu și îmi face semn să plec, cu un gest nepăsător.

O urmez pe Bertha la bucătărie. Ea trântește ușa în urma mea.

– Doamne, ajută-mă, nu știu de ce fac asta… începe ea cu o voce joasă, iar pe frunte îi apar broboane de sudoare. Du-te și avertizează-l pe băiatul ăla. O să strâng ceștile de cafea peste vreo oră și o să-i spun că ești până la genunchi în făină. Așa o să mai câștigi puțin timp. După asta însă, o să vrea să se ducă la culcare și o să intre aici, așa că ai face bine să te întorci la timp. Și capul meu îl riști, îți dai seama! adaugă ea iute.

– Ești sigură, Bertha?

– Al naibii de sigură, acuma fugi de-aici până nu mă răzgândesc. Și pentru numele lui Dumnezeu, ai face bine să te întorci într-o oră, cel mult două, sau te jupoi!

Își șterge palmele de șorț și, răsuflând greoi, trage din dulap castronul mare de amestecat, făina și untul.

Nici nu stau pe gânduri. Țâșnesc afară pe ușa din spate, întrebându-mă unde să-l caut mai întâi pe Walter.

Încep cu cafeneaua. Lena ia o comandă la una dintre mese. Ridică privirea când intru în fugă și face ochii mari când mă vede.

– Vino cu mine, spune ea, trecând pe lângă mine cu o tavă.

Nu-i nevoie de nicio prefăcătorie. Mă conduce după tejghea și printr-o bucătărie mică unde lucrează o doamnă în vârstă, probabil mama ei. Într-un colț se află un radio din care vocea lui Zarah Leander cântă *Eine Frau Wird erst schön durch die Liebe*. O urmez pe Lena într-un salon micuț din spate. Un băiat cu părul negru, de vreo unsprezece-doisprezece ani, își face temele la o masă, cu cărțile răsfirate în jurul lui. Probabil e fiul ei, cel care a schimbat mesaje între mine și Walter.

– Nu e aici… începe ea.

– Știi dacă o fi acasă? Trebuie să-l găsesc repede. Poate… poate fi în pericol.

Îmi tremură vocea, iar Lena dă repede din cap.

– Băiatul meu o să ți-l aducă pe Walter, spune ea, aplecându-se deasupra lui, atingându-l pe umăr și vorbindu-i încet la ureche.

Băiatul încuviințează nerăbdător, lăsându-și creionul să cadă, și o zbughește pe

ușa din spate.

– E mai bine așa. Nimeni n-o să remarce un copil. E mai sigur decât să te duci tu.

Lena scutură din cap și își trage nasul.

– Scuze, dar trebuie să mă întorc în cafenea. Poți să rămâi aici.

– Mulțumesc.

Mă așez pe marginea unei canapele verzi, înguste, lipită de peretele din spatele camerei. Un covor ros acoperă podeaua din fața șemineului înnegrit și prin ușa deschisă plutește un curent de aer. În bucătărie se aud cratițe și oale zăngănind, iar vocea melodioasă a cântăreței pârâie din radio. Probabil că și Lena are un soț. Unde o fi? Pare prea tânără ca să fie măritată sau chiar ca să aibă un copil. Până acum, n-a fost decât o fată, o persoană prin care făceam schimb de mesaje. Dar la fel ca atâția alți oameni obișnuiți, și ea probabil că e cuprinsă de spaimă pentru fiul ei, pentru mama ei, care trudește la bucătărie. Poate ar trebui să-i spun Lenei ce știu? Măcar atât îi datorez pentru că și-a trimis băiatul pe străzi pentru mine. Oare și el va fi în pericol? Mă dojenesc singură pentru paranoia care m-a cuprins. Ce ridicol! Nimeni n-ar vrea să facă rău unui copil, nu-i așa?

După cântec începe un buletin de știri. Nu disting cuvintele din cauza sfârâitului și a zăngănitului. Vocea e monotonă. Îmi studiez unghia ruptă de la degetul mare; îmi încrucișez iar și iar picioarele.

Simt un curent de aer rece și băiatul se întoarce, răsuflând greu, de parcă ar fi alergat. Mă ridic, așteptând să-l văd pe Walter, dar băiatul scutură din cap.

Bătrâna apare în prag, cu o lingură din lemn în mână, cu șuvițe de păr cărunt scăpate din coc. Băiatul îi șoptește la ureche. Ea încuviințează și îi pune o mână pe umăr.

– Spune că Walter nu era acasă. S-a dus în oraș mai devreme cu unchiul și tatăl lui. Au fost niște probleme, magazine evreiești luate pe sus de tineri, și s-au dus să-și ajute prietenii ca să-și apere bunurile.

Scutură din cap și strânge din buze, iar eu mă ridic în picioare.

– Cred că ce e mai rău abia acum urmează. Aveți grijă cu toții! Poate e mai bine să mergeți acasă curând.

Doar atât îndrăznesc să spun.

Stomacul mi se strânge când iau un tramvai spre centrul orașului. Ceasul ticăie. Probabil am irosit douăzeci de minute deja. Trotuarele întunecate din afara tramvaiului puternic iluminat par neobișnuit de tăcute.

Te rog, Doamne, dacă ești acolo, îngăduie-mi să-l găsesc nevătămat și în siguranță!

Tramvaiul își urmează calea șerpuită pe la periferia centrului vechi. Aici sunt mai mulți oameni. Strigăte și țipete în depărtare. A început deja? Patru muncitori sar în tramvai și se opresc lângă scaunul meu. Vorbesc cu voci joase, morocănoase.

– Care-i treaba, Wilhelm? Ce-ai auzit?

– Răscoale, răspunde bărbatul trăgându-și nasul și ridicând din umeri.

Alt bărbat spune ceva, dar nu aud ce, iar ceilalți râd. Surprind cuvântul *jidan* și mi se face pielea de găină. Tramvaiul scârțâie la o curbă și nu mai aud nimic. Se oprește în capătul străzii Brühl. Ar trebui să cobor aici? Ar putea fi oriunde în oraș. Mă hotărăsc să aștept. Muncitorii pleacă și tramvaiul pornește spre Dittrichring.

Sar din tramvai la următoarea stație. Strada e aglomerată, iar eu mă întorc să traversez ca s-o iau spre Thomaskirche. O mulțime de tineri trec pe lângă mine, îndreptându-se în direcția opusă, pe Gottschedstrasse. Mă iau după ei. Aerul devine greu de respirat, iar gâtul începe să mă usture.

Fum!

Ajung la colțul dintre Gottschedstrasse și Zentralstrasse și mă opresc. Stau cu fața spre clădirea în care m-a dus Walter prima dată când am venit împreună în oraș. Îmi amintesc cum stăteam în fața sinagogii, simțind atâta rușine și furie în timp ce-l așteptam. Îi văd chipul așa cum era pe atunci, mândru și entuziasmat, plin de iubire, când mi-a oferit cartea lui Kafka de sub haină. Suspin. Oamenii se întorc și se uită lung la mine.

Simt o căldură intensă pe pielea care îmi e expusă și mă holbez la flăcările care înghit sinagoga, întinzându-și limbile spre cer, mugind și trosnind. Focul consumă întreaga clădire, ieșind pe ferestre și de sub acoperiș. S-a adunat o mulțime de oameni, urmărind spectacolul de la o distanță sigură. O mașină de pompieri se află în fața clădirii, dar pompierii se sprijină leneși de mașină, privind infernul.

– De ce nu fac nimic? îl întreb pe bărbatul care stă lângă mine.

– N-o să salveze sinagoga, răspunde acesta, ei sunt aici în caz că incendiul se întinde la proprietățile germane.

– Dar dacă sunt oameni înăuntru? spun, iar pieptul mi se strânge.

Cum rămâne cu rabinul?

– N-ar trebui să facem ceva?

Bărbatul ridică din umeri.

– Ești invitata mea, pufnește el.

Și cum rămâne cu cartea lui Kafka? Ideea ca volumul pe care Walter mi l-a prezentat cu atâta iubire și pe care eu l-am respins ulterior să fie consumat de flăcări e mai mult decât pot suporta.

Mă strecor prin spatele mulțimii de gură-cască. Într-o parte a clădirii în flăcări zace un morman de cărți și de hârtii. Doi bărbați le-au dat foc și lor. Un mic grup nefericit stă în tăcere și privește. Singurul care vorbește e un băiețel care întreabă:

– De ce ne dau foc la lucruri? Sunt lucrurile *noastre*!

Nimeni nu răspunde.

Mă întorc și o iau la fugă prin centrul Leipzigului. Aici nu s-a schimbat nimic. S-ar putea crede că e o seară obișnuită. Oameni ieșiți la plimbare, vizitând baruri și restaurante. Cum îndrăznesc porcii ăștia nesocotiți? Alerg mai repede, până când

pieptul stă să-mi explodeze.

În capătul străzii Brühl încetinesc pasul, trăgând aerul cu înghițituri mari, gâfâind. Grupuri de bărbați, sunete ciudate, strigăte.

Mă lipesc de zidurile clădirilor când intru pe stradă, dar curând abandonez acest gest. Cel mai sigur loc pe unde să merg este pe mijlocul drumului. Aerul e îmbâcsit de fum acru și mai mulți băieți și bărbați sparg geamurile magazinelor, dărâmă uși, urlând în timp ce jefuiesc tot ce le iese în cale. Nici măcar nu observă ce apucă – e bine-venit orice, brațe întregi de lucruri. Răcnesc încântați. Trotuarele lucesc de cioburi. Polițiștii stau și nu fac nicio încercare de a opri nebunia.

Doi bărbați ies chiar în fața mea dintr-un pasaj acoperit de lângă un magazin. Ferestrele, la fel ca multe altele, au fost sparte, iar câțiva băieți, nu mai mari de paisprezece ani, înșfacă mormane de țesături dinăuntru. Cei doi bărbați strigă și trec în fugă pe lângă mine, grăbindu-se să-și salveze mărfurile. Împietrită de frică, mă lipesc de perete în timp ce alți bărbați își fac loc pe lângă mine. Se adună o mulțime de oameni, înconjurându-i, ascunzându-i de priviri.

Acești bărbați, care nu mai sunt tați, frați sau fii, au devenit niște fiare sălbatice, care caută sânge, putere și haos. Poleiala de civilizație se fărâmă, dezvăluind adevărata fire a omului – sălbatic și periculos. Fiară.

Mă uit în jur și mă simt de parcă am tălpile lipite cu clei de stradă. Mă așteptasem oarecum să văd un fel de armată a evreilor ieșiți pe străzi, luptându-se cu apărătorii național-socialiști. Dar nu asta! Niște golani care aleargă fără nicio direcție, spărgând agresiv magazine.

Ar trebui să plec. Nu e sigur și e clar că Walter nu se află aici.

Mă întorc, dar în față, în dreapta, văd firma Keller & Co. E stupid și prea puțin probabil să fie acolo, dar nu știu unde altundeva să mă duc. Îmi fac loc încet pe strada aglomerată și îngustă. Altă vitrină e spartă. Urlete de victorie. Aerul plin de fum e înecăcios și fierbinte.

Ce dracului fac aici?

Mă simt ca în iad, alături de toți bărbații aceștia îmbătați de violență și de distrugere. Mi se întoarce stomacul pe dos. Ar trebui să mă duc acasă. Biata Bertha, riscă tot ce are de dragul meu. Chiar dacă-l găsesc pe Walter, ce aș putea să fac?

O mișcare îmi atrage atenția. Un tânăr. Îmi pare ceva cunoscut la silueta lui, la felul cum se năpustește înainte. Mă mai uit o dată.

Tomas.

Tomas, dar nu în uniformă, așa cum ar trebui să fie când are treabă cu Tineretul Hitlerist. Tomas, plin de furie, mânuind un târnăcop. E într-un grup de tineri de vârsta lui și câțiva mai mici. E gașca lui, dar de ce sunt îmbrăcați în civil? El strigă ceva, iar restul atacă vitrina unui magazin universal. Se întoarce, de parcă simte că-l privesc. Strigă la mine, dar eu nu aud ce spune. Rămân pe loc, iar el aruncă târnăcopul și vine în fugă spre mine.

– Hetty! Ce naiba faci? Trebuie să te duci acasă, aici nu ești în siguranță.

Dau mutește din cap.

– Tatăl tău știe că ești în oraș?

– Nu! Adică, da. E-eram cu niște prieteni, dar am auzit toată agitația asta și am venit să văd…

– Haide, te duc eu acasă!

Tomas își pune brațul pe umerii mei și mă conduce pe stradă. Îl las să mă ghideze, dintr-odată slăbită, lipsită de vlagă, de parcă nu mai pot să-mi susțin propria greutate.

– De ce ești aici, Tomas? Ce se petrece? De ce nu ești în uniformă?

– Ordine.

Își duce degetul la gură, de parcă totul ar fi un mare secret.

– Distrugi sau te lași distrus, asta e alegerea, Hetty. Ar trebui să mă întorc, dar să mă asigur întâi că ajungi în siguranță acasă sau măcar într-un tramvai.

Sub tălpile noastre trosnesc cioburi. Gâtul parcă mi-e jupuit și ochii mă ustură. Urlete în stânga. Doi bărbați, îmbrăcați neglijent, târăsc un bătrân în costum din ușa magazinului său, scoțându-l în stradă, chiar în fața noastră.

– Duceți-vă naibii! Duceți-vă cu toții naibii! strigă bătrânul, încercând să se apere.

Își smulge brațul din strânsoare și, cu o viteză uluitoare, îi trage un pumn în figură unuia dintre agresori.

– Nemernic prost ce ești! strigă bărbatul lovit și amândoi încep să-l bată pe bătrân.

Lovitură după lovitură. Bărbatul țipă ascuțit, disperat. Un sunet crud de animal care mă străpunge până în adâncuri. Bărbatul e la pământ, răsucindu-se și întorcându-se pe trotuar. Îl lovesc cu picioarele violent și tare.

– Nu te uita!

Vocea lui Tomas în urechea mea, dar nu pot să-l ascult.

Urletele bătrânului se prefac în scâncete.

Îl distrug cu bătaia, până când viața i se scurge din trup.

– Opriți-vă, țip eu, OPRIȚI-VĂ! Fă ceva!

Mă întorc spre Tomas, dar el rămâne nemișcat.

– Doamne Sfinte, îl omoară! strig eu.

Totul se face negru în jurul meu, în afara unei imagini tivite cu roșu, a bătrânului și a celor doi bărbați care-l lovesc, în centru, de parcă i-aș vedea printr-un obiectiv de aparat de fotografiat. Țâșnesc spre ei.

Două brațe puternice mă opresc. Mă zbat și încep să țip. Bărbații nu se opresc, continuă să-l bată până când bătrânul nu mai scâncește.

– Las-o baltă, Hetty, vino! îmi spune Tomas la ureche, strângându-mă atât de tare de brațe, încât mă doare.

Bărbații se opresc. Se uită la mine gâfâind.

– Du-o de aici! îi spun ei lui Tomas. Nu face decât să ne încurce. Fetele n-au ce căuta aici.

Apoi se îndepărtează, lăsând un trup inert, răsucit și însângerat printre țărâna, cioburile și rahatul de pe stradă.

Tomas mă trage ferm de umeri, ocolind bărbatul mort, ducându-mă departe de infern.

Așteptăm în stația de tramvai. Totul arată la fel. Adăpostul din lemn. Singurul felinar care aruncă o lumină slabă. Departe de ororile care se desfășoară pe strada Brühl, aici e o liniște sinistră. Mi-aș dori să pot uita ceea ce tocmai am văzut, dar știu, cu o siguranță absolută, că nu voi uita niciodată. Violența cumplită. Modul în care acei bărbați *voiau* să ucidă altă ființă umană. Urletele lui disperate după ajutor în timp ce se zvârcolea în agonie. Totul se desfășoară iar și iar în fața ochilor mei, lăsându-mă oarbă, în schimb, la tot ce este în jur.

Nu am făcut nimic. Am stat și am privit cum viața se scurgea din el. Nici măcar nu i-am oferit o alinare în chinurile morții. Ce fel de persoană sunt în aceste condiții? Complice?

Și Walter? Dacă într-un șanț, undeva, zace și trupul lui Walter, lovit și bătut măr? Îmi scapă un oftat. Nu l-am găsit pe Walter.

Tomas îmi aruncă o privire.

– O să fii în regulă?

– Sunt bine, mint eu, încleștându-mi maxilarul ca să nu-mi mai clănțăne dinții.

Am pierdut noțiunea timpului și mă uit la ceas. Mă mir că a trecut doar o oră. Încă pot ajunge acasă și Bertha va fi bucuroasă.

Un tramvai dă colțul, iar lumina lui străpunge întunericul în timp ce se apropie alene de noi.

– Îți mulțumesc că ai avut grijă de mine, Tomas! Acum sunt bine. Serios!

– Trebuie să mă întorc, spune el, privind spre Brühl. Dar ar trebui să mă asigur că ajungi acasă în siguranță.

Mă privește de sus.

– Serios, încerc eu să râd, ajung acasă în cinci minute. Sunt bine.

Tramvaiul se apropie încet, apoi, scârțâind pe șine, se oprește.

– Tomas! rostesc eu, adunându-mi toată forța pentru a-l privi drept în ochi, fără să ezit. Îți mulțumesc că ai avut grijă de mine. O să fiu perfect în siguranță. Întoarce-te la îndatoririle tale.

Îmi forțez chipul să zâmbească, sar în tramvai și-i fac cu mâna.

– Du-te! spun eu voioasă. Ne vedem curând, promit!

Îl privesc cum stă acolo în timp ce tramvaiul pleacă din stație, cu picioarele ușor depărtate, sfâșiat între datoria sa și grija pe care mi-o poartă. În cele din urmă, ridică o mână și apoi se întoarce să plece.

Mă cuprinde greața și un val de amețeală mă învăluie. Mă prăbușesc pe o banchetă din lemn, iar capul îmi cade pe genunchi.

Walter. Te rog eu să fii în viață.

Nu mă pot opri din tremurat. Acel trup contorsionat, sângele întins pe jos. Capul zdrobit, cu fața în jos, pe stradă. Poate avea o nevastă. Copii. Nepoți. Oameni care-l iubeau, care-i puneau porecle, care râdeau împreună cu el. Nu și de-acum înainte.

Imaginea chipului său se transformă în al lui Walter. Mi se face greață. Nu mă pot abține și cobor din tramvai la jumătatea străzii Hindenburgstrasse și vomit la marginea drumului. Stomacul mi se strânge. Dar nu mă simt deloc mai bine după ce termin. Încă tremurând, pornesc pe strada principală, spre locul unde Walter mi-a spus că se află casa bunicii sale. Poate că acum e în siguranță acasă.

E mai liniște decât în centrul orașului, dar mirosul de ars umple aerul chiar și aici. Parcă a izbucnit războiul în centrul celui mai civilizat oraș al nostru. Mă simt de parcă aș umbla printr-un vis înfiorător din care nu mă pot trezi.

În față e alt incendiu. E greu să-mi dau seama, dar ar putea fi chiar casa lui Walter. O mașină de pompieri e parcată pe stradă. Din nou, pompierii stau degeaba și privesc.

Mă holbez la fațada elegantă, la flăcările care prind putere, mugind dinăuntru. Piatra din stomacul meu crește. Din ce mi-a povestit Walter, sunt sigură că *este* casa lui.

Îmi fac loc cu coatele până în fața mulțimii de gură-cască.

– Ce s-a întâmplat cu locatarii? o întreb pe o femeie care se uită la flăcări împreună cu cei doi băieți mici ai săi.

– Au fugit chițăind ca șoarecii dintr-un hambar în flăcări, răspunde ea, coborând colțurile gurii, cu o expresie la fel de acră precum cuvintele ei. Idiotul ăla, Schloss, și flutură o mână spre aprozarul de peste drum, le-a primit pe femei la el. Gestapo i-a arestat pe bărbați.

– Pe bărbați? întreb ca un ecou. Ce bărbați? Unde i-au dus?

Am ajuns prea târziu? Înghit gustul amar din gură.

– I-a trimis Dumnezeu știe unde peste noapte. Era și timpul, adaugă ea, pufnind zgomotos. Mă plâng de ei de luni întregi. Să avem așa jidani printre noi... cine știe ce le-or fi făcut copiilor noștri. Trăiesc numai în frică, să știi, e îngrozitor. Eu i-am *spus* lui Schloss, nu că m-ar asculta, i-am spus că ne face necazuri.

Îmi fac loc înapoi prin mulțime și fug peste stradă, la aprozar.

– Vacă odioasă și scârboasă! zic eu cu voce tare.

Doamne, fie ca femeia aceea îngrozitoare să greșească! Te rog să nu-l fi luat pe Walter.

Herr Schloss stă în pragul îngust, de pe latura magazinului, discutând cu un grup de tineri furioși.

– Ești la fel de rău ca ei, dacă-i ascunzi pe ticăloși aici, cu tine, spune unul dintre

ei.

– Trimite-i afară, adaugă altul.

– Sunt femei și copii speriați de moarte. Nu-i trimit afară să vă înfrunte pe voi, le răspunde Schloss cu fermitate.

– Atunci o să fim nevoiți să-ți spargem vitrinele și să-i scoatem singuri afară, zice primul tânăr, ridicând o bâtă din lemn.

– Hai, hai! spune *Herr* Schloss, ridicând palmele. Fiți rezonabili! N-aveți sfadă cu bietele suflete. Uite, nici eu nu vreau să-i am în casă, credeți-mă! Dar acum casa lor arde și în seara asta n-au unde să se ducă.

Arată spre clădirea incendiată.

– Îi trimit la plimbare cât pot de repede. Cu mine n-aveți treabă, băieți!

Băieții schimbă o privire.

– O să plece mâine dis-de-dimineață, vă dau cuvântul meu! repetă *Herr* Schloss cu fermitate.

– Ar face bine, mârâie unul dintre tineri. O să ne întoarcem devreme, Schloss, și dacă-i mai găsim aici, așteaptă-te la ce e mai rău.

Se întoarce și se îndepărtează, iar ceilalți se iau după el.

Herr Schloss face un pas înapoi ca să închidă ușa, iar eu țâșnesc spre el.

– Vă rog! zic eu, vârând un picior în prag. Vă rog! Vreau să ajut!

Mă apucă de braț și mă trage înăuntru, trântind ușa în urma mea. Se holbează la mine, ridicând din sprâncene.

– Sunt prietenă cu Walter Keller, explic eu. E aici? Walter e aici?

O femeie apare în capul scărilor. Mama lui Walter. O recunosc imediat. Dar e mai slabă, mai bătrână și mai trasă la față decât mi-o amintesc. Coboară încet treptele, cu hainele pătate și murdare. Lacrimile îi curg neîncetat, făcând cărărui prin funinginea de pe obraji. Altă femeie mai plinuță o urmează pe scări, în jos, însoțită de trei copii. Verii și mătușa lui Walter?

– E în regulă, *Herr* Schloss, spune mama lui Walter pe un ton moale. Cine ești? mă întreabă, privindu-mă cu atenție.

– Sunt Herta Heinrich.

Se cutremură pe dată.

– Walter a fost prieten bun cu fratele meu, explic eu iute. Ne-am cunoscut acum câteva luni.

– Știu, spune ea pe un ton ostil deja. Mi-a povestit. Și îmi amintesc cât de supărat...

– *Frau* Keller, nu iau apărarea familiei mele. Dar important e Walter. E în siguranță?

Scutură din cap.

– I-au luat pe toți.

Obrajii îi sunt supți și buzele îi sunt întinse, amintindu-mi de un câine încolțit,

care-și arată dinții.

– Pe soțul meu, pe băiatul meu și pe fratele soțului meu. I-a arestat SS, doar că de data asta au spus că o să-i transfere pe toți în lagărul de concentrare Buchenwald mâine-dimineață.

Noaptea se înnegrește. L-am dezamăgit. Lumea se înclină într-o parte și mă prind cu mâna de balustradă ca să-mi țin echilibrul.

– Am încercat să mă duc la sediul Gestapo, dar m-au trimis înapoi. Nici măcar n-au făcut nimic rău! țipă ea, ducându-și mâinile spre chipul cuprins de agonie. Și Walter al meu! Trebuia să plece în Anglia să înceapă o viață nouă, să se însoare și să aibă șansa să fie fericit. Iar acum? Cum pot să-i scot eu de acolo? întreabă ea.

Eu mă prăbușesc și mă așez pe treapta cea mai de jos.

– Nu știu.

Nu mai am forță. Ar fi trebuit să vin mai devreme. Să găsesc o cale de îndată ce am citit ordinul acela înfiorător. Îmi las capul să mi se acufunde în palme. În spatele pleoapelor: chipul lui Walter, zâmbetul lui, ochii lui. Aproape îi surprind mirosul, îi simt palmele blânde și calde.

– Copiii sunt îngroziți, spune *Frau* Keller, iar eu ridic ochii spre ea. Nu avem unde să mergem, nici măcar casa evreiască ce dimineață încă exista. Nu mai avem decât hainele de pe noi. Chiar dacă ar fi liber, acum nu mai avem cum să-i plătim taxa de ieșire din țară lui Walter, așa că nu mai poate să plece. Tot ce am avut vreodată s-a dus.

Vocea îi tremură și copiii încep să plângă. Stau acolo, privindu-mă cu ochi sălbatici și disperați.

– Îmi pare foarte rău, mormăi eu.

Niciodată nu m-am simțit atât de neajutorată.

Mă uit la ceas. Durează o clipă până când limbile ceasului capătă sens. Sunt plecată de mai bine de două ore. O să se facă aproape trei până ajung acasă.

– Trebuie să plec!

Nimeni nu spune nimic când trec pe lângă *Herr* Schloss. El îmi deschide ușa din față.

– Eu nu sunt ca tatăl meu, le spun când pășesc afară. Nici măcar un pic.

Împing ușa din spate cât de încet pot. Coridorul e cufundat în întuneric și o clipă mă bucur de faptul că am avut totuși noroc și s-au dus la culcare. Însă o siluetă apare în capul holului și vocea lui Mutti, stridentă și zgomotoasă, sfâșie tăcerea.

– Unde NAIBA ai fost?

Vine în fugă și mă apucă de umeri cu degetele lungi și subțiri, scuturându-mă cu o forță surprinzătoare și zbierându-mi în față.

– Proastă, proastă ce ești! Ți-am *interzis* să ieși afară. Am sunat la toată lumea la care m-am putut gândi, dar nimeni nu știa unde ești! urlă ea, abia trăgându-și

răsuflarea. I-am lăsat un mesaj pe telefon lui Vati și eram gata să sun la poliție!

Trecem în hol și atunci o văd pe Bertha, cu chipul abătut și brăzdat de lacrimi, cu mâinile tremurând. Mă cuprinde rușinea.

– Îmi pare rău… cârâi eu.

Îmi simt gura ca șmirghelul. Mă prăbușesc pe bancă. Walter a dispărut, iar eu am distrus totul pentru Bertha. Mă cuprinde o frică pentru ea și pentru mine când o să afle Vati.

– Uite în ce hal ești! Ești plină de funingine și noroi. Și ăsta-i sânge? Hetty, miroși a.. a *fum*! Unde, Doamne, iartă-mă, ai fost?

Mă pălmuiește. O lovitură bruscă și usturătoare pe obraz. Mă țin de falcă în locul în care m-a plesnit.

– Hetty?

Simt și îngrijorare dincolo de furia din glasul lui Mutti.

– Am nevoie de puțină apă.

– Bertha, te rog!

Mutti își pune mâinile pe genunchii mei. Se ghemuiește și încearcă să mă privească în ochi, dar eu nu pot să-i întâlnesc privirea.

– Nu înțeleg, spune ea. De ce mă pedepsești așa? Am pierdut un copil, nu pot să te pierd și pe tine, zice ea și mă strânge mai tare.

Bertha îmi întinde un pahar cu apă. Îl beau cu înghițituri mari. E răcoros și revigorant, balsam pentru arsura amară pe care o simt în gât. Apoi îmi întinde o cârpă caldă și umedă cu care să-mi șterg mizeria de pe față.

– Tu poți să pleci, îi spune Mutti cu răceală în glas. Mă ocup de tine mâine-dimineață. În seara asta n-am putere de așa ceva.

– Da, *Frau* Heinrich.

Bertha își trage nasul și pornește spre scări.

– Ce ți-a spus? întreb când nu ne mai poate auzi.

– Că te-a trimis să împrumuți niște ghimbir de la *Frau* Weber de peste stradă fiindcă am rămas fără și tu nu te-ai întors. Era înnebunită de îngrijorare, dar n-ar fi trebuit să te trimită afară. Doar fiindcă Ingrid nu era aici, cum îndrăznește să se folosească de tine ca de o slujnică?

– Nu e adevărat, spun eu iute. Încearcă să mă protejeze. Am mințit-o. M-am prefăcut că am rămas fără. Am implorat-o să mă lase să plec și ea n-a vrut, dar aveam nevoie de o scuză ca să ies din casă. Nu e vina ei, Mutti. E numai vina mea.

– De ce? întreabă ea, legănându-se pe călcâie, în stare de șoc. Vati are dreptate, *chiar* ai devenit o sălbatică. Iar după Karl… ar fi trebuit să fiu mai atentă.

– Nu, Mutti. Nu e vina ta.

Răsucesc cârpa în mâini.

– Detest să fiu închisă în casa asta. Vreau să mă alătur luptei pentru Germania. Nu e corect să se distreze numai băieții.

Mutti mă privește cu o expresie de dezgust.

– Asta e? De-asta ai fugit? Ai băgat-o pe Bertha în necaz fiindcă vrei să lupți ca un prostuț de băiat? Vati ți-a interzis să ieși din casă. Ai acționat direct împotriva ordinelor lui, Herta. Ce Dumnezeu te-a apucat?

Ochii ei sunt din nou plini de furie.

– Du-te și spală-te cum trebuie și apoi treci la culcare. Când se întoarce Vati, o să decidă ce să facă în privința ta și a Berthei.

Mă închid în baie și frec mizeria de pe mine până când mă ustură pielea. Odată rămasă singură, enormitatea evenimentelor din seara asta mă izbește ca forța deplină a unui val. Moartea acelui om și violența și distrugerile din Leipzig… N-am făcut absolut nimic pentru a-l ajuta pe Walter. De fapt, probabil doar i-am înrăutățit situația. Disperarea de pe chipurile mamei sale și ale verișorilor săi. Dacă află Vati unde am fost? Cât despre Bertha, oare ce se va întâmpla cu ea? Orice ar fi, tot vina mea e. Distrug orice ating. Râd cu voce tare. Obișnuiam să cred că am fost aleasă pentru lucruri mărețe. Că sunt cumva mai bună. Cât de naivă eram! Oamenii, oamenii *buni*, precum Bertha și Walter, au riscat atâtea pentru mine, iar eu, în schimb, cu o naivitate stângace, eu i-am dezamăgit când au avut cel mai mult nevoie de mine.

Mult mai târziu, mă furișez la etajul superior. O dungă de lumină strălucește pe sub ușa Berthei. Bat încet la ușă. O pauză, apoi ușa se deschide puțin și chipul ei apare în crăpătură.

– Îmi pare îngrozitor de rău, șoptesc eu.

– Da, răspunde ea scurt.

– L-au dus într-un lagăr de concentrare.

– Atunci și mie îmi pare rău.

Ne privim una pe alta prin crăpătură.

– Du-te la culcare, *Fräulein* Herta.

Nu sunt sigură că voi mai putea adormi vreodată. Sunt bântuită de ce am văzut în seara asta. Cum pot oamenii să facă asemenea lucruri altor ființe umane? Natura este aspră, dar o asemenea brutalitate este numai apanajul omenirii. Oricare ne-ar fi religia, rasa, locul de unde provenim, oricare ne-ar fi culoarea părului sau a ochilor, forma nasului sau dimensiunea tălpilor, cu toții suntem doar oameni. Oameni care simt durere, bucurie, dragoste, chinuri. Care au speranțe și visuri, familii, prieteni și oameni dragi. Cum de alții ignoră cu totul acest lucru și trădează alți oameni de parcă n-ar fi altceva decât obiecte inerte sub tălpile lor? Iar tu, Walter? Ori de câte ori închid ochii, nu te văd decât pe tine, bătut până la moarte, lăsat să putrezești pe pământul rece și tare. Te rog, te rog să fii în viață!

41 Knecht Ruprecht, unul dintre ajutoarele Sfântului Nicolae în folclorul german, care îi pedepsește pe copiii neascultători (n. tr.).

10 noiembrie 1938

Aţipesc şi mă trezesc de nenumărate ori. Fiecare sunet mă trezeşte cu un şoc, făcându-mi inima s-o ia la galop, de teamă ca Vati să nu se fi întors deja acasă. Dar la ivirea zorilor îmi dau seama că încă nu a ajuns. Mă gândesc la scrisoarea aceea plină de ură de pe biroul lui. *Operaţiuni împotriva evreilor… Pregătiri pentru arestare… Lagărele de concentrare.* Desigur, a fost pe străzi toată noaptea, având grijă ca ordinele să-i fie executate – ca bărbaţii evrei să fie închişi în închisori sau ca aceia care se opun arestului să fie împuşcaţi. Sau, mai rău, loviţi cu picioarele, bătuţi până la moarte şi lăsaţi pe stradă.

Mă cutremur şi mă întorc pe cealaltă parte, strângând tare din ochi, acoperindu-mi urechile cu palmele ca să mă izolez de lume. Dar gândurile nu-mi dau pace deloc.

Dacă nu e acasă, unde ar putea fi?

Mă ridic în şezut cum trebuie, trează de-a binelea, cu creierul limpezit dintr-odată, în ciuda lipsei de somn.

La micul dejun, Ingrid dă buzna în cameră agitată, legându-şi şorţul la spate.

– Îmi pare foarte rău că am întârziat în dimineaţa asta, *Frau* Heinrich, începe ea, răsuflând greoi. Autobuzul a venit greu şi au fost tot felul de întârzieri pe când încercam să traversăm oraşul. Nici n-am avut timp să iau micul dejun, zâmbeşte ea, cu obrajii roşii şi părul răvăşit. Mă bucur că nu trebuie să fac drumul ăsta în fiecare zi. E mult mai uşor să locuiesc aici.

Mutti o invită să ia micul dejun cu noi, cum face uneori când Vati e plecat.

– O, vă mulţumesc foarte mult, nu mă deranjează deloc!

Îşi umple o farfurie cu mâncarea pe care Bertha a lăsat-o pe bufet şi se aşază pe scaun. Bertha nu e nicăieri. Obrajii lui Ingrid încă au o culoare aprinsă şi privirea îi alunecă încolo şi încoace. Practic, răsuflă de încântare.

– Aţi auzit ce s-a întâmplat azi-noapte? întreabă ea fără să aştepte un răspuns. Toată lumea vorbea despre asta în autobuz. I-au adunat pe toţi bărbaţii, femeile şi copiii evrei din Gohlis şi i-au adus chiar aici, aproape de grădina zoologică, apoi i-au fugărit pe scări, în jos, până în apele râului! Închipuiţi-vă aşa ceva, noaptea, în

noiembrie!

Trage aer în piept și apoi mușcă dintr-o felie de pâine unsă cu unt, mișcând din fălci ca un fierăstrău, cu buzele strânse.

– I-au adunat ca pe o turmă de oi drept în apă și i-au ținut acolo câteva ore!

– Doamne! spune Mutti și își mai toarnă o cafea.

Își stinge țigara în scrumieră și își aprinde alta.

– Unii spun că merită să înghețe într-un râu murdar pentru toate relele pe care le fac în lume.

Ingrid mai ia o înghițitură din pâine, cu ochii zăbovind asupra mea.

– Și apoi ce s-a întâmplat cu ei? întreabă Mutti.

– Tremurau ca nebunii, normal, așa că, după câteva ore în care i-au ținut în apă, au lăsat femeile și copiii să se ducă acasă. Pe bărbați îi trimit într-un lagăr, așa au spus. Imaginați-vă însă! Să aduni oamenii și să-i bagi în râu! Cine s-ar fi gândit la asta, ei?

– Chiar așa, murmură Mutti.

Se ridică și pornește radioul, care revine la viață cu un pârâit.

– Am mai auzit că oricine e prins că fraternizează sau îl ajută pe vreunul dintre ei o să ajungă tot în lagăr! se apleacă Ingrid spre mine, vorbindu-mi complice. Imaginați-vă, *Fräulein* Herta!

– Eu...

Din fericire însă, vocea de la radio înăbușă orice alt zgomot din cameră.

…Răbdarea poporului german și-a atins limitele. Evenimentele de noaptea trecută nu au fost nici organizate, nici pregătite. În orașele din toată Germania, revoltele au izbucnit spontan. Evreii au fost instigatorii acestui val de violențe. Poporul german îndelung încercat de suferințe nu a făcut decât să răspundă într-un acces de furie. Evreii au făcut o greșeală enormă. O greșeală foarte costisitoare. Trebuie să plătească pentru daunele provocate. Un miliard de mărci vor fi percepute de la aceștia. Va costa industria asigurărilor șase miliarde de mărci pentru distrugerea magazinelor, sinagogilor și locuințelor, dar nici măcar un bănuț nu va ajunge în buzunarele lor criminale. Douăzeci de mii de evrei rămân încarcerați cât timp reflectă la fărădelegile înfăptuite.

Am auzit destul.

– Mă duc la școală, anunț eu.

– Te întorci *direct* acasă, Hetty, ai înțeles?

– Da, Mutti, promit.

Îmi iau geanta, îmi pun haina pe mine și ies în grabă din casă.

La șapte și cincizeci și cinci, din locul unde mă aflu, o urmăresc pe recepționera înfofolită într-o haină de blană cum descuie ușile duble, care duc spre sediul ziarului *Leipziger Tageszeitung*. Luminile se aprind pâlpâind la parterul clădirii. După câteva minute, încep să sosească alți membri ai redacției, salutându-se reciproc și

împingându-se prin uși.

Cinci minute mai târziu, intru și eu în clădire. Recepționera blondă și tânără mă fixează cu ochii ei mari și albaștri. Încă se face comodă la biroul așezat cu fața spre ușile principale.

– Bună dimineața! spun eu veselă.

– Te pot ajuta?

– Da, îl caut pe tatăl meu.

Îmi zâmbește indulgent.

– Și cine e tatăl dumitale?

– *Herr* Heinrich.

– O! exclamă ea și expresia i se schimbă. Îmi pare rău, *Fräulein* Heinrich, dar nu cred că a sosit încă.

E agitată când telefonează în biroul lui Vati.

– Îmi pare rău, spune din nou după câteva clipe, așa este. Nu e aici.

– Sunteți sigură?

– Tocmai am vorbit cu secretara dânsului.

Recepționera pune receptorul în furcă și îmi zâmbește nervos.

– A lăsat un mesaj, a spus că se întoarce abia la prânz. Apoi, ezitând: Iertați-mă, dar nu veniți de acasă?

– Ba da, dar…

Mă uit în jurul meu, apoi mă aplec și șoptesc:

– A fost plecat cu chestiuni de SS. Vă rog, pot să vorbesc direct cu secretara tatei? E o urgență, adaug eu.

– Desigur.

Fata pune din nou mâna pe telefon.

Dacă am dreptate, Vati probabil are pe cineva care să-i țină locul. Secretara lui se ocupă de telefoane.

Apare secretara lui Vati, o femeie cam la vârsta a doua, care poartă ochelari. Ne retragem înspre capătul holului, spre intrare, departe de urechile recepționerei.

– Trebuie să-l găsesc pe tata, încep eu. S-a întâmplat ceva rău.

– Nu știu unde e acum. Pot să chem o mașină să te ducă acasă, *Fräulein* Heinrich, dacă te ajută cu ceva.

Are o voce blândă, amabilă.

– Uitați, spun eu iute, e urgent! Știu de amanta lui Vati și nu mă interesează. Trebuie doar să-l găsesc cât mai curând cu putință. E foarte important. Dați-mi adresa lui *Fräulein*, atât. Vă rog!

Femeia împietrește și se holbează la mine.

– N-o să spun că dumneavoastră mi-ați dat adresa. N-o să dați de necaz, o îndemn eu. Trebuie doar să-l văd pe Vati. E foarte important.

Tot se uită lung la mine și, dintr-odată, mă cuprinde panica. Oare am făcut o

greșeală teribilă? Buzele ei formează o linie subțire și dreaptă.

– Locuiește la apartamentul 3, pe Schmiedestrasse, numărul 17. E chiar de cealaltă parte a Parcului König Albert, spre Plagwitz.

Expiră.

Primul obstacol e depășit, dar acum trebuie înfruntat cel mai mare. Rămâi puternică.

Poți face asta. Pentru Walter.

Sosesc în fața intrării unei clădiri construite de curând, pe o stradă plină de alte clădiri la fel de banale. Nu există portar, dar la ușa din față este montat unul dintre acele dispozitive noi care se numesc interfon. Inspir adânc, încet, apoi apăs pe soneria de la apartamentul 3. Un bâzâit și, după o pauză, o voce se aude în interfon.

– Da? Alo?

Vocea *ei*.

– Bună dimineața, *Fräulein* Müller. Sunt Herta Heinrich. Am venit să vorbesc cu tatăl meu.

O pauză lungă.

– E o urgență, adaug eu în tăcerea aparatului.

– Nu e aici, rostește ea sacadat. Nu știu de ce ai avea impresia...

– Dar trebuie să vină, nu-i așa? Vă rog, pot să-l aștept?

Altă pauză. Mă sprijin de ușă, cu palmele deschise. Se aude un bâzâit și ușa se deschise.

Mulțumesc.

– La unu, spune ea prin interfon.

Hilda Müller mă așteaptă în fața ușii. E exact cum mi-o amintesc. Același păr șaten-deschis, împletit strâns și aranjat în jurul capului, urechi mici și roz, buze pline. E tânără. Foarte tânără în comparație cu Vati. Aș zice că în jur de douăzeci și cinci de ani. Cu siguranță, mai apropiată de vârsta mea decât de a lui. Ne uităm lung una la alta câteva clipe, apoi îmi face semn să intru.

– Tatăl tău a fost în oraș toată noaptea. Dar o să vină, spune ea.

Apartamentul e mai mare decât mă așteptam. Luminos, ordonat și mobilat într-un stil modern și simplu. Nu seamănă deloc cu antichitățile pretențioase care ne umplu nouă locuința. Urmez silueta masivă și pătrățoasă a lui *Fräulein* Müller spre salon. Ce vede Vati la femeia asta? În afara tinereții, nici nu se compară cu Mutti cea elegantă.

Mă așez pe marginea unei canapele, în timp ce femeia umblă prin cameră, fără să-mi întâlnească privirea. O senzație de stânjeneală se ghemuiește între noi precum un câine agitat.

– Îmi puteți da un pahar cu apă, vă rog, *Fräulein* Müller? întreb eu în cele din urmă.

– Desigur, trebuia să-ți ofer. Și spune-mi Hilda, te rog.

Se duce în grabă în bucătărie.

Agitația ei are un efect opus asupra mea. Dintr-odată, sunt calmă și dețin controlul. La urma urmei, Hilda e cea care face ceva rău, nu eu. Parcă eu aș fi adultul și ea, copilul neascultător.

Hilda se întoarce cu un pahar cu apă, pe care-l golesc.

– Ți-era sete, zâmbește ea discret. Mai vrei unul?

Până să apuc să răspund, apare o fetiță îmbrăcată într-o cămașă de noapte largă și roz. Părul ei blond, cu bucle fine, formează un norișor în jurul feței. Se freacă la ochi de parcă abia s-ar fi trezit. E mai mare decât îmi aminteam din ziua aceea de la gară. Câți ani o avea? Trei sau patru deja? Dată fiind urâțenia mamei, ea e incredibil de drăguță.

Fetița se oprește și mă privește cu ochii cât cepele, în care se citește suspiciunea.

– Cine e, Mutti? întreabă ea, fără să-și ia ochii de la mine.

Hilda se așază și o ia pe fetiță în poală.

– Ea e Herta, îi spune mângâindu-i ușor părul și dându-i-l de pe față. A venit în vizită. I-am spus că poate să aștepte cu noi până când… Până când sosește *Herr* Heinrich, spune ea după ce îmi aruncă o privire.

Fetița rămâne cu gura căscată.

– Vati vine încoace acum? De dimineață?

Un șoc electric.

I-a spus Vati.

Fetița se răsucește ca să se uite la chipul mamei sale. Hilda încuviințează din cap și privește în jos, la covor, foindu-se sub privirea mea pătrunzătoare.

– Iupiii! exclamă copilul, apoi se întoarce spre mine și spune: Bună, eu sunt Sophie. Știi să te joci leagănul pisicii? Ador leagănul pisicii, dar nu mă pricep prea bine. Abia l-am învățat. Vrei să te joci cu mine? E distractiv.

Coboară fâțâindu-se din poala mamei ei și fuge să aducă niște sfoară. Se întoarce cu un zâmbet larg.

Eu scutur din cap.

– Îmi pare rău! Nu știu să joc.

– Îți arăt eu! țipă ea veselă.

Stă drept în fața mea, fluturând sfoara prin aer.

– Chiar nu vreau să mă joc, spun eu ferm.

– N-o deranja pe Herta, Sophie, spune Hilda. Nu toată lumea vrea să se joace dis-de-dimineață. Mă duc să fac niște cafea, adaugă ea, dispărând în bucătărie.

Sophie începe să danseze de pe un picior pe altul în fața mea, fluturând sfoara ca pe un steag.

– Ne jucăm altceva dacă nu vrei să te joci leagănul pisicii? întreabă ea.

– Nu vreau să mă joc nimic, Sophie. Scuze!

Ea se încruntă, apoi țopăie până în partea cealaltă a încăperii și pune sfoara pe un raft.

Eu o urmăresc. În mintea mea, copilul acesta a fost o fantomă, un duh rău și zeflemitor. Acum, făptura cea adevărată e aici, în aceeași cameră, vorbind cu mine, zâmbind, invitându-mă să ne jucăm un joc. Are un nume. Sophie. În orice alte circumstanțe, poate mi s-ar părea adorabilă. Chiar fermecătoare.

E sora ta!

Nu vreau nicio soră.

Trebuie să mă gândesc exact la ce o să-i spun lui Vati când sosește. Dar totul e prea complicat și nu pot să mă concentrez cum trebuie. Sophie bolborosește ceva ca pentru sine. Ține o păpușă într-o mână și un cățel de jucărie în cealaltă, purtând o conversație imaginară între cei doi. Încerc să văd în ea o asemănare cu mine sau cu Karl. Poate că semănăm la ochi. Caut semnele răului în ea. Dar nimic din fantoma care m-a bântuit nu se regăsește în copilul acesta în carne și oase. Duhul era o plăsmuire a imaginației mele.

Presupun că fetița din fața mea e la fel de nevinovată de greșelile părinților cum sunt și eu.

– Nu, nu, cățeluș obraznic, spune Sophie, dacă mai fugi, o să te pedepsesc și n-o să mai ai voie să te joci cu prietenii în parc!

Ridică privirea și mă vede cum o urmăresc.

– Îți plac cățelușii, Herta? zâmbește ea.

– Păi…

Interfonul bâzâie zgomotos și amândouă tresărim la auzul sunetului. Hilda își face apariția și mă privește îngrijorată.

– Vati! strigă Sophie încântată, aruncând păpușa și cățelul într-o parte și fugind la ușă.

Eu și Hilda stăm amândouă în picioare, împietrite, în timp ce silueta masivă a lui Vati umple golul ușii. Ne privește fără un cuvânt, cu ochii mari, iar Sophie se agață de el.

– Vati! spune ea, trăgându-l de mână. Ea e Herta! E foarte drăguță și vreau s-o învăț să se joace leagănul pisicii.

Mă uit la chipul lui Vati, căutând o urmă de groază sau de furie ori rușine.

Nu e nimic însă. Chipul lui e gol, ca o foaie de hârtie.

Arată pur și simplu obosit. Și bătrân.

Hilda își pune pălăria și ia coșul.

– Haide, Sophie! Să mergem la brutărie. Putem să ne oprim să dăm de mâncare la rațe când ne întoarcem, dacă ne grăbim, îi spune lui Sophie, care acum este îmbrăcată frumos.

Vati schimbă o privire cu Hilda când trece pe lângă el. O privire personală,

intimă. Mă trece un fior pe șira spinării. Cum se mai înțeleg ei unul pe altul! Nu l-am văzut niciodată pe Vati privind-o așa pe Mutti.

În sfârșit, suntem singuri.

– Cum m-ai găsit, Herta? întreabă Vati de îndată ce se închide ușa. De unde ai știut?

Se prăbușește pe canapea și își apasă punctul dintre ochi cu două degete.

– Asta căutai la mine în birou?

Eu rămân în picioare, abținându-mă din răsputeri să nu-l lovesc. Străduindu-mă să-mi potolesc furia care mi se furișează prin vene la gândul că acest mic aranjament domestic, fericit cu Hilda și Sophie ar face-o pe biata Mutti să sufere dacă s-ar afla acum aici.

– Știu de multă vreme de treaba asta, îi spun eu. Te-am văzut odată cu *Fräulein* Müller și cu fetița, Sophie. Am văzut… mă rog, am știut și gata.

– Biata Herta! spune el, ridicând ochii spre mine. N-a fost cel mai bun mod de a afla. Mereu am vrut să-ți spun, și lui Karl, desigur. La momentul potrivit. Vreau să ai o relație bună cu sora ta vitregă. Iar Hilda așteaptă din nou un copil. Nimeni nu-l va înlocui pe Karl, dar o să-ți facă bine să ai mai mulți frați.

Karl e mort și Hilda așteaptă din nou un copil. *Crezi că asta o să-mi facă bine?*

Îmi încrucișez brațele la piept, păstrez distanța. Țin focul din interior sub control.

– Vino, spune el cu o voce ostenită. Așază-te!

Bate cu palma perna de lângă el. Eu rămân pe loc.

– Am nevoie să faci ceva, Vati. Pentru mine.

Vocea mi-e chinuită.

– Azi-noapte au fost arestați mulți oameni. Evrei.

– Așa, și?

– Au fost arestați și niște prieteni de-ai mei, spun eu cu inima bubuindu-mi în piept. Vreau să-i ajuți. Walter Keller. Prietenul lui Karl de… dinainte, și tatăl și unchiul lui o să fie transferați la Buchenwald. Vreau să-i eliberezi.

Vati se holbează la mine.

– De unde naiba știi…?

Vocea i se stinge. Aproape că îi văd creierul făcând calcule în spatele ochilor.

– Și de ce ai vrea să fac așa ceva? întreabă el pe un ton acid.

– Pentru că a fost prietenul lui Karl. Dar mai ales fiindcă m-a salvat atunci când era să mă înec. O faptă bună merită răsplătită cu o alta.

În sfârșit, îi zâmbesc.

Vati își îndreaptă spatele. Se întoarce cu fața la mine. Deschide gura, o închide. Scutură din cap. Pare că se chinuie să-și exprime gândurile în cuvinte.

– L-am tolerat prea mult pe băiatul ăla când își făcea veacul la noi acasă… Hélène era prea moale…

Se uită la mine. Expresia i se schimbă. O umbră de ceva.

– Ce înseamnă băiatul ăla pentru tine? întreabă cu o voce gravă, amenințătoare. Karl a încercat să mă avertizeze. Acum înțeleg.

Se îndepărtează. Își mută privirea spre fereastră. Apoi se întoarce brusc spre mine.

– Ingrid. Mi-a spus că a făcut o plângere la Gestapo. Dar apoi și-a retras-o a doua zi. A zis că îi era prea frică… Era vorba despre tine și despre băiatul ăla?

Șarpe viclean ce ești, Ingrid!

– N-a fost *nimic* între noi, îi răspund eu ferm. Karl și Ingrid au înțeles greșit. Dar m-am întâlnit cu el întâmplător de câteva ori, da. Și i-am spus despre Karl…

– De ce naiba ai face așa ceva?

– Pentru că odată au fost cei mai buni prieteni. Pentru că m-am gândit că ar vrea să știe.

– Dintre toate lucrurile nenorocite, stupide, ignorante, *periculoase* pe care puteai să le faci! Ce proastă ești!

Toată tandrețea a dispărut. Vati sare în picioare, încremenit de furie.

– Îmi pare rău…

– Foarte bine faci! Poți să-ți *închipui* măcar dacă se află?

Începe să se plimbe încolo și încoace prin cameră.

– Fiica mea să fraternizeze cu un *evreu*? E reputația *mea* în joc! strigă, împungându-se cu un deget în piept. Cum ai putut să fii atât de proastă?

Grăbește pasul.

– Jidani de căcat! Băiatul ăla ți-a sucit mințile. Știam eu că ai parte de prea multă libertate. *Exact* de-asta îmi făceam griji. Să-l scot pe șobolanul ăla?

E cenușiu la față și se încruntă teribil.

– În niciun caz. Băiatul ăla poate să putrezească în iad.

Mă forțez să respir încet, să am grijă să nu rostesc cuvintele care îmi urlă în cap: *N-ai dreptate! Tu ești șobolanul, nu ei! Cum poți să vorbești așa despre niște ființe umane?* Îmi amintesc avertismentul lui Walter. Nu trebuie să-mi dezvălui adevăratele gânduri.

– Are o viză pentru Anglia. Dacă îl eliberezi și aranjezi să se rezolve cu taxa de ieșire din țară, o să plece. Familia aia nu mai are nimic aici. Casa le-a luat foc.

Vati măsoară încăperea cu pasul, tremurând de furie.

– Peste cadavrul meu!

Totul merge prost, îmi scapă de sub control.

El se oprește lângă fereastră. Se uită la clădirea de apartamente de pe cealaltă parte a străzii.

– Știi că Ingrid ne părăsește în curând? îmi spune el pe un ton dintr-odată calm.

– Poftim?

– Da. Pleacă după Crăciun. Cu binecuvântarea mea. Vrea să-și facă datoria față de Reich.

– De ce vorbim despre Ingrid?

– Se duce la un cămin *Lebensborn*. Știi ce-i asta?

Scutur din cap. Nu am niciun chef să vorbesc despre scroafa de Ingrid, deși abia aștept să plece.

– E un program sponsorizat de stat – Fântâna vieții – pentru a-i oferi copii arieni Führerului. Copiii vor fi crescuți cu un singur scop: să lupte în războiul lui Hitler împotriva evreilor. Ingrid a trecut toate testele medicale și cele care țin de istoricul familiei, pentru a se asigura că are sânge pur și nu suferă de boli care se pot moșteni. A dovedit că are un caracter bun. I se va alege un specimen la fel de bun dintre ofițerii SS. Împreună vor face un copil și, când se va naște, ea îl va preda pentru a fi crescut drept un copil al Führerului, împreună cu mulți alții ca el. Face un lucru minunat, lipsit de orice egoism și, pe deasupra, pentru binele țării. După ce termină, va fi bine venită să se întoarcă, desigur, și să lucreze din nou pentru noi sau să se mărite. Alegerea este a ei.

Mi se strânge stomacul.

– De ce îmi spui asta?

Vati face câțiva pași spre mine.

– Herta, poate ar trebui să ne gândim să te înscriem și pe tine în același program. Din păcate, tu nu ai culoarea ideală a părului și nici statura potrivită, dar poate că vor face o excepție pentru că ești fiica mea.

Înghit gustul amar care îmi urcă în gât.

– Sunt prea tânără! Nu poți să mă obligi să fac așa ceva!

Îmi zâmbește. Un zâmbet subțire, care nu se regăsește și în privire.

– Încerci să mă sperii, Vati?

Nu răspunde, iar eu mă întorc cu spatele. Cuvintele lui mi se rostogolesc în minte, înfuriindu-mă.

Reputația lui.

– De ce le ai pe Hilda și pe Sophie? Mutti nu-i destul de bună? *Eu* nu sunt destul de bună?

– Nu fi proastă, Herta. Nimic din toate astea nu țin de tine sau de Mutti. O iubesc foarte, foarte mult pe mama ta, iar ea nu trebuie să afle niciodată, absolut niciodată de Hilda. N-ar ține-o nervii, mai ales după Karl… Dar uneori un bărbat are nevoie de mai mult. Tu ești o femeie tânără. N-ai cum să înțelegi. Dar noi, bărbații, avem… nevoi. Nevoi pe care femeile pur și simplu nu le au.

Habar n-ai tu de nevoile mele, brută! Și nici de ale altor femei, de vreme ce nu ești femeie.

– Iar Germania are nevoie de copii, continuă el. Mulți copii. E de datoria unui bărbat să procreeze cât mai mulți care să aibă sânge curat. Pentru Mutti e prea târziu, dar Hilda e tânără. Să sperăm că va mai avea mulți copii. Mulți băieți. Știu că pentru tine e un șoc, dar poate că într-o zi o să înțelegi.

Îi susțin privirea lui Vati.

– Ai dreptate, Vati. Mutti ar fi devastată, *distrusă*, dacă ar afla vreodată. Dar secretul tău e în siguranță la mine.

Izbutește să zâmbească slab.

– Îți promit că n-o să spun absolut nimănui despre amanta și cealaltă fiică a ta dacă aranjezi ca Walter, tatăl și unchiul lui să fie eliberați.

– Am spus deja că nu încape discuție de așa ceva.

– În plus, dacă ar afla și alții, cum ar arăta pe lângă Cruciada ta morală din *Leipziger*? Ar arăta deosebit de rău, nu-i așa, dacă ar ieși la iveală că propria ta *fiică* și-a spurcat sângele cu un evreu? Zvonurile alea false pot fi întețite…

Ochii lui Vati, mici și de un albastru de gheață, palizi și umezi, îi fixează pe ai mei. Nu mă voi supune.

– Mă șantajezi, spune el în cele din urmă, înroșindu-se la față. Propria fiică. Evreiașul ăla *înseamnă* ceva pentru tine!

Cât tânjesc să-i spun adevărul, să văd șocul și groaza de pe fața lui.

– Nu.

Vorbesc cu grijă, folosind fiecare strop de putere ca să-mi păstrez vocea echilibrată. Nu pot să dezvălui tumultul dinăuntrul meu.

– E logodit și trebuie să se însoare cu o fată din Anglia. Dar nu contează ce spun eu, nu-i așa? Dacă ai de gând să mă pedepsești și să mă trimiți la… la locul ăsta, *Lebensborn*, atunci nu îmi dai de ales. Trebuie să mă protejez singură. N-o să vrea pe cineva cu sânge spurcat. Iar dacă asta înseamnă să-i spun lui Mutti și lumii întregi despre tine, dar și să mint în ce mă privește, atunci asta am să fac.

– Știi ce-o să-ți facă, Herta? Dacă o să creadă că ai avut *relații* cu băiatul ăsta? O să te radă în cap și o să te plimbe prin tot orașul. O să te bage în închisoare și o să arunce cheia. Asta vrei?

– Bineînțeles că nu.

Strâng din dinți și îmi încleștez pumnii.

– Dar nici *ție* nu ți-ar pica prea bine, nu-i așa, Vati? Mai ales când Mutti are atâta încredere că o să fii promovat. Te rog doar un lucru mărunt. Eliberează-i și aranjează ca familia să părăsească Germania. Atunci toate astea vor fi uitate.

Vati traversează încăperea, fixându-mă cu privirea. Dincolo de cenușiul palid al irisurilor lui, dincolo de pupilele negre cât vârful de ac, văd oare nesiguranță? Frică? Sigur e ceva. O slăbiciune. Capitulare. Fac un pas mai aproape.

– N-o să fac nimic pentru tată și unchi, zice el în cele din urmă. Fără viză, nu poate exista vreun motiv ca să-i eliberăm. Dacă găsesc o cale să-l scot pe băiat… spune el, iar fața i se schimonosește de scârbă, *dacă* găsesc o cale, atunci o să-ți ții gura aia nenorocită și n-o să rostești în viața ta vreun cuvânt despre asta nimănui, *niciodată*. Mă înțelegi? spune el tăios.

Îmi descleștez pumnii.

– Îți dau cuvântul meu, Vati.

– Și dacă îl scot, tu stai departe de evreiașul ăla. Dacă nu mă asculți de data asta, Herta, n-o să te apăr. N-o să te susțin și n-o să mai am nimic de-a face cu tine vreodată. În plus, o să-i prindem până la urmă, să știi, mă fixează el cu o privire plină de răutate pură. O să-i prindem *pe toți* până la urmă.

Cobor scările încet și șovăielnic. Când ies din clădire, le văd pe Hilda și pe Sophie întorcându-se, ținându-se de mână în timp ce Sophie țopăie pe lângă mama ei.

Când trec pe lângă ele, mă izbește dintr-odată o furie împotriva Hildei.

– Cum poți să suporți? îi zic eu.

Cuvintele îmi ies de pe buze înainte să mă pot gândi la ele.

– Cum poți să suporți să împarți un bărbat care-i aparține alteia?

Ea mă privește cu ochi triști.

– Nu mă aștept să înțelegi sau să mă ierți, spune ea încet. Dar… ne iubim foarte mult.

Acestea fiind spuse, o strânge mai tare de mână pe fetiță și urcă treptele cu capul sus.

17 noiembrie 1938

Știu că ar trebui să distrug acest jurnal. Dar pur și simplu nu mă pot hotărî să o fac. Poate că într-o bună zi asta îmi va aduce moartea, însă deocamdată, cumva, mă face să mă simt mai apropiată de Karl și de tine, dragul meu Walter. Abia dacă l-am văzut pe Vati de zile întregi. Când îl văd, furia pe care o simte față de mine e foarte ușor de resimțit și chiar refuză să fie în aceeași cameră cu mine, de parcă simplul fapt că mă vede îl scârbește. E groaznic să nu știu dacă are de gând să mă ajute. Încerc din răsputeri să nu întreb. Dacă o fac, o să reușesc doar să-l enervez. Mutti a întrebat o dată dacă ne-am certat. I-am spus că e vorba doar despre un dezacord cu privire la școala Hausfrau și nu a mai insistat. E atât de preocupată de propria durere, încât e oarbă la atmosfera tensionată dintre noi. Duminică dimineață, Erna, eu și Tomas am mers să vedem știrile la cinema. Măcar Vati nu mă împiedică să fac asta. Tomas e amabil și atent, are grijă să fiu în regulă după ce am văzut în seara aceea. Însă eu sunt scârbită și îngrețoșată. Nu înțeleg cum o națiune care se declară civilizată se poate comporta atât de brutal și de violent. Nu înțeleg cum marele nostru stat german, ai cărui conducători vorbesc despre onestitate, adevăr, pace și moralitate, poate să-și mintă poporul într-un mod atât de ostentativ. Însă am impresia că sunt aproape singura care vede adevărul.

După zile de așteptări, Vati mă cheamă în sfârșit în birou. Eu stau în picioare în fața mesei, ca un elev chemat în fața directorului școlii ca să-și afle soarta. Vati nu-mi întâlnește privirea, iar masa de seară mi se face ghemotoc în stomac.

– S-a aranjat, spune el fără nicio inflexiune în glas.

– E… adică Walter o să fie eliberat? întreb eu, sprijinindu-mă de birou.

Vati fumează un trabuc. Expiră un fir lung de fum dulce, grețos.

– A trebuit să trag niște sfori, spune pe un ton amar. Dar se pare că oricum sunt prea mulți care înfundă lagărele. Cei care au vize de ieșire din țară trebuie să plece acum. Așa că asta înseamnă că jidanul ăla jegos poate să plece, dar tatăl și unchiul lui, nu.

Ne uităm lung unul la altul peste birou. Niciun strop de iubire. O controlează bine, dar simt cum furia i se unduiește sub piele.

– Trebuie să plece până la sfârșitul lunii, continuă el. Aici mi-a venit în ajutor

amicul meu, judecătorul Fuchs. I-am furnizat actele necesare, pașaportul și declarația pe proprie răspundere în care confirmă că taxa a fost plătită.

Scutură puțin scrum în scrumieră și ia o înghițitură din paharul de whisky.

– Din fericire pentru tine, Fuchs îmi era dator cu o favoare. Am avut grijă ca numele lui să nu apară în ziare nu de mult – un incident nefericit cu un băiat. I-ar fi dăunat grav carierei. Dar cu toții greșim, nu-i așa?

Mai trage de câteva ori din trabuc, fără să-și dezlipească ochii de la mine.

– Vati, mulțumesc, n-o să...

– Stai jos.

Îmi tremură mâinile când apuc brațul scaunului și mă afund în el.

– Știai, Herta, că singurii germani pedepsiți pentru ce au făcut în timpul răscoalelor sunt bărbații din SA care au violat evreice?

Eu scutur din cap. El se apleacă spre mine, roșu la față.

– Pentru că, spune el, fărădelegea lor e mai gravă decât crima. Știi de ce?

Mă holbez la el. Scutur din cap.

– Nu? Ei bine, o să-ți spun. Fiindcă au încălcat legea inviolabilă împotriva relațiilor sexuale dintre arieni și evrei. Au pus în pericol singurul, cel mai sacru lucru pe care îl avem. Puritatea noastră rasială. Și nu există nimic mai prețios, mai important decât curăția, *puritatea* sângelui nostru. Pentru asta suntem aici, pentru asta luptăm în fiecare zi. Este cel mai valoros lucru pe care-l avem, iar ei au îndrăznit să-i amenințe sacralitatea! Toți acei bărbați au fost expulzați din Partidul Național Socialist. Iar ăsta-i doar începutul pedepsei lor, trădători proști și idioți!

Stinge trabucul în scrumieră.

– Cu ucigașii ce se va întâmpla?

– Au fost eliberați cu toții. Desigur, *ei* doar respectau ordinele.

Aștept să spună mai mult, dar tace. Ia o înghițitură din pahar.

– De ce îmi spui asta?

– O, cred că știi de ce. Ne înțelegem, da?

Atunci zâmbește. Un zâmbet al victoriei. Crede că știe ce e de capul meu. E un avertisment și presupune că n-o să-l ignor.

O clipă, Karl plutește între Vati și mine. *Ai grijă, șoricelule. Eu nu mai pot să te apăr.*

Simt că obrajii îmi ard.

– Da, Vati, spun eu. Ne înțelegem.

– S-a făcut, îi zic Ernei mai târziu, acum că mi se permite din nou să particip la ședințele LFG.

Nu se mai teme nimeni că o să mă furișez să vizitez alți evrei. Erna, cel puțin în ochii lui Mutti și ai lui Vati, are o reputație nepătată. Încă e considerată o influență acceptabilă. De-ar ști ei adevărul…

– O, slavă Domnului! spune Erna strângându-mă de mână. Nu-mi vine să cred că ți-a ieșit.

Așteptăm în salonul lui *Fräulein* Akermann să sosească toată lumea. Ședința de astăzi este pentru a planifica un concert înainte de Crăciun. O să fie muzică de la trupa *Schar*-ului nostru și de la *Schar*-ul Tineretului Hitlerist. Întotdeauna este un plus de emoție când ne amestecăm cu grupurile de băieți. Orice ocazie de a întâlni sexul opus e întâmpinată cu entuziasm. Un murmur slab de pălăvrăgeli, cu câte o izbucnire ocazională de chicote, umple încăperea. Eu și Erna stăm la fereastră, departe de ceilalți.

– Însă merg ca pe sârmă de-acum înainte, îi spun Ernei. Vati n-o să mai aibă niciodată încredere în mine.

– Când iese Walter? întreabă ea, dând din cap.

– Peste câteva zile, dar n-am voie să-l văd.

– Desigur.

– Dar o să-l văd.

– Firește, zâmbește Erna. Te acopăr bucuroasă.

Mi se pune un nod în gât.

– Mulțumesc.

Fräulein Akermann intră în cameră cu o tavă cu sandviciuri și carafe cu suc.

– Cred că vom începe, cei mai mulți suntem aici.

Aruncă o privire grupului.

– Veniți și stați aici, voi două, ne face ea semn cu mâna. E loc aici jos, pe covor.

Ne ocupăm ascultătoare locurile împreună cu celelalte fete.

– Să începem cu un cântec, spune ea, după ce ne-am așezat cu toții.

Frunzărește paginile din *Wir Mädel Singen.*

– Vom începe cu „Volk ans Gewehr“.

Se aude un foșnet de pagini și ceilalți își dreg glasurile.

Vedeți lumina din zori, de la răsărit?
E semn de libertate către soare.
Stăm laolaltă, vii sau morți, fie ce-o fi!
De ce vă mai îndoiți?
Gata cu sfada! Sângele german încă ne curge-n vine:
Popor drag, la arme!
Popor drag, la arme!

Nu suport să pronunț cuvintele. Mă opresc din cântat, cu gura strânsă tare, până când Erna mă înghiontește dureros în coastă. Se încruntă și dă ușor din cap. Fără chef, mă alătur corului la ultima strofă:

Tineri și bătrâni – om pentru om, drapelul cu svastică-l adoptă.
Orășean, sătean, fermier sau proletar,
Mânuiesc sabia și ciocanul pentru Hitler, pentru libertate, muncă și pâine.
Germania, trezește-te, curmă suferința!
Popor drag, la arme!

Mai târziu, în timp ce ne îndreptăm împreună spre casă, îi spun ce jurământ am făcut în sinea mea în camera aceea, în timp ce rosteam versurile cântecelor.

– După ce Walter o să plece, vreau să-l ajut pe tatăl tău cu rezistența. Te rog, spune-mi ce pot să fac.

Mă ia de braț.

– E prea periculos pentru tine, mai ales după ce s-a întâmplat.

– Nu-mi pasă de mine. Chiar nu-mi mai pasă.

– Oricum, n-am prea multe de spus. Nu e ca și cum ar exista vreo organizație în care să intri. Acum e imposibil să ai mai mult de câteva legături slabe. Gestapo au urechi peste tot. În clipa în care aud și cel mai mic zvon că s-ar șușoti împotriva guvernului, se apucă de arestări. Oamenilor le e prea frică.

– Atunci, tatăl tău ce face?

– Are doar câteva persoane de legătură. E o rețea subterană. Nimeni nu știe pe toată lumea, e mai sigur așa. Astfel, dacă e arestat cineva, nu poate să dezvăluie toată rețeaua. Din câte înțeleg, fac schimb de informații. Încearcă să-i ajute pe oameni să plece din Germania. Le oferă adăpost, le spun încotro e sigur să se ducă. Mai ales copiii.

– Vreau să ajut, Erna, în orice fel pot.

Și parcurgem restul drumului până acasă în tăcere.

22 noiembrie 1938

Devin atașată de cămăruța răcoroasă din spatele cafenelei, cu covorul murdar și canapeaua jerpelită, de un verde șters. Un loc sigur. Un adăpost unde să mă pot vedea cu Walter înainte să plece mâine din Germania. Straniu cum aici, printre străini, mă simt în siguranță și adăpostită, dar în propria casă mă simt expusă și vulnerabilă.

Privesc prin ușa întredeschisă în grădinița din spatele cafenelei, unde se află magazia de cărbune, toaleta și coșurile. Ascult zgomotul de veselă din bucătărie și zumzetul de voci din cafenea. Inima îmi bate cu putere.

Mă holbez la șemineul gol, iar Felix, fiul Lenei, intră tiptil în bucătărie. Un străin l-a urmărit până acolo. Un fior de spaimă mă cuprinde când mă întreb cine este acest om. Nu mi se pare nimic cunoscut la figura sfrijită, fără păr, care stă în fața mea. Pomeții îi sunt ieșiți în relief; ochii, obosiți, iar capul complet chel îi e acoperit de vânătăi și cojițe. Are o mână bandajată de sus până jos, iar umerii îi sunt lăsați. Un cerșetor fără adăpost, poate. Este respingător și fac un pas în spate.

Apoi mă uit în ochii lui.

Ce ți-au făcut?

– Nu am crezut că voi apuca să te mai văd, spune străinul.

Fac un pas în față, îmi ridic mâinile spre fața lui. Îi simt obrajii uzi când îi ating cu degetele, când îi urmez conturul pielii cenușii, unde simt asprimea firelor de păr ce cresc din nou. Buclele sale blonde, frumoase – rase, duse.

– Nu, spun în șoaptă. Nu, nu, nu…

Ne așezăm pe canapea. Lena, mama ei și Felix se află și ei în cameră. Când îl vede pe Walter, Lena își duce mâna la gură, ca să nu scape un strigăt de uimire. Mama ei ne dă pahare cu unul dintre cele mai tari lichioruri pe care le are. Iau o gură și mă scutur când tăria arzătoare îmi alunecă pe gât.

– Dă-i să mănânce, îi spune Lenei, nu vezi că are nevoie să mănânce?

– Nu, răspunde el cu o voce joasă, fără mâncare, iar mâna îi tremură când ridică paharul la gură și îl dă pe gât. Mai vreau niște lichior. Vă rog!

– Adu brandy-ul pentru gătit, Lena. Felix, vino cu mine, trebuie să ne îngrijim de cafenea.

Îi dă afară din cameră și rămânem singuri.

– Walter, ce ai pățit? șoptesc eu.

Îmi doresc să îl ating din nou, dar pare că se va frânge dacă o fac.

Clatină din cap. Are ochii umezi, dar nu pare să-și dea seama.

– Nu e corect, spune el în cele din urmă. Nu e drept ca eu să fiu aici, iar ei să fie închiși în continuare în acel iad.

– Povestește-mi, îi cer, apoi îl ating cu grijă pe umăr.

El se uită la mine, își șterge gura cu mâna, care îi tremură puternic.

– Nu pot. Eu… nu am cuvinte cu care să povestesc.

– Îmi pare rău că m-am îndoit de adevărul spuselor tale. Walter, îmi pare atât de rău!

Îmi întind mâna înspre mâna lui nebandajată și o strâng ușor. Cum am putut să fiu atât de oarbă? Mă uit la el, chinuindu-mă să înțeleg ceea ce văd. Cu zece zile în urmă era un alt om, iar acum e doar o umbră. Sunt gâtuită de valul de emoții care mă cuprinde. *Cum au putut să-i facă una ca asta?*

– Am încercat, încep să spun. Am încercat să-i scot de acolo pe tatăl și pe unchiul tău.

Sună atât de jalnic. Complet inutil.

– Știu. Știu că tu m-ai salvat. Prieteni în locuri sus-puse, așa mi-au spus înainte să îmi dea drumul. Îți mulțumesc! Nu i-a oprit însă să nu mă bată înainte să îmi dea drumul. Își ridică încet cămașa și-mi arată corpul plin de vânătăi și de răni. Douăzeci și cinci de lovituri de bici, pentru drum, spune.

– Isuse! zic și-mi mușc pumnul.

Lena se întoarce cu sticla de brandy. Îi umple paharul și ne lasă din nou singuri, iar în ochi mi se citește groaza.

– Ce ai pățit la mână?

Nu răspunde. Dă gata, cu înghițituri mari, brandy-ul. Câteva broboane de transpirație îi apar pe frunte. Încet-încet, brandy-ul pare să-l calmeze. Respirația i se liniștește, iar tremurul dispare.

Plâng și, odată cu lacrimile, simt un văl de rușine și milă.

– Lagărul…

– Povestește-mi. Te rog!

Se uită în jos la bandajul gros, care-i acoperă mâna stângă. Mai ia o gură de brandy, apoi începe să vorbească cu voce plată, scăzută, o voce pe care abia o recunosc.

– În ziua în care am ajuns, 11 noiembrie, am fost aduși în fața lagărului în camioane. Am fost puși să sărim afară și să alergăm printre două rânduri de brute SS pentru a ajunge la porți. Erau înarmați cu bâte și bare din fier ca să ne bată imediat ce treceam pe lângă ei. A fost o busculadă la poartă, atât de mulți încercau să iasă ca să scape de SS. Mi-am pus mâna pe perete, doar un moment ca să mă

liniștesc, pe măsură ce oamenii se îmbulzeau să treacă mai departe. O brută m-a lovit peste mână cu toată forța cu o bară din fier. Mi-a rupt trei degete. Le-a zdrobit. Vârful degetului mic a fost pulverizat, a mai rămas puțin din carne. Durerea a fost… insuportabilă. Am căzut leșinat de durere, dar m-au lovit până când m-am ridicat.

Vocea lui seamănă cu cea a unui bătrân.

– Dar de ce? Sunt scăpați de sub control. În mod sigur, odată ce superiorii lor află…

Chiar în timp ce spun asta mă gândesc la ordinul pe care l-am văzut pe biroul lui Vati, la bătaia fatală pe care am văzut-o pe stradă și îmi înghit gândurile sceptice, naive.

– Superiorii lor! Comandantul *le-a ordonat* să o facă. Ne-au bătut constant.

Înghite în sec. Privind în jos la covorul jigărit, vocea lui scade până când se transformă într-o șoaptă.

– În prima zi, când am ajuns, unui om i-a fost smulsă urechea. Altul a orbit fiindcă a fost lovit cu o bară din fier. Când am ajuns acolo, lagărul nu făcea față. Am aflat că, de atunci, alți zece mii de oameni au fost aduși în acel… acel *loc* în doar câteva zile. Nu încăpeam toți, așa că am fost forțați să stăm în picioare tot restul zilei, apoi toată noaptea și ziua următoare la fel. Nu ne-au dat mâncare sau apă decât în a doua noapte. Oamenii se îmbolnăveau. Tatăl meu, unchiul meu – nu știu ce s-a întâmplat cu ei. Am fost separați dinainte să ajungem, puși în camioane diferite. Nu am avut voie să ne mutăm din grupul care ne-a fost desemnat. Dacă încercam să vorbim sau să fugim, eram bătuți. Sau chiar mai rău.

Se oprește și mai bea puțin brandy. Îi frec mâinile, picioarele încet, cu grijă, evitând vânătăile, mâna sa rănită, îngrozitor de rănită.

– În a treia zi, unii dintre noi au fost adunați într-una dintre barăci, dacă i se poate spune așa. Vocea și cuvintele i se împleticesc de la alcool. Era un grajd de vite – fără ferestre, lumină, căldură sau podea, doar frig, putoare și noroi. Eram acoperiți de noroi. Se aflau acolo câteva rânduri de paturi din lemn – scânduri, de fapt, patru rânduri suprapuse în care să ne așezăm, unul deasupra celuilalt. Nu erau latrine în apropiere. Era atât de frig, Hetty, un frig usturător, cum nu am mai simțit vreodată. Dacă nu eram în grajduri, eram adunați afară. Ne adunau înăuntru noaptea, iar ziua ieșeam afară, ca vitele. Mai rău decât vitele, de fapt. Eram puși să stăm așa oră după oră, în timp ce ne copleșeau întruna, douăzeci și patru de ore, cu mesaje prin sistemul de înștiințare audio, mesaje despre noi, porcii de evrei, cum i-am trădat pe arieni, cum vom plăti noi pentru asta.

Se oprește ca să mai ia o gură, dezechilibrându-se puțin când dă să se așeze. E un miracol că trăiește. Câteva imagini îmi fulgeră prin minte. Articole din *Lepiziger*; *Herr* Metzger ținând predici despre păcatele evreilor; pasaje din *Mein Kampf*; avertismentele lui Mutti despre rasa malefică: *Hetty, ține-te departe de ei, stai numai în preajma oamenilor buni, a celor ca noi*; violența din noaptea revoltelor. Hitler

rostind cuvinte pline de ură.

Toate, toate aveau să ducă la asta. Vina mă face să vomit.

– Șșș, îi spun.

Nu știu de ce fac asta. Poate fiindcă nu există cuvinte de spus. Nu există cuvinte de consolare pe care să i le pot spune. Șșș...

– Ne-au umilit, pur și simplu umilit, continuă el. SS *Scharführer* aflat la conducerea secției noastre a crezut că ar fi amuzant să ne facă pe câțiva dintre noi să împărțim ciorbă de varză dintr-o oală de cositor fără linguri. Am fost obligați să stăm în picioare ore întregi, apoi să stăm jos, pe pământul jilav, toată ziua, de dimineață până seara, și nu ne-au dat voie nici măcar să mergem să ne facem nevoile. A trebuit să stăm, să mergem, să mâncăm și să dormim în propriul pișat, căcat și jeg! Hetty, tatăl meu nu va reuși să treacă prin asta. Nu e puternic. Eu am fost acolo doar zece zile, Hetty, și știu ce fel de persoană eram, persoana care am fost a murit în acel lagăr. Această persoană, această carcasă pe care o vezi acum, spune și se bate în piept, nu mai știu cine e această persoană!

Mânia se aprinde în mine. Furie albă, fierbinte.

Îi iau fața în mâinile mele și mă uit adânc în ochii lui.

– Eu te cunosc, îi spun cu convingere. Eu știu că ești bun și generos, cel mai bun dintre toți oamenii. Te vei duce în Anglia și vei continua să fii acea persoană. Vei face bine în această lume, o știu. Fiindcă nu îi poți lăsa să te învingă. Nu trebuie să îi lași să facă asta!

Nu sunt sigură dacă mă crede. Dar sunt convinsă că el încă e acolo, Walter al meu. Rănit, speriat, traumatizat, dar încă acolo, prezent. Nu am nevoie să știu cine are dreptate. Ceva profund greșit se întâmplă în țara noastră. Am văzut-o în acea noapte de 9 noiembrie. Văd rezultatele acum, în Walter. Bărbați și femei normali, oameni obișnuiți, luați de valul a ceva imens și hâd, ură sau spaimă copleșitoare, care îi împinge spre fapte de negândit, imposibil de spus în cuvinte.

– Sunt atât de speriat de ce i se va întâmpla familiei mele! Sărmana mea mamă, verișorii mei mici, bunica mea. Nici măcar nu știu dacă tatăl și unchiul meu sunt în viață. Au murit oameni acolo, să știi. Se holbează la mine cu o privire sălbatică. În lagăr. Doi morți în grajdul nostru, lăsați acolo, exact lângă cei vii, să putrezească.

– O, Walter…

– Trebuie să îi ajuți, spune dintr-odată agitat. Trebuie să faci tot ce poți ca să-i scoți de acolo, din lagărul acela, trebuie să îi ajuți pe toți să plece! Trebuie, Hetty!

– Da, Walter, da, voi ajuta.

Cuvintele curg ușor. Nu pot să-l văd cum suferă, să știu că suferă fără să fac ceva. Voi găsi o cale să-i scot de acolo.

– Șșș, șșș, nu te neliniști. Va fi bine. Îți promit! Lucrurile se vor așeza, rațiunea va învinge și va fi bine.

Încerc să-l liniștesc, dar știu că sunt complet neputincioasă, bolnăvicios de

neajutorată în fața unei stări atât de profunde.

– Nu va fi, Hetty, spune el, dând violent din cap. Nu va fi bine. Nu va mai fi bine deloc. Tu nu ai văzut. Nu ai văzut ce am văzut eu.

– Nu, nu am văzut. Dar am văzut destul. Voi face orice pot ca să îți ajut poporul. Trebuie să mă crezi. Îți promit, Walter, îți promit!

Cuvintele mele par să-l liniștească, iar el termină ce a mai rămas din brandy. Rămâne tăcut, iar mâna lui, încă tremurând, strânge paharul și mai tare. Îl urmăresc, încă nevenindu-mi să cred că această ființă sfrijită e tot ce a mai rămas din Walter al meu.

– Îți mulțumesc, spune, uitându-se la mine din nou. Te cred, cred că vei face asta. Plec mâine în Anglia. Am cumpărat un bilet de tren. Mă distruge să îi las aici, dar măcar odată ce ajung acolo, îi pot ajuta. Este singura lor șansă.

Te va distruge, oare, să mă lași și pe mine? Cât de mult îmi doresc să pot să merg cu tine. Departe de acest loc. Departe de Vati și de amanta și manevrele lui. Să te vindec, dragul meu Walter!

– Voi face tot ce pot să ajut, repet, înecându-mă cu lacrimi.

– Știu.

– Nu sunt curajoasă, să știi. Viitorul mă îngrozește, rostesc eu cuvintele cu greu. Nici nu știu dacă te voi mai vedea vreodată. Asta mă sperie cel mai tare. Walter, nu aș putea suporta să...

În sfârșit mă cuprinde și mă strânge încet în brațe. Mă agăț de el de parcă viața mea însăși depinde de acest gest.

– Nu știm ce va fi în viitor, îmi șoptește Walter la ureche. Dar sunt conștient de ce se întâmplă acum, atât timp cât ești în viață și atât timp cât sunt în viață în această lume, iar asta e ceva *bun*. Cândva vei găsi fericirea, sunt sigur. Pentru mine, e destul. Mereu vei ocupa un loc special în inima mea. Mereu. Mi-ai salvat viața, Hetty Heinrich, și nu voi uita nicicând asta!

Iar tu m-ai salvat pe mine, Walter Keller, atunci și acum.

Mi-ai deschis ochii și m-ai făcut să văd.

23 noiembrie 1938

Îmi reazem capul de el și îi simt, pentru ultima oară, pielea catifelată care-mi atinge obrazul. Este atât de slab, încât îi simt coastele prin haine. Îi inspir adânc parfumul. Încerc să-i fixez imaginea în memorie. Mă ține în brațe și stăm astfel mult timp, cu ochii închiși, cufundați unul în ființa celuilalt.

– Trebuie să plec, îmi spune Walter. Mama mea și bunica mă așteaptă pe peron. Nu pot sta plecat prea mult la baie, îmi spune zâmbind.

Dau din cap, abia suport gândul de a-l lăsa să plece. Ne repezim să dispărem din peisaj, fiecare la locurile alese dinainte în spatele gării, departe de grămada grăbită. Nu-l pot lăsa să plece fără să-mi iau la revedere.

– Ai grijă de tine, îmi șoptește, privindu-mi fața cu atenție.

În gât am un nod imens.

– Și tu să ai grijă de tine, îi răspund, ținându-l strâns de mâna sănătoasă. Ar fi bine să pleci.

– Da, spune, trăgându-și mâna din strânsoarea mea și luându-și valiza. Îți voi scrie, promit. Măcar o dată, să știi că am ajuns cu bine acolo.

– La adresa Ernei.

– Da. Și nu-ți face griji, voi fi bine.

– Ai grijă să îți tratezi mâna.

– Știu exact unde să mă duc pentru asta.

Trage puternic aer în piept și se îndepărtează, întorcându-se cu fața la mine o singură dată, ca să-mi trimită un sărut.

– Te iubesc, Walter Keller! strig după el cu toată imprudența, în timp ce el cotește după un stâlp.

Merg apoi, păstrând o oarecare distanță față de el pentru mai multă siguranță, pe peronul unde trenul așteaptă șuierând.

Îl privesc pe Walter îmbrățișându-și mama. Se urcă în tren, închide cu putere ușa după el și se apleacă pe geamul deschis, cu o pălărie acoperindu-i capul chel. Le face cu mâna celor două figuri întristate, agățate una de cealaltă pe peron, când se aude fluierul puternic și ascuțit. Motorul pufăie cu putere, iar trenul pornește înainte pe calea ferată. Ochii lui Walter încep să scruteze mulțimea. Îmi doresc să

mă vadă, să se uite la mine o ultimă oară, fiindcă eu nu îndrăznesc să-i fac cu mâna. În sfârșit, în timp ce trenul se îndepărtează, ochii lui îi găsesc pe ai mei, iar în ei este tot ce am eu de oferit…

Măcar acum va fi în siguranță, minunatul meu Walter, cu ochi blânzi și inimă generoasă. Corpul lui se va vindeca, părul îi va crește la loc și, sper, degetele lui își vor reveni. Dar pierderea lui, în timp ce vălătucii de abur îl îndepărtează tot mai mult, este copleșitoare. E ca și cum speranța însăși stă așezată lângă Walter, lăsându-mă îndurerată. Îi va ține companie în München, peste granița cu Zürich, și îi va fi alături pe măsură ce-și va construi treptat noua viață în Anglia.

Cu Anna.

Nu mi-am permis să mă gândesc la asta înainte. Tot ce conta până acum era ca Walter să fie în siguranță. Dar, stând pe acest peron gol, pot să-mi imaginez. Ea alergându-i în întâmpinare. Îi privesc cum își zâmbesc unul altuia. Ținându-se de mâini. Făcând glume. Împărțind același pat. Îi văd mâinile pe trupul ei, făcând cu ea ce a făcut cu mine. Îi văd râzând prin ploaie (pentru că mereu plouă în Londra); capetele apropiate, vorbindu-și în șoaptă în timp ce se uită în vitrină, plănuindu-și nunta.

Și deodată o urăsc pe această Anna. Această fată fără chip care mi-a furat viitorul.

Mă întorc cu spatele la peron și merg pe jos tot drumul până acasă. Este o dimineață ploioasă, crudă. Mă gândesc la cei încă închiși la Buchenwald, pe acel deal singuratic, unde e frig de îngheață sufletul, din Ettersberg, acum mai mult ca sigur amorțiți până la os de la stat în picioare sau de la atâta stat în noroi și mizerie. Mâinile mele sunt foarte calde în buzunarele căptușite cu blană ale paltonului, iar din cauza asta simt cum mă înroșesc toată de vinovăție. Walter era într-o stare îngrozitoare după numai câteva zile. Oare cum o fi pentru cei care încă se află acolo? Ce pot eu să fac? Autoritățile, guvernul, poliția, legea… toate sunt de partea inchizitorilor. Mintea mea scormonește după soluții care mai de care mai nerealiste – să trimit scrisori anonime guvernelor din străinătate prin care să cerșesc ajutor; să negociez cu Vati sau cu tovarășii lui; să merg în marș până la sediul partidului pentru a protesta. Dar nimic din toate astea nu ar face nici cea mai mică diferență. Aș sfârși prin a fi închisă alături de ei în acel lagăr. Sunt complet deznădăjduită și lipsită de puteri.

Odată ajunsă acasă, îi spun lui Mutti că îmi este rău și că nu mă duc azi la școală. Temele de la școală nu mai înseamnă nimic pentru mine. Mutti mă mângâie pe cap și îmi sugerează să mă întind. Îmi iau jurnalul din ascunzătoare, stau pe scaunul de la geam și, cu Kuschi lângă mine, încep să scriu:

Ți-am promis ceva înainte să pleci. Nu am să uit, dar știu acum că nu voi fi în stare să îmi țin promisiunea. Am promis că voi face tot ce îmi stă în puteri să îi ajut pe ai tăi. Ai

plecat de doar câteva ore, dar deja îți mărturisesc că te voi dezamăgi. Nu îi pot ajuta. Vati nu suportă să mă vadă. Am scăzut teribil în ochii lui prin faptul că te-am ajutat. Nu va face nimic altceva și, dacă îl voi mai amenința vreodată, mă va trimite la o casă din Lebensborn ca să-i fac copii Führerului. Ce poate să facă o fată neajutorată, fără pic de putere? Am auzit că au început să-i elibereze pe unii bărbați din lagăr; cu puțin noroc, tatăl și unchiul tău se vor număra printre aceia. Cât despre femeile și copiii din familia ta, nu știu ce să fac altceva în afară de a cerși de la Herr *Bäcker ajutor. Când mă gândesc la zilele de început ale Reichului, toată speranța și entuziasmul că numai lucruri bune vor veni, stau și mă întreb cum am ajuns în doar câțiva ani aici. Un monstru, pe care nimeni nu l-a înțeles pe deplin, a fost eliberat. I-a fost permis să crească până acum, când a devenit o forță de nestăpânit, iar noi suntem lipsiți de putere în fața lui. Problema este că nu sunt persoana care credeai că sunt. Nu sunt persoana care credeam că sunt. Se pare că nu sunt deloc o persoană specială. Se pare că nu am fost făcută pentru lucruri mărețe. Sunt doar eu, iar eu sunt infinit mai măruntă decât am crezut vreodată că ar fi posibil.*

PARTEA A III-A

20 decembrie 1938

Este o după-amiază extrem de friguroasă, iar Erna a venit în vizită.

– Cum mai ești? întreabă ea precaută.

– Știi doar, dau eu din umeri.

Îmi zâmbește.

– Am ceva pentru tine.

Inima începe să-mi bată mai repede în timp ce scoate un plic din buzunar.

– Este...?

– Da.

Mi-o înmânează.

– Mulțumesc, răspund agitată, în timp ce pun plicul în buzunarul de la fustă.

– Vizitează-mă curând, spune ea, încheindu-se la haină. Trebuie să ieși mai des din casă.

Îl aduc pe Kuschi din bucătărie, iau pe mine haina călduroasă și, pipăind scrisoarea din buzunar tot drumul, merg în josul râului, în apropiere de ogoare. Pare un loc potrivit să citesc scrisoarea. Mă așez pe banca încă acoperită cu un strat subțire de gheață și scot plicul, netezindu-i cutele cu degetele. Adresa Ernei, scrisă cursiv de Walter. Inima îmi bubuie și tresaltă ca și când prezent în brațele mele ar fi chiar el. Mă uit îndelung la scrisoare înainte să o deschid.

Draga mea Hetty,

Ei bine, iată-mă aici. Am ajuns. Sunt în siguranță, ceea ce bănuiesc că e de bine. Dar totodată sunt amorțit și gol pe dinăuntru. Desigur, mi-e îngrozitor de dor de părinții mei, și, în plus, în mine e un gol imens, Hetty, un gol care are forma ta și care mă îndoiesc că va putea fi umplut vreodată.

E ciudat să mă aflu aici. E un botez cu foc și va trebui să învăț multe și repede. Anna și familia ei vorbesc numai în engleză unii cu alții – sunt atât de porniți să fie englezi, încât germana e interzisă. Dar au fost buni și primitori cu mine. Primul lucru pe care tatăl ei l-a făcut a fost să se îngrijească de degetele mele. Aveam nevoie de operație, pe care am făcut-o deja. A trebuit să îmi fie amputat degetul grav rănit, dar celelalte două au fost

salvate, deși nu mai au aceeași formă. Va trebui să învăț să mă descurc cu patru degete. Ar fi putut fi mult mai rău.

Așadar, pot să te aud întrebând: cum e viața aici? Ei bine, trăim într-un orășel la sud de Londra. Oamenii se îmbracă puțin ciudat – există o anume frivolitate și nepăsare în ce privește vestimentația pe care nu mă așteptam să le întâlnesc aici. Manierele le sunt oarecum ciudate. Trebuie să am grijă să nu-mi pocnesc călcâiele sau să stau mult prea drept. Englezii sunt mai „tactili" față de noi. Se bat pe spate și își dau mâna, dau din cap și zâmbesc, dar sunt sigur că mă voi obișnui cu toate astea cât de curând. Sunt prietenoși, în mare; puțin suspicioși, poate, dar nefiind în stare să le vorbesc limba e mai degrabă o barieră pe care sunt decis să o depășesc rapid învățând-o. Sincer, totul este amestecat și derutant și nou. Dau tot ce pot, dar în unele zile mă simt ca un copil mic, care merge de-a bușilea. Încerc să fiu curajos. Gândul la tine mă face mult mai curajos.

Am cunoscut un domn de mare ajutor, un anume Herr *Gunther, o figură cunoscută în comerțul cu blănuri de aici. Mă ajută să țin legătura cu autoritățile britanice în ce privește propria mea afacere și intenția de a-mi aduce întreaga familie aici. A mers până într-acolo încât s-a oferit să mă ajute financiar și mi-a oferit și asigurări în privința bunei reputații a familiei noastre. Dar sunt atâtea cazuri nevoiașe. Mii și mii de oameni aplică săptămânal, iar până acum guvernul britanic a spus că nu mai poate accepta noi refugiați.*

Dar am auzit zvonuri cum că britanicii oferă refugiu copiilor evrei până când se pot duce la părinții lor în Palestina sau Germania. Bunica mea, mama, mătușa și cei trei copii ai ei locuiesc toți în casa evreiască de pe Humboldstrasse. Mă întreb: copiii s-ar încadra să fie primiți aici? Au cincisprezece, doisprezece și opt ani. Cred că limita superioară de vârstă pentru acest Kindertransport spre Anglia este de paisprezece ani. Poate doar cei mai mici pot veni? Cât de urât este să îți împarți astfel familia, dar mă întreb, draga mea Hetty, dacă ai putea să te interesezi acolo pentru mine.

Presupun că te întrebi deja cum este cu Anna. Nu pot decât să fiu sincer cu tine: este straniu, dureros de inconfortabil. Când suntem singuri, nu am nici cea mai mică idee despre ce să-i vorbesc. Ea zice întruna că e din cauză că am trecut prin atâtea experiențe și că e în regulă. Dar, sincer, nu este. Cum să-i spun că ți-am oferit ție inima mea? Nu pot, desigur, așa că pur și simplu tac. Este bună și dulce, dar nu pot fi crud cu ea. De fapt, mă simt vinovat, fiindcă nu cred că o să reușesc să fiu soțul pe care îl merită. Mă simt totodată ca un actor într-un spectacol bizar, care nu se va termina niciodată. Încerc mereu să par ocupat, fiindcă cel mai urât moment este când sunt singur, noaptea, iar mintea mea rătăcește nestingherită. Atunci durerea este cel mai greu de suportat și nu sunt sigur că mai pot continua să trăiesc.

Nu știam dacă să-ți spun sau nu, dar nu vreau să țin secrete față de tine, draga mea. Deci, cu inimă grea, trebuie să îți spun că data nunții este cincisprezece martie. Știu cât de mult te va îndurera, dar te rog să încerci să fii veselă. Îmi doresc atât de mult să te bucuri! Ai făcut atât de multe pentru mine, în cel mai altruist mod! Ar trebui să-ți cauți

fericirea alături de altcineva. Iar din acest motiv mă întreb dacă nu ar fi mai bine pentru tine, adică mai puțin periculos, să nu ne mai scriem așa cum am discutat.

Spune-mi ce crezi, iubirea mea. Aștept cu nerăbdare veștile de la tine. Te rog să trimiți la adresa oficiului poștal pe care o includ aici. Anna nu știe despre tine deloc. Îi voi spune, dar nu încă. Doare mult prea tare acum. Folosește adresa oficiului poștal și în caz de urgență. Sper că nu va fi nevoie de asta, dar dacă afli vești despre familia mea pe care să mi le transmiți, folosește adresa.

În curând va deveni mai ușor pentru amândoi, sper.

Toată iubirea și recunoștința mea,

Walter

Scrisoarea este ca un cuțit în inimă. Eu fac parte acum din trecut. Viitorul lui e alături de Anna.

Nu se va întoarce niciodată. Nu va mai ține legătura cu mine deloc.

Citesc și recitesc. Ating hârtia pe care a atins-o el. Încerc s-o adulmec, să văd dacă a rămas măcar puțin din el pe pagină. Dar nu este. Găsesc doar o parte micuță din noua lui viață. Și odată ce familia lui va pleca și ea, nu va mai fi rămas aici nicio urmă de-ale lui, în acest oraș în care s-a născut.

– Ai pierdut cafeaua și tortul! strigă Bertha când, în cele din urmă, deschid ușa din dos și mă întorc cu Kuschi încă pipăind scrisoarea în buzunar.

– Oricum nu mi-e foame, îi spun, apoi îi dau drumul lui Kuschi din lesă.

Bertha ia o cârpă și începe să șteargă vesela pe care tocmai a spălat-o.

– Totul în regulă, *Fräulein* Herta? mă întreabă ea și îi văd îngrijorarea.

Înghit în sec.

– Stai jos, îmi ordonă ea. Îți fac niște ciocolată caldă.

Mă așez pe bancheta de la masa mare, din stejar.

– Mulțumesc, Bertha, mormăi.

O urmăresc cum toarnă laptele într-o oală, ia niște cacao și îl pune cu lingura într-o oală la răcit. Adaugă zahărul și se apleacă deasupra aragazului în timp ce amestecă în lapte. Pare că măcar ea a fost iertată de către părinții mei.

– Ți-e dor de el, bănuiesc, spune ea.

– Chiar atât de tare se vede? Mi-a trimis o scrisoare. Se pare că se obișnuiește cu viața la Londra.

– Asta e bine, nu? Nu avea prea multe de făcut aici, nu-i așa?

– Știu. Merită o viață bună, mai ales după tot…

Mă țintuiește cu privirea.

– Și tu la fel, *Fräulein* Herta. Și tu la fel.

– Chiar și după tot chinul prin care v-am trecut?

– Toate sunt iertate, *Fräulein*. Am și uitat.

Ia vasul de pe aragaz și toarnă laptele aburind în oală, amestecând încontinuu.

– Se însoară, știi. Trebuie s-o facă, ca să obțină viza.

Bertha așază oala, un bol cu zahăr și o farfurioară pe o tavă.

– Nu știu multe, e adevărat, spune ea încet. Dar știu câte ceva despre dragoste. Și încă un lucru: nu poți să te agăți de Walter pentru totdeauna. A plecat. În siguranță, dar plecat. E timpul ca și tu să mergi mai departe și să găsești pe altcineva.

– Dar tu nu ai făcut asta niciodată.

Așază tava dinaintea mea și mă privește drept în față.

– Tocmai de aceea știu că *tu* trebuie s-o faci. S-a încheiat. Din fericire, niciunul din voi nu a avut de suferit, iar pentru asta trebuie să fii recunoscătoare. Ești tânără. Ai mulți ani înainte. Își pune o mână pe umărul meu și apoi se întoarce la chiuvetă să-și continue treaba.

Torn ciocolata aburindă și iau cana. Mă uit la Bertha recunoscătoare.

Uită-l. Mergi mai departe. Trăiește o viață normală din nou.

Voi încerca, scumpa mea Bertha. Voi încerca.

Mai târziu, după ce toată lumea a adormit, mă ridic din pat și aprind lampa de citit. Sunt rezemată de perne și îi răspund lui Walter. Îi voi da scrisoarea Ernei s-o trimită. Nu pot risca cu Ingrid trădătoarea sau cu oricine altcineva care îi raportează lui Vati că am fost văzută la oficiul poștal trimițând scrisori în Anglia.

Dragul meu,

Sunt foarte ușurată că ai ajuns în siguranță și că, deși bizar și diferit, ca să zic astfel, ai avut parte de o primire caldă în Anglia. Sper foarte mult că vei reuși să trăiești viața pe care o meriți și că Anglia va rămâne ferită de ideologia nazistă.

Nu pot începe prin a-ți spune cât de singură mă simt, acum, că ai plecat. E ca și cum inima mi-a fost smulsă din piept. Am zâmbit când ai pomenit de golul în formă de Hetty. Ar trebui să știi că și eu trăiesc cu un gol în formă de Walter. Este, desigur, mai mare, date fiind mărimile noastre diferite. Pot să te aud cum râzi la asta.

Kuschi a fost principalul meu sprijin, cu toată sinceritatea, dar Erna îmi e și ea alături, iar acum, că ai dispărut, îmi este permisă mai multă libertate din nou. Deci, m-am întors la ședințele interminabile ale LFG și la cursurile de la școală. Abia mai suport LFG-ul, dar trebuie să merg, nu am de ales. Așa că mă voi afunda în studiu, teme și sper să pot obține o notă destul de bună la bacalaureat ca să pot studia în străinătate apoi. Încă îmi doresc ca într-o zi să fiu doctor.

Voi discuta cu familia Ernei ca să văd dacă se poate face ceva pentru a-i ajuta pe verii tăi să ajungă în Anglia. Trebuie să fiu atentă să nu îl fac suspicios pe Vati, care nu m-a iertat.

Dacă ar fi fost o cale prin care să fi părăsit Germania împreună! Dar nu a fost, iar din acest motiv, deși mă doare enorm fie doar și s-o scriu, știu că e cel mai bine pentru tine să nu mai comunicăm. Nu vreau să-ți creez probleme cu viitoarea ta soție. Îmi amintesc de

Vati și de amanta lui și e insuportabil când mă gândesc la Mutti și cum ar reacționa dacă ar afla. Știu că ai onoare și că ești bun la suflet, așa că nu ai fi în stare să te comporți rău cu soția ta. Trebuie să începi cum se cuvine o viață nouă cu Anna. Nu voi fi niciodată „cealaltă femeie“.

Nu sunt sigură pe deplin că voi reuși să-mi revin pe de-a-ntregul de pe urma a toate astea, dar voi încerca.

Te rog să nu uiți că mă voi gândi mereu la tine.

Toată dragostea mea, acum și întotdeauna,

Hetty

31 decembrie 1938

Se aud clinchete de pahare de șampanie; murmurul conversațiilor în șoaptă. Râsete ușoare. Muzică de fundal la gramofon – Bruckner, cred. Nimic deplasat pentru o familie care încă îl jelește pe primul născut, care s-a adunat laolaltă de Anul Nou. Familia și prietenii apropiați, atât; reconfortanta intimitate a prezenței lor.

Îi privesc din locul meu de lângă șemineu, unde spatele îmi e încălzit de focul vioi. *Oma*, îmbrăcată în negru, stă așezată în mijlocul camerei, pe fotoliul lui Vati, sorbind Sherry și odihnindu-și gleznele umflate pe sofa, în timp ce Mutti, cu părul negru și roșul de Bordeaux al rochiei ei, un zâmbet subțire așternut pe chipul palid, se mișcă printre musafiri. Mătușa Adèle, vioaie de fel, este și ea prezentă cu fiica ei Eva, care e mai degrabă tristă, și logodnicul acesteia, un ofițer SS blonduț. Lordul Maior Otto Schultz, soția acestuia și trei copii mari, stau toți împreună cu judecătorul Fuchs și încă doi bărbați. Îl recunosc pe Josef, editorul de la ziar, secretara lui Vati și câteva dintre prietenele cele mai apropiate ale lui Mutti și soții lor. Mi-a fost permis să vin cu doi invitați, așa că am ales să-i aduc pe Erna și pe Tomas, care stau împreună cu Eva, logodnicul acesteia și Adèle.

Nu intenționez deloc să vorbesc cu cineva din încăpere. Un pahar de șampanie așezat în mâna mea, pregătit să mă însoțească în Anul Nou. Nu m-am atins deloc de el.

Vati, îmbrăcat somptuos, în sacoul său din catifea pentru cină, intră alergând în cameră.

– Prieteni, invitați, priviți cât este ceasul! Trebuie să-l ascultăm pe *Herr* Goebbels și discursul pe care-l va ține cu ocazia Anului Nou.

Se îndreaptă spre radio și cineva ridică acul de la gramofon, pentru a opri muzica.

– A început deja.

– *…1938, un an al miracolelor. Prin anexarea Austriei, optzeci de milioane de germani au fost uniți într-un măreț Reich, prin revenirea a zece milioane de cetățeni într-un singur, miraculos an. Ar fi ușor să uităm magnitudinea a ce am reușit să facem într-un timp atât de scurt. Ar fi ușor să uităm că astfel de reușite ar fi părut imposibil de*

îndeplinit înainte să aibă loc, care acum, când s-au petrecut, par aproape ușor de împlinit. Scepticii din jurul nostru, dintre care au mai rămas puțini, rânjesc și arată spre inevitabilele probleme mici și triviale, care se ivesc ocazional. Acești sceptici, această minoritate, cu banii și educația lor, au mai multă încredere în rațiunea lor rece decât în inimile calde, idealiste ale maselor. Ei rămân ancorați în trecut, abia sunt atenți la prezent și absolut deloc cu gândul la viitor, lipsindu-le orice fel de imaginație pentru a vedea măreția viitorului nostru german național. Pentru acești sceptici slabi, care tremură, problemele nu sunt făcute pentru a fi înțelese și depășite. Nu îi vom atrage aproape de noi pe acești plângăcioși. Masele nu vor să aibă de-a face cu ei. La încheierea acestui an glorios, poporul este încântat de ceea ce a fost atins, iar noi putem privi înainte, cu încredere și curaj, spre 1939…

Tomas apare de nicăieri lângă mine, apucându-mă de cot. Îmi zâmbește de sus, apoi se apleacă și îmi șoptește la ureche:

– Am niște așteptări din partea lui 1939.

– Vai… spun și îmi întorc capul.

Soarbe din pahar într-un mod care mă face să cred că nu a mai băut niciodată șampanie înainte. Îi zâmbesc, iar el se leagănă pe călcâie și pe fața lui se citește optimismul.

Discursul s-a încheiat, iar Vati bate din palme ca să spună câteva cuvinte și el.

– După cum știți, a fost un an dificil, mai ales pentru scumpa mea soție, Hélène. Dar, cu sprijinul vostru, prieteni apropiați și familie dragă, cred că am reușit să trecem de ceea ce a fost mai greu. Să sperăm că 1939 ne va aduce pace și liniște tuturor, iar noi vom reuși să înaintăm în acest an cu curaj, constanță și hotărâre în sufletele noastre, ca să continuăm această misiune a noastră, acum că facem parte din această măreață familie de *optzeci de milioane* de inimi germane care bat ca una singură, mergând împreună înainte spre destinul nostru comun. Pentru Patrie, *Heil Hitler!*

Izbucnesc aplauze și toată lumea bea în cinstea viitorului.

Eu și Erna ne privim una pe alta, iar ea știe că mă gândesc la Walter. Cum pot să toastez în cinstea Patriei care a creat un ocean de disperare între mine și el? Îl trimite pe Tomas să o caute pe Ingrid și bea puțină șampanie.

– Hetty, spune ea, văzându-l că se îndepărtează, ești palidă ca o fantomă. Ce s-a întâmplat?

Nu îi spun despre îngrijorarea care nu-mi dă pace de câteva zile. Ceva ce ar fi trebuit să se întâmple nu s-a întâmplat. Mergem într-un loc mai liniștit din încăpere, unde nu putem fi auzite.

– Acum două zile, îi spun, m-am dus înapoi la cafeneaua Lenei și m-am întâlnit cu mama lui Walter. I-am făcut o promisiune…

– Ce promisiune?

Erna se apropie de mine ca să nu fim auzite.

– Am promis că voi încerca să-i scot pe tatăl și pe unchiul lui Walter din lagăr.

– Dar, Hetty, nu poți!

– A fost atât de dureros, Erna! *Ea* a fost atât de demnă de milă. M-a implorat, a plâns iar și iar, ca și când eu eram ultima ei speranță. Iar dacă nu au fost eliberați până acum, mă întreb dacă mai sunt în viață.

– Nu este ceva ce poți face tu, Hetty. Nimic! Ce se aștepta…

– Iată-ne! Tomas se împinge în noi, punându-i Ernei în mână un pahar de șampanie plin, care dă pe-afară fâsâind. Noroc, s-o dăm pe gât! zâmbește el și bea totul dintr-o înghițitură.

– Soarbe-l ușor, Tomas, te rog! spune Erna. Nu e bere. De fapt, ne poți lăsa singure, pe mine și pe Hetty, câteva minute? Te rog!

Își mută privirea de la Erna spre mine și ne face cu ochiul.

– Bine. Dar mă întorc.

Un fior îmi coboară pe spate.

Se leagănă, apoi se îndepărtează de noi și se îndreaptă spre ofițerul Evei. Tresar când îl văd atât de dizgrațios, cu râsul lui prea zgomotos.

– E în regulă, zâmbește Erna și îi face semn din mână. Ce spuneai?

– Îmi amintesc de ea, de mama lui Walter. Acum mulți ani, înainte să ne fi mutat în casa asta, Mutti, Karl și eu fuseserăm invitați la ceai. Cred că aveam șase sau șapte ani, dar mi-o amintesc. Părea atât de elegantă. Nu elegantă ca Mutti, ceva diferit. Avea o încredere fermecătoare, lipsită de griji. Mutti a fost mereu *vulnerabilă*, presupun. Mereu s-a bazat pe Vati pentru tot. Dar această doamnă, atât de mică și de delicată, radia toată și era plină de energie. Persoana din cafenea, Erna, era complet diferită. Era mizerabilă și fragilă. Nespălată, săracă și disperată. M-a făcut să înțeleg că, dacă o persoană e tratată ca un câine vagabond, se transformă într-unul.

– E oribil, Hetty, cu adevărat oribil! Dar *tu* nu poți face nimic. E o problemă mult prea mare pentru tine.

– Nu. Îmi dau seama acum. Dar poate că există o modalitate prin care îi putem ajuta pe copii. Walter a menționat asta în scrisoarea lui, ceva despre trenurile pentru *Kindertransport Special*. Aceste trenuri îi duc pe copii la familii din Anglia, până când părinții lor găsesc un loc sigur unde să se ducă. Crezi că tatăl tău știe cumva cum am putea aranja ceva?

– Nu știu. O să-l întreb. Dar nu trebuie să spui sau să faci ceva între timp. Ar putea pune în pericol totul. Dacă tatăl tău bănuiește ce pui la cale…

– Dar i-am promis lui Walter. Cum să nu încerc măcar? Toți oamenii importanți sunt în această cameră. Vorbesc despre victorii și reușite mărețe, dar mai este o parte a acestei povești, nu-i așa? Ar trebui să folosesc această ocazie. De a vorbi liber. Dacă nu o fac eu, cine o va face? Nu voi putea să merg înapoi la cafenea cu capul drept. Nu pot să stau și să mă uit la femeia asta și să-i spun că nu pot face

nimic.

Ochii Ernei se măresc.

– Hetty, nu gândești limpede. Dacă spui un singur cuvânt împotriva lui Hitler sau a guvernului, ești terminată – și la fel va fi și pentru mica noastră mișcare de rezistență. Ai semna certificatul de deces al familiei *mele* în același timp.

Tomas revine și încheiem discuția.

Mă uit în jur la oaspeți, la Mutti și Vati și mă întreb cum am ajuns să mă simt ca un străin în această încăpere.

Este trei și jumătate dimineața, iar Vati își ia la revedere de la ultimii musafiri care pleacă, Otto și familia sa. Ușa de la intrare se trântește, am rămas doar noi doi, față în față în holul de la intrare, tăcerea s-a lăsat peste tot în jurul nostru. Mutti s-a dus de mult la culcare. Ingrid și Vera, fata care o va înlocui în curând, termină curățenia în camera de oaspeți.

– Ei bine, zice el rigid. E ora de culcare.

Trece de mine, iar eu îl prind de braț.

– Vati…

Se poartă de parcă s-a atins de ceva dezgustător.

– Ce e?

Sfatul Ernei și al Berthei îmi răsună în minte. *Taci. Uită de Walter. Mergi mai departe.* Dar imaginea lui Walter distrus, rănit mă bântuie. Gândul la ce are să li se întâmple celor rămași în acel lagăr și ce *ar putea* să i se întâmple mamei sale nu îmi dă pace.

– Ce e? urlă Vati din nou cu chipul său dur, nerăbdător să plece.

– Îmi… Îmi pare rău pentru tot. Sper că mă vei putea ierta.

Se doresc a fi cuvinte de împăcare, dar chiar mie îmi sună a cuvintele unui laș.

– Da. Ei bine, asta depinde de tine și de cum te vei purta de-acum înainte.

– Voi face tot ce pot, Vati.

Își îndreaptă umerii și mă privește ochi în ochi.

– Vom lăsa asta în urmă, dar nu voi uita. Nu vei mai umbla prin oraș fără ca mama ta să știe unde te afli. Nu te vei mai… amesteca… cu cei indezirabili. Vei fi fiica pe care o merit. Nimic mai puțin.

– Da, Vati, șoptesc.

– Du-te la culcare, Herta.

Înghit cuvintele pe care mi-am promis că le voi spune în această seară și îl privesc cum urcă scările apăsat. Cuvinte de implorare sunt înlocuite de alt plan. Nu voi fi îngenuncheată de Vati și de amenințările sale. Pot să fiu o persoană mai bună de-atât.

8 ianuarie 1939

Din nou acea minge din stomacul meu. Îmi doresc să se liniștească, dar e prea multă salivă. Nu pot să înghit. Sar și fug la baie și vomit bila galbenă în apa limpede a vasului de toaletă. Tremur toată, trag apa, apoi mă stropesc cu apă rece ca gheața pe față.

În lumina mohorâtă a dimineții, reflexia mea în oglindă este palidă ca a unei stafii, ochii goi și lipsiți de viață. Broboane de sudoare îmi strălucesc pe frunte în ciuda frisoanelor. În ultimele zile n-am făcut mai nimic, iar vomitatul s-a liniștit doar pentru moment. Greața se va întoarce și va rămâne alături de mine pentru tot restul zilei.

Înapoi în cameră, deschid ferestrele larg și mă uit afară la răsăritul gri, cețos de pe strada goală. Crengile rigide ale cireșului sunt goale. Pare mort. Dar înăuntrul trunchiului său mare viața doarme în așteptarea căldurii primăverii, care să împingă seva la capătul fiecărei ramuri și rămurele. Apoi va înflori.

1939. Un an nou. O nouă speranță. O nouă viață.

Mă gândesc cu speranță la lenjeria pătată de sânge.

Te rog, Doamne. Te rog, să nu fiu însărcinată…

– Unde e Bertha?

Mutti e singură în bucătărie și amestecă ceva într-o tigaie pe aragaz.

– A plecat.

– Plecat?

– Am fost nevoiți. După ce a făcut în noapte aia…

– *Ce? S*pune-mi, te rog, că nu ai concediat-o pe Bertha!

Mutti nu se uită la mine. Greața pe care o simt devine tot mai puternică.

– Eu și Vati am discutat despre asta. Trebuie să ai încredere în angajații tăi. Odată ce încrederea e trădată, nu există cale de întoarcere.

– Dar de ce? Nu e vina Berthei, ți-am mai spus! A fost a mea. De ce nu mi-ai spus mie?! Nici măcar nu am apucat să-mi iau rămas-bun.

– Am fi făcut-o mai din timp, dar a fost extrem de dificil să o înlocuim pe Bertha fix înainte de Crăciun. Am căzut de acord ca ea să stea până când găsim o altă bucătăreasă de încredere, spune Mutti, luând cu lingura un ou din tigaie și

punându-l într-o farfurie. Va începe de lunea viitoare. Va trebui să ne descurcăm până atunci. Obișnuiam să gătesc, adaugă ea aproape surprinsă. Sunt sigură că îmi amintesc eu ce trebuie să fac. Apucă farfuria și pleacă din bucătărie. Micul dejun e servit! spune.

Cum a îndrăznit Vati să se descotorosească de ea astfel? A fost vina mea și nu am avut ocazia să spun… ce? Dacă știa, de ce nu mi-a zis nimic? Nu mi-a trecut prin minte că va veni o vreme când Bertha nu va mai fi în preajmă. Făcea și ea parte din această casă, din viața mea. Până acum nu am avut nici cea mai vagă idee despre cât de importantă era. Oare cine va veni va sta de vorbă cu Kuschi și îi va arunca resturi de mâncare de la bucătărie? Va fi acolo, dreaptă și bună, cu tort, cafea și o ureche pregătită să mă asculte? Abia acum înțeleg golul de afecțiune, bunătate și înțelegere care rămâne în urma ei. Mă simt vinovată.

– Unde s-a dus? O urmăresc pe Mutti în sufragerie. Poți măcar să îmi spui? Vreau să îmi cer iertare. Să-mi iau la revedere.

– Cred că a găsit un post ca bucătăreasă într-o pensiune. I-am dat scrisori de recomandare bune și plata pe o lună. Am fost foarte generoși, dată fiind situația. Ah, era să uit…

Mutti scoate un plic din buzunar. Inima îmi bate cu putere, dar scrisul de mână nu mi-e cunocut.

– Ce este?

– E de la Tomas.

Fräulein *Hetty,*

Am încercat să găsesc curajul de a te întreba și în trecut, dar mi-a lipsit cu desăvârșire. Am crezut că o scrisoare ar fi potrivită pentru cineva ca tine. Mi-ar plăcea foarte mult dacă ai vrea să vii cu mine la o plimbare duminică după-amiaza (mâine) la ora trei, pentru o oră. Știu că îți place să-ți plimbi câinele. Așadar, ai putea să mă plimbi și pe mine?

De asemenea, aș fi foarte onorat dacă ai veni cu mine la dansul organizat de Liderul Tineretului Hitlerist al unității mele, peste trei săptămâni, într-o zi de duminică. Vor fi și fete de la LFG, pe unele sigur le cunoști. Erna este și ea invitată. Dar mi-ar plăcea foarte mult dacă ai veni ca invitata mea.

Sincere gânduri de bine,

Tomas Köhler

Of, Tomas, ce să spun? Am nevoie de tine ca prieten, dar nimic mai mult. Se poate să-i spui asta unui băiat fără să-l ofensezi?

Mă gândesc la îndemnul lui Walter, acela de a-mi găsi o altă iubire, și la sfatul

gentil al Berthei. Pare imposibil în acest moment, dar probabil ar trebui să încerc. Nu Tomas, desigur, dar poate va fi cumsecade la acest dans. Nu voi ști dacă nu voi merge cu inima și mintea deschise.

În regulă, Tomas, te voi însoți săptămâna viitoare și voi veni la seara dansantă.

Dar ca amică, te rog să reții. Doar ca amică.

– Am fost chemat la o ședință miercuri, în München, ne spune Vati după cină. Asta e, Hèléne! Radiază de o energie pe care nu am mai văzut-o la el de dinainte de moartea lui Karl.

– Mă vor promova la gradul de *Oberführer*.

– De unde știi sigur? întreabă emoționată Mutti.

– Am fost informat din surse sigure.

– Oh, Franz, astea sunt vești nemaipomenite!

– *Schutzstaffel*-ul se mărește atât de repede, încât cei care și-au dovedit aptitudinile de lider trebuie promovați, pentru a se asigura disciplina și autoritatea absolută tot timpul. Se lasă pe spătarul scaunului. Soarbe din cafea. Am fost de încredere și dedicat. În special în timpul revoltelor din noiembrie. Oamenii noștri s-au purtat exemplar.

Îmi înfig adânc unghiile în brațele pe care le țin pe sub masă, până când începe să mă doară.

– Va trebui să ne mutăm? întreabă Mutti.

– Pentru moment, nu. Într-adevăr, mi-a fost dat un pont că, dacă următoarele șase luni merg bine, voi urca repede în ierarhia SS-*Gruppenführer*. Sunt unii care spun că cei cu un astfel de grad pot conduce nu doar districtul lor SS, ci chiar și pe cel de poliție. Știu că mă au în vedere. Astfel, putem superviza tot ce se petrece în regiune prin intermediul SS, al poliției, al serviciilor de informații și prin intermediul administrației. Ingenios din partea lui Himmler să croiască SS-ul astfel încât să aibă autoritate totală asupra tuturor agențiilor. Așa nu poate exista competiție sau luptă în interiorul acestora care să ne distragă de la scopurile noastre extrem de importante și, în cele din urmă, de la scopul nostru suprem.

– Minunate vești, Franz. Deși eu m-am tot gândit la un nou început altundeva.

– Va trebui să renunț la ziar, continuă Vati încruntat. Obligațiile mele la SS sunt prea mari ca să continui așa. Îl voi promova pe Josef Heiden să conducă ziarul pentru mine. Am încredere deplină în el, iar el deja muncește foarte mult zi de zi. Și, draga mea, se apleacă și o mângâie pe Mutti pe mână, mă gândeam că poate ar trebui să ne luăm o casă undeva la țară. Să fugim acolo o dată la două săptămâni. Putem să invităm și niște prieteni, ca să ne distrăm împreună. Ce spui? Ca să mă revanșez pentru cât am stat aici.

Îmi imaginez o casă drăguță, cu fumul ieșind pe coș, o grădină mare, poate câteva găini și un cal sau doi. Îi va lua, oare, pe Hilda Müller și pe ceilalți copii ai săi acolo? Două familii care se schimbă la fiecare sfârșit de săptămână.

Stomacul meu se contractă și simt cum voma începe să urce, arzându-mi gâtul, dar încerc să mă controlez.

– Vera? Tu ești? strigă Mutti, auzind pași în hol.

– Da, *Frau* Heinrich? Vera apare în tocul ușii îmbrăcată în halatul ei. Am uitat să ridic hainele de la spălat mai devreme.

– Ah, ce bine, am niște scrisori pe care să le trimiți, zice Mutti ieșind din cameră ca să le aducă.

– Deci, ce crezi, Herta? Ei? Tatăl tău, în vârful ierarhiei?

– Poate, spun înainte să am timp să mă gândesc bine la ceea ce zic, într-o astfel de poziție te vei gândi cu atenție la unele dintre politicile împotriva evreilor.

Scaunul său scârțâie în timp ce el se apleacă spre mine, privindu-mă imediat cu ochii lui duri și reci precum sticla.

– Să nu mai spui niciodată așa ceva, zice el scorțos. Nu voi uita niciodată ce ai făcut, fetițo, cum m-ai șantajat. Cu cât mă gândesc mai mult la asta… Își strânge buzele și își încleștează pumnii. Dacă s-ar afla, ar pune în pericol absolut tot. Mizele sunt mai mari decât oricând.

Deschide gura ca să spună mai multe, dar Mutti se întoarce în cameră. Închide gura și se așază la loc. Nu se mai uită la mine.

Iar tot ce simt sunt bătăile tot mai puternice ale inimii mele.

A doua zi, pe la trei, Tomas bate la ușă, căutându-mă. Ingrid rânjește, în timp ce eu și Kuschi părăsim casa. Nici nu trebuie să spună ceva, fiindcă privirea ei este destul de edificatoare. În doar câteva zile pleacă spre casa părintească, unde va rămâne însărcinată cu un ofițer SS perfect. Așadar, ea îmi este superioară mie în toate felurile. Abia aștept ca tot ce știe despre mine, și ea însăși, să dispară. Mă rog să aleagă să nu se mai întoarcă vreodată.

Parcul Rosenthal este complet gol, iar eu și Tomas ne plimbăm umăr la umăr, cu Kuschi adulmecând fericit prin împrejurimi. Ninge puțin, dar nu se așterne zăpada pe pământul umed.

– Ce nenorocit de frig, comentează Tomas, schimonosindu-și fața și ascunzându-și bărbia și mai adânc în gulerul ridicat al hainei. Respirația îi aburește ochelarii. Scuze!

– E ianuarie, Tomas, la ce te așteptai?

– Nu e foarte plăcut, asta e tot, spune el ridicând din umeri.

– Nu mă deranjează.

Se uită la mine, iar fața i se luminează.

– Ți-a plăcut scrisoarea mea? M-am gândit că poate scrisul o să-ți atragă atenția. Știu că îți plac lucrurile astea.

– Da, Tomas, dar nu trebuie să-mi scrii.

– Și vei veni la dans?

– Da, dar…

– Știi, Hetty, eram atât de emoționat! De fapt, scrisul a fost mai ușor.

– Nu trebuie să fii emoționat, Tomas, ne știm dintotdeauna.

– Dar nu *astfel*. Și, vezi tu, persoana care eram cândva, știi tu, în copilărie, ei bine, nu mai sunt așa, dar sunt îngrijorat că, într-un fel sau altul, mă vezi în continuare ca pe acel copil inutil.

Grăbește ritmul mersului, care se sincronizează cu viteza discursului său, tot mai rapid și mai rapid.

– Dar niciodată nu am crezut că ești un copil inutil!

– O, dar am fost! Eram jalnic. Eram bătut mereu. Dar acum *eu sunt* cel care dă bătaie. Sunt puternic, vezi, și când această ucenicie stupidă se va încheia, în sfârșit mă voi alătura armatei și atunci o să vezi tu, Hetty, o să vezi tu cine sunt eu. O să vezi tu de ce sunt capabil. Am ambiție și abia aștept să mă alătur luptei.

– Tomas, te rog, oprește-te! Nu ai nimic să-mi demonstrezi mie, mai ales după, ei bine, știi tu, afacerea aceea urâtă cu Walter.

Acum merge repede în față și nu sunt sigură că a auzit. M-am gândit cu atenție ce să spun, astfel încât să nu îi dau vreo speranță falsă, dar abia s-a uitat la mine, darămite să mă fi ascultat.

– Știu că încă nu sunt ce trebuie, nu încă. Dar îți promit că voi fi. Niciodată nu am visat… Dar, știi și tu, se pot întâmpla miracole, nu? Adică, sunt o grămadă de exemple, nu-i așa? Și *știu* că sunt mai bun decât idioții ăia de la fabrică cu care am de-a face. Sunt mult mai bun decât ei toți la un loc! Serios, ai fi surprinsă, Hetty, de conversațiile lor. Glumele – spun cele mai proaste glume, de cel mai prost gust, iar unele sunt despre Führer. Nu mai fac asta în fața mea, nu de când l-am dat pe mâna autorităților pe porcul ăla, Bruno, că avea gura slobodă, dar știu că tot nu pot să se abțină. Idioții naibii!

Se oprește ca să respire, pieptul său urcă și coboară sacadat.

– Tomas, e în regulă, știu că nu ești ca ei. Nu trebuie să-mi demonstrezi nimic.

Își scutură capul.

– Ești drăguță că spui asta, chiar ești dulce. Dar trebuie *să-ți arăt*.

– Nu, nu trebuie, fiindcă suntem *prieteni*, Tomas! spun repede. Adică, nu te simți așa cu Erna sau cu alți oameni, deci nu ar trebui să te simți așa nici cu mine.

În sfârșit, se oprește și se uită mai bine la mine prin ochelarii lui murdari. Respirația lui se liniștește și dă din cap, cu brațele strânse pe lângă corpul rigid.

– Da, Hetty. Da, înțeleg. Și sunt norocos, murmură el. Nu că nu cred în astfel de lucruri, dar… Cum e mama ta?

– Mmm, e bine.

Măcar o fi priceput mesajul?

– Bun. Bun, asta e bine. Se uită la ceas. Știu că nu vor să stai pe-afară prea mult, deci o luăm înapoi?

Am ajuns la marginea drumul. Pădurea întunecată se întinde în fața noastră, iar

amurgul plutește deasupra noastră. Dintr-odată, mă apucă tremuratul.

– Da. Intri să bem ceva cald?

Dă din cap, aparent mulțumit.

– Kuschi, plecăm! strig eu.

Nu primesc niciun răspuns, așa că stau și aștept, privind printre trunchiurile subțiri și goale ale copacilor.

– Kuschi! strig din nou, mai tare de data asta.

În sfârșit, conturul lui negru și flocos apare alergând printre copaci, cu urechile lăsate și coada ridicată, ca și când ar fi fugărit de diavol.

Nu-mi este mai ușor fără tine aici, dragostea mea, și mă întreb dacă îmi va fi vreodată. Acea zi, 15 martie, ziua în care te căsătorești, se apropie tot mai mult. Îmi doresc să nu-mi fi spus. Ți-am citit scrisoarea iar și iar, o știu pe de rost. Uneori, decizia mea slăbește, iar atunci iau stiloul ca să-ți scriu. Dar, dacă încep, nu mă mai opresc deloc. Trebuie să rămân puternică, astfel că în acest jurnal scriu tot ce simt. Știu că ai ținut legătura cu Erna. Mi-a zis că ești îngrijorat din cauza mea și că te gândești mereu la mine. Că doar vrei să știi dacă sunt bine. Am rugat-o să-ți spună că sunt bine, doar îmi văd de viață, dar bănuiesc că nu mă vei crede. Tatăl Ernei s-a întâlnit cu un voluntar englez de la Kindertransport, care a venit aici, dar au fost copleșiți de cereri de la părinți disperați și nu a reușit să asigure transport de data asta. Of, mă simt atât de neputincioasă, inutilă și obosită! Cât de mult mi-ar plăcea să pot să dau timpul înapoi și să fiu în brațele tale. Îmi imaginez cum ne plimbăm de-a lungul râului, tu și cu mine, împreună cu Kuschi, care sare fericit pe lângă noi. Îmi imaginez ce mi-ai spune. Mi-ai zice:

– Hetty, împreună putem face orice.

Dar nu este așa, nu? Tu exiști doar în mintea mea, o amintire începătoșată.

4 februarie 1939

Petrecerea este în toi când eu și Tomas ajungem. Doi băieți masivi de la Tineretul Hitlerist ne taie numele de pe listă și ne lasă să intrăm.

Ne facem drum spre bar prin camera plină de fum. Mirosul este aproape insuportabil și simt cum mă cuprinde un val de greață. O văd pe Erna stând alături de un grup de fete de la LFG. Ne facem semn cu mâna. Tomas ne cumpără fiecăreia câte un pahar de Sherry. Iau o înghițitură mare, sperând că gustul dulce, ca de medicament, mă va ajuta să alung starea de rău. Peste tot în jurul nostru se întorc capete. Ochii lor trec peste mine și, ca de obicei, se holbează la Erna – minunatul *object d'art*.

Nu e de mirare că Karl s-a îndrăgostit atât de tare de ea. Săracul, drăguțul de Karl! Erna este indiferentă la toate privirile insistente. Stăm și ne uităm la dansatorii care au grijă să se miște cum trebuie. Fără mișcări curajoase sub ochii critici ai câtorva ofițeri Gestapo, care se plimbă prin jur. Îmi golesc paharul și rămân cu o senzație de căldură și o ușoară amețeală. Mă simt puțin mai bine. Tomas îmi zâmbește de unde stă, la oarecare distanță, discutând cu un băiat într-o uniformă gri de armată și bereta așezată elegant.

– Mai vrei unul? mă întreabă el.

– Da, te rog, îi răspund.

Tomas și celălalt băiat vin cu băuturile și ni se alătură mie și Ernei. Trupa cântă o melodie nouă. Locul de dans se umple repede.

– Dansează cu mine, mă invită Tomas, întinzându-mi mâna.

Mă apucă de talie și mă conduce spre ringul de dans, făcând piruete pentru a se da din calea celorlalte cupluri. Pasul nostru nu este sincronizat și mă tot împiedic de el. E diferit de Walter, cu ale cărui trup și pas mă potriveam atât de bine. Mă uit peste umărul lui Tomas și o zăresc pe Erna, cu gura aproape de urechea arătosului soldățel, care a rămas fără beretă și are părul ciufulit. Îl simt pe Tomas uitându-se la mine, dorindu-și să îi răspund la fel, dar nu pot. Nu vreau.

Încep să amețesc. Alcoolul, atmosfera încărcată de fum, toate aceste corpuri transpirate care simt că mă apasă. Deodată, totul devine mult prea zgomotos.

– Am nevoie de aer, îi șoptesc lui Tomas, sprijinindu-mă de el, temându-mă să nu

leșin.

– Sigur. Hai să ieșim.

Mă apucă de talie și mă conduce spre ușă. Aerul proaspăt mă lovește din plin. Ne îndepărtăm de cuplurile languroase, adunate în jurul intrării, și ne sprijinim cu spatele de perete. Iau câteva guri de aer, iar capul începe să mi se limpezească.

– Mulțumesc, îi zâmbesc eu lui Tomas.

– Haide, spune, hai să găsim un loc mai liniștit. Ar fi mai bine, nu?

Se uită la mine cu subînțeles.

Dau din cap bucuroasă că sunt iarăși la aer curat, că nu mă mai simt rău. Mă duce de mână într-un părculeț de peste drum de bar și stăm pe o bancă între doi copaci. Este liniște și întuneric, departe de lămpile stradale și de gălăgia din bar.

Cu o mișcare rapidă, Tomas vine înspre mine și mă apropie de brațul băncii. Își lipește buzele de ale mele, iar limba lui, dură și curioasă, își croiește drum în gura mea. Pute a bere și a țigări. Îi simt corpul greu și masiv peste mine, iar brațul băncii îmi intră adânc în spate. Sunt paralizată de șoc. Nu are nimic în comun cu atingerea ușoară, plăcută a lui Walter. Tomas este aţâţat și nu se lasă. Simt o umflătură în pantalonii lui pe măsură ce se freacă de coapsa mea.

Vreau să se dea jos de pe mine! Mă sufoc și mă lupt cu el pentru a respira, dar nu se mișcă, ci se lipește și mai tare de mine. Își strecoară mâna sub rochia mea și îmi apucă sânul, despărțindu-mi picioarele cu mâna. Panica începe să crească și încerc să mă feresc, așa că îmi întorc fața. Am mâinile prinse ca într-o menghină. Îmi strânge sânul și mă lupt să nu-mi desfacă picioarele, dar e prea puternic. Îmi ridică rochia și își lipește mâna de coapsa mea. *Nu, nu, nu. Te rog, nu face asta*. Mă zbat și mai tare. Îmi trage lenjeria intimă într-o parte, caută, trage și mă zgârie în încercarea lui disperată de a o da jos.

Acum mă lupt cu toată forța mea, înnebunită de panică, urlându-i în față. Mai rămâne câteva secunde, împingându-se și mai tare, apoi deodată îmi dă drumul. Se trage deoparte, apoi se ridică. Pieptul i se umflă cu mișcări sacadate, respiră cu putere.

Ne holbăm unul la celălalt. Mă răsucesc toată. Genunchii la piept, brațele în jurul lor, o minge mică, etanșă.

– Ce dracului?! Căcat!

Tomas se îndepărtează de mine.

– De ce nu te-ai oprit? M-ai rănit! zic plângând.

Derulez totul în minte. Ce am zis, ce am făcut de am ajuns aici? Ce l-a făcut să creadă…?

Își pune coatele pe genunchi, capul în palme. Tremură.

– Îmi pare rău, Hetty, m-am lăsat dus de val. Nu am vrut să te rănesc.

Îmi șterg gura cu mâna care-mi tremură.

Eu am fost de vină?

– Căcat! Căcat! Căcat! Am băut prea mult. Iartă-mă, te rog! Mă poți ierta?

– E... e în regulă, Tomas.

– La dracu'! Doar că îmi place foarte mult de tine. Adică... Dacă ai ști cât de mult te plac! Te iubesc! De atâta timp. Nu ar fi trebuit să insist atât de mult.

Tremur incontrolabil. Mă strâng și mai mult cu brațele. Nu a fost vina mea.

– Să nu-mi mai faci asta niciodată.

– Chestia e, Hetty, că m-am gândit la asta de o grămadă de timp. Mi-am dat seama că am abordat problema greșit. Deci, m-am gândit, e-acum ori niciodată, înțelegi?

– Acum ori niciodată să ce?

Îmi așez rochia. Spatele mă doare acolo unde mi-a intrat brațul băncii, iar sânul mi-e umflat. Aș vrea să pot să mă opresc din tremurat, îmi doresc să ne putem întoarce la bar, îmi doresc să pot să plec acasă. Credeam că te cunosc, Tomas. Dar se pare că te-am înțeles și eu greșit.

– Am fost mult prea laș. Niciodată nu am reușit să adun destul curaj.

– Ce mama naibii vrei să spui? Am crezut că suntem prieteni. *Doar* prieteni!

– M-am gândit la asta și mi-am dat seama că nu am fost suficient de clar. Trebuia să-ți *arăt* cât de mult te vreau, înțelegi, și am crezut că asta-i ceea ce îți doreai. Știi, după ce te-am văzut cu acel... acel nenorocit jegos!

Pumnii îi sunt încleștați, iar mușchii mandibulei i se contractă.

– Încă mă bântuie, Hetty.

Simt că mă suprinde furia.

– Ce credeai tu că vreau *eu*, Tomas? Ce fel de fată crezi că sunt? Cum îndrăznești să presupui…

Trebuie să mă îndepărtez de el. E nebun, instabil. Sar de pe bancă și o rup la fugă.

Aleargă după mine și mă prinde de mână.

– Stai! Uite, îmi pare rău, bine? Am înțeles totul greșit. Extrem de greșit. Mereu fac așa când vine vorba despre fete. Nu pot să nu mă simt gelos – tu ești tot ce mi-am dorit vreodată. Ești mai bună decât oricare altă fată. Dar niciodată nu ai fost accesibilă, mereu mi-ai scăpat. Trăind în casa aceea mare... Adică, ce zic, erai de neatins. Ca un fel de înger. Chiar și când eram copii, tu erai diferită. Când toți ceilalți se luau de mine, ție nu-ți păsa. Îi ignorai pe toți și stăteai cu mine. Dar ai făcut-o de la o mare înălțime, ca și când îți era milă. Adică hărțuirea s-a oprit numai datorită ție. Tu m-ai salvat, iar eu niciodată nu m-am putut ridica la înălțimea ta. Aș fi făcut orice ca să te impresionez. *Am făcut* totul ca să te impresionez. Dar știam că nu voi avea nici cea mai mică șansă de izbândă. O fată ca tine nu ar vrea niciodată să fie cu unul ca mine. Inspiră adânc și înfige călcâiul bocancului în pământ.

Capul mi se învârte și încep din nou să mă simt rău.

– Nu e adevărat, Tomas, oftez copleșită dintr-odată de oboseală. Mereu mi-ai plăcut ca prieten. Niciodată nu mi-a fost milă de tine.

– Dar atunci… în acea dimineață groaznică, când te-am văzut cu *el*... Fața lui Tomas se schimonosește plină de dezgust. M-a mâncat de viu. Am tot văzut imaginea aia, nu puteam să înțeleg, nu puteam s-o *suport*. Apoi mi-am dat seama – nu ești perfectă. Ești stricată, ca noi toți. Asta însemna că *aveam* o șansă. Evreul ți-a spălat mințile, știu asta, dar însemna și că puteam să te iert, fiindcă nu era vina ta. Nu am spus nimănui ce am văzut, mi-am ținut gura. Și am fost al naibii de răbdător! Deci merit *ceva* în schimb pentru toate astea, nu?

Mă uit la el. Simt un gust acru pe limbă.

Nu voi fi premiul nimănui.

– Tot vreau să îl rup în bătaie, spune Tomas, mutându-și greutatea de pe un picior pe altul, împingându-și ochelarii pe nas.

– Ei bine, nu poți! A părăsit țara, deci nu ai de ce să-ți faci griji în privința lui, îi spun eu calm.

– Slavă Cerului pentru asta!

Respiră adânc, apoi mă apucă de mână și se uită sincer în ochii mei.

– Îmi pare rău pentru adineauri. Sincer! Nu voi mai face aceeași greșeală a doua oară, dar, Hetty, *te rog*, fii iubita mea! O să înnebunesc dacă nu te am.

Vati are invitați când mă întorc acasă cu Tomas.

– Herta, tu ești? îl aud strigându-mă din sufragerie.

Nu-mi doresc nimic altceva decât să urc la mine în cameră, să mă afund în pat și să dispar în neagra uitare a somnului.

– Da, Vati, m-am întors de la dans.

Orice s-ar întâmpla, să fii mereu sinceră față de tine. Cuvintele lui Walter. Mă agăț de ele, un colac de salvare care mă scoate din apele disperării.

În sufragerie se află un om pe care-l recunosc din imaginile din ziare: Theo Gratz, șeful diviziei Gestapoului din Leipzig. Lordul Mayor Otto este și el aici, dar nu știu cine sunt ceilalți doi bărbați.

– Intră, Herta, draga mea! Nu sta acolo, vino aici, să te prezint acestor domni foarte amabili!

Vati, îmbujorat după o seară cu vin roșu și mâncare bună, mă invită cu brațele larg deschise și primitoare să mă alătur. Vati își pune o mână în jurul umerilor mei.

– Scumpa mea fiică, anunță el. Șaptesprezece ani și frumoasă.

Bărbații mustăcesc.

– Nu-i așa că e frumușică? întreabă, uitându-se la ei.

Vreau să fug departe de tot, dar rămân așa în mijlocul lor, ca o iapă, în timp ce se uită la mine din cap până-n picioare.

Vati râde și mă mângâie pe păr.

– Este puțin cam impulsivă, dar o perioadă la școala Hausfrau ar trebui să o

potolească. S-o liniștească. Cândva va fi o soție bună pentru bărbatul ei.

Bărbații dau din cap aprobator și îmi zâmbesc.

– Unde este Mutti? întreb în șoaptă.

– S-a dus la culcare, îmi răspunde Vati tot în șoaptă, și ne-a lăsat pe noi, bărbații, să ne vedem de ale noastre, adaugă pe un ton normal.

– Da, și eu ar trebui să fac asta, spune Gratz, uitându-se la ceas. Trebuie să-mi trimit raportul cu privire la situația din Dresda până mâine-dimineață, la nouă. Putem să încheiem aici?

– Sigur, zice Vati, devenind serios. Fugi, draga mea! Fă-ți somnul de frumusețe.

– Noapte bună, Vati! Noapte bună! le spun domnilor.

Mă prăbușesc pe bancheta din hol ca să mă descalț. Mă doare tot corpul și mă întreb dacă voi avea curajul să o fac. Rămân așa mult timp, privindu-mi picioarele, sprijinită de perete și ascultându-i pe bărbați cum vorbesc prin ușa deschisă.

– …e estimat la o mie cinci sute numai în cadrul *Lepziger Meuten*[42]. Clar că nu am reușit să facem suficient, iar rezistența s-a întins în orașe de-a lungul întregii Saxonii. În Dresda se știe prea bine doar…

E vocea lui Theo Gratz, cred. Ascult mai cu atenție.

– Și știi unde își desfășoară operațiunile? întreabă Vati.

– În zonele muncitorești, în principal – Plagwitz și în apropiere. Unii sunt comuniști. Unii sunt doar scandalagii. Dar sunt destui cât să ne facem griji. Cel mai îngrijorător este că mulți dintre ei sunt tineri. Se iau la bătaie cu trupele hitleriste, strigându-i porci și snobi, căutând în mod voit să-i atace.

Pentru un moment, tăcere. Inima-mi bate cu putere. Ar putea asta să fie ceva în care e implicat și *Herr* Bäcker? Nu este nici tânăr, nici din clasa muncitoare. Sau e vreo altă mișcare de rezistență? Poate că sunt multe, care apar peste tot. Crește în mine un licăr de speranță, un semn că, poate, nu totul e pierdut.

– Să propui în Dresda măsuri rapide și decisive, se aude iar vocea lui Vati. Nu putem permite ca acest haos să continue. Ar trebui să folosim retorica marxistă drept scuză pentru urmărire penală și să luptăm contra lor cu toată forța noastră, să îi eliminăm cât mai repede. Ar trebui să facem un exemplu din ei… să-i descurajăm pe alții de la…

Murmure de aprobare.

– Trebuie să plec, Franz, spune unul dintre ei. Îți mulțumesc pentru ospitalitate.

Îmi dau repede jos încălțările și urc pe furiș scările, pierzându-mă în întunericul de la etaj.

42 Grupări antinaziste, formate din copii, tineri și adulți, cu baza în Leipzig, care căutau să distrugă controlul nazist (n. tr.).

5 februarie 1939

Conversația pe care am auzit-o aseară despre gruparea *Leipziger Meuten* mi se derulează iar și iar în minte. În lumina puternică a dimineții, mă întreb ce pot să fac. Mă plimb prin încăperile de la parter, cu Kuschi la picioarele mele. Ar trebui să-i dau informația mai departe lui *Herr* Bäcker. Oare el îi știe pe liderii *Meuten*? Trebuie avertizați. Neliniștea crește. Începe să se resimtă tot mai greu, mai înfiorător, precum *Kristallnacht*-ul[43] de anul trecut.

Pe terasă, privirea îmi alunecă asupra unui exemplar vechi de două zile din *Leipziger*, lăsat pe măsuța de cafea. Discursul lui Hitler către Reichstag[44] este publicat integral. Ocupă două pagini întregi. Mă așez pe scaun și-l citesc.

„…când celelalte țări insistă asupra faptului că Germania amenință alte popoare prin jaf militarizat, această declarație este întemeiată pe fapte complet distorsionate. Germania a contribuit la capacitatea de decizie a zece milioane de cetățeni germani fără mobilizarea vreunor forțe, contrar rapoartelor false scrise de presa străină. În această zonă, nici Marea Britanie, nici alte națiuni occidentale nu au dreptul de a se amesteca în treburile noastre. Reichul nu reprezintă nicio amenințare la adresa nimănui, ci doar s-a apărat împotriva tentativelor de intervenție din partea unor terțe entități… Nu vom sta în calea statelor vestice, care se amestecă…

…Din ce motiv suferă economia noastră? Din simplul motiv al suprapopulării ținutului nostru! Poporul german trebuie să supraviețuiască cu 135 de locuitori pe kilometru pătrat, iar restul lumii a jefuit constant Germania de-a lungul ultimului deceniu și jumătate. Poporul german nu este inamic al Angliei, al Americii sau al Franței și își dorește să trăiască în mod pașnic, însă agitatorii evrei și non-evrei continuă să stârnească animozitate între poporul german și aceste popoare… Germania nu va fi deturnată de la a-și încheia socotelile cu evreimea. Este înjositor să vedem cum întreaga lume democrată le plânge de milă evreilor torturați, obidiți în timp ce afirmă că „pur și simplu nu îi pot primi pe evrei!“ Și toate aceste puteri nu au mai mult de zece persoane pe kilometru pătrat! Chestiune minoră, dat fiind că Germania a fost suficient de bună încât să aibă grijă de aceștia timp de secole, cu toate bolile lor politice și medicale. Ce facem noi astăzi nu este nimic altceva decât

să îndreptăm relele pe care acești indivizi ni le-au făcut.

…Europa nu va găsi pacea decât atunci când se va fi ocupat cum se cuvine de problema evreiască. În timpul luptei mele pentru putere, singurii care mi-au batjocorit profeția că, într-o zi, voi conduce Germania și voi rezolva problema evreiască au fost înșiși evreii. Râsul răsunător al evreilor atunci ar putea la fel de bine să le fi rămas în gât, bănuiesc.

Voi mai fi profet o dată: Dacă evreimea internațională va reuși să arunce omenirea într-un nou război mondial, atunci rezultatul nu va fi o bolșevizare a planetei și o victorie a evreimii, ci anihilarea rasei evreiești din Europa."

Las ziarul jos. Și dacă va avea loc un nou război? Dacă se întinde până în Anglia, iar Walter nu va mai fi în siguranță nici acolo? Dacă această *chestie* se întinde peste tot în lume? Mă gândesc la *Leipziger Meuten* și știu sigur un lucru: dacă nu luptăm cu asta acum, mai târziu își va aduna forțele și va mătura toată Europa și dincolo de ea. Este timpul să-mi las deoparte problemele, propria siguranță și să îmi țin promisiunea făcută lui Walter.

Îmbrăcată de școală, mai întâi îmi fac drum la cafenea. Nu am mai văzut-o pe Lena din acea zi oribilă de decembrie, când m-am întâlnit cu *Frau* Keller. Clopoțelul de la intrare sună când intru, iar ea se uită în sus, la mine, surprinsă.

– Hetty!

Vine la ușă ca să mă primească. Cafeneaua este aproape plină-ochi de muncitori care fie și-au încheiat tura de lucru, fie urmează să și-o înceapă. În aer e un miros puternic de transpirație, tutun și murdărie.

– Du-te în spate!

Mama ei lucrează în bucătărie. Pare mai în vârstă decât îmi amintesc. Mult mai încovoiată și încărunțită. Rochia îi atârnă lăbărțat pe umeri, dar și Lena pare îmbătrânită, cu pomeții supți. Are riduri pe frunte și în jurul gurii pe care nu le-am văzut înainte.

– Cum mai ești? întreb.

Cele două se uită una la alta. Mama Lenei își îndreaptă atenția spre aragaz și pune cartofi și șuncă într-o tigaie unsă cu unt.

– Eh, știi tu, spune ea, ștergându-și cu o mână fruntea. Ne descurcăm cum putem.

Dau din cap. Se așterne o tăcere stânjenitoare.

– Speram să mă poți ajuta să îi trimit o scrisoare lui *Frau* Keller. Și, ezit eu, te-ar putea interesa și pe tine. Pentru băiatul tău.

Dă din cap repede.

– Da?

– Britanicii organizează călătorii în Anglia pentru copii, unde să fie îngrijiți de părinți adoptivi până când e sigur pentru ei să fie aduși înapoi la familiile lor.

Cineva pe care-l cunosc încearcă să găsească un loc pentru unul dintre trenuri. E foarte greu – sunt mai multe cereri decât locuri – , dar va încerca și pentru copiii familiei Keller, și pentru băiatul tău, dacă vei dori.

Dă din nou din cap.

– Am auzit vorbindu-se despre asta. Și că e și un politician din America ce încearcă să facă ceva la fel. Dacă reușește, vor putea să dubleze numerele…

Fața ei se crispează.

La ce s-a ajuns dacă trebuie să ne trimitem micuții în grija străinilor, în țări îndepărtate?

Din instinct, îi iau mâinile într-ale mele.

– Nu renunța la speranță, Lena! Trebuie să luptăm cu toată puterea noastră, oricum putem.

Ochii Lenei se umplu de lacrimi și se uită în altă parte, rușinată.

– Trebuie să plec, am ore. Dar voi încerca să mă întorc curând. Cu vești bune, sper.

Ies din cafenea simțindu-mă mai bine decât în ultimele săptămâni. Voi găsi o ocazie la școală să-i spun Ernei ce am auzit despre *Leipziger Meuten*. *Herr* Bäcker va ști ce să facă în legătură cu asta. Măcar mă simt utilă. Poate că nu e mult, dar s-ar putea să facă o mică diferență.

Zâmbesc în sinea mea în timp ce mă grăbesc spre stația de tramvai.

43 *Kristallnacht* a reprezentat un pogrom împotriva evreilor, desfășurat de către forțele paramilitare ale SA și de către civili din Germania nazistă între 9-10 noiembrie 1938. Autoritățile germane au privit situația fără a interveni. Numele *Kristallnacht* („Noapte de cristal“) provine de la cioburile de sticlă spartă împrăștiate pe străzi după ce ferestrele mai multor magazine, clădiri și sinagogi deținute de evrei au fost spulberate (n. tr.).

44 Reichstag este un edificiu istoric din Berlin, Germania, construit pentru a găzdui Dieta Imperială a Imperiului German. A fost inaugurat în 1894 și a găzduit Dieta până în 1933, când a fost sever afectat după ce a fost incendiat. După Al Doilea Război Mondial, clădirea a ieșit din uz (n. tr.).

1 martie 1939

Greața a dispărut. Nu mai am de ce să-mi fac griji. Șocul și durerea încetează. Am auzit asta undeva și e o reală ușurare să nu mai am crampele lunare.

În timp ce îmi strâng cărțile pentru școală, Kuschi latră cu putere din hol, anunțând sosirea poștașului. O găsesc pe Mutti în camera ei. În mod straniu, de când a murit Karl, e gata să iasă la ora asta a dimineții. Stă la măsuța ei de toaletă, unde-și strânge părul în cocul obișnuit.

– Bună dimineața, Mutti, spun, neputându-mi masca mirarea. Ai vreo întâlnire?

– E timpul să mă adun și să mă întorc la acțiunile mele de caritate. Nevoia pentru case de copii crește tot mai mult în fiecare zi, spune ea. Sincer, Hetty, nu mă lasă inima, dar doctorul spune că trebuie, altfel boala mea nu mă va lăsa niciodată, adaugă cu un tremur ușor al vocii.

Îmi pun mâna pe umărul ei și o strâng ușor.

– Probabil că are dreptate, spun eu ușor. Nimic nu-l va aduce pe Karl înapoi. Ar vrea să fii fericită, Mutti.

Mă aprobă din cap și mă strânge la rândul ei de mână.

Cineva bate la ușă.

– Intră, spune Mutti, punând o ultimă agrafă la spatele cocului.

Apare Vera.

– Am o scrisoare pentru *Fräulein* Herta, spune ea, întinzându-mi un plic.

Recunosc scrisul de mână al lui Tomas.

Dragă Hetty,

Nu te-am mai văzut și nici nu am mai auzit nimic de la tine de la noaptea dansantă, dar m-am gândit la tine în tot acest timp. Noapte și zi. Am sperat că poate-mi vei scrie și mă vei liniști, că-mi vei spune că m-ai iertat pentru greșeala mea. Am sperat că vei vedea acea situație ca pe un compliment, fiindcă e dovada pasiunii mele pentru tine, o dovadă a sentimentelor mele puternice, care nu se clatină sub tăcerea ta.

M-am mișcat prea repede și nu voi mai face vreodată această greșeală. Este ceva mulțumitor și bun și, totodată, de modă veche în a aștepta și, deci, voi aștepta, așa că nu

trebuie să-ți faci griji. Te rog să-mi spui dacă mă vei însoți la o plimbare duminică. Vei fi în deplină siguranță. Poate am putea vedea un film într-o altă zi, curând?

Al tău, devotat,

Tomas

Împachetez scrisoarea încet și o pun înapoi în plic. Încerc să mă imaginez alături de Tomas, ținându-ne de mână sau sărutându-l, iar pielea mi se zburlește.

– De la cine e? întreabă Mutti, punându-și cu grijă pălăria, prinsă cu un ac perlat.

– Tomas.

– Ce vrea?

– Să ieșim la o plimbare duminică. Să mă ducă la cinema. În final, să fie iubitul meu, ceea ce eu nu doresc.

– Păi, scrie-i și spune-i nu. Sigur știe că ești mult peste nasul lui?

Mă uit la Mutti în timp ce se privește în oglindă, părul perfect aranjat sub pălărie, rochia călcată, cu un pandantiv de chilimbar atârnând de un lănțișor în jurul gâtului ei subțire, iar în acel moment înțeleg pe deplin neputința noastră, a femeilor. Ea, la mâna lui Vati, soarele universului ei, pe care totuși îl iubește, în timp ce el crește copii cu o alta; eu, obligată să ies cu un băiat pentru că mă are la mână cu ceva ce știe. *Wissen ist macht.* Cunoașterea e putere. Nu voi scăpa nicicând de asta.

– Dar Vati a fost *sub* nivelul tău, Mutti, și totuși te-ai măritat cu el.

– Nu fi ridicolă! Uită-te ce a reușit să facă!

– A fost doar fiul unui fermier sărac, fără niciun fel de așteptări.

– Nu când l-am cunoscut. Era deja ucenic la ziar, deci se pare că am ales bine în cele din urmă, nu-i așa?

– Deci, nu ar trebui și eu să-i acord lui Tomas o șansă? E un ucenic cu ambiții. Se va înrola în armată în septembrie. Poate că atunci va fi mult mai acceptabil.

– Herta...

– O să-i spun că suntem doar prieteni, Mutti. Nu-ți face griji. O să îl fac să înțeleagă. Deci, e în regulă dacă ies cu el?

– Dacă te faci absolut înțeleasă, atunci, da. Nu are ce rău să iasă din asta. Vă știți unul pe celălalt de foarte mult timp.

Se ridică și își ia poșeta.

– Mulțumesc! oftez eu.

Va fi mai greu să mă sustrag de lângă Tomas decât am crezut inițial. Dar voi găsi o cale. S-ar putea doar să dureze puțin mai mult.

O pup pe obraz înainte să plec.

Un vânt tăios îmi amorțește fața când mă îndrept spre apartamentul Ernei. Scrisoarea lui Tomas mă neliniștește. Nu are de gând să mă lase în pace. Deși i-am luat apărarea în fața lui Mutti, gândul de a fi împreună cu el din nou, după ce m-a

pipăit în cel mai grotesc mod, îmi provoacă repulsie. Deși s-a oprit *din asta* imediat, ceea ce a făcut a fost un fel de viol, iar fiecare celulă din corpul meu îmi spune să stau departe de el. Dar, dacă îl resping, s-ar putea să vorbească despre mine și Walter. Nu pot risca să fiu acuzată de *Rassenschande*, nu în preajma lui Ingrid și cine mai știe cine o mai cunoaște pe ea, cineva care stă ascuns în umbră. Această amenințare planează mereu asupra mea. Voi reuși vreodată să scap de ea?

– Îmi fac griji pentru tine, Hett, zice Erna, uitându-se la mine în timp ce înaintăm prin rafalele de vânt spre școală. Nu pari în apele tale. Ești atât de palidă!

– Vati încă nu m-a iertat. Sincer, cred că nu i-ar păsa deloc dacă s-ar întâmpla să nu mă mai vadă vreodată.

– O, sunt sigură că nu este așa! E doar foarte prins cu noile lui îndatoriri. Cu timpul o să uite tot.

– Iar în două săptămâni Walter se căsătorește. Va fi insuportabil pentru mine să mă gândesc la asta…

Înghit în sec.

– A, deci asta era!

Traversăm pajiștea din Nordplatz, mergând contra vântului. Erna se agață de brațul meu și ne aplecăm capetele.

– Trebuie să te înveselești puțin. Își ridică vocea ca să acopere zgomotul vântului. Hai să te scoatem în oraș și să-ți găsim un nou iubit. Am cunoscut o *dulceață* de băiat săptămâna trecută la marșul aniversar al LFG-ului și al Tineretului Hitlerist. Păcat că l-ai ratat. Mai mult ca sigur că te-ar fi iubit. Prea scund și intelectual pentru gusturile mele, dar *pentru tine*…

O ciupesc și râd pentru prima oară după ceva timp.

– Nu-mi trebuie cineva nou, Erna, sincer.

– Ba da, îți trebuie. E cea mai bună cale prin care să treci peste o dragoste veche. Crede-mă, am experiență cu astfel de lucruri.

Îmi face cu ochiul și-mi zâmbește.

– Și-n plus, e acoperirea perfectă. Ce altă cale de a-ți convinge tatăl că te-ai dat pe brazdă? Vino la seara de dans a armatei de duminică seara. Te rog, Hetty!

– Nu vreau să merg.

– De ce?

Se oprește înainte să ne apropiem de ceilalți copii adunați în fața școlii.

– Nu înțeleg.

– Cumva… oarecum… mă văd cu Tomas, recunosc în cele din urmă.

– Ce? Glumești!

– Nu.

– *Tomas!* Eu știu că mereu i-a plăcut de tine, dar nu m-am gândit că… adică, mie-mi place de Tomas și toate alea, dar, Hett, tu poți avea *pe oricine*.

– A fost… insistent. Îmi tot scrie. Ne vedem uneori duminică după-amiază și ne

plimbăm cu Kuschi. Vrea să mă scoată la cinema.

– Nu-mi spune că *ai făcut-o cu el*.

– Nu, nu am făcut-o. A încercat o dată, dar l-am făcut să înțeleagă clar că nu o să se-ntâmple. Mi-a zis că va fi un gentilom de-acum înainte.

– Dar, Hetty, dacă tu nu simți la fel, trebuie să-i spui!

– Când voi găsi momentul și modul potrivit.

– Nu lăsa să treacă prea mult timp. Va deveni doar mult mai dificil.

Ar trebui să-i spun ce mă ține-n loc, puterea pe care o are asupra mea, dar nu o fac. Mi-ar spune că greșesc sau că trebuie să găsesc o formă să mă înțeleg cu el. Dar în ce ne privește pe mine și pe Tomas, înțelegerea nu pare să-și facă loc. Ar lua ca pe un afront faptul că am făcut cu un evreu ce nu vreau să fac cu el. L-ar înfuria peste poate, iar el sigur ar căuta să se răzbune. Nu ar mai fi cale să-l fac să tacă atunci.

Decid să schimbăm subiectul.

– Ce se aude cu *Kindertransport*-ul? Ai vești?

Erna se luminează.

– Acum, în legătură cu asta, am vești bune. Guvernul britanic a mărit limita de vârstă de la paisprezece la șaisprezece ani, așa că e posibil ca, în câteva săptămâni, toți verii lui Walter să poată pleca împreună. Pe de altă parte, este o listă de așteptare foarte lungă. Iar America nu a aprobat planul pentru un program similar. Însuși *vărul* președintelui Roosevelt și *soția comisarului de la imigrări* au zis că douăzeci de mii de copii drăgălași se vor transforma în douăzeci de mii de adulți urâți.

– Ce lucru oribil!

– Da. Uite, Hetty, noi putem să facem doar cât ne stă în puteri. Încearcă să nu te implici… prea mult.

– Ce vrei să spui? *Tu* ești implicată.

– Da, dar numai într-o mică măsură. Gruparea *Meuten* a fost tratată în mod agresiv și apoi distrusă, iar liderii grupării au fost trimiși în închisoare. E din ce în ce mai greu și mai periculos.

Toată forța din mine se spulberă când îmi amintesc discuțiile lui Vati despre *Leipziger Meuten*.

– Suntem neputincioși.

– Știu. Ai dreptate.

Mă bate ușor pe braț, iar eu intru după ea în școală.

15 martie 1939

Azi e ziua cea mare. Nu știu la ce oră. Bănuiesc că nu contează. Dacă aș putea doar s-o blochez în mintea mea, să mă gândesc la orice altceva. I-am spus lui Mutti că am febră și că nu vreau să merg la școală. Nu-i pasă dacă mă duc sau nu. Școala nu mai înseamnă mare lucru, iar Mutti e atât de absorbită de ea însăși, încât nimic altceva n-o mai atinge zilele astea. Lumina de amiază este puternică și razele colorează covorul de lângă patul meu. Mă întorc pe spate și mă holbez la tavan. Dar nu pot să mă gândesc la altceva.

Dragostea vieții mele se căsătorește astăzi, doar că nu cu mine. Îmi duc mâna spre burtă. O las acolo, să se odihnească pe umflătura micuță. Simt cu degetele o bătaie timidă. Aripi de fluture. Mă întorc repede într-o parte și acestea dispar. Mă răsucesc încet la loc, așezându-mi iar vârfurile degetelor cu multă atenție pe partea de jos a burții. Inima mi se oprește. E din nou acolo. Un puls minuscul sub pielea mea. Ca și când o insectă respingătoare ar fi rămas prinsă acolo și se zbate întruna să iasă.

Ceva ce Walter a lăsat în urmă.

Rămân paralizată cu mâna pe abdomen și cu un țiuit în urechi. La sute sau poate mii de kilometri depărtare, Walter e pe cale să se însoare, iar eu îi port bebelușul nenăscut încă.

Nu mai pot să ignor faptul că sânii mi s-au umflat, iar corpul meu s-a rotunjit ușor. Trebuie să fie a patra lună și jumătate de sarcină.

Cu degete tremurându-mi, iau scrisoarea lui Walter din locul în care am lăsat-o împăturită, ascunsă între paginile jurnalului meu. Hârtia s-a mai subțiat de la atâta despăturit. Mă uit lung la adresa oficiului poștal, notată în josul scrisorii. Îmi spune să-i scriu în caz de urgență.

Mă îndoiesc că la o astfel de urgență se gândea el.

Mi-l imaginez în această zi. Douăzeci de ani, la începutul a tot. Încântat? Emoționat? Trist că familia nu-i este alături? Oare se va gândi și la mine? Iar apoi, Anna. Această fată fără chip despre care nu știu nimic, care va păși în viitoarea ei viață alături de bărbatul perfect. Va purta o rochie frumoasă, părul, aranjat, creț, radioasă și fericită până peste poate, cu burta ei plată și goală. Dar pentru cât timp?

Și când *ea* va simți această bătaie a unei noi vieți, va fi încântată, iar el va fi acolo pentru ea.

Ura pulsează în mine. Și spaima.

Mă dau jos din pat și mă îmbrac încet. Nu am niciun chef de nimic. Resimt epuizarea până în măduva oaselor. Mă îmbrac cu grijă, fusta puțin mai largă decât ce aș fi ales înainte, astfel încât faldurile să-mi acopere burta care se tot mărește.

Oare ce o să mă fac?!

– De ce nu ai venit la școală azi?

Erna este la ușă. Obrajii înroșiți, buzele strânse, zâmbetul obișnuit, absent.

– Nu mă simt bine, asta-i tot.

– Nu ai spus nimănui, dar e în regulă, te-am acoperit.

– Oricum, nu îi pasă nimănui dacă sunt acolo sau nu.

– Probabil că nu. Dar oricum... Pot să intru, Hett, sau trebuie să vorbim în tocul ușii?

Deschid ușa larg și urcăm treptele care duc spre camera mea.

Imediat ce ușa se închide, izbucnesc în lacrimi. Râuri, râuri de milă.

– Ce e? Hetty, ce ai pățit?

Erna mă ia în brațe și mă strânge cu putere. Plâng atât de tare, încât nu pot să spun nimic, ci doar mă scutur toată de plâns.

– Te rog, ce ai pățit? se roagă Erna de mine.

– E…

Dar cum oare să-i spun? Rușinea, groaza față de fătul evreu din pântecul meu – dovada supremă că am comis o crimă mai gravă decât uciderea, că am întinat puritatea sângelui meu. -Șșș, șșș... Haide, orice ar fi nu are cum să fie *chiar așa* de rău!

Încearcă să mă înveselească, apoi mă conduce spre scaunul de la fereastră și-mi mângâie părul.

Ușor-ușor, corpul meu se liniștește, iar lacrimile se usucă. Sunt atât de obosită, că abia pot să articulez propozițiile.

– S-a căsătorit azi, îi zic.

– Of, Hett…

– Și trebuie să scap de Tomas. Am discutat să mai treacă pe aici duminică, dar nu pot să-i fac față. Sunt speriată, Erna, speriată că, dacă îl resping, le va spune celor din jur că m-a văzut odată sărutându-l pe Walter. Nu ți-am spus asta niciodată, dar are acest atu împotriva mea.

– De-aia ai ieșit cu el? Fiindcă te temi să nu te expună? O, Hetty, nu o să vorbească! Nu are curaj. În plus, Walter e plecat din țară și ar fi cuvântul lui contra cuvântului tău. Erna râde cu jumătate de gură. Haide, nu e chiar așa de rău! Cui i s-ar acorda mai multă atenție? Uite, știu că ești supărată în legătură cu Walter, dar s-a

făcut, acum trebuie să mergi mai departe. L-ai pierdut și pe Karl, iar Tomas, care-ți suflă-n ceafă, e deja prea mult.

Se îndreaptă.

– Asta e! spune ferm. Așa scăpăm de Tomas pentru o perioadă, cel puțin. Și, odată ce se alătură armatei, ei bine, atunci te va lăsa pe bune în pace.

– Cum?

Îmi șterg ochii și-mi suflu nasul. Capul îmi plesnește.

– Lasă-l pe Tomas în seama mea. Îi spun că încă îți doliu pentru Karl și că trebuie să te lase câteva săptămâni. Nu, luni. Asta o să-l domolească încetișor. Cum sună?

Dau din cap încet. Aș avea spațiu și timp să mă gândesc la cum să rezolv toată harababura asta. Poate că doar va trece de la sine. Se-ntâmplă, nu? Avort spontan. Se vorbește despre ele tot timpul. Poate că mi se va întâmpla și mie, iar atunci totul va fi în regulă. Mai bine să nu-l văd pe Tomas, fiindcă, după cum se uită la mine, sigur va observa imediat.

Iar el, dintre toți, își va da seama repede cine este tatăl.

– Mulțumesc, Erna. Ești o prietenă adevărată.

– Nu face nimic. Mă strânge de mână. Vreau doar să te văd din nou cum zâmbești, scumpa mea Hetty!

După ce pleacă Erna, mă așez la loc pe scaunul de la geam cu jurnalul meu. Căptușeala catifelată îmi atinge spatele și picioarele. Kuschi sare și se face covrig pe mine, lovind așternuturile cu coada. Îi mângâi blana mătăsoasă de câteva ori, apoi încep să scriu.

Știu că acum ești căsătorit, dar nu voi înceta niciodată să mă gândesc la tine, iubite Walter. Ar fi imposibil, fiindcă ești parte din mine. Nu văd cum s-ar putea schimba asta, deși în fiecare zi timpul trece. Azi a fost o zi de tortură. Nu trebuie să spun de ce. Dar acum, că s-a întâmplat, simt un soi de pace stranie, inevitabilă. Ca și când, în timp ce noua ta viață începe, a mea se încheie. Sper că ești fericit însă, chiar îmi doresc asta, și mă bucur mai presus de orice că ești în siguranță. De aceea am decis ceva. Nu îți voi spune. Voi păstra bine secretul, fiindcă astfel va fi mai bine pentru TINE. Iar asta e ceea ce contează cel mai mult. Dragostea pe care ți-o port este complet altruistă. Cât despre mine, mă voi ruga în fiecare zi ca problema asta să se rezolve de la sine. Pentru că, dacă nu va fi așa, știu că va fi o condamnare. Poate că ar fi fost mai bine ca Tomas s-o ducă până la capăt în noaptea aceea, când s-a lăsat dus de val. Atunci ar fi fost mai ușor de explicat. Dar e prea târziu acum. Mult prea târziu. Nimeni nu mă poate ajuta. Așa că, Doamne, dacă ești acolo, te rog, fă să-mi fie ușor. Fă-o să dispară.

16 martie 1939

– Trebuie să fac un proiect la științe pentru *Herr* Metzger, îi spun bibliotecarei în timpul unei pauze.

Dă din cap și mă conduce prin biblioteca pustie la secțiunea de științe.

– Despre ce anume? întreabă ea.

– Boli ereditare și avort, spun eu nonșalant.

Trage câteva cărți de pe rafturi și le cară pe masa mare din mijlocul sălii de lectură.

– Ar trebui să fie destul. Dacă nu, mai sunt câteva care s-ar putea să-ți fie de folos.

– Vă mulțumesc, îi zâmbesc eu, ținându-mi burta cât se poate de suptă.

Se întoarce la biroul ei, cu fața la mine, și continuă să eticheteze un morman mare de cărți.

Frunzăresc câteva cărți. Nu îmi sunt de mare folos. E ușor să faci avort spontan, se pare, dacă mama este purtătoare a unei boli ereditare sau dacă este un exemplar ghinionist al rasei ei. Dacă nu, e aproape imposibil. Mă uit la imaginile înfiorătoare care arată procedura. Fire de metal, catetere, otravă, hemoragia letală fiind o complicație des întâlnită. Mă trezesc cu mâna pe burtă în timp ce mă uit îngrozită la ilustrații.

Îmi ridic puțin nasul din cărți și observ că bibliotecara se uită la mine.

– Ai găsit ce căutai?

– Da, răspund. Vă mulțumesc. M-au ajutat mult.

Închid cărțile zgomotos.

Înapoi în clasă, vocea lui *Frau* Schmidt continuă monoton, însă nu aud niciun cuvânt. Îmi este greață după ce m-am uitat la acele imagini și din cauza faptului că, departe de a-mi dori să distrug viața care crește în mine, instinctul meu este de a o proteja.

– Haide, Hetty, mai repede! urlă Erna, întinzând mâna ca să prindă ștafeta și alergând pe loc.

Mă străduiesc să măresc viteza. În mod normal, le-aș fi depășit fără probleme pe

Gerda sau pe Eva, dar azi picioarele mele sunt ca de plumb și nu pot s-o fac. Încercuim pista de atletism, iar eu ajung ultima, cu gura larg deschisă și gâfâind. Nu pot să trag suficient aer în piept. Mă împleticesc în față și arunc ștafeta Ernei. O prinde și aleargă, sprintând spre linia de sosire, micșorând distanța dintre ea și cei care se află pe primele poziții.

Îmi simt capul greu și mă cuprinde amețeala. Un țiuit îmi răsună în urechi, iar vederea mi se începe să se întunece…

– Herta? Herta? Cheam-o pe asistentă!

Cineva îmi ține capul și mă întoarce pe-o parte.

Mă ghemuiesc instinctiv. Capul îmi bubuie de durere și gem.

Cineva mă trage ușor de umăr.

– Dă-mi drumul! îngaim. Lasă-mă în pace!

Mă smucesc, mă ghemuiesc și mai tare, ascunzându-mi abdomenul.

– Hett, ești bine? Hetty, mă auzi?

Vocea Ernei răsună în depărtare.

– A leșinat!

– A pățit ceva?

– Nu a mai pățit asta înainte!

– La o parte, faceți loc!

O voce care ordonă.

– Herta Heinrich? Mă auzi?

Îmi deschid ochii. Asistenta școlii se află în fața mea. Îi închid la loc. Te rog, nu! O să afle.

– Da, mă aud spunând. Sunt bine.

Îmi adun toată forța și mă ridic. Capul îmi bubuie încă și tremur din tot corpul.

– Vă rog, gata, nu e mare lucru, spun mulțimii din jurul meu. Nu știu ce s-a-ntâmplat, doar m-am simțit puțin…

– Capul între genunchi, îmi ordonă asistenta.

Fac cum îmi spune, apucându-mi genunchii și ascunzându-mi burta de ochii celor ce se zgâiesc la mine. Simt cum asistenta mă măsoară din cap până-n picioare.

– E acea perioadă a lunii? o aud întrebând cu vocea tăioasă și concisă.

– Da, da, sigur trebuie să fie asta, dau din cap, inima bătând să-mi sară din piept.

Amețeala mă lasă și încet-încet îmi ridic capul.

Cineva îmi dă niște apă și un biscuit. Nu mi-am dat seama că aveam gura foarte uscată.

– Mă simt mult mai bine, spun după ce iau o gură de apă, ceea ce aproape e adevărat.

– E o suferință obișnuită în rândul tinerelor, spune asistenta autoritar. Du-te acasă și odihnește-te. Să nu te-ntorci decât după ce te faci bine.

– O să mă asigur că ajunge acasă, spune Erna, aplecându-se lângă mine. Hetty,

îmi pare rău că am țipat la tine să alergi mai repede, n-am știut…

– Nu fi ridicolă, bineînțeles că nu ai știut.

Se uită la burta mea. Îmi dau seama că mâna îmi acoperă protector zona. O las vinovată să cadă.

– Ai crampe? mă întreabă.

Dau din cap. Îmi lipesc buzele strâns și mă abțin eroic să nu plâng.

– E semn de fertilitate, să știi. Crampele, adică, zice asistenta.

– Haide, să te ducem acasă!

Erna îmi întinde o mână ca să mă ajute să mă ridic. Celelalte fete își pierd repede interesul și intră înapoi în școală.

O salvare la limită. Dar cât va mai dura până când cineva va pune diagnosticul corect? Greutatea dezastrului iminent mă apasă din ce în ce. Ca și când aș fi îngropată de vie, oricât m-aș zbate, oriunde m-aș întoarce, nu văd nicio cale de scăpare.

11 aprilie 1939

Dragă Hetty,

Știu că nu vrei să-ți scriu sau să te sun. Erna mi-a spus că ai nevoie de spațiu și de timp. Ei bine, am încercat să fac asta o lună întreagă. Și în tot timpul ăsta mi-am dat seama că să stai acasă și să te simți tristă nu-ți face bine. Cea mai bună metodă să treci peste moartea fratelui tău este să faci lucruri care te bucură, să te afli în compania persoanelor potrivite. Deci te voi suna duminica asta. Am strâns niște bani și te voi scoate în oraș pentru a lua prânzul împreună. Nu voi accepta un refuz. Te pot face fericită, Hetty, știu că pot. Și o voi face.

Cu devoțiune,

Tomas

Mototolesc scrisoarea și o arunc în buzunar în timp ce urc scările către camera mea. Trântesc ușa în urma mea, bâjbâi după fermoarul de la fustă. Degetele-mi alunecă, iar clemele rămân închise. Inspiră. Liniștește-te. Le desfac una câte una. Le-am cusut eu însămi acum câteva săptămâni, când nasturii nu mai intrau în găuri.

Mă simt ușurată când termin. Las fusta să cadă pe jos, îmi deschei bluza și-i permit burții să iasă în afară. Mă doare fiindcă toată ziua, cât stau la școală, mă forțez să o țin ascunsă. Mă uit în jos, la abdomenul meu dilatat. Urme roșii, adânci îmi traversează burta prin locul pe care centura l-a ținut strâns. Cinci luni și jumătate s-au dus. Resimt toată perioada scursă. Nu mai sunt ușoare bătăi, ci loviturile puternice a două picioruțe. Nu voi mai reuși să o ascund pentru mult timp.

Lacrimile își croiesc drum pe obraji. Am plâns atât de mult, dar asta nu ajută la nimic. Îmi strâng pumnii și le șterg. Articulațiile degetelor îmi rănesc obrajii, dar nu-mi pasă. O merit.

Merg în picioarele goale și mă așez pe scaunul de la geam, mă cufund în perna spătarului și îmi întind picioarele recunoscătoare. Cireșul este iarăși înflorit. E atât de plin de flori rozalii anul acesta, încât unele dintre capetele fragile ale ramurilor par să se îndoaie sub greutatea florilor. Îmi doresc să fiu acel copac. Nu știe ce e

suferința umană. Trăiește într-o binecuvântată uitare – habar n-are de mine și de bocancii germanilor care mărșăluiesc de-a lungul Europei de Est. Vati spune că războiul este inevitabil. Un război pentru a-i anihila pe evrei.

Mi se strânge stomacul. Această amenințare la adresa vieții pe care o port în mine mă îngrozește… Un copil metis, al cărui sânge de evreu este considerat abominabil, a cărui naștere reprezintă cel mai grav păcat, a cărui existență ar putea foarte bine să reprezinte sfârșitul existenței mele. Mă gândesc la Hilda Müller, cum am urât-o pentru ușurătatea principiilor, pentru că a stricat căsnicii. Acum sunt exact ca ea. Doar că mai rău. Fiindcă nu e niciun Vati în spate care să-mi dea un apartament și bani și iubire. Chiar și dacă trebuie să-l împartă cu Mutti, măcar ea are o parte din el.

Îmi doresc ca Walter să fie aici. Îmi închid ochii și îl invoc cu fiecare por. Îi văd fața, părul, zâmbetul… Simt atingerea mâinilor lui, parfumul pielii. Alunec în brațele lui. Vârtejuri de apă mă înconjoară, dar sunt în siguranță. După toată această singurătate, sunt în siguranță…

Abia sesizez că ușa se deschide. Mă uit în jur și o văd pe Mutti în cameră. Vine spre mine vorbind. Totul se desfășoară cu încetinitorul.

– Te-am strigat de trei ori, de ce nu răspunzi?

Se oprește. Se holbează la mine, se holbează la burta mea rotundă și expusă.

Creierul face clic și totul prinde viteză. Îmi adun genunchii la piept, îmi arunc brațele în jurul lor ca să ascund umflătura. Dar e deja mult prea târziu. Mutti stă ca o statuie, cu gura întredeschisă, gata să rostească ceva, dar fără ca vreun cuvânt să iasă. Ochii îi sunt larg deschiși. Nu clipește.

Aerul vibrează. Timpul stă în loc.

– Herta? rostește ea în șoaptă. Cumva… ești…?

Ceasul ticăie și timpul o ia din loc iar. Precum apa care țâșnește dintr-un furtun, toată suferința mea iese la suprafață. La fel și lacrimile, libere, de neoprit.

– Da, da, da… Am dat de necaz! Of...

În sfârșit, cineva știe, iar ușurarea este infinită.

La prânz, stau pe fotoliu în sufragerie, cu picioarele strânse sub mine, înconjurată de pernuțe.

Sunt înfășurată în halatul de casă, ținând în mână o cană caldă de cacao cu lapte.

Verei și lui Margo, noua noastră bucătăreasă, li s-a spus că nu mă simt bine. Amândouă au o privire îngrijorată, dar, în realitate, nu le pasă deloc. Nu cum i-ar fi păsat Berthei. Oh, cât de dor mi-e de Bertha!

Mutti se plimbă prin cameră. Pleoapele i se zbat puternic. Câteva fire din părul ei de regulă atent pieptănat și prins au scăpat și-i atârnă pe lângă urechi. Talia, pe sub rochia ei mulată, pare incredibil de îngustă, iar materialul extraordinar de bine croit se mișcă în ritmul ei, mângâindu-i coapsele lungi și subțiri. Nici nu mi-o pot

imagina pe Mutti însărcinată. Și de două ori.

Apucă pachetul de țigări și chibriturile de pe măsuța de cafea în timp ce încă se plimbă cu mișcări împleticite, bruște. Traversează camera cu o mână în sus, ținând țigareta între degete, iar cu cealaltă, în șold. Nu a mai fost atât de agitată din ziua aceea blestemată de octombrie, care ne-a distrus viețile pentru totdeauna.

Se oprește în fața mea și se așază pe marginea canapelei.

– Pentru numele lui Dumnezeu, Herta! *De ce?* Adică, după toate prin câte am trecut. Cum ai putut *să faci* asta?

– Îmi pare rău…

– Proasto! Proasto, *proasto!* Dă cu pumnul în brațul canapelei. Nu te-am crescut să te porți ca…

– Mutti, îmi pare rău, zic, înecându-mă cu lacrimi, chiar îmi pare rău!

– O să-ți pară într-adevăr. Vocea îi este dură. Va trebui să se însoare cu tine, să știi. Știe asta, nu?

– Cine? întreb eu în șoaptă.

– Nenorocitul care îi e tată, scuipă ea. Cine altcineva? Ce dezastru! Câtă rușine! Ai fi putut să fii mult mai bună de-atât. Tomas – bănuiesc că el este – nu este tocmai ceea ce eu și tatăl tău ne doream pentru tine. Vati va fi atât de dezamăgit! Dar e prea târziu acum. Poți să îți iei adio de la muncă, de la examenul de absolvire. Îți dai seama, nu?

Mâna-i tremură când o duce spre gură. Trage cu putere din țigară, închizându-și ochii.

– Nu știu cine este tatăl, spun încet.

– POFTIM?!

Se ridică, fixându-mă cu privirea ca pe o nebună.

– Isuse! Cum să nu știi?! Cu câți alți băieți *ai umblat*, târfo?!

Urlă, gata să o apuce o criză de isterie.

– Nu la asta mă refer. Știu, dar nu vreau să spun.

– Doamne sfinte, ce e asta?

– O, Mutti! Tare aș vrea să…

– Ei bine, ar fi bine să-i scrii și să-i spui, oricine ar fi. Și repede. Va avea un șoc al naibii de mare. Dar apoi, râde ea, un râs slab, spart, ar fi trebuit să se gândească la consecințe înainte să se culce cu tine. Nu-i așa? Bărbați proști! Niciodată nu se gândesc, nu? Hmmm… Se gândesc. Sau măcar se gândesc doar la *un singur* lucru.

Dă din cap, apoi își ridică un picior și-l scutură ușor.

Îmi îngrop capul în palme.

– Herta, trebuie să-mi spui cine este tatăl.

– Nu pot.

– Nu fi ridicolă, Hetty! Este grav! Trebuie să-mi spui și trebuie să te măriți cu el!

– Nu înțelegi. Nu pot, pur și simplu, nu pot.

Piciorul lui Mutti se oprește din tremurat.

– *Cine naibii este tatăl?* urlă ea, aplecându-se spre mine cu fața roșie. Ai vreo idee ce o să zică Vati când o să afle?

O să mă lovească. Mă îndepărtez. Nu am văzut-o niciodată atât de furioasă. Ne uităm una la cealaltă lung, apoi urlă, plină de nervi, și sare înapoi în picioare, luând iar camera la pas.

Fixez podeaua cu privirea. Modelele geometrice ale covorului de sub măsuța de cafea se amestecă întruna. Roșu-ruginiu. Verde-oliv. Portocaliu-ars. Bej…

– Te rog, Hetty! Nu te pot ajuta dacă nu-mi spui. Haide…

Starea de spirit i se schimbă. Tonul devine lingușitor, implorator.

– Nu pot.

– Măcar spune-mi motivul *pentru care* nu-mi poți zice.

Îmi ridic privirea. Ochii i s-au mărit. Scutur din cap, lacrimile izbucnesc iar. O privire îngrozită i se așterne pe față.

– Oh, Herta, spune, nu e căsătorit, nu?

– Nu, Mutti.

Însă, de fapt, este.

Sângele îmi aleargă prin vene. Vati, care e în Dresda până la sfârșitul săptămânii, ar putea foarte bine acum să fie cu amanta și cu nou-născutul lor, în loc să fie plecat cu treabă din partea SS, așa cum crede Mutti.

Minciună peste minciună, peste minciună. Minciunile se adună claie peste grămadă, una deasupra celeilalte, ca un castel din nisip umed, care într-o zi, când nisipul se va fi uscat, se va nărui.

16 aprilie 1939

Când ajung acasă, aproape de mijlocul zilei, după plimbarea lui Kuschi de duminică, le aud vocile ridicate tocmai din sufragerie. Ușa e întredeschisă și trag cu urechea.

– Serios, Franz, nu am nicio idee cine e. Sunt realmente șocată de comportamentul ei. Dar nu pot să înțeleg de ce nu vrea să spună cine e. Îl protejează. Mă gândesc că e căsătorit… Pauză. E vina mea. Ar fi trebuit să fiu mai atentă cu ea. Dar am fost atât de distrasă de moartea lui Karl…

Vocea lui Mutti se frânge.

– Nu, Hélène. Nu e vina ta. Presimt al naibii de bine de ce nu vrea să spună cine e.

În vocea lui Vati se simte furia, iar stomacul mi se întoarce pe dos.

– Știi cine e?

– O, da, și e mai rău decât îți dai tu seama!

– Franz, spune-mi! Ce poate fi mai rău decât un bărbat însurat?

Vati scoate un strigăt. Închid ochii. Sunt în cădere liberă. Mă sprijin de perete, cu respirația tăiată de teroare. Walter vine la mine, pe sub pleoapele închise. Prezența lui mă calmează. Forța se întoarce în picioare.

– Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi! strigă Mutti disperată.

– E evreul ăla. Vocea lui Vati e periculos de joasă. Bastardul ăla care obișnuia să vină aici tot timpul. Ne-am arătat buni și toleranți atunci și asta e răsplata lui!

Mutti scoate un țipăt scurt, iar imaginea cu Walter se pierde. Deschid ochii larg.

– Karl m-a avertizat, însă Herta a jurat că nu era nimic între ei doi. Ba chiar l-am ajutat pe porcul ăla jegos să plece din țară. Dacă ar fi aici, l-aș ucide cu mâinile mele. Nici nu pot să mă gândesc la cum a violat-o. E… e…

Trag adânc aer în piept și deschid ușa larg.

Se holbează la mine. Amândoi. Ochii lui Mutti aproape că au ieșit din orbite. La fel și ai lui Vati.

O, Vati, cu minciunile și înșelăciunile tale. S-ar putea să nu recunoști, dar noi doi suntem la fel.

Îmi țin capul ridicat și-i întâlnesc ochii. Sunt plini de furie.

Furia lui mă lovește cu forța unui uragan.

– Jegoasă ce ești! Cum ai putut să faci așa ceva? Ești o spurcăciune! Mi-e silă de tine… Ne-ai distrus… Ne-ai distrus!

Urlă la mine niște cuvinte fără înțeles. Se repede spre mine, însă eu mă dau în spate prea încet, așa că mă lovește atât de tare peste față, încât pășesc într-o parte și-mi pierd echilibrul. Când cad, mă lovesc cu capul de colțul mesei. Când aterizez, mă fac ghem pentru a-mi proteja burta.

Cu fața schimonosită de furie, se aruncă peste mine, iar ochii, două găuri de un albastru-închis, minuscule, sunt înfipți în carnea care tremură de nervi. Mutti îl apucă de braț și strigă:

– Franz, oprește-te, oprește-te, te rog!

– Nu a fost Walter! urlu. Nu m-a atins o dată, jur!

– Nu te cred, târfă ce ești!

Mutti îl ia de braț, dar se smucește.

– Ne-ai transformat în jigodii ca ei! Manipulatoare, clevetitoare, intrigantă. Să-ți șantajezi propriul tată! Uită-te la tine – nimic altceva decât o *curvă* infectă!

Dă să mă lovească cu bocancul, dar mă rostogolesc într-o parte și ratează.

Va încerca să mă lovească în burtă; să distrugă copilul din corpul meu.

– Cum adică șantajistă? Franz! Ți-ai pierdut mințile?

Mutti îl apucă din nou, cu ambele mâini de data asta.

– Ridică-te, Hetty, ieși din cameră, ACUM!

Vati încearcă să o dea la o parte, dar îl apucă de parcă viața ei ar depinde de asta. Mă prind de marginea mesei ca să mă ridic. Capul îmi pulsează și mă împleticesc spre ușă. E cineva acolo, în tocul ușii. Vera? O altă vacă ce-și bagă nasul unde nu trebuie. Va bârfi cu prietenele ei menajere, iar până mâine tot cartierul va afla acest adevăr rușinos.

Dar nu e ea. Silueta asta e prea înaltă. O siluetă de bărbat. Ușa se deschide și mai tare, iar Tomas se îndreaptă spre mine.

Ar putea, oare, situația asta să se înrăutățească și mai mult? Îmi doresc să fiu moartă.

Acum știe și el adevărul și poate să-i confirme suspiciunile lui Vati. Îmi aruncă o privire lungă, apoi se întoarce spre Mutti și Vati.

– *Herr*, *Frau* Heinrich. *Heil Hitler!*

Îmbrăcat cu cel mai bun costum al său pentru duminică, Tomas îi salută.

– Îmi pare foarte rău că intru așa. Nu a venit nimeni când am sunat la ușă. Am vrut să-i fac o surpriză lui Hetty ajungând mai devreme ca să o scot în oraș să luăm prânzul.

Se uită la mine. Sigur arăt deșirată, răvășită, cu hainele șifonate pe mine, cu părul desprins și sângele curgându-mi în spatele urechii.

– Pot să te ajut, Hetty? Ești bine?

Vati se dezumflă. Se așază pe canapea, cu capul în mâini.

– Sunt terminat, murmură el.

Mutti se întoarce spre Tomas.

– Îmi pare rău, nu e un moment bun. Herta a dat de necaz și…

Vocea i se pierde.

Tomas se holbează la burta mea. Se uită în ochii mei. Expresia lui e de neînțeles. Oricum, ce mai contează acum?

– Refuză să spună cine este tatăl, vezi, ș-și…

Mutti se bâlbâie, frângându-și mâinile și uitându-se la Vati ca și când ar aștepta permisiunea pentru a spune aceste lucruri. E mut, capul încă îngropat în mâini.

Se lasă un moment de tăcere și ating cu grijă cucuiul lipicios de lângă tâmplă. Tomas vine spre mine și îmi ia mâna.

– Dar, dragă, spune el sigur pe sine, de ce să nu le spui? Ei bine, copilul e al meu, adaugă ferm, zâmbindu-ne larg tuturor.

Vati înalță capul. Toți trei ne holbăm cu gurile larg căscate la el.

Lumina din cameră se intensifică. Totul se oprește. Mutti și Vati rămân tăcuți. Eu nu pot să respir.

Mă holbez lung la el, vrând să-i întâlnesc ochii încă o dată, dar el se uită la Vati acum. Obrajii-i sunt roz, iar ochelarii sunt murdari, ca de obicei, jumătate căzuți pe nas. Îi împinge la loc, așa cum obișnuia să facă în clasă, acum mulți ani. Înghite în sec, iar mărul lui Adam i se ridică și coboară în gât. Câteva coșuri mici îi punctează obrajii. Un erou neașteptat, dar acum chipul lui mi se pare cel mai dulce și mai drag.

– Îmi pare rău că a trebuit să aflați astfel, *Herr* Heinrich, spune Tomas. Nu așa plănuiserăm. Ne vom căsători cât de repede se poate, desigur, nu-i așa, Hetty? Îmi pot dovedi descendența ariană. Am toate actele. Niciun strop de sânge evreiesc nu îmi curge prin vene, deci nu ne va fi respinsă cererea pentru acel test. Se întoarce să mă privească. Plănuiam să te cer de soție astăzi, la prânz, draga mea.

Vati și Mutti sunt încă muți. Se uită unul la celălalt. Mutti râde nervos.

– Dar, Herta, nu înțeleg. De ce ai negat că Tomas e tatăl? De ce atâta secretomanie?

Totul se mișcă mult prea repede. Nu pot gândi cum trebuie.

Tomas răspunde în locul meu.

– E vina mea. I-am zis să nu vă spună. A venit ca un șoc. Nu m-am gândit vreodată c-o să devin tată la doar șaptesprezece ani! M-a cuprins rușinea, dar mi-a venit mintea la cap acum și nu aș putea fi mai fericit. O iubesc pe fiica dumneavoastră din toată inima, *Herr* Heinrich.

Ultima parte pare să fie adevărată.

Vati, care până acum părea pierdut în gânduri cât l-a ascultat pe Tomas, deodată pare să-și vină în fire. Se uită încă o dată la Mutti, apoi face un pas în față și dă

mâna cu Tomas. Începe să zâmbească. Mutti, la fel.

– Ei bine! exclamă Vati. Asta într-adevăr este o veste minunată. Herta m-a făcut să-mi fac griji pentru câteva momente, dar nu mai contează acum. Sunt sigur că pot grăbi procesul de aprobare. Un doctor va trebui să te examineze, Herta, dar, cu Tomas drept tată sigur, nu va fi nicio problemă. Trebuie să sărbătorim. Fiica mea se căsătorește, iar primul dintre mulții copii stă să se nască. Un pahar! Nu e prea devreme pentru un pahar la unsprezece patruzeci și cinci, nu-i așa? Tomas, ce vrei să bei?

Trebuie să mă așez. Tremur toată. Mutti stă lângă mine și îmi mângâie spatele, vorbind pe deasupra capului meu. Sună din clopoțel și îi cere Verei să aducă gheață, niște șervețele și iod pentru a-mi curăța rana.

Vati și Tomas fumează trabucuri și toastează cu șampanie.

O viață neașteptată începe să se lege în mintea mea precum un vis ireal, ciudat. Un apartament mic cu Tomas. Eu, soție. Un copil. Copilul lui Walter. Mereu voi avea o parte din Walter cu mine. Pun o mână pe burtă și, pentru prima oară, pot să îmi imaginez un viitor în care această făptură din mine să fie în siguranță. Hetty și Tomas. Tomas și Hetty. Totul sună atât de greșit…

Chiar să mă vrea într-atât de mult?

Gândul mă face să mă-nfior.

Dar ne oferă mie și bebelușului lui Walter o șansă. Mă agăț de acest gând cu toată forța mea ca să nu mă înec.

Mutti insistă să rămânem la prânz în loc să ieșim, așa cum plănuiserăm. Starea lui Vati, alimentată de șampanie și de vin din belșug, este mai jovială.

– Ascultă, tinere, eu am avut începuturi umile. Nu este nimic rău cu asta, îi spune lui Tomas. Te-ai dovedit un bun, onest cetățean german, în ciuda dif… dificultăților cauzate de tatăl tău. Asta dă dovadă de voință. Curaj moral. Nu am niciun dubiu că te vei descurca de minune în Wehrmacht. Ne trebuie mai mulți astfel de tineri bărbați ca tine. Sunt norocos să am toate astea, spune el și arată spre măreția camerei. Vă voi ajuta cu chiria pentru viitorul vostru apartament până când veți putea să vă întrețineți singuri.

Se uită la mine.

– Iar Mutti o să fie pe aproape ca să vă ajute cu bebelușul – îi va face bine să aibă ceva care s-o distragă de la, știi doar… Ceva bun, vesel…

După prânz, eu și Tomas ne plimbăm împreună prin Rosenthal. Îmi e frică să rămân singură în preajma lui Tomas. E atât de ciudat. Trecătorii probabil cred că suntem un cuplu tânăr, drăguț, care se plimbă de mână. Doi îndrăgostiți care așteaptă un bebeluș. O mică familie germană perfectă.

De-ar ști ei adevărul!

– E mai cald decât credeam, zic eu în timp ce ne plimbăm. Ar fi trebuit să-mi iau

șalul pe mine, nu haina.

Tomas nu răspunde. Încerc din nou.

– Copacii sunt deja complet înfrunziți. Crezi că o să fie o vară toridă?

Continui să pălăvrăgesc, neștiind ce să zic ca să pot umple vidul dintre noi.

Ne așezăm pe o bancă în fața lacului. Problema a plutit în aer, nerostită, de când am plecat de acasă.

Jigodie. Târfă. Distrugi. Ai distrus puritatea sângelui tău. O voce care a tăcut mult se trezește.

Tomas este dus pe gânduri și ridică o pietricică de pe jos, de lângă bancă. O rostogolește în mâini, trecându-și degetele pe suprafața ei netedă, lucioasă.

Rup tăcerea:

– Știu cât de mult te-am rănit, Tomas, și îmi pare rău. Voi încerca să fiu cea mai bună soție. Dar vreau să înțeleg. De ce faci asta?

Respiră lung și forțat, strângând mica piatră cu toată forța în palmă.

– Pentru că trebuie să te salvez. Ești un înger căzut. Această *treabă* care a avut loc nu schimbă situația. De fapt, ai nevoie mai mult decât oricând să fii salvată.

Își ridică ochii spre cer, ca și când ar vedea îngeri plutind în cercuri deasupra lui.

– Tomas, haide. Chestia asta cu îngerul… Nu o crezi…

Se uită la piatra din mâna lui, lovind-o cu vârful degetelor.

– Am încercat atât de mult să nu te iubesc. Chiar am încercat. Dar e imposibil. Și mi-am dat seama că o forță mai puternică decât mine mă împinge să fac asta. Să te salvez.

– Să mă salvezi de la ce?

– Evreul. Te-a siluit. Trebuie s-o fi făcut. Nu se poate să fi fost vina ta. Așa pot să accept. Și nu voi lăsa nimic rău să ți se mai întâmple. Te voi proteja.

Ridică mâna în care ține piatra și o aruncă în lac. Face câteva salturi pe suprafața apei, apoi se afundă cu un mare plescăit în apă.

Inima începe să-mi bată mai repede. Mai cu putere.

Tomas își freacă palmele de față. Își reașază ochelarii.

– Nu vreau mulțumiri, spune cu o voce moale, monotonă. Ce fac o fac din dragoste. Dar vreau să înțelegi un singur lucru, sunt sigur că oricum știi.

Simt că mă sufoc.

– Nu vei avea *metisul* ăla. S-ar putea să-ți fie greu la început, dar pe urmă o să-mi mulțumești.

Își lasă ochii să alunece spre burtă, iar un aer de repulsie îi umbrește fața.

Mă lovește un val de greață.

– Cum adică, nu vrei să păstrez copilul? Ce te aștepți să fac?

– Doar nu crezi că voi crește un bastard de evreu, nu? De câte ori l-aș vedea, m-ar face să-mi amintesc. Este de neconceput, Hetty.

– Dar ai spus! Le-ai spus lui Vati și Mutti că este al tău. Că te vei însura cu mine

tocmai din acest motiv! De ce ai face asta? Nu înțeleg.

O umbră mare, neagră se pogoară asupra mea.

– Am spus ca să te protejez *pe tine*, nu pramatia aia. În plus, de ce ai vrea să-l păstrezi? Adică, cu siguranță, ai vrea să lași toate astea în urmă… Ca să poți să mi te oferi complet și toată mie. Vom avea copii făcuți de noi. Mulți copii.

Îmi apucă mâna și mi-o strânge ușor, dar nu pot să respir, gâtul mi se strânge de tot.

Îmi fuge pământul de sub picioare, iar întunericul mă înconjoară.

– Hetty?

Lacul îmi apare iarăși clar în fața ochilor.

– Ești bine?

Chipul slab al lui Tomas și ochelarii lui murdari se află în fața mea, ochii lui plini de îngrijorare.

– Șșș, spune. Nu încerca să vorbești. Respiră adânc.

Fac cum spune.

Devine mai ușor să respir, iar inima mi se liniștește.

– Cum să mă descotorosesc de el odată născut? E un *bebeluș*, vorbim despre un bebeluș. Ce te-aștepți, să-l pun într-un sac, să-l leg și să-l arunc să se-nece într-un lac, ca puii de pisică?

Nu ești salvator. Ești un ticălos bolnav, ca toți ceilalți ca tine.

– Nu, bineînțeles că nu, zice râzând. Dar, serios, nu știu și nici nu-mi pasă, trebuie să dispară. Adică, există case de copii, nu? Pentru pramatii nedorite.

– Dar cum să le explic oamenilor? Vor ști că mai am puțin și nasc. Cum să le explic apoi dispariția unui copil?

– Nu-mi pasă! Vocea i se asprește subit. Spune-le că a murit. Bebelușii mor. Cu puțin noroc, o să moară, iar asta o să ne rezolve toate probleme, nu-i așa?

– Cum poți să spui asta? bolborosesc. Cum poți să spui asta despre un copil inocent? În plus, nu a fost așa. Walter este o persoană bună. Ne-am iubit, *eu am vrut* s-o facă!

Cuvintele mi se blochează în gât. Nu mai pot să vorbesc. Mă uit la el îngrozită, îmi doresc să mai spună ceva, să se întoarcă la mine și să spună că a fost o glumă teribilă, de prost gust. Nici măcar Tomas nu poate să fie atât de crud, nu?

Dar nu spune nimic, refuză să se uite la mine, gura îi e închisă, în timp ce ochelarii îi alunecă pe nas. Nu mai pot să-l sufăr.

Totul are un preț.

Copilul acesta este prețul de a-l fi iubit pe Walter.

A-l pierde este prețul pe care-l cere Tomas.

Ce opțiune am? Sunt condamnată dacă îl plătesc, condamnată dacă nu.

Dar gândul de a fi măritată cu Tomas, de a împărtăși viața și de a împărți patul cu el mă umple de groază.

Mă uit la apa lacului și-mi amintesc cum m-a smuls Walter din adâncurile ei. Cât îmi doresc să mă fi lăsat să mă scufund...

aprilie 1939

– De ce mă eviți? Durerea din vocea Ernei răsună prin firul telefonului până la mine. Nu înțeleg, Hett. Te rog, explică-mi cu ce am greșit. Dacă am zis ceva care te-a supărat…

– Nu m-ai supărat.

– Asta face lucrurile și mai rele, dacă te prefaci că nu s-a întâmplat nimic!

– E adevărul curat. Nu mi-ai greșit cu nimic, Erna.

– Atunci, de ce m-ai tot evitat în ultimele trei săptămâni, Hetty? Nu ai fost deloc la școală. Am venit la tine acasă. Am sunat. Zici că ai ciumă sau ceva!

– E vacanța de primăvară, Erna!

– Știu, dar noi mereu ne vedem în vacanțe.

Mă joc cu firul telefonului.

– Vino la mine, spun după o mică pauză. După-amiaza asta, cât Mutti face vizita lunară la casele soldaților. Vino la patru.

O să afle cât de curând, oricum. Mutti a trimis o scrisoare la școală pentru a-i informa că nu voi reveni la cursuri după vacanță.

Mai bine să afle de la mine.

Vera o lasă pe Erna în casă. Aud cum tropăie pe scări până la mine, apoi un sprint ușor pe coridor. Mă forțez să mă uit la ușă când intră, rușinată de umflătura care se ghicește prin haine. Îmi țin respirația și aștept să-i văd reacția plină de dezgust.

– Hetty?

Pășește spre mine, privindu-mi fața. Instinctiv, mâinile îmi coboară spre burtă și abia atunci își coboară și ea ochii.

– Isuse Cristoase!

– Da.

– *De asta* m-ai tot evitat?

– Putea la fel de bine să fie chiar ciumă!

– O, Hetty! Cum? Cine-i tatăl?

– Chiar trebuie să întrebi?

– Walter?

Dau din cap și încep să plâng. Lacrimi mari, pline. Nu par să se termine.

Vine lângă mine, mă ia în brațe și plâng pe umărul ei.

– De ce nu mi-ai spus?

– Nu am putut. Mi-a fost prea rușine. Am sperat că o să dispară la un moment dat.

– Dar... dar câte luni?

– Cinci și jumătate.

– O, fir-ar să fie, Hett, de ce mi-ai ascuns asta?

– Din disperare!

Se așază pe pat și mă fixează cu privirea.

– Ar fi trebuit să-mi spui, murmură. Aș fi putut să te ajut.

– Cum? Ce ai fi putut să faci? Sunt condamnată. Asta e tot.

– Cum adică condamnată?

Îmi curge nasul și caut un șervețel curat în sertarul de sus. Odată găsit, îmi suflu nasul și mă așez lângă Erna, pe pat.

– Când a aflat Vati, am crezut c-o să mă omoare. Chiar am crezut, m-a lovit așa de tare…

– O, nu, e groaznic!

Îi arăt coaja și ce a mai rămas din cucuiul de pe tâmplă.

– Dacă nu ar fi intrat atunci Tomas, chiar cred că m-ar fi ucis.

– Tomas? Credeam că o să păstreze distanța.

– Mi-a scris și a zis că a așteptat destul, că vrea să mă scoată în oraș și să luăm prânzul împreună. În fine, a intrat în mijlocul bătăii și a anunțat că bebelușul e al lui.

– Cum? *De ce?*

– Exact. El… nu e întreg la minte. Crede că-s un soi de înger căzut care are nevoie de ajutor. I-a spui lui Vati că se va căsători cu mine. La început, am fost ușurată. Adică, *nu voiam* să mă căsătoresc cu Tomas, dar m-am gândit că, dacă asta însemna că copilul lui Walter va fi în siguranță și că vom putea locui împreună ca o familie, ei bine, aș fi putut accepta. Înghit în sec. Trag aer. Dar mi-a zis că trebuie să renunț la copil. Să-l dau la un orfelinat… Mi-a zis că nu ar putea suporta să crească un *metis*. Mă obligă să-l dau! Încep să plâng iar. Cum să fac asta? Îl urăsc, urăsc numai să-l văd, iar acum trebuie să mă mărit cu el!

– Nu, nu trebuie. Nu trebuie să te măriți cu nimeni, Hetty, nu dacă nu vrei, îmi spune Erna, îmbrățișându-mă din nou.

– Dar trebuie. Dacă mă mărit cu Tomas, mă salvez pe mine, dar sacrific copilul. Dacă încerc să mă descurc singură, ce? Vati mă va dezmoșteni. Nu voi avea bani, nu voi avea cum să mă întrețin pe mine sau pe copil. În plus, fără o dovadă că tatăl este arian…

Nu mă obosesc să închei propoziția.

Erna mă strânge cu putere, apoi îmi dă drumul și se duce la geam, uitându-se la ploaia de primăvară de afară. Mă întind pe pernă, sprijinindu-mi capul de tăblia patului. Burta, fermă și rotundă ca un pepenaș, iese în evidență prin rochie.

Erna se întoarce spre mine.

– Trebuie să-i spui lui Walter. Dacă i-ai fi spus înainte, înainte să…

– Înainte să se căsătorească? Cum ar fi ajutat? I-ar fi distrus viața, atât lui, cât și mie. Nu îi voi face asta, Erna. Nu mi-e de folos să-l știu aici, iar dacă nu ar putea să rămână în Anglia din cauza asta, nu i-aș fi nici eu de vreun folos. M-am decis. Nu îi voi distruge șansa de a duce o viață bună.

– Sfinte, Hetty, e foarte nobil și așa, dar are dreptul să știe. Este și copilul lui.

– Nu pot să-i spun. O să strice *tot*.

– Nu ar trebui să-l lași pe el să decidă asta? Poate că n-o să fie așa de rău pe cât crezi. Poate că și tu ai reuși să pleci în Anglia.

– Și apoi? Noi trei locuind împreună în perfectă armonie? Walter și cele două soții ale lui? El locuiește cu familia ei și este complet dependent de sprijinul lor pentru a rămâne în Anglia. Ești ridicolă!

– Dar el e acolo. Poate că englezii îi vor permite copilului său să treacă granița, iar tu, ca mamă a copilului, ai putea să pleci și tu, poate nu chiar imediat, dar…

– Oprește-te, Erna! Nu are cum să meargă. Nu pot să plec în Anglia, nici dacă mi-ar zice el asta. Ce aș *face* acolo? Nu-mi rămâne decât să încerc să găsesc o cale prin care să salvez acest copil de soarta pe care i-a pregătit-o Tomas. Mai am câteva luni ca să găsesc o soluție. Te rog, ajută-mă!

– Ce zici de mama lui Walter? Mătușa lui? Nu ar putea să-l ia în grija lor?

– M-am gândit și eu la asta, dar cum să las un copil pe capul lor? Nu au nimic. Și au fost forțate de autorități să locuiască în casa evreiască de pe Humboldstrasse. Nu aș putea să-mi trimit copilul să locuiască într-un asemenea loc. Bărbații au rămas în Buchenwald, presupunând că mai trăiesc. La ce fel de viață l-aș condamna? În plus, de ce ar vrea să mă ajute?

– Dar *cu tine* cum rămâne?

– Va trebui să mă mărit cu Tomas. Nu văd altă cale. Poate, dacă mă are pe mine, își va schimba decizia în ce-l privește pe copil.

Expresia de pe fața ei îmi confirmă ceea ce știu deja.

Că acest copil, cu sângele unui evreu curgându-i prin vene, a fost condamnat încă de dinainte de a se fi născut.

10 mai 1939

Când ai prea mult timp liber, simți că abia trece. Fără școală, fără îndatoriri față de LFG. Cu foarte puțini vizitatori. Minutele, orele, zilele, toate se prefac într-o tot mai lungă, interminabilă așteptare. Stau ascunsă în cameră și privesc lumea de la geam, cu rușinea mea nevăzută și neștiută. Doar patru oameni știu de pe acum că bebelușul meu nu va supraviețui nașterii. Vati nu e prost. Și-a dat repede seama cine este tatăl copilului. Dar îi convine să nu spună nimic, astfel încât el, Mutti și Tomas să îl distrugă împreună.

– Mă ocup eu de tot, mă informează scurt Mutti într-o după-amiază. Vati nu vrea să aibă nimic de-a face, din motive lesne de înțeles. În plus, nu poate să riște să afle vreunul dintre cunoscuții lui.

– Ce pregătiri?

– Orfelinatul. E domeniul meu ăsta, dată fiind munca mea la casa de copii.

– O să ajungă la orfelinatul *tău*? L-aș putea vizita în fiecare zi. Nimeni nu trebuie să știe.

Speranța prinde contur în mine.

– Bineînțeles că nu! îmi răspunde ea cu o privire fermă. Casa mea este pentru copii puri. Copilul tău este… Nu se va potrivi.

– Atunci, unde?

Întrebarea îmi scapă pe nerăsuflate, apoi gura mi se încleștează.

– E un orfelinat evreiesc în Berlin. Am ținut legătura cu cei de acolo sub *anonimat*. Vor accepta copilul pentru o donație considerabilă. Maxilarul i se contractă. Vor face orice pentru bani, spune printre dinți, dar în cazul ăsta e util pentru noi. Vei merge într-un adăpost pentru mame înainte să nești, în Berlin. M-am ocupat deja și de asta. Nu putem risca să fii văzută de prea mulți oameni pe-aici și nu vreau ca vreo moașă să te asiste la naștere.

– Dar, Mutti, te rog! *Nu* poți să-mi faci asta! E *copilul* meu!

– Copil *evreu*.

– Nu e nicio diferență! E un copil. Te rog…

Cineva bate la ușa sufrageriei, iar Mutti, agitată, își duce degetul la gură, semn să tac. Nu mai zic nimic, dar o văd pe Vera ițindu-și capul în cameră.

– Tomas e aici ca să o vadă pe *Fräulein* Herta, anunță ea.

Expir, scăpând astfel de tensiunea acumulată.

– Spune-i că voi coborî imediat, Vera, reușesc să îngaim. Mulțumesc!

Mutti vorbește cu Vera, dar nu aud nimic. Mă gândesc la copilul meu, la orfelinatul evreiesc și mă abțin să nu plâng. Mai stau puțin, apoi îmi adun forțele și cobor.

Fața lui Tomas se luminează când mă vede.

– Ce vrei să faci azi, draga mea? O plimbare? Stai prea mult înăuntru, ai nevoie de puțin soare pentru piele. O să sfârșești ca una dintre fetele alea palide, blegite. Am nevoie să fii puternică și în formă, cum obișnuiai să fii cândva.

– Bine, spun, apoi mă încalț.

Îmi păstrez vocea calmă, cu tonalități egale, dar înăuntru sunt o mare dezlănțuită, plină de furie. Nicicând nu am mai simțit atâta ură față de vreo persoană.

Își coboară vocea.

– Bănuiesc că de vină e *chestia* aia, parazitul din burta ta, care-ți suge toată forța.

– Oprește-te! Ceva se rupe în mine. Nu am nicio problemă cu sănătatea, Tomas. Dar mama tocmai mi-a spus ce o să se întâmple odată ce copilul se naște. Cum a fost vândut, efectiv vândut, unei case de adopții evreiești din Berlin!

– Șșș, să nu audă menajera!

Îmi pune un deget pe buze. Mă smucesc și apoi ies afară, pe strada din față.

– Mereu mi-a plăcut că ești pătimașă, râde el, venind repede din urmă.

Mă apucă de braț și merge în pas cu mine, în jos, pe Fritzschestrasse.

– Am o veste pentru tine.

– A, da?

Pulsul mi se mărește. Mă uit la el. Poate că a avut o mustrare de conștiință.

– Data nunții! Ne-au fost aprobate cererile pentru permisiune rasială. Ne putem căsători imediat. Tatăl tău ar vrea să fie cât mai curând posibil, o ceremonie mică, restrânsă, din motive evidente. Nu putem lăsa nici cea mai mică impresie a vreunui scandal. Deci, ce zici de sâmbăta viitoare?

Nenorocitule! Nu e nicio schimbare de plan, nicio amânare, nicio șansă de salvare în bărbatul cu care sunt obligată să mă mărit.

– Chiar vrei să te însori cu mine așa?

Va vrea să consumăm căsătoria în noaptea nunții.

Râde din tot sufletul.

– Desigur, aș fi preferat să *nu* mă căsătoresc cu tine așa, dar nu avem de ales, de dragul tatălui tău. În plus, și se uită la mine cu o privire intensă, abia aștept să te am toată numai pentru mine!

– Dar... unde vom locui? Nu am aranjat nimic.

– A! Asta.

O luăm pe Berggartenstrasse. E o zi minunată. Soarele e sus, mirosul de iasomie, în aer. Trag adânc aer în piept. Simt cum ce a pocnit adineauri, ca un chibrit aprins, pune stăpânire pe mine. Un foc mic arde în mine. E timpul să iau frâiele înapoi în mâini.

– Părinții tăi mi-au sugerat într-un mod foarte amabil să mă mut cu voi, îmi spune Tomas, până când reușim să ne găsim un loc al nostru. E spațiu din belșug în casa voastră. Ne putem uita după un apartament în august, după… Mă rog, până la înrolarea în armată din septembrie.

– Și până atunci? îl întreb. Se pare că totul s-a decis pentru mine, fără ca eu să am un cuvânt de spus. Voi merge la o casă din Berlin, voi naște și apoi voi da copilul unor străini. Apoi trebuie să mă întorc aici și să o fac pe soția fericită cu tine. Nu pot face asta, Tomas. Nu voi face asta.

– Nu prea ai de ales, Hetty. Sau...? Ai pus în pericol reputația și cariera tatălui tău. Riști să fii aruncată într-un lagăr tu însăți. Asta e numai vina ta sau, mă rog, a acelui evreu împuțit, nu a mea. Eu sunt *salvarea* ta. Fac asta din bunătate, așa-mi dictează inima. Să ajut o prietenă veche, dragă mie. Și, odată ce te-ai recuperat, vom lăsa toate astea în urmă și putem începe o viață împreună. Cum se cuvine.

Căldura se împrăștie. Ard pe dinăuntru, fierb plină de furia reprimată săptămâni întregi.

– Tu ești *salvarea* mea? Faci asta din bunătate? Nu te amăgi, Tomas. Situația asta îți convine de minune. Scapi de problemă și rămâi numai cu ceea ce-ți convine. *Eu*. Dar dacă eu nu vreau să iau parte la planul ăsta? Dacă spun nu? Mă opresc în mijlocul străzii, fiecare celulă din corp urlă în mine. Nu sunt ca tine, Tomas. Nu e vina acelui *evreu împuțit* că sunt eu însărcinată. Nu m-a forțat niciodată să fac asta. Ne-am *iubit* unul pe altul. Am făcut-o din proprie voință cu el, fiindcă am vrut. Pentru că este o ființă umană minunată și bună la suflet. Evreii nu sunt diferiți de restul oamenilor. Toate astea sunt doar niște minciuni! Nu e nicio conspirație malefică pentru a cuceri lumea, doar dacă ești Hitler, desigur.

– Taci!

– Nu, nu o să tac. Pentru prima oară am de gând să spun adevărul…

Tomas mă apucă de încheieturile mâinilor și mă strânge cu forță. Mă scutură. Dar nu mă voi opri acum.

– Da! Ăsta e adevărul. Hitler este cel malefic, cel care greșește, cel care minte. Nu există o rasă supremă, o superioritate inerentă rasei. Toți sunt la fel, evreu sau non-evreu, african sau arian. Suntem toți *oameni*…

– Taci dracului! urlă Tomas, scuturându-mă și mai tare. Cum îndrăznești?!

– *Voi păstra copilul ăsta!* strig. *Doar peste cadavrul meu voi lăsa pe altcineva să-l aibă!*

Tomas mă strânge atât de tare de încheieturi, încât strig de durere.

– Ajunge! răcnește el fără să-mi dea drumul.

Mă chinui să respir, iar pe obraji îmi curg lacrimi mari.

– Ai terminat cu mica ta ieșire dramatică?

Simt că nu mai am energie, iar el îmi dă drumul, lăsându-mi mâinile să cadă pe lângă corp. Ne uităm unul la celălalt, apoi gura i se schimonosește. Mai întâi un rânjet, apoi râs exploziv. Se oprește din râs și o ia la pas, apucându-mă de după talie, aducându-și fața aproape de a mea.

– Hetty, spune el cu voce tare, nu vom mai avea discuția asta. Dar nu uita cine ești și ce faptă ai comis. *Nu ai* nicio opțiune. Eu sunt singura ta scăpare. Și nu-ți face griji, n-o să te ating cu un deget până când *chestia* aia nu dispare din tine. Ideea în sine mă dezgustă. Voi aștepta. M-am obișnuit să aștept. Și, când vei fi pregătită, te voi curăța, minte și trup, și vei fi a mea toată.

Se apropie de mine și mă sărută apăsat pe gură.

Mă înec, încerc să-l resping, dar e mult prea puternic.

Mintea mi se luminează. O, Tomas, crezi că ai asul în mânecă. Dar, cât timp trăiesc, nu te voi iubi *niciodată*, fiindcă iubirea mea este îndreptată spre altcineva.

Și ține minte: mintea mea mereu va fi liberă.

La cinci minute după ce Tomas mă lasă acasă, merg repede la apartamentul Ernei. Din fericire, este acasă. Tremur atât de tare, încât durează ceva și am nevoie și de un pahar mare de apă înainte să fiu suficient de calmă să pot vorbi.

– Nu pot face asta, Erna! Nu-i pot lăsa să-mi ia copilul. Au plănuit tot!

Tonul vocii crește tot mai mult pe măsură ce panica mă cuprinde. Mă simt sufocată, de parcă cineva mă strânge de gât cu forță și simt că rămân fără aer. Stele negre dansează în fața ochilor mei.

– Îl vor da la orfelinat, un orfelinat evreiesc. Și apoi ce?

– Dar mereu ai știut…

– Am sperat, m-am rugat ca Tomas să-și schimbe decizia. E tot ce trebuie să facă. Să mă lase să păstrez copilul. Rezolvă absolut tot, nu? Eu sunt fericită să am copilul, iar copilul va fi în siguranță fiindcă lumea va crede că este copilul lui. El e fericit că mă are pe mine. Vati e fericit fiindcă nimeni nu va afla vreodată adevărul, astfel reputația lui e salvată. Mutti e fericită fiindcă va avea un nepot de care să aibă grijă și pe care să-l iubească…

Discursul mă sleiește de puteri. Mă prăbușesc pe un scaun, respirând greu.

– Dar, Hetty, Tomas a zis de la început că nu va păstra copilul. Tonul vocii ei e blând, dar cuvintele, crudul adevăr, lovesc foarte tare. Pentru el, acest copil e o abominație. Ca și cum l-ar primi pe inamic direct în casa lui.

– Îi iei apărarea! Mă sufoc. Cum poți să…

– Nu! Nu-i iau apărarea, niciodată! Dar trebuie să fii realistă. Din perspectiva lui, nu există niciun motiv pentru care să păstreaze copilul. E mult mai bine pentru el ca bebelușul să dispară. Nu te va lăsa să-l păstrezi, Hetty.

– Ai dreptate. O privesc pe Erna cum traversează camera, profund îngândurată.

Desigur, ai dreptate. Am fost atât de proastă, atât de moale și de ridicolă. Le-am ușurat prea mult treaba. Mă ridic. Voi refuza să mă căsătoresc cu Tomas dacă nu mă lasă să păstrez copilul. O să-i amenințcă merg la presă. Îl voi expune pe Vati și aventura lui amoroasă și, totodată, pe fiica netrebnică ce s-a culcat cu un evreu!

Erna e șocată.

– Nu poți face asta. Știi ce ar urma să ți se întâmple apoi.

– Ce? o provoc eu, deși nu e nevoie să întreb.

Amândouă știm că voi sfârși într-unul dintre lagăre. Vati, drept complice, probabil că va fi dat afară din funcție, din casă și de la ziarul lui iubit.

– Copilul tău nu ar supraviețui, Hetty, spune Erna cu fața întunecată. Adevărul e că l-ar duce într-o cameră și l-ar ucide. Ce propui tu nu este o opțiune.

– Ce s-a ales de națiunea asta? Să ia copii și să-i ucidă…

Furia mea se topește și e înlocuită de o neputință copleșitoare, o lipsă totală de speranță.

Erna dă din cap cu lacrimi în ochi.

– Ar fi în stare să facă asta, Hetty. Îmi pare rău, dar chiar ar fi în stare să facă asta. Nu ai nicio opțiune, doar să faci cum zic ei, pentru moment. Voi… voi încerca să găsesc ceva. Promit.

20 mai 1939

Ziua nunții mele. Rochia, de un galben-pal, este așezată pe scaunul de lângă pat. E numai straturi și pliuri. Mutti a conceput-o ingenios, să distragă atenția oamenilor de la forma burții. Ziua, nunta însăși, îmi par ireale. Cum te simți, te aud întrebându-mă. Ei bine, dragul meu, cred că m-am resemnat. Nu e ziua pe care mi-o imaginasem. Acea poveste cu prințese dalbe și prinți chipeși, cu povestea lor fericită până la adânci bătrâneți, nu e pentru mine. Mă gândesc la tine și mă întreb: nu ar trebui să fiu geloasă sau furioasă că ai scăpat de toate astea? Nu. Nici cât negru sub unghie. Sunt fericită că ai reușit să evadezi. Că am putut să te ajut să-ți salvezi viața. Cumva acest gând face ziua mai suportabilă. Iar acum trebuie să fac la fel pentru copilul nostru. Deci, pentru moment, merg mai departe cu planul lor grotesc și sper la un miracol.

Camera din Hotel Sachsenhof, pe Johannisplatz, e decorată cu violete și crenguțe albe de floarea miresei, astfel că pare mai luminoasă și mai veselă. Mai multe rânduri de scaune din lemn cu căptușeală crem sunt așezate astfel încât puținii invitați la nuntă să participe la procedura civilă. O masă lungă este așezată în spatele încăperii pentru a fi servite băuturi la petrecerea de după.

Tomas, îmbrăcat mai elegant decât l-am văzut vreodată, poartă un costum maro-deschis și cravată în carouri. Are părul curat și, ca un băiețel care a luat premiul întâi, are, pe lângă zâmbetul larg, un aer înfumurat.

– Arăți… Face o pauză și-mi ia mâinile într-ale sale, în timp ce ochii lui îmi studiază chipul, coboară spre piept, apoi în sus, spre față. Radiezi!

Îmi duce mâinile spre buzele lui și-mi face cu ochiul. Stomacul mi se întoarce pe dos.

– O știi pe mama mea, Hetty? spune el, conducându-mă spre ea.

E o femeie înaltă, masivă, cu păr încărunțit, tuns mai scurt. O rochie de un albastru-închis îi atârnă pe corp de parcă nici rochia, nici ea nu sunt pe deplin mulțumite de aranjament. Pe chipul ei se ghicește o tărie de caracter care i-a ajutat pe ea și pe cei șapte copii, crescuți fără tată, să supraviețuiască.

– Mă bucur să vă revăd, încerc să zâmbesc, dar expresia feței ei e ca o pală de aer rece.

Mă uit la Tomas. O dată nu m-a invitat să o cunosc. În mod clar, a fost o greșeală. Poate că ar fi trebuit să insist, dar am fost atât de prinsă, încât nu mi-a trecut prin minte.

– Ei bine, iată-ne! Se uită la mine de sus până jos. E un lucru serios căsătoria, să știi, spune ea. Copiii. O responsabilitate.

– Da, și suntem pregătiți pentru asta, nu-i așa, Tomas?

Îi strâng mâna tare într-a mea.

– Desigur, zice el suav. Ți-am spus, Mutti, Hetty o să fie o soție perfectă pentru mine și o mamă bună pentru copiii mei. S-a născut pentru asta.

Scoate un sunet. Ceva între strănut și tuse.

– Va fi o viață diferită față de cea cu care ai fost obișnuită, îmi spune ea, mijind ochii. Să nu ai menajere și bucătărese care să facă treburile gospodărești în locul tău. Când stai trează toată noaptea din cauza unui bebeluș care plânge și ai și un copil bolnav și mai trebuie să pregătești și micul dejun pentru dimineață, să cureți podelele, să faci paturile, să speli rufele, să faci cumpărăturile… Fără prea mulți bani, dacă ai un soț căruia-i place să tragă la măsea. Se oprește să-și tragă sufletul. Ei bine, romantismul dispare atunci.

Mă strâng din cauza amărăciunii cuvintelor ei, iar Tomas își pune protector mâna pe umerii mei.

– Nu o voi lăsa pe Hetty să ducă o astfel de viață. Știe că sunt ambițios. Știe că viața *aia* ține de trecutul noului nostru Reich.

– Ha, asta credeți voi, nechibzuiților! Tinerii mereu cred că vor schimba lumea. Râde amar. Dar niciodată nu schimbă tinerii lumea. Și nici voi doi nu veți face cine știe ce diferență. Promisiuni false, iar voi le-ați crezut pe toate.

Tomas își încleștează maxilarul.

– Adu-ți aminte cu cine vorbești.

– O, dar știu, Tomas! Se uită înapoi la el. Crezi că aș putea să uit vreodată? Cei care mi-au luat bărbatul și l-au trimis la moarte…

– Taci! Te-am avertizat. Nu ar fi trebuit niciodată să te las să vii. Întinde degetul spre fața ei, forțând-o să se dea înapoi cu un pas. Mai spune un cuvânt și o să-i calci pe urme foarte repede.

Mă trage de mână cu putere de lângă mama lui.

– Scuze. Am încercat să te protejez de limba ei iute, acră. Vacă proastă!

– Tomas! Nu ar trebui să vorbești astfel despre mama ta. E de înțeles de ce se simte așa…

– Nu. Nu are dreptul să simtă altceva decât recunoștință. Tata nu a fost nimic altceva decât un trădător împuțit, iar ea ar trebui să îl lase în urmă pe bastardul ăla. Dar nu o face. Nu vrea s-o facă. Nu are viziune. În fine… Nu vom mai vorbi despre asta.

E roșu la față și strânge din dinți.

– Cum îndrăznește să ne distrugă ziua asta?!

– Nu a distrus-o.

– Nu. Ai dreptate. Nu a distrus-o. Nu poate s-o facă. Asta va fi una dintre cele mai frumoase zile din viața mea. Și odată ce – știi tu – , odată ce suntem liberi să fim împreună cum se cuvine, ei bine, atunci voi fi cel mai fericit om de pe planetă.

În jurul meu totul țiuie.

– Aș vrea să mă odihnesc puțin, Tomas.

Mă așez pe un scaun. Tomas se duce să vorbească cu Vati, care stă, mare și parcă nelalocul lui, în colțul camerei, părând că vrea să fie oriunde altundeva, numai aici nu. Mama lui Tomas s-a întors cu spatele și-i șoptește ceva la ureche celui mai înalt dintre frații lui Tomas.

Ușa se deschide și Erna, singura persoană din afara familiei pe care am reușit să-i conving s-o lase să participe, intră. Ca înghețata într-o zi toridă, e o ușurare s-o știu acolo. Se uită de jur împrejur și zâmbește când mă vede stând singură. Vine la mine, cu părul ei frumos împletit, nasul plin de pistrui de la soare.

– Ești bine?

Se așază lângă mine și-mi studiază fața.

Înghit în sec.

– Nu vreau să vorbesc despre mine. Repede, cât mai am o șansă! Te-ai gândit la vreo soluție? Mai e vreo altă opțiune?

– Da. Am luat legătura cu un prieten de încredere. Se oprește. Ochii și fața i se întunecă. E complicat, Hetty, dar lucrăm să găsim o soluție.

– Cine e? Ce soluții?

– Nu pot spune mai multe. Sper să am vești curând.

– Dar nu am timp, Erna! Niște mâini invizibile parcă mă strâng de gât. Voi pleca în doar două săptămâni la Berlin. Toată lumea știe că voi sta câteva săptămâni la un internat până se apropie termenul de naștere. Vati vrea să scape de mine cât mai repede posibil. Nu suportă să mă vadă.

– Bine, bine, spune ea și ridică mâinile. Facem tot ce putem.

– Îmi pare rău!

– Te rog să nu plângi, Hetty. Nu azi. Uite, voi veni să te văd curând. Ai încredere în mine, vom găsi o cale de salvare.

– Herta, e timpul! mă strigă Mutti, care se grăbește să vină la mine să-mi aranjeze rochia și părul.

Puținii participanți la ceremonie își ocupă locurile. Tomas mă conduce în față, unde ofițerul stării civile ne așteaptă cu o expresie solemnă. Murmurul dispare, iar tăcerea cuprinde întreaga încăpere.

Ceremonia începe.

23 mai 1939

Câteva zile mai târziu, eu și Mutti stăm în camera de zi, când Erna vine în vizită la început de amiază. Mutti croșetează botoșei, iar eu, o pălărioară. Mă simt ciudat să fac asta, fiindcă știu că urmează să dau copilul pe mâinile unor străini, dar nu deschidem subiectul.

– Erna, ce drăguț din partea ta să vii să ne vizitezi, spune Mutti după ce Vera o conduce în cameră.

Vine cu vești, asta e sigur, dar nu știu dacă sunt bune sau rele. Îmi doresc din tot sufletul ca Mutti să plece, dar ea stă pe loc, continuând să croșeteze și întrebând-o pe Erna despre examenele de la școală, despre părinții ei și despre planurile de viitor.

Nu mai suport și-i spun:

– Mutti, te superi dacă eu și Erna ieșim cu Kuschi la o plimbare?

O întrerup exact în mijlocul vorbei.

– Am căzut de acord că Vera o să scoată câinele la plimbare de acum înainte. Și până când te întorci din… vacanță.

– Da, dar nu-mi poate face rău puțină plimbare, nu, Mutti? Doar o scurtă plimbare cu Erna.

– Bănuiesc că nu, oftează ea. Dar să nu mergeți prea departe și rămâneți pe străzi liniștite, bine?

Ce vrea să spună, de fapt, e să nu merg prin locuri unde oameni pe care-i cunoaștem ar putea să mă vadă. Cu cât mai puțini oameni știu, cu atât mai puține explicații trebuie să dăm noi mai apoi.

– Nu-ți face griji, știu regulile.

Odată ieșită din casă, pot să respir din nou. Doar simțind aerul proaspăt pe obrajii mei, scăpată de pereții opresivi ai căminului, și deja mă simt mai bine. Acum, că Tomas locuiește cu noi, claustrofobia mea s-a accentuat. S-a mutat în camera lui Karl. A fost ideea lui Vati. Mutti a înghețat când a sugerat asta – sunt multe alte camere pe care le poate ocupa, de ce tocmai pe a lui Karl? E exact lângă camera mea, ceea ce lui Vati i s-a părut potrivit. Nimeni nu a sugerat să dormim

împreună.

În cele din urmă, Mutti a acceptat acest lucru, chiar dacă nu îi place nici ei... și nici mie. Mirosul de fabrică s-a impregnat în hainele lui Tomas și asta se simte imediat cum ajunge acasă, după ce-și termină tura, uneori mirosind inclusiv a bere și a țigări. Nu va mai fi așa pentru mult timp, mă asigură el. Numai câteva săptămâni, iar apoi termină cu fabrica pentru totdeauna. Apoi va trebui să mă obișnuiesc cu ideea că sunt soția unui soldat.

– Slavă cerului că te-a lăsat să ieși din casă! spune Erna imediat ce ieșim pe poartă. Hai la noi! Tata e acolo și-ți va spune el ce poate fi făcut.

– Ai un plan?

Erna scoate din buzunar un plic.

– E pentru tine. De la Walter.

Mâna îmi tremură când iau plicul. Să-i văd scrisul, numele meu scris cu mâna lui…

– Erna, nu i-ai spus vestea, nu?

– Tu doar citește-o.

Rabd până când ajungem la apartamentul Ernei ca să pot deschide scrisoarea. Erna se duce la tatăl ei, lăsându-ne pe mine și pe Kuschi în camera ei.

Draga, scumpa mea Hetty,

Primul lucru pe care vreau să ți-l cer este: să nu fii supărată pe prietena ta scumpă, Erna. Știu că nu ai vrut ca eu să aflu, de dragul fericirii mele, ce s-a întâmplat. Dar mi-a spus și avea toate motivele să o facă. Nici nu pot să-mi imaginez cum ai dus povara asta pe umerii tăi până acum.

De asemenea, nu pot să descriu toate emoțiile trăite de când am aflat că ești însărcinată. Îmi pare atât de rău și, în același timp, sunt plin de ură că am lăsat așa ceva să ți se întâmple și că te-am abandonat când ai avut cea mai mare nevoie de mine. Știi că m-aș bucura enorm să fiu cu tine pentru totdeauna și să ne creștem mica familie împreună. M-ar face mai fericit decât îți poți închipui. Dar nu are rost să mă gândesc la asta, e imposibil.

Erna mi-a zis datele esențiale ale situației tale îngrozitoare. Că sarcina e un secret și că, odată ce copilul va fi născut, mama ta a aranjat să fie luat de către un orfelinat evreiesc. Hetty, cred că tot ce ni s-a pregătit nouă, evreilor, în Germania a rămas un secret. E de-ajuns să spun că îmi fac griji pentru că bebelușul nostru e într-un pericol grav. Din acest motiv, cred că există o singură cale ca să-i dăm lui sau ei șansa de a avea o viață decentă.

I-am zis Annei totul despre tine – despre noi – și despre acest copil. Nu vreau să intru în detalii, dar după multe lacrimi și discuții sincere, Anna a căzut de acord ca, dacă și tu ești de acord, bebelușul să fie trimis aici, să trăiască împreună cu noi. Îl va crește ca pe

propriul ei copil, îl va iubi și îngriji, cum, de asemenea, o voi face și eu. Anna se teme că, dacă va veni o zi când vei dori să iei copilul, vei vrea să mă furi de lângă ea. Am făcut tot ce mi-a stat în puteri ca să o asigur că nu, dar în adâncul sufletului meu cum pot face o astfel de promisiune? Dacă va veni o zi când vei apărea la ușa noastră, nu cred că aș putea să te las să pleci. O parte mare din mine îți va aparține ție mereu și cred că își dă seama de asta. Nu e cea mai frumoasă cale de a ne începe viața în doi.

Scriindu-ți aceste cuvinte, gândindu-mă că le citești, e o tortură. Vreau să știi că aș fi în stare să mut munții din loc doar ca să te pot ajuta. Nu suport ideea ca bebelușul nostru să fie trimis la un orfelinat. Primul și cel mai important lucru de făcut este să reușim să îl scoatem pe el sau pe ea din Germania cât mai repede. Totodată, nu vreau să mă gândesc cum cineva i-ar putea face rău unui bebeluș, dar, după ce am trăit în acel lagăr, nu mai am niciun fel de dubiu. În aceste ultime șase luni am văzut și răul cel mai mare de care umanitatea este în stare și, totodată, binele suprem de care este în stare.

Herr *Bäcker face tot ce poate ca să îi asigure un loc copilului nostru și copiilor lui Josef, băiatului Lenei și încă altor câțiva în transportul de copii ce pleacă din Berlin. Va fi o tranziție ciudată și dificilă pentru Anna și mine, să trecem deodată de la a fi doar noi doi la o familie de șapte persoane! Nu am nicio idee cum ne vom descurca, dar cu ajutorul părinților Annei vom reuși să trecem peste asta. E un program extraordinar, Hetty. Familii britanice din toate straturile și păturile sociale se oferă să îi ajute pe acești străini, aceste suflete chinuite, oferindu-le un adăpost temporar până când vor fi reuniți cu familiile lor într-un loc sigur.*

Îți scriu în grabă ca să te întreb dacă ești de acord cu acest plan. Te rog să te gândești și să îmi răspunzi cât de repede.

Cu toată dragostea mea, acum și pe vecie,
Walter

Termin scrisoarea plângând în hohote. Mă întreb dacă aș fi la fel de generoasă în locul acestei Anne. Anna, îl ai pe bărbatul meu și în curând vei avea copilul meu. Ar trebui acum să te urăsc și mai mult.

În schimb, simt numai dragoste și recunoștință.

O bătaie ușoară în ușă. Erna intră cu ceai și prăjitură cu mere. Pune tava pe măsuța de lângă pat și se așază și ea pe marginea patului, zâmbind.

– Ei bine, întreabă ea ușor, ce crezi?

– O, Erna! Da, bineînțeles că da! De o mie de ori da!

Încerc să nu mă gândesc la momentul în care va trebui să mă despart de acest bebeluș care lovește și care se mișcă înăuntrul meu. Așez o mână pe burtă, iar inima mi se strânge. Mă concentrez, în schimb, pe clipa în care vom fi reuniți, când într-un fel sau altul această nebunie va fi fost depășită, când voi putea să-l văd pe Walter din nou, chiar dacă e căsătorit cu altcineva. Pentru prima oară văd situația din perspectiva Annei.

– Trebuie să-i spui lui Walter că și eu sunt căsătorită. Ar fi mai bine ca soția lui Walter să știe. S-ar putea să-i fie mai ușor să crească copilul dacă știe că nu reprezint vreun pericol. Spune-i că sunt fericită. Te rog!

După o pauză, Erna dă din cap și mă strânge de mână.

– Bine. Tata e sigur, dat fiind că avem o persoană de legătură care se ocupă de transportul copiilor în Anglia, că le poate asigura un loc în tren. Problema e cu timpul, copilul tău nefiind încă născut, iar ceilalți, gata să plece oricând. Dar, cu toată cererea asta, există o listă de așteptare, așa că s-ar putea să o putem rezolva cumva.

– Dar cum vom face asta? Eu curând voi pleca în Berlin și voi fi prizonieră într-o maternitate.

– A, ne-am gândit și la asta, iar părinții mei au spus că trebuie să vii aici, la noi. Știm un doctor evreu care te va ajuta să naști. Vom ține totul secret, desigur. Trebuie doar să o convingi pe mama ta.

– Ai face asta? Pentru *mine*? Ești conștientă că e ceva periculos, nu?

Râde.

– Sper că îți dai seama cât de mult însemni pentru mine, Hett, spune ea. În plus, *vrem* să facem ceva. E bine să ajuți. Nu e nimic mai rău decât să stai deoparte și să te simți neputincios în fața unei situații căreia nu ai cum să-i faci față, cu care nu ai cum să lupți. Ce se întâmplă acum e contrar tuturor lucrurilor la care ținem. Chiar dacă nu putem *să ajutăm* decât o singură persoană… Ei bine, asta e nesupunere, nu? Și merită. Chiar merită.

Mă uit la prietena mea cu admirație. A fost atât de bună, atât de curajoasă, atât de milostivă. Ar fi putut cu ușurință să-mi întoarcă spatele.

– O, Erna, cum pot să-ți mulțumesc?

– Nu e nevoie.

Îmi rod unghiile.

– Nu știu cum să fac să nu plec la Berlin.

– Trebuie să o convingi pe mama ta să-ți țină partea. Găsești tu ceva. Dar acum trebuie să îi trimitem o telegramă lui Walter și să-i spunem ce ai decis.

31 mai 1939

În liniștea dimineții, scot scrisoarea pe care Erna mi-a dat-o ieri. Recitesc cuvintele iar și iar.

Iubita mea Hetty,

Din nou îți scriu cuprins de un vârtej de emoții. Sunt ușurat, îngrozit, devastat și cuprins de o dragoste copleșitoare știind că ai decis să trimiți bebelușul nostru în Anglia. Îndrăznesc să sper că într-o zi vei reuși și tu să vii și că tot răul va fi cândva înspre bine, iar noi ne vom reîntâlni.

Erna îmi spune că te-ai căsătorit cu Tomas. Cu toată sinceritatea, îți zic că m-am luptat să accept această situație. Reacția mea a fost de un scepticism pur, dar a jurat că asta e ce ți-ai dorit și că Tomas s-a purtat foarte frumos cu tine. Dacă e adevărat, voi încerca din răsputeri să mă bucur pentru tine. Dar nu se poate ca ăsta să fie adevărul curat. Mi se pare straniu, ca să nu zic mai mult, că Tomas s-ar căsători cu o femeie care e însărcinată cu un alt bărbat. De asemenea, cred că te cunosc suficient de bine încât să știu că asta nu e ceea ce îți dorești cu adevărat. Bănuiesc că tu, la fel ca mine, ai fost luată de iureșul evenimentelor asupra cărora nu ai niciun fel de control. Cred că nici unul din noi nu se află de bunăvoie în această situație.

De asemenea, vreau să știi că Anna e o persoană bună și iertătoare și știu, fără niciun pic de îndoială, că îl va trata pe copilul tău și al meu cu dragoste și tandrețe. Dacă ar fi stat altfel lucrurile, sunt sigur că voi două ați fi putut foarte ușor să deveniți prietene bune. Știu numai atât, iubirea mea: nu voi înceta să te iubesc nicicând, de azi și până în ultima mea zi pe acest pământ.

Al tău,
Walter

Când intru în camera de zi, îi găsesc pe Tomas și pe Vati luând micul dejun și citind edițiile de dimineață ale ziarelor. Mutti nu și-a făcut încă apariția. Încă mă îngrozește să știu că Tomas stă la masă pe locul unde obișnuia să stea Karl.

Vati îmi aruncă o privire scurtă când intru. Își împăturește ziarul și soarbe ultima gură de cafea.

– Trebuie să plec, spune, împingându-și scaunul ca să iasă. Zi aglomerată!

Nu-ți face griji, Vati, mai sunt câteva zile și nu voi mai fi aici să te enervez și să otrăvesc toată atmosfera.

– Bună dimineața, draga mea, spune Tomas privindu-mă cum îmi torn suc să beau și luându-mi câteva felii de pâine.

Stăm față în față și se întinde după mâna mea, plimbându-și degetele pe pielea mea. Îmi trag mâna și încep să întind unt pe pâine.

– Voi căuta un loc unde să stăm cât ești plecată, continuă. Asta îmi va ține mintea ocupată. Încă șapte săptămâni în uzina aia idioată[45]. Abia aștept să scap de acolo. Începe pregătirea la jumătatea lui septembrie, așa că vom avea ceva timp doar pentru noi înainte de asta. Apoi voi fi prin apropiere timp de douăsprezece săptămâni. După aceea, cine știe? Circulă zvonuri, știi?

– Ce zvonuri?

– Că Germania va invada Polonia.

– Ce vrei să spui?

– Ne trebuie mai mult loc. Iar polonezii…

Mușchii de pe față i se contractă.

– Îi *urăsc* pe polonezi.

Mutti intră grăbită în cameră.

– Doamne, am dormit prea mult azi! Nu am mai făcut asta de când…

Nu termină de spus. Își aranjează părul și-și îndreaptă rochia.

Tomas își împăturește ziarul și îl bate pe prima pagină.

– Vezi?

Mă uit la imaginile cu veterani de război care zâmbesc, care țin medalii din aur pentru poză. Titlul anunță:

5 000 de soldați germani se întorc din Spania învingători!
Medalia Göring pentru Valoare

– Într-o zi, spune Tomas, vreau să *te fac* mândră câștigând o astfel de medalie și eu.

Mutti e cu spatele la noi, își toarnă cafea. Umerii îi sunt încovoiați și mă încrunt când îmi imaginez la ce se gândește.

– Dar, pentru moment, nu am decât să visez la asta, oftează el când se ridică.

Mă sărută pe frunte și pleacă.

În sfârșit, rămânem doar eu și Mutti. Aștept până când își bea cafeaua, își fumează țigara, apoi se așază relaxată pe scaunul ei și-și citește ziarul.

– Mutti, zic eu înainte să se enerveze, vreau să discut cu tine în legătură cu ceva.

Se uită la mine, așteptând să spun ce am de zis. Mintea mi-e goală. Am nevoie de cuvintele potrivite. Cuvintele cele mai potrivite.

– Ei?

– Planul ca eu să merg la Berlin sâmbătă…

– Am mai discutat asta de o grămadă de ori, Hetty.

– Știu. Dar, Mutti, lasă-mă să spun ceva, te rog. Ascultă-mă înainte să răspunzi…

– Nu se va schimba nimic, indiferent ce spui tu. M-am gândit că s-ar putea să faci așa exact înainte de plecare.

Corpul lui Mutti este drept și rigid. De neînduplecat.

– *Te rog.* Doar… ascultă.

Dă din umeri și-și mai aprinde o țigară. Mă înec puțin. Mirosul de fum de țigară încă îmi provoacă greață.

– Știu că voi toți mă vedeți doar ca pe o problemă de rezolvat. Și știu cum te simți față de… față de copil. Dar acum îți vorbesc ca de la mamă la mamă. O mamă care a dat naștere la doi copii. Care sigur știe cum e să porți un suflet nou în pântece timp de nouă luni. Să te atașezi de acea ființă vie mai mult decât ai crezut vreodată c-ai putea, deși nu ai apucat s-o cunoști…

Mutti ține buzele strânse și dă din cap. Gura mi-e uscată și iau o gură de suc de fructe.

– Nu îți cer o schimbare. Știu că nu pot păstra copilul din cauza tatălui. Dar nu-l pot lăsa să fie dat la un orfelinat. Printr-o prietenă, am găsit o alternativă: să trimit copilul la tatăl său, în Anglia, unde va fi în siguranță. Vreau doar să fie iubit și să aibă o șansă…

– Nu! Să fie clar, nu, Herta! Am petrecut o grămadă de timp făcând toate aranjamentele astea. Doar nu te aștepți să le schimb!

– Mutti, te rog!

– Ești incredibilă! Iese din discuție. Dacă se află? Îți dai seama că Vati ar fi distrus? Reputația lui e vitală pentru carieră, e vitală pentru tot ce avem. A muncit din greu ca să ajungă unde este. Nu pot pune în pericol asta, chiar și să vreau. Nu, așa rămâne tot ce s-a aranjat. Foarte puțini oameni știu situația și plătesc o avere porcilor ălora de evrei ca să-și țină gurile *închise*…

Ochii i se măresc.

– Cu cine ai vorbit? Ți-am zis să nu spui nimic nimănui!

– Mutti, nu-ți face griji, secretul e în siguranță, îți promit.

– Ce trebuie să fac ca să înveți, Herta? Repeți aceeași greșeală iar și iar.

Se enervează. Începe să dea din picior.

– Mutti…

– Știi că nu aș face nimic cu care tatăl tău să nu fie de acord. Îi sunt loială, așa că e o discuție lipsită de sens.

– Sunt câteva lucruri pe care ar trebui să le afli despre loialitatea lui Vati! strig

furioasă și plină de disperare.

E timpul să afle adevărul despre iubitul ei soț. Am ținut acest secret murdar ascuns destul și nu-mi pasă deloc de sentimentele ei acum.

– Există câteva lucruri pe care le-am aflat. Lucruri pe care Vati nu ar vrea ca alții, mai ales *tu*...

Ridică o palmă.

– Oprește-te! zice cu o voce dură. Nu mai spune niciun cuvânt.

Îi întâlnesc privirea. Și îmi dau seama.

– Pentru numele lui Dumnezeu, știi, nu-i așa?

– Bineînțeles că știu. Mă crezi proastă?

Bate din picior agitată.

– De ce? De ce lași lucrurile așa?

– Ce opțiune crezi tu că am, hmmm? Suport situația fiindcă trebuie. Și fiindcă îl iubesc. Are ochii plini de lacrimi. Fără el, nu sunt nimic. Așa că îmi văd de alte lucruri, nu mă gândesc la asta și ne vedem de viață mai departe. El se preface că nu se-ntâmplă nimic, iar eu fac la fel. Așa stau lucrurile. Cu toții avem secretele noastre, Hetty, demonii noștri care ne țin treji noaptea. Să nu crezi că viața ta va fi diferită în vreun fel, fiindcă nu va fi.

– O, Mutti…

Se șterge la ochi și își mai toarnă cafea.

– Atât timp cât el crede că eu nu știu, totul va fi cum a fost până acum. Totul va fi bine.

În vocea ei se simte disperarea, ca și când își spune lucrurile astea fiindcă nu crede că într-adevăr așa stă treaba, iar ea de asta se agață, ca și când s-ar ține de un colac de salvare. Dar nimic din ce spune nu este de folos. Capul îmi vâjâie.

– Atunci înțelegi, Mutti, mai bine decât credeam eu că ai putea s-o faci ce înseamnă să pierzi atât persoana pe care o iubești, cât și copilul.

– Da, spune privindu-mă. Da, bănuiesc că da.

– Păi, ajută-mă! Nu vrei să am aceeași soartă, nu? Ăsta poate fi micul *nostru* secret. Vati nu trebuie să știe, iar tu meriți să ai un secret al tău față de el. Acesta este *nepotul tău*, Mutti. Nepotul tău, conceput de băiatul care ți-a salvat fiica de la înec acum mulți ani. Împreună putem să facem asta, Mutti. Fă-o pentru mine! Și fă-o și pentru *tine*!

Mă privește lung, fără să zică nimic.

– Ce anume ai nevoie să fac? mă întreabă ea.

45 *Arschloch* (în lb. germană, în orig.) (n. tr.).

24 iulie 1939

În cele din urmă, cred că Mutti chiar mă iubește. Poate fiindcă și-a pierdut propriul fiu pe care l-a iubit, într-un mod straniu, ea e singura persoană care înțelege. Și iată-mă acum, aici, Vati și Tomas cred că sunt în Berlin, așteptând iminenta naștere a plodului bastard. Dar, în schimb, mă aflu la câteva străzi depărtare, recunoscătoare peste poate Ernei și părinților ei pentru tot ce fac pentru mine. Stau într-o mică încăpere de la mansardă, exact lângă camera Ernei. Are doar un pat, un șifonier și un dulap cu sertare, dar e suficient de comod aici și, prin micul geam de sub streașină, am o vedere minunată asupra Leipzigului.

O bătaie în ușă.

– Da? spun în timp ce, din instinct, închid cărticica pe care o am și o ascund undeva în spate.

Frau Bäcker își ivește capul de după ușă.

– Doar mă asigur că ești în regulă, spune, măsurându-mă cu o privire îngrijorată.

– Sunt bine, îi zic zâmbind.

– Ești sigură? Au dispărut durerile?

– Nu, dar nu sunt greu de suportat. Nu încă. Serios! încerc eu s-o conving.

Dă din cap.

– Bine. Dă-mi de știre dacă ai nevoie de ceva. Sau dacă vrei să-l chem pe doctor. Fruntea i se încrețește. Poate că ar trebui să fac asta oricum înainte să se facă târziu, nu crezi?

– Serios, sunt bine. Promit că îți voi spune dacă am nevoie de ceva.

Zâmbește și iese din cameră, închizând ușa în urma ei. Odată ce sunt convinsă că a coborât înapoi, continui.

Durerile au apărut în valuri de câteva zile. Mai degrabă disconfort decât durere. Mi-e greu să știu ce să fac cu mine. Sunt atât de mare acum, cu abdomenul întins și umflat. Dr. Kaufman, care s-a pensionat acum mulți ani, pe de o parte fiindcă e bătrân, dar în mare parte fiindcă nu are voie să trateze germani, a fost angajat de Frau *Bäcker ca să mă îngrijească. E un om blând, cu barbă gri și ochi triști, apoși. Cunoaște familia lui Walter*

și a fost o punte de legătură între mine și aceștia, ajutându-i totodată pe cei din familia Bäcker să țină legătura cu familiile care încearcă să dea o mână de ajutor în casa evreiască.

Las stiloul din mână. Acum e mai mult decât simplu disconfort. Traversez ușor camera mică. Spatele mă doare și mi-l masez în timp ce merg. Îmi controlez respirația așa cum am fost învățată să o fac. Inspir, expir. Inspir, expir. Durerea mă cuprinde și o simt în tot corpul, în special în zona de sub burtă. În buzunar am batista pe care mi-a dat-o Walter în ziua în care mi-a spus că se însoară și că pleacă în Anglia. O mângâi în timp ce merg prin cameră și simt că mă alină. Durerea mă mai lasă și mă așez din nou pe pat. Sunt atâtea lucruri pe care vreau să le spun, dar mai am doar o pagină pe care s-o scriu, iar apoi cartea va fi terminată.

Walter mi-a spus cândva că el crede că toți oamenii – germani, evrei, nordici, africani, slavi sau americani – sunt în stare să facă bine sau rău. Că nicio rasă nu e diferită de vreo alta. A spus că, deși unii oameni sunt mai răi decât alții, toată lumea e un amestec din cele două. Dar eu știu că e greșit. Poate că are dreptate despre majoritatea oamenilor, dar nu în legătură cu toți. Unii oameni chiar sunt mai buni. Sacrifică atât de multe pentru binele celorlalți... Propria siguranță; propriile vieți. Aceștia sunt adevărații eroi dintre noi. Cei care au atât de multă tărie de caracter și atât de mult curaj, care nu aleg calea ușoară, indiferent de cât de mult i-ar costa.

Familia Bäcker este așa. Poate și alții cred că sunt ca ei. Dar foarte puțini s-ar ridica la nivelul lor. Sunt rari, ca florile de colț, dar mult mai valoroși. Într-o zi sper să pot să găsesc o cale să le mulțumesc așa cum merită.

Stiloul îmi cade din mână, sunt cuprinsă de un val de durere atât de puternic, încât strig. În scurta clipă în care durerea mă lasă, caut stiloul pe jos și îl pun la loc, împreună cu jurnalul, în sertarul de lângă pat, peste grămada de scrisori pe care Tomas mi le-a scris, aduse pe furiș de Mutti de la o cutie de la oficiul poștal.

Un alt val de durere, mai puternic decât celălalt. Încep să transpir. Respir sacadat și mă duc spre ușă.

– *Frau* Bäcker!

Apare în dreptul scărilor care duc spre mansardă.

– E din ce în ce mai rău, îi spun, apoi amuțesc din nou de durere.

Mă întind pe culoarul dinspre scară.

– E în regulă, îmi spune ea mângâietor. L-am chemat deja pe dr. Kaufman.

Îl strigă pe soțul ei.

– Hermann? Fierbe niște apă și adu-mi prosoape curate din dulapul de lenjerii. Repede! Erna, tu vino cu mine!

Durerea este sfâșietoare. Pune stăpânire pe mine: merg, mă așez, mă întind, mă

mișc după cum îmi dictează.

De ce sfârșește iubirea în durere?

Încerc să-mi aduc aminte de clipele frumoase petrecute împreună cu Walter. Plimbările interminabile de-a lungul râului. Săruturile lui tandre și dulci. Lumina din ochii lui când se uita într-ai mei. Cuvintele, mâinile, căldura corpului lui peste al meu. Chipul lui frumos și drag.

O, Walter, cât îmi e de dor de tine!

Dar durerea mă copleșește iarăși.

Proaspăt spălată și odată ce clisma și-a făcut treaba, dr. Kaufman încearcă să mă facă să stau întinsă pe pat. Dar nu vreau să mă așez pe pat. Totul pare greșit, eu întinsă pe spate, iar greutatea copilului apăsând asupra mea. Așa că stau sprijinită în genunchi și brațe și mă mișc încet în cerc, în jurul camerei, transpirată toată, gemând la fiecare val tot mai puternic de durere. Pe măsură ce lumina de-afară dispare, gemetele îmi devin tot mai intense. Într-un mod ciudat, asta face suferința suportabilă.

– Nu am reușit să găsesc niciun sedativ, spune dr. Kaufman cu părere de rău. Mi-e foarte greu să fac rost de provizii.

– Fă orice poți ca s-o ajuți, spune *Frau* Bäcker, frângându-și mâinile. Am încercat pe cât am putut să sterilizăm camera și am fiert toate prosoapele și așternutul de pe pat.

Sunt aruncată dintr-un val de durere în alt val de durere. Timpul se scurge până când îi pierd măsura. Minute sau ore? Nu am idee. Sunt în mine însămi. Ascunsă adânc în mine însămi. Conversația dintre dr. Kaufman, Erna și mama ei continuă pe deasupra capului meu. Mă mișc înăuntrul și în afara ei. Mă mișc înainte și înapoi, stăpânită și controlată de un anume instinct animalic. Nu-mi mai pasă de nimic altceva.

De ce dracului fac oamenii copii?

– Trebuie să ascult bătaia inimii copilului, îmi spune blând dr. Kaufman. Am nevoie să te întinzi pe pat ca să mă asigur că e în regulă.

– Nu, nu mă așez pe pat!

– Trebuie să te examinez. Acolo, jos. Arată cu degetul între picioarele mele. Trebuie să văd cât de aproape de naștere ești.

– Nu! urlu eu. Nu mă pun pe pat, iar tu nu te uiți la mine!

Încep să plâng și-mi reiau târâitul.

– Au trecut ore deja, îl aud pe dr. Kaufman spunându-le Ernei și lui *Frau* Bäcker. Mă tem să nu fi rămas blocat copilul. Trebuie să o examinez, dar nu-mi dă voie. Devine din ce în ce mai obosită. Va avea nevoie de energie să împingă atunci când va veni momentul. Presupunând că totul este bine.

– Ce vreți să spuneți? întreabă Erna cu o voce îngrijorată. De ce să fi rămas blocat?

– O mulțime de motive, răspunde dr. Kaufman. Cordonul ombilical s-ar putea să se fi înfășurat în jurul gâtului copilului. Poziția acestuia s-ar putea să nu fie cea corectă. Capul s-ar putea să fie prea mare. E tânără și e primul ei copil, uneori apar complicații. Și sunt doar eu aici cu doar câteva lucruri care să mă ajute. Am un forceps, dar…

– Bine! izbucnesc. Mă urc în pat.

Încerc să mă ridic, dar capul îmi vâjâie, iar durerea mă copleșește.

– Nu pot! urlu eu. Pur și simplu, nu pot. Cad înapoi pe podea.

Sunt luată pe sus de brațe, iar cei trei mă așază pe pat. În timp ce mă ridică, simt un lichid pe picioare.

– Îmi pare rău…

– Este în regulă, ți s-a rupt apa. E un semn bun, aud vocea dr. Kaufman.

Sunt oarecum conștientă că Erna curăță mizeria.

Din pat pot să văd afară. Lumina fadă îmi dă de înțeles că se lasă seara. Nici nu observasem că s-a întunecat.

Capul dr. Kaufman este înclinat deasupra burții mele, ascultând la stetoscop. Fața i se încruntă. Se uită în ochii mei.

– Ce e? întreb eu speriată.

– E… e în regulă, dar bătăile inimii copilului sunt mult prea accelerate. Mult prea mult. Ar putea fi un semn rău. Poate cordonul… Trebuie să scoatem copilul repede. Trebuie să văd cât de dilatată ești.

Îmi desface picioarele, iar eu scrâșnesc din cauza durerii.

– Herta, îmi spune el cu o voce gravă și joasă, trebuie să scot copilul cât mai repede. Acum trebuie să stai nemișcată și să fii curajoasă.

Gem. Sunt epuizată, vreau doar să dorm, dar deodată nevoia de a împinge devine mult prea puternică. Dumnezeule, o să mă rup în două!

Dr. Kaufman ascultă iarăși la stetoscop, dar dă din cap îngrijorat în timp ce țocăie, semn că ceva nu e bine. Le pune pe Erna și pe mama ei să alerge de colo până colo, să aducă prosoape și apă, cât el îmi dă cu soluție dezinfectantă între picioare. Creierul meu se mișcă prea încet, nu înțelege ce urmează să aibă loc, în timp ce dr. Kaufman scoate din trusa lui medicală o pereche de foarfeci lungi, înguste. Erna și *Frau* Bäcker mă țin fiecare de picioare, iar eu urlu din cauza durerii usturătoare când îmi introduce forcepsul în carne. Urlu întruna și mă zvârcolesc, iar ei se zbat să mă țină nemișcată. Mai are un instrument în mână, mai mare decât celălalt, dar durerea e atât de puternică, atât de mare, încât un val de întuneric mă acoperă.

Îmi revin în simțiri când dr. Kaufman introduce în mine instrumentul cel mare și începe să caute, răsucind forcepsul și trăgând copilul afară. Erna și *Frau* Bäcker încă mă țin de picioarele pe care le-au desfăcut cât mai mult.

– Împinge, strigă dr. Kaufman, împinge cât poți de tare!

Și împing, și împing, iar dr. Kaufman trage și, deodată, acoperit de sânge, copilul alunecă afară.

Pentru un moment, camera rămâne nemișcată. Copilul e așezat pe pat, între picioarele mele, un cordon gros, întortocheat, mov unindu-ne. Dr. Kaufman taie cordonul.

– E un băiat, spune cineva.

Apoi tăcere.

Dr. Kaufman îl bate pe spate. E ca o halcă de carne, roșu-violet.

Timpul trece.

Întoarce copilul, îi șterge nasul și gura.

– Haide, haide! îi spune copilului.

Ne holbăm toți.

Liniștea este insuportabilă.

Tușește. O mică urmă de mișcare. Apoi încă una mai puternică. În sfârșit, un scâncet, apoi un strigăt. Tensiunea se rupe și toată lumea zâmbește, râde, plânge. Îl înfășoară într-un prosop, iar dr. Kaufman mi-l dă să-l țin.

– Mulțumesc, șoptesc. Mulțumesc, mulțumesc, mulțumesc!

Îndepărtează placenta, mă curăță și pe mine, apoi mă coase. Abia simt, fiindcă acum mă uit pentru prima oară la bebelușul meu.

Și, deodată, îmi înțeleg dragostea așa cum nu am mai făcut-o vreodată.

1 august 1939

Capul îi este acoperit de puf, atât de blond, încât aproape că nu se vede. Miroase a lapte cald și biscuiți. Are ochi mari, albaștri și deja se uită cu atenție într-ai mei. Suntem unul singur, el și cu mine. Ca și când îmi poate citi gândurile, iar eu, pe ale lui. Vrea să mă cunoască. Îmi urmărește fiecare contur și linie a feței cu atenție, gura lui formează un mic *o* în timp ce râde și exclamă cu fericire, și își mișcă brațele și mâinile întruna.

Îi examinez fiecare centimetru din corp iar și iar. Niciodată nu mi-am imaginat că aș putea să aduc pe lume ceva atât de frumos, perfect chiar. Mâna lui îmi înconjoară ferm degetul și strânge cu o forță surprinzătoare, dar încă nu știe cum să-mi dea drumul. Când îl iau, ridică din picioare, iar spatele i se contractă, ca și când nu își dă seama că are tot spațiul din lume ca să se întindă. Și când îl alăptez, degetele lui îmi caută și îmi apucă pielea la fel cum puii de pisică își înfig lăbuțele în mama care-i alăptează.

E o ființă cu adevărat minunată.

Și mult mai prețios pentru mine decât orice altceva din tot universul.

Abia suport să dorm, fiindcă atunci când dorm, nu îi simt prezența. Timpul se mișcă mult prea repede, iar fiecare noapte care vine, fiecare zi care trece aduc tot mai aproape ziua separării, de care mă tem atât de mult. Îl sărut pe frunte și îmi șterg cu grijă lacrimile care picură pe puful moale din vârful capului său micuț.

Dincolo de streașina înclinată, îmi imaginez că ăsta e un cuib călduros și sigur. Că bocancii fermi, care înaintează mereu pe afară, pe străzile din Leipzig, Berlin și prin toate celelalte orașe și orășele ale Germaniei, nu pot ajunge la noi. Dacă am putea să ne ascundem aici pe vecie…

Trebuie să găsesc un nume pentru acest pui de om. Timpul se scurge și trebuie să completez certificatul de naștere înainte de ziua inevitabilă a separării noastre.

George. Henry. William. Edward. Numele regilor englezi. Nu poți fi mai englez de-atât.

Nu. Vreau ceva simplu. Un nume care să i se potrivească, precum oricărui copil englez. Trebuie să iasă bine, fiindcă nu voi juca alt rol în viața lui pentru cine știe cât timp. Tot ce pot să-i ofer este un nume, așa că trebuie să fie un nume bun.

O amintire îndepărtată, cu Mutti și Vati în Berlin, acum mult, prea mult timp. Cred că aveam șapte sau opt ani. O zi toridă și îmi țineam mâinile sub un jet de apă rece, răcoritoare, care țâșnea din gura unei creaturi mitice din piatră, aflată în vârful fântânii. În apropiere, o cafenea la stradă, cu mese și scaune pe trotuar. Un băiețel, mai mic decât mine, se tot urca și se dădea jos de pe scaun ca să fugă spre fântână, mama fiind mereu pe urmele lui. Vati a scos un sunet dezaprobator din cauza lipsei de disciplină, tipică englezilor. *Stanley*, striga mama după copil în mod repetat. *Stanley*. Femeia vorbea repede și ferm cu băiețelul, dar nu puteam să înțeleg decât câteva cuvinte, toată discuția fiind purtată în engleză. Am înțeles *stai* și *tatăl* și *acum*, dar restul îmi era complet străin. Spre uimirea mea, copilul a ignorat-o pe mamă și a râs. Ăsta e motivul pentru care mi-a rămas în minte, fiindcă până atunci nu întâlnisem niciodată un copil care să fie atât de neascultător. Fugea în jurul fântânii și râdea de parcă totul în viața lui era numai o simplă, dulce bucurie curată.

Mă uit în jos, la copilul din brațele mele, care doarme atât de liniștit. Îl așez în sertarul gol, în care au fost puse pături moi și perne. L-aș putea lăsa singur puțin, ca să mă alătur Ernei și părinților ei în camera de zi, dar nu pot s-o fac.

În schimb, scot scrisoarea lui Walter, cea trimisă după ce a aflat că am născut, și o citesc a mia oară.

Draga mea,

Scriu această notiță într-o grabă îngrozitoare. Am primit telegrama în dimineața asta de la Erna, care m-a anunțat ca s-a născut fiul nostru, și mă simt cuprins de agonie. Sunt, desigur, ușurat și fericit să știu că amândoi sunteți bine, dar, gândindu-mă la tine că treci prin asta singură și că trebuie în curând să te desparți de acest copil, îmi imaginez cât de mult te doare. Am umblat pe străzile din Londra toată dimineața, plângând, gândindu-mă la tine.

Nici acasă la mine nu a fost prea ușor. Bănuiesc că e destul de dificil să se trăiască împreună cu mine. Anna știe ce cred despre tine. Dacă e geloasă, nu o spune niciodată și trece prin această situație cu tărie și curaj. O admir acum mai mult decât oricând. Și îți mai spun că le vom arăta copilului și verilor mei multă iubire. Știu că asta nu te consolează prea mult. Dar în adâncul inimii mele sunt sigur că într-o zi vei putea să fii mama copilului nostru, așa cum se cuvine. Sper și mă rog lui Dumnezeu ca acea zi să vină mai repede decât ne așteptăm noi.

Rămâi puternică, draga mea Hetty. Lucrurile se vor îndrepta. Și să știi că te iubesc mai mult decât oricând.

Asta nu se va schimba niciodată.

Te port în inimă, acum și mereu,

Walter

– Hetty? întreabă Erna, ițindu-și capul de după ușă. Ești bine?

– Doarme, spun, împăturind scrisoarea și punând-o deoparte. Nu am vrut să-l las singur.

Se așază lângă mine și-i zâmbește copilului adormit în culcușul lui plin de pături. Ține pumnișorii strânși, exact deasupra capului.

– O, Hetty, nu-i așa că e perfect?

Mă uit uimită la prietena mea. M-a văzut într-o stare deplorabilă, m-a văzut născând, mi-a curățat sângele și își riscă viața pentru mine. Cum aș putea vreodată să răsplătesc o astfel de persoană?

– M-am gândit la un nume, îi spun. Îl va chema Stanley.

18 august 1939

Timp de trei săptămâni și două zile, soarele a continuat să răsară și să apună.

Într-o dimineață foarte devreme, începând cu a douăzeci și patra zi de când s-a născut Stanley, sunt trează și stau la geamul mic din camera de la mansarda Ernei.

Îl privesc cum doarme lipit de pieptul meu. Ochii i se mișcă sub pleoapele palide, cu gene negre, ușor arcuite. Pieptul i se ridică și coboară, calm și discret, iar el respiră printre buzele întredeschise. Din când în când, sprânceana i se ridică, de parcă știe ce se va întâmpla. Ca și când s-ar chinui să înțeleagă toată situația asta.

De ce mă trimiți departe?

Pentru că te iubesc prea mult ca să te pot păstra.

Erna și mama ei vor veni în curând să-l ia de lângă mine. Am căzut de acord că e mai bine să rămân în urmă. Vor merge cu el, alături de copiii lui Josef, băiatul Lenei și alți cinci – zece în total – , la Berlin, apoi numai copiii se vor sui în trenul spre Hamburg. Apoi spre Rotterdam și, de acolo, în Harwich. Vor fi alături de sute de alți copii evrei, pierduți și confuzi, trimiși departe de părinți disperați, spre o Anglie mai sigură. Walter se va întâlni cu ei la Harwich și îi va lua pe cei cinci copii și-i va duce în noua lor casă.

De aș putea și eu să merg cu ei și să nu mă mai întorc niciodată!

Dar ușile spre restul lumii au fost toate ferecate și numai câțiva copii pot să mai iasă pe singura portiță care le-a mai rămas înainte ca și ușa Angliei să se închidă de tot. Stanley trebuie să plece acum, iar eu va trebui să-mi încerc norocul aici.

Am scris numele lui și pe cel al tatălui său pe o etichetă pe care i-am prins-o la gât, de parcă ar fi un colet pe care îl trimiți prin oficiul poștal. Actele sunt pregătite, ștampilate și gata de plecare, pe lângă mica valiză cu haine, scutece, cutii cu lapte praf, sticle și un cardigan care are impregnat mirosul meu. S-ar putea să-l ajute să se liniștească în caz că devine agitat. Mă întreb cum se va descurca vărul lui Stanley, care are cincisprezece ani, care nu l-a cunoscut până acum și care va trebui să aibă grijă de el.

Trebuie să am încredere că totul va decurge bine.

Fiindcă credința este tot ce mi-a mai rămas.

Mai e un singur lucru de pus în valiză. Trag sertarul și iau jurnalul, completat

până la ultima pagină cu scrisul meu îngrijit. Îl așez cu atenție sub haine. Dacă se va întâmpla ce e mai rău și nu-mi voi revedea niciodată copilul, asta este povestea lui. Totul este scris acolo, tot ce e mai bun și mai rău din mine. Walter și Anna vor decide dacă să îi spună vreodată sau nu.

Se aude o bătaie în ușă.

– Intră, spun eu, fără să-mi iau ochii de la Stanley.

– Bună, mă salută Erna și se apropie de mine. A venit timpul… șoptește ea.

Dau din cap, dar nu mă mișc.

– Tata mă așteaptă în față. Trebuie să ne întâlnim cu ceilalți copii în stație în jumătate de oră dacă vrem să prindem primul tren spre Berlin. Îmi pare rău, Hetty, dar chiar nu avem mult timp la dispoziție.

– Da, știu. Mai lasă-mă un moment. Îl aduc eu jos.

Dă din cap și închide ușa în urma ei.

– Ei bine, asta e, îi spun lui Stanley. Vreau să ai o viață bună. Și vreau să știi că te iubesc și mereu te voi iubi. Sper ca, într-un fel, această șansă de reușită a războiului care stă să izbucnească să dispară și să găsesc cât de curând o cale să vin după tine. Și *voi veni* după tine, iubitul meu copil. Îți promit. Voi veni după tine.

Îl îmbrățișez, îl sărut pe frunte și îmi întorc privirea ca să mă uit afară, pe fereastră. E o priveliște spectaculoasă. Aflându-mă mai sus decât majoritatea clădirilor din jur, mă uit spre est, peste acoperișuri, copaci și piețe. Soarele nu s-a ivit încă la orizont, iar norii, îndepărtându-se de lumina galbenă, sunt aprinși, luminați de culoarea roșie, devenind apoi rozalii; iar acolo unde razele nu au ajuns încă, norii sunt violacei și negri precum cărbunele.

Lumina aprinde cerul repede, devenind tot mai intensă și schimbând culoarea norilor pe măsură ce privesc. Devin mai palizi, mai rozalii și mai pufoși, apoi albi unde lumina își atinge punctul de intensitate. Deodată, soarele se ivește, o curbă sclipitoare de aur, iar razele sale împung în sfârșit marginile întunericului din cer. Crește deasupra orizontului cu o viteză incredibilă, până când tot cerul pare aprins o clipă precum un foc galben.

Nașterea unei zile noi.

EPILOG

Iunie 1994

Dragul meu Walter,

Îmi dau seama că această scrisoare s-ar putea să-ți pară venită de nicăieri, așa că sper că stai jos. Mi-a luat aproape cinci ani ca să aflu unde locuiești. Bine, plus doi ani de reflectat, neștiind exact de unde să încep, dacă e să fiu sinceră. E o poveste lungă plină de false începuturi și căi fără ieșire, dar, cu alte cuvinte, sunt perseverentă și, cu ajutorul – îți vine să crezi? – unei mișcări evreiești din America, am reușit în sfârșit să te găsesc.

M-am gândit mult dacă să îți trimit această scrisoare. Dacă să risc să încerc să aflu ce s-a întâmplat cu tine, prima mea iubire și, desigur, cu fiul meu, pe care l-am cunoscut doar în primele lui trei săptămâni de viață. E suficient să spun că nu a trecut nicio oră din ultimii cincizeci și cinci de ani fără să mă gândesc la el. Am trăit o mare parte din viață cu inima frântă, sperând ca el să fi fost fericit în Anglia. După război, viața sub dominația sovieticilor a fost incredibil de grea. Fiecare zi a fost o luptă pentru supraviețuire. Am vrut să încerc să te găsesc, dar, pe măsură ce timpul s-a scurs, a devenit tot mai greu, chiar imposibil, și am ajuns să cred că ar fi mai bine pentru tine și pentru Stanley să rămân departe de voi și de viețile voastre. Dar devin tot mai bătrână pe zi ce trece și nu vreau să mor fără să știu ce s-a întâmplat cu fiul meu și, desigur, cu tine, dragul meu Walter. Așadar, iată-mă aici!

Nu există nicio cale scurtă sau ușoară prin care să rezum ultimii mei cincizeci de ani. În mare parte, presupun, ne vedem de viețile și de treburile noastre de zi cu zi, trăind și muncind. Încerc să nu mă gândesc la anii războiului, plini de teroare și de dificultăți, și la restricțiile de corespondență. Încerc să nu mă gândesc la anii teribili care au urmat și la trauma cauzată de ocupanții ruși – o conversație pentru altă dată – , dar, odată ce a trecut și asta și viața a devenit din nou suportabilă, am reușit, vei fi bucuros să afli, să mă întorc la școală și să îmi termin studiile. Spre deosebire de anii cu Hitler, comuniștii ne-au permis nouă, femeilor, o oarecare egalitate de șanse, deși a fost mai degrabă o chestiune de necesitate decât cine știe ce viziune sau deschidere progresistă.

Însă asta a însemnat că, după ceva ani, am reușit să îmi îndeplinesc visul de a devenit medic. Nu chiar genul de doctor la care mă gândeam cândva, ci mai degrabă unul la mare căutare. Am devenit un psihoterapeut, acum pensionat. Am lucrat toată viața cu copii, încercând să punem cap la cap bucăți din mintea lor sfărâmată. Astfel, cumva mi-am reașezat și eu bucăți ale minții mele. Și încă un lucru pe care am reușit să îl fac, mai

puțin important, dar nu mai puțin semnificativ: mi-am depășit frica de apă! Verile trecute am înotat în fiecare zi. De fiecare dată când înotam, mă gândeam la tine și la cât de mândru ai fi fost de mine. Zâmbeam de fiecare dată.

După Stanley, nu am mai avut niciun alt copil. Mariajul meu cu Tomas a fost de scurtă durată și deloc fericit. A fost trimis pe front înainte să împlinim un an de căsătorie și nu a ajuns la vârsta de douăzeci de ani. Apoi nu mi-am mai dorit să mă căsătoresc. M-am axat, mai întâi, pe supraviețuire și apoi pe munca mea. Dar, ceva mai târziu în viață, la mult timp după ce am renunțat la ideea de fericire, l-am cunoscut pe Max, un bărbat simplu, mai în vârstă, extrem de bun la suflet. Ne-am căsătorit și am fost fericiți. A murit acum doisprezece ani.

Cât despre ceilalți... Vati s-a sinucis când a căzut Berlinul. Mutti nu a încetat niciodată să creadă în visul nazist, nici în măreția soțului ei. În cele din urmă, a murit și ea de inimă frântă. Sunt atât de recunoscătoare că bietul Karl nu a prins ororile care au avut loc! Nu am aflat niciodată ce s-a ales de Hilda și de micuța Sophie. După război, m-am mutat într-un orășel, departe de Leipzig.

Și familia ta, Walter? Mă gândesc adeseori la ei. Știu că, în cele din urmă, au fost trimiși toți la Buchenwald, iar de acolo, bănuiesc, la Auschwitz sau Theresienstadt. Nu-mi pot imagina durerea și suferința prin care au trecut. Mă bântuie și azi.

Dar, cel mai mult, îmi aduc aminte de Erna și de părinții ei, fără de care nu aș fi aici azi. Toți trei, un munte de bunătate, au murit într-un lagăr. Într-o zi, în toamna lui 1942, m-am dus la apartamentul lor, însă dispăruseră, iar locul era răvășit. Nu trece o zi în care să nu mă gândesc la minunata mea prietenă Erna și la aura ei de păr castaniu, menit să rămână pe veci tânăr în amintirile mele.

Nu voi uita niciodată nici ziua în care a trebuit să-l trimit pe Stanley departe. Mă gândesc la miile de mame care au făcut la fel, care s-au luptat cu durerea de a-și trimite copiii dragi în necunoscut, încredințându-i cu disperare străinilor. Și mă gândesc la nenumărații părinți care nu au reușit să salveze viețile copiilor lor.

Și niciodată, nici măcar o singură zi, nu voi uita cine am fost cândva – una dintre cei care au crezut. Dar tu, dragul meu Walter, ai fost cel care mai întâi mi-a întors capul și m-a făcut să văd că oamenii sunt oameni, indiferent de orice altceva. Tu ai fost cel care m-a făcut să înțeleg că pot face atât bine, cât și rău, că trebuie să ne ridicăm și să-i înfruntăm pe cei care predică ura. În fiecare zi îmi doresc ca naziștii să nu fi ajuns vreodată la putere, ca lagărele să nu fi existat niciodată. Trăiesc în fiecare zi cu rușinea și vina de a fi jucat odată un rol în toate astea și voi continua să trăiesc cu această rușine și cu această vină până voi muri.

Walter, sper ca scrisoarea asta să nu fi fost un șoc pentru tine. Mi-ar plăcea foarte mult să îmi cunosc, fie și foarte puțin, fiul. Măcar să știu că e în viață și că e bine. Desigur, s-ar putea să cer prea mult de la el, de la tine și de la familia ta, dar visez ca într-o zi să îl întâlnesc. S-ar putea ca tu niciodată să nu-i fi spus nimic despre trecutul lui și, dacă ai prefera ca eu să rămân deoparte, desigur că îți voi respecta dorința.

Acum nu mi-aș putea permite să vin în Anglia, însă m-aș bucura să aud vești de la tine.

Cu dragoste și numai urări de bine,

Herta Roth (Heinrich)

1995. Vara

Londra

Pentru a treia oară verific adresa pe bucata mototolită de ziar din mâna mea, apoi mă uit din nou la numărul de deasupra ușii cafenelei. Ăsta e, cu siguranță, locul potrivit.

Trag adânc aer în piept și deschid ușa. Un clopoțel zornăie undeva în spate când intru în încăperea caldă, unde miroase a cafea. Un cuplu stă așezat la o masă într-un colț, lângă fereastră, cei doi ținându-se de mână. Mai e doar un alt client, un tip în vârstă, care-și citește ziarul, stând cu paginile deschise larg pe masa din lemn la care e așezat. Citesc numele ziarului, *The Sunday Times*, scris cu litere mari pe prima pagină. Ar fi trebuit să fac și eu asta, să-mi aduc un ziar. Aș fi avut ce să fac, să nu pară că sunt așa de singură. Ar fi fost și o ocazie bună să-mi exersez engleza.

Am ajuns cu patruzeci de minute mai devreme. Dar mai bine să ajung mai devreme decât să întârzii. Mi-a fost așa de teamă să nu mă rătăcesc sau să nu se întâmple ceva pe drum, încât abia am dormit azi-noapte.

O tânără apare în spatele tejghelei. Se uită la mine, așteaptă.

– Vă pot ajuta? întreabă ea.

– O cafea tare, vă rog.

Vorbesc cu grijă, chinuindu-mă să pronunț cuvintele corect.

– Sigur. Altceva?

Sunt o grămadă de prăjituri și torturi aranjate în vitrina tejghelei. Mi se face poftă.

– Și mai vreau și una așa, vă rog.

Îi zâmbesc ospătăriței și arăt cu degetul spre o prăjitură cu migdale deasupra și la mijloc cu ceva ce pare delicios de dulce și cremos.

– Cât costă?

Sper că vorbesc corect gramatical.

– Nu vă faceți griji. Luați un loc și vi le aduc eu la masă. Puteți plăti la final, când terminați. Îmi arată din cap spre mese.

Pare foarte ciudat să mănânci așa ceva imediat după micul dejun. Deși toți anii de lipsuri au trecut de mult, simt o nevoie mare să mă răsfăț, asta în caz că îmi vor fi luate din nou.

În plus, poate timpul va trece mai ușor.

– Mulțumesc! Sunteți foarte amabilă, spun.

Ospătărița îmi zâmbește cald. Ceilalți clienți nici nu se uită. Nimeni nu pare deranjat de accentul meu nemțesc.

Dar e ridicol să mă gândesc la asta. De ce ar fi? Războiul s-a întâmplat acum jumătate de secol. Cuplul de lângă geam e prea tânăr ca să știe câte ceva. Poate că bărbatul știe însă. Încă tresar când aud un accent rusesc. Oricât aș încerca, nu e posibil să-mi alung din memorie ororile la care ne-au supus. Oamenii poate se vor întreba de ce i-am lăsat pe acei soldați să-mi facă ce mi-au făcut, de ce nu m-am obosit niciodată să opun rezistență. Dar era vorba doar despre supraviețuire. Făceai orice puteai pentru o felie de pâine.

Londra e ca o planetă complet diferită. Străină, minunată și terifiantă deopotrivă. Am fost închisă în spatele cortinei de fier mai bine de patruzeci de ani. Odată ce anii cei mai groaznici au trecut, ne-am obișnuit cu viața cotidiană, devenită suportabilă. Atât timp cât aveam mâncare și un acoperiș deasupra capului, nu ne mai trebuia nimic. Ne lipsea luxul, dar viața era sigură, coerentă și toată lumea se purta la fel. Aici totul pare șubred și haotic. Îmi imaginez cum viteza și libertatea sunt ceva de vis pentru cei tineri, dar pentru generația mea, blocul comunist, care stătea să cadă, era ceva sigur și cunoscut, ca niște șosete vechi, confortabile. Ieri am mers kilometri întregi prin Londra, uitându-mă la turnurile strălucitoare din metal și sticlă, la casele cochete și la magazinele pline de *lucruri*. Atâtea mașini mari și scumpe! Atâta zgomot și agitație! O nebunie! Absolut hipnotizant!

Cât aștept, îmi sorb cafeaua și mă forțez să mănânc încet prăjitura dulce, cu umplutura ei de migdale. Iau înghițituri mici, ca să îmi ajungă cât mai mult, savurând fiecare bucățică. Îmi privesc mâinile cum tremură când mă gândesc la ce urmează.

Îmi deschid geamantanul și acolo, așezată între poșetă și eșarfa albă cu picățele, frumos împachetată, a lui Walter, pe care încă o port cu mine ca pe un talisman norocos chiar și după atâția ani, se află plicul cu răspunsul la prima scrisoare pe care am trimis-o în Anglia acum mai bine de un an. Nu am nevoie să o scot. Am învățat-o pe de rost. În schimb, îmi scot rujul și oglinjoara. Mă dau din nou cu ruj rozaliu pe buze, închid oglinjoara și le pun la loc.

Ușa cafenelei se deschide larg, iar încăperea se umple de nou-sosiți. O femeie în vârstă, cu păr sur, strâns într-un coc deasupra capului, intră prima. E subțire, cu ochii de un căprui-deschis și o față lungă și îngustă. Imediat îmi dau seama că este ea, Anna.

Ține sub braț o carte cu coperta decolorată de vreme. Mă chinui din răsputeri să nu încep să plâng când o văd. Înghit în sec.

În spatele ei e un bărbat de talie medie și vârstă mijlocie. Are fața rotundă și plăcută, iar părul brunet e presărat de fire cărunte la tâmple, tuns scurt. Se uită în

jur și îi văd ochii de un albastru-deschis și pomeții înalți. Inima îmi tresaltă.

Fiul meu.

Am fi putut trece unul pe lângă altul pe stradă și să nu știu că este *el*. Toți anii aceștia pierduți! Simt că mă sufoc, iar ochii mi se umplu de lacrimi. Voi putea de-acum înainte să îl cunosc? Să îl cunosc cum se cuvine? Mă va striga oare vreodată Mutti? Va veni la mine vreodată când va avea vreo problemă sau vreun necaz? Puțin probabil. O viață de amintiri mi-a fost furată, dar măcar trăiește și pare a fi bine și fericit. Asta e tot ce își poate dori o mamă pentru copilul ei.

Îmi întâlnește privirea și ne uităm lung unul la celălalt. Nu-i pot descifra expresia feței și, fără îndoială, nici el pe a mea. Oamenii și tot ce e aici – cafeneaua, clinchetul cești când atinge farfurioara, mirosul de cafea proaspăt măcinată, zgomotul de fundal – se estompează. Suntem doar noi doi.

În toți acești cincizeci și șase de ani, am visat de multe ori acest moment, clipa în care aveam să-mi întâlnesc fiul. Când în sfârșit se întâmplă, exact acum și aici, abia pot să îi fac față. Sunt aproape amorțită din cauza șocului. Ne aflăm într-adevăr aici, în aceeași țară, stând în aceeași încăpere. Acest om, care mă privește de la doar câțiva pași depărtare... Ce gândește el despre mine, o fiică a Reichului, care l-a abandonat? Tremur de frică și de emoție. Dar apoi pe față i se așterne un zâmbet cald, care nu mă judecă, și mă simt cuprinsă de un val de recunoștință.

Vom fi bine, Stanley, vom fi bine. Va dura ceva timp, dar vom fi bine.

Se dă într-o parte ca să-i permită să intre pe ușă unui băiat de aproape cincisprezece ani, cu niște picioare lungi și deja mai înalt decât tatăl său, puțin stângaci și cu o claie de păr brunet.

Nepotul meu?

Acum o fată, probabil sora mai mare a băiatului. Se uită prin cafenea, iar ochii ei mari, albaștri îmi întâlnesc privirea. Îmi simt inima în gât. Asemănarea este incredibilă. Poartă un pulover larg, o pereche de blugi rupți și are părul lung, negru, buclat, care-i cade pe umeri. Parcă mă uit la mine când aveam șaptesprezece ani. Ciudat când te gândești că, la vârsta ei, deja îl născusem pe Stanley.

Îmi doresc să mai fie cel puțin o figură care să treacă pragul ușii, dar nu mai e nimeni. Mă gândesc la scrisoarea din valiză, la conținutul ei imprimat în minte. Scrisoarea scrisă de o mână străină începe așa:

Draga mea Hetty,

Îți scriu această scrisoare în grabă ca să pot să o expediez cu următoarea poștă, să nu trebuiască să aștepți prea mult timp un răspuns la scrisoarea ta minunată. Îți voi trimite un altul, mai lung și mai detaliat, în următoarele zile. Îți trimit asta, dar nu fără a simți o ușoară confuzie în sentimentele care mă încearcă: mai întâi, mă bucur să aflu că trăiești. Walter nu a renunțat niciodată la speranța că într-o zi te va găsi după război. A petrecut

ani la rând făcând cercetări fără rezultat, găsind căi care nu duceau nicăieri, iar apoi comunicarea cu Germania de Est a devenit aproape imposibilă pentru cineva din afară. Ne-am temut că nu ai reușit să supraviețuiești războiului. Să aflăm că ești în viață și că ești bine este ceva minunat, dincolo de cuvinte.

Și acum veștile rele. Îmi pare rău să îți spun că Walter a murit acum trei ani în mod subit. A făcut atac de cord. A fost, după cum bine știi, cel mai bun dintre oameni. În timpul războiului și-a jucat rolul cuvenit în lupta contra nazismului și nu mai e nevoie să spun că a fost extrem de curajos. Mai târziu, a fost directorul unei firme de pălării, care a avut succes până în ziua în care a murit. Și-a diversificat oferta, trecând de la blănuri, când oamenilor a început să nu le mai placă, la lumea pălăriilor de damă! A fost mereu fermecător, iar femeile, bineînțeles, l-au iubit. A fost un bărbat bun, iar noi – Stanley, verii și propriii noștri copii (am avut trei) – suntem devastați de pierderea unui soț, tată și unchi minunat. Îmi pare rău că trebuie să îți dau astfel de vești prin intermediul unei scrisori, dar Stanley, fiul tău minunat, trăiește și este bine. Este un avocat de succes, căsătorit, cu doi copii, adolescenți acum, un băiat și o fată. Am fost norocoasă să fac parte din viața lui, e o adevărată bucurie. Este de neconceput să nu ne vizitezi. Ne vom ocupa de aranjamente. Stanley s-a descurcat de minune în viață și ne vom ocupa noi de toate cheltuielile vizitei tale aici. Ești bine-venită să stai cât dorești. Îți voi scrie din nou curând.

A ta,

Anna

Anna se apropie de masa mea, iar eu mă ridic în picioare. Pentru un moment, ne privim una pe cealaltă, ochii ei albaștri cercetându-i pe cei căprui ai mei. Nu este nicio urmă de ură, ci doar tristețe. Înțelegere, poate. Și încă ceva. O lumină pe care o înțeleg, fiindcă doar ea m-a ajutat să continui să merg înainte în cele mai întunecate dintre vremuri.

Speranța.

Iar Anna, femeia pe care nu am cunoscut-o până în acest moment, care mi-a bântuit visele mai bine de jumătate din viața mea, vine înspre mine și mă cuprinde în cea mai caldă îmbrățișare.

NOTA AUTOAREI

Familia tatălui meu era formată din evrei aşkenazi, originari din Brodî, care acum se află în Ucraina, dar înainte făcea parte din Galiția, o provincie în nord-estul Imperiului Austriac. În secolul al XIX-lea, familia Fein, a cărei afacere nu se deosebea prea tare de restul afacerilor evreiești din acea vreme, se ocupa de comerț cu piei și blănuri. Au călătorit înspre Leipzig și înapoi în Brodî, Leipzig fiind un important centru de comerț cu blănuri al Europei, mai ales pentru târgurile care funcționau acolo încă din Evul Mediu.

Modificările din legile Saxoniei la sfârșitul anului 1830 au permis ca familiile evreiești să se poată stabili în acea zonă, iar în martie 1870 familia Fein a obținut oficial cetățenie saxonă, stabilindu-se în Leipzig. Familia Fein s-a integrat complet în viața germană. Bine educați și ambițioși, au construit o afacere cu blănuri care a avut succes (fondată în 1904) în Brühl, în inima districtului evreiesc de comerț cu blănuri, unde aveau și o proprietate. Toate astea urmau să fie furate de naziști.

Tata a devenit doctor în drept în 1931 și a făcut stagiatura în vara lui 1932. Pe 30 iunie 1933, tatălui meu i-a fost interzis să mai practice dreptul în Germania din cauza faptului că era evreu. A aplicat pentru astfel de poziții în toată Europa, dar fără succes. Antisemitismul începuse să capete avânt pe tot continentul. Citind *Mein Kampf* cu câțiva ani înainte, tata era pe deplin conștient de pericolul pe care noualesul Hitler îl reprezenta. Spre sfârșitul anului 1933, a părăsit Germania (câteva săptămâni mai târziu, soția lui a aflat că era însărcinată cu primul lor copil) și a emigrat în Marea Britanie cu ajutorul unei vize temporare, statut pe care l-a avut până când a obținut, în cele din urmă, cetățenie britanică în 1946. Până atunci, trebuia să facă anual o cerere pentru a rămâne în țară. I se permitea acest lucru – fără să fie vreodată reținut – doar dacă dovedea că afacerea lui are succes și, prin urmare, că își poate susține familia din punct de vedere financiar.

Nefiind calificat să practice dreptul britanic, a început o afacere de familie, anume confecționarea de pălării din blană de iepure. Odată stabilit în Marea Britanie, acasă și nu numai, în familie s-a vorbit numai engleza și s-au adoptat toate obiceiurile britanice. În 1943 i-a fost oferit dreptul de a servi în cadrul departamentului Home Guard[46]; a fost ales în Comitetul Executiv al Grupului de Export din Londra, lucrând îndeaproape cu Camera de Comerț, o onoare pentru un refugiat al inamicei Germanii; și chiar a avut o intervenție pe postul BBC despre

diversele utilizări ale blănii de iepure. Tatei i-a plăcut la nebunie stilul britanic de viață și i-a fost recunoscător țării care i-a oferit adăpost și care i-a permis să fondeze o afacere de succes și o casă pentru familia lui. De la el am învățat să prețuiesc libertatea ca pe cel mai prețios dintre idealuri și să apreciez modelul democratic reprezentat de Marea Britanie.

Spre sfârșitul anilor '30, alți membri ai familiei Fein au părăsit Germania și s-au mutat fie în Londra, fie în New York, unde au fost deschise alte ramuri ale afacerii familiei. Unii au plecat în 1938, după *Kristallnacht*, arestări și o scurtă perioadă în lagărul Buchenwald. Unul dintre unchii tatălui meu a fost atât de grav afectat și rănit în urma celor trei săptămâni petrecute în lagăr, încât a murit la numai câțiva ani după. Alți membri ai familiei au decis mult prea târziu să plece și, în cele din urmă, au murit fie în Auschwitz, fie la Theresienstadt.

Tata, care avea 61 de ani când m-am născut și a murit când eu aveam 17, nu a vorbit niciodată despre viața lui din Germania sau despre experiența de a trăi sub regimul nazist. A refuzat să cumpere bunuri de origine germană și nu a vorbit niciodată în germană. Copil fiind, printr-un soi de osmoză, am dedus într-un fel că originea evreiască a tatălui meu trebuie să rămână un secret, temându-mă că, dacă s-ar fi aflat, am fi fost în pericol. Uneori, stăteam trează noaptea și îmi imaginam că eram arestați și trimiși într-un lagăr de concentrare. Mă gândeam la căi de scăpare și la modalități de a ne salva unul pe celălalt. Nu am spus nimănui că tata avea origini evreiești până acum câțiva ani.

Nu-mi amintesc exact când a luat naștere ideea de a scrie un roman inspirat din trecutul tatălui meu, dar a crescut și s-a conturat pe o perioadă lungă. Știam atât de puține despre viața lui din Leipzig, încât am simțit instinctiv că ar trebui să fie o lucrare de ficțiune. Ideile au dospit, personajele mi-au apărut în minte și am început să citesc și să cercetez în mod asumat. Cartea, deși inspirată din ceea ce am aflat despre tatăl meu, nu este despre el. Scriind această poveste am încercat să arăt legătura dintre Germania de la început de 1930 în care a trăit și lumea occidentală, odată cu criza din 2008. Dificultățile financiare din anii 1920 au dus la nașterea și la avântul naționalismului, transformat apoi în ideologie și acțiuni extremiste. Noi forme de mass-media (radio și cinematografie) au permis transmiterea de mesaje direct în casele oamenilor și în cinema. Toate informațiile, vechi și noi, au fost folosite pentru o propagandă extrem de eficace pe întregul cuprins al țării. Prin aceste mijloace, și prin reducerea la tăcere a vocilor nemulțumite, o întreagă națiune putea fi controlată și manipulată. Astăzi avem de-a face, poate, cu o traiectorie similară, dat fiind că naționalismul este din nou în creștere, prin extrema dreaptă și extrema stângă, care se dezvoltă repede, și extremismul sub toate formele lui odioase. Conducători populiști care șochează lumea prin câștigarea alegerilor. Brexit. Cereri de a închide granițele și atitudinea din ce în ce mai rasistă. Antisemitismul își ivește colții încă o dată, inclusiv în partide politice care odinioară

erau centraliste. Încep iarăși să circule zvonuri aberante în legătură cu o conspirație evreiască. Oamenii își iau informațiile din bule false de pe rețelele de socializare.

Cu toate acestea în jurul meu, a scrie o carte de ficțiune mi s-a părut – deseori atunci – un joc ridicol, naiv, în timp ce alte lucruri cu mult mai importante *aveau loc* în lumea concretă. Dar poveștile, ficțiunea au și ele rostul, forța lor. O carte bună poate ajunge la cititor și îl poate atrage într-o lume despre care nu știe nimic. Poate să îl angajeze emoțional într-un mod în care faptele și știrile de multe ori nu reușesc să o facă. Personajele dintr-o carte grozavă pot trăi în mintea și în imaginația cititorului.

Planul meu inițial fusese să scriu o carte despre experiența evreiască. Dar cu cât am aflat mai multe, cu atât mai mult am vrut să înțeleg mentalitatea naziștilor. Cum a putut un popor, o națiune profund civilizată, democratică să devină incredibil de crudă, să îl dezumanizeze pe celălalt și să comită atrocități pe o scală atât de mare? Cu cât am citit mai mult, cu atât mai bine am înțeles că ceea ce voiam să spun putea să fie mult mai de impact dacă intram în mintea unui nazist. Să spun povestea unei persoane tinere, căreia i-a fost impusă o ideologie greșită, care a fost învățată ce este ura din prima ei zi de existență. Cineva care nu cunoștea altă cale. Oare ce ar putea să le schimbe perspectiva, astfel încât să se răzvrătească împotriva a tot ce familia și societatea din jur consideră drept principiu absolut?

În ceea ce privește cercetarea făcută pentru a scrie romanul de față, am citit enorm, inclusiv o gamă largă de texte, non-ficționale și ficționale, și relatări ale celor care au trăit în acea perioadă: scrisori contemporane și jurnale, înregistrări ale testimonialelor, totodată beneficiind de acces la teze de doctorat și documente de familie. Am citit *Mein Kampf* și am călătorit la Leipzig. În ceea ce privește toată această muncă, de un real ajutor mi-a fost sora mea, Kathleen, atât cu cercetarea, cât și cu traducerea. În Leipzig am reușit să le iau interviuri unor oameni care m-au ajutat nesperat de mult, inclusiv domnului Thomas Töpfer, pe atunci director al Muzeului Școlii; Andrea Lorz, istoric german, specializat în istoria evreilor din Leipzig, și Hubert Lang, avocat pensionat, care a manifestat un interes aparte în istoria juridică a evreilor din Leipzig, fiind totodată și un scriitor care a abordat același subiect. Am explorat mult orașul și prin împrejur, inclusiv zona Gohlis (care apare în carte), unde tatăl meu a trăit alături de familia lui. Am fost pusă în legătură cu un domn din Londra, Peter Held, care a ajuns în Marea Britanie când era adolescent prin intermediul Kindertransport și care a locuit pe aceeași stradă cu verii tatălui meu din Leipzig. Își aducea aminte foarte bine de familia tatălui meu. Avea 94 de ani când l-am întâlnit în vara lui 2016. Din păcate, a murit la numai câteva săptămâni după interviu.

Apropo de cercetarea mea, aș dori să menționez faptul că această carte este o operă de ficțiune și că anumite aspecte ce țin de detaliul istoric au fost modificate pentru a se potrivi în economia poveștii. De exemplu, anumiți oameni, anumite

discursuri, zone și evenimente sunt rodul imaginației mele, al fuzionării sau al alterării faptelor. Un astfel de rod al imaginației este Hausfrau. La acea vreme existau multe școli, denumite *Reich Bride Schools*[47], care ofereau multiple cursuri adresate mai degrabă viitoarelor soții din clasa muncitoare, în timp ce altele erau adresate femeilor din pătura de mijloc sau femeilor din clasa de elită, femei care urmau să se căsătorească cu membri ai SS-ului. Școala Hausfrau cu care este amenințată Hetty presupune, în mintea mea, mai degrabă un tip de școală cu regim de internat, și astfel am diferențiat-o de ceea ce a existat ca atare prin numele diferit dat.

Să scriu această carte a fost pentru o mine o reală călătorie pe mai multe niveluri. Sper că, dacă mi-am făcut treaba bine, cititorii vor trăi într-o oarecare măsură perioada aceasta extrem de tumultuoasă a istoriei prin intermediul personajelor Hetty și Walter. Sper, totodată, că cititorii se vor gândi la caracterul precar al libertăților și al drepturilor pe care, de multe ori astăzi, le considerăm ca fiind un dat. Și, mai presus de orice, doresc să arăt că lecțiile pe care istoria ni le oferă nu trebuie niciodată uitate.

46 Miliția civilă armată, care a susținut armata britanică în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (n. tr).

47 Școli ale soțiilor Reichului (n. tr.).

MULȚUMIRI

Le datorez mulțumiri extrem de multor oameni care au făcut posibilă această carte. A-mi arăta recunoștința aici pare un gest infim în comparație cu timpul, generozitatea și sprijinul pe care le-am primit de la atât de mulți oameni. În timp, sper că voi putea să vă răsplătesc pe voi toți, cei care mi-ați fost alături. Această carte vă aparține în egală măsură și vouă, cum îmi aparține mie.

În primul rând, îi adresez multe mulțumiri agentei mele literare, Caroline Hardman, și tuturor de la Hardman & Swainson, pentru că au crezut în această carte și în mine ca autoare. M-ați ajutat să îmi îndeplinesc visurile. Mulțumiri lui Liz Stein și echipei de la William Morrow, și lui Hannah Smith și echipei de la Head of Zeus pentru entuziasmul și competența de care au dat dovadă și pentru că m-au ajutat să aduc cartea de față în cea mai bună formă. A fost o adevărată plăcere să lucrez cu voi toți.

Mulțumiri doctorului Hubert Lang, doctorului Andrea Lorz și doctorului Thomas Töpfer de la Schulmuseum, Leipzig, sincerele mele mulțumiri pentru răbdarea arătată și răspunsurile atent formulate la multele și diversele mele întrebări. Generozitatea voastră atât ca timp, cât și la nivel de cunoștințe rămâne neprețuită. De asemenea, lui Peter Held, care, ca un adevărat gentilom la vârsta de 90 de ani, m-a primit pe mine, o străină, cu brațele deschise și ne-a bucurat pe mine și pe sora mea cu discuții savuroase la un prânz memorabil. A săpat cu atât de multă amabilitate în trecutul dureros de acum mult prea multă vreme! Sunt tristă că nu va reuși niciodată să vadă acest proiect al meu adus la împlinire.

Mulțumiri lui Russell Schechter, David Savill și Scott Badfield, coordonatorii disertației mele, care m-au ajutat să scriu mult mai bine și care m-au învățat cât de important e să ai o gândire critică. Multe mulțumiri, de asemenea, grupului meu de prieteni din cadrul atelierului de scriere academică: Lara Dearman, Andy Howden, Jennifer Small, Magdalena Duke și Gwen Emmerson, pentru comentariile edificatoare, camaraderia, prietenia și sprijinul vostru necondiționat. Sunteți cu toții minunați și nu știu ce aș fi făcut fără ajutorul vostru. Tuturor celor de la Savvy Writers Snug, plini de generozitate, bunăvoință și talent, un grup minunat de colegi și prieteni ai mei.

Mulțumiri celor care au citit primele versiuni ale cărții: Suzanne Miller, Karen Kelly, Brenda Fein, Julian Pike, Millie Pike, Josh Pike, Diane Pike, Jane Elliot,

Shauna Bartlett, Shannon Monroe Ashton. Din nou, comentariile voastre și sprijinul arătat sunt neprețuite. În special minunatei Stephanie Roundsmith de la Cornerstones, care m-a salvat când eram gata să arunc manuscrisul la gunoi. Această carte nu ar fi văzut lumina zilei fără tine. M-ai ajutat atât de mult, în atât de multe feluri, încât îți rămân datoare cu o cinste pe măsură!

În cele din urmă și cel mai important, îi mulțumesc familiei mele. Mamei mele minunate și tatălui meu, care nu a reușit să vadă cartea publicată, lor, care au aprins în mine pasiunea pentru citit, pentru că mi-au dat încredere și o sete insațiabilă pentru cunoaștere. Ați fost cei mai buni părinți pe care și i-ar putea dori un copil. Însă mulțumiri speciale trebuie să îi adresez mai ales mamei mele, care a rămas văduvă când eu aveam doar 17. Loialitatea ta, dragostea de a trăi și de a învăța, bunătatea și umanitatea de care ai dat dovadă, absolut uimitoare, te-au făcut pentru mine cel mai bun model de urmat.

Surorii mele, Kathleen, pentru ajutorul neprețuit în legătură cu munca mea de cercetare, pentru compania și încurajările oferite. Călătoria pe care am făcut-o împreună a fost un lucru minunat. Am câștigat atât de mult prin faptul că te-am avut alături de mine. Și celeilalte surori ale mele, Sarah, pentru faptul că m-ai ascultat și că ai fost mereu alături de mine. Soacrei mele, Di, pentru discuțiile, mesele, orele de cusut, treburile gospodărești și bunătatea arătată. Îți mulțumesc! Câinelui meu, Bonnie, pentru compania zilnică, atunci când stăteai întins la picioarele mele în timp ce eu tastam în continuare, și pentru plimbările care m-au ajutat să rezolv probleme legate de subiect.

Și, cel mai important, mulțumiri scumpului meu soț, Julian, și celor trei copii ai noștri: Millie, Josh și Lottie. Fiecare sunteți pentru mine o sursă de inspirație zilnică. M-ați făcut să mă simt mândră și vă iubesc pe toți atât de mult, încât uneori doare. Vă mulțumesc pentru încrederea de neclintit pe care o aveți în mine și pentru încurajările de a continua. Sunteți tot ce am mai de preț pe lumea asta.